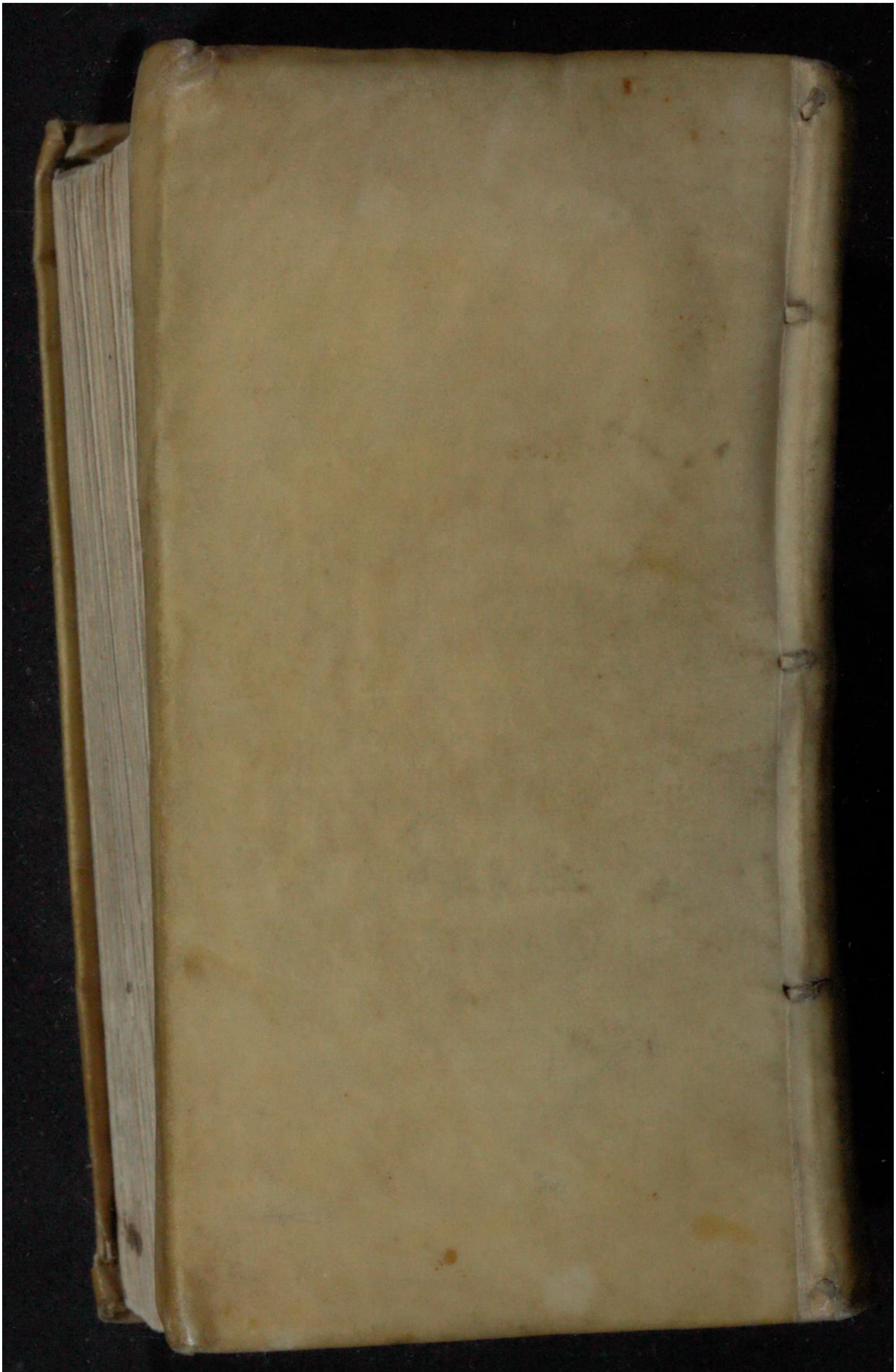
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

N. 21 / . D.

G. S. 1778

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

KW
235
D 25

~~Elzevirs~~
~~A. 164~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

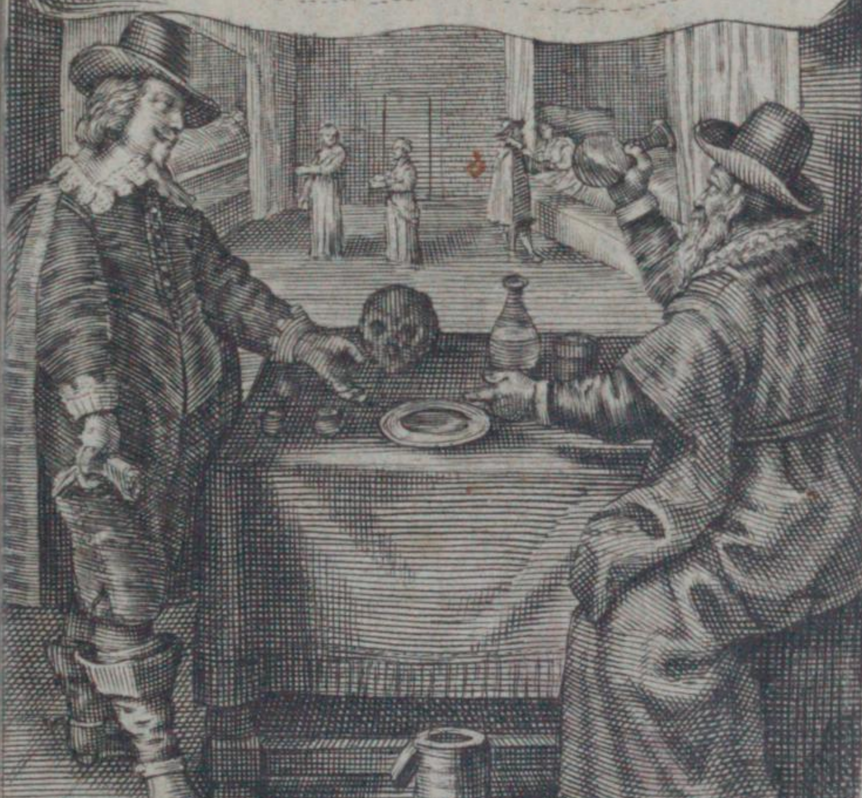
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

IDEA VNIVERSÆ MEDICINÆ PRACTICÆ

Libris VIII. abſoluta.

IOH. IONSTONVS Med. D. Concinnauit.

AMSTERODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium. 1644.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Sereniſſimo & Potentiſſimo

PRINCIPI & DOMINO,

DOMINO

FRIDERICO-WILHELMO

MARCHIONI BRANDEBURGICO. S. R. I. ELECTORI & ARCHICAMERARIO, BORUSSIÆ, POMERANIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ, MONTIUM &c. DUCI.

Sereniſſime Princeps.

SEu laborem, ſeu meipſum ſpectem, nullum, qui ſibi hoc quicquid eſt opellæ præter C. T. pari jure vendicare poſſet, invenio. Nunquam à ſummorum Principum genio Medicina abhorruit. Herbis & confectionibus à ſe inventis, Juba, Mithridates, Artemiſia,

 nomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nomina ſua impoſuere. Salomon Ebræorum, Evax Arabum Reges, de rebus Medicis ſcripſere. Impulſu Miramolini Averroës ſuum Colliget; Sultani Babylonii Maimonides ſuos Aphoriſmos; Manſoris Rhazes ſuum Almanſorem, compoſuere. Aſclepiades volumina Medica Mithridatis; Evacis de lapidibus precioſis Tiberius; Andromachi de Theriaca Nero; Alguaziris de calculo Saracenorum Imperator, gratiosè excepere. Quòd ſi partis illius Medicinæ quam Spagyricam vocamus, habeatur ratio; in ſummis eam apud Rudolphum Imperatorem, MauritiumHaſſiæ Landgravium, Principes Anhaltinos, & alios fuiſſe delitiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tiis invenicmus. De meipſo hoc dixiſſe ſufficiat, me juſſu ſereniſſimi glorioſiſſimæ memoriæ C. T. parentis, ab Univerſitate Francofurtana ad profeſſionem Medicam vocatum, quia necdum per temporum ſævitiam comparere licuit, laborem hunc publico donare voluiſſe: ut, & quanti honorificam illam vocationem faciam; & quantum vel abſens ſtudioſæ in eadem juventuti prodeſſe cupiam, oſtenderem. Cum verò T. C. DEVS ut totius illius terrarum tractus hæredem; ſic Academiæ Dominum & Patronum eſſe voluerit; meritô ad T. C. ſubſellia deponitur, quicquid eidem debetur.

Pateat itaque, humillimè pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

to, huic opellæ ad T. C. aditus; mihi ejuſdem patrocinium. Eò plus illa ex T.C.conſpectu æſtimii conſequetur, quo minus ex ſeſe ſplendoris habet. Ego ſub hujus clypeo deliteſcens, tutus ab omni livore ero, & animoſior ad alia aſſurgam. Sic T.C. DEVS, Chriſtiani orbis bono perennare jubeat; & pacem emorienti Germaniæ largiatur clementiſſimè.

Sereniſſ. Celſit. T.

Cliens

JOHANNES JONSTONUS *Med.D.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Præfatio ad Lectorem.

DE tribus mihi in hoc frontiſpicio monendus es ſtudioſe Lector: de ſcriptionis nempe cauſa, ſtructura, & uſu. De Cauſa *non eſt quòd multa dicam. Privatis olim uſibus concinnatus hic labor. nunc eundem in publicæ famæ Comitium, Francofurtanæ Academiæ ad profeſſionem Medicam vocatio protrahit. Per injuriam temporum quia comparere non licuit, quanti & vocationem faciam, & ſtudio Medicinæ ibidem ſtudioſorum promovendi ſtudia, flagrem, oſtendere volui. Acceſſere amicorum aliquot monita, qui emolumenta juventuti literariæ ex ejus publicatione pollicebantur: &* Trincavellum *quidem*, Fernelium, Fuchſium, Pernumiam, Petræum, Bruelium, Zacutum *egregia præſtitiſſe: eorum tamen quoſdam nimis breves, Methodum medendi non attingere; alios ſignorum prognoſticorum nullam vel levem rationem habere; nonnullos in diſquiſitionib. occupari; aliquos, multos*

morbos non attingere, addebant. Monebant inſuper, ne me obtrectationum vel calumniarum aliquo abſterreri metu paterer. Propriarum virtutum exſortes per aliorum obtrectationes apud homines ſimilis ſortis, fœde inclareſcere. Invidos & paribus deſtitutos bonis, alienam gloriam rodendo, ſuam famam proſtituere &c. De ſtructura *breviter hæc habe. Omnium ferè morborum ſciagraphian cum ſuis ſignis, cauſis, differentiis, & Curatione, brevi gyro includere placuit, ut ſuperius attactorum diligentia conjungeretur. Inter morbos primum* Externis *locum eſſe volui, tum quia à ſenſu notioribus incipiendum eſt: tum quia inde Medicina cæpiſſe creditur. Chiron inter Medicos primus cenſetur, inde nomen ſortitus quod Chirurgiæ peritiſſimus fuerit. Signa Cauſis præmiſi, ut humani conceptus ordinem in indagando juvarem. Cum hoc vel illud ſymptoma refertur, in alia ſigna inquiritur. Cognito affectu ad Cauſarum varietatem progredimur. Ad Differentias omnia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nia reducere tentavi, ut & morb. exactius cognoſci poſſet, & diverſitas Curationis accuratius exprimeretur. De Authorib. *ſi quæris, ex* Danielis Sennerti *Medici Clariſſimi Tomis me olim hāc excerpſiſſe Iſagogen ſcito; cujus etiā diſpoſitionem & ordinem in omnibus fere nunc ſequor. Cum eo contuli* Fernelium, Joëlem, Capivaccium, Liddelium, Aquapendentem, Petræum, Ferdinandum, Fabricium, Martinum, Collutium, Fracaſtorium, Fallopium, Quercetanum, Zacutum Luſitanum, Alſarium Crucium, Platerum, Septalium, Heurnium, Ferrandum, Höchſtetterum, Martinum Untzerum, Mynſichtum, Beckerum, Hartmannum, Stockerū, *& alios, quos omnes ſuis locis citatos invenies.* In Medicamentis *illa poſui quæ à præſtantiſſimis Medicis laudari maxime, animadverti. ſed nec illa reticui quæ vel à magnis quibuſdam in peregrinatione mea viris, acquiſivi; vel in ſcriniis* Matthæi Vechneri. *p. m. Archia-*

 tri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tri Regii, Medici hactenus ferè apud nos abſque pari, & quod præcipuum eſt, viri abſq; fuco, jactantia, & faſtu, ſoceri mei reperi. In pleraq; autem digitum duntaxat intendi, ut ad eor. Authorum lectionem ſtudioſos incitarem; & ne, ſi expreſſiſſem, juventus præſumtione nocivâ, illis abuteretur. Circa Uſum, *quiſnam ille ſit, & quando hoc opuſculo ſtudioſus uti debeat, exponendum eſt. Si prius ſpectes,* Introductionem *hic in vaſtos illos Saxoniæ, Mercati, Maſſariæ, Capivaccii, Rudii, Sennerti, de* Corporis *humani affectibus commentarios habes. Erit hic labor locorum communium inſtar, in quos omnia quæ legentur, referri tanquam in* Indicem *poterunt, ſive illa ſint à me non attacta, ſive ad* Cor*rectionem, (errare me facilè potuiſſe credo) augmentum, vel elucidationem faciant. Inſerviet* Collegiis *privatis quæ in Academiis utramque paginam faciunt; ſive illa fuerint* Diſputatoria, *quæ mihi non valde placent; ſive* Explicatoria *ſpontanea, quæ magis ſunt utilia; ſive* Expli-

catoria

catoria ad interrogationem Collegii, quæ maximè ſunt neceſſaria. Si poſterius attendas, nonniſi præmiſſis inſtitutionib. ad hanc Ideam Medicinæ ſtudioſo accedendum erit. Has autem cum fructu aggredi poterit, ſi linguas Latinam, Græcam, Arabicam, cujus in Avicennæ & aliorum Arabum ſcriptis ſummus eſt uſus, calluerit, & Naturalem Philoſophiam cum ſua Hiſtoria bene excoluerit; & in hâc Foſſilium, & Plantarum naturam, cum Corporis humani ſtructurâ excuſſerit. Illa ex Agricola & Cæſio *hauriet. Iſtas ex* Dioſcoride, Mathiolo, Dodoneo & Cluſio *interim petet, donec noſtri Phyticorum libelli quos Medicinæ ſtudioſorũ bono paramus prodierint. Hãc* Riolanus, Bauhinus, Spigelius *aperient, ad quorũ lectionem eum* Columbus *vel* Ludovicus Hortenſius *præparabit. Inſtitutiones Medicas is feliciſſimè abſolvet, qui facto à Riolano initio, ad Fernelium, mihi in doctrina de Vrina & Pulſibus commendatiſſimum; & Sennertum in omnib. exquiſitum, trãſibit. Medicamen-*

ta ſimplicia & cōpoſita ex Schonbornio & Morello memoriæ mandabit. plantas diligēter luſtrabit. pharmacopolia frequētabit. ſectiones corporū humanor. viſitabit. nec Chymicas operationes (obſervationes Antonii Billichii Güntheri *commendo) negliget. Et hæc ſunt de quibus te monēdum volui ſtudioſe Lector. Quod ſupereſt, Vos inclytæ Academiæ Francofurtanæ* Proceres *peramāter obſecro, ut laborem hunc, grati & prompti in Vos animi indicium, boni conſulere, & favorem veſtrum mihi integrum relinquere velitis. Si eum tam gratum Medicinæ apud vos Studioſis cognovero; quam utilem & proficuum, in primis ſi Manuductor accedat, futurū ſcio; dabo operam, ne & impoſterū quicquam in me deſideretur. Da DEVS ſidenti in cineribus ſuis Marchiæ pacem. Academiā priſtino vigori reſtitue. Proceres ejus inter fortunæ & dignitatum acceſſiones, perennare jube. Vt Civium eruditio cum ſanctitate morum, tacitis augeſcat incrementis, & in maximos auctus diffundatur, largire. Sic ex animo voveo. ſic fiat.*

IDEÆ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ.

LIBER PRIMVS.

De Morbo, primis ejus differentiis, & cura.

TITVLVS I.

De Morbo in genere.

MORBVS eſt partium viventium corporis humani ad actiones naturales exercendas, ex earundem præternaturali conſtitutione, orta, impotentia.

In omni omnino, ad Signa, *per quæ cognoſcitur*, Cauſas, *à quibus oritur*, Eventum, *quomodo terminatur*, Medelam, *quomodo curetur*, *&* Differentias, *quomodo diſtinguatur, diligenter reſpiciendum eſt.*

Cognoſcitur *morbus*, I. in ſe. 1. *ab eſſentialiter inhærentib.* 2. *Cauſis quæ vel adſunt vel præceſſere.* 3. *Corporis diſpoſitionibus, quæ ab hæreditate, ætate, ſexu, vitæ genere, victus ratione, & intermiſſa e-*

vacuatione pendent. 4. Actionibus naturalibus, vitalibus, animalibus. 5. Excretis, ſudore nempe, Vrina, fæcibus &c. 6. Qualitatibus mutatis. De Vrina & pulſu videantur Authores, inprimis Fernelius. II. Ratione Differentiarum, *quarum cognitio ex propriis capitibus, de quibus in ſequentibus, petenda eſt.* III. Ratione Temporum. 1. *A morbi idea.* 2. *A tempore anni, regione, temperamento, & ſimilibus.* 3. *A paroxyſmorum mutationibus, quorum anticipatio, poſtpoſitio, duratio, & vehementia notanda.* 4. *A morborum Symptomatibus quæ principio levia, in ſtatu maxima.* 5. *A coctione & cruditate.* IV. Ratione partis affectæ. 1. *A cauſis quæ aſſumuntur, geruntur, retinentur, foris adhibentur.* 2. *Ab eſſentialiter inhærentibus, ſeu partis proprietate, & morbis partibus inhærentibus.* 3. *Actionibus animalibus*, dolore *præſertim; qui ſi* pungens, *membranas; ſi* pulſans, *muſculoſas partes; ſi* gravans, *parenchymata; ſi* profundus, *perioſtia; ſi* anguſtus & tenſivus, *nervos affici indicat.*

Cauſæ morborum *ſunt.* 1. Externæ, *res nempe non naturales Aër, Cibus, & Potus, Motus, & Quies, Somnus & Vigiliæ, Excreta & Retenta, Animi denique affectus,* II. Internæ, *quæ ſub ſe habent,* 1. Humores, *peccantes* quantitate, *ut Plethora ad*

vaſa

vaſa & ad vires; qualitate, *ut Cacochymia biloſa, pituitoſa, melancholica, ſeroſa:* motu, & loco. 2. Res tota ſubſtantiâ peccantes *ut ſunt, Humores peculiarem corruptionem ſortiti, Aër infectus, Contagium, Venenum.* 3. Res toto genere præter ſubſtantiam, *ut ſunt Calculi & Vermes.* 4. Flatus. *Hæ vel ſunt* Remotæ *vel* Proximæ: *vel* Continentes *& ſemper fovent morbum; vel* Antecedentes, *& diſpoſitionem duntaxat in corpore latentem indicant; vel* Primitivæ, *& diſpoſitionem illam in actum deducunt.*

Eventus Morbi *colligitur*, I. Ratione ſui, *ex collatione virium & morbi. Illas naturalis partium conſtitutio, ætas, ſexus, Cauſæ externæ & effectus produnt: Hunc ea quæ ſuperius enumerata ſunt.* II. Ratione temporis, *ex Coctionis & Cruditatis ſignis, morbi vehementia, celeritate aut tarditate.* Modus eventus *ſi ſpectatur, vel* ſenſim ad ſalutem vel mortem tendunt; *quod ex Actionibus naturalibus, vitalibus, Animalibus, Excretis & Qualitatibus mutatis, Coctione & Cruditate colligendum: vel* ſubitò *cum ingenti conturbatione; certis diebus per excretionem vel tranſlationem materiæ, judicantur.*

Medela *eſt* I. Præſervatoria, *Cauſas tollens, Vbi occurrent quantum ad Plethoram,*

Venæ ſectio, Inedia, Cucurbitulæ, Scarificatio, Hirudinum applicatio, Menſium & hæmorrhoidum apertio: *quantum ad Cacochymiam*, Alteratio *&* Evacuatio *per* inferiora, ſuperiora, Urinam *&* ſudores: *quantum ad humores motu peccantes*, Repulſio, Revulſio, Derivatio, Interceptio: *quantum ad eoſdem loco peccantes* Diſcuſſio Attractio, Emollitio, Maturatio, Ruptio. II. Curatoria, *morbos tollens, de qua in ſequentibus.* III. Mitigatoria, *Symptomata leniens de qua alibi.* IV. Roborativa, *vires refocillans:* V. Extraordinaria *ſeu* Magica, *per* tranſplantationem, Armorum inunctionem &c. *de qua vide* Beckerum *in* Spagyria Microcoſmi, *affectus tollens.*

Medicamenta, *quibus curatio perficitur ſunt.* 1. Simplicia *& illa* Foſſilia, *ſub quibus Terræ, Salia, Bitumina, Gemmæ, Lapides, Metalla, Mineralia.* 2. Vegetabilia, *ſub quibus* Arbores *pomiferæ, nuciferæ, bacciferæ, glandiferæ, ſiliquoſæ, Exoticæ.* Frutices *&* ſuffrutices *Roſei, ſcandentes pomiferi, ſcandentes ſiliquati & leguminoſi marini.* Herbę *Frumentaceæ, bulboſæ, ſiliquoſæ, capſulas ferentes, pappoſæ, capitatæ, Corymboides, Umbelliferæ, Verticillatæ & galeatæ, Coronariæ, Nervifoliæ, Rotundifoliæ, Hirtæ & aſperæ, Craſſifoliæ, Stellatæ, ſaxatiles, Aquaticæ,*

ticæ, Malvaceæ, Malignæ. 3. Animalia *ex quadrupedibus, volatilibus, piſcibus, exanguibus & homine.* II. Compoſita, *illaque* Naturalia *ut Thermæ & Acidulæ de quibus conſule Fallopium & Sebizium.* Artificialia, *tam* Interna, *ut Decocta, Infuſa, Potiones, Iulebi, Syrupi, vina Medicata, Aquæ deſtillatæ, Spiritus, Olea, Tincturæ, Extracta &c: quàm* Externa, *ut Clyſteres, Glandes, Peſſi, Collyria, Cataplaſmata, Olea, Vnguenta, Emplaſtra &c. de quibus vide Pharmaceuticam* Sennerti, *Pharmacopæam* Renodæi, Quercetani, Schröteri.

Differentię *morborum vel ſunt* Primarię, *de quibus ſequenti capite, vel* Secundariæ, *quæ ſumuntur,* I. *Ab exortu. Vnde ſunt* Adventitii *vel* Hæreditarii. II. *A ſubjectis. Sunt* 1. *vel* Univerſales, *qui omnes ſimul partes affligunt: Vel* Compoſiti *qui plures ſimul: vel* Simplices *qui unam.* 2. *Vel ſunt* Perorum *vel* Adoleſcentum, *vel* Virorum, *vel* Senum *&c.* III. *A quantitate, vel ſunt* Parvi, *vel* Magni. IV. *A tempore,* Verni & Æſtivi, *qui minus exitioſi:* Autumnales & hyberni, *qui acutiſſimi & pernicioſiſſimi.* V. *A duratione, ſunt* Intermittentes *qui intermittunt, & exacerbantur.* Continui *qui nec intermittunt, nec remittunt.* Longi *qui tardè moventur.* Breves *qui citò.* VI. *A modo afficien-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

di, ſunt 1. Acuti, *qui decimo quarto*; Perperacuti, *qui quarto.* Peracuti, *qui ſeptimo.* Acuti, per tranſpoſitionem materiæ, *qui quadrageſimo die terminantur*. 2. *Sunt* Sporadici, *cum plures diverſis morbis laborant.* Communes, *cum univerſim plures corripiuntur, ita ut vel certo tempore plurimi afficiantur; quo pertinent morbi* peſtilentes, *magis vel minus* maligni : *mitiores peſtilentibus iique uſitati vel minus : Vel* perpetuo *aliqui, tum ob inquinationem aëris; tum ob alimentorum depravationem. Illi* Epidemii, *hi* Endemii *dicuntur*.

TITULUS II.

De Morbis partium ſimilarium.

CAPUT I.

De morbis intemperiei ſine materia.

P*Rimariæ & eſſentiales morborum differentiæ ſunt, quæ Morbi diſtinguuntur, in* Morbos Partium ſimilarium, Partium Organicarum, & Utriſque communes.

Morbi partium ſimilarium vel ſunt Intemperiei *vel* occultarum qualitatum. *Intemperies vel eſt* abſque materiâ, *vel* cum materia.

Intemperies abſque materiâ, eſt temperamenti

peramenti in corpore humano à naturali ſua conſtitutione per ſuas cauſas inducta declinatio.

Temperamentum intellige non ad pondus, *in quo ea eſt qualitatum proportio, ut æquis omnibus viribus concurrant: ſed* ad juſtitiam, *in qua quædam eſt qualitatum in viribus inæqualitas; ſed ea tamen actionibus peculiaribus ſui generis conveniens eſt.* 2. *Intellige temperamentum tum* ſimplex, *tum* compoſitum. 3. *Temperamentum corporis humani, non tantum quatenus* miſtum *eſt: ſed etiam, idque præcipuè, quatenus* vivens, *ſive* inſitum *illud ſit, ſive* influens.

Signa *ex Differentiis deſumuntur.*

Cauſæ *ſunt, Externæ præſertim, de quibus ibidem.*

Curatio *fit* Alteratione *ſi intemperiem ipſam præcisè ſpectes, ſed non diu iſte morbus abſque materiâ perſiſtit.*

Dividitur *in quatuor Species.*

I. *Alia eſt* Calida, *in qua calor exuperat.* Cognoſcitur *ex illis quæ calorem exaltare, vel eundem inſequi poſſunt.* Oritur *à quinque præcipuè, nempe Motu animi & corporis, Putredine, Vicinia rei calidæ, Ejuſdem permiſtione & Corporis conſtipatione.* Curatur *Medicamentis* refrigerantibus, *ſive* ſimplicibus *ſive* compoſitis, *ſive* in-

 tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tus aſſumptis, *ſive* extra applicatis. *Vbi notandum.* 1. *Facillimas eſſe ad curandum alterationes, quæ ex calido & frigido conſiſtunt.* 2. *Morbum calidum in corpore natura frigidiore valentioribus expugnandum remediis.* 3. *Frigida medicamenta quatuor gradus habere;*

II. *Alia eſt* Frigida *in qua frigus excedit.* Cognoſcitur *ex cauſis frigus inducentibus, & Symptomatibus idem inſequentibus.* Oritur *ab illis, quæ vel propriâ vi refrigerant; vel calorem innatum ſuffocant; vel obruunt, vel diſſipant, vel ei pabulum ſubtrahunt.* Curatio *inſtituitur per medicamenta* calida *primò* benigniora, *poſt* fortiora. *Medicamenta vide in Inſtitutionibus.*

III. *Alia eſt* Humida *quando humiditas vincit.* Cognoſcitur *ex antecedentibus & conſequentibus.* Oritur *à vicinia humidorum, & quæ humidorum effluviorum tranſpirationem impediunt.* Curatur *per Medicamenta* ſiccantia.

IV. *Alia eſt* Sicca, *in qua Siccitas prævalet.* Cognoſcitur *ex iiſdem fontibus.* Oritur *à contrariis cauſis, nempe alteratione exſiccantium, & nimia reſolutione ac paucitate alimenti.* Curatur *per* Humectantia.

V. *Alia* Compoſita, *id eſt vel calida & ſicca,*

ſicca, vel calida & humida: vel frigida & ſicca, vel frigida & humida. De ea non eſt quod multa dicamus. Facilè enim quid ſit, & quomodo curari debeat, ex ſimplicibus colligi poteſt.

CAPVT II.

De Morbo intemperiei cum materia.

INtemperies materialis eſt temperamenti naturalis in corpore humano ad præternaturalem, propter materiæ præſentiam, deviatio.

Signa *Differentiæ inſequentes dabunt.*

Cauſa *eſt Humor præternaturalis illeque,* 1. *Vel* Congeſtus ſenſim *ſeu ob partis imbecillitatem, quatenus vel concoctrix, vel expultrix ſuum officium non faciunt; ſeu ob alimenti vitium, cum illud aut per ſe vitioſum, aut cum materia craſſa producitur, quæ facultati expultrici reſiſtit.* 2. *Vel* Affluens, *ſeu ob attractionem propter calorem vel dolorem: ſeu ob tranſmiſſionem vel à toto corpore, vel à partibus aliquibus, vel etiam humoribus, in ſuis vaſis accumulatis ſuopte impetu commotis.*

Curatio *perficitur* I. Alteratione *per contraria, ſi morbus ſpectetur.* II Evacuatione *ſi cauſa, idque per ſanguinis miſſio-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nem ſi Plethora peccat: per Purgationem ſi Cacochymia: per ſudorem ſi materia ad cutim vergit: per vomitum ſi ad ſuperiora per Diureſin ſi ad vias urinæ. III. Diæta oppoſita.

Dividitur in tot intemperies quot materialis.

I. *Alia eſt à* Sanguine *ſeu* Plethora, *quando humores alendo corpori deſtinati exundant, ſive omnes proportione & æqualitate, quæ illis debetur, ſervata, (dupla eſt autem proportio ſanguinis ad pituitam, hujus ad bilem dupla) augeantur, ſive duo aut tres ex reliquis ſuccis, ſanguine interim etiam accreſcente, exuberent.* Cognoſcitur *ex laſſitudine, qua ſanguis non difflatus inferiores partes petit, Reſpiratione à minimo labore, qua muſculi thoracis ſanguine onerantur. Venarum ab exercitatione turgeſcentia, muſculorum, cum præ copia venæ majores in minores ſe exonerent, diſtenſione. Habitus carnoſitate, faciei rubore, &c.* Oritur *à bono alimento quod multum ſuppeditat: hepate calido & humido quod conficit. Otio, Evacuatione ſuppreſſa, membri abſciſſione, inſuetarum balnearum, à cibo, uſu, &c.* Curatur. I. Venæ ſectione, *quæ* Admittenda *etiam in ſeptuagenariis ſi pulſus emicat; in gravidis, ultimis menſibus, ſi morbus acutus urgeat.*

Non

Non admittenda, in pueris quæ diſſipabilis caloris: in gravidis primis menſibus, ne fœtui alimentum ſubtrahatur: ad ſanguinis conſpectum deficientibus, ne evaneſcant, &c. Vicaria illius ſunt, inediæ, cucurbitulæ, ſcarificationes, hæmorrhoides, ſanguiſugæ, menſes, &c. II. Alteratione per refrigerantia & humectantia, hepati præſertim apropriata. Dividitur dupliciter. 1. Alia eſt à Plethora exquiſita, cui præcedentia omnia conveniunt. Alia à Plethora notha, quando ſanguinis exundantiæ ſuccorum malorum copia conjungitur. Tum, ſigna Cacochymiæ adſunt, Curatio etiam purgatione opus habet. 2. Alia eſt à Plethora ad Vaſa, quæ quidem vires quod æquabiliter cum ſanguine & carnis mole increſcant, non premit, ſed vaſorum tunicas præ copia diſtendit, cui etiam ſuperius dicta competunt. Alia à plethora ad vires, quando humores ita accreſcunt, ut à viribus hominis imbecillibus gubernari & confici non poſſint. Tum, ſanguis non eſt admodũ bonus, gravitate, pulſu inæquali, cum cruditatum & Orientis putredinis ſignis ſe prodit.

II. Alia eſt à Bile excrementitia quæ calida & ſicca, interdum flava eſt, interdum vitellina, interdum porracea, interdum æruginea, interdum iſatidea. Cognoſcitur iſta ex venarum propter dilatan-

tem calorem amplitudine. *Coctionis propter nimium depravatione, appetitu potus quàm cibi majore, pulſu vehementi, veloci, duro, niſi cor copiâ planè debilitetur. Proclivitate ad iram. Colore corporis flavo, habitu gracili macilento calorem acrem præ ſe ferente. Motu à tertio ad tertium.* Oritur *à corporis conſtitutione calida & ſicca. Aetate juvenili, vigiliis, ira, corporis exercitatione nimiâ, alimentis calidis & ſiccis, dulcibus & pinguibus.* Curatur difficulter *ſi eſt à flava bile.* Nunquam *ferè ſi à porracea, vitellinâ vel æruginosâ, &c.* Perficitur *curatio.* 1. Alteratione *per medicamenta refrigerantia & humectantia, & ſi ſit nimis tenuis, incraſſantia, ſi craſſa, incidentia. Inter illa obtinent palmam,* caules Lactucæ Italicæ, flores Nympheę, Portulaca, plantago, Tamarindi, Jujubæ, papaver erraticum. *Inter hæc* Cichorii & Taraxaci *radices*, Acetoſa, *& quæ ex illis parari poſſunt.* Spiritus vitrioli, ſalis. 2. Evacuatione, *ſeu per venæ ſectionem, quando bilis cum ſanguine permiſcetur, vel per purgationem* Cholagogis *per inferiora inſtitutam.* Chologoga *præcipua ſunt.* Rhabarbarum, *quod nec ſolum, quia fumoſum, nec ſtranguriâ affectis dandum*, Tamarindi, Aloë roſata, *quæ in pillulis duntaxat ſumitur.* Syrupus florum Acacię, Roſarum ſolu-

tivus *prægnantibus non exhibendus*, Pillulæ Rufi, Aquæpendentis, Bejeri benedictę, &c. 3. Diætâ *refrigerante & humectante.*

III. *Alia eſt à* Pituita *præternaturali, quæ frigida & humida, interdum eſt inſipida, interdum ſalſa, acida, vitrea, &c.* Cognoſcitur *à corporis mollitie & albedine, Crudorum dejectione, Vrinâ alba, nunc tenui, nunc craſſâ, ſalivæ abundantia,* &c. Oritur *à cibis crudis & frigidis, potu intempeſtivo, intemperie viſcerum frigida, Excrementorum per vitam otioſam detentione, ſomno nimio, &c.* Curatur, I. Alteratione *per medicamenta calida & ſicca, attenuantia & incidentia. ubi nota. A validè calidis in principio abſtinendum, ne materia liquata majore motu turgeſcat & tenuioribus partibus abſumptis craſſiores remaneant. Valida aperientia in muliere gravida caveantur. Validiſſima ſunt* Lignum guajacum, Radix Chinæ, Saſſafras, Salſaparilla, & Oxymel ſcilliticum. *Vſui decoctorum ſtomachica calefacientia, quia ventriculus nimiâ pituitâ languet, interponenda ſunt.* II. Evacuatione *per Medicamenta* phlegmagoga. *Præcipua ſunt ex mediocribus,* Mechoacanna, *ex qua morſelli quoque fiunt, in forma pulveris feliciſſimè operatur;* ſemen Carthami, & Agaricus *trochiſcatus. Ex*

fortioribus jalapæ *radix cum cremore Tartari exhibita*, ſyrupus diacolocynthidos Freitagii, Pillulæ de ſagapeno *Horſtii Obſerv. T. 1. p.* 295. Spiritus aureus Rulandi. *De colocynthidis ſingulari maceratione, vide* Freitagium *in aurora Medicor.* III. *Venæ ſectione, ſed ne calor à phlegmate oppreſſus diſſipetur; & ut plethora adſit.* IV. *Diæta calefaciente & ſiccante. Aer ſit calidus & ſiccus, Cibi aromatibus condiantur, Vinum ſit generoſum purgato corpore. Capparum cum aceto & paſſulis frequens uſus.*

IV. *Alia à* melancholia *præternaturali, ſeu craſſa ſeu diluta, ſeu in atrum ſuccum degenerante.* Cognoſcitur *ex Vrinæ livore & nigredine, Hæmorrhoidum ſuppreſſione, flatulentia & ructu, triſtitia, taciturnitate, ſomniorum turbulentia, habitu macilento & coloris lividi.* Oritur *à cibis craſſi ſucci, in quos calor exſiccans agit. Aëre frigido & ſicco dum tenuitatem abſumit, præſertim ſi æſtas calida & ſicca præceſſit. Suppreſſio hæmorrhoidum, &c.* Curatur. I. Alteratione *per Calefacientia & ſiccantia modò atra bilis non ſit. Laudantur,* Radices Eryngii, Glycyrrhizæ, *Herb.* ſcolopendr. Meliſſæ, Cuſcutæ, *Flores* borragin. Tamariſci, Cappar. Cordiales. *Syrupus* pomor. redolentium, *&c. Acetum vitetur; quod ſi illo utendum*, Oxymel *cum decocto*

Corti-

Corticum Citriorum *offerri debet.* II. E-*vacuatione per* Melanagoga. *Præcipua ſunt*, Polypodium, ſenna, Extract. Ellebori nigri, *de quo vide* Heurnium *in Methodo, & Codronchium in Speciali tractatu.* Diæta *calefaciente & humectante. Aër decocto malvæ & violarum temperetur, cibi ſint potius elixi, ova ſorbilia, Carnes gallinaceæ, vitulinæ, perdicum, paſſulæ minores, balnea aquæ dulcis temperata, &c.*

V. *Alia eſt à* Sero, *ſeu aquoſa tenui & ſalſa, copiâ & qualitate corpus humanum afficiente, humiditate; quæ* Cognoſcitur *ex Vrinæ & ſudorum copiâ: Dolore interdum vago, quia ob tenuitatem facilè deducitur, facili ab alieno calore effervescentia: Affectuum fugacitate & recurſu, &c.* Oritur *à cibis aquoſis & humidis. Detentione ſeri ob expultricem læſam, viſcerum obſtructionem, vel pororum ab externo frigore constrictionem.* Curatur. Evacuatione, *per hydragoga, Sudorifera, & Diuretica; &c.* Hydragoga *præcipua ſunt, ex mediocribus*, ſummitates ſambuci *primum erumpentes, lento calore exſiccatæ.* Acinorum ſambuci E-*mulſio.* Radix iridis. *Ex validioribus* Gummi gotte *de quo vide* Reudenium *in peculiari tractatu.* Jalapa. Extractum Elaterii. Conſerva eſulæ Bejeri, Pillulæ de Sagapeno Camilli *apud Quercet. in pharma-*

cop. re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cop. reſtituta. Sudorifera *primaria ſunt.* Spiritus *Ebuli, Sambuci,* Sal *Centaurii minoris, Abſynthii, Fraxini, Scabioſæ,* Cornu cervi *præpar.* Antimonium Diaphoreticum. Bezoardicum Joviale. *Inter Diuretica Liquor & Syrupus* Diureticus Rivii *in Renod. pharmacop. ſal* urinæ, ſuccini, fabarum, *apud Hartman. Spiritus* ſalis, Liquor *ex Tartari vitriol. ſcrup. ſ. Cum aquæ Cinnamomi unc. ſ. & Iulepi roſati unc. ii, compoſitus.* VI. *Alia eſt* Compoſita, *ab uno & altero horum inter ſe commixtis. In* Curatione *ita agendum eſt, ut cum illis maximè pugnemus, quæ vim ſuam maximè exerunt, cæteris nec intra nec extra neglectis. Id fiet, ſi venæ immunes fuerint ab obſtructione, corporis omnes meatus pateant, humores à temperatura non longè ſeceſſerint, viſcera nobilia ſint affectuum exſortia. Habent hic locum* panchymagoga, *Paracelſi, Crollii,* Pillulæ imperiales *Fernelii.*

CAPVT. III.

De Morbis occultarum qualitatum.

MOrbus occultarum qualitatum eſt morbus à cauſis maligna & venenata vi, nec ad qualitates manifeſtas referendâ, agentibus, exortus.

Signa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *ſunt, morbi ſymptomata rara, magna, in aliis non obvia. præceſſit aliqua ſuſpicio, vel ſummi gradus putredinis in corpore exorti, aut aëris infecti, aut contagii: vel veneni ſeu ſumpti, ſeu extra communicati.*

Cauſa *eſt varia, prout in Differentiis explicabitur.*

Curationis eventus *ſumitur ex cauſæ magnitudine, partis affectæ nobilitate, Symptomatum vehementia, & multorum mortib.* Inſtituitur I. *Per* Veneni ſublationem *quæ pro ratione differentiarum variat.* II. *Per* Alexipharmaca, *tum communia, tum cuique parti appropriata; ubi tamen nec manifeſtarum qualitatum eſt obliviſcendum. Probatiſſimum eſt* Electuarium *ex* radic. Imperatoriæ, Angel. odorat. Gentianæ, Carlinæ *ana manip.* II. Terræ ſigillatæ *unc.* VI. Myrrhæ *unc.* I. Theriacæ Andromachi *unc.* IV. Roſmari. Rutæ *ana manip.* I. Ariſtolochiæ *libr.* 3. baccar. lauri *manip.* I. mellis virginei deſpumati *triplo confectum.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis.*

I. *Alii ſunt ab* humoribus internis, *qui interdum quidem gravia* Symptomata *inferunt, hominem tamen non enecant: interdum, quia peſtilentes, hominem interficiunt.* Cognoſcuntur *ex ſubito malignorum ſympto-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſymptomatum, ut delirii, lypothimiæ &c. incurſu. Morbi tum *ſunt, Hydrophobia, mania, Epilepſia, Chorea S. Viti, Scorbutus, &c.* Oriuntur *tum à* materia alimentaria, *quæ ſeminium corruptionis illius habet, & aliis quidem commiſta non nocet, ſed ab iis ſecreta & per ſe exiſtens, venenum evadit: Tum à* Calore principali agenti & materiæ juncto; *cui accedunt, Diſpoſitio corporis vel hæreditaria vel acquiſita: Cæli influxus particulares: Aër influxus aſtrales & exhalationes terreſtres excipiens: Imaginatio denique & Affectus.* Corruptio *autem illa determinata, longa ſæpe digeſtione ac fermentatione ad hunc gradum deducitur: unde fit, ut non ſingulis annis peſtis graſſetur, quamvis ſingulis ſint multa humorum vitia: Sæpè etiam ſine putredine procedit, ut in plantis & animalibus venena ſine putredine naſcuntur.*

II. *Alii ab* aëre infecto, *qui* Cognoſcuntur *quod nullus in communi victu error occurrat, infectio ſubitò in vicinas regiones diffundatur, ſubitò homines quia ſine aëre vivere nequeunt, moriantur.* Oriuntur 1. *Ab Exhalationibus venenatis, ex* ſpecubus, lacubus, voraginibus, cadaveribus, &c. *elevatis.* 2. *Ab Exhalationibus* in aëre putreſcentibus *& corruptis, ſeu ob conſtitutionem ipſius calidam & humidam;*

dam; ſeu quod non eventilentur; ſeu quòd ſydera occultè influant, quorum influxus boni quidem ſunt per ſe ſed ex accidenti, quatenus proportionem non obſervant, mali evadere poſſunt. Curatio *conſiſtit in* Aëris talis præcautione. *Infecti pro ratione cauſæ* purificatione. *Alexipharmacorum, quibus cor muniatur, & per ſudores malignitas pellatur, adhibitione.*

III. *Alii ſunt ab* Aqua. *Sunt enim fontes quidam metallici, venenati vel à natura, vel aliunde, ſed & potus aquæ multis hydropem intulit, & aquæ vitio Scorbutus inducitur. Fugiendi ſunt tales fontes: Aquæ verò vitioſæ corrigendæ, coctione, colatione, polentæ vel allii injectione, &c.*

IV. *Alii à* Contagio, *quod nihil aliud eſt, quam* μίασμα vitioſum è corpore emiſſum, quod in analogo corpore receptum, ſimilem in eo morbum gignere, & producere aptum natum eſt. Μίασμα *eſt, & quidem ſi* ſubſtantiam *ſpectes, ſeminarium corporeum, nunc ſpirituale, nunc humoris natura præditum, validiſſimæ conſtitutionis, ut ab externis facilè non disjiciatur, ſeu ob viſciditatem, lentorem & tenacitatem, ſeu ob perfectam mixtionem, & ſpirituoſitatem.* Vitioſum *eſt, vitioſitate* occultæ *& noſtro corpori adverſæ* qualitatis, *in Sporadicis etiam, ut phthiſi, ſcabie,* *ophtal-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ophtalmiâ morbis; veneficæ & malignæ *in peſtilentibus, nam ſubitò & in minima quantitate inficit.* Fermenti *autem inſtar ſe habet, in minimis particulis eſſentiam ſuam obtinet, & putredinem interdum infert. Calor innatus quippe ita deſtruitur, ut humores amplius regere non poſſit: illi calidi & humidi facilè putredinem concipiunt.* Emittitur, *ſi* terminum unde *ſpectes, à corpore aliquo præter naturam affectu prædito; qui vel aliunde obvenit, vel ab aliquo corpore communicatus eſt, vel in corporibus noſtris ex affecta concoctione productus, in ipſis partibus ſolidis ſimilem morbum introduxit. Si* magis *&* minus, Validius *à morituro, quia venenum de calore naturali triumphat; & halitus per omnes vias calore agente quod poteſt, diſperſi ſunt.* Parcius, *tum à jam mortuo, quod poris clauſis, exſpiratione ceſſante, pauciores vapores exhalent: tum à convaleſcente, quod à calore naturali retundatur, & Alexipharmacis vincatur.* Si modum, *per halitum, quod fit in phthiſicis per poros cutis &* ἄδηλον διαπνοὴν, *Pus, Saniem, &c.* Recipitur, *quoad medium, interdum per* aërem; *interdum per* fomitem, *in quo diutiſſimè detinetur, ſi in loco nec calido, nec frigido, nec aëri expoſito, deponatur. quoad recipientis diſpoſitionem*, Difficulter,

ter. ſi qualitatem cor Alexipharmacis ſimilem habeat. ſi audaciâ homo inſtructus ſit. ſi aſſueſcat. Facilè, ſi corpus ſit ſimile & analogum quale inter conſanguineos. ſi pori ſint laxi & aperti. ſi inſpiratio frequentior & major.

V. Alii à Venenis, qui Cognoſcuntur ex maxima in corpore mutatione, cordis palpitatione, vertigine, pulſu ferè abolito, convulſionibus, vomitibus turbulentis, qui cani exhibiti ipſum interficiunt, & aliis multis quorum ratio dari nequit. Oriuntur à cauſis quæ ex proprietate naturali ſumendæ ſunt. Curatio ejus Dubię ſpei ſi præſentaneum venenum ſumptum: & ſi in magna copiâ. Nullius ferè, ſi nec per vomitum, nec per alvum, nec per ſudores expelli poteſt. Reſpicit 1. Expulſionem per Alexipharmaca, quæ pro ratione veneni variant. 2. Evacuationem, per vomitum præſertim ut facilius Medicamenta illa ad cor penetrare poſſint. 3. Somni prohibitionem, ne ad cor & interiora facillimè penetret. Differentiæ ſunt plures. 1. Alia ſunt venena intrò ſumta, Tum, Symptomata paulatim ſuperveniunt. venenum ſignis quibuſdam ſe prodit. febris plærumque adeſt. morbus periodos certas remiſſionis & intermiſſionis habet. Curandum vomitu leniore ex pinguioribus parato. Purgatione, ſi in inteſti-

nis ſu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nis ſuperioribus hæreat. Diureſi *ſi ad vias urinæ pergat: & nullibi Alexipharmacor. obliviſcendum.*Diæta,*in qua lac vehementer laudatur.* Alia Extra applicata *Tum, homo ſanus in extremum periculum ſtatim conjicitur: multa ſimul Symptomata apparent, & quidem talia, quæ ab intus genito provenire non poſſunt.febris plærumque non adeſt, nulla quies vel remiſſio datur, &c.* Curatio *reſpicit*, Extractionem, *tum per medicamenta attrahentia, tum per illa quæ ſimilitudine quadam id faciunt; quæ continuanda donec vitioſus color, dolor, & Symptomata ceſſaverint.* Interceptionem *quæ injecto loco ſuperiori vinculo optimè perficitur.* Alexipharmacor. uſum *ſi venenum in corpus penetravit, prout ſuperius dictum eſt.* 2. *Alia ſunt venena* foſſilia, *alia* vegetabilia, *alia* Animalia. 3. *Alia* Cordi inimica,*& hæc ſubitò interimunt; alia* Cerebro, *& hæc motum vel ſenſum tollunt; alia* aliis partibus, *ut lepus marinus pulmoni, veſicæ Canthárides.* 4. *Alia ſunt* totâ ſubſtantia *à naturâ noſtra aliena. Alia quæ* partes aliquas *quæ alere poſſunt,* obtinent. *Alia* quæ in corporibus *noſtris magis ac magis* exaltantur. 5. *Alia ſunt* Præſentanea, *quæ præſentem mortem adferunt. Alia* Temporanea, *quæ non ſtatim manifeſtis ſignis ſe produnt: conjecturis ta-*

ris tamen ex ſymptomatibus, quæ alias affectâ parte affligere ſolent, colliguntur. Videntur tamen nulla certo tempore interficere: *tum quia diverſa eſt reſiſtendi vis in patiente; tum quia in vomitu majore, vel minore multum eſt poſitum.*

TITVLVS III.
De Morbis organicis.

CAPVT I.
De Morbis confirmationis.

Morbus Organicus eſt partium corporis humani à ſtructura naturali deviatio.

Quia verò ad illam Conformatio, Numerus, Situs, & Connexio *requiruntur; tot etiam morborum organicorum erunt differentiæ, & huic Titulo, quatuor ſubjiciuntur Capita: ſed & quia in* Conformatione *tria reperiuntur.* Figura *nempe* Cavitas, & ſuperficies, *dabuntur etiam tot morbi.*

ARTICVLVS I.
De Morbis Figuræ.

Morbus figuræ eſt partium corporis humani à naturali figura, ex cauſis ſuis dependens, deviatio.

Signa *ſunt conſpicua, ita ut non ſit neceſſe de illis dicere.* Cauſæ *ſunt, quæcunque*

figuram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

figuram vel componendo, vel laxando, vel diſtorquendo, vel exhauriendo violare poſſunt.

Curatio, non eſt difficilis *in iis qui ob oſſium humiditatem creſcunt.* Vix tentanda *in adultis, in quibus oſſa, propter quorum figuram partes externæ talem figuram habent, duritiem & ſiccitatem majorem contraxere.* Perficitur 1. διαπλάσει *manibus contrectando & in oppoſitum ducendo.* 2. ἐπιδέσει *per faſcias & ferulas.* Poteſt repeti, *ſi prior non ſucceſſit, ſi inſignis eſt læſio & æger validus; & quidem per calli ruptionem præmiſſis emollientibus.* Non debet repeti, *ſi æger ſenex, læſio minor, & callus durus.*

Differentiæ *à tempore deviationis ſumuntur.*

I. *Vel fit* ante nativitatem *in utero, & tum, in Conformatrice eſt vitium, difficulter curatur.*

II. *Vel* in partu, *& tum, aut infans nimis magnus fuit, aut uteri orificium nimis anguſtum.*

III. *Vel* poſt nativitatem, *ubi ſunt præcipuè in cauſa.* Nimia repletio, *quæ inanitione curanda.* Alimenti defectus, *qui facilis coctionis, boni ſucci, pauci excrementi cibos repoſcit. Vide caput de Atrophia.* Motus violentus, *ſeu ab ipſo homine, ſeu ab artifice*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

artifice cauſatus, ubi oſſium fracturæ præcipuè obveniunt. Partis in aliam partem ob nervorum ſeu reſolutionem, ſeu convulſionem declinatio, *ubi ad ipſum nervorum affectum reſpiciendum.*

ARTICVLVS II.
De Morbis Cavitatum.

PVNCTVM I.
De Morbis cavitatum in exceſſu.

MOrbi cavitatum ſunt in quibus naturales partium meatus læduntur. *Cavitatum nomine intelligitur tum venter ſeu magna cavitas, ventriculi nempe, cerebri, cordis, uteri: tum meatus venarum, arteriarum, Vreterum &c: tum orificium, ſeu caput vaſorum & cavitatum quarumcunque.*

Quia verò cavitates vel in exceſſu, *vel in* defectu *læduntur; morbi etiam cavitatum, vel in* exceſſu, *vel in* defectu *erunt.*

Morbi cavitatum in exceſſu ſunt, cum cavitates ſunt majores quam per naturam eſſe debebant.

Signa *in particularibus ponentur.*

Cauſa *eſt quicquid cavitates vel aperire, vel diſtendere, vel erodere, & dividere poteſt.*

Curatio *perficitur* Occluſione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Dividuntur, *in* Anaſtomoſin, Diapedeſin, *&* Diæreſin.

I. Ἀναστώμωσις *eſt* quando oſcula vaſorum nimium aperiuntur & dilatantur. Cognoſcitur *per effluvium humoris vel materiæ quæ contineri debebat*. Oritur *ab illis quæ laxare vel diſtendere poſſunt, ſive illa ſint externa ſive interna*. Curatio *occluſionem per Medicamenta* adſtringentia, de quibus ſuo loco, *& cauſas reſpicit. Præcipua adſtringentia ſunt. Folia* burſæ paſtoris, *ſemina* portulacæ, *flores* balauſtia, bellidis minoris, bolus Armenus, *ſuccus* prunorum ſylveſtrium, *Theriaca* recens, *pulvis* oſſium humanorum, *Crocus* Martis, &c. *Quantum ad* Differentias, 1. *Vel eſt* ab externa causâ, *ut Medicamentis* ἀναστωμωτικοῖς *vel* χαλαστικοῖς; *tum cauſæ præceſſere. Removendæ ſunt.* 2. *Vel à* copia humorum, ſanguinis *præſertim facultatem onerante; & tum ſigna humorum adſunt. Venæ ſectione & purgatione agendum.* 3. *Vel à* qualitate humorum facultatem irritante; *& tum ſigna eorundem ſunt præſentia. Purgationibus præmiſſis, adſtringendum.*

II. Διαίρεσις, *eſt* quando vaſa dividuntur. Oritur *à cauſis quæ erodere, diſtendere, vel rumpere poſſunt*. Curatio *Vnitionem per adſtringentia Medicamenta repoſcit.*

Diffe-

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis*. 1. *Vel eſt* ab Externis, *motu nempe vehementi, pondere gravi, clamore, ſaltu, contuſione, vulnere, Medicamentis acribus & craſſis*. 2. *Vel ab* humoribus acribus, *tum, ſigna humoris bilioſi vel ſalſi adſunt*. Curatio, *alteratione per medicamenta refrigerantia & acredinem obtundentia: Evacuatione per cholagoga, & hydragoga, &c. & Diæta refrigerante & demulcente perficitur*. 3. *Vel* ab humoribus copioſis, *ubi curationis eadem quæ in anaſtomoſi ratio*. 4. *Vel à* Flatibus, *& tum ſigna flatuum adſunt; nempe, tenſio ſine gravitate, dolor vagus, prægreſſus cauſarum generantium, ſubitaneus affectus exortus, urinæ bulloſitas, &c.* Cauſæ *ſunt cibus multus & humidus, calor imbecillis, qui materiam digerere non poteſt*. Curatio *repoſcit Evacuationem cauſæ. Diſpulſionem flatuum per medicamenta carminativa. Laudantur interea, ſuccinum* album, *Theriaca & Mithridatium* annoſa, *confectio* baccarum lauri, *Conſerva* ſalviæ, *ſpiritus* Therebinth. *Diacorum* nobile, *Oleum* feniculi, aniſi, *pulvis* corticum citri, &c.

III. Διαπήδησις quando vaſa rarefiunt. Cognoſcitur, *ab humorum exſudatione*. Oritur *à cauſis rarefacientibus & humectantibus*. Curatio *cauſas reſpicit*.

PVNCTVM I.

De Morbis cavitatum in defectu.

MOrbi cavitatum in defectu ſunt, quando cavitates anguſtiores quam par erat, redduntur.

Signa *in particularibus occurrent.*

Cauſæ *anguſtiæ ſunt*, Obſtructio, conſtipatio, coaleſcentia, compreſſio, ſubſidentia, de quibus in differentiis.

Curatio *Anguſtiæ remotionem requirit, quæ pro varietate differentiarum variat.*

Differentias, *quod ſpectat, quinque ſub iis continentur.*

I. Obſtructio, *quæ nihil aliud quàm* meatuum, ab humoribus vel aliis rebus occluſio. Oritur *ab humoribus, rebus toto genere præter naturam, &c.* Curatur, *per medicamentorum deobſtruentium convenientem applicationem.* Dividitur *pro ratione cauſarum.* 1. *Alia eſt ab* Humoribus multis; *& tum Diæta in cauſa.* Ἀποκένωσις *inſervit; illaque ſi humores multi magna. rationem locorum habens, Ex thorace tuſſi, ex ventre ſuperiore vomitu, ex inferiore alvi ſubductione perficitur.* 2. *Alia ab* Humoribus craſſis & viſcidis; *& tum abſtergendum, incidendum, & attenuandum: abſterſio interdum, ſi cavitas patens ſola ſufficit. Medicamenta eſſe debent*, vehementio-

mentiora, *in majore viſciditate, remotiore loco*; mitiora, *ſi contrarium eſt, partibus appropriata*. 3. *Alia à* Calculo, Vermibus, Pure, Fæcibus, *de quibus ſuo loco videbimus, & tum*, παντελῆ κενώσει *agendum, ſive una vice, ſive pluribus. Locorum ratio, in quibus humores hærent, habenda*. 4. *Alia à* grumo ſanguinis, *tum Medicamentis ſanguinem diſſolventibus ut ſunt, Magiſt.* oculorum cancri, *pulv.* Rhabarbari, Tormentillæ, Sperma ceti *non rancidum, &c. adhibenda Medicamenta incidentia & deobſtruentia in particularium obſtructionum cura ponentur.*

II. Conſtipatio, quando meatus à carne vel tumore in cavitate enatis occluditur. Oritur *à Caruncula, menbrana, tunica tuberculo, quod concoquendum.* Curatio *abſumptionem poſcit.*

III. Coaleſcentia, quando meatus parietes poſt ulcus vel vulnus coëunt. Oritur *à carne cavitati adnata, cicatrice, &c.* Curatio *Ruptionem requirit.*

IV. Compreſſio, quando meatus à cauſis extra incidentibus, & parietes ejus impellentibus, occluduntur. Oritur, *vel ab* Externis *ut frigore & ſiccantibus, ubi laxantia & humectantia proſunt : vel à* Tumoribus *vel* oſſibus *ſedibus ſuis motis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatio *remotionem illorum requirit*, *& diverſitatem cauſarum reſpicit.*

V. Subſidentia, quando meatus ob parietum laxitatem & conniventiam coarctantur. Oritur *ab humiditate nimia.* Curatur *ſiccantibus.*

ARTICULUS III.
De morbis ſuperficiei.

MOrbi ſuperficiei ſunt quando partes in qualitatibus ſecundis à naturali ſua conſtitutione declinant.

Præcipui inter ipſos ſunt Aſperitas *&* Lævitas.

I. Aſperitas eſt lævitatis debitæ ineſſe carentia. *Fit vel* per additionem ſuperficiei *in partibus ſolidioribus, ut in fracturis ſquammæ quædam extant; & tum* abraſione *per medicamenta abſtergentia opus eſt: vel* per ademptionem, *& tum res acres tam* externæ, *vapores, venti, fumi, cibi, medicamenta venenata; quàm* internę, *ſiccitas nimia partium poſt humiditatis abſumptionem, bilis amara, pituita ſalſa, &c. peccant. In* Curatione, *replendum, quod excavatum erat, humorum acrimonia temperanda, quæ nondum exaſperata ſunt, defendenda. Medicamentis humidis & lentorem habentibus agendum.*

II. Lævitas eſt aſperitatis debitæ ineſſe de-

ſe defectus. Oritur *ab humoribus lentis.* Curatur *medicamentis abſtergentibus, quæ ſimul adſtrictionis aliquid habent, ut tonus fibrarum reſtauretur; & ſpacia in partis ſuperficie, ab humoribus dilatata rurſus contrahantur.*

CAPVT II.

De morbis Numeri.

MOrbus numeri eſt, cum in numero partium eſt vitium.

Dividitur in morbum numeri in defectu, & exceſſu.

I. Morbus numeri in defectu eſt, quando pars quæ naturaliter adeſſe debebat, abeſt. *Pars illa vel eſt* ſanguinea *vel* ſpermatica, *quæ eadem ſpecie non regeneratur: vel* ſimplex *vel compoſita: nec debet eſſe partis particula, ſed pars integra.* Cauſa *eſt quicquid vel efficienter, vel privatione materiæ, partis carentiam inferre poteſt.* Curatio *indicat, Reſtitutionem, quæ à ſola natura fit; Medico interim, robur naturæ, calorem nativum ſervando tuente; materiam idoneam, id eſt, ſanguinem ſubminiſtrante; & impedimenta, id eſt ſordes & ſimilia removente. Quantum ad* Differentias. *Vel illud vitium eſt* ab ortu, *ſeu ex defectu materiæ ad generationem neceſſariæ; ſeu ex imbecillitate facultatis natu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ralis, quæ materiam attrahere, retinere, & elaborare debet; & ſic reſtitui non poteſt. *Vel* poſt Ortum: *ſectione, eroſione, putredine, refrigeratione; & tum* Curatio *ad ſuas cauſas dirigenda.*

II. Morbus numeri in exceſſu eſt, quando res, quæ naturaliter non debebat adeſſe, adeſt. Curatio *Remotionem requirit, quæ pro rerum, quæ removentur, varietate varia: ita inſtitui debet, ne partes aliæ lædantur, vel ut quàm minimum lædantur. non extendenda ad illa, quæ homini moleſtiam non creant.* Differentias *ſi ſpectes, Res illa, vel eſt* toto genere præter naturam, *ut Calculi, vermes, &c. & tum* Curatio *ad illa obvertenda: vel* ſubſtantia aliqua integra, *quæ aut ob materiæ nimiam copiam, & conformatricis imbecillitatem in ortu; aut ob vitioſam qualitatem poſt ortum, exoritur. In his* Remotio fit, *per* Ignem, *quo cauteria actualia pertinent.* Ferrum, *quo ſpectant omnis generis acuta inſtrumenta.* Medicamenta, *cathæretica, veſicatoria &c. de quibus ſuo loco in particularibus morbis dicetur.* Emplaſtrum veſicatorium, *quod componitur ex* Cantharidum *unc. I.* Therebinth. *unc. ß.* Olibani, Myrrhæ, Maſtich. Camphoræ *ana dr. I.* Ol. roſar. Ceræ. *ana. q. ſ. laudatiſſimum eſt.*

CAPVT

CAPVT III.

De Morbis Magnitudinis.

ARTICVLVS I.

De Tumoribus.

MOrbus magnitudinis eſt partium corporis humani à magnitudine ſua naturali, deviatio.

Dividitur in morbum magnitudinis auctæ, *ſeu* Tumorem, *&* magnitudinis imminutæ.

Tumor *in genere eſt* partium corporis humani à naturali ſtatu aucta magnitudine receſſus.

Signa *non eſt quod apponantur. Accedunt ad magnitudinis augmentum interdum, Intemperies, ſi materia in qualitatibus excedit, & eaſdem partibus largitur. Vnitatis ſolutio, ſi rodendo vel diſtendendo continuum ſolvatur. Conformationis vitia, ſi vel figura corrumpatur, vel cavitates comprimantur, aut obſtruantur.*

Cauſæ *ſunt* Humores, Flatus, Subſtantia ſolida, *de quibus in ſuis differentiis agemus.*

Curatio *indicat imminutionem, quæ, ſi pars* non eſt ſalva, *per eadem Medicamenta, quæ in numero abundante conveniunt perficitur: ſi* ſalva, *fit per alimenti ſubtra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ctionem, digeſtionem, diſcuſſionem, &c.
Differentiæ *ſunt variæ.*

I. *Alius eſt ab* Humoribus, *qui* Cognoſcitur *ex ſignis humorum*; Oritur, *à ſanguine, bile, pituita, melancholia, ſeroſo humore, ſive congeſti ſint ſive affluxerint; ſive peculiari membrana includantur, ſive non*, Curatur *& quidem* difficulter, *ſi ſubitò imminuatur, nec per vias convenientes evacuetur, ſi febris excitatur, quæ adfuit, augetur*. Curatio *pro ratione Differentiarum variat.* Dividitur *varie. Nam* 1. *Vel eſt ab* Humoribus in parte congeſtis; *partim partis vitio, quatenus vel concoctrix vel expultrix ſuum officium non faciunt; partim alimenti, cum illud vitioſum & tale, ut tantam excrementorum copiam faciat*, Et tum, *longiore temporis tractu tumor generatur: non adeo magnum ſpacium occupat, nulla fluxionis cauſa aut ſignum præceſſit. In* Curatione *reſpicienda* Alteratio *&* Evacuatio, *& hæc ſenſilis ſi materia eſt copioſior, pars denſior; inſenſilis ſi materia minor, pars mollior.* 2. *Vel eſt* ab humoribus allapſis, *ſeu per attractionem ob calorem vel dolorem; ſeu per tranſmiſſionem vel à toto corpore, vel partibus aliquibus*. Tum, *ſigna ſunt congeſtioni contraria. Nullus in parte dolor fuit, ſi per tranſmiſſionem; fuit, ſi per affluxum contigit.*

git. In Curatione *reſpiciendum, tum ad* Affluxum durantem, *& tumorem fientem, ubi locum habet*, Evacuatio, *ſeu per venæ ſectionem, ſeu purgationem*. Revulſio *ad contraria.* Derivatio *ad vicina*, Repulſio, Interceptio, *&c: tum ad* Affluxum factum, *ubi obtinent eadem, niſi materia ſit impacta, quæ* emolliri *&* maturari *debet.* 3. *Vel ab* humoribus peculiari membranâ & folliculo incluſis, *ubi humor in aliam ferè ſubſtantiam vertitur.* 4. *Vel* ab humoribus malignis, *ubi ſigna malignitatis adſunt.*

II. *Alius eſt à* Flatibus, *qui* Cognoſcitur *ex eo, quod nulla gravitas ſentiatur, etſi interdum dolor ſit, & pars modo in majorem, modo in minorem molem attollatur.* Oritur *à cauſis flatum generantibus, Cumulanturque flatus vel ſub cute & circa membranas muſculorum, in ipſis ſimilarium poris atque interpoſitis ſimilaribus ſpaciolis: vel in membranis viſcerum, vel in viſcerum cavitatibus.* Curatur *& quidem* Difficulter, *ſi in muſculis detineatur, quod in omnes ipſius partes ſpiritus diſpergatur, conſtringatur, & ab ambientibus membranis intercludatur.* Curatur *tamen per* Evacuationem *materiæ.* Diſcuſſionem *ejuſdem,* Roborationem *partis.*

III. *Alius à* partibus ſolidis, *ſeu illæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Oſſa cum extra ſuum locum in alium procidunt: ſeu partes molles ſuo loco motæ, ſeu arteriæ, ſeu venæ, de quibus ſuis locis agemus.

IV. *Alius, qui* terminatur per diſcuſſionem ἄδηλον; *& tum materia nec eſt multa, nec craſſa; nec profundo loco ſita, nec ſub craſſa & denſa cute concluſa. Corpus non eſt impurum. Natura eſt fortis: membrum levius evadit: pulſatio moleſta ceſſat.*

V. *Alius, qui* per ſuppurationem; *& tum, Materia eſt copioſior, craſſior, loco profundiore ſub cute denſa latens, dum pus fit dolor & palpitatio in parte cum febre affligit, poſtquam pus factum eſt, calor imminuitur, dolor ſedatur, tumor in mucronem elevari, molleſcere & albeſcere incipit, pus ſub digito, niſi pars ſit craſſa vel perfundè lateat, fluctuat.*

Alius, qui per indurationem; *& tum, materia eſt viſcoſa & dura, calor naturalis fortis, tumor ipſe imminuitur, durities augmentum recipit.*

Alius, qui per corruptionem, *& tum pars livida & nigra apparet, calor & dolor imminuitur.*

PVNC-

PVNCTVM I.
De Abſceſſu.

Tumorem ab humore profectum duo inſequuntur, Abſceſſus, *nempe, & hunc aliquando* ſinus.

Abſceſſus eſt purulentæ materiæ ex humore tumorem excitante ortæ, in partis alicujus cavitate collectio.

Subjectum *ſunt partes & ipſarum cavitates.*

Signa *ex tertia tumorum ab humoribus profectorum differentia petantur, ubi de ſuppuratione agitur.*

Cauſa *eſt Humor ipſe, quem calor nativus in pus maturat & vertit. Hinc pro ejus varietate variatur.*

Curatio *duorum temporum rationem habet.* I. Quando pus conficitur; *& tum agendum* 1. Anodynis *& dolorem lenientibus, Oleum lumbricorum eſt laudatiſſimum.* 2. Maturantibus *& quidem* temperatè calidis & viſcidis *in tumoribus calidis & corporibus mollioribus & humidioribus, ut ſunt,* Oleum dulce, farina tritici, lac, medulla panis *triticei:* Calidioribus, *in tumoribus frigidis, ac naturis & partibus frigidioribus, ut ſunt* Therebinthina, Lachryma abietina, laricea, pinea, caricæ, paſſulæ, Diachylon ſimplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

II. Quando pus confectum eſt; *ubi agendum* 1. Evacuatione, *vel* inſenſili, *quod non tantum in magna puris copia propter indurationem; ſed & in omni propter acredinem, quæ morâ intendi poſſet, periculoſum.* *Vel* Senſili, *& hic abſceſſus aperiendus, vel per benigniora, inter quæ* Diachylon ſimplex cum ſemine ſinapi, ficubus, & ſale: *vel pervalidiora, id eſt cauteria potentialia, & actualia.* 2. Mundificatione *per detergentia*, ſuccum *nempe* Apii, Centaurii minoris, Ariſtolochię rotundæ, Abſynthii, Betonicæ, Agrimoniæ, &c. 3. Carnis generatione *per medicamenta ſarcotica.* 4. Cicatricis obductione *per Epulotica, inter quæ* Emplaſtrum Diapalma.

Quantum ad Differentias *illæ variæ ſunt.*

I. *Vel eſt ex* Sanguine, *& tum facilius maturatur, laudabile eſt.* *Vel ex* aliis Humoribus, *quod difficulter oritur, puri quid ſimile habet, viride, flavum.*

II. *Vel eſt* Purum: *vel* pulti, melli, ſebo, olei amurcæ & vini fæcibus ſimile, *interdum multis aliis permiſtum.*

III. *Vel eſt* in partibus carnoſis *& tum facilius in pus mutatur; vel* propè articulos, *in partibus nervoſis ac debilibus, exiguum calorem habentibus, & tum difficulter maturantur.*

IV. *Vel*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

IV. *Vel in* Cavitate *fluctuat, & in ſinum colligitur: vel* peculiari membranæ *& folliculo includitur.*

PVNCTVM II.

De Sinu.

SInus eſt, cum pure in profunditate ſe in latitudinem diffundente, cutis adjacens carni ſubjectæ non coaleſcit.

Signum *præbet abſceſſus qui præceſſit, & turundæ, quibus optimè explorari poteſt.*

Cauſa *ipſum pus, quod in profundo detentum, acrimonia ſua cuniculos molitur, & univerſi corporis excrementa allicit.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi callum & duritiem contraxit.* Dubia, *ſi multa & non concocta materia excernitur, & in ſinu dolor percipitur.* Bonæ ſpei, *ſi pus paucum, bonum, album exit & dolor nullus adeſt.* Perficitur I. Evacuatione *puris, quæ fit, aut* ſimplici mundificatione *ſi deorſum ſinus tendit, per aquam hordei, melicratum, & mulſum: aut* Apertione, *ita uti vel tota cavitas diſſecetur, ſi minor eſt; vel tantum inferius orificium, ſi major eſt, & pars ſine periculo ſecari non poteſt.* II. Carnis productione *per medicamenta Sarcotica, ubi nota. Excrementum tam tenue quàm craſſum removendum eſſe, ne in ulcere hæreat, Magis ſiccioribus ut* farina orobi, radice ireos.

Ariſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Ariſtolochiæ, myrrha, tuthia, pompholyge, *in ſiccis: minus, ut* thure, farina hordei, fabarum *in humidis utendum. Si ſinus non pateat, liquida per Syphonem injicienda, & aliquandiu linquenda. Ex carentia doloris, pauci & benè cocti effluxione, de glutinatione, & è contra colligendum.*

Quantum ad Differentias. *Vel ſunt* breves & minores; *vel* profundi & lati. *Vel* recti *vel* obliqui. *Vel* ſurſum *tendunt, vel* deorſum, *unde pejus pus evacuatur.*

ARTICVLVS II.

De morbis magnitudinis imminutæ.

MOrbus magnitudinis imminutæ eſt partium corporis humani in magnitudine naturali diminutio.

Signis *opus non eſt, cum ſit morbus ipſe evidens.*

Cauſæ *ſunt. Alimenti inopia, ſeu quia ſubtrahitur, ſeu quia canales ſunt obſtructi. Loci anguſtia in qua pars augeri debet; ſectio, putredo, refrigeratio, uſtio, de quibus ſuis locis.*

Curatio *inſtituitur*. I. Refectione *per bonum ac copioſum alimentum. Vbi locum habent vini potus, cibi craſſi ſucci, exercitia pauca, frictiones mediocres, Dropax ſeu picatio, quam in Pharmacopæa vide.* II. Regeneratione, *ſi membrum avulſum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quæ ſolius naturæ eſt, Medicus duntaxat impedimenta removet, &c.

CAPUT IV.
De Morbis ſitus.

MOrbus ſitus ſeu Connexionis eſt partium corporis humani, quæ conjungi debent, ſejunctio, quæ ſejungi debent, conjunctio.

Signa, *quia per ſe patet affectus, non opus eſt attingere.*

Cauſę *in illis conſiſtunt mediantibus quibus ligantur partes, & de luxatione quidem ſub articulo ſequente agemus. Connexio verò eorum, quæ ſejungi debebant, fit, ſi partes mediæ laxentur, vel ligamenta rumpantur, aut vulnerentur.* Curatio *repoſcit conjunctionem ſejunctorum, & ſejunctionem conjunctorum.*

Quia verò luxationes *frequentiſſimæ ſunt, inter morbos ſitus, placet hic* in genere *de* Luxatione *agere.*

ARTICULUS I.
De Luxatione.

LUxatio in genere, eſt articuli è ſua ſede in alienam cum motus arbitrarii impedimento, prolapſus.

Signa *ſunt, Membri in ſitu, figura & longitudine diſſimilitudo, motus læſio,*

quia

quia propter illum articuli, Dolor nervis, muſculis & tendinibus compreſſis. Tumor partis in quam prolapſus. Cavitas loci, è quo prolapſus.

Cauſæ *ſunt omnia illa quæ vel tenſione, vel impulſione violentâ valent, præcipuè, partium à quibus continentur laxitas vel unitas ſoluta, ligamentorum contractio &c.* Curatio *eſt* Facilior, *in pueris & mollioribus.* Difficilior, *ſi dolor ingens, inflammatio, vulnus, aut convulſionis periculum accedit, ſi luxatio vetuſta & callo obdurata, ſi in pueritia accidit, nec curata eſt, ſi ad tabem motu intermiſſo & vaſis compreſſis vergit, ſi articuli paucioribus motuum differentiis dicati ſunt, ſi longius à ſuo ſinu diſceſſere, ſi oſſium ſupercilia fracta ſunt.* Perficitur *per* ἀρθρεμβολήν, *quæ abſolvitur.* 1. Extenſione *ſufficiente, qua os in ſuum locum compellitur.* 2. Repoſitione, *ſeu per manum; ſeu per inſtrumenta vulgaria, ſeu per organa ſingularia.* 3. Medicamentorum adſtringentium *appoſitione, ut inflammatio præcaveatur.* 4. Diligenti *per faſcias & ſplenia* deligatione. 5. Molli, & *naturalem figuram ſervante* collocatione.

Differentiæ *ſunt variæ. Nam.*

I. *Alia eſt* à cauſis externis, *ictu, lapſu, extenſione violenta ante partum, in partu: quæ caveri debent.*

Alia

Alia ab Internis, *dum humor in cavitatem articuli lapſus eum è ſede ſua expellit.*

II. *Alia* Perfecta, *quando articulus totus ſua ſede excidit, quæ ἐξάρθρημα dicitur.*

Alia Imperfecta, *quando articulus ad ſinus ſeu acetabuli marginem prolabitur, quæ παράρθρημα nuncupatur.*

III. *Alia* cum inflammatione & dolore, *ubi dolor prius leniendus, inflammatio ſedanda, ne ex nervorum diſtentione convulſio oriatur, tum reponendum.*

IV. *Alia* cum vulnere, *quæ periculoſiſſima, præſertim ſi articulo vulnus vicinum, & febris acuta exoritur. Hic, Articulus ſi reponi poteſt, reponendus. Si repoſitus, inflammatione accedente exturbandus. Si reponi non poteſt, inflammationi ad ſeptimum vel nonum diem incumbendum.*

V. *Alia* cum fractura, *ubi, articulus primò reponendus; poſt fractura curanda: ſi non poteſt reponi, tum reſtituendus cum callus generatur.*

TITVLVS IV.

De Morbis ſolutæ unitatis.

MOrbus ſolutæ unitatis eſt continuitatis & unitatis partibus corporis humani debitæ amiſſio.

Cauſæ

Cauſæ *illius ſunt*, 1. *quæ* erodunt, *ut omnia acria, cauſtica, putrefacientia.* 2. *quæ* ſecant *ſeu punctim ſeu cæſim.* 3. *quæ* frangunt, *ut lapides, ligna, &c.* 4. *quæ* tundunt *& rumpunt, vel partem replendo, vel nimis tendendo.* 5. *quæ* adurunt, *ut res ignitæ, ferramenta candentia, &c.*

Curatio *expoſcit unitionem. Medici eſt videre, ne quid in partem affectam conglutinationem impediens incidat, ut labia rectè ſibi mutuò applicentur, ut extrema conjuncta ſerventur, ut ipſius partis temperamentum maneat, & ut ſymptomata quæ ſupervenire poſſunt, præcaveantur.*

Quoniam verò inter præcipuos unitatis ſolutæ morbos ſunt Ulcera, Vulnera, *&* Fracturæ, *de his aliquid nobis in genere dicendum eſt.*

CAPUT I.

De Vlceribus.

ULcus eſt continui cum imminuta magnitudine in parte molli à materia erodente exorta ſolutio.

Subjectum *eſt pars mollis ſeu carnoſa, non ſolum carnem muſculoſam, ſed eam quoque qua inteſtina, veſica &c. conſtant, comprehendens.*

Signis *opus non eſt in externis: Interna ex particularibus facilè colligentur.* Tempora

pora *ulcerum ſi ſpectes, Principio, ſanies aquoſa, tenuis, cruda, copioſa effluit, ſymptomata, nimirum dolor, pruritus &c. affligunt. In incremento, ſymptomata augentur, ſanies coqui incipit, & in copia minuitur: in ſtatu ſunt omnia majora, in declinatione minora.*

Cauſa *vel eſt* Externa, *medicamenta nempe cauſtica, contagium quod in lue venerea fit, &c. Vel* Interna *ſeu Humores, qui vel in parte affecta generantur, vel eò aliunde confluunt, quod verno tempore aut per exercitationem in Cacochymicis corporibus accidere poteſt.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi ad partem nobiliorem, exquiſiti ſenſus, humiditatibus à natura ſcatentem pertingit. Si morbis aliis ſuccedit, quod tum natura humores vitioſos ad partem propellat, ſi vulnus magnum, quia validè aër externus appellere poteſt, ſi rotundum, quia extrema difficilius connectuntur. Si diuturnum, quia os abſcedere neceſſarium eſt. Si ad viriditatem & nigredinem tendens, quia ſic partis affectæ calor extinguitur. Si ſanie multâ, tenui, pallidâ, lividâ, nigrâ, & mali odoris ſcatet. Si cum lienis vitio crura afficit, quia craſſi & melancholici humores ad ulcus affluentes unionem impediunt.* Abſolvitur I. Evacuatione *ſi corpus cacochymicum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cum. II. Venæſectione *ſi eſt plethoricum.* III. Suppuratione *cum in poris partis ex venis ſanguinis effuſi hæreat. Vbi nota, Abſtergentia ſupperantibus optimè miſceri, ne ulcus humidum nimis reddatur, & ut natura, quæ excrementa etiam tum ſegregat, juvetur. Ex illis ſunt* Therebinthina, Ol. Maſtichinum, &c. IV. Abſterſione, *de qua modò dictum eſt, quæ per medicamenta detergentia perficitur.* V. Carnis generatione *per Medicamenta Sarcotica. Et hic obſerva.* 1. *Nec valida nec imbecilla eſſe debere: ne, ſi illa, ulcus aridum reddatur, caro conſumatur, ſanguinolenta excernantur: ſi hæc, caro flacceſcat, & nimia ſaniei copia colligatur.* 2. *Humida mollioribus, ita tamen, ut emplaſtra, unguenta, linimenta ſint ita mollia, ne calore partis liquentur, & carnem nimis laxam & ſubjectæ diſſimilem generent; pulverata duris & ſiccis corporibus imponi debere.* VI. Cicatricis inductione, *per medicamenta epulotica. Vbi nota, Et actu & poteſtate vi ſiccandi prædita eſſe debere; Tum imponenda cum ulcus carne non omnino repletum fuerit; ne, ſi jam repleto imponatur, cum & tum caro incrementum ſumat, Cicatrix eminentior evadat.*

Differentiæ *ulceris ſunt variæ.*

I. *Aliud eſt* magnum, *parvum, longum,*

gum, breve, rectum, obliquum. Æquale, in quo caro in omnibus partis affectæ partibus abſumpta eſt. Inæquale, in quo contrario modo ſe hæc habent. Superficiale, Profundum, Externum, Internum.

II. *Aliud eſt* cum Intemperie. I. *Vel* Calida, *quæ* cognoſcitur *ex carnis in ipſo ulcere rubedine.* Caloris *perceptione, dolore, excrementorum acrimonia & mordicatione.* Oritur, *ab aëre calido, faſciarum & involucrorum nimia copia, medicamentis nimis calidis.* Curatur *Refrigerantibus quæ ſimul anodyma & adſtringentia, ut ſunt* plantago, roſa, ſantalum, ſaccarum ſaturni, bolus Armenus, Therebinthina aqua plantaginis ſæpius lota. II. *Vel* Frigida, *quæ* Cognoſcitur *ex carnis in ipſo ulcere, albedine, lividitate & mollitie.* Oritur *ab aëre frigido, vel medicamentis talibus,* Curatur, *non ita difficulter, quia ulceri & intemperiei ſimul occurri poteſt; calefacientibus, ut ſunt* Olea Hyperici, Nardinum, Irinum, Rutaceum, *quibus accedere poſſunt fomenta cum vino parata* III. *Vel* Sicca; *quæ* Cognoſcitur, *ex labiorum ulceris duritie & ſqualore, ulceris excrementorum paucitate.* Oritur *à ſimilibus cauſis.* Curatur *difficulter, quia poſthabito ulcere intemperiei avertendæ interdum eſt ſtudendum. Ad humectationem*

utilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

utilis eſt aqua tepida. IV. *Vel* Humida, *quæ* Cognoſcitur *ex carnis excreſcentia, mollitie & flacciditate. Excrementorum in ulcere multitudine.* Oritur *à cauſis ſimilibus.* Curatur, *fortioribus ſarcoticis ſumptis ex* radice Cyperi, ſquamma ferri, Marrubio, *ita ut lotio ad ſordes detergendas, in quo adſtringentia macerata ſint, præcedat.*

III. *Aliud cum* humorum affluxu, *ſeu illi à toto, ſeu à parte veniant.* Cognoſcitur, *ex tumore qui in labiis & vicinis partibus apparet, dolore, ſi nervoſæ partes afficiantur, excrementorum copia pro ulceris magnitudine majore.* Oritur *ab humoribus.* Curatur. 1. Revulſione, *in cujus auxiliis primum locum habent fonticuli, ſi ulcera ſint diuturna.* 2. Interceptione ſeu *Defenſione, quæ ſupra partem exulceratam verſus vaſorum radicem applicantur.* 3. Repulſione, *cujus auxilia parti affectæ apponantur.* 4. Sarcoticis *vehementioribus.* 5. Epuloticis.

IV. *Aliud eſt* Sordidum, *quod craſſum & mucoſum excrementum emittit, cum putredine interdum & odore gravi, quæ interdum ſphacelus & gangræna ſequitur. Eſt autem ſordidum.* 1. *Vel ab Humoribus; & tum partis color vividus non apparet.* Curatio *abſolvitur, victus ratione. Evacuatione. Deterſione per medicamenta validè abſtergen-*

abſtergentia, inter quæ ſpiritus vini, decoctum cicerum, oleum ex ol. roſacei lb. 1. *& Mercurii præcipitati Vnc.* 1. *decoctum & aliis immiſtum, laudatur.* 2. *Vel* à medicamentis unctuoſis, *& debiliter exſiccantibus. Tum, ulcus album apparet, & albedo illa ſicut tela totum ulcus ambit. Curandum eſt lenioribus abſtergentibus.* 3. *Vel* à Medicamentis fortioribus. *Tum ulcus cavum efficitur, & rubicundius in dies evadit. Pus ſubtile paucum & calidum effluit. Curatur mitioribus & frigidioribus, ut unguento Diapompholygos.*

V. *Aliud* lividum, *quod* oritur *vel ab aëre, vel ab humorum affluxu.* Curatur, *ſcarificatione; ut ſanguis extrahatur ſpongiarum ſiccarum impoſitione. Exſiccatione per medicamenta validiora, nempe* Aqua viridi *Plateri, Hartmanni, chymiatr. dezoana.*

VI. *Aliud* Calloſum, *quod* oritur *à nimis ſiccantibus.* Removetur *callus per emollientia, ſi non cedit, vel erodentibus medicamentis, cautè tamen in nervoſis partibus, vel ſectione auferendus.*

VII. *Aliud* cum Tumore, *quod* cognoſcitur *ex aſpectu.* Oritur *ab affluentibus humoribus.* Curatur, *pro ratione Tumorum.*

VIII. *Aliud* cum ὑπερσαρκώσει, ſeu

 Carnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Carnis excreſcentia. Oritur 1. *vel ob* abundantiam ſanguinis. *Tum, caro ſe rectè habet. Inedia, ſiccantibus ſimul impoſitis tollitur.* 2. *Vel* ob ſarcoticorum & exſiccantium debilitatem. *Tum, caro laxa & ſpongioſa eſt.* Curatur *ligno aloës contuſo, in tigillo deſiccato, cum vini ſpiritu rectificato bis accenſo & præparato. Bartolin. de cauteriis.*

IX. *Aliud* Sinuoſum, *quando pus nimis diu detentum cuniculos quaſi agit. Curationem vide apud Valleriolam. lib.* 5. *Obſervation.*

X. *Aliud* Verminoſum, *cum vermes in eo generantur.* Cognoſcitur *vel viſu, ſi ulcus patet, vel, morſus, punctionis, doloris & motus quodam ſenſu.* Curatio *repoſcit* 1. Extractionem *ſi ſunt in propatulo.* 2. Necationem *per medicamenta, putredinem & humiditatem ſimul tollentia.*

XI. *Aliud* Varicoſum, *ſeu cum varicibus conjunctum, quod cognoſcitur ex ſignis varicum.* Curari *non poteſt, niſi prius varices ſanentur, & adimantur.*

XII. *Aliud* cum oſſis carie, *quod* cognoſcitur *ex eo, quod caro ulceri ſuperpoſita ſit flaccida & mollis. Vlcus ſæpius renovatur, ſanies copioſior quam pro ulceris magnitudine effluit. Os ſi ſpecillum immittatur, inæquale deprehenditur.* Oritur

1. Ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

1. Ab externis, *aëre frigido, inciſione, contuſione, medicamentis acribus.* 2. *Ab* internis, *nempe humorum acrium ad oſſa affluxu, ſaniei pravitate, manifeſta vel occulta, &c.* Curatio *eſt* difficilis, *præſertim, ſi caro livida, ſi caries juxta nervoſas partes, vel in juncturis, vel circa muſculorum capita & tendones, vel circa magna vaſa.* Perficitur, I. Oſſis denudatione *vel radice gentianæ immiſſa, vel cauſtico, vel ſectura.* II. Oſſis ablatione, *vel per medicamenta validè ſiccantia, ex quibus* Euphorbium *optimum: Vel per Chirurgiam, ſi caries profundior, & cita curatio requiritur; quæ abſolvitur, Abraſione per ſcalprum vel terebram. Vſtione, poſtquam inflammatio lenienda & dolor prohibendus.*

XIII. *Aliud* cum Fiſtula, *quæ nihil aliud, quàm ſinus anguſtus & longus.* Cognoſcitur *ſtylo immiſſo, & caro quæ fiſtulam circumdat eſt alba, ſicca, & durior.* Oritur *vel ab humorum pravorum copia, vel Medici imperitia.* Curatio *eſt* difficilis *ſi plures partes ſunt eroſæ, ſi fiſtulæ ſunt profundæ, flexuoſæ, membris nobilibus vicinæ. ſi ad muſculorum capita, venas, arterias, nervos, oſſa, articulos, thoracem, abdomen, &c. pertingunt.* Non adhibenda, *ſi fiſtulæ à partibus nobilibus remotæ, & ſi per eas humores ſuperflui expurgantur.* Pallia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tiva, *quâ præmiſſis univerſalibus fiſtula, aqua thermarum, calcis &c. exſiccatur, & conſolidatur. Diæta bona ſervatur:* Vera, *quæ abſolvitur.* I. Univerſalium præmiſſione, *ſub quibus & potiones vulnerariæ Tagaultii apud Sennertum, Agricolæ ſuper Poppium T. 1. p. 123. comprehenduntur. Purgationes Mercuriales hic proſunt.* II. Calli remotione, 1. per medicamenta convenientia, *orificio fiſtulæ per penicillorum ex ſpongia, medulla ſambuci, radice bryoniæ, gentianæ, &c. immiſſionem, dilatato, per ſyphonem injecta, illaque vel liquida vel ſicca. Talia ſunt, Radix* ſerpentariæ, Centaurium minus, Cinis ficum, *Vnguentum* Apoſtolorum Ægyptiacum, compoſitum Agricolæ *ex ſpiritu mercurii cum ſaccaro Saturni cryſtallini & ſpiritu nitri, &c. T. 1. p. 123.* 2. Per fiſtulæ apertionem, *quâ facta callus ſcalpello detrahi, vel ferro candente tolli, munita defenſivo parte, debet.* III. Conſolidatione, *deterſis per centaurium minus, pimpinellam &c. ſordibus. Quantum ad* Differentias, 1. *Alia* plures ſinus habet, *& tum, plus puris quam unico ſinu contineri poteſt, effluit.* 2. *Alia* plura orificia, *& tum, ſi liquor per ſyphonem injectus per omnia iterum effluit, ſi humiditas ejuſdem eſt coloris, una fiſtula eſt.* 3. *Alia* in carnem deſinit, *& tum quod ſtylo tangi-*

lo tangitur, molle eſt, pus quod effluit eſt album. 4. *Alia* ad nervum pertingit: *tum, in exploratione dolor percipitur.* 5. *Alia* ad os, *& tum quod ſtylo tangitur, eſt durum.* 6. *Alia ad* venam & arteriam. *Tum, ſi ſunt eroſæ, erumpit ſanguis: ſi non, quaſi fæx egreditur.*

CAPVT II.

De Vulneribus.

VUlnus eſt unitatis in parte molli à re ſecante & acuta vel cæſim, vel punctim facta ſolutio.

Subjectum *eſt pars mollis, illaque vel externa, vel interna, &c.*

Signis *opus non eſt.*

Cauſa *poſita eſt in Definitione.*

Curatio, *eſt* Nulla, *ſi cor vulneratum eſt, ut ſpiritus vitales diſſipentur. ſi vas in pulmone, ex quo ſanguis effuſus cor obruit. Si magnum aliquod vas internum ita læſum, ut occludi non poſſit, unde ſanguine copioſe effuſo ſpiritus diſſipantur.* Dubia, *ſi telum venenoſum. vulneratus imbecillis & cacochymicus. ſi inflammatio in internis nervoſioribus & exquiſitioris ſenſus partibus accidit, quam humorum affluxus, interdum & gangræna excipit.* Difficilis, *ſi cum cachexia & hydrope conjungitur, quia humiditas nimia curationi obeſt. ſi difficul-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ter expurgatur. ſi alios affectus complicatos habet. ſi eſt in parte ad recipiendum humorum affluxum proclivi. ſi aliquid extranei, quod à principio ſtatim extrahi non poteſt, in ſe habet. ſi diebus Criticis quos quidem vulnera tantum eatenus habent, quatenus ipſis aliquid materiæ, quæ coqui debet, accidit, nulla in pejus fit mutatio. ſi vulnus obliquum vel orbiculare. ſi convulſio accedit, vel contuſio ſimul adeſt. Abſolvitur. I. Rerum alienarum è vulnere exemtione. *ubi nota.* 1. *Grumos ſanguinis ad tertiam deligationem eximendos, quia orificia venarum obturando hæmorrhagiam inhibent.* 2. *Oſſicula fracta ea tantum eximenda quæ planè libera ſunt.* 3. *Telum evellendum ſi æger extracto ſupervivere poteſt.* 4. *Eximi tela vel per impulſionem, ſi ductus ille eſt brevior, neque os, nervus, vena prohibent; vel per extractionem, & uterque modus, vel ſectione vel ſine illa administratur; quæ aliter eximi non poſſunt attrahentibus medicamentis tentanda; quæ nullo modo Naturæ committenda:* II. Labiorum vulneris conjunctione, *ubi deligationis ratio habenda, ad quam faſciatio, ſpleniorum injectio, ferularum adaptatio, illaqueatio, & obligatæ partis recta collocatio pertinent.* III. Digeſtione, *ut ſanguis ille qui ex minimis venis in parte vulnerata*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nerata effluxit, & in poris partis hæret, in pus quàm primum mutetur: Vbi nota. 1. *In humidis corporibus humidiora vulgaria cautè adhibenda, ne putredine inducta, vulnus in ulcus ſordidum faceſſat.* 2. *In ſiccioribus ſiccæ temperiei corporis ipſius magis prodeſſe.* 3. *Digeſtiva ſarcoticis caſtigari debere, nec uni medicamento fidendum eſſe. Medicamenta pus moventia, vide in Inſtitutionibus. Hoc optimum.* R. Therebinthinæ claræ, Gummi Elemi *ana Vnc. Iſ.* Pinguedin. caſtrati *unc.* II. Porcinæ antiquæ *unc.* I. *Liqueſiant ad ignem, fiat linimentum.* IV. Partium conglutinatione, *quæ fit vel per medium ejuſdem generis in partibus mollibus & carnoſis, in quibus copioſus ſanguis calore valido facilius in carnem mutatur; vel per callum in oſſibus; vel per cicatricem in cute. Id adminiſtratur, per medicamenta ſarcotica, & Epulotica, de quibus alibi; nec non potiones vulnerarias, de quibus notandum. Non eſſe uſurpandas in principio, nec tum ubi externa ſatisfaciunt, & febris ac inflammatio adeſt; ſemper illa adhibenda quæ partibus appropriata ſunt. Huc inſerviunt,* Balſamus vulnerarius *Hartman. in chymiatria*, Pulvis glutinatorius ex cancris, Balſamus ex muco aurium. *ibid.* Emplaſtrum & Balſamus ſulphuris Rulandi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

idem, de mammar. vitiis, Aqua Agricolæ *T.* 1. *p.* 124. *in Popp.* V. Fluxionis averſione, *ubi locum habet.* 1. Venæ ſectio, *ſi corpus plethoricum. ſi ſanguis non nimium ante hac fluxit. ſi magnum eſt vulnus, nec ob dolorem oriatur inflammatio.* 2. Purgatione, *ſi corpus eſt cacochymicum, ſi humores tenues, calidi & bilioſi, ne ſanguinem ad motum aptum reddant. ſi ſtatim initio adhibeatur. ſi nulla febris acceſſerit.*

Differentiæ *vulnerum ſunt variæ.*

I. *Aliud eſt* Vaſorum, *& quidem aut* Venæ: *& tum ſanguis minore impetu fluit, & quidem craſſior, nigrior, minus calidus: Vel* Arteriæ, *& tum ſanguis flavus, calidior, tenuis; vires vehementer ob ſpirituum ſubtractionem diſſipantur; difficulter propter arteriarum duritiem, perpetuum motum, & ſanguinis impetum ſanatur.* Curatio *indicat ſanguinem eſſe ſiſtendum, quod fit.* 1. Labiorum *vaſis vulnerati* conjunctione *vel digitis vel faſciâ, quibus tamen modis difficulter ſanguis ſiſtitur.* 2. Orificii *vaſis* obſtructione, *vel digito applicato, vel per medicamenta ſanguinem ſiſtentia.* Externa *ſunt* crepitus lupi, vitriolum *pulverizatum linteolo inditum, pulvis Agricolæ ex dr.* ii. ſalis ſaturni, thuris albi, myrrhæ rubeæ, *dr.* 1. Croci *contuſi &* Camphoræ, *imbibitis* aqua ſpermatis ranarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

narum & *lentè ad ignem exſiccatis, vulneri injectus*, Quercetani unguentum *de quo vide ſclopet. ejuſdem. Interna vide in capite de hæmorrhagiâ.* 3. Revulſione *per venæ ſectionem ,*pluribus vicibus inſtitutam, per cucurbitulas ſi vires non ferant.* 4. Interceptione *per medicamenta intercipientia, quæ vaſis per quæ fluit ſanguis, applicari debent.* 5. Sanguinis *poſtquam ſubſtitit & in grumos concrevit* diſſolutione, *Medicamenta vide ſuperius*

II. *Alia ſunt* Tendinum, *quæ dolorem excitant, ſed non magnum. Minus periculoſa ſunt. Curantur ut Nervorum. Vel totus tendo diſſecatur, & tum, motus aufertur: ſin minus, motus debilitatur.*

III. *Alia* Nervorum, *quæ* Cognoſcuntur, *ex anatomicis, dolore vehementi, cui convulſio & inflammatio ſuccedere ſolet.* Curantur. Difficulter *propter ſuccedentia Symptomata, præſertim, ſi tumores nulli adſint. ſi conſpicui repente evanuerunt. ſi putredinem nervus concepit, & illa partibus vicinis & remotioribus communicatur. In* Curatione 1. Dolor & inflammatio *per venæ ſectionem & evacuationem* adimenda. 2. Vulnus *ut excrementa evomantur* apertum *ſervandum.* 3. Medicamenta *temperata &* exſiccantia *tenuium partium, corporis & humorum affluxus habi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ta ratione , calidè magis imponenda. 4. Partes intermediæ *ol. l'liorum albor. &c. fovenda*, Differentias *ſi ſpectes*. I. *Alia ſunt à* Punctura, *& tum, Teli genus & vulneris conditio reſpondent. Symptomata ſuperiora ſequuntur*. Curatio *eſt* difficilis *quia morbus periculoſus. ſi præſertim in corpus impurum inciderit , & ſi tumor apparens diſpareat, & delirium ſubſequatur.* Reſpicit , 1. *Corporis à vitioſis humoribus purgationem. 2. Doloris lenitionem per Olea anodyna vel cataplaſmata. 3. Saniei eductionem, vel per medicamenta trahentia, vel per ſectionem decuſſatim factam, vel per turundas, nervos tamen non attingentes. 4. Medicamentorum tenuium, mediocriter excalefacientium, & ſiccantium, ut balſami Peruviani, hyperici, &c. impoſitionem. 5. Diætam in qua aër frigidus, vini potus, animi affectus, venus , prohibentur.* II. *Alia* ab Inciſione , *quæ fit* 1. *Vel* ſecundum longitudinem , *& tum, dolor non eſt ita magnus, nec tantus convulſionis metus, cum fibræ ita non afficiantur. In curatione. Vulneris labia faſcia adducenda. Saniei, quæ ſpecie lactis , aquæ, ſeri, albuminis ovi, interdum exit, exitus relinquendus. Medicamenta ſuperiora immittenda. Vulnus emplaſtro Diapalma vel alio tegendum*: 2. *Vel* in tranſverſum , *ubi aut*

totus

totus diſſecatur; *& tum ſine dolore motus & ſenſus aboletur: vel* non diſſecatur, *& tum, dolor non eſt ita magnus, Omnia Symptomata quæ in punctura adeſſe poſſunt. Sutura in* curatione *adhibenda, ſed ne nervus lædatur.*

IV. *Alia* Articulorum, *quæ in cubito, genu, vel digitorum articulis accidunt. Sunt* I. *Vel* ſine luxatione, *Vbi* Curatio *eſt* difficilis, *quia articuli fluxiones facilè recipiunt, & doloribus tentantur: ſi præſertim in parte interna accidant, ubi vaſa majora.* Perficitur. 1. *Labiorum adductione, ita ut puri exitus pateat.* 2. *Affluxus præcautione, per evacuationem, interceptionem, rectam membri ſituationem.* 3. *Aëris frigidi repulſione, per cataplaſmata & alia.* II. *Vel* cum luxatione, *ubi majus periculum propter diſtractionem nervoſarum partium. Claudicatio ſubſequitur. In Curatione, Articulus non eſt reponendus quia exinde mors ægri. Cum vulnere ita ut cum aliis procedendum, ſolâ deligatione exceptâ: Fluxiones inprimis purgationibus & ſudoriferis præcavendæ.*

V. *Alia ſunt* cum Contuſione, *quando telum aut retuſum eſt, aut grave, aut homo alicui rei alliditur. In* curatione *reſpicienda.* I. Contuſio, *ubi,* 1. *Affluxus per revulſiones defenſiva & repellentia præcavendus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cavendus. 2. Sanguis affuſus in pus per medicamenta ſed nonnimis humida, mutandus, & cataplaſmata circum circa ubi pars contuſa imponenda ſunt. II. Vulnus, *quod 1. Digeſtivis, ex reſina, therebinthina & ovi vitellis &c. curandum. 2. Pure genito abſtergendum & conſolidandum. 3. Si ſuppurari nolit, & gangræna immineat, ſcarificandum, &c.* Differentiæ *ſumuntur à partibus. I. Vel eſt* Nervorum & Tendinum, *ubi oleis diſcutientibus pars calidè fovenda. ſi cutis ſimul contuſa, primò dolor leniendus albumine ovi cum roſaceo mixto, mox pars vino adſtringente tepido fovenda: tandem cataplaſmata ex foliis ulmi oleo incoctis, vel cinere ſarmentorum vitis cum pinguedine gallinæ, imponenda. Si in illis durities remaneat, emollientia & digerentia applicanda.* II. *Vel eſt* Ligamentorum, *ubi Medicamentis calefacientibus, ſiccantibus, &c. agendum.*

VI. *Alia* Sclopetorum, *quæ vel ipſo aſpectu cognoſcuntur.* Curatio *eſt* difficilis, *ſi corpus eſt cacochymicum. ſi oſſa ſimul fracta ſunt. ſi à venenato globo infliguntur.* Perficitur. 1. *Globi extractione, per inſtrumenta idonea; 2. Contuſi in pus mutatione,* Unguento Quercetani *in ſclopet. p.* 145. Balſamo Parei *apud Sennert. l. 5. de ſclop. vulneribus; ita ne gangræna oriatur. 3. Ab-*

ſterſione

ſterſione per detergentia vel fortiora ſi plus puris, vel mitiora, vide Quercet. d. l. p. 146. 4. Carnis generatione, per medicamenta, quæ ibidem vide poſt Ludovicum Botallum, & alios, Quercetani ſclopetarium.

VII. Alia Venenata, vel à telo infecto, vel ab animalis morſu, & tum, in loco vulnerato doloris & punctionis major eſt ſenſus, ſymptomata gravia ingruunt. In Curatione ita procedendum. Vt. 1. Veneno iter ad interiora præcludatur, ejuſdem extractione per cucurbitulas vel alia medicamenta, partis ſupra vulnus mediocriter ſtrictæ deligatione, carnis, niſi nervoſa ſit, exciſione, vulneris vino cum theriaca mixto ablutione, cauſticis, &c. Cordis per externa & interna Alexipharmaca munitione. 2. Vulnus ipſum ſanetur.

CAPVT III.

De Fracturis.

FRactura eſt oſſis à cauſa externa violenter irruente diviſio.

Signa ſunt, Debiti motus in membro carentia. Dolor antequam oſſa componuntur, acerbus. Membri ob os fractum brevitas. Cauſæ ſunt Externæ. Diſpoſitio tamen ad fragilitatem interdum eſt à conſtitutione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

naturali, interdum à carie acquiſita, vel à lue venerea, vel aliunde.

Curatio *reſpicit.* I. Inflammationem *ſi adeſt, quæ primò tollenda, habita partis ratione, per repellentia, ne affluant humores.* II. Fracturam ipſam, *Vbi.* 1. Extendi *debent, cum dolore vel nullo vel minimo, ab uno ſi minora oſſa, à duobus ſi majora læſa ſunt.* 2. Conformari *debent, ſeu in ſuum locum rectè reponi, ut extremitates rectè coaptentur, ita, Vt eminentiæ oſſium cum impetu in ſuas cavitates non intrudantur ne rumpantur. Vt, ſi extra cutem prorumpant, peculiariter tractentur.* 3. *An* recte conformata ſint deſpiciendum, *quod agnoſcitur, ex ceſſatione doloris, nulla cavitate, ſi pars fracta tangatur, ſimilitudine cum ſana craſſitie excepta, quæ major eſſe poteſt, propter humorum affluxum.* 4. Deligari *rite debent, quod fit, ſi medicamentum ex albumine ovi conquaſſato cum pulveribus adſtringentibus, præmittatur, ad inflammationem arcendam. Si nec nimis laxa, nec nimis ſtricta ſit deligatio. Illa fiet, ſi ſe leviter premi dixerit, ſi eadem nocte validius ſe adſtringi ſibi videatur, poſtridie verò tumor mollis in extremitate membri oriatur. Hæc, ſi contrarium. Si ante tertium diem non ſolvatur.* 5. Membrum *recte collocari debet, id eſt, molliter, ne doleat; æqualiter, ne di-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ne diſtorqueatur; ſurſum verſus, ne humores affluant. III. Corpus ægri, *ubi, ſi opus, venæ ſectio & purgatio adhibenda.* IV. Callum, *& tum cibi Euchymi ſunt exhibendi. Medicamenta callum generantia propinanda & applicanda, præſertim in adultis Oſteocollæ dr. 1. cum aqua ſymphyti. Vide* Aquapendentem & Fabricium *in Obſervationibus.* V. Symptomata. 1. Inflammationem, *cujus in principio ſtatim ratio habenda, nec pars deliganda, vel non tam arctè.* 2. Gangrænam, *quam in proprio capite vide.* 3. Pruritum, *& excoriationem quæ à ſanie, ubi, ſanies abluenda, & poſt unguentum album, Camphoratum, Roſaceum, &c. adhibendum.* 4. Dolorem, *qui vel fit à* faſciarum nimia adſtrictione, *& tum, tumor in extremitate partis apparet, ægerque ſe vehementer premi conqueritur. Faſciæ ſunt ſolvendæ, & deligatio laxior inſtituenda. Vel ab* oſſe pungente; *& tum, Ex levi partis contrectatione dolor oritur. Os vel in locum reponendum, vel eximendum, vel præcidendum eſt. Vel* ex humorum affluxu, *& tum curatur, ut incipiens inflammatio. Vel* ex ſitu membri pravo, *& tum, Aeger id facilè detegit. Situs membri mutandus.* 5. Membri gracilitatem, *& tum, vel victus nimis tenuis, vel longa faſciarum adſtrictio in cauſa. Attrahendum alimentum ad partem.* Dif-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Differentiæ *fracturarum ſunt variæ*,

I. *Alia eſt* per tranſverſum, *ut nullo pacto extrema cohæreant, & hæc* καυληδὸν κάταγμα *dicitur.* Cognoſcitur *ex eo, quia tactu oſſis fracti extremitates ſeparatæ deprehenduntur, & in fracturæ loco cavitas non naturalis deprehenditur, &c.* Facilius ſanatur, *præſertim ſi eſt ſimplex & æqualis, & oſſa fracta ſedibus mota non ſunt.*

II. *Alia eſt* σύντριμμα, *quando os in plures partes conteritur. Hæc* difficilius curatur, *ſi præſertim eminentiæ acutæ partes vicinas pungant. Si ad priſtinum ſtatum reduci non poſſunt, membrum brevius & ad officium ineptum redditur.*

III. *Alia eſt* ſecundum Longitudinem, *quæ* Fiſſura *dicitur. Hæc ex membri craſſitie præternaturali deprehenditur.* Facilius curatur, *quia operoſa oſſium repoſitione opus non eſt, ſed ſufficit ſi oſſa quaſi hiantia iterum conjungantur.*

IV. *Alia* Recens, *quæ facilè conſolidatur.*

V. *Alia* Inveterata, *quæ difficilius; quia accedente inflammatione extenſio periculoſa. Extremitates oſſium occaleſcunt. Galenus dicit, ſi ultra ſeptimum diem curatio protrahatur, periculum eſſe, ne os ſyderetur.*

VI. *Alia eſt* Sola, *de qua quæ hactenus dicta ſumi debent.*

VII. *Alia*

VII. *Alia cum* Carnis contuſione *ac vulnus conjunctum habet. Hæc periculoſa, ſi vulnus magnum & in grandioribus muſculis. inflammationes facilè accedunt. ferulæ & alia ad repoſitionem non tam benè adaptari poſſunt, ſed foramen vulneris cauſa ſervandum eſt.*

VIII. *Alia quæ* in medio Oſſis *accidit, & tum diviſio eſt levior.*

IX. *Alia quæ* propè caput ſuperius *vel* inferius; *& tum, quia ibi plures nervi, hic plures tendines, major dolor provenit.*

X. *Alia* propè articulum; *& tum propter ligamenta, nervos, tendines, partis fractæ ligatio commoda non eſt. in loco exſangui calor eſt debilis. motus membri ob callum qui tendines aut muſculos ligat, impeditur.*

XI. *Alia quandò* duo oſſa conjuncta ſimul franguntur, *ut in brachio radius aut ulna, & tum curatio difficilis.*

XII. *Alia quando* unum, *& tum, muſculi minus contrahi poſſunt, quia ab integro oſſe tenſi ſervantur.*

TITVLVS IV.

De Symptomatibus.

SYmptoma eſt affectus prǣter naturam in iis quæ extra conſtitutionem partium ad actionem neceſſaria ſunt, aliquid aliud præter naturam ſequens.

Dividi-

Dividitur *multifariam, ſed præcipuè* bifariam. *Nam*,

I. *Aliud eſt* Actionis læſæ, *ſeu hæc ſit abolita, imminuta, depravata, vel aucta. Fit id vel* facultatis *vitio, quando inſtrumentum proximum malè affectum eſt; quo ſpirituum & caloris influentis abſentia refertur: Vel* Erroris *externi cauſa, quando illa cum quibus fiunt, aut ſine quibus non fiunt actiones, fallunt. Aliud* Excretorum & Retentorum. *Aliud* Qualitatum mutatarum, *quæ ex actionum læſionibus, & ab iis provenientibus humoribus dependent.*

II. *Alia ſunt ſymptomata* facultatis naturalis, *nimirum, Nutritivæ, Augmentativæ, Generativæ, Retentricis, Attractricis, Concoctricis, Expultricis. Alia* facultatis vitalis. *Alia* facultatis animalis, *quo pertinent ſymptomata ſenſuum externorum, internorum, motricis &c.*

Curatio *Symptomatum eſt* Mitigatio, *& quidem cita, quando urgent, id eſt tale minantur periculum, ut non poſſit exſpectari morbi illius vel cauſæ à quibus pendent ablatio, ſed ſi exſpectetur, vitæ diſcrimen aut magnum incommodum immineat. De his in particularibus agemus.*

Cæterum quia inter ſymptomata frequentiſſimus eſt Dolor, *de eo in genere aliquid hic dicemus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT UNICVM.

De Dolore in Genere.

DOlor eſt triſtis & moleſta ex ſubita & vehementi in ſenſu tactus alteratione exorta diſpoſitio.

Subjectum, *ſunt partes nervoſæ, membranæ præſertim craſſiores, quæ vehementes dolores inferunt.*

Signis *opus non eſt. ſenſus ipſe oſtendet.*

Cauſa *eſt quicquid vel excellenter & repentè partem alterat, vel continuitatem ipſius ſolvit.*

Curatio *feſtinanda ne fluxio concitetur, in vehementi præſertim morbo etiam ſepoſito, ſi aliter fieri nequit.* Perficitur. I. Mitigatione *per Anodyna & Narcotica. Inter illa excellunt Olea* liliorum alborum, lumbricorum, chamæmæl. *Catapl. ex* mica panis, lacte & croco *invicem coctis, pulmentum ex* radicibus Altheæ in lacte *coctis. Vnguentum* Jovis Grulingii. *Inter hæc, Extractum* ſeminum ſtramonii, *ſpiritus* Lollii, *Trochiſci* narcotici Fernelii, *Laudanum* Opiatum. II. Cauſarum *per remedia tam interna quàm externa* remotione:

Differentiæ, *vel à cauſis, vel à partibus affectis ſumuntur.*

I. *Alius eſt ab* excellenti *&* repentina quali-

qualitatis alteratione, *quæ contrariæ qualitatis remediis tollitur.* Fit *verò, vel à* calore & ſiccitate. *Tum, cauſæ præceſſere, pars dolens rubet, frigidis & humidis agendum. Vel à* frigiditate & ſiccitate. *Tum, Cauſæ ſimiles præceſſere. Cutis albet, vel ex conſtrictione liveſcit. Calidis & humidis leuatur.*

Alius à Continuitatis ſolutione, *quæ fit, Vel ab* humoribus pluribus, *qui diſtendunt. acribus, qui erodunt, ubi venæ ſectio & purgatio locum habent. Vel* Flatibus, *qui divellunt, ubi carminantibus præmiſſis, univerſalibus agendum. Vel à* cauſis externis *contundentibus, incidentibus, exurentibus, ubi curatio ad ſingula obvertenda.*

II. *Alius eſt* Punctorius, *in membranis coſtas & muſculos ſubcoſtal s cingentibus. Alius* Pulſatorius, *arteriarum proprius, magnæ inflammationis index. Alius* Torpidus, *qui accidit in carnoſa membrana cuti ſubjectâ, quæ ex refrigeratione externâ contuſione vel compreſſione oritur. Alius* Gravans *in renibus plærumque, in Epate & liene interdum. Alius* Tenſivus, ſecundum longitudinem, *nervis proprius, qui in utramque partem nervorum ſe extendit. Alius* Tenſivus ſecundum latitudinem, *membranis muſculos tegentibus proprius. Alius* Vagans, *qui ut plurimum in majoribus capacitatibus, ventris, uteri, &c. à flatibus oritur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

oritur. Alius Terebrans, *in inteſtinis ex humoribus frigidis tunicis impactis. Alius* Perſultans, *qui in meningibus cerebri contingit, ubi tanquam ex radice ortus repentè in circumjacentes partes proſilit. Alius* Ulcerativus, *qui ut plurimum in cute & ſubcutaneis partibus, etiam in inteſtinis, ab acrimonia humorum & vermibus contingit, dyſenteriæque communis eſt. Alius* Profundus, *qui in perioſtio accidit, & imaginem quaſi ipſa oſſa dolerent, aut medullæ in oſſibus, ſenſibus offert. Et tantum de primis morborum differentiis.*

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ.

LIBER SECVNDVS.

De Morbis Externis.

TITVLVS. I.

De Tumoribus in ſpecie.

T*ANTVM de morbis in genere & ipſorum cura ſufficiat. Morbi in ſpecie conſiderati, vel ſunt* Externi, *vel* Interni, *Illi ſunt* Tumores, Cutis affectus, capillorum vitia, Ulcera, Luxationes, & Fracturæ:

Vnde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Vnde in hoc libro tot etiam erunt Tituli.

CAPVT I.

De Tumoribus à ſanguine ortis.

ARTICVLVS I.

De Corpulentia nimia.

T*Vmores alii ſunt à* Sanguine, *alii à* Bile, Pituita, Melancholia, aquoſo & ſeroſo humore, *denique ab iſtis* inter ſe miſtis. *A* ſanguine *ſunt*, Nimia corpulentia, Inflammatio, Bubo, Phygetlon, Phyma, Furunculus, Parotis, Paronychia, Perniones, Ecchymoſis, Carbunculus.

Corpulentia nimia eſt molis corporeæ, ex carnis & adipis augmento, nimium incrementum.

Signis *opus non eſt. Sequuntur eam, Motus ac operationis impedimentum, Reſpirationis ob viarum interceptionem difficultas, Mors interdum inopina, in illis qui prima ætate impinguantur, Infœcunditas ob ſeminis aquoſitatem.*

Cauſa *eſt Carnis & adipis augmentum.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Differentia *à cauſis ſumitur.*

I. *Alia eſt à* Carnis augmento, *quod* fit *ob*

fit *ob ſanguinis boni copiam, ab hepate temperato, ex boni ſucci cibis productam, cui partium in corpore muſculoſarum temperatura calida & humida accedit.* Curatur, 1. Evacuatione *per liberaliorem venæ ſectionem, cucurbitulas, jejunia, frictiones.* 2. Abſumtione carnis *per valentius ſiccantia, & moderatè calida.*

II. *Alia ab* Adipis *quæ incrementum ſumit, à ſanguinis extra venas in partes membranoſas excidentis, & ab ipſorum virtute & calore minus vehementi coacti unctuoſitate & oleaginoſitate.* Curatur, 1. Evacuatione, *ſed non tam liberali, cum in frigidos morbos ſint proni.* 2. Adipis abſumtione, *per calida, amara, diuretica, ita tamen ne nimia calefactione alius morbus excitetur.*

ARTICVLVS II.

De Inflammatione.

INflammatio eſt partium carnoſarum præter naturam tumor, à ſanguine præter naturam affluente exortus.

Signa *ſunt,* Calor, *qui fit partim ob ſanguinem; partim ob pororum à ſanguinis copia & craſſitie, unde fuligines exhalere non poſſunt, interceptionem; partim ob ſanguinis putredinem.* Dolor *tum ob intemperiem, tum ob continui ſolutionem, quam ſanguinis*

ſanguinis copia replendo ac diſtendendo infert. Rubor, *dum ſanguis colorem parti communicat.* Tenſio, *à copia ſanguinis totam partis ſubſtantiam diſtendente.* Renitentia, *ob eandem cauſam.* Pulſatio *ob partium inflammatarum ab arteria ſeſe attollente, quæ liberum locum non habet, diſtentionem.* Cauſa *eſt ſanguinis copia vel acrimonia, ob humores bilioſos, qui cum naturam vellicent, ab eadem ſanguine tanquam vehiculo utente, qui ob dolorem ſatis copioſus confluxit, extruditur.* Modus generationis *hic eſt.* Calidâ *fluxione, ubi ſanguis in muſculos procubuit, venæ primò majores, poſt minores, tandem minimæ diſtenduntur. In his ubi fluxio diutius contineri nequit, partim per tunicas vaſorum, quæ etiam ſuos poros habent, tranſſudat; partim per minutiſſima venarum orificia, quibus in partis ſubſtantiam venæ hiant, in ipſa ſpacia vacua, quæ inter prima ſunt corpora, emittitur, Vnde partes incaleſcunt.*

Curatio *peragitur.* I. Venæ ſectione, *ne plus affluat; ne, ſi ſtatim repellentibus ageretur, ad aliam partem materia deduceretur.* II. Purgatione, *quia humores acres occaſionem fluxioni præbent.* III. Alteratione, *ut ſanguis refrigeretur & incraſſetur, modò venæ non ſint anguſtæ, nec obſtructiones viſcerum affligant.* IV. Revulſione,

vulſione, *ut humor in contrarium revocetur; quæ per venæ ſectionem tum optimè adminiſtratur, cum materia eſt copioſa & impetuoſa; per alia media, ſi minor; imò* repellentibus & diſcutientibus *tum agi poteſt.* V. Repulſione, *per medicamenta repellentia, ſeu aquea, ſeu ſimul adſtringentia.* Illa *in humoribus tenuibus in ſuperficie ſitis, minus copioſis, calore præſente locum habent, & ſempervivum, umbilicum veneris, violas, &c. complectuntur.* Iſta, *ubi dolor nimis urget, vaſa ſunt ampla, fluxio ob debilitatem partium accidit. In frequenti apud chirurgos eſt uſu,* Albumen ovorum *cum aqua roſarum conquaſſatum.* VI. Interceptione *per medicamenta* defenſiva, *quæ partibus excarnibus, & per quæ vaſa majora tendunt, benè apponuntur, oleum in illis eſt ſuſpectum.* VII. Derivatione *ſanguinis illius qui in partem influxit.* VIII. Diſcuſſione *per medicamenta diſcutientia, inter quæ* mitiora *ſunt, Radic. alth. Lilior. albor. flores, chamæmeli.* Validiora, *Radix ireos. flor. ſambuci, ammoniacum, bdellium, adeps urſinus.* Validiſſima, *Nitrum, ſulphur, calx, &c.*

Differentię *ſumuntur à ſubjecto & cauſa.*

A ſubjecto. I. *Alia eſt* partium carnoſarum, *quæ decimo quarto die finitur. Alia* tendinum & ligamentorum, *quorum ſub-*

ſtantia cum ſit denſior & durior difficilius terminatur: quadrageſimum tamen diem non excedit.

A Cauſa. *Vel eſt à* ſanguine bono, *& phlegmone abſolute dicitur; vel* non bono, *qui* aut *naturam ſuam planè mutat, unde nullum tumoris genus:* aut *humores alios admixtos habet; &* tum, *ſi* bilis *admiſcetur, oritur* φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης; *ſi* pituita, *phlegmone* Oedematodes; *ſi* Melancholia, *phlegmone ſcirrhodes.*

ARTICVLVS III.

De Bubone.

Bubo eſt inflammatio glandularum ſub axillis vel inguinibus exorta.

Signa *ſunt Tumor cum renitentia, rubore, dolore, febri levicula.* Cauſa *eſt ſanguis in glandulas cum humore vitioſo expultricem ſtimulante, illapſus.*

Curatio *eſt* dubia, *ſi tardius maturantur, cum in fiſtulas periculoſas abeant. Sequitur* Curationem *inflammationum.* Digeſtio *fit per validiora, quia pars affecta frigidior.* Suppuratio *approperari debet, ne novi oboriantur. Commendatur Rulandi* Balſam. *ſulfuris &* Emplaſtrum.

Differentiæ *ſunt variæ.*

1. *Alius eſt Symptomaticus, cui jam dicta applicari debent. Alius* Criticus, *qui*

morbum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

morbum alium ſequitur, æger ad ejus eruptionem levatur. Natura eſt committendus, ſi criſis eſt perfecta: ſi imperfecta, humor per cucurbitulas & attrahentia attrahendus.

II. *Alius eſt* in inguinibus, *qui citius, quia à ſanguine & plus caloris affluit, maturatur. Alius in* Axillis, *qui ob adverſam cauſam tardius.*

III. *Alius eſt* nec malignus nec contagioſus, *qui quia in extremis partibus eſt, & ſtatim ſuppuratur, periculoſus non eſt. Alius,* Malignus, peſtilentialis, venereus, *de quibus ſuis locis vide.*

ARTICVLVS IV.

De Phygetlo, Phymate, Furunculo.

PHygetlon ſeu Panus eſt tumor durus interdum poſt febres vel dolores in adenum locis emergens. Oritur *vel* Externè *ab ulcere, dolore, contuſione: vel* Internè, *à ſanguine bilioſo, febri, tardius maturatur.* Oleum Guaiaci *hic valet.* Phyma eſt tumor glandularum rotundus, phygetlo minor ac planior, minuſque rubens ac dolens, qui ſtatim augetur & in ſuppurationem abit. Oritur *à ſanguine pituitoſo. Affligit maximè pueros.* Curatur *maturatione per triticum toſtum impoſitum, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Furunculus ſeu Dothien eſt tuberculum in acutum tendens, ovum columbinum magnitudine non excedens, rubore & dolore, dum in pus vertitur, conſpicua.

Signa *ipſius definitio ſuppeditat. raro ſolitarius erumpit.* Oritur *à ſanguine craſſo, ſic ab* inflammatione; *nec multum exuſto, ſic à* carbunculo, *diſtinguitur.* Curatio *eſt* facilis, *præſertim ſi eſt faſtigiatus, non durus, nec bifidus.* Peragitur *maturatione. Eſt* vel *Mitis qui cutem occupat; vel* Malignus *qui carni inſidet. Vel Peſtilens & Epidemius, qui niger aut viridis, febri malignæ conjungitur.*

ARTICVLVS V.

De Parotide.

PArotis eſt glandularum circa aures inflammatio, à ſanguine puro, vel vitioſis humoribus mixto profecta.

Signa *ſunt, Tumor, dolor, rubor qui poſt aures apparet.* Cauſa *ſanguis ſeu ſolus, ſeu cum aliis humoribus vitioſis miſtus, qui vel à toto, vel à cerebro miſſus illabitur. In* Curatione *Repulſio locum non habet; ſed* Diſcuſſio *per leniora, ne fortioribus dolor exaſperetur.* Suppuratio *ſi eo natura ducit.*

Differentiæ *ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Critica, *cum ſignis criticis exorta, quæ curatu facilior, niſi in fine*

morbi

morbi poſt alias evacuationes ſine ſymptomatum remiſſione accidat. ſi non ſuppurata evanuerit, revertitur. Naturæ committenda, & reverſa ſecundum reverſionis rationem judicanda. Alia Symptomatica, *quæ ſi ex cruda eſt materia, periculoſa propter locum cerebro vicinum. In* Curatione *ejus, Antecedens* cauſa *minuenda.* Materia *diſcutienda, emollienda, aperienda, ne pus damnum inferat.*

II. *Alia eſt* ſine Febre. *Alia* cum Febre *quæ plus periculi habet.*

III. *Alia* ſine malignitate: *Alia* peſtilens & maligna.

IV. *Alia quando materia à toto corpore fluit, Alia quando à cerebro.*

ARTICVLVS VI.

De Paronychia & Pernionibus.

PAronychia eſt tumor in extremis digitis ad latera unguium exortus.

Signa *ſuppeditat, ſitus, & dolor ob nervoſarum partium quæ vicinæ, affectionem, qui ſe ad totum brachium interdum extendit.*

Cauſa *eſt ſanguis aduſtus interdum malignus, quem natura eò detrudit.*

Curatio *inſtituitur* Evacuatione, Doloris lenitione. Suppuratione. *Repellentia fugienda ne dolor exaſperetur, humor impingatur: Laudatur ol.* ſaturni *Agricola.*

 p. 216.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

p. 216. Mucus aurium cum corio *anguillæ impoſitus, p.* 246.

Perniones, ſunt tumores tempore hyberno in calcaneis, digitis pedum vel manuum exorti.

Signa *ſunt, Refrigeratio præcedens, dolor, pruritus &c.* Cauſa, *frigus hybernum partem debilitans, & per illatum dolorem ſanguinem attrahens. Diuturnum eſt malum interdum, & quamvis æſtate ceſſit, hyeme tamen recurrit. In* Curatione. 1. *Frigus immerſione membri in aquam frigidam pellendum.* 2. *Membrum lacte dulci tepido, in quo Roſmarinus, baccæ lauri, &c efferbuere, fovendum: vel aquæ calidæ, in qua rapæ congelatæ coctæ ſunt, immittendum.*

ARTICVLVS VII.

De Ecchymomate.

Ecchymoma eſt ſanguinis in ſpacia vicina, unde pars lividum colorem ſortitur, effuſio.

Signis *opus non eſt, cum affectus oculis pateat.*

Cauſæ *ſunt variæ, Anaſtomoſis nempe, Diapedeſis, Diæreſis, Contuſio &c.*

Curatio *peragitur.* 1. Venæſectione, *ſi affectus magnus, ne inflammatio excitetur.* 2. Repellentium, *non tamen humidorum*

ne

ne ſanguis influat, admotione, *quibus diſcutientia adjicienda.* Mel roſatum *papyro livido impoſitum; nec non* terra ſigillata *cum aqua vitæ diſſoluta, juvant.* 3. Digeſtione, *ubi locum habet radix* ſigilli Salomonis *contuſa in vino vel macerata.* 4. Cucurbitularum *applicatione, ſi digerentia non proſunt.* 5. Maturantium *mediocrium appoſitione.* 6. Tumoris apertione, *ne pus vicina corrumpat, vel fiſtulas cavet.* 7. *Si membrum ad gangrænam tendit, ſcarificatur, & aceto calido, in quo radix ſigilli Salomonis decocta, abluitur.* Intus *ſanguinem concretum ſolventibus agendum.*

ARTICVLVS VIII.

De Carbunculo.

CArbunculus eſt tumor ex ſanguine aduſto, craſſo, ferventiſſimo, in atram bilem degenerante, qui partem corrumpit, exortus.

Signa *ſe ita habent. Vlcus cruſtoſum nigricans vel cinereum excitatur: mox brevi bubo rotundus, acutus, ardens, qui circa veſperam exaſperatur, erumpit, & caro circumpoſita efferveſcit. Concurrunt, febris, nauſea, vomitus, palpitatio cordis, Animi deliquia, deliria &c.*

Cauſa *eſt ſanguis talis, qualis in deſcri-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ptione expreſſus eſt, qui in corpore generatus, & malignitatis gradum adeptus, foras ejicitur, & ſemper affluxu generatur.

Curatio *in genere*, Nulla *ferè, ſi mox evaneſcunt, qui erubuerunt*. Difficilis *illorum, qui nigri. & qui in emunctoriis & propè membra nobilia hærent.* Facilior *illorum qui rubicundi, qui parvi, qui ſoli.* Modus procedendi iſte *eſt.* 1. Diæta *ordinetur humida & frigida.* 2. Venæſectione *ſtatim in principio ſanguis fervens tollatur, modo per membrum nobilius non trahatur.* 3. *Humor malignus præparetur & mitigetur, ubi* ſcabioſa *præcipuè valet.* 4. De Purgatione *cautè propter febrim acutam deliberetur.* 5. *Pars* ſcarificetur. *ubi* nota *Repetendam ſi ſanguis id repoſcit. Non* attrahendum, *ſi humor cum impetu affluit, ne febris & dolor augeatur. Imò modicè* reprimendum *medicamentis circa carbunculum ſpacio trium digitorum poſitis. Habet hic locum, medulla* pomorum communium *cum aceto roſarum cocta & in pultis formam redacta.* Linimentum *ex bolo Armeno cum q. ſ. ol. Roſati, &c.* Emplaſtrum *Agricolæ T. 1. p. 139.* Abluendam *partem ſcarificatam aqua ſalſa calida.* 6. *Poſt ablutionem medicamenta putredini reſiſtentia imponenda, præſertim ex* ſcabioſa *&* ſucciſa. 7. *Si ſcarificatio non prodeſt* urendum, *ſed ita*

ſed ita ut cruſta ſtatim medicamento ſeu unguent. Ægypt. *ſeu catapl. ex* far. orobi *cum q. ſ.* Oxymel. *ſimpl. removeatur, ne inducta, humoris maligni exhalationem impediat.* 8. *Cruſta ablata ulcus* detergendum, &c. *Curationem illius vide apud Agricolam T.* 1. *p.* 139. *ſi placet.*

Differentia *eſt duplex.*

I. *Alius eſt* ſine puſtula, *qui ſignis illis ſe prodit, quorum fit in genere mentio, & in curatione nihil ſingulare habet. Alius* cum puſtula; *qui* cognoſcitur; *quod pruritus primò ſentiatur, mox vel puſtula exigua unā, vel plures milii ſemina referentes erumpant, quibus ruptis ulcus cruſtoſum apparet. In* Curatione *nihil ſingulare obvenit.*

II. *Alius eſt* Peſtilens, *&* tum *conſtitutio eſt peſtilens, Symptomata, ſunt validiora.* Curatio *eſt* difficillima, *ſi poſt febrem peſtilentem erumpit, occupato ab humoribus malignis corde.* Facilior, *ſi ante, niſi ſymptomata ſuperveniant valida. In* proceſſu *ejus hæc notanda.* 1. *Non ſecandam venam, quia oritur viribus jam proſtratis.* 2. *Alexipharmacis tam intra quàm extra maximè agendum.* 3. *Vehementer prohibendum ne putredo ſerpat. Ad ruptionem laudatur* Emplaſtrum *Heurnii ex opoponace in Aphoriſ. Hippocr. lib.* 4.

 aph. 55.

aph. 55. Oleum *Butyri Antimonii*, Emplaſtrum *magneticum. Hartm. chymiatr. cap. de peſte.* Oleum *Mercurii Agricol. T.* 1. *p.* 139. Elixir *peſtilentiale Crollii, &c.* Cataplaſma *ex radicibus raphani cum aceto roſato contuſis Ioëlis T.* 6.

Alius non malignus *& mitior, qui primum inſtar phlegmones rubet, deinde flaveſcit. De ejus curatione vide generalia.*

CAPVT II.

De Tumoribus à bile ortis

ARTICVLVS I.

De Eryſipelate.

HActenus *de Tumoribus à ſanguine exortis. A* Bile *fiunt* Eryſipelas, *&* Herpes.

Eryſipelas ſeu ignis ſacer, eſt tumor bilioſus à ſanguine bilioſo in aliquam partem ſubcutaneam confluente cum macula rubra lata diſperſa, exortus.

Signa *ſunt*, *Invaſio cum horrore, quem febris ſubſequitur. Vehemens mordicatio & uſtio, ita ut veſiculæ interdum excitentur. Color ex rubro flaveſcens, non ruber ad fuſcum vergens, qui preſſu ſubterfugit moxque redit. Dolor nec pulſans nec vehemens, & quidem ſine tenſione ad vicina progreſſus. Hæc in phlegmone deſiderantur.*

Cauſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Cauſa *eſt ſanguis bilioſus, qui à calidiore epate, qui eum tenuiorem & mobiliorem facit, producitur: vel à natura propter malignam ſæpe qualitatem ad partes externas pellitur, vel à cauſis externis movetur &c.*

Curatio *eſt* difficilior, *ſi oſſium denudationi aut fracturis ſupervenit. ſi ab exterioribus ad interiora convertitur. ſi putreſcit aut ſuppuratur. ſi in facie aut capite oboritur, quia tumore adaucto anginam infert. ſi in hepate aut utero gravidarum, quia fœtum interimit.* Reſpicit 1. Morbi depulſionem, *ubi locum habet.* 1. Venæ *epaticæ aut medianæ* ſectio *in corporibus plethoricis & craſſioribus.* 2. Purgatio *per cholagoga frigidiora.* 3. Sudoris excitatio *per* Theriacam *Andromachi in aqua flor. ſambuci, &c.* 4. Topicorum admotio, *quæ liquida & tenuia eſſe, & crebro renovari debent.* Præcipua *ſunt* Lapis *medicamentoſus Crollii.* Sanguis menſtruus *in aqua ſenecionis & aceto roſato diſſolutus.* Balſamus *Lythargiri cum camphora in aqua ſpermatis ranarum.* Decoctum *Myrrhæ rubeæ, olibani ana Vnc.* 1. *in vini & aceti ana Vnc.* IV. Saccus *lineus, in quo farina ſiliginis fuit excalefactus. Linimentum zebizii de Acid. in fine.*

II. Præſervationem, *ubi locum habet* Venæ ſectio *bis in anno adminiſtrata.* Pur-

gatio *per cholagoga. Victus ad refrigerantem & humectantem declinans.* Tibialium *aqua ſpermatis ranarum imbutarum* portatio. *Præſervantis Medicamenti apud Sennert. l. 2. de Febr. c. 16. uſus.*

Dividitur *bifariam.*

I. *Aliud eſt* Exquiſitum, *cui generalia competunt.*

Aliud Nothum, *idque vel phlegmonodes, Oedematodes &c. in quo tumor major.*

II. *Aliud eſt* ſimplex, *in quo cutis ſumma attingitur, & cruſtulæ furfuris inſtar excitantur. Topica hîc refrigerantia parti adhibenda, & diſcuſſio naturæ relinquenda.*

Aliud ulceroſum, *in quo ruptis puſtulis ſanies purulenta exit. conſpicua fluxione derepente emergit. puſtulas habet magnas humidas. brevi & ſponte ſolvitur; & ſic ab herpete diſtinguitur. Hic Topica remedia refrigerantia imponi poſſunt, donec color cutis alteretur.* Curationem *vide in Rulando.*

ARTICVLVS II.

De Herpete.

HErpes ſeu Formica eſt tumor à bile flavâ, ſyncera, & ab aliis humoribus ſecreta, in ſuperficie partis alicujus excitatus, & ad vicina ſerpens.

Signa *ſunt, Tumor latus & partem exa-*

ſperans,

ſperans, durities, dolor, ſenſus uſtionis, progreſſus, quaſi in orbem, medio, dum extrema procedunt, ſaneſcente.

Cauſa *eſt Bilis flava, ſyncera, craſſior quàm in Eryſipelate, à cauſis ſuis procedens.*

Curatio *reſpicit.* I. Totum corpus, *cui per Evacuationes ſubveniendum.* II. Partem affectam, *ubi Refrigerandum leniter. Digerendum & diſcutiendum per ſiccantia ſi fervor remiſit.*

Dividitur *in* Simplicem *&* Exedentem.

Simplex *ſeu* miliaris, *qui ſummam cutem exaſperat, & ſub una epidermide conſiſtit, exiguas illic puſtulas excitans, quæ minimum extant aut prominent, milio haud abſimilis. In eo ſi puſtulæ ſint, frigida & ſicca adhibeantur. Si rumpantur, detergentia. Præſtant, Aqua* calcis vivæ cum *ſaccharo* Saturni. *Decoctum* Perſicariæ, folior. rubi Idæi *in aqua & vino &c.*

Exedens *ſeu* Ferus *&* Ἐσϑιόμενος *ruptis puſtulis veram cutem exulcerat, ſerpit in latum, & altum, ſenſim multoque tempore emergit, puſtulas aridas habet, diuturna eſt & febris expers. Sic ab* Eryſipelate ulceroſo *diſtinguitur. Validiora in eo medicamenta adhiberi debent.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT III.

De Tumoribus à pituita exortis.

ARTICVLVS UNVS
De Oedemate.

TUmor à Pituita eſt Oedema, & eſt tumor à materia pituitoſa, in partes à facultate expultrice detruſa, exortus.

Signa *ſunt, tumoris mollities & laxitas, dolor vel nullus vel exiguus, color ſubalbidus, calor nullus.*

Cauſa *eſt materia pituitoſa frigidior & humidior maſſæ ſanguineæ pars; quæ interdum à natura expellitur, interdum pondere ſuo deorſum tendit, & ad extrema fertur. Occupat præcipuè manus & pedes, quæ membra à fonte caloris remotiora ſunt.*

Curatio *perficitur.* I. Diætâ *quæ pituitam & cruditates non inducat, piſces ſaxatiles permittuntur.* II. Alteratione, & Digeſtione *ubi proſunt* Oxymel & Oxyſaccharum. III. Reſolutione *per diſcutientia, ſed prius pars calefieri frictionibus & fotibus debet.* IV. Suppuratione *ſi eò tendere & pulſu & dolore percipiatur.* V. Abſceſſus apertione *& mundificatione per ſua medicamenta.* VI. *Cavitatis impletione. Vide de eo* Platerum.

Differentiæ *ſunt variæ.*

I. *Aliud*

I. *Aliud eſt* à ſola pituita, *quod, diuturnius eſt, per reſolutionem ut plurimum diſcutitur. Aliud* ab eadem *cum aliis permiſta, quod ad ſuppurationem interdum venit, ſi præſertim ſit in loco calidiore.*

II. *Aliud eſt* Ex ſe, *quod non eſt periculoſum. Aliud* alios morbos inſequitur, *ut phthiſin, Epatis refrigerationem &c. quod periculoſius eſt, & mortem minatur. In* curatione *ratio mali, à quo pendet, habenda eſt.*

CAPVT IV.

De Tumoribus ab humore melancholico.

ARTICVLVS I.

De Scirrho.

T*Vmores ab humore melancholico exorti, ſunt* Scirrhus *&* Cancer.

Scirrhus eſt tumor ſine dolore durus ab humore craſſo, viſcido & lento exortus.

Signa *ſunt, dolor exiguus vel nullus, durities nimia, ſenſus, quando premitur, carentia.*

Cauſa *eſt humor aut* melancholicus: *id eſt, vel ſanguinis fæculenta pars, vel naturale melancholicum excrementum; aut etiam* pituitoſus, *qui vel à calore partibus*

tenuio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tenuioribus diſſipatis incraſſatur; Vnde inflammationes, Eryſipelata, &c. ſequitur: vel ab immoderata *repellentium, adſtringentium, & nimis diſcutientium* applicatione *induratur.*

Curatio *eſt* Nulla *ſi ſenſu deſtituitur.* Aliqua *ſi non.* Difficilis *propter materiæ contumaciam.* Peragitur. I. Diætâ *quæ bonum nutrimentum exigit.* II. Humorum *præparatorum iterata* eductione. III. Cauſæ continentis ſublatione *per emollientia & diſcutientia, vel ſimul miſta vel alternatim adhibita.* Mitiora *in teneris, recenti ſcirrho, mollioribus.* Validiora, *in durioribus, inveteratâ. Præſtant* Emplaſtrum de cicuta Fabricii *Centur.* 3. *obſ.* 25. Cataplaſma *ex radice* bryoniæ, *ſtercore* caprillo & urina IV. *Si ſuppuretur puris per* emplaſtrum Diachylon ſimplex *abſterſione, omiſſis calefacientibus & ſectione, ne in cancrum faceſſat.*

Dividitur *dupliciter.* I. *Alius eſt* Legitimus, *qui ſenſu deſtituitur, in quo pili ſupra partem creſcunt,* Curari *non poteſt. Alius* Nothus, *qui contrario modo ſe habet.* II. *Alius eſt à* Pituita, *qui colore ſubalbido cognoſcitur. Alius à* Melancholiâ.

ARTI-

ARTICVLVS II.

De Cancro.

CAncer eſt tumor rotundus, lividus, aut ſubniger, venis circum circa turgidis & repletis, pedes cancri referens à bile atra exortus.

Subjectum *ſunt partes tam externæ quàm internæ, præſertim verò humidiores & ſuperiores, ut mammæ mulierum.* Signa *exortus ſuppeditat ratio. In principio ciceris aut fabæ magnitudinem vix æquat, in proceſſu juglandis & ovi ſuperat, eſt durus, coloris plumbei vel lividi, vel nigricantis, cum calore, dolore, & pulſatione, venæ in orbem nigro ſanguine turgent, & cancri pedes referunt.*

Cauſa *eſt bilis aduſta & atra in venis hærens, nec ob craſſitiem penetrare potis; quæ oritur, partim ab alimento humorem talem ſuppeditante, & à liene non attracto, partim ab intemperie calidiore adurente.*

Curatio *eſt* difficilis *in omnibus; tum quia cauſa pertinax & maligna: tum quia in profundis venis latet.* Non inſtituenda *ſi occultus, ſi in cavitate corporis, palato, ſede, utero, exortus.* Nulla *ſi confirmatus & in parte nobiliore ſedet.* Alicujus ſpei *ſi exiguus, recens, & in ſumma corporis parte ſedet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſedet. Quomodo ſit peragenda vide in differentiis. Quantum ad differentias.

I. *Alius eſt* Exulceratus, *qui facile* cognoſcitur, *& ab acriore materia oritur. Exhibet autem corruptæ carnis ſpeciem, cum fætore, ſordida illuvie, horrido aſpectu, labris præduris & inverſis. febris adeſt lenta, animi defectio, ſanies nigra aut fulva, ſanguinis profuſio, &c.* Curatio *ejus vel eſt* palliativa *per exſiccantia & refrigerantia lenia: vel* vera. 1. *Per* inciſionem *ad vivum uſque, quam ſequi debet ſanguinis vitioſi expreſſio, ulceris concoctio, mundificatio, (vide pulverem apud Hartmannum de cancro mamillarum) per carnem repletio, &c.* 2. *Per* uſtionem *ſeu actualem ſeu potentialem, ſi profundiora & majora vaſa occupata ſunt.*

Alius non exulceratus, *qui à mitiore fit materia.* Curatur. 1. Diæta *humectante & refrigerante.* 2. Venæſectione. 3. Humoris *per* fumariam, lupulum, ſuccum pomorum redolentium, *&c. præparati, per extractum* hellebori, *pillulas lapidis* lazuli *repetita* evacuatione. 4. Topicor. applicatione, *ubi occurrunt.* Repellentia *lenia, ut Sperniolæ compoſitum.* Diſcutientia *non mordacia, ut Pulvis* benedictus Hartmanni, *Magiſter.* teſtar. cancri, &c. *vide & Agricolam T. 1. p. 145.*

II. *Alius*

II. *Alius eſt à* ſuppreſſione menſium. *Alius ab* Hæmorrhoidum. *Curatio ad affectus obvertenda eſt.*

CAPVT V.

De Tumoribus ab humoribus ſeroſis, ſalſis & bilioſis inter ſe miſtis.

ARTICVLVS I.

De Scabie.

T*Vmores ab humoribus inter ſe miſtis exorti*, vel *oriuntur ab humoribus ſalſis, ſeroſis, & bilioſis*: vel *à pituita melancholia & bile, ita ut conjuncta cauſa non amplius humor ſit, ſed alia materia ex humoribus genita. Ad illos ſpectant*, ſcabies, Lepra Græcorum, Phlyctænæ, Sudamina, Sirones, Vari, Epinyctides, Alphus, Leuce, Impetigo, & Gutta roſacea.

Scabies *ſeu* ψῶρα eſt tumor cum cutis intemperie & exulceratione.

Signa *in definitione expoſita ſunt.*

Cauſa *eſt ſanguis corruptus, cum atra bile & pituita ſalſa miſtus, qui vel à diæta ſimili, accedente præſertim exuperante epatis calore provenit, vel à contagio corrumpitur: ad cutem verò delatus, in ea hæret, & exulcerationem excitat.*

Curatio *peragitur.* 1. Diæta *quæ cibos*

elixos

elixos expoſcit. 2. *Humorum* contemperatione, evacuatione, *& hepatis per* Syrupum corallorum *Quercetani ad priſtinum ſtatum reductione.*

Dividitur *trifariam.*

I. Alia *eſt ſymptomatica, cui dicta applicari debent.*

Alia *Critica, poſt morbos tum acutos, tum diuturnos exorta.*

II. *Alia eſt* Humida, *quæ ſaniem humidam multam fundit. A* pituita ſalſa *exiſtit.* Curatur *facilius quàm ſicca, & quidem,* 1. Evacuatione, *ubi ſerum lactis caprini, fumaria &c. probantur.* 2. Sudorum provocatione *vel per* Spirit. Ebuli *unc. ſ. & Aquæ fumar. unc. iiß, vel* Antimonium Diaphoreticum, *vel* Spiritum Guajaci, *ſi contumacior eſt.* 3. Topicor. applicatione. *Habent hic locum, balnea dulcia & ſulfurata. Illitus ex frangulæ flavo & medio cortice cum aceto.* Unguento *Sennerti. l. 5. p. 1. c. 27.*

Alia Sicca, *in qua vel nihil excernitur, vel paucum & craſſum, & ulcera ſunt livida.* Oritur *ab humore aduſto. Curatur difficilius, & quidem ut prior, habita ratione cauſarum. Alia* Volatica, *quæ totam cutem unicâ ferè nocte occupat. In hac, univerſalibus præmiſſis, valet ablutio ex ſanguine in partu ex utero elapſo, cum tota*

ſecun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſecundina, vel ejus parte. Vide Agricol. T. 1. p. 280.

III. *Alia* Malum mortuum *dicta, quæ cum livore & nigredine, puſtulis cruſtoſis, nigris, ſiccis, ſine ſenſu & dolore, in tibiis præſertim affligit. A ſucco melancholico & ſcorbutico oritur. Eadem ratione, habito diverſitatis reſpectu,* curatur. *Alia* Lepra Græcorum, *quæ ſolo gradu ab aliis differt.* Cognoſcitur *ex eo, quia profundiora cutis depaſcitur; & quaſi ſquammæ piſcium, ſeu ſcalpentibus ſeu non ſcalpentibus decidunt, ſudor eſt fœtidus.* Oritur *ab atra bile cum pituita ſalſa ſæpe conjuncta.* Curatur *iiſdem, ſed fortioribus, quibus ſcabies. Epar maximè corrigendum. Sudor decocto* ſarſæ parillæ, Guajaci, & Chinæ *eliciendus.*

ARTICVLVS II.

De *Phlyctænis, Sudaminibus, Sironibus,* & *Varis.*

PHlyctænæ ſunt veſiculæ in cute ab humoribus acerrimis excitatæ. Cognoſcuntur *inde, quod ſimiles ſunt iis, quæ ab aquis excitantur, & ruptas ſubflavus humor excipit.* Oriuntur *à bilioſo ſeroſoque humore, qui ad cutim vel à natura, vel à cauſa externa protruditur.* Curantur, *univerſalibus, ſi opus, præmiſſis, decocto* lentium, *Epithemate ex* lixivio forti cinerum

fagi

fagi *cum ol. lini & nucum part. æqual. permixtis, & ſæpius applicatis.* 2. Ruptione, *cataplaſmate exſiccante ſtatim impoſito.* Sudamina ſeu ὕδρωα, ſunt exanthemata granis milii ſimilia, quæ cutem ulceroſam exaſperant. Cognoſcuntur *facillimè. Oriuntur à nimiis ſudoribus ſub cute coërcitis æſtate præſertim calida & humida, poſt diætam calidiorem. Curantur ablutione per aquam quercus, cui Camphoræ gr.* I. *vel alterum adjici poteſt.*

Sirones vel Chirones ſunt puſtulæ in volis manuum vel plantis pedum, vermiculos intus habentes. *Vermiculi effodiendi ſunt: poſt locus abluendus* decocto quercus cum alumine; *vel* ſulfuris *cum ana Tartari.*

Vari ſeu ἴονθοι ſunt tumores duri & parvi in faciei cute, à craſſo ſucco congregati. Cognoſcuntur *facilè. Sunt magnitudine ſeminis cannabini, & adoleſcentes ad venerem aptos, prolificos, ſed continentes infeſtant.* Oriuntur *ab humore plærumque alimentari, qui ſe poris cutis inſinuat, & interdum ſanguinem atrabilarium admiſtum habet; & tum ichorem profundunt, & in ulcera abeunt.* Curantur difficulter, *ſi rubor in facie intenſus cum puſtulis. ſi idem cum inflatione faciei & raucedine vocis jungitur.* Curatio *vero fit, præmiſſis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

miſſis ſanguinem purificantibus, per *diſcutientia*, & *emollientia*, *Laudatur* Ol. Vitrioli, ſulfuris *aut Tartari illitum veſperi, manè aqua calida, in qua farina fabarum macerata, ablutum.*

ARTICVLVS III.

De Epinyctidibus, Alpho, & Leuce.

EPinyctides ſunt ulcuſcula, ſua ſponte, noctu præſertim, in eminentibus partibus erumpentia, bullis ſimilia, quibus diſruptis cruenta ſanies effluit. Cognoſcuntur, *ex colore ſublivido, vel ſubnigro, vehementi inflammatione, dolore noctu ſe exacerbante, propter atri humoris motum, & frigus nocturnum poros cutis adſtringens*. Oriuntur *ab humore ſeroſo & pituitoſo, carbunculi cauſam exceptâ malignitate & tumoris magnitudine imitante.* Curatio *in Evacuatione & Topicis ferocitatem cauſæ temperantibus conſiſtit.*

Alphus aliis Morphæa ſunt maculæ magnæ cuti, cujus colorem mutant, ſparſim cum aſperitate quadam inſidentes. Oriuntur *à ſanguine malè nutriente, & infeſtant viros magis quàm fœminas & pueros. Sunt vel* Nigræ, *à melancholico ſanguine vitio lienis exortæ, quæ* curantur *præmiſſis univerſalibus, bonâ victus ratio-*

ne,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ne, balneis, illitione pulveris ſinapi *cum aqua miſti: vel* Albæ *nec tamen exactè cum vicini albo colores interdum intercurrant, quæ à ſanguine pituitoſo, vitio imprimis epatis fiunt. Cutis eſt ab illis alba, ſed non pili, & ſi pungatur, ſanguis exit.* Curantur *facilius, quàm nigræ.* Venæſectionem, *propter ſanguinis frigiditatem, non exigunt.*

Leuce eſt macula continua & cutis & carnis colorem ac ſubſtantiam mutans. Cognoſcitur, *tum ex iis, quæ in deſcriptione poſita ſunt: tum ex eo, quod in ea pili decidunt, & alii lanugini ſimiles ſuccreſcunt. Cutis magis depreſſa eſt. ſi acu feriatur, humor aqueus & albus effluit.* Oritur *à pituitoſo ſanguine, quo caro nutrita primò media inter ſanguinem & exanguem evadit; poſt, ubi nutrimentum in rubram carnis ſpeciem non mutat, inſtar oſtrearum & locuſtarum carnis eadem evadit.* Curatio *eſt* Nulla, *ſi dum fricatur non rubeſcit, ſi, dum pungitur, ſanguinem non emittit. ſi in horas incrementum ſumit.* Difficilis, *ſi exigua: ſi ruborem aliquem fricata concipit, in manu vel pede hæret.* Abſolvitur. 1. Præparatione humorum *per calefacientia & incidentia.* 2. Evacuatione *per phlegmagoga.* 3. Topicorum applicatione *fricatis primò panno aſpero partibus.*

ARTI-

ARTICVLVS IV.

De Impetigine & Gutta roſacea.

IMpetigo ſeu Lichen, ſunt puſtulæ in cute duræ & ad vicina ſerpentes, ſiccæ, cum aſperitate & pruritu magno coniunctæ. Cognoſcitur *ex iis quæ in definitione poſita ſunt.* Oritur *à tenui, acri, ſeroſo, & cum humore terreſtri mixto ſucco, qui à diæta ſimili procedit, & interdum vere, interdum autumno ad exteriora defluit vel protenditur.* Curatur, 1. Diæta, *à qua ſalſa & acria abeſſe debent.* 2. Alteratione *&* evacuatione *humorum, ſi nimium peccent.* 3. Topicorum applicatione. *Laudatur, præmiſſa fomentatione, ex malva, verbaſco, & fumaria,* Unguentum citrinum *cum ol. ovorum, ſulphure vivo. ol. ceræ, Garyophilorum & camphora. Item ol.* Tartari per deliquium, *cum ana ol. ceræ.* Dividitur *in* Mitem *qui ſaliva jejuni hominis inuncta, vel rad.* Oxylapathi *cum aceto trita, interdum tollitur : &* Ferum, *in quo, præter ſuperiora, locum habet* Aqua *ex ol. Tartari deſtillatione cum Mercurio crudo, proportione illius quadrupla. Ioëlis experimentum ex ferri excremento l. 10. pract. ſ. 3.* Gutta roſacea, eſt tuberoſus puſtuloſus interdum, & guttas roſaceas referens faciei rubor. Cognoſcitur, viſu.

Ortum *dat ſanguis craſſus, fervidus, vitio epatis ab ortu vel diæta talis genitus, ad faciem delatus, ibidemque ob craſſitiem hærens.* Curatur. 1. Epatis fervidi *ad temperiem ſuam per cichorii, fragorum, & corallorum ſyrupos* deductione. 2. *Ejuſdem* infarctionis deobſtructione. 3. Topicorum, *id eſt*, menſtrui virginis *in aqua calidâ ſoluti, Olei buffonum &c. applicatione. Vide* Hartman. de rubore & puſtulis faciei.

CAPUT VI.

De Tumoribus in quibus humor peculiari membrana concluditur.

AD *Tumores tales tria pertinent.*

I. Strumæ ſeu ſcrofulæ, ſcirrhoſus glandularum tumor, peculiari membrana concluſus. *Eorum* ſubjectum, *ſunt glandulæ in cervice, collo, mammis, axillis, inguinibus.* Cognoſcuntur *viſu, apud Alpinos præſertim homines.* Oriuntur *ab humore pituitoſo, melancholico, miſto, qui à cruditate ciborum provenit: ſeu à craſſiore ſucco partes has nutriente eidem immiſto, qui peculiari membranæ à facultate formatrice productæ includitur.* Curationem *vide l. 5. peculiari capite.* Dividuntur I. *In* ſimplices *de quibus nunc, &* Cancroſas, *quæ cancro propter atrem bilem miſcentur.*

II. *In*

II. *In* Liberas, *quæ nulli vaſi junguntur,* & Infiltratas, *quæ cum arteria, vena vel nervo aliquo inſigni conjunguntur.*

II. Ganglion eſt tumor ſupra os ſitus, à nervi præter naturam convolutione, qui in unum corpus coaluit, exortus. Subjectum *ſunt partes, quæ non multa carne, ſed cute duntaxat teguntur.* Cognoſcitur, *tum ex ſitu, tum ex eo, quòd doloris ſit expers, ovi magnitudine, ad latera tendi poſſit, preſſus torporis ſenſum excitet.* Oritur, *cum occaſione ictus, extenſionis aut laboris, nervus vel tendo extenditur, & quaſi rumpitur. inde partis nervoſæ excrementum exſudat, circa fibras & nervoſas partes adhæreſcit, & à facultate illarum formatrice, in hanc ſubſtantiam mutatur.* Curatur, *Emollientibus, ut Emplaſtro de* Ammoniaco; & *Digerentibus: quod ſi iſta non ſatisfaciunt, ſuppurantibus & ſectione, de qua vide Authores.*

III. *Tumores illi, qui ab eadem quidem cauſa ſunt, humore nimirum pituitoſo, vel ſucco alimentari, ſed materia folliculo incluſa diſtinguuntur, & inde ſua ſortiuntur nomina. Nam* Meliceris *dicitur, ſi materia incluſa melli eſt ſimilis, tumor rotundior, & ad preſſum digitorum cedens.* Atheroma, *ſi pulti frumentaceæ ſimilis, & tactu durior.* Steatoma *ſi ſebo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT VII.

De Tumoribus à ſolida ſubſtantiâ.

A*D Tumores tales tria referenda ſunt.*
I. Verrucæ, ſeu tumores monticulorum inſtar in cute. Cognoſcuntur *facillimè.* Oriuntur *vel à materia craſſâ melancholicâ & pituitoſâ, vel ex ſucco cuti & cuticulæ alendæ deſtinato.* Curantur *vel* per applicationem appropriatorum, *ut ſunt, ſuccus* folior. ſalicis, Cichorium verrucarium. *Aqua* ſupernatans truncis quercuum *bipenne detruncatorum. Lac* tithymalli, Cœpa *cum ſale contuſa.* Dividuntur *in* Penſiles, *quæ* Acrochordones *Græcis dicuntur, parte ſumma latiores, imâ quæ ad cutem tenuiores quâ quaſi pediculo innituntur:* Thymia *quæ colorem thymi repræſentant, ad cutem etiam tenues ſunt, in ſummo latæ, duræ, & aſperæ, penſilibus minores. &* Seſſiles, *quæ Græcis* myrmeciæ, *humiliores thymiis, lupino vix majores, duræ, latiore baſi, radices altè exigentes, dolorem cientes.*

II. Clavi, qui in digitis *plantiſque pedum ex calcei preſſu aut intertrigine naſci ſolent: acuto interdum dolore ſponte ferientes, ſemper verò ingredienti moleſti.* Inungi *debent ſanguine anguillæ.* Oleo Mercurii, *& poſtquam emolliti fuerint, oleo* Limacum. *Si inciduntur, eluantur urinâ canis,*

canis, ſuperpoſito emplaſtro ex cera rubea.

III. Callus *obdurata eſt ſumma cutis ex labore, in palmis aut in inferioribus pedis plantis ſuccreſcens. Nullam radicem altè demittit, ac prorſus doloris expers eſt. Poſſunt radi præmiſſis lavacris frequentioribus.*

CAPVT VIII.

De Tumoribus à partibus ſolidis aliò incumbentibus.

ARTICVLVS UNICVS.

De Aneuriſmate, Varice, & Elephantiaſi Arabum.

T*Vmores à partibus ſolidis procidentibus vel incumbentibus exorti ſunt plures:* Nos *hic duntaxat de* Aneuriſmate, Varicibus, *&* Elephantiaſi Arabum *dicemus; reliqui ſuo loco occurrent.*

Aneuriſma eſt tumor ab arteriæ tunicæ interioris apertione, exterioris dilatatione exortus. Cognoſcitur, *quod ſit tumor mollis, pulſans, digitis plærumque cedens; & ſi non cedit, nec pulſus eſt, quod in magno accidere poteſt: tamen ſtrepitus quaſi bullientis aquæ, ob ſpirituum per anguſta meatum, percipitur, & ſic ab Ecchymomate diſtinguitur.* Oritur, *vitio arteriæ, quæ ratione tunicæ internæ, quæ dura*

& craſſa, aperitur; ratione externæ, quæ tenuis, mollis & rara dilatatur. Id fieri ſolet, vel *à ſanguinis impetu,* vel *ab aliqua violentia, ſæpiſſimè cum vel arteria pro vena ſecatur, vel cum vena ſimul arteria læditur. Tum enim exteriore tunica utpote molli, & venarum tunicis cognata, coaleſcente, internâ apertâ, per foramen ſanguis & ſpiritus erumpere conatur, & externam diſtendit.* Curatur Difficulter, *ſi minus, recens.* Nullo *ferè modo, ſi antiquum & majus; & ſi ſectio fiet, periculum mortis infertur.* Inſtituitur *curatio.* 1. Repellentium *& adſtringentium* applicatione, *ubi Emplaſtrum* contra rupturam & *alia.* 2. Sectione *de qua vide authores.*

Varix eſt venæ dilatatio. Fit præcipuè in cruribus, *ſub umbilico, aliquando & in temporibus. Accidit inprimis viris, vix tamen ante pubertatem.* Cognoſcitur, *quod venæ turgeant, pars ſit livida aut nigra.* Oritur *à craſſo melancholico ſanguine, eo ve pondere delapſo, vel à cauſa violenta detru ſo.* Curari *non debent, ſi ſunt critici, & ab aliis morbis, ut ab inſania ſolent, liberant.* S *curandi ſunt, duriter ſectione, optimè extractione, de qua Aquapendens, curantur*

Elephantiaſis Arabum eſt tumor pedun à ſanguine melancholico, pituitoſo, & varicibus, exortus. *Crura in eo ſunt, tu*

mida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

mida, livida, nigra, ulceribus ſcatentia. Curari *vix poteſt, niſi aſſiduè curetur.*

CAPVT IX.

De Tumoribus malignis.

ARTICVLVS VNICVS.

De Elephantiaſi.

T*Vmores maligni varii ſunt,* Bubones *nempe,*Carbunculi,Morbilli,Variolę, Elephantiaſis.*De illis ſuperius actum,de iſtis l.* 3. *agetur. reſtat Elephantiaſis,de qua hic.* Elephantiaſis, quæ & Leontiaſis, & Satyriaſis, & Lepra eſt tumor totius corporis cancroſus, ex atra bile, venenata qualitate infecta, & in totum habitum corporis effuſa, exortus, multa ſymptomata inferens.

Elephantiaſin dico, non Arabum, nec lepram Iudæorum. Signa *ſunt, vel* incipientis, *maculæ crebræ in corpore, cutis aſperitas cum tuberibus duris inſtar anſeris deplumati, cum ſquammis & rimis plurimis, præſertim in facie, manibus, & pedibus, caſus pilorum. Vel* ingraveſcentis, *impetigo ſummorum digitorum & menti, ſuperciliorum craſſorum, prominentium deorſum, vocis raucedo, ſudor facile in ſa-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

lem redigitur, qui in aqua non ſolvitur, ſanguis lotus granuloſa & arenoſa poſt ſe relinquit. Examen Elephantiacorum *vide apud* Horſtium *Epiſtol. Medicar. ſ. 4. T. 1.*

Cauſa *eſt humor melancholicus, & bilis atra, quæ vel à cauſis externis, conſtitutione aëris ſicca & diæta ſimili; vel ab internis, intemperie nempe jecoris ſicca & calida oritur, venenatam quoque & contagioſam qualitatem, unde & conſuetudine morbus acquiritur, contrahit.* Curatio *eſt* Nulla *confirmatæ*, Difficilis *incipientis*. Abſolvitur. 1. Diæta, *ubi locum habet* vinum viperinum, *& carnes ipſarum capite & cauda abſciſſis coctæ, pomaceum, pulli gallinacei viperarum vel colubrorum carnibus paſtæ.* 2. Præparatione humorum, *per* herbam Kunigundis *cum fumaria in ſero lactis decoctam, Aquam* fragorum, cuſcutę, *Decoctum* Tamariſci. 3. Evacuatione, *tum per* Venæ ſectionem, *quæ vere inſtituenda, particulatim, in utroque brachio, vel malleolo: tum per* purgationem, *ubi Extractum* hellebori, *ſerum lactis cum Epythimo valet: tum per* Hæmorrhoides. 4. Balnearum *uſu tam dulcium quàm ſulfurearum, &c.* 5. Appropriatorum *exhibitione,* ſanguinis *nempe* leporini *calidi, ſalium* Theriacalium, Theriacæ, Bezoartici animalis. 6. Symptomatum mitigatione,

tigatione, *de quibus ſuis locis.* 7. *Vſtione, de qua videantur Authores.*

Quantum ad Differentias, *quatuor ipſius ſunt ſpecies.*

I. Alopecia, *in qua rubedo eſt obſcura, faciei tumor, oculorum rubor, narium hæmorrhagia.* Oritur *à ſanguine & reliquis mitior eſt.*

II. Tyria *à ſerpente ſquammoſo tyro, qui vere ſpolium exuit. in qua albedo, ſquammæ, & furfures afficiunt.* Oritur *à plegmate.*

III. Leonina *à rugis frontis leonis dicta, in qua punctura, mordicationes, impetigines.* Oritur *à bile & citiſſimè ad augmentum pervenit.*

IV. Elephantiaſis *reliquis major & tardior, à melancholia ortum ducit, nigredine turbata, nodis ac ſtupore ſe prodit. Hæ ſpecies rarò ſunt ſeparatæ, frequentiſſimè complicantur.*

TITVLVS II.
De Cutis affectibus.

CAPVT I.
De Lentiginibus, Ephelidibus, Nævis maternis & Maculis infantum.

Alterum morborum externorum genus ſunt cutis affectus, ſub quibus compre-

hendantur, Lentigines, Ephelides, Nævi materni, Maculæ infantum, Maculæ hepaticæ, Pruritus & malus odor.

Lentigines ſunt maculæ lentis magnitudine, modò faciem, modò pectus, modò manus defædantes, ut plurimum fuſco colore præditæ. Cognoſcuntur *ex deſcriptione, & eo quod ſint familiares corporibus rubeis, & pilum ruffum gerentibus*. Oriuntur, *à ſanguine, ſeu ab internis cauſis, ſeu à ſolis ardore aduſto, cuticulam, frontis inprimis, quia ea denſior, vapores diutius retinet, occupante.* Curantur, *Aqua* florum ſambuci, fabarum, ſcrofulariæ, è *tota planta deſtillata. hircino, vaccino & caprino lacte, cum vitri pulvere immiſto.* Gummi ceraſorum *in aceto forti cum pauxillo farinæ avenaceæ diſſoluto. His vel ablui vel inungi debent.*

Ephelides ſunt maculæ in gravidis fuſcæ, frontem inprimis, tempora, vel genas occupantes, ſæpe palmi longitudinem æquantes. Cognoſcuntur, *ex ſymptomatum quæ gravidas afficere ſolent præſentia, præſertim vini & ciborum odio, frequenti ſalivatione, & ventriculi morſu.* Oriuntur *à menſtruorum ſuppreſſione: in virginibus interdum à* betarum uſu. *Laudatur* pulmentum ex baccis lauri *pulverizatis & aqua fungorum in balneo illitum.*

Nævi

Nævi materni ſunt maculæ ab imaginatione maternâ fætui impreſſæ. *Abſterguntur*, *vel* ſecundina calente, *vel* ſanguine ejus; *facilius*, *ſi clanculum*, *ut vulgus opinatur*: *vel aqua* Caryophillatæ *montanæ deſtillata*, *ſi infans eâ ablutus fuerit*: *vel* ſanguine menſtruo.

Maculæ infantum volaticæ, ſunt maculæ rubræ & purpureæ, hinc & inde ſerpentes; *quod ſi orificium aliquod, puta os, nares, oculos, aures attigerint, malum lethale fieri exiſtimatur. Ad* præcautionem *orificia aqua roſarum cum pauxillo croci illinenda ſunt.*

CAPVT II.

De Maculis hepaticis, Pruritu, & malo odore.

MAculæ hepaticæ ſunt maculæ fuſcæ, interdum evaneſcentes, mox emergentes, cum levi quadam cutis aſperitate, & ſquammarum emiſſione. Cognoſcuntur, *ex deſcriptione*. Oriuntur *à ſanguine craſſiore, qui cum aſſimilari non poſſit, excrementitium quod eſt ad cutem mittit*: *ſi diu durant, comites habent, quartanas.* Curantur, *Diætâ, & præmiſſis univerſalibus*, balneis, *quas* antecedat Theriacæ uſus; ſequatur *illitus ſeminis viridis ſinapi, cum aqua in pultis formam redacti,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

qui fervore exorto ablui ſtatim debet. ſanguis humanus *cum lacte humano deſtillatus etiam valet.*

Pruritus eſt dolor deſiderium ſcalpendi excitans ſine cutis aſperitate & exulceratione. Subjectum *eſt interdum totum corpus, præcipuè autem plantæ pedum, quia iſtæ chordâ latâ, magnâ, & cute dura, ut humores liberè exhalare non poſſint, obtectæ ſunt.* Cognoſcitur *ex ipſo ſenſu.* Oritur, *vel à bile, vel pituita ſalſâ tenui, ut per minimas particulas ſeſe inſinuet; ſed viſcida & lenta, ut partibus tenacius adhæreat: quæ ortum ducit, à cibis ſalſis, calidis. Epatis calidi & ſicci vitio.* Curatio *eſt* rara *in decrepitis.* Nulla *in tabeſcentibus, ſi alvi ſuppreſſioni ſuccedat.* Abſolvitur. I. Attemperatione humorum *per ſerum lactis caprini cum ſyrupo fumariæ.* II. Evacuatione *cauſæ antecedentis per* jalapam *& Syrupum* florum perſicorum. *per hæmorrhoides & menſes ſi horum detentio in cauſa.* III. Mitigatione *per* balnea dulcia, *quibus argilla furnacea injicienda, &* Unguentum *Hartmanni.* IV. Diſcuſſione, *per eadem quibus parietaria, malva, lapathum acutum, alumen, ſulfur, vitriolum, &c. indi debent.*

Malus odor interdum è toto corpore, interdum ex partibus ut alis, pudendis,
pedibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pedibus, exſpirat. *Ex* illo, *ſeu ob quandam ἰδιοσυγκρασίαν, ſeu ob contaminatum in utero ſanguinem & ſemen, ſeu ob aliquod tempore geſtationis accidens. Ex* his, *ob affluxum humorum excrementitiorum, in corporibus humidis, qui eò detruſi, quod liberè exhalare non poſſint, putredinem & fœtorem concipiunt. In* Curatione *ratio eſt habenda Vniverſalium.* Diæta *ad ſiccum vergat, & putredini reſiſtat.* Partes *illæ ſæpiſſimè, decocto* ſcabioſæ, myrrhæ, guajaci *abluantur, & unguento* ex rad. irid. florent. ligno aloës, balſamo citri, nucis moſchatæ *compoſitum inungantur, vel διαπάσμασι aſpergantur.*

TITVLVS. III.

De Capillorum vitiis.

CAPVT I.

De Capillorum caſu.

T*Ertium morborum externorum genus ſunt* Capillorum Vitia, ſub quibus comprehenduntur Capillorum caſus, Canicies, Porrigo, & Plica.

Capillorum caſus eſt, quando illi ob certas cauſas decidunt. Dividitur *in aliquot ſpecies.*

I. Defluvium, ſeu decidentia ſparſim facta, ut vel omnes, vel plurimi hinc & inde decidant. Cognoſcitur *facillimè.* O-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ritur *à diverſis cauſis.* I. *Ab* alimenti defectu, *quod fit in tabidis & febre maligna laborantibus. Tum in tabe nulla ratione vitium emendari poteſt. In aliis capitis frictiones adhibendæ ut nutrimentum eò feratur. Caput decocto herbarum capillarium abluendum.* II. *Ab* humoris radices capillorum erodentis pravitate. *Tum, præmiſſis univerſalibus diſcutientia moderatè adhibenda.* Ladanum *unguentis admiſcendum.* III. *A* Cutis raritate. *Tum cutem denſantia, ut* ladanum, *oleum* lentiſcinum & myrtinum, *decoctum* radicum bardanæ *in lixivio adhibendum,*

II. Calvities quando pili in ſyncipite decidunt. Cognoſcitur *ipſo aſpectu.* Oritur *ab alimenti defectu*, *ob cerebri ſiccitatem, ſeu per ætatem, ſeu propter aliquam violentam cauſam, ut nimium veneris uſum contractam.* Curatio *calvitiei nulla eſt:* præcaveri *tamen & retardari poteſt.* 1. Bona diæta, *in qua acria, ſalſa, adſtringentia, vinum potens, venus nimia fugienda;* 2. Alimenti pilorum refectione, *per medicamenta cerebri ſiccitatem corrigentia.* 3. Alimenti ad capillorum radices attractione. *Vbi locum habent frictiones moderatæ, attrahentia moderatè adſtringentibus juncta.* Ladanum *in oleo maſtichino diſſolutum. Capitis decocto fœnugræci lotio, &c.*

III. Area

III. Area eſt capillorum areatim factum defluvium, à pravo & corrupto humore, pilorum radices erodente, exortum. Cognoſcitur *ipſo aſpectu, & ex differentiis, de quibus poſtea.* Oritur *ab humore in deſcriptione poſito, præſertim pituita ſalſa, aduſta, & putrefactâ, vitio cerebri & epatis calidioris, ciborum ut fungorum, corruptorum, producta.* Curatio *eſt* facilis *ſi malum recentius. ſi locus fricatus citò rubeſcit. ſi arearum extremitates capillis reſtantibus finitimæ iterum pilos emittere incipiant.* Difficilis, *ſi denſa cutis ſubpinguis, & ex toto glabra. ſi malum antiquum. Nulla, ſi frictus locus non rubeſcit.* Peragitur. 1. Humoris vitioſi evacuatione, *per purgantia & apophlegmatiſmos.* 2. Ejuſdem *dum in fluxu èſt*, repulſione. 3. Ejuſdem cuti impacti digeſtione, *per medicamenta μετασυγκριτικὰ, calida, tenuium partium, non admodum ſicca, ne alimentum diſcutiatur.* Debiliora *primò ut* abrotanum, radices arundinis uſtas: *poſt* fortiora, ſinapi, naſturtium, radic. liliorum alborum, *quæ in principio liquidiora eſſe, & eo uſque relinqui, dum in cute aliqua alteratio percipiatur, relinqui debent.* Adeps urſinus *à proprietate juvat. fieri ex eo cum pilis urſi uſtis, oleo lentiſcino & ſuperius poſitis, poteſt unguentum.* Dividitur dupliciter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

citer. I. *In* Alopeciam, *quæ ſub qualibet figura dilatatur. in barba & capillo fit. in qualibet ætate eſt.* & Ophioſin, *quæ incipit ab occipitio, duorum digitorum longitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit, quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. infantes maximè afficit. In ea etiam cutis ſuperficialiter excoriatur, cutis color mutatur, & ſi pungatur, ſeroſus ſanguis exit.* II. In eam quæ à lepra, *inſanabilem. quæ* à Lue venerea; & *quæ ab* aliis mitioribus *cauſis*.

IV. Tinea quando capilli fruſtillatim & particulatim à vermibus quibuſdam eroſi & abſumpti decidunt. Cognoſcitur *ex eo, quod pili breviores & inæquales fiunt. vermiculi in extremitatibus eorum hærent. color pilorum cineritius evadit* Oritur *ab excrementitio humore cum alimento pilorum capillos in penetrante & in iis à calore in vermiculos abeunte,* Curatur *Univerſalibus præmiſſis, abſterſione,* per decoctum Urticæ majoris, centaurii minoris, &c.

CAPUT II.

De Porrigine & Plica.

Porrigo, furfuratio, πιτυρίασις eſt cum ſcalpentibus furfuribus ſimilia ex capitis cute decidunt. Oritur *ab humoribus*

ſeroſis

ſeroſis & ichoribus bilioſis ac pituitoſis, qui cum alimento pilorum ad caput efferuntur, partibus tenuioribus diſcuſſis, craſſæ circa pilos hærent, & in materiam furfurum abeunt. à cerebro calidiore attrahuntur. Curatur. *Evacuatione materiæ peccantis. Diſcuſſione & abſterſione, cum pauculo adſtringentium. Decoctum* Cicerum & malvæ *hic locum habet.*

Plica, eſt capillorum in cirrhos complicatio à materia capillorum nutrimento utili, corpori inutili exorta, multa ſymptomata invehens. Cognoſcitur *ex capillorum cirrhis, doloribus, artus & oſſa infeſtantibus, convulſionibus, pediculorum copia, Vngues in pollicibus pedum ſunt ſcabri, nigri, inſtar cornu hircini.* Cauſa *ſufficienter explicari nequit. Putatur eſſe materia alimentum copioſum pilis ſuppeditans, corpori verò noxia: illis ita familiaris quemadmodum materia in arthritide ſeroſa, articulis; vel oſteocolla oſſibus; Vnde ſi capilli radantur, ſanguinem fundunt.* Oritur *à peculiari loci aëris & aquarum vitio. defertur eò cum ſanguine. Accedit interdum veneficium.* Curatio *eſt* bonæ ſpei, *ſi nulli dolores adſunt. ſic enim excrementitia materia in capillos deponitur, & virtus eſt fortior. Perfecta nulla, cum cauſæ non ſint benè cognitæ. Purgationibus & venæſectione exaſperatur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ratur. Quidam caput decocto brancæ urſinæ abluunt. Adhibuit quidam ruſticus & balnea, in quibus ægri primò hirſuti evadebant, poſt pilis abſectis ſanabantur. Vide Herculem Saxoniam.

TITVLVS. IV.

De Vlceribus in ſpecie.

CAPVT I.

De Gangræna.

Q*Vartum morborum externorum genus ſunt* Ulcera, *ſub quibus comprehenduntur,* Gangræna, Sphacelus, *&* Ambuſtio. Gangræna, ſeu Ignis S. Marcelli & Antonii, eſt partium inprimis molliorum ad mortificationem tendens corruptio, à caloris nativi in parte corruptione, ſuffocatione, diſſipatione, vel extinctione procedens.

Signa *ſunt, coloris in parte in lividum mutatio. pulſus & ſenſus imminutio, caloris abolitio. Motus manet, ſi caput muſculi integrum eſt: nec ſemper tumor adeſt. ulcus neceſſariò accedit.* Cauſa *eſt caloris nativi in parte corruptio, ſuffocatio, diſſipatio, extinctio.*

Curatio *ſemper* Difficilis, *inprimis, ſi cum affluxu humorum eſt. ſi partibus humidioribus inſedit. ſi cum hydrope conjungitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

gitur. Peragitur. I. Diæta *conveniente* II. Debitâ *per venæ ſectionem & purgationem evacuatione.* III. *Cordis per cardiaca contra vapores putridos* roboratione. IV. Partis ſanę *contra ſerpentem putredinem per defenſiva & Alexipharmaca* munitione.

Differentiæ *à cauſis ſumuntur, quæ ſunt vel* externæ, *vel* internæ.

I. *Alia eſt à* Frigore nimio calorem partis opprimente. Cogoſcitur *ex eo, quòd ſubitò acutus & pungens dolor affligit. Rubor partis mox in vividum mutatur, frigus ac ſtupor quaſi per quartanas percipitur.* Curatur. 1. *Partis frigefactæ in frigidam* immerſione, *vel per eandem frictione.* 2. Potionum *calidarum* intus *exhibitione, ut ſudoriferis benignioribus excitetur.* 3. *Poſtquam calor rediit*, partis *calidis liquoribus* frictione, *ubi decoctum raparum locum habet.* 4. *Si jam gangræna adeſt*, ſcarificandæ & fovendæ *ſunt partes cardiacis calidis.*

II. *Alia* à ligaturis ſpiritus & ſanguinem intercipientibus. Cognoſcitur *facile. In* Curatione, *ligatura ſolvenda, Medicamenta putredini reſiſtentia & diſcutientia imponenda. Si gangræna proceſſit, ex ſequentibus agendum.*

III. *Alia à* Defectu alimenti ſeu atrophia. Cognoſcitur *ex eo, quod præter ma-*

ciem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ciem, nec tumor, nec calor, nec dolor adeſt. cum puſtulæ excitantur, dolor & febris exoriuntur. In Curatione. Diætam *calidam & humidam præſcribe.* Corpus *oleis humectantibus* illine. Alimentum *ad partem per cucurbitulas non ſcarificatas, olei lumbricorum terreſtrium &c. inunctionem* attrahe. Partem *ſi gangræna procedit* ſcarifica, *& ſicut inferius dicetur, age.*

IV. *Alia à* Calore externo, quod poſt magnas uſtiones accidit. *Tum in* Curatione. *Diætam* frigidam *præſcribe.* Humores *calidos alteratos evacua.* Membrum *ſcarifica, mox ablue &c. Ad* cauterium actuale, *nonniſi neceſſitate adactus procede.*

V. *Alia à* Venenatorum animalium morſu. Cognoſcitur *ex relatione ægri. In* Curatione. 1. Attrahendum *venenum per cauterium actuale vel ſcarificationem.* 2. Applicanda *medicamenta putredini reſiſtentia & attrahentia.* 3. Ulcera *ex ſcarificatione, vel uſtione exorta* mundanda, *ubi* ſpiritus vini *non obliviſcendum.*

VI. *Alia* ab Humorum malignorum ad externa affluxu. Cognoſcitur *ex eo, quod in partibus maximè extremis, veſica, cui macula nigra ſubeſt, apparet. febris continua, lypothimia &c. adſunt.* Curatur, 1. *Diæta ſiccante, cui cardiaca refrigerantia indantur.* 2. *Venæ ſectione & evacuatione*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tione ſi opus. 3. Sudoriferis, quibus hic vehementer agendum. Dictamnum creticum, vincetoxicum, Theriaca valent. 4. Scarificationibus, cucurbitulis, hirudinum ad partem affectam applicatione 5 Partis decocto, inprimis ſcordii, ablutione, Defenſiva hic obſunt.

VII. *Alia* ab inflammatione tranſpiratione prohibitâ, calorem *ſuffocante*. Cognoſcitur *ex eo, quod color rubeus in lividum mutatur. dolor pulſans ceſſat. puſtulæ grandiores ichorem loturam carnis referentem mittentes, oriuntur. In* Curatione *attende. 1. Ad Diætam tenuem & refrigerantem. 2. Humorum revulſionem per venæ ſectionem vel purgationem. 3. Defenſivi circa partem affectam applicationem, 4. Humorum ex affecta parte per ſcarificationem & profundam inciſionem, evacuationem. 5. Ejuſdem poſt inciſionem aquâ ſalsâ ablutionem. 6.* Unguenti Ægyptiaci, *vel alicujus poſt ablutionem, ſuperpoſito cataplaſmate reſolvente, exſiccante & putrefactionem inhibente, impoſitionem. 7. Si malum non cedat, cauſticorum ſeu actualium ſeu potentialium, quale eſt* Butyrum Antimonii *vel* Mercurius *in aqua forti* ſolutus *& cum oleo Tartari præcipitatus, applicationem. 8. Cruſtæ inductæ per media legitima tempeſtivam ſublationem, ne nova ſub ea putredo oboriatur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT II.

De Sphacelo.

SPhacelus eſt perfecta partis mortificatio, non molliores duntaxat, ſed & ipſa oſſa invadens.

Signa *ſunt, nullus in parte ſive ſecetur, ſive uratur ſenſus. Carnis frigiditas, flacciditas, nigredo. cadaveris tandem inſtar graveolet, cutis à ſubjecta carne digitis ſeparatur.*

Curatio *in* Abſciſſione *ſita eſt, cujus modum vide apud Practicos.* Tum. 1. *Aliquid ſanæ partis optimè ligatæ potius amputandum, quàm ut in ægra abſciſſio inſtituatur.* 2. *In digitis manuum pedumque debet fieri ſectio.* 3. *In pedibus ſi malleolum tranſcendat, infra genu crus abſcindendum.* 4. *In brachio quàm minimum ſanæ partis amputandum, &c.*

CAPVT III.

De Combuſtionibus.

COmbuſtio eſt continui epidermidis & cutis ut plurimum, nonnunquam etiam carnis muſculoſæ, venarum, arteriarum, nervorum, vi ignis impreſſa, ſolutio.

De ſignis *non eſt quod quicquam dicam, cum ipſa combuſtio per ſe ſit manifeſta.* Cauſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſa, *eſt vel* ignis, *vel* aqua fervens, *vel* oleum, *vel* metallum liquefactum. Curatio *pro ratione differentiarum variat*. primo, *Empyreuma evocandum eſt*. Mox, *ne dolor humores & ſanguinem attrahant, repellentibus & defenſivis agendum*. Tum *victus ratione, purgationibus, venæſectione, cucurbitulis & aliis imminuendum.*

Differentiæ *combuſtionum ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* leviſſima, *quæ* Cognoſcitur *ex eo quod res ignita levis fuerit, cutis ſit rubicunda, dolor acerbiſſimus & pungitivus, locus infletur, puſtulæ, in quibus aqua clara & alba elevantur, tandem & Epidermis ſeparatur*. Curatur. 1. Empyreumatis ſublatione ne puſtulæ oriantur. *Id fit vel per membri in aquam calidam immerſionem, vel lintei lixivio madidi impoſitionem, vel cæparum in mortario cum ſale contuſarum impoſitionem, quod tamen in combuſtione oculorum non convenit. Vehementer laudatur unguentum ex olei olivar. part.* 1. *& albumin. ovor. part.* 11, *ſi loco ambuſto cum pluma gallinæ ſæpius illinatur.* II. Veſicularum, *ſi eleventur, tertio die, ubi cuticula regenerari incipit*, apertione.

Alia Mediocris, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod pars illicò inflatur, & uritur, puſtulæ, in quibus aqua ſubtilis & flaveſcens continetur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tur, elevantur, æger de tenſione cutis conqueritur. Curatur. I. *Puſtularum inciſione, ut humor calidus & acris effluat.* II. *Defenſivorum ne humor & ſanguis ad locum affectum affluant applicatione.* III. *Vnguenti Fabricii ex* butyri recent. & in aqua roſacea loti unc. III. Ol. violac. de vitell. ovor. Amygdal. dulcium ana unc. ſ. Farinæ hordei Vnc. i ſſ. Croci ſcr. I. Mucilagin. ſemin. cydonior. unc. I. ceræ *q. ſ. compoſiti, appoſitione.*

III. *Alia* Inſignis *quæ* Cognoſcitur *ex eo quod ipſo momento quo res ignita adhæret corpori, elevantur puſtulæ, ſed illicò poſtea decidunt, ſubjecta cutis nigra vel livida eſt, obtuſè, ſi pungatur ſentit, cruſta cum decidit, ulcus putridum & profundum oritur.* Curatur, I. *Puſtularum, ut aqua quæ in iis continetur, exſiccetur.* II. *Eſcharæ primo vel ſecundo die ſeparatione, quæ ſi fieri non poteſt, ſcalpello pluribus in locis incidenda eſt. Vnguentum* Fabricii *vide apud authorem.* III. *Si gangræna incipit, curatio ad illam obvertenda eſt.* IV. *Eſcharâ ſeparata, ulcus mundandum, carne implendum, & cicatrice obducendum eſt.*

IV. *Alia eſt à* pulvere tormentario, *in qua grana pulveris acu vel alio inſtrumento eximenda. Si eximi non poſſunt, puſtulæ ut eleventur permittendum. ſi non elevantur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tur, veſicatoriis excitandæ, incidendæ, pulvis eximendus, & locus decocto fænugræc. &c. abluendus. Alia à fulmine, *in qua Alexipharmaco aliquo ſudor provocandus. Arteriæ, labia, lingua, nares, theriacali vino inungenda. Eſcharâ remotâ, mundificantia & ſarcotica bezoardicis caſtigata, adhibenda. ſi os fractum, cataplaſmata vulgaria adſtringentia vitanda.*

III. *Alia eſt* Faciei, *in qua medicamentum ex* albumin. ovor. ii. ol. Roſar. unc. ii. Aqua Roſar. unc. i. *locum habet. Alia* Oculorum *in qua* lac muliebre *tepidum inſtillandum. Si cruſta excitata eſt, ne palpebræ retrahantur, fomentis emollientibus agendum. Cutis ſæpe utraque manu extendenda. Alia* Articulorum, *in qua affluxus humorum impediendus. Topica anodyna applicanda, ne nervi contrahantur vel articulus incurvetur, præcavendum &c. Sed de his omnibus vide* Guilelmi Fabricii Hildani libellum de combuſtionibus.

TITVLVS. V.

De Luxationibus in ſpecie.

CAPVT I.

De Luxationibus Mandibulæ, claviculæ, & vertebrarum.

Q*Vintum morborum externorum genus ſunt* Luxationes, *& eæ vel* ſuperio-

rum artuum *vel* inferiorum. *Ad illas pertinent*, *Luxatio* mandibulæ, claviculæ, ſpinæ & coſtarum, humeri, cubiti & radii, manus & digitorum.

I. Mandibulæ *luxatio fit in partem anteriorem, proceſſu anteriore & acuto roſtro ſimili, infra os jugale elapſo.* Cognoſcitur *ex eo, tum quod inferior maxilla in anteriorem partem promineat, & proceſſus juxta eam extet: tum quod os maneat apertum.* Oritur *à nimia oris apertione & diductione, ſive oſcitando, ſive aliquod onus dentibus apprehenſum in altum elevando, id tamen difficulter propter muſculorum, quibus ſuperioribus partibus alligatur robur.* Curatio *inſtituitur.* 1. Repoſitione, *ne alvus bilem reddat, vel vomitus excitetur, & quidem citâ ne cerebrum per nervos muſculis temporalibus inſertos, in conſenſum trahatur; de qua vide authores.* 2. Inflammationis *& aliorum Symptomatum* præcautione. *Si cervix dolet ſecanda eſt brachii vena.* 3. Repoſiti *oſſis* retentione *&c.* Dividitur *dupliciter*. I. *In* maxillæ unius partis, *&* tum *ipſa cum mento in contrariam partem inclinatur, os diſtorquetur, dentes ſuis paribus non reſpondent.* *Et* In maxillæ utriuſque *partis*, Tum, *tota cum mento ad pectus prominet. muſculi temporales rigeſcunt. eminentia quadam in utraque parte*

parte conſpicitur. II. *In* eam quæ Adultis duntaxat *obtingit & hæc hîc deſcripta eſt: & eam quæ* Infantibus, *in quibus quia mandibula inferior bifida eſt, & in medio mento cartilagine copioſa jungitur, illâ ab affluxu humorum laxatâ, vel oſſe à cartilagine, quæ in adultis in os faceſſit, ſeparato, in dextram vel ſiniſtram partem luxari poteſt.*

II. Claviculæ *fit vel* contra ſternum *vel* contra ſcapulæ acromium, *ſed rarò propter firmam cum utroque oſſe connexionem.* Cognoſcitur *ex eo, quod humeri apex intumeſcit, & in loco unde clavicula exceſſit, manifeſta eſt cavitas.* Curatur *Difficulter, & plærumque brachium in aliquo motu deficit. Deligatio eſt inſtituenda fortis.*

III. Vertebrarum *luxatio vel eſt* extrorſum, *vel* introſum. *In infantibus facilius, in adultis difficillimè curatur.*

CAPVT II.
De Luxatione Humeri, Cubiti, Radii, & Digitorum.

AD *Luxationem artuum ſuperiorum etiam ſpectat,* Luxatio Humeri, Cubiti, Radii, & Digitorum.

Humeri luxatio, eſt, quando ipſius caput, quod rotundum, in ſinum profundi-

tate carentem inſertum, ligamento laxiſſimo munitum eſt, è propria ſede *prolabitur.* Oritur *plærumque à cauſa violenta, brachii extenſione &c.* Dividitur *in eam quæ* fit ſub alam, *Tum, quid rotundum ac durum ſub axilla ſenſibiliter tactui obviat. cubitus à coſtis ſubitò magis recedit. Reponi poteſt, vel circumducendo caput humeri circa ſcapulæ cervicem: vel per calcem, vel per ſcalam, vel per piſtillum, vel per humeri ſuppoſitionem, &c. Et* in eam quæ in anteriorem partem *fit.* Tum, *in parte poſteriore inſolita cavitas, & in anteriore nimia protuberantia conſpicitur, humeri caput in pectus detorquetur, cubitus ad poſteriores partes vergit. In reſtitutione faciendus eſt motus contrarius, & licet membrum brevius non ſit redditum, quia tamen caput explicamus & ſolvimus, efficienda eſt aliqua extenſio ſed modica. vide* Aquapendentem.

Cubiti *luxatio rarò accidit, tum quia articulus eſt multiformis & varius; tum quia ligamenta ſunt arctiſſima: & ideò difficulter etiam reponitur.* Fit I. *Vel* ad anterius. *Tum, extentum brachium flectere non poſſumus, brevior cubitus redditur, tumor inſolitus in parte anteriore apparet, in poſteriore cavitas.* Curatur. *Extenſione in obliquum & repoſitione, cujus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aliquot ſunt modi. Vel ad poſterius, Tum, tumor apparet in parte poſteriori, ſinus in anteriori. Extenſione, quæ hoc in caſu difficilis, factâ, ſolis manibus recens luxatio reponitur. II. Vel in partem exteriorem. Tum, tumor in parte eſt exteriori, cavitas in interiori. Aut ad exteriorem, Tum omnia fiunt contraria. Et facta extenſione impulſus cubiti in partem contrariam inſtitui debet. repoſitionem medicamenta anodyna & adſtringentia ſequantur. III. Vel radius ſubſequitur, & tum tactu ſequitur diſſidentia cubiti à radio: vel ſubſiſtit.

Radii luxatio fit ad exteriorem partem. Tum in exteriore parte tumor apparet, cubitus & radius invicem dehiſcunt. Factâ extenſione, propellitur intrò facilè.

Carpus luxatur. I. Aut ad poſteriora. Tum digiti non poſſunt extendi, quia tendiſes & nervi ab oſſibus comprimuntur. Aut d anteriora. Tum, tumor eſt in partibus nterioribus, digiti non poſſunt flecti. II. Aut d interiora, aut ad Exteriora. Tum, tumor in ea parte, ſinus in oppoſita apparet. Curationem vide apud Aquapendentem.

Digiti luxantur in partem anteriorem, poſteriorem, & ad latera. Signa ſunt manifeſtiſſima, quia articuli ſunt excarnes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT III.

De Luxationibus Femoris, Genu, Tali.

AD Luxationes artuum inferiorum pertinent luxationes Femoris, Genu, Tali.

Femur *difficulter luxatur, tum propter muſculos robuſtiſſimos & copioſam eorum carnem; tum propter profunditatem acetabuli; tum propter duo ligamenta arcta & brevia.* Reponitur *etiam* difficulter, *præſertim ſi luxatio callo obduruerit, & humores circa caput femoris influxerint;* Repoſitio *fit vel ſine extenſione, vel cum extenſione ſeu manibus ſeu habenis factâ. Luxatur femur,* I. *Aut in* partem priorem. *Tum, Crus extentum propter inflectentes muſculos à capite femoris compreſſos, implicari non poteſt. Vrina ſupprimitur. Nates rugoſæ apparent. Aut* in partem poſteriorem. *Tum, Crus extendi propter extendentes muſculos affectos non poteſt. Redditur altero crure, quod ſinus in inferiori parte, caput in ſuperiori conſiſtat, brevius. Calx terram non contingit. per nates caput femoris eminet.* II. *Aut* Interius. *Tum genu, tibia & pes in exteriorem partem prominent. Crura non poſſunt inflecti ad inguina. E regione quæ eſt inter anum & teſtes, tumor manifeſtus in exte-*

riore

riore parte ſinus apparet. Aut Exterius. *Tum, inter ſcrotum & anum pars in ſinum dehiſcit; juxta verò clunes in tumorem attollitur. Genu, pes, tibia interius ſpectant. Calx terram non attingit, ſed planta.*

Genu *non adeo facile excidit, quia duo habet ligamenta; habet etiam caput & ſinum duplicatum. Luxatur.* I. *Vel* imperfectè, *ubi ſola ad partem contrariam impulſio requiritur. Vel* Perfectè, *& tum extenſio eſt neceſſaria.* II. *Vel* in partem exteriorem, *vel* interiorem, *vel* poſteriorem. *Tum, Tumor in loco inſolito, ſinus in loco contrario apparet: figura depravatur, motus debilitantur, & pereunt.*

Talus *luxatur.* I. *In* partem interiorem. *Tum ima pars pedis in partem interiorem convertitur. &* Exteriorem *tum contra.* II. *In* partem priorem. *Tum latus & robuſtus in calcaneo tendo, durus evadit & tenſus. pes minor fit. In* poſteriorem. *Tum, quia articulus ad calcem elapſus eſt, calx reconditur. planta major fit, pes longior. Curatio debet fieri Extenſione & Repoſitione.*

Pedii & Tarſi *oſſa, nunquam patiuntur luxationem.* Digitorum *quoniam & validiſſimis ligamentis ſuffulciuntur, & multis tendinibus, rarò.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS VI.

De Fracturis in ſpecie.

CAPVT I.

De Fracturis oſſium frequentioribus.

SExtum externorum morborum genus, *ſunt* Fracturæ oſſium; *quæ aut ſunt* frequentiores, *aut* minus frequentes. *Ad frequentiores fracturas pertinent,*

I. Brachii *ſeu partis illius, quæ eſt à cubito ad carpum, fractura; quæ ſi in* utroque oſſe *accidit, cum nullum fulcrum & ſuſtentaculum habeant; ac facilè vicinæ partes lædantur, periculoſior eſt: ſi* in uno, eoque ſuperiore, *quod minore extenſione indigeat, minus periculoſa: ſi* in inferiore, *itidem, quia cubitus fulcri quaſi loco eſt, & faſcia tutius ſuſpenditur.* Curatio *requirit* Extenſionem, & oſſis fracti directionem, *compoſitionem, & repoſitionem. Coaleſcit intra dies triginta.*

II. Humeri, *cujus os, cum grandius ſit, & ad callum generandum longiore tempore opus habeat,* XL. *diebus coaleſcit.*

III. Cruris *ſeu partis quæ à genu ad pedem extenditur. In hoc, vel* utrumque os *frangitur; & totum crus inflecti poteſt: vel* Tibia, *& totum os, ut in loco excarni, in conſpectum facilè venit. Curaturque, cum majore extenſione opus ſit, difficilius. Vel*

Fibula,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Fibula, & *fracta pars ad interiora inclinat, ac æger citius pedi inſiſtere poteſt, cum tibia maximam oneris corporis partem ſuſtineat. Oſſa hæc plærumque intra quadrageſimum diem coaleſcunt.*

IV. Femoris, *quod*, *ſi* verſus genu *aut in medio frangatur*, *& diligens cura adhibeatur*, *ſine claudicatione evadunt : ſi* verſus coxam, *ſequitur plærumque claudicatio, tum, quia propter arcuationem ad externam partem vergentem, facilè verſus internam partem incurvatur, verſus externam veluti in arcum extuberat : tum quia, unicum cum ſit, non facilè in loco detineri poteſt. Coaleſcit quinquaginta dierum ſpacio.*

CAPVT II.

De Fracturis minus frequentibus.

A*D Fracturas minus frequentes pertinent fracturæ.*

I. Naſi, *qui vel* in inferiorem partem *æqualiter demittitur, ut ſimus evadat; vel* in uno tantum latere, *frangitur: vel* juxta cartilaginem *in obliquum diſtorquetur: vel* ipſius oſſa minutim confringuntur. *Accedit interdum vulnus, interdum ulcus intra nares excitatur. Niſi protinus naſus dirigatur, dirigi poſtea non poteſt.*

II. Maxillæ inferioris, *cujus os vel ita*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

per tranſverſum frangitur, ut tamen oſſa aliqua ex parte inter ſe cohæreant: *vel ita, ut* os ſuper os emineat, *& dens ſuper proximum dentem excedat. Conſolidantur intra xx. dies, niſi inflammatio accedat. dentes etiam integri manent.*

III. Claviculæ, *quæ vel per* tranſverſum *frangitur, & facile digitorum extenſione & compreſſione in naturalem ſedem revertitur: vel per* longitudinem, *quæ ſemper quid eminentiæ habet, quod ægrè coaptari poteſt. Cognoſcitur ejus fractura tactu & ex dolore. Intra dies xx. ferruminatur.*

IV. Scapulæ, *& quidem, Aut* ratione acromii. *Tum inæqualitas quædam percipitur, ſi pars ægra cum ſana comparetur: Aut* ratione latioris partis. *Tum tactu cavitas quædam deprehenditur. brachium è directo poſitum ſtupor prehendit. Si fractio eſt in ſcapulæ cervice aut humeri dearticulatione, facilè, propter venarum, arteriarum, & nervorum ex cervicis vertebris ortorum præſentiam, inflammatio excitatur.*

V. Sterni, *cujus fractura ex oſſis digito preſſi ceſſione, difficultate ſpirandi &c. cognoſcitur, & propter nobilium partium vicinitatem, periculoſa eſt.*

VI. Coſtarum, *quæ aut* franguntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ut fractarum extremitates, neque intro ceſſerint, neque in exteriorem partem compellantur. Tum pauci vel febricitant, vel ſanguinem ſpuunt. Aut, ut extremitates loco moveantur. *Tum caro coſtæ ſuperjacens inflatur. & ſi manu locus comprimatur, aëris cedentis ſtrepitus auditur. Inflammatio, febris, abſceſſus plærumque ſuccedunt. Aut* totæ non franguntur. *Tum nec dolor magnus adeſt, nec febricula.*

VII. Spinæ dorſi, *quæ plerumque ob ſpinalis medullæ & membranarum ac nervorum læſionem, inprimis ſi juxta vertebras cervicis fractura contingat, lethalis eſt: præſertim ſi vel brachiorum & manuum, vel crurum ac pedum paralyſis accedat.*

VIII. Patellæ *in genu, quæ ex incedendi impotentia, cavitate quæ in loco fracturæ percipitur cognoſcitur. Fit vel* ſecundum longitudinem. *Tum facilè oſſa conjunguntur. Vel* in tranſverſum *aut* obliquum. *Tum, nulla induſtriâ curari poteſt, ut claudicatio nulla ſequatur.*

IX. Oſſium pedis, *quæ à re gravi & valida fieri ſolet. Viſu & tactu, quia partes excarnes ſunt, facilè agnoſcitur. Non adeò periculoſa eſt. Vide* Galenum in Hippocratem de Fracturis & Articulis.
Tantum de Morbis Externis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ LIBER TERTIUS.

De Febribus.

HACTENVS *Externi fuere morbi,* Interni *vel ſunt* Univerſales, *qui totum corpus afficiunt*, *vel* Particulares, *qui aliquas partes. Vniverſalis morbus eſt* Febris, *quæ vel* in genere *vel* in ſpecie *conſideratur. Iſta, vel eſt* Non putrida, *vel* Putrida, *vel* Hectica, *vel* Maligna, *vel* Peſtilens.

TITVLVS PRIMVS

De Febribus in genere.

FEbris in genere eſt intemperies totius calida, quæ à calore præter naturam in corde accenſo, & mediantibus ſpiritibus & ſanguine per venas & arterias in totum corpus diffuſo oritur, & actiones naturales ſymptomatum congerie lædit.

Pars affecta *eſt cor, in quo primum calor accenditur, mox* totum corpus, *ſaltem ra-*

tione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ione nobiliorum partium interdum. Diſ-uſus enim calor partes occupat, vel κατὰ σχέσιν vel κατὰ ἕξιν, Temperamentum etiam pſarum ex calido inſito & influente con-ſtans mutatur. Intemperies *autem iſta nterdum cum* ſiccitate, *interdum cum* hu-miditate *conjungitur: Hinc licet calor fe-brilis ſemper ad ſiccitatem tendat: tamen ſæpè corporis diſpoſitio, in quod calor ille a-git, ac humiditas impedit, ne ſiccitas mor-boſa corpori inducatur.*

Cauſa *eſt quicquid calorem in corpore ac-cendit. Accenditur verò* 1. Motu, *dum cæteræ partes ex frequenti colliſione, conflu-xu humoris majore, quàm ut diſcuti poſ-ſint, incaleſcunt.* 2. Putrefactione, *dum ab externo calore internus evocatur.* 3. Con-tactu & vicinia rei calidæ. 4. Conſtrictio-ne pororum, *ſi acriores fuligines interci-piantur, corpus ſit minus ſanum; & hæc* præcipua cauſa *eſt, ſine qua aliæ vix quic-quam poſſunt.* 5. Permiſtione rei calidæ.

Curatio *febris in genere abſolvitur* Al-teratione, *in qua ita procedendum ne cau-ſa foveatur: &* Symptomatum mitiga-tione.

Symptomata *præcipua ſunt.* 1. Sitis, *interiora ventriculi tunicâ vel ardore inarefacta; vel acri, nitroſo, calidoque humore imbuta.* 2. Singultus *humori-*

bus acribus & mordacibus ventriculum vellicantibus. 3. Vomitus, *aut ab humore calido & bilioſo; aut à frigidiore; aut à craſſiore & tenaci materia; aut à vapore exortus.* 4. Alvi profluvium, *quum ventriculus vel copia, vel acrimonia, vel malignitate humorum eo uſque proritatur, ut minimè cibum vel amplectatur vel conficiat: & cum immoderatè frigida bibitur.* 5. Linguæ ariditas, nigredo & aſperitas *à vaporibus fuliginoſis eandem ita exurentibus ut ſalivalis humiditas abſumatur, qui interdum à lento humore ſublevantur, circa dentes & fauces hærent, ac linguam lentore quodam obducunt.* 6. Lypothimia & Syncope, *quæ modò ab humoris pernicie, modò ab æruginoſa, praſſina aut atra bile turgente, & è venis in cor ſubeunte procedit.* 7. Diſpnæa *quæ præcordiorum oppreſſionem ab ardore bilis praſſinæ circa cor exæſtuantis, vel humorum copiâ procedentem, conſequitur; nonnunquam cordis aut pulmonum æſtum, quum bilis atque putredo circum eas ſedes incenditur, aut cum turgens in venis materia cum impetu proſiliens eò incumbit.* 8. Dolor *capitis,* Vigiliæ, convulſiones Epilepticæ *&c. de quibus ſuis locis.*

TITVLVS II.
De Febribus non putridis.

CAPVT I.
De Febre Ephemera.

F*Ebris non putrida, vel eſt* Ephemera, *vel* Synocha ſimplex.

Febris Ephemera eſt febris quæ à ſpiritum vitalium in corde incendio oritur, & ſpacio unius diei durat.

Ephemera *dicitur, quod diem naturalem non tranſcendat, ut animalculum ephemeron, & colchicum ephemeron.*

Signa *ſunt, Incendium repentinum eſt, nullo cibi faſtidio, aut ſpontanea corporis laſſitudine, aut graviore ſomno, aut frequenti oſcitatione præcedente, nullo aut admodum levi horrore fatigante, niſi ſit corpus cacochymicum, exſpirationem multam calidam & acrem diffundens, quæ ob cutem à frigore denſatam, aut ob exilium meatuum conſtipationem, ſuppreſſa, nervos ferit. Vrina colore, ſubſtantia, ſedimento aut nihil aut minimum à naturali diſtat, niſi cauſa quæ febrem invexit, inſignem aliquam in ſanguine mutationem excitarit. Pulſus ſolito quidem celerior & frequentior eſt: ſed tamen æqualis, ordinatus, magnus & validus. Inſpiratio exſpiratione major & celerior.*

Cauſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Cauſæ *ſunt procatarctica de quibus in Differentiis.*

Curatio *eſt* facilis, *niſi vel in* Synocham *ſine putredine, in corpore juvenili & plethorico; vel in putridam die quarto vel quinto in Cacochymico: vel in hecticam in corpore calido, ſicco, raro, abeat.* Abſolvitur. 1. Alteratione *per refrigerantia & humectantia, intra data, & extra ad cordis regionem, pulſus & frontem applicata.* 2. Evacuatione, *ſeu per venæſectionem ſi plethora adeſt: ſeu per* Purgationem *blandam, ſi ab illuvie pravi humoris & levicula obſtructione oritur.* 3. Ventriculi roboratione, *ratione humoris & Symptomatum habita.*

Differentiæ *febris Ephemeræ, à cauſis petuntur.*

I. *Alia eſt ab* Aëre frigido cutim conſtringente. *Tum, invaſio fit ſine horrore, Vrina & pulſus parum immutantur, calor in ſtatu moderatior eſt.* Tollitur *ſublata cauſa.*

II. *Alia à* Bubonibus, *quæ* cognoſcitur, *ex præſentia bubonum, pulſo veloci & magno, calore multo, facie rubicunda.* Curatur *venæ ſectione, per quam ſi ſufficienter ſanguis detrahatur, bubo modicè apparens, vel repellentibus, vel relaxantibus evaneſcet: ſin minus, fomentis ad*

ſuppu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſuppurationem ducendus eſt. Vide l. 2. de Bubone.

III. *Alia à* Cutis anguſtia *quæ* Cognoſcitur, *ex cute dura & compacta cæteris paribus.* Oritur *à copia ſanguinis, frigore adſtringente, vel ſiccitate.* Curatur. 1. Venæ ſectione *ſi ſanguis copiâ peccat.* 2. Purgatione, *præmiſſis incidentibus, ſi copia craſſorum humorum adeſt, & ſudor ſubſequi ſolet.* 3. Laxatione *per calida & humida, balneum temperatum, frictiones modicas, crebram lotionem, ſi à frigore procedit.*

IV. *A* Cruditate *illaque* nidoroſa, *quæ* Cognoſcitur, *ex ſignorum affecti ventriculi præſentia.* Curatur. 1. Vomitu, *ſi nauſea & vomendi facilitas adſit.* 2. Purgatione *ſi vomitus difficilius tentari poteſt.* 3. Corroboratione, *per medicamenta qualitate humori peccanti oppoſita.*

V, *Alia ab* Æſtu, Ira, Mærore, Vigiliis, Laſſitudine, *&c. de quibus omnibus videndi Practici.*

CAPVT II.

De Synocha ſimplici.

FEbris Synocha ſimplex, *ſeu* Ephemera plurium dierum eſt febris ſine putredine, à Spirituum & tenuioris ſanguinis efferveſcentia, ſine remiſſione,

ne, tres, quatuor, vel plures dies perdurans.

Dicitur & Inflativa, *quia cum ſanguis efferveſcit, vaſa diſtenduntur, & laſſitudo corporis ſentitur.*

Signa *ejus ſunt, Laſſitudo ſpontanea citra ullum corporis exercitium. Gravitas circa frontem & tempora. Narium quidam pruritus. calor blandus. cutis mador cum membrorum diſtentione, Pulſus magnus, plenus, frequens, celer. Reſpiratio difficilis. Vrina ſolito craſſior & rubicundior.*

Cauſa *eſt ſanguinis tenuioris efferveſcentia, quæ à tranſpiratione prohibita, in corpore plethorico multos vapores calidos emittente oritur.*

Curatio *non eſt ita* difficilis, *quia robuſta corpora magis corripit, vel temperata, vel calidiora, vel humidiora, ætatis mediæ, habitus carnoſi ac verè quadrati, niſi in aliam tranſeat.* Solvitur *interdum ſudore vel hæmorrhagia narium copioſa intra quartum aut ad ſummum ſeptimum diem, niſi inſigni aliquo errore, quem vel æger vel Medicus, vel aſſidentes commiſerint, in putridam vel morbum graviſſimum ex plethora naſci ſolitum, abeat.* Abſolvitur. 1. Venæſectione, *per quam refrigerium oritur, & vaporum minuitur proventus: ſed illa celeri,*

parva,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

parva, & aliquot vicibus facta. 2. Evacuatione *primæ regionis ne fumi porrò coacerventur. Proſunt* Tamarindi, Rhabarbarum, *ſyrupus* roſarum ſolutivus, *cremor* Tartari. 3. Alteratione *quæ inſtitui debet per potiones refrigerantes* ſpiritu ſalis & vitrioli *admiſto. Clyſteres, Oxyrrhodina, Epithemata, Balnea in iis qui uti conſueverunt, ſed non niſi poſt febris rigorem.* 4. Corroboratione, *per* manus Chriſti perlatas, Diamargariton frigidum, *Conſervam* roſarum vitriolatam, Acetoſellæ &c. 5. Diæta *refrigerante & humectante.*

TITVLVS III.

De Febribus Putridis in genere.

F*Ebris putrida vel* in genere *conſideratur, vel* in ſpecie.

Febris putrida in genere eſt febris quæ à vaporibus calidis è putredine humorum excitatis, & cor præter naturam calefacientibus, exorta.

Signa *illius ſunt*, Invaſio *cum horrore & rigore nulla antecedente cauſa prægreſſa; imò nulla procatarctica niſi corpus ita diſpoſitum ſit, ut levi occaſione moveri poſſit. Acceſſiones & paroxyſmi, quod tamen omnibus non convenit.* Calor *ab initio non acris propter ſuffocationem, in augmento mordax propter fuliginoſum excrementum.*

Urina

Urina *cruda vel obſcurè cocta*. Pulſus *ab initio parvus, ſyſtole velociore quam diaſtole, propter fuliginoſorum excrementorum copiam. Sudore vel aliqua excretione levatur*. Cauſa *& quidem* Immediata *ſunt Vapores putridi, acres, mordaces, copioſi, ut difflari nequeant*. Mediata *eſt putredo humorum, cujus cauſa*. 1. *In* prima invaſione *febris, vel*, Natura ipſorum prava; *ex cibis pravi ſucci facilè putreſcentibus contracta, ciborum præparatione & uſu pravis. Partium coquentium vitiis; vel* Agens externum, *ubi habent locum*, Tranſpiratio *prohibita* ſeu *ex pororum cutis anguſtia, calida enim in loco calido, niſi ventilentur promptè putreſcunt*; ſeu *ex vaſorum & meatuum in corpore obſtructione*. Febris Ephemera *in calidis præcipuè naturis*. Calor *à rebus non naturalibus profectus*, Occurſus *putredinis humorum*. 2. *In* Continuatione, *eſt* partium *coctioni deſtinatarum* vitium. *μίασμα poſt paroxyſmum relictum, quod humores inſtar fermenti corrumpit*.

Curatio *plærumque neglectâ cauſâ febrem non oppugnat, ſi præſertim præſidia contra febrem cauſam augeant, niſi ingens ſit. Licet tamen aliquando cauſam neglectâ febri oppugnare, ſi nimirum hæc ſit remiſſa*, Tutiſſimum *ad alterum ita*

curam

curam dirigere, ne alterum negligatur. Abſolvitur. I. Venæ ſectione, *quæ* peragenda. 1. *Propter evacuationem, motus conciliationem & refrigerationem.* 2. *In continuis die tertio, in intermittentibus ultra; in omnibus mitiori leniente præmiſſo, ſi in primis viis aliquid reſideat, & tempore mitiori.* 3. *Cacochymiâ non in primis viis ſed in venâ cavâ cum ſanguine permiſta.* 4. *Plenitudine præſente.* Repetenda, *eodem die ſi* evacuationis: *poſt intervallum, ſi* revulſionis *fiat gratiâ.*

II. Vomitione, *legitimè inſtituta, per Aquam benedictam Rulandi, Radices Aſari, &c.*

III. Purgatione, *ubi* Lenientia *ob ventriculi imbecillitatem & humorum in meſaraicis copiam, alvi ſubſidentiam in initiis, ſive per Clyſteres, ſive per potiones præcedere debent.* Fortiora *ſubſequantur.* 1. Antegreſſis, *tum* Coctione, *quod in febribus præſertim continuis & acutis obſervandum, ex Hippocratis præcepto; qua humorum putridorum & cum ſanguine permiſtorum, à natura, arte adjuta, facta ſeparatio eſt: tum* Præparatione, *qua viæ & meatus per incidentia deobſtruuntur; (hic* Cichoracea *ac* intybacea *locum habent) & impedimenta in humoribus removentur,*

ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ubi laudatur, Syrupus acetoſus, acetoſitatis citri, *ſpiritus* Tartari compoſitus. *dr. i. ſed in bilioſis ob aquam theriacalem cautius adhibendus.* 2. Omiſſis, *ſi humores in venis non in primis viis cum ſanguine ſunt permiſti, ſi iidem turgent, id eſt, vel ad partem determinatam moventur, vel ita diſpoſiti ſunt, ut in partem ruere poſſint. Solet namque materia febrilis, initio, licet exigua, fermenti tamen inſtar reliquos corrumpens, à natura tanquam ipſi moleſta moveri, & vel extra corpus eiici, vel ad partes ignobiles detrudi.*

IV. Sudatione *excitata per medicamenta* ſudorifica, *& quidem*, Non admodum calida *ne febris augeatur*; ſufficientia *tamen ne materia duntaxat agitetur*. Poſt *reliquas* evacuationes adminiſtrata, *ne tranſpiratio magis impediatur. Licet tamen, in* principio *interdum fortiora ſudorifera adhibere, ut fermentum illud diſcutiatur. Toto morbo illis corpus ad ſudores diſponere, ut libera corpori tranſpiratio præſtetur. Quoties opus repetere, ut materia ad expulſionem aſſuefiat. Laudantur,* ſal Abſynthii, centaurii minoris, cardui benedicti, ſpiritus & Rob Ebuli, ſambuci, *Magiſterium* matris perlarum, oculorum Cancri, Antimonium Diaphoreticum, *&c.*

V. Diæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

V. Diæta, *in qua præcipue occurrunt.* I. Cibus *qui debet eſſe boni ſucci, facilis concoctionis, pauci excrementi; ita, ut ſummæ virium morbi & cauſæ morbificæ ratio habeatur. Tempora ipſius morbi obſerventur, ne vires obruantur. Quantitas, qualitas, & modus utendi perpendantur. Licet tamen uti,* Pleniore, *virtute ob evacuationem debili,* Tenui, *eadem ob ſuffocationem infirma, ut plenitudo imminuatur, & natura concoctioni humorum rectius incumbat.* Nutrimentoſo, *pro virium conſervatione.* Medicamentoſo, *pro morbi & cauſæ depulſione. Quocunque tempore, virtute per evacuationem & inediam collapſa. In declinatione vel intermiſſione virtute à morbi vehementia ſuffocata.* II. Potus, *qui debet eſſe* Nutrimentoſus *in virium imbecillitate.* Medicamentoſus *pro morbi & cauſæ intentione, Talis eſt, Decoctum* hordei, Oxymel, ſerum lactis *aniſo; fœniculo & cumino correctum. Iulepi refrigerantes. In continuis primis diebus* paucus, *poſterioribus* copioſior. *In intermittentibus inſtante paroxyſmo* nullus, *ne putreſcentis humoris ſeparatio & excluſio impediatur: inſtante ſudore calidus, ut iſti promoveantur.* Vinum *in intermittentibus auſterum eſſe debet, quia tale humectat, excretiones promovet, facilius diſtribuitur: in continuis, circa coctionis initium paucum;*

cum; in quartanis ante; in progreſſu majoris quantitatis. In declinatione, ſi virium imbecillitas adeſt. Calor febrilis, non eſt intenſus. Materiæ cruditas non prohibet. Capitis dolor vel ſimiles affectiones abſunt.

CAPVT I.

De Febribus putridis continentibus.

ARTICVLVS I.

De Synocho putrida.

FEbres putridæ in ſpecie conſideratæ, *vel ſunt* Continentes *ut* Synochus putrida & cauſus: *vel* continuæ periodicæ, *vel* Intermittentes.

Synochus putrida eſt febris à ſanguinis in vena cava putredine exorta, ſine remiſſione & intenſione periodica ab initio ad finem affligens.

Signa *ſunt*, *Abſentia illorum quæ in intermittentibus occurrunt, niſi vel ſint compoſitæ, in quibus horror & rigor occurrit; vel reſtagnantes in ventriculo humores, vomitus in principio excitent.* Calor *acrior & vehementior.* Urina *ab initio interdum biduo quum nondum putredo invaluit, ſenum non multo diſſimilis, ſed quæ poſtea creſcente putredine eſt craſſa, rubore multo perfuſa, turbida, ac ſine ſedimento; quamvis interdum craſſum, copioſum, ac rubeſcens ſedimentum deponat.* Pulſus *magnus*

celer,

celer, frequens, inæqualis & inordinatus. Difficilis reſpiratio, *capitis dolor, appetitus dejectio &c.*

Cauſa *eſt putredo ſanguinis, & quidem, corpus nutrientis, ſive ex pluribus humoribus conſtet, ſive non. In propria forma conſiderati. Non totius, ſed* Ichoroſi *& ſeroſi, qui vitium ex prohibita tranſpiratione facillimè concipit.* Oritur *illa, vel à* vehementi *per impactos multos craſſos viſcidoſque humores, in cute, interioribus jecoris & aliarum partium venis* obſtructione: *vel à* contagio *humores inficiente.*

Curatio *eſt* levior, *ſi ſtatim decreſcit. ſi Symptomata mitiora habet.* Difficilior, *ſi nullius evidentis cauſæ vi ſub noctis & ſomni finem excitatur. ſi extremos ſtatim labores habet, & ſævis Symptomatibus excipitur. Si eam fluxus alvi initio magnus, vires diſſolvens, ex materia prava nigricante inſequitur.* Abſolvitur. I. Cauſæ ablatione, *per* Venæ ſectionem *largam niſi vires obſtent.* Purgationem *per mitiora, Rhabarbarum nempe cum Tamarindis.* II. Caloris febrilis temperatione, *per* Alterationem, *ita ut obſtructionum in cute ſumma habeatur ratio.* Corroborationem *per morſellos de citro, conſervas, ſpecies refrigerantes.* Diætam, *quam vide apud Practicos, & cujus ſuperiore capite facta eſt mentio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.

De Cauſo.

CAuſus ſeu febris ardens eſt febris continua, à ſanguinis in vaſis majoribus putredine exorta, cum ingenti ſiti & calore urgente continuò affligens.

Dicitur etiam πῦρ *quod flagrantiſſima ſit.* ἀσσώδης *quod ægros maximè inquietos reddat.* παραξώδης *quod ſpectris quibuſdam imaginatis ægri terreantur. &* περι-καὴς πυρετὸς *ob urgentis caloris copiam.*

Signa pathognomonica *ſunt* ſitis *ingens &* calor *urens, illa tamen tuſſi quæ humorum affluxum cauſatur, mitigatur. His accedunt, magna corporis jactatio, à magno fervore tenuiumque vaporum acrimonia corpus undique laceſſente.* Urina *pauca, ob copiam ſudoris & caloris urinam abſumentis: interdum cruda & turbida, quæ ſubſidentibus partibus extraneis, & reſoluto turbido Spiritu, poſtea clareſcit; nonnunquam tenuis biliosiſſima & flammea. Dejectio, niſi fæces ab ardore febris torreantur & indureſcant, liquida & crocea, bile in ventrem effuſa, fæceſque diluente.* Pulſus *celer, frequens & inæqualis. velocior enim ſyſtole, quia fuligines graviter urgentes, arteriæ, celeri compreſſione expellere conantur.* Reſpiratio *difficilis, & exſpira-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tio inſpiratione ob auctam neceſſitatem ignei halitus emittendi celerior. Oris *amaritudo, quia bilis tunicam ventriculi internam ori communem imbuit.* Linguæ *ariditas, ſcabrities, & nigror, quia ardor linguæ humiditatem abſumit, & ſuas fuligines in lingua deponit.* Deſipientia, *ob bilis ad caput recurſum; quæ ſi tremorem excipiat, transferri humorem bilioſum è venis in nervos, à nervis in cerebrum indicatur,* Somni *interdum profunditas, in minus exquiſita præſertim, quia craſſi vapores in cerebrum ſublati ejus meatus obfarciunt.*

Cauſa *eſt* ſanguis *putreſcens, peculiari jecoris proprietate, ex alimentis nimia calefaciendi vi præditis: vel crudis refrigerantibus facilè corrumpi aptis, &c. exortus. qui eſt vel* Bilioſus, *& tum ſymptomata in definitione poſita vehementiora ſunt; ac* Cauſus exquiſitus *vocatur: vel* Pituitoſus, *& tum ſymptomata mitiora, ipſe* Nothus *appellatur.*

Curatio *exigit, ut febris, cauſæ, & virium ægri ratio habeatur.* Solvitur *febris variis* excretionibus, *præcipuè* Rigore, *die critico, ſignis coctionis apparentibus, ſuperveniente, idque non propter rigorem, ſed propter excretionem, cujus prænuncius rigor eſt.* Abſolvitur. 1. Venæ ſectione, *ut ardor ſanguinis reprimatur, plenitudo ſangui-*

nis minuatur, vitium ipſius corrigatur, Fieri *debet* initio, *validioribus adhuc viribus, & quia velociſſimus motus, præcipitem occaſionem oſtendit.* Non fieri, *ſi ab inanitione, inedia, itinere æſtivo, reſiccatis venis, & conſumpto ichore febris oriatur. ſi ætas, ſexus, vel aliud quidpiam non permittat. Tum ſcarificationes, cucurbitulæ &c. vicariæ ſunt.* II. Purgatione *per medicamenta cholagoga refrigerantia vel temperata ut flores Caſſiæ, Syrup. roſarum ſolutivum.* III. Vomitione, *ſi nauſea adſit, & ventriculus humore bilioſo quem oris amaritudo prodit, infeſtetur.* IV. Alteratione *& præparatione per medicamenta refrigerantia, ubi nota,* Externis *demum locum eſſe, poſtquam ardor febrilis internis refrigerantibus repreſſus, & humor putreſcens majori ex parte eductus videtur.* V. Corroboratione *virium per potiones, condita, tabellas &c.* VI. Symptomatum mitigatione, *de quibus vide in ſuis capitibus.* VII. Diætâ, *de qua ſuperiora vide.*

CAPVT II.

De Febre continua periodica in genere.

F*Ebris continua periodica vel* in genere *vel* in ſpecie, *ſpectatur.*

In genere ſpectata eſt febris ab humoribus excrementitiis in venis, inter magnas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

gnas & capillares mediis, putreſcentibus exorta, certis periodis, abſque intermiſſione remittens.

Signa *ſunt, quod quidem remittat nunquam tamen ad ἀπυρεξίαν deveniat, & certis periodis exacerbetur. Exacerbationem nullum frigus, horror vel rigor antecedit, neque remiſſionem ſudor ſequitur.* Remittit *ſine intermiſſione, ob permiſtionem humoris cum ſanguine, qui expelli non poteſt, niſi coctus.* Exacerbatur *certis periodis, tum ob appulſum materiæ inæquali copiâ ad cor, propter loci diſtantiam ſi exactè eas non obſervet: tum ob communicationem materiæ novæ, à membris ſecundæ coctionis, ſi ſtatas attendat.*

Cauſæ *ſunt* Humores excrementitii *qui naſcuntur in liene & epate, vel ſuo, vel chyli vitio, poſſunt tamen & in meſaraicis generari, & ad epar deduci. Non tantum* confunduntur *cum ſanguine, ſed &* permiſcentur *cum eo.* Locus *illorum ſunt venæ, non majores quidem, ſic enim eſſet continens; nec minores, ſic enim intermittens: ſed* mediæ *inter magnas & capillares.*

Curationis *ratio in ſpeciebus videatur.*

ARTICVLVS I.

De Febre continua primaria:

PVNCTVM I.

De Febre Continua tertiana.

F*Ebris Continua in ſpecie conſiderata, vel eſt* Primaria, *vel* Symptomatica. *Illa nullo antecedente morbo exoritur: & eſt vel* Tertiana, *vel* Quotidiana, *vel* Quartana.

Tertiana continua eſt febris à ſanguine bilioſo in vena cava putreſcente exorta, continuò ſed tertio magis die affligens.

Signa *ſunt, febrium continuarum & ardentium ſymptomata,* tertio die *recurrens* exacerbatio, *ex ratione bilis quæ ita movetur.* Remiſſionis *cauſa eſt; tum diſtantia loci, ubi vapores generantur: tum minor ipſorum copia, propter quam totum priuſquam aliud in ejus locum ſuccedat, diſſipatur.*

Cauſa *eſt* ſanguis bilioſus, *& quicquid cacochymiam bilioſam in venis cumulare, & cumulatæ putredinem inducere poteſt.* Curatio abſolvitur. I. Venæ ſectione *quia humor cum ſanguine permiſcetur, præmiſſo clyſtere.* II. Alteratione, *lenientibus præmiſſis, ubi Syrupo roſarum ſolutivo ſemper aliquid acetoſi adjiciatur, ut facilius in venas penetret,*

tret, nec calore ventriculi in vaporem vertatur, qui ſitim excitet. Exhibeantur *jejuno ventriculo ne concoctio violetur.* Modicè *ne cruditatibus ſint cauſæ. Laudatur* Spiritus Nitri, ſalis *&c.* Topica *cordi quod maximè afficitur, ſed non ante ſtatum, applicentur.* Non frigida, *ne calor verſus interiora collectus & repulſus magis urat.* III. Evacuatione per inferiora, *& quidem*, in principio, *ſi materia urgeat, ſi ſit copioſior, & vires robuſtæ*, mitioribus *inſtituatur, ubi Rhabarbarum & Myrobalani in infuſione potius cum aquis refrigerantibus ſumantur.* Poſt concoctionem, *ſi natura ſit pigrior.* IV. Evacuatione per ſudorem, *per* Diuretica. V. Victu, *qui oppoſitus ſit morbo & cauſæ. Convaleſcentes, ſi febris evacuatione* perfectâ *criticâ ſolvitur, nunquam ad ſatietatem plenam edant. ſæpius ſed parum. Inanitione omni, ventris dejectione exceptâ, abſtineant.* Electuario Diarhodon *ad ventris corroborationem utantur. Si* imperfecta, *ita ut reliquiæ maneant, eas evacuent, per urinas præſertim. Tenui cibo utantur.*

Differentiæ *ex* Cauſis *ſumuntur.*

Alia eſt bilioſa, *à ſanguine bilioſo, puro, & exquiſito, quem epar peculiariter affectum producit. Hæc acriore calore, ſiti, & vigiliis magis infeſtat. in illos qui bile*

abundant cadit. Pulſus eſt vehemens, velox, durus. Vrina flammea, tenuis, ſeptem vel quatuordecem exacerbationibus terminatur. Non eſt lethalis *niſi vel error aliquis inſignis committatur, vel malignitas aliqua adſit.*

Alia eſt Pituitoſa *vel* Melancholica, *quando ſanguini bilioſo pituitoſus vel melancholicus miſcetur, ubi refrigerantibus ſimul leniter calefacientia & incidentia jungi debent. Dicitur* Notha.

PVNCTVM II.

De Febre continua quotidiana.

CONtinua quotidiana eſt febris ab humore pituitoſo putreſcente excitata, ſingulis diebus ſuas exacerbationes exercens.

Signum *eſt exacerbatio quotidiana, quæ fit circa veſperam, propter pituitæ motum, cum calore primò attactu miti, poſt acriore, propter lentam & inæqualem, ex varietate partium pituitæ accenſionem. Cum levi partium extremarum refrigeratione, quod tamen perpetuum non eſt.*

Cauſa *eſt Humor pituitoſus putreſcens, qui ſenibus ob frigiditatem, pueris ob ἀδδηφαγίαν proprius eſt. tam pertinacem febrem inducit, ut ad* ſexageſimum *interdum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dum diem duret, principium ante vigeſimum diem non abſolvat. Ventriculum vehementer debilitat, unde Cachexia *&* hydrops. Curatio *ita inſtituenda eſt.* I. Primæ viæ *clyſteribus vel lenientibus medicamentis* (mel roſatum *hic valet*) evacuentur; *vel ventriculus vomitu purgetur.* II. Vena *ſecetur, ſi natura nimiâ humoris copia obruatur, & urinæ ſint craſſiores & rubicundiores.* III. Purgetur per inferiora, *præmiſſis attenuantibus qui minus calefaciunt, & ſignis coctionis apparentibus, leni primò, mox fortiori medicamento. Valent* Agaricus *trochiſcatus,* hiera *picra, pillulæ de* fumaria. IV. Sudores *cieantur imminuta jam materia per ſal* Abſynthii, *&* Carduibenedicti *cum pauxillo* Theriacæ. V. Confortantia *adhibeantur, Trochiſci videlicet de* Rhabarbaro, Abſynthio, Eupatorio *&c.* VI. Victus *præbeatur, parcior tribus diebus ſi cruditates in ventriculo & primis viis adſunt. In principio hydromel loco vini adhibendum. piſces ſemper vitandi.* Dividitur *hæc febris tripliciter.*

I. *Alia eſt* Simplex *&* exquiſita, *quæ à ſola pituita exoritur, paroxyſmos ad 18 horas protrahit. Alia* Notha, *quando pituita aliis humoribus jungitur.*

II. *Alia eſt* Epiala, *in qua per minimas*

corporis particulas (ad ſenſum tales intellige) uno eodemque tempore, calor & frigus ſentitur. Oritur, *vel à pituita cum bile conjuncta; vel à pituita vitrea, parte, quæ putreſcit, calorem; quâ non, frigus inferente.* Curatur, *eodem quo aliæ putridæ modo, ſed obſervandum.* 1. Venæ ſectionem *eſſe noxiam.* 2. *Ad pituitæ inciſionem, Spiritum* Nitri *in aqua Iuniperi eſſe inſignem.* 3. *Vomitionem, quæ Vnc. vi* aquæ juniperi *per deſcenſum deſtillatæ, excitari poteſt, non negligendam.* 4. *Ventriculi rationem habendam, cui vires afflabit, pituitam ſimul incidendo, ol.* Vitrioli *gutt.* IX. *cum tribus cochlearibus vini generoſi; vel* Aquæ vitæ *ex granis* juniperi *per aſcenſum deſtillatæ unc. duæ.*

III. *Alia eſt* Syncopalis, *à Symptomate nomen habens; quæ vel eſt* Minuta, *ab humore tenui, pauco, ſed venenato & corrupto: vel* Humoroſa, *à pituitoſorum & crudorum humorum copia, cum oris ventriculi debilitate, & frequenti ſyncope. In* Curatione *optimè proceditur.* 1. *Per* frictionem *in quibus cutis durior.* 2. *Per* laxationem, *adhibitâ mannâ cum cremore Tartari.* 3. *Per* concoctionem *& evacuationem humorum, illis quæ ad ſyncopen ſunt neceſſaria adhibitis.* 4. *Per* Diætam *tenuem, in qua & vinum locum habere poteſt.*

PVN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

PVNCTVM III.

De Febre Continua quartana.

FEbris quartana continua, eſt febris à ſanguine melancholico in vena cava putreſcente exorta, cujus calor ſemper durat, ſed quarto die intenditur.

Signa *ejus ſunt*, Calor *obtuſus, ſed acris & propter humoris per putredinem febrem excitantis denſitatem & ſiccitatem pungitivus.* Pulſus *initio parvus, tardus, & ſubmerſus, poſtea magnus, plenus, & celerior quàm in intermittente.* Exſpuitio *interdum frequens, nimiam ventriculi humiditatem, vel lienis humorem melancholicum non ſecernentis vitium arguens.*

Cauſa *eſt ſanguis melancholicus in venis mediis putreſcens à propriis cauſis ortus.*

Curatio *eſt in totum* difficilis *tum quòd ad quadrageſimum diem & ultra protendatur, niſi fortè æſtiva ſit: tum, quod quia ægrè putreſcit, magnam cauſam ſubeſſe indicet.* Abſolvitur. 1. Venæ *ſiniſtri brachii interni* ſectione. 2. Præparatione *humoris quæ magis ad humectationem vergere debet.* 3. Purgatione *per melanagoga ſæpius inſtituta ad quæ ſudorifera & Diuretica referantur.* 4. Virium roboratione *per bugloſſam, borraginem, Acetoſitatem citri &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

5. Diæta, *ubi victus debet eſſe incidens, humectans & refrigerans, &c.*

ARTICVLVS II.

De Febre Continua Symptomatica.

F*Ebres Symptomaticæ ſunt, quæ alios morbos inſequuntur, iiſque ſublatis ceſſant.*

Signa *earum*, cauſæ, & curatio *ex morbis, quos ſequuntur, peti debent.*

Differentiæ *ipſarum ſunt variæ.*

I. *Alia eſt, quæ* partis alicujus, interioris præſertim & cordi vicinæ, vel conſenſum cum illo habentis, inflammationem ſequitur, *vaporibus è ſanguine in partam inflammatam effuſo & putreſcente. cordi communicatis, & idem calefacientibus.* Totuplex *eſt, quotuplex eſt Inflammatio.* Curatio *inflammationem reſpicit.*

II. *Alia eſt* Lipyrias, *in qua toto morbi decurſu interiora quaſi uruntur, exteriora frigent.* Oritur *ex vehementi alicujus partis interioris, inprimis ventriculi, inflammatione, vel eryſipelate, ſanguine & ſpiritibus ad locum inflammationis concurrentibus. Vel* non *eſt* Curanda; *vel ſi ſuſcipitur*, intrâ *putrefactioni & refrigerationi reſiſtendum;* Extra *poſt partium frictionem, calefacientia & poros aperientia applicanda. Valet hic ol.* Anethin. & irinum, *cum ol. vitrioli, & aqua cremabili Iuniperi.*

III. *Alia*

III. *Alia* Lenta, *quæ* Cognoſcitur *exinde, quod calore lento, cum quo notæ putredinis in urina & pulſu apparent, affligat. Nullo gravi Symptomate ægro moleſta ſit. Vires collabantur, ut æger vix progredi poſſit. Corpus ſenſim contabeſcat. Vltra quadrageſimum diem protrahatur. Purgantium uſu exaſperetur. Nullum ordinem ſervet.* Oritur *ex materiæ extra vaſa in viſceris alicujus ſubſtantiam effuſæ aut certè in capillaribus vaſis per viſceris ſubſtantiam diſperſis, impactæ, putredine, viſceris ſubſtantiam labefactante, unde tanta copiâ, vapores verſus cor ferri nequeunt.* Curatur *aperientibus, attenuantibus, & detergentibus, cuique parti appropriatis.* Purgandum *quoque leniter, &c.*

IV. *Alia quæ* ex viſceris alicujus putredine & corruptione oritur, *Vnde putridi vapores per venas cordi inſertas communicantur, illudque calefaciunt. Eſt modò* mitior, *modò* vehementior. *Accidit plerumq; in* pulmonis putredine, fiſtulis *ad interiora penetrantibus,* Omenti, meſenterii, uteri *&c corruptione.* Rarò *ſunt curabiles.* Curatio *ad internar. partium ulcera & fiſtulas dirigenda.*

V. *Alia, quæ vel ex* lacte corrupto, *quod ſæpe infantibus accidit, vel* ſanguine *alicubi extra vaſa* putreſcente, *vel* vermibus *vel* cruditate *infantibus ex* ἀδδηφαγία, *cum*

hypochondriorum tumore & inflatione, familiari, exiſtit, vaporibus putridis cordi communicatis. In Curatione *cauſarum & partium affectarum habenda eſt ratio.*

CAPVT III.

De Febre intermittente in genere.

FEbris intermittens eſt febris à vaporibus ex humoribus in venis meſaraicis genitis, putreſcentibus, & in venam cavam ſubindè emiſſis prodeuntibus, exorta, certis periodis invadens, & cum excretionibus deſinens.

Signa *ipſius ſunt*, Invadere *periodicè, cum rigore, horrore, vel frigore, vellicatis partibus ſentientibus, à vapore acri.* Deſinere, *per ſudorem, urinas, vapores per poros cutis emiſſos; ſcabiem, ſi pars craſſior in ambitum corporis protruditur.* Invadere *autem eam &* recurrere *certis periodis neceſſe eſt. Manet enim* μίασμα *in foco putredinis, cum imbecillitate in parte. Hinc humor affluens etſi bonus ſit, ab inquinamento tanquam fermento inquinatur, & ob partis debilitatem corrumpitur.* Fit *verò hic* recurſus. 1. *Partim propter* humorum diverſitatem, *cum perpetuo illis conveniat, nec unquam variet, in quodcunque tandem corpus inciderit: partim ob* peculiarem *eorundem* qualitatem, *quæ vel cæleſtibus cauſis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cauſis adſcribi debet; vel ex peculiari corruptione oritur. 2. Fit *vel* æqualiter, *aut ob aliquod externum humores commovens anticipando: vel humoribus imminutis poſtponendo.* Paroxyſmi *etiam, vel ſunt* Breves, *ſi materia ſit pauca aut tenuis, corporis conſtitutio rarior, vires robuſtæ.* Longi *ſi in contrarium,*

Cauſa *proxima eſt* vapor putridus, *ab humore exortus, & cor impetens. De* Humore *tria obſervanda.* I. Humorem *iſtum eſſe* putridum, *quod ex urina putredinem præ ſe ferente apparet. Nec tamen* totus *ſimul in primo paroxyſmo putreſcit,* ſed pars *duntaxat quæ putredini apta eſt: reliqua in reliquis, donec tota abſumatur.* II. *Humoris iſtius* focum, fomitem & locum *tam extra paroxyſmum quàm in eo* venas meſaraicas *eſſe. Patet id* tum *ex nauſea, vomitu, præcordiorum tenſione & dolore &c:* tum *ex bilis in initiis febrium, ſæpe maximâ copiâ e ectione, quæ è venis remotioribus, hoc modo evacuari non potuit:* tum *ex eo, quod inſtans paroxyſmus, ex pulſuum compreſſione initio paroxyſmi, & tempore illo, quod Græci* ἐπισημασίαν *nominant, colligatur, & materia per urinas evacuetur.* III. *Humorem iſtum ſubinde in venam* cavam & arteriam *emitti. Sanè cruditas & coctio in intermittentibus deprehen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

prehenduntur. In principio humores à circumferentia ad centrum moventur. Cum verò venæ portæ rami in ſubſtantiam epatis inſerantur, & horum oſcula cum venâ cavâ communionem habeant, & arteriæ à corde progreſſæ, in ventriculo, inteſtinis, liene, & alibi vaſis meſaraicis conjungantur, manifeſti ſatis ductus, per quos hi humores eò deriventur, erunt.

Curatio *intermittentium febrium inſtituitur.* I. Debilitatis *in parte conſiſtentis* remotione *per* Alterantia. II. Inquinamenti *putridi* ſubductione, *per* Purgantia, Venæſectionem, *ſi ſanguis in vena cava abundet, & à vitioſis humoribus corrumpatur.* Per Sudorifera, *quæ maximè hic valent. Laudantur in principio præcipitantia, ut pulvis* è cochlearum teſtis Crollii. *Pulvis* è matre perlarum calcinata *ſcrup.* IV. *pondere, & Magiſterium* Oculorum cancrorum. *Extra applicantur, Telæ* aranearum *cum* unguento populeonis, Tinca piſcis ſoleis alligatus, *&c.*

ARTICVLVS I.

De Tertiana intermittente.

F*Ebris intermittens in ſpecie conſiderata, vel eſt* Tertiana, *vel* Quotidiana, *vel* Quartana. *Dantur tamen &* quintanæ, ſeptanæ, octanæ, nonanæ. *Tales verò rariores*

riores typi, ſunt ſpecies ſimplicium typorum, interpolata acceſſione una aut pluribus. Quintana *eſt ſpecies tertianæ, in qua tertia dies eſt ſine acceſſione.*

Febris intermittens tertiana, eſt febris, à bile excrementitia in venis meſaraicis putreſcente exorta, tertio quoque die, cum rigore quem calor & alia inſequuntur, affligens.

Signa *ſunt*, paroxyſmus *alternis diebus cum rigore impetens. Rigore ceſſante* calor *multus*, Pulſus *initio acceſſionis parvus, tardus, poſt frequens.* Urina *ſubrufa, &c.*

Cauſa, *eſt*Ilioſa *colluvies in venis meſaraicis, vel ſola, vel cum aliorum admiſtione putreſcens, ab alimentis corruptibilibus, vel aliis eam generantibus exorta, & vapores putridos ad cor emittens.*

Curatio *perficitur.* I. Evacuatione *primarum viarum per medicamenta lenientia, vel Clyſteres.* II. Vomitu, *ſi materia ad ventriculum tendit, & æger cardialgia, nauſea, & deſiderio vomendi moleſtatur: ſed ita ne humores è venis ad primas vias trahantur. Laudatur* ſal vitrioli, Aſarum, Geniſta, Aqua formicarum ſed cautè exhibita. III. Venæ ſectione, *ſi humor è prima corporis regione in ve-*

in venam cavam penetrarit, quod ex urinis rubicundis cognoſcitur; quæ in intermiſſione inſtitui debet. IV. Præparatione *per medicamenta refrigerantia, humectantia & primas vias extergentia. Valent* Taraxacum, Acetoſa, Hordeum, Cichorium, *ſpiritus* ſalis, vitrioli, Cremor Tartari, Tartarum vitriolatum, *ſyrupus* de acetoſitate Citri: *nec non ex ſpecificis,* Centaurium minus, Morſus Diaboli *&c.* V. Purgatione *per alvum, & quidem die intermiſſionis ut plurimum; die paroxyſmi, ſi materia ad alvum inclinet. Valet* Rhabarbarum, *Syrupus de* Cichorio cum Rhabarbaro. VI. Sudatione, *per* ſudorifera, *ſalem* Abſynthii, Centaurii minoris, Carduibened. Cornu cervi *præparatum, Magiſterium* matris perlarum *quæ vel ante paroxyſmum, vel in fine exhibenda ſunt.* VII. Roboratione *Epatis & ventriculi. Valet ſal* abſynthites *in ſpiritu Nitri ſolutum, & rurſus in Cryſtallos coagulatum ad ſcrup. j.* VIII. Topicorum applicatione. *Talia ſunt* Cataplaſma *Mynſichti* p. 368. *Pulvis* ſiligineus *cum vireſcente ſalvia, addito albumine ovi & aceti pauxillum contuſus, & carpis alligatus.* Potentilla *herba cum ſale & aceto ſoleis & pulſibus in paroxyſmo applicata.* Cataplaſma *ex radic. Bryoniæ, Hellebori nigri, ſale nigro, pipere*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pere albo, croco, & ficubus. Dividitur in Exquiſitam, Notham, & Pernicioſam.

I. Exquiſita *eſt, quæ* Cognoſcitur *ex eo,* 1. *quod* Rigor *in prima acceſſione ſit* vehemens *& pungitivus, ab halitu & humore tenuiſſimo & pauco, è venis excidente exortus.* Exiguus, *ſi materia ſit copioſa, nec ſubito moveatur* : vehementior, *quo materia eſt tenuior & acrior, facultas expultrix validior, & partium ſenſus exquiſitior.* 2. *quòd* calor *ſit multus, acer, & mordax, in vigore quoquo verſum extenſus. Et manu diutius detenta, propter facilem bilis diſcuſſionem miteſcat, quo tempore levi madore corpus perfunditur.* 3. *quòd* pulſus *initio acceſſionis ſit parvus, tardus, materiâ nondum à calore oppreſſo evictâ, ſed tamen non retractus; in progreſſu, vehemens, velox, frequens, parum durus, conſtrictionis propter fuliginum ex materia recenter inſtar humidorum lignorum accenſâ, copiam, velocioris: in intermiſſione dilatationis velocioris propter caliditatem particulæ, in foco putredinis relictæ, reliquis humoribus communicatæ, & ad cor delatæ.* 4. *quòd* Paroxyſmi *ultra duodecim horas non extendantur.* 5. *quod* Urina *ſit ſubrufa & ſubflava conſiſtentiæ mediocris, nebulam quandoque albam vel enæreoma circuitu primo exhibens : & tum ultra*

quartum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quartum paroxyſmum febris non protenditur. Oritur, *à bile, interdum illi ſimili, quæ in folliculo fellis eſt, in primas vias regurgitante, interdum æruginoſa aut viridi, in ventriculo & venis producta*. Curatio *eſt* facilior, *ſeptem enim circuitibus ut plurimum judicatur*. Terminatur *vel* ſudore, *ſi in venas per ambitum corporis humor rejicitur*; *vel* vomitu & alvi dejectione, *ſi ad ventriculum & inteſtina*: *vel* nullo *horum, ſi magna pars in venis meſaraicis conſiſtet*; & *tum fiunt, circa præcordia anguſtiæ, dolores & inflammationes*. Venæ ſectio *ante paroxyſmum tertium adminiſtranda, ne in ſtatum incidatur*.

Notha *eſt quæ* cognoſcitur *exinde, quòd* Calor *ſit mitior, nec per univerſum corpus diffuſus. quod nec vomitu nec ſudore ſolvatur, ſed vapores in declinatione exeant. quod* pulſus *ſit initio durus, duritie ad ſeptimum augeſcente, in progreſſu cum urinis coctioribus mollior. quod* paroxyſmus *ſæpe ad horas* 18. *extendatur, & febris ſæpè ad decimum quartum, interdum & ad vigeſimum pertingat*. Oritur à bile *cum melancholia vel pituita commixta; nec ſolum æſtate, ſed vere, autumno, & hyëme generatur. In* Curatione *venæ ſectio poſt tertium paroxyſmum ubi plus humoris morbifici ſanguini in vena cava jam permiſtum eſt, adminiſtrari debet. In* præparatio-

ratione *ad diverſos humores reſpiciendū.*

III. Perniciosa, *ex ſeptem cauſis eva-lit.* 1. *Si ab ægro vel Medico* error *commit-atur.* 2. *Si* humor *extra vaſa emittendus, ob occluſionem illorum in primarium mem-brum* incumbat. 3. *Si ſit nimis* tenuis *&* *putridus. Inde enim frequentia animi deli-quia, ſudor abſque alleviamento nimius.* 4. *Si* pravitatem peculiarem *vel ob uſtio-nem, vel ob alimenta* habeat. *Inflammatis enim humoribus, oriuntur inde,* linguę *aſpe-ritas & ſitis inexhauſta,* Oculorum *ob ſpi-rituum reſolutionem excavatio.* Urina *ignea cum bilioſis alvi dejectionibus. Totius* cor-poris *dolor ulceroſus.* Sudoris *propter mate-riæ craſſitiem paucitas.* 5. *Si* malignitatem *contagioſam ac peſtilentem* contrahat. *Hinc ſequitur, propter difficultatem & facilita-tem accenſionis, inæqualis accenſio. Humoris craſſi, & qui paucus in vaſis majoribus eſſe videbatur, ex rarefactione per accenſionem facta, in extremis vaſis, ad quæ à tenui de-ductus eſt, fuſio & copia. Inde fit, ut calor ri-gore & rigor calore interpoletur. Vrina ſit a-quoſa, multi ſedimenti & craſſi. Pulſus ſit interdum interceptus. In declinatione ab um-bilico ad caput ſudetur. Nec augmentum, nec ſtatus, nec declinatio æqualia ſint.* 6. *Si* craſſus à calore fuſus in aliquam partem *decumbat.* 7. *Si calor vel uterum in conſen-*

ſum

ſum trahat, & humores in eo contentos moveat, vel periculoſum catarrhum, aſthma, vel arthritidem exci.et.

ARTICVLVS II.

De Quotidiana intermittente.

QUotidiana intermittens, eſt febris à pituitæ in venis meſaraicis putredine exorta, ſingulis diebus invadens.

Signa *ſunt. Cauſarum pituitam generantium prægreſſus.* Invaſio *quotidiana, & quidem ſæpius nocturna, unde majus periculum ob incommodum medicationis tempus; & illa cum horrore & refrigeratione.* Calore *lento, halituoſo, nec, ubi ſe per corpus diffudit, valdè urente. Cum præcordiorum difflatione & intumeſcentia.* Urinis *principio albis, tenuibus & crudis; cum materia concoquitur, craſſis, turbidis, & ſæpe rubris.* Pulſus *eſt valdè parvus, rarus, & tardus.* Paroxyſmus *ad horas octodecim, interdum viginti quatuor extenditur.* Vomitus & ſudor *ſi ſunt ab initio, proficiſcuntur à valida natura, non craſſo humore.*

Cauſa *eſt* Pituita *in venis meſaraicis putreſcens, quæ* colligitur *propter imminutum viſcerum calorem, alimentorum humidam & frigidam naturam. Eorundem copiam & abundantiam.*

Putre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Putreſcit, *propter cauſas enumeratas*.

Curatio *eſt ſæpe* lubrica *tum quod ad dies* 40, *imò menſes tres & ultra duret: tum quòd ventriculo & epate validè læſis, ægros in cachexiam conjiciat*. Peragitur. I. Materiæ peccantis præparatione, *per medicamenta convenientia, moderatè calida, quam & clyſter & levis vomitus præcedere poteſt*. II. Ejuſdem *jam concoctæ* evacuatione, *Per vomitum, ubi extractum* Eſulæ, *& Aqua* ex radicibus raphani & nuc. jugland. viridibus *cum aceto deſtillata, laudantur. Per* Purgationem *Phlegmagogam*. Sudorem, III. Ventriculi & epatis roboratione. IV. Diæta.

Differentias *pro ratione cauſarum ſortitur*.

I. *Alia eſt à* pituita craſſa. *Tum*, Urina *eſt alba & tenuis, ſed paulatim poſtea rubeſcere incipit, & hypoſtaſis craſſior efficitur ac os continuo madeſcit. Fortiora* remedia *ad ſui concoctionem expoſcit, eaque repetita; quibus* Tartarea *ſemper adjici debent. Vomitus pillul*. Mercurial. *benè cietur*. Purgationi *infuſum* Diacarthami *& fol. ſennæ cum Zingibere in aqua Centaurii minoris, additis aliquot ſpiritus Vitrioli guttis, inſervit. Singulis* ſeptimanis *ſemel drach*. i. *Theriacæ Androm. exhiberi poteſt*.

II. *Alia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

II. *Alia eſt* à pituita tenui acida, *& Tum, frontis & ſiniſtri hypochondrii dolor, alvi obſtructio, acidæ eructationes adſunt.* Curanda *ſcitè, ne in quartanam abeat.* Vena epatica *ſiniſtri lateris ſecari poterit. Ante paroxyſmum ſpecificum aliquod exhibebitur.*

III. *Alia à* pituita tenui ſalſa. *Tum, ſalſedo & ariditas in lingua percipitur. Vrina rubea & craſſa cum caloris & acrimoniæ ſenſu prodit. Vena epatica dextri brachii incidi poterit.*

ARTICVLVS III.

De Quartana intermittente.

QUartana intermittens eſt febris ab humore melancholico in venis meſaraicis exorta, quarto quoque die ingruens.

Signa *illius ſunt.* Pandiculatio *& oſcitatio ſequente* rigore, *qui ab initio exiguus; progreſſu, iis qui hyberno tempore refrigerantur, ſimilis, non tam pungens quàm contundens.* Calor *propter materiæ craſſitiem paulatim ſuccenſus.* Paroxyſmorum *quarto die reditus.* Pulſus *rarus ac tardus, ſed in vigore paroxyſmi velox & frequens.* Urinæ *in principio tenues & aquoſæ, poſt coloratiores & craſſiores.* Sudores *primò paucíſſimi, poſt maximi.*

Cauſa

Cauſa *eſt Humor melancholicus, in venis meſaraicis circa lienem & vicina viſcera, ex cauſis ſimilibus inter quas &* Acetum *eſt, collectus & putreſcens.*

Curatio *eſt in totum* Gravis. *Diuturna enim eſt, & ad annos interdum ſe extendit, ſi præſertim autumno incipiat.* Gravior *tamen, ſi ab atra bile proficiſcatur. ſi in ſenes, quorum calor imbecillior materiam vincere non poteſt, incidat. ſi ſit duplex. ſi cum graviore viſceris alicujus affectu conjungatur.* Levior, *ſi ſit legitima, & ſine viſceris alicujus affectu. Alias quartanâ correpti, convulſionibus non admodum corripiuntur, aut ſi corripiuntur, materia ad hypochondria vergente, nec amplius in venis cum ſanguine permiſtâ, à quartana liberantur.* Abſolvitur *in genere primò* lenioribus, *pòſt* fortioribus. *In* ſpecie. I. Venæ *vel baſylicæ vel medianæ* ſectione, *ſtatim in principio, primis viis evacuatis, ſi plethora adeſt; non ſtatim ſi abeſt; adminiſtrata.* Copioſiore, *ſi ſanguis niger & craſſus prodit; ſtatim* ſupprimenda, *ſi tenuis.* II. Materiæ *peccantis* præparatione & concoctione, *iterata, per humectantia, ſplenica, ut ſunt* fumaria, capillus veneris, ceterach, *Radices* Eryngii, *decoctum* Raporum, *Syrupus de* pomis redolentibus, &c. III. *Ejuſdem* evacuatione, *ſeu per* Vomitum,

poſt quem ante ſequentem paroxyſmum exhiberi poteſt drach. iſ. Theriac. Androm. *in vino reſolutæ: ſeu per* Purgationem, *cui inſerviunt, primò, pillulæ* Tartareæ *vel Quercetani vel Sennerti; mox Extr.* hellebori nigri; *tandem pillulæ de* Sagapeno Camilli de Camillis *in Pharmac. Quercetani: Seu per* Hæmorrhoides, *applicatis ſanguiſugis: Seu per* ſudores, *quos* Theriaca, Antimonium Diaphoreticum, *ſal* armoniac. depuratum *gran.* VI. *vel* X. *in aqua Cichorii ante paroxyſmum, &c. benè cient. Feliciter purgatio brevi ante paroxyſmum, viribus ſtantibus & coctione apparente, datur.* IV. Viſcerum *& lienis inprimis,* roboratione, *per ſua appropriata, nec febrem augentia, tam externa quàm interna.* V. Symptomatum mitigatione. *Rigoris per* Theriacæ, *vel Aquæ* vitæ *quatuor ante acceſſionem horis exhibitione.* Doloris *dorſi, per ſacculi Hartmanni c. de febri quart. applicationem.* VII. Diæta, *ubi obſerva, die paroxyſmi ab omni cibo abſtinendum eſſe. Vinum maturum & tenue concedi.* Appropriata *ſunt, in hac febre,* Ammoniacum *ſepties ſublimatum. Pulvis* ſerpentum *in convenienti vehiculo pondere ſcrup. j. vel iß. ante paroxyſmum datus.* Cor leporis *ut pulmo vulpis præparatum.* Oleum Myrrhæ *à gutt.* 4. *ad* 8. *ante paroxyſmum*

roxyſmum. Diſtinguitur *febris quartana* dupliciter.

I. *Alia eſt* à Melancholia naturali, *in qua humectantibus & moderatè calefacientibus agendum.*

Alia ab Humoribus aduſtis, *quæ* Cognoſcitur, *ex appetentiæ proſtratione, ſiti vehemente, capitis dolore, urinæ rubedine. Oritur ab illis quæ humorem adurere poſſunt*, *In* Curatione *moderatè refrigerantibus agendum, quibus in progreſſu morbi incidentia & attenuantia ſuccedere debent. Laudatur* balneum aquæ dulcis, *vel potius pedum lotio.*

II. *Alia eſt* Ex ſe ſine morbo præcedente. & *tum, victus primò paulò tenuior convenit; hinc paulò craſſior conceditur; tandem verſus ſtatum tenuior præbetur.*

Alia alium morbum ſequitur. *Tum Victus primum paulò craſſior exhibendus, dein ſenſim verſus ſtatum aliquid de eo detrahendum, in paroxyſmo nihil ſumendum.*

III. *Alia eſt* Mitior, *de qua in ſuperioribus eſt actum.*

Alia Periculoſa *quæ ex eo* Cognoſcitur, *quod quarto die paroxyſmus cum maxima virium debilitate redeat, Vrina ſit valdè rubra & turbida.* Oritur, *à morbis ardentibus, atra bile ex aduſtione vel Melancholici humoris, vel flavæ bilis & in cine-*

rem converſione generata, &c. Curatu[r]
difficillimè.

ARTICVLVS IV.

De Febribus compoſitis & Semitertiana.

FEbres compoſitæ ſunt, cum febri[s] cum febre conjungitur.

Conjunguntur *variè. Nam* interdum *non putrida cum putridâ conjungitur:* interdum *putrida cum putrida, & quidem vel continua, cum continua, vel intermittens cum intermittente, vel vice verſa.*

Signa *ſunt eadem cum ſignis ſimplicium inprimis frigoris, horroris, rigoris poſt quietem reditus. poſt plures rigores unius ſudoris ſucceſſio, vel poſt rigorem, nullus ſudor.* Pulſus *frequentior contractio, ex qua novum materiæ motum, & novum paroxyſmum inſequi colligitur.*

Curatio *eſt* Difficilior, *cum plus affligant quàm ſimplices, & tempus agendi fere de[ſi]ſit.* Patet *ex ſimplicium curatione,* Dividuntur *variè.*

I. *Aliæ ſunt* Confuſæ, *cum duæ febres eodem tempore incipiunt, ac deſinunt, u[t] vix diſcerni poſſint; quòd humores diverſi inter ſe confuſi uno in loco putreſcant. Aliæ* Implicitæ *quando utriuſque natura ſeorſim cognoſci poteſt.*

II. *Aliæ ſunt* Subintrantes, *cum alte-*
riu[s]

ius paroxyſmus incipit, antequam prioris aroxyſmus deſinat. Aliæ Coalternæ, cum no paroxyſmo finito, mox poſt breve inter-allum alius incipit. Aliæ Communican-es, quarum unius paroxyſmus, mox poſt lterius paroxyſmum incipit.

III. Aliæ ſunt Intermittentes, ſub qui-us continentur, I. Tertiana tum duplex, uæ vel ſingulis diebus ſemel, vel uno die is affligit, & ex bile duobus in locis in ve-is meſaraicis putreſcente, oritur; tum tri-lex, quæ duorum dierum ſpacio ter affligit, no ſcilicet ſemel, altero bis, & ex bile tri-us in locis putreſcente exſurgit. II. Quo-diana duplex, quæ ægrum viginti quatuor orarum ſpacio bis affligit. III. Quartana, um Duplex, quæ unum quidem diem va-uum relinquit, ſed ſequentibus duobus mo-ſta eſt: tum Triplex, in qua ſingulis die-us ægri febricitant. Solet utraque plæ-umque ex intempeſtivo calidorum medi-amentor. ſudoriferor. præſertim uſu exci-ari. Aliæ ſunt Continuæ, qualis eſt Se-itertiana. Hæc enim eſt febris ex quoti-iana continua & tertiana intermitten-e compoſita, continuò, ſed tertio uoque die cum rigore infeſtans. Co-noſcitur ex utriuſque febris ſignis. O-itur etiam ab iiſdem cauſis, ſæpiſſimè amen ex inflammatione viſceris alicujus.

 Curatur.

Curatur *difficulter. Nec enim eſt ſimplex ſed compoſita. Ventriculum ſæpiſſimè ſubvertit. Partes nervoſas, quod ſolet eſſe diuturnitatis principium lædit, & quæ in alto ſunt, vehementer commovet. Pro ratione febrium & cauſarum, inter purgantia* Agaricus *palmam obtinet.* Dividitur *dupliciter. Nam* 1. *Alia eſt* Legitima, *quando par eſt bilis & pituitæ copia. Alia* Notha, *quando vel bilis excedit pituitam, vel pituita bilem.* 2. *Alia eſt* Maligna, *Contagioſa, & Epidemia, quæ ſignis malignitatis ſe prodit. Alia eſt* naturâ ſua intermittens, *ſed cum inflammatione viſceris alicujus, quæ ubi pars materiæ febrilis cum ſanguine ad inteſtina, ventriculum, epar & vicina loca protruditur, excitatur, conjunctæ.* Tum, *continua ſymptomatica excitatur. Inflammationis ſigna adſunt.* Rigor *nunc ordinatè pro febris intermittentis natura, nunc inordinatè cum inflammatio novam partem occupat, aut cum pus fit, accidit.* Curatio *ex febris intermittentis, & viſceris inflammationis curatione dependet. Vide de illa* Spigelium.

TITVLVS IV.

De Febre Hectica.

HEctica eſt febris à calore partes corporis ita occupante, ut etſi à nulla cauſa

cauſa foveatur, nihilominus ſubſiſtat, exorta, continuo affligens.

Signa *illius ſunt*, Calor, *qui nullum dolorem infert propter alterationem ſolidarum partium jam factam. debilis eſt initio propter vaporum paucitatem; mordax pòſt, propter partium ſoliditatem. in arteriis major propter communicationem à corde. hora una & altera poſt cibum, propter partium ſiccarum & ſolidarum humectationem, augetur, liberè & incompreſsè, ſine horrore & rigore, cum pulſu magno & veloci; diſtributo cibo ceſſat. Is etiam omne humidum radicale exſiccat. humores ſecundarios abſumit, & omnem in corpore pingvedinem colliquat.*

Cauſa *illius ſunt*, *Aut* aliæ febres *ſeu ardentes, ſeu diuturnæ. Aut* viſcerum internorum *ac potiſſimum cordis & partium thoracis, renum, ventriculi, diaphragmatis*, morbi. *Aut* cauſæ externæ evidentes, *vehementiores, quæ plurimum ſubſtantiæ in membris ſolidis abſumunt. maximum & diuturnum calorem excitant. nunquam tamen eum partibus ſolidis inducunt, quin primò ſpiritibus induxerint.*

Curatio *perficitur.* I. Humectatione & refrigeratione, Interna *per flores* violarum borrag. bugloſſæ, *ſemina quatuor frigida, lac perlarum, corallorum &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

alia mitiora, ne debilis calor obruatur. Externa, *ut* balnea *aquæ dulcis, lactis, olei olivarum.* Inunctiones *ſpinæ dorſi, ut ol. violar. amygdalar. dulcium.* II. Diæta conveniente. *Hic locum habent,* Lac *humanum, aſininum niſi febris putrida adſit.* Cibi *ex amygdalis, nucleis pini piſtaciis &c.* Juſcula *cochlearum.* Aquæ *caponum, Anguillarum, Cancrorum fluviatilium, de quibus vide Ioëlem Tomo* 5. 2. *Mirabilis Ferdinandi quæ conſtat, ex* ſanguinis porcini juvenis & adulti & nuper decollati, libris duabus, Therebinthinæ Venetæ libra unâ, Liquiritiæ raſæ lb. ß. paſſular. minorum manip. v. Ficubus pinguibus I. Radic. Ireos unc. iii. Pinear. mundatar. manip. iii. folior. Tabaci m. ii. Micæ panis libr. ß. in vaſe vitreo deſtillatis. *Aquæ doſis Unc. ii cum ſaccharo. Vide eum in* Obſervationibus *Hiſtor.* 21.

Dividitur *Hectica dupliciter.*

I. *Alia eſt* ſine tabe, *quando rorida partium humiditas nondum abſumpta eſt. Ubi* incipit; *difficulter, niſi forte quis eam ex gracilitate corporis, biliosa eiuſdem conſtitutione, & pectoris anguſtia colligere velit, cognoſcitur. In* progreſſu E*phemerâ præſente ultra diem calor extenditur & augeſcit. Circa diem tertium calor poſt cibum augetur.*

Alia

Alia cum tabe, *eaque duplex.* Una μαρασμώδης, *quando rorida humiditas abſumitur, & ſubſtantia carnoſa arripitur.* Tum, *corpus evadit macilentum. Tempora collabuntur, volæ manuum & plantæ pedum calidiores ſunt, illa de quibus in ſignis ſuperius, accidunt. Alvi excrementa pinguedine perfunduntur. Eadem cum urina excernitur, non confertim, ut in benè conſtitutis; nec cum dolore renum, ut in pinguedinis renum ſolutione; ſed lentè & parum. Furfures in urina non affectâ veſicâ, crurum tumor, fluxus ventris, mortem minantur.* Altera *eſt* quando ſubſtantia fibroſa & membranoſa violatur. *Hinc ſubſequitur* μαρασμὸς, *qui interdum præternaturalìter juvenibus & ſenibus accidit: Interdum ex alimenti defectu, &. Caloris extinctione, ſeu propter ætatem, ſeu propter ſcirrhoſum tumorem, oritur. Vide de eo* Ioelem. *tomo dicto.*

II. *Alia eſt* Simplex, *cui ſupra in genere dicta, applicari poſſunt. Alia* Complicata, *& quidem,* Aut *cum putrida intermittente, &* tum, *Caloris maxima pars in fieri manet, minima in factum abit. finito paroxyſmo, arteriarum loca calent, reliquæ partes ſunt temperatæ. pulſus frequentiam & celeritatem non amittit, æger*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cibo ſumpto non roboratur. Aut *cum putrida continua*, & tum, *difficulter cognoſcitur. ſicca caliditas poſt finem declinationis vel totius febris, remanet, corpus plus extenuatur, Vrina eſt adipoſa & oleaginoſa, &c.*

TITVLVS V.

De Febribus malignis.

CAPVT I.

De Febribus malignis in genere.

HActenus *febres Benignas habuimus, ſequuntur* Malignæ, *quæ vel* in genere, *vel* in ſpecie *conſiderari debent*.

Malignæ in genere conſideratæ, ſunt febres à cauſis occulta aliqua, & ad veneſitatem accedente qualitate inſtructis exortæ, ſymptomata ſolito graviora inferentes, nec tamen multos, nec ſubitò è medio tollentes.

Signa *illarum ſunt*, Virium *à principio inſignis ſine cauſa manifeſta* debilitas, *major quàm pro febris & caloris febrilis natura*. Pulſus *frequens, parvus, debilis: aut ſi is naturalis videtur, fallere, ex aliorum ſymptomatum præſentia agnoſcitur.* Urinæ *aliquando primis diebus ſanorum ſimiles: aliquando tenues, crudæ, aut ſine ſedimento, aut ſi craſſo & excremento potius ſimili:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aliquando craſſæ, coloratæ, turbidæ, craſſum, rubrum & turbidum ſedimentum deponentes. Calor *quam pro natura morbi & ſymptomatum mitior. Symptoma animalium, vitalium & naturalium congeries. Tumorum vel macularum eruptiones &c.*

Cauſæ *ſunt vel* humorum apparatus, *vel* contagium.

Curatio *eſt* difficilis, *ſi majora & conſtantiora ſymptomata apparent. Stillicidium ſanguinis ab initio magnam humorum ebullitionem, pravam qualitatem, & imbecillitatem ſignificat.* Perficitur *Bezoardicis &. aliis de quibus in Differentiis.*

Differentiæ *febrium malignarum ſumuntur à cauſis.*

I. *Aliæ ſunt ab* Humorum vitioſo apparatu, *ſeu is in ventriculo, ſeu circa præcordia, ſeu in primis viis hæreat.* Cognoſcuntur *ex nauſea, dolore, æſtu, amarore oris, anxietate, & aliis indiciis.* Oriuntur, *vel à cibis corruptis, vel aliunde.* Curantur. I. Venæ ſectione, *quæ poſt primarum viarum & corporis evacuationem per lenia ne ebullitio major excitetur, ante quartum diem inſtitui debet.* II. Sudoriferorum *quæ nec febrim augeant, nec admodum ſint fortia, exhibitione, ut vel corpus ad ſudores diſponatur, vel malignitas expellatur.* III. Humorum alteratione *& præpara-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tione per illa quæ putredini, ebullitioni, & malignitati reſiſtunt. Laudantur, *ſuccus* Citri, Granatorum, Scorzoneræ *radix &c. Quin &* Spiritus vitrioli *cum aliis ſyrupis, niſi fortè patientes ſint ſenes & macilenti: niſi pulmonis affectibus ob aliam cauſam quàm pituitam vaſa infercientem laborent.* IV. Purgatione *quæ per lenia, & vix ante diem decimum quartum inſtitui debet.* V Diureticor. *refrigerantium exhibitione, ſi eò materia morbi vergit.* VI. Topicor. *ad pulſus & cor toto morbi tempore applicatione.* VII. Symptomatum *obvenientium vel mitigatione, vel ſublatione.* VIII. Diæta, *in qua à vino niſi Syncope obveniat abſtinendum. Decoctum.* CC. *cum ſpiritus vitrioli ea quantitate, quæ gratam aciditatem inducat, cui Iulepi Roſar. vel Violar. aliquid admiſceri poteſt, exhibendum.* Dividuntur *bifariam.* 1. *Interdum omne* Venenum abeſt, *ſed ob cauſæ vehementiam vel aliquam malam qualitatem urget. Interdum occulta &* venenata qualitas *adeſt.* 2. *Aliquando* putredo & malignitas *æquales ſunt. Aliquando major* putredo quàm malignitas. *ubi primæ viæ non tantum per Clyſteres, ſed & per Syrupum roſar. ſolutivum, Caſſiam, Tamarindos &c. evacuari poſſunt. Aliquando* malignitas *putredine major.*

Aliæ

Aliæ ſunt à Contagio, *in quib.* Curatio per *Alexipharmaca & ſudorifera inſtitui, & natura, ſi quid expellit, juvari debet.*

CAPVT II.

De Febribus malignis in ſpecie.

ARTICVLVS I.

De Variolis.

F*Ebres malignæ in ſpecie ſpectatæ, continent ſub ſe febres cum* Variolis, Morbillis, *& hiſce ſimilib. exanthematis, febres* Petechiales. Sudorem Anglicum, *Morbum* Hungaricum, *Febrem* cum ſpaſmo, *& Febrem cum* catharro *&* tuſſi.

Variolæ ſunt puſtulæ in ſumma cute paribuſque cuti proportione reſpondentibus cum febre continua, propter peculiarem ſanguinis effervescentiam & ebullitionem, à facultate expultrice excitatæ.

Signa *præſentium non eſt quod inquiramus. Viſui enim objiciuntur.* Imminentes *indicant, Capitis cum gravedine oculorum, colli & dorſi dolor, narium pruritus, Reſpirationis imminutio, Tuſſis ſiccitas, pedum ægro ſeſe convertente tremor, ſternutatio frequens, cordis palpitatio. Vrina interdum ſanorum ſimilis materiâ vitioſâ ad ambitum corporis protruſâ, interdum ob magnam humorum ebullitionem*

turbida. Lachrymarum ex oculis ſpontaneæ eruptio. Febris ex humorum ebullitione accenſio. Macularum proventus, &c.

Cauſa eſt Interna, *materni ſanguinis impuritas, quem infans in utero poſterioribus menſibus, quia purior non ſufficit, attrahit. Hic in totam ſubſtantiam carneam attractus, per aliquot annos inſenſibiliter occultatur: tandem, dum natura hanc impuritatem amplius ferre non poteſt, inſtar muſti ebullientis fermentari incipit, per ebullitionem purum ab impuro ſeparatur, impuritas per criſin quandam pellitur, & calor cordi communicatur, ac febris accenditur.* Externa. *vel* Contagium, *cum è corporibus ita morbidis, morbidum effluvium alteri communicatur: Vel* Aër *ob ſyderum influxum, aut alias cauſas, humores ſeu corrumpens ſeu commovens.* Medicatio *duo reſpicit.* I. Præſervationem, *quæ in* adultis *venæſectione, purgatione & fugâ contagii; in* Infantibus *ultimo iſto duntaxat peragitur.* II. Curationem, *quæ eſt* Bonæ ſpei, *ſi citò erumpunt, eminentes, magnæ, diſparatæ, albæ vel rubræ apparent, ſi calor, erumpentibus remittit, ſi largior narium hæmorrhogiâ præceſſit. Si nullis gravibus ſymptomatibus afficiunt.* Dubiæ. *ſi vel difficulter apparent, vel iterum occultantur ſi ſunt violaceæ, virides, lividæ, duræ, contiguæ.*

uæ. ſi febris poſt eruptionem non minuitur. i difficilis reſpiratio, deliquia animi, & alia ymptomata adſunt. Abſolvitur. 1. Ebulitionis mitigatione *ne nimia ebullitio graviora ſymptomata adferat; quæ peragitur Venæ ſectione & levi purgatione in adultis: Clyſteris ex decocto hordei cum butyro recente & ſacchari communi appoſitione, & ſyrupi citri cum ſyrupo violaceo, vel Morſell. citri exhibitione, in Infantibus.* 2. Naturæ pellentis adjumento, *ubi impedimenta per ſuperiora remedia tolluntur; & malignitati ſimul reſiſtitur. Ad* Expulſionem *facit,* pulvis Ioëlis *Tomo* 4. *l.* 9. *ſ.* 5 *ex ſemin.* naſturtii, aquileg. *ana dr. j. ſcobis* unicornu *ſcr. j. aut* c.c. *ſcobis dr. ſ.* Corallor. *rubr.* Margarit. *præp. ana. ſcr. j. factus & pondere dr. j. vel ſ. exhibitus.* Decoctum ficuum *Mynſichti Armam. ſect.* 25. Terra *ſigillata Sileſiaca.* Semen *rapor. alborum.* Decoctum *Lentium decorticat. cum ſemin. fœniculi & gummi tragacanth. &c.* 3. Partium defenſione. *Vbi,* Oculi *auro puro confricandi; vel aquâ plantag. & Euphraſ. cum pauxillo Camphoræ & Croci illinendi. Si aperiri non poſſunt, vel calido lacte vel decocto hordei fovendi.* Naribus *nodulus ex ſandalo & camphora aceto roſac. intinctus admovendus.* Occluſæ *ol. amygdal. dulcium illinendæ.* Guttur *vel diamoro illinendum, vel deco-*

cto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cto plantaginis, hordei cum melle roſaceo eluendum. Maturatio *variolarum inunctione ol. Amygdal. dulc. promovenda. Maturæ aciculis aureis vel argenteis aperiendæ. ne nævos poſt ſe relinquant, aqua* omnis generis florum *abluendæ, & pinguedine humana, vel Foreſti unguento inungendæ.* 4. Symptomatum *intercurrentium vel ſubſequentium* ablatione: *ſunt autem illa*, Epilepſia, Convulſio *membranis & nervis à puſtulis obſeſſis*, Paralyſis *iiſdem obſtructis.* Duri tumores *qui abſque ſuppuratione emollientibus diſſipandi.* Ulcera *externa*, Dyſenteria, *ubi emollientia vitanda, exſiccantibus & abſque acredine conſtipantibus agendum. Læſio* auditus, *ubi præmiſſa evacuatione, vel veſicatoria vel vapores immiſſi locum habent. Oculorum* inflammatio, *& cætera de quibus ſuis locis vide.*

ARTICULUS. II.

De Morbillis & ſimilibus exanthematibus.

MOrbilli ſunt tubercula parva, rubra, in cute erumpentia, cum febre continua, à facultate expultrice, & ſanguinis peculiari ebullitione excitata.

Signa, Cauſæ, Differentiæ, & Curatio
non

non differunt multum à variolis, de quibus ſuperiùs egimus.

Similia morbillis exanthemata ſunt.

I. Cryſtalli, *puſtulæ lupini ferè magnitudine, in corpore erumpentes, & cryſtalli inſtar ſplendentes, è quibus aquoſitas quædam effluit. Germanis* Schaffsblattern *dicuntur.*

II. Tubercula *Germanis* die Steinbocken *dicta, quæ ſine multâ ſanie ſparſim nec copioſè erumpunt, citra febrem invadunt, & citiſſimè ſanantur.*

III. Rubeolæ *tubercula exigua & rubra, quæ quandoque ſola cum calore & tuſſi invadunt, quandoque variolis vel morbillis interſparguntur, quandoque ſanatis ſuperveniunt.*

IV. Roſſalia *ſeu* ἐρυθήματα *maculæ rubræ & quaſi ignitæ, quæ cum vix effatu digno tumore per univerſum corpus, quaſi quædam eryſipelata parva, in principio morbi, ſeu die quarto, vel quinto erumpunt; progreſſu morbi totum corpus occupant, ut id quaſi ignitum appareat. Is color in declinatione iterum, ut in principio in maculas mutatur; quæ tandem ſeptimo vel nono die evaneſcunt, epidermide ſquammarum inſtar decidente.* Curatio *horum nihil ſingulare habet.*

ARTI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS III.

De Febre Petechiali. purpura

FEbris petechialis eſt febris maligna, in qua maculæ quædam, pulicum morſibus ſimiles, variorum colorum, rubræ tamen inprimis, in cute apparent.

Maculæ illæ dicuntur, puncticulæ, petechiæ, peticulæ. *Vnde febres etiam puncticulares, peticulares, petechiales* & lenticulares *nominantur.*

Signa *ſunt eadem quæ in malignis. Maculæ ſunt ſine omni pruritu, extuberantia & exulceratione. apparent in dorſo, brachiis, cruribus, pectore, locis nimirum, per quas inſigniores arteriæ & venæ tranſeunt. in facie rarò propter aeris appulſum, qui materiam facilè repellit. nullum puncturæ veſtigium in earum medio conſpicitur, ſic à pulicum morſibus diſtinguuntur.* Cauſa *eſt Humoris putridi pars tenuior, unde facilè evaneſcunt.* Pellitur *à facultate expultricè, rarò Criticè, cum in principio plærumque, abſque notabili evacuatione erumpunt: ſemper ferè* Symptomaticè, *& quo copioſius erumpunt, eò majorem pravæ materiæ copiam indicant.*

Curatio *ejus* dubii eventus, *ſi ſint maculæ copioſæ, quia multum materiæ adeſſe ſignificant. ſi paucæ, & ſigna naturæ debilis*

bilis ſunt præſtò. ſi deliteſcunt, quia intrò vergere indicium eſt. ſi tardè erumpant, quia vel humorum craſſitiem, vel cutis denſitatem, ſignificant. Peragitur. I. Materiæ ſubductione, *quæ fit per venæ ſectionem, inſtituendam, præmiſſis alvum lenientibus, quibus aliquid camphoræ addi poteſt; ante quartum diem, ne ſi ſeriùs vires debilitentur.* II. Ejuſdem *per ſudorifera malignitati ſimul reſiſtentia,* expulſione, *præmiſſis, ſi ita videtur, inunctionibus quæ poros aperiunt. Ex illis ſunt Lapis* Bezoar, *Emulſiones ex* ſeminibus napi, citri, *cum aqua cardui benedicti & Syrupo citri.* Oſſa, ſanguis, cornu & cutis *Rhinocerotis, &c.* III. Virium roboratione, *per emulſiones* Corallor. margaritar. *Confectionem* Alkermes *&c.* IV. *Interdum & ad exteriora per veſicatoria* revulſione, *ſi externa frigent, dolores capitis, deliria, convulſiones, &c urgent. ſi alvi fluxus acceſſit, naturæ committendus, niſi nimis excedat.*

Differentiæ, *à quantitate & colore ſumuntur.* I. *Aliæ ſunt* copioſæ, *aliæ* paucæ. II. *Aliæ* minores, *aliæ* majores. III. *Aliæ ſunt* rubræ *à ſanguinis temperatioris putredine; aliæ* flavæ *vel* virides *à bile. aliæ* puniceæ *& nigræ ab humore atro, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS. IV.

De Morbo Hungarico.

MOrbus Hungaricus eſt febris continua maligna & contagioſa, cum magno humorum circa ventriculum & primas vias apparatu, & inſigni capitis dolore conjuncta.

Vocari poteſt Caſtrenſis *&* Militaris *quod in caſtris exortus ſit.* Signa *ejus ſunt cum malignarum febrium eadem. accedunt eis, dolor capitis ingens, ut & circa ventriculum ad locum ſub mucronata cartilagine, durities & renitentia, deliria, quæ materiâ ad aures ſecedente & ſurditatem excitante, ſolvuntur, ſæpiſſimè petechiæ & maculæ apparent, &c.*

Cauſa *eſt* vel *Humorum in vena cava putredo & corruptio: vel* Contagium.

Curatio *eſt* Bonæ ſpei, *ſi materia ad aures tendit, ſi per alvum evacuatur.* Peragitur *pro ratione Cauſarum, quas in differentiis vide, & maximam tum febris tum malignitatis rationem habet.*

Dividitur *ratione Cauſarum.*

Alia eſt ab Humorum *in venâ cava* corruptione, *qui diætæ erroribus cumulantur. Aer namque Hungaricus noctu craſſus, interdiu tenuis & fervidus. Milites vapores è terra exhalantes excipiunt. Victus*

ctus eorum plærumque eſt pravus & ſponte ad putredinem tendens &c. Cognoſcitur, *ex victu antecedente, dolore ventriculi.* Curatur. I. Humorum eductione, *tum per alvum, ubi* agaricus *laudatur; tum per vomitum: tum per venæ in cubito vel talo ſectionem, quæ primo vel ſecundo die inſtituenda: ſi aliquot dies præterlapſi, vel alvus ſolvitur, vel vomitus ſupervenit, omittenda.* II. Malignitatis *per ſudorifera moderata, aliquoties repetita,* diſpulſione, *ubi &* antimonium Diaphoreticum, *&* Theriaca *in frigidis aquis diſſoluta locum habet.* III. Diæta *malignis febrib. conveniente A vino qui non abſtinent, intereunt.*

Alia eſt à Contagio, *in qua purgationibus & vomitibus omiſſis ſoli malignitati reſiſtendum.*

ARTICVLVS V.

De Sudore Anglico, Febre maligna cum ſpaſmo, & febre maligna cum tuſſi & catarrho.

SUdor Anglicus ſeu febris ſudativa, in Anglia tempore Henrici VII. *cœpit, & ægros cum ſummo capitis dolore, inquietudine, cordis pulſatione, perpetuis & copioſis ſudorib. afficiebat.* Cauſa *conjicitur in*

aëris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aëris conſtitutionem, humidam & venenatam, ac ſpiritibus & ſubtiliori humorum parti ac cordi inimicam; accedente peculiari aliquo ſyderum ad hanc corruptionem influxu. Curabatur *meris ſudoriferis, aquâ nempe acetoſæ, ſcabioſæ, terrâ ſigillatâ &c. Sudor per* XXIV. *horas continuabatur. Somnus ante finitam ſudationem non permittebatur: nec ægri detegebantur, ſed interim ſucco citri, granator. & aliis confortabantur.*

Febris maligna cum ſpaſmo *anno* MDXCVI *in Germania exorta, variis ſymptomatibus cum ſpaſmo ægros infeſtabat. Multi ſubitò invadebantur, quidam epilepſia, nonnulli Apoplexia corripiebantur, in quibuſdam mentis delirium per aliquot dies durabat. per contagium, quod ſe intra duos poſt annos exerebat; ſerpebat, &c.* Orta *putatur à peſtilentibus ichoribus & malignis vaporibus nervis infeſtis. hi ex victu pravo ob annonæ caritatem contracti fuiſſe putantur. In* Curatione *vitioſa & venenata materia tollebatur, & nervi debilitati confirmabantur. Vide de illa facultatis* Medicæ *in Academia* Marpurgenſi *ſcriptum; &* Sennertum. *l. 4. cap. 16. de Febribus.*

Febris maligna cum catarrho & tuſſi epidemiâ, *anno* M.D.LXXX. *exorta, ſub Syrii ortum*

rtum univerſam penè pervagata eſt Europam. Invadebat cum calore febrili, dolore capitis, quem excipiebat tuſſis ſicca, dolor pectoris & ſepti tranſverſi, faucium aſperitas, gravis anhelitus &c. Orta *creditur ab humida annorum præcedentium conſtitutione, & diutino auſtri flatu. Febris* cauſa *potuit eſſe materia catarrhalis per venas diffuſa, niſi fortè, febre morbo primario exiſtente, natura partem humoris, à quo moleſtabatur, per hanc viam ejicere tentarit. In* Curatione *reſpiciebatur ad humorem* malignitatis fomitem, *qui extrudebatur. ad* malignitatem ipſam, *cui Alexipharmacis reſiſtebatur, & humoris reliquiæ alterabantur. Ad* membrum affectum, *cui appropriatis ſubveniebatur.*

TITULUS VI.

De Febribus peſtilentibus.

FEbris peſtilens eſt, febris putrida continua quæ ex äëre potius & contagio oritur, maximam illorum quos invaſit partem trucidat, putredinem & calorem ex deleteria & venenata ſeminarii contagioſi vi ſortitur, & majoribus quam in maligna ſymptomatibus, bubonibus & carbunculis affligit.

Signa *illius, ſymptomata in peſtilentia, pauciora & mitiora paulo, occurrentia, ſuppeditant,*

peditant, de qua ſequenti agemus capite plura in differentiis videantur.

Cauſæ *eadem ſunt quæ peſtis, gradu duntaxat ratione contagionis, vehementiæ & magnitudinis differunt.*

Curatio *eſt* Difficilior *vel* facilior *pro multitudine, paucitate, benignitate vel vehementia ſymptomatum. Ratio in illa habenda, tum* peſtilentis veneni, *tum* putredinis & febris, *quæ inter ſe conferendæ ſunt.* Peragitur I. Sudoriferis *non admodum calidis, præſertim ſi plus malignitas quàm putredo urgeat. Aquæ* deſtillatæ *ſunt efficaciſſimæ & ſal volatile* cornu cervi. II. Venæ ſectione *antequam malignitas in totam maſſam ſanguineam ſit diſſeminata, cæteris quæ in generalibus præceptis continentur paribus.* III. Purgatione primarum viarum *præſertim per clyſteres, ſi præſertim ſit ab apparatu morboſo, ita ut iterum Alexipharmaca ſubſequantur.* IV. Veſicatoriorum applicatione *ad crura, brachia, ſupra cubiti flexuram extra, prout locus ad quem materia, quam revellere & derivare cupimus, ruit, aut circa quem præcipuè hæret, monſtrat.*

Dividitur *hæc febris trifariam.*

I. *Alia eſt* ſine peſte, *alia* cum peſte.

II. *Alia in qua &* putredo & malignitas ſum

tas ſumma. *Tum vires vehementer dejiciuntur; & ratione putredinis varia Symptomata ut vigiliæ, dolores capitis, ſitis inexhauſta &c. inſequuntur. Alia* in qua putredo eſt ſumma & malignitas remiſſior. *Tum vires minus dejiciuntur, calor in exterioribus ad ſtatum eſt putredini ἀνάλογος; circa eum, ſi æger non evadet, exteriora tepeſcere, mox frigeſcere incipiunt. Alia* in qua putredo remiſſa, malignitas vehemens. *Tum febris eſt mitis, & cor valdè læditur. Cum nec ægris nec medicis periculoſus videatur, jugalat.*

III. *Alia creditur eſſe* Ephemera, *alia* Humoralis, *alia* Hectica. *Sed quia ſpiritus non tantum incaleſcunt, ſed etiam corrumpuntur, quia cor non tantum intemperie afficitur, ſed & in ſubſtantia vitiatur, nullæ peſtilentes vel Ephemeræ, vel hecticæ eſſe poſſunt. Attamen quia inter eas aliqua differentia apparet, & nunc ipſum cor, nunc ſpiritus, nunc humores magis afficiuntur, propter ſimilitudinem, quam cum aliis propriè dictis habent, ita appellari poſſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT UNICVM.

De Peſtilentia.

PEſtilentia eſt morbus cordis venenoſus, à materia venenata & contagioſa genitus, omnes cordis actiones ſubitò & lethaliter, cum omnis generis Symptomatum congerie lædens.

Morbus eſt & quidem, 1. Epidemius, *propter cauſam communem & propter contagium.* 2. *Cum* putredine conjunctus, *ita ut nec ex ea ſola judicetur, quia phthiſis eſſet magis peſtilens, in febribus putridis non daretur major calor quàm venenatis, Alexipharmaca non eſſent neceſſaria; nec ſemper febrim inferat, ut ex multis exemplis patet.* 3. Venenoſus, *quia omnes vitales facultates opprimit, & ſubitò occidit.*

Signa *ſunt vel* Imminentis, *graſſatio ejuſdem in vicinis locis. prægreſſus eorum quæ aerem inficere poſſunt, ut ſunt tetri è terrâ vapores, frugum infectio. Effecta aëris ad corruptionem tendentis, ut ſunt, fungorum nimia copia, plantarum marcor, inſectorum multitudo, animalium exanimatio, panis aëri nocturno expoſiti mucor, carnis facilis putredo. variolarum & morbillorum frequentia, &c.* Vel Præſentis, *cujus ſuſpicio eſt, ſi plurimi illorum qui corripiuntur pereunt. ſi ab uno ægro in alium ſerpit.* ſ

pit. ſi vires ſubitò proſternuntur. ſi bubones & carbunculi infecto alicubi aëre apparent. ſi in mortuis maculæ conſpiciuntur.

Cauſa *peſtilentiæ eſt* materia venenata & contagioſa. *Hæc prodit.* I. *Ab* Aëre, *qui* interdum *ad peſtilentiam mutatione primarum qualitatum præparatur*, interdum *ſine ulla mutatione corrumpitur*, ſeu *permiſtione exhalationum variarum ex terra & aquis erumpentium, præſertim quando Saturnus triplicitatis igneæ ſigna Arietis, Capricorni & Sagittarii tranſit, occultè & tota naturâ cordi adverſarum*; ſeu *occulto ſyderum aſpectu & influxu.* II. *A* pravo victu, *ubi ſe facilius humorum vitium exerit, ſi ex aëre occaſio aliqua accedit.* III. *A* Veneficiis *necromanticorum vivorum inficientium, ſagarum mortuarum in ſepulchro non avulſo à cervice capite recumbentium.* IV. *Ab* imaginatione *&* terrore, *quæ humores in corpore agitant, ſeminarium peſtilentiale excitant, & illud altè cordi inducunt.* De Contagio *libro primo diximus.*

Medicatio *tria reſpicit*, Præſervationem, Curationem, Symptomatum ſublationem.

Quantum ad Præſervationem. I. Cauſæ *quæ peſtem inducunt removeantur.* II. Corpora *ad ſuſcipiendam peſtem minus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

apta reddantur. *Itaque corpus pillulis* Rufi *ter ſeptimana ſcrup. j. pondere purgetur.* Venæ ſectione *corpus non debilitetur.* Cibus *optimi ſucci pharmacis alexiteriis conditus ſumatur.* Fontanella *interdum ut humores ſuos tranſitus habeant, fiat.* Aër *igne & ſuffumigiis purus teneatur.* Nares *aceto, oleo ſcorpionis &c. inungantur.* Amuleta *ex hydrargyro nuci incluſo, arſenico &c. de collo ſuſpendantur, ita, ne arſenico propter virium imminutionem alia immiſceantur. ne motu, propter per poros penetrationem incaleſcant. Inter* Antidota *commendantur* Theriaca, *Electuarium* de Ovo, *Elixir* proprietatis, *Lapis* Bezoar, *Sal* vitium & Millefolii, *Extract.* Iuniperinum *&c. Medicamenta* calida *temperentur, & in aceto primò macerentur.*

Curatio *abſolvitur.* I. Venæ ſectione *quæ adminiſtranda poſt ſumptum Alexipharmacum, ſi tanta ſit ſanguinis copia, ut putrida febris metuatur. in quocunque latere, ſi non adeſt dolor; ſi adeſt, in quo eſt, niſi carbunculus ingentem dolorem & inflammationem cauſetur, intra* XII. *vel* XXIV. *horas.* II. Purgatione *poſt ſumptum Alexipharmacum, ſi Cacochymia metum febris injicit. ſi peſtilentia*

ab

ab internâ humorum corruptione orta eſt. III. Sudoriferorum *&* Alexipharmacorum *exhibitione, Laudantur ex ſimplicibus* Unicornu *Hercynium*, Sanguis *Rhinocerotis gutt.* v. *in aquæ acetoſæ. Ejuſdem corii fruſtulum, aquæ incoctum, in qua aurum candens extingui debet.* ſuccus *medullæ fructus Braſilienſis* Muracujao Haſu *dicti.* Coccus *Moluccenſis in ſcobem redactus gran.* v. *pondere ex aqua roſacea aut acetoſæ.* Galegæ *ſeu rutæ caprariæ ſuccus unc. iii. pondere &c. Ex compoſitis Syrupus*, Meliſſophylli *Fernelii. ex ſucco* Galegæ *Septalii. Rob* Sambuci *cum aceto Theriacali. Elixir* peſtilentiale *Crollii.* Diaſcordium *Fracaſtorii dr.* II. *in gravidis & pueris præſertim. Pulvis* ex ſmaragdi præpar. Lapidis Bezoar. *an. gr. viii.* Hyacinthi *præpar. gr. iii. Vide Sennertum de Febribus circa finem. In horum* uſu obſervandum *Theriacalia frigidioribus paulò temperanda. Theriacam, Mithridatium & alia fortiora gravidis & pueris non danda. A* Camphoratis *ventriculo & capite infirmis abſtinendum. Intra* XXIV *horas ter medicamentum præbendum. In principio* medicamenta *ne natura aſſueſcat ſæpiſſimè* mutanda. *Aquæ, Spiritus & quæ facilè penetrant, maximè offerenda. A ſomno donec bis ſudaverit abſtinendum.*

Inter ſudandum *æger ſucco citri, aquis Carduibened. &c. reficiendus. Finito ſudore frigidus aër vitandus, cibo æger refocillandus.*

Peſtilentiæ Symptomata *ſunt* Bubo, Carbunculus, Febris ardens. Bubo ſecurior *eſt, ſi major & eminentior, ſi ſtatim in initio, & in inguinibus erupit.* Periculoſior, *ſi lividus & niger. ſi ſub cute deliteſcit. ſi circa collum vel ſub alis tertio vel quarto die erupit.* Periculoſiſſimus *ſi virium debilitate manente evanuit.* Deliteſcens *foras eliciendus eſt, aut cucurbitulæ affixione, aut catapl. ex rad. Raphani & ſcrophulariæ major. cum pauco ſalis & aceto.* Eminens *ad ignobiliores partes detrahendus eſt, à collo ad volam manus, ab inguinibus ad plantam pedis. Inſervit hic* Cataplaſma, *ex radic.* ſcrophul. glandul. major. *unc. ii. Radic.* Raphani *unc.* I. *Contuſis, & admiſta fermenti acerrimi unc. iß. cum aceto vini coctis, formatum, & aut volæ aut plantæ pedis ejuſdem lateris impoſitum & ter aut quater per noctem renovatum.* Fixus I. *Cucurbitula cum magna flamma, abſque ulla cutis inciſione, ſæpius attrahatur,* 2. *Avulſa cucurbitula* cataplaſmate *maturante & attrahente ex radicibus* ſcrophul. ſale, ſapore nigro, fermento *acri, in aceto coctis, tegatur.* 3. *Poſt horas*

ſex,

ſex, cucurbitula iterum affigatur, & cutis ſcalpello convulneretur, 4. Cataplaſma *maturans & attrahens, vel ex* cæpa magna *excavata, Theriaca repleta, & in cineribus ad mollitiem decocta, vel ex* corticibus med. ſambuci *cum flore lactis coctis & cum fermento miſtis, iterum per noctem imponatur, & ſæpè renovetur.* 5. *Tumor altero die in inferiori parte vel incidatur, vel rumpatur, ſanies exprimatur; & mundificativum emplaſtrum ex* Therebinth. *aqua* ſcordii *elota, cum melle roſaceo, apponatur.*

De Carbunculo & Febri, *quam etiam quædam ſymptomata excipiunt, vide ſuis in locis. vide de Peſte* Petrum Salium Diverſum, Ioelem. *Tom.* 5. *ſ.* 3. Septalium *peculiari tractatu, &* Valerium Martini. *Et tantum de febribus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ LIBER QUARTUS.

De Morbis capitis.

TITVLVS I.

De Morbis Cerebri.

CAPVT I.

De Intemperie Cerebri ſine materiâ.

HACTENVS *erant Morbi Aniverſales, ſequuntur* Particulares *& hi vel* Non venenati, *vel* Venenati. *Ad illos* capitis, medii & infimi ventris *morbi pertinent. Morbi capitis ſunt vel* Cerebri *vel* Oculorum *vel* Aurium, *vel* Narium, *vel* Linguæ, *vel* Labiorum, *vel* Faciei, *vel* Oris, *vel* Dentium, *vel* Gingivarum, *vel* Maxillarum, *vel* Gurgulionis, *vel* Tonſillarum. *Ad* morbos cerebri *referuntur*, Intemperies, Meatuum anguſtia, Commotio, Inflammatio, Hydrocephalus, contuſio, vulnera & fracturæ. *Intemperies vel eſt* ſine materia, *vel* cum materia.

Intempe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Intemperies cerebri ſine materia, eſt ejuſdem à ſua temperie per cauſas externas, declinatio.

Signa & cauſas *in Differentiis vide.*

Curatio *abſolvitur*, Alteratione & Purgatione, *ne ſi corpus ſit vel plethoricum vel cacochymicum plus attrahat vaporis.*

Dividitur *in quatuor ſpecies.*

I. *Alia eſt* Calida, *quando ad nimium calorem cerebrum deflectit.* Cognoſcitur *ex pulſu temporum, agitatione intra cranium, ſomno vel nullo vel brevi, imaginationis mutabilitate.* Oritur *à cauſis externis calidis, aëre, cibo, potu, affectibus nimiis, &c.* Curatur. I. Alteratione *per medicamenta refrigerantia tam interna quàm externa; Illaque non valida, in pueris præſertim & mulieribus, vim adſtringendi mediocrem habentia, ne humores vel attrahantur vel fundantur. non frequenter adhibita ne ſtuporem inducant. cum diſſolventibus in declinatione mixta. Præcipua ſunt, Folia,* Lactucæ, portulacæ, *Flores,* Roſar. Nymphææ, Papav. albi & Erratici. Lign. ſantalin: *& quæ ex iis parantur. Hæc, penetrantibus ob tenuitatem ſubſtantiæ, ut aceto, correcta. Fronti, temporibus, ſuturis applicata. Vbi incaluerint, mutata, nec craſſis nec multiplicibus linteis involuta. Fomenta, Embrochæ, lotiones pedum.*

Laudantur, Fol. ſempervivi, vitis, ſalicis. *Flor. ſupradicti*, ſambuci. *Radix* Rhodia. *Cataplaſma* ex fol. ſalicis & capreolis vitis. II. *Evacuatione propter ſuperius adductam cauſam.* III. *Diæta ad frigidiorem declinante.*

II. *Alia eſt* Frigida, *quando ad nimiam frigiditatem cerebrum deflectit.* Cognoſcitur, *ex oculorum tumore, faciei pallore, capitis gravitate, ad ſomnum propenſione, torpore & pigritia.* Oritur *ab externis vel frigidis vel frigus inducentibus*, Curatur, I. Evacuatione *ſi corpus eſt Cacochymicum.* II. Alteratione, *per externa & interna calefacientia, illaque poſt cibum ſumpta. Præcipua ſunt, Radix* pæoniæ *lunâ decreſcente collecta,* Ariſtolochiæ rotundæ, Caſtoreum, *Flores* ſtæchadis primulæ veris, Tiliæ, Tunicis, Liliorum convallium, Roris marini, Betonicæ, Majoranæ, *Aqua* Ceraſor. nigror. hirundinum, Theriacalis. *Eſſentia*, Rutæ, Roriſmarini Succini. *Condit.* Nucis Indicæ, Moſchatæ. Theriaca, Mithridatium, Confectio Anacardina, Alkermes. *Olea deſtillata ut* Guajaci ligni, ſaſſafras, *in aquis vel morſellis. Extra proſunt Folia* Rutæ, ſerpilli, verbenæ rectæ. *Balſama*, Lavendulæ, Roriſmarini, Succini, Caryophillor. Nucis moſchatæ, *&c.* III. Diætâ *ad calidam*

vergente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

vergente ubi ſuffumigia locum habent.

III. *Alia eſt* Humida, *quando cerebrum ad nimiam humiditatem deflectit.* Cognoſcitur, *ex narium & oculor. humiditate. Catarrhis qui inſequuntur. propenſione ad ſomnum.* Oritur *ab externis cauſis non naturalibus humiditatem inferentibus, ut ſunt, pluvia, lunæ radii &c.* Curatur. I. Alteratione *per moderatè ſiccantia frigidis mixta, non multum odorata. Internè per decoctum in primis* Chinæ; Guajaci,*cui aliquid carnis vitulinæ ad temperandam ſiccitatem, injiciendum. Externè, Embrochas, ſaceulos ex* milio, ſale toſto, melanthio *&c.* II. Diæta *conformi illi quæ decocto Guajaci utentibus præſcribitur.*

IV. *Alia eſt* Sicca, *quando cerebrum ad nimiam ſiccitatem recedit.* Cognoſcitur, *ex oculorum cavitate, ſomni carentiâ, faciei ſquallore, ſenſuum acredine, cauſarum anteceſſu.* Oritur *ab externis, præcipuè, nimiis corporis evacuationibus, vigiliis, inedia, triſtitiâ, nimiis ſtudiis.* Curatur. I. Humectantibus *internis ut emulſione* ſeminum frigid. major. flor. violarum. *Externis*, ſpuma ſeri lactis. II. Diæta *humidiore, ut ſunt, juſcula carnium pinguia, ova ſorbilia, balneum aquæ dulcis.* Sal *vitetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

V. *Alia eſt* Compoſita, *cujus ratio ex ſimplicibus connexis cognoſci poteſt, ita ut non neceſſe ſit plura de illa dicere.*

CAPUT II.

De Intemperie cerebri cum materia.

INtemperies cerebri cum materia eſt ejuſdem à ſua temperie per cauſas externas & internas, humores nempe & flatus inducta declinatio.

Signa, *ſunt, cauſarum internarum prægreſſus, morbi ad phaſes Lunæ mutatio.*

Cauſæ *ſunt Internæ Humores nempe & flatus, qui vel ab imbecillitate cerebri, vel à partium inferiorum repletione veniunt.*

Curatio *peragitur.* I. Evacuatione *tum* generali, *ubi habenda ratio*, pillularum, *quæ ratione ingredientium efficaciſſimæ, & manè offerri debent. totius corporis, quod purgandum. abſentiæ & præſentiæ febris, ne incocta attingantur. Clyſterum revellentium qui non omittendi: tum* Speciali, *ubi locum habent.* 1. *Errhina, maximè exſiccantia, modò oculi & nares non laborent.* 2. *Sternutatoria, ſi præſertim caput vaporibus repletum eſt, & craſſos mucos fovet.* 3. *Apophlegmatizantia, ſi pulmo eſt ab ulcere liber, nec ſucci adeò tenues.* 4. *Cauteria, ſetacea, Topica. &c.* II. Intemperiei *correctione.*

Dividi-

Dividitur *trifariam.*

I. *Alia eſt* per eſſentiam *quando materia in cerebro generatur.* Cognoſcitur *ex eo, quod ſymptomata affectum excipientia adſint. quod continuò, niſi fortè materia per intervalla in capite generetur, affligant. quod cauſæ caput afficientes præceſſerint.* Oritur *tum à cerebri malè concoquentis vitio: tum ab excrementorum propter expultricis vel meatuum læſionem retentione.* Curatio *non variat ab illa, de qua ſuperius dictum, & de qua inferius dicetur.*

Alia eſt per conſenſum, *quando materia aliunde ad caput tranſmittitur.* Cognoſcitur *ex generalibus ſignis, de quibus. l. 1. Tit.* 1. Oritur *etiam ab iiſdem cauſis, de quibus ibidem. In* Curatione. I. *à parte mittente* incipiendum, *ſed ſi ſit criſis nihil adhibendum, niſi vehementer materia moveatur.* II. Revellendum, *Venæ ſectione in brachiis vel cruribus, cucurbitulis, clyſterib. frictione, cauteriis.* III. Repellendum *per oxyrrhodyna, niſi vel febris vel Catarrhus, vel nimiæ vigiliæ; vel cranii, cerebri, membranarum, propter vulnus detectio adſit.* IV. Intercipiendum.

Differentiæ *pro varietate partium à quibus materia mittitur, ſunt variæ.* I. *A* toto *ut in febribus, & tum magis revulſioni & evacuationi quàm repulſioni ſtudendum.*

dendum. II. *A* Ventriculo, Liene, Epate, Renibus, Utero, Diaphragmate, Externis partibus, *Tum ex partium mittentium affectibus cognoſcitur, & Curatio ex illis ſumenda eſt.*

II. *Alia eſt à* Flatu *vel vapore, quæ* Cognoſcitur, *ex ſenſu tenſionis ſive gravitate, ſibilo aurium, pulſatione arteriarum, vertigine.* Oritur *ab iiſdem de quibus in generalibus dictum eſt; quibus accedunt ex ſpecialibus, odoramenta, res fœtidæ, vapores metallici, fumus carbonum, &c.* Curatur *diverſimodè pro ratione ſpecierum.* Dividitur *bifariam.* 1. *Alia eſt à* Cauſis externis, *ut vaporibus metallicis quæ* Zedoariâ *pellitur. Carbonum fumo, cui, aër liber, aqua cum theriaca, ſternutatoria debentur. Vento vel frigido vel calidiore, cui oppoſita inſerviunt. Alia ab* Internis *ſeu calidioribus, ſeu frigidioribus.* 2. *Alia eſt* per eſſentiam, *& tum, præceſſit capitis gravitas, partium inferiorum affectus abſunt. Diſcutientibus internis & odore cephalicor. curandum. Alia* per conſenſum. *& Tum, venæ in collo tenduntur, Vrinæ in ſuperficie bullis repletæ ſunt. aut per partem anteriorem, cum thoracis tenſione & arteriarum in profundo pulſatione; vel per poſteriorem cum venarum & arteriarum ejuſdem partis tenſione, aſcendunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſcendunt. Oriuntur *ab aliis partibus quæ ſubmittunt. In* Curatione *ratio habenda Revulſionis per clyſteres paulo fortiores. Revulſionis per Oxyrhodina externè, per conſervam roſarum &c. internè. Evacuationis per purgantia carminativis caſtigata.*

III. *Alia eſt ab* Humoribus, *& hæc eſt vel* Sanguinea, Bilioſa, Pituitoſa. *vel* Seroſa, Melancholica, *&* Atrabilaria, *de quibus ſequentibus articulis dicetur.*

ARTICVLVS I.

De Intemperie Cerebri, Sanguinea, Bilioſa, & Pituitoſa.

Sanguinea *cerebri intemperies à ſanguine ſeu tenui ſeu craſſiore procedit.* Cognoſcitur *niſi à cauſa externa proveniat, extenſione & gravitate flante præſertim auſtro, oculorum rubedine, calore mitiore, partis anterioris ab horâ nonâ noctis ad tertiam diei dolore.* Oritur *à plethora & ejus cauſis. Deducitur in actum ab affectibus nimiis, vini potu & aliis quæ calorem vel dolorem capiti inferunt.* Curatio *inſtituenda Citò, ne inflammatio vel alius affectus oboriatur.* Peragitur. I. *Sanguinis qui influxit diverſione, per venæ cephalicæ vel pedum ſi menſes vel hæmorrhoides ſuppreſſi, Arteriotomia propter* ἀνεύρυσμα *non tentanda, ſectionem quæ evacuat & revellit.*

Cucur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cucurbitular. lumbis, ſcapulis & cervici impoſitionem, Lenem evacuationem. Re-*pulſionem per repellentia poteſtate frigidâ hyeme, actu æſtate. ſi æger juvenis, niſi catarrhus adſit, & per frictiones inſtitutam.* II. Sanguinis qui influxit eductione *ſenſibili per nares millefolio attritas, per venam in frontem excurrentem, ſi poſterior pars afficitur.* Diſcuſſione. Diæta *conveniente.*

Bilioſa *cerebri intemperies quæ à bile exuperante procedit.* Cognoſcitur, *ex dolore dextræ inprimis partis acri & pungente, calore fervido, actionum cerebri depravatione, aurium excrementis flavioribus & multis, oris amaritudine.* Oritur *à cauſis bilem generantibus.* Dividitur *in illam quæ eſt per* eſſentiam, *in qua Curatio adminiſtratur.* I. Venæ ſectione *dextri brachii poſt levem clyſterem nulla præmiſſa præparatione ſi febris abeſt.* II. Præparatione *ſi opus per refrigerantia & humectantia cephalica, eò fortiora quo bilis validior.* III. Purgatione *per aloëtica & alia cerebro ſpecialia.* IV. *Reliquiarum* abſumptione; *ubi Camphora propter vigilias vitetur.* V. Digeſtione *per digerentia medicamenta.* VI. Diæta *oppoſita.* *Et illam* quæ per conſenſum, *in qua procedendum, ut in ſuperioribus expoſitum eſt.*

Pitui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Pituitoſa *cerebri intemperies* Cognoſcitur *ex ſignis in intemperie cerebri frigida allatis. ſomnus eſt profundus vel multus, niſi ſoluta pituita Catarrhus excitetur & tuſſis. Dolor magis in occipite, à tertiâ horâ noctis ad nonam affligens. Faciei pallor, niſi diuturnitate à ſanguinis parte eò delata, rubedine ſuffundatur.* Oritur *à cauſis pituitam generantibus, cerebro præſertim frigido, epate calido & humido, qui ſanguinem vaporoſum eò mittit.*

Curatio *non eſt facilis hyberno præſertim tempore, & facilè in apoplexiam & paralyſin abit.* Perficitur. I. Alteratione *poſt primarum viarum evacuationem per Cephalica calida & ſicca primò benigniora mox fortiora, illaque ſæpius repetita, ubi decocto* Chinæ, Guajaci Saſſafras *agi poteſt.* II. Purgatione *alterationi interpoſita, ubi pillulæ* Aſſajereth, aureæ, *&* Cochiæ *vel illarum* extractum *locum habent.* III. Evacuatione *particulari per Errhina, maſticatoria, gargariſmos, collutiones oris &c.* IV. Topicorum applicatione, *inter quæ fomenta, embrochæ, ſacculi, quibus inſenſibiliter materia evacuatur, locum habent.* V. Cauterii *ad ſuturam coronalem, vel ſetacei in cervice, ſi morbus cedere non vult,* appoſitione. VI. Corroboratione *per appropriata cephalica.*

VII. Diæta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

VII. Diæta *cauſæ & morbo oppoſita.* Dividitur *quod* vel *ſit à Pituita craſſâ, ubi præparationes locum habent; nec venæſectio benè adhibetur:* Vel *à pituitâ tenui & fluidâ, quæ Catarrhum excitat, & in qua ptarmica & Errhina fortiora vitanda ſunt.*

ARTICVLVS II.

De Intemperie Cerebri Seroſa, Melancholica, & Atrabilaria.

Seroſa *cerebri intemperies,* Cognoſcitur, *ex illis ſignis quæ in primo libro expreſſæ ſunt. Derivatur ad caput, ſeu ſenſim cum ipſo ſanguine arterioſo præſertim & ſpiritibus; ſeu confertim ob cauſas externas validiores, potum vini nimium, iram, exercitationes &c.*

Curatur. I. Humoris *ſeroſi à cerebro* evacuatione, *nullis præparantibus præmiſſis, Ea peragitur.* 1. Purgatione *humoris per hydragoga.* 2. Venæſectione *ſi febricula & fervor adeſt, quæ ſerum in caput movent, & ſi evacuatio conſueta ſuppreſſa eſt.* 3. Sudoriferorum *non calidorum, ut* Antimonii Diaphoretici, *bezoardici* Lunaris, fumariæ, *&c. exhibitione.* 4. Diureticorum *quæ lieni quoque proſunt,* propinatione. II. Intemperiei correctione, *per pulverem oſſium humanorum, lotiones*

exſic-

exſiccantes, &c. III. Diætâ *de qua vide Practicos.*

Melancholica *cerebri intemperies*, Cognoſcitur *ex deliriis cum timore & mæſtitia. dolore ſiniſtræ præcipuè partis, ſomniis & viſis turbulentis, repentina interdum motus amiſſione.* Oritur *à cauſis melancholiam procreantibus.* Curatio *eſt facilis ab initio.* Peragitur. I. *Humoris* melancholici *purgatis primis viis, repetita* præparatione, *per calefacientia & humectantia, inter quæ Syrupus* de pomis *præſtat.* II. *Ejuſdem, per potiones purgantes primò lenes pòſt fortiores,* lapis lazuli *laudatur, additis humectantibus evacuatione; quam evacuatio per Errhina & alia inſequi debet.* III. Cerebri *per* Confect. Alkermes *& alias* roboratione. IV. Diæta, *in qua acetum quod melancholiam fermentet, vitandum.* Dividitur *in illam quæ eſt* per eſſentiam, *in qua & cephalicæ ſiniſtri brachii ſectio copioſa, ſi niger ſit ſanguis, pauciſſima ſi purus, habet locum: & illam quæ vel à* menſium *vel* hæmorrhoidum *ſuppreſſione oritur, in qua revulſio, & venæ in talo ſectio locum habet.*

Atrabilaris *cerebri intemperies*, Cognoſcitur *ex vigiliis & delirio &c.* Oritur *à cauſis melancholicum ſuccum ſuppeditantibus, eundemque exurentibus. viſcerum*

rum fervor hic plurimum poteſt. Curatio *eſt difficilis, quia nimium à cerebri temperie recedit.* Perficitur. I. Repetita *per refrigerantia & humectantia, evacuatione primarum viarum præmiſſâ,* præparatione. *Compoſitum* Cachunde, *de qua in Melancholia, hic locum habet.* II. Repetitâ *atræ bilis per medicamenta melanagoga humidis permiſta; item particulariter cerebrum purgantia,* Evacuatione. III. *Per* Topica *& balnea aquæ dulcis* digeſtione. *Si non cedit ſerum lactis cum Antimelancholicis humectantibus propinetur.* Dividitur, *I. In illam quæ eſt* per Eſſentiam, *ubi cephalicæ vel baſylicæ communis ſectio locum habet. Et illam quæ à* menſium *vel* hæmorrhoidum *ſuppreſſione, de qua ſuperius. II. In illam quæ eſt à* Sanguine *adusto, in qua ægri ad riſum ſunt proclives. Venæ ſectione curatur.* Bile flava, *in qua delirium ferinum & iracundia viget. vel* humore melancholico *in qua mæſtitia & taciturnitas, vel hac ruptâ, loquacitas dominatur, &c.*

CAPVT

CAPVT III.

De Meatuum cerebri anguſtia.

MEatuum Cerebri anguſtia eſt, quando illi à cauſis ſuis vel obſtruuntur, vel comprimuntur.

Meatus iſti ſunt pori cerebri *quod fungoſum eſt, ventriculi, venæ, arteriæ, nervi & cranii ſuturæ.*

Signa *ex actionum cerebri imminutione vel abolitione ſumuntur.* Cauſæ *ſunt, vel* Obſtructio *ab humoribus pituitoſis, ſanguine extra vaſa effuſo, vaporib. craſſis: vel* Compreſſio, *vel à cranio propter vim illatam, vel ſanguine vaſa diſtendente, unde illa* φλεγμονώδει διαθέσει *afficiuntur, vel in ſubſtantiam propter copiam, tenuitatem, vel acredinem illapſo. pituitoſo humore baſin Cerebri occludente. Tumore duro.*

Curatio *ſecundum differentias variatur.*

Differentiæ *deſumuntur à cauſis,*

Alia eſt à Cauſis externis, *nempe. Aut fumis carbonum, cereviſiæ, muſti &c. ſuffocantibus. Tum Aegri libero aëri exponendi. Vapores aqua vitæ cum theriaca diſcutiendi, vomitio vel ſternutatio excitanda. Aut* Cranii compreſſione, *ab ictu. Tum præſentes & æger conſulendi. Cerebrum ut de fractura dicetur, elevandum.*

Aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Aut ſuturarum *ſeu* defectu, *qui corrigi non poteſt ; ſeu ab humoribus & vaporibus* ob-ſtructione, *qui fomentis diſcutiendi.*

Alia ab internis *nempe.* I. Sanguine *aut extra vaſa ſua effuſo, & anfractus ejus obſtruente, aut vaſa ita diſtendente, ut meatus comprimantur.* Tum *plethora plærumque adeſt, ſanguis per os & nares interdum erumpit. niſi hoc fiat, putredine ſua inflammationem &c. accerſit. Per venæ ſectionem & cucurbitulas evacuandum & revellendum. ſecta vel frontis vel linguæ vená derivandum.* II. Pituita craſſa *vel baſin cerebri comprimente, vel exortum nervorum obſtruente, & ſic Spiritus animales intercludente.* Tum, *Cauſæ pituitam generantes, capitis gravitas, oculorum obtenebratio, pituitæ per nares vel fauces ſuppreſſa evacuatio, præceſſere. Niſi tempeſtivè evacuetur, paralyſin &c. infert.* Curatio *prout in intemperie pituitoſa dictum inſtituenda.* III. Vaporibus, *qui* vel *à victu pleniore vel vaporoſo procedunt, à quo abſtinendum :* vel *ab humoribus in inferioribus hærentibus, qui evacuandi :* vel *in principio febrium, ubi earundem ratio habenda. revellendum, deprimendum.* IV. Tumore, *qui vix vivente homine cognoſcitur, nec eſt curabilis.*

CAPVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT IV.

De Commotione Cerebri.

COmmotio cerebri eſt ejuſdem de loco naturali propter externas & violentas cauſas dimotio.

Subjectum *eſt cerebrum, præſertim ſecundum ſuperiores partes*. Signa *ſunt, ægrorum conſternatio, ut quaſi muti & apertis duntaxat oculis immoti evadant.*

Cauſa *eſt ictus vel caſus validior. bombardar. vel fulgurum fragor, quæ vel ſpiritus tantum conturbant, vel etiam cranii fracturam cauſantur.*

Curatio *abſolvitur.* I. Sanguinis *&* revulſione *per venæſectionem, ne affluat. & repulſione, vitatis ſiccis & adſtringentibus, ne pori obſtruantur, & tranſpiratio intercipiatur.* II. Sanguinis *ſi quis effuſus* evacuatione, *per ſectionem venæ, tum puppis, quæ ſupra lambdoidem eſt: tum illius; quæ ſub lingua.* III. Diſcuſſione, *primò cum repulſione conjuncta, pòſt ſola per calefacientia & humectantia.*

Dividitur *in* Leviorem *&* Graviorem.

Levior *eſt in qua duntaxat virtus animalis in cerebrum retrahitur, & nulla ſit vaſorum ruptio.* Tum *ſopor duntaxat incidit, nec tamen ita profundus.*

Gravior,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Gravior, *in qua etiam cerebri partes à naturali ſitu dimoventur, meatus concutiuntur, & vaſa rumpuntur.* Tum *ἀφωνία accidit. ſanguis per os & nares effunditur. Vomitus ventriculo conſentiente infeſtant. Materiâ putreſcente oritur febris, delirium, cerebri Sphacelus &c, & detruſâ ad nervo[s] materia alia Symptomata.*

CAPAT V.

De Inflammatione Cerebri.

INflammatio Cerebri eſt ejuſdem tumor à ſanguine è vaſis in ſpatia partis effuſo & putreſcente exortus.

Signa *ſunt, febris acuta & continua quæ de tertio in tertium exacerbatur. Delirium perpetuum, quod ſenſim & paulatim inchoatur. faciei & oculor. rubor & ſqualor, membranis calore adurente exſiccatis, lachrymæ acres, excrementis quaſi ſponte defluentibus ob partis imbecillitatem. pulſus frequens & velox &c.*

Cauſa *eſt ſanguis è vaſis elapſus, & ibidem intercepta tranſpiratione, putreſcen[s].* Effunditur, *vel propter copiam ſuam: vel propter tenuitatem & acredinem: adjuvantibus illis quæ aut ſanguinem ad caput deferunt, aut eundem violenter commovent, ut ſunt, aëris fervor, dolor, percuſſio, vulnus, ira. &c.*

Cura

Curationis *ſpes ferè* Nulla, *ſi convulſio ſupervenit. ſi urina alba & pellucida eſt, quia bilis ad caput rapitur. ſi præſente jam delirio, ſtridor dentium, ob muſculorum in temporibus & maxillis convulſionem advenit. ſi ad ſuppurationem tendit, quia pus intra cranium & membranam evacuari non poteſt.* Aliqua, *ſi die critico copioſus ſanguis ex naribus fluat. ſi ſudor multus & calidus à capite. ſi per alvum magna bilis copia poſt morbi vigorem evacuetur.* Parva, *ſi plures functiones læduntur. ſi lingua contremiſcit. ſi rigor, albis per alvum excretis infeſtat. ſi nigra ſtilla eaque ſyncera ex naribus accidit, quia ab exuſtione valida talis eſt. ſi feſtucas colligunt.* Perficitur. I. Humoris *qui influit.* 1. Revulſione, *ſeu per ſectionem Cephalicæ, aut ſi magna adſit copia, medianæ primum, ſed non ad animi deliquium: ſeu per cucurbitulas cum ſcarificatione profunda, ad partes inferiores & ſuperiores; ſeu per alia revulſionum genera.* 2. Repulſione *niſi materia ad capitis cutem vergat. per repellentia vel tepida, aceto levi temperata, capiti raſo appoſita, ſi calor vel internus vel externus non adeſt; vel frigida, ſi hoc eſt.* 3. Interceptione *per faſcias collo circumjectas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

4. Leni purgatione. II. Humoris *qui influxit*, Evacuatione, *per apertionem venarum capitis, narium, ſub lingua, & applicationem hirudinum, cucurbitulæ ad ſynciput. Diſcuſſione per medicamenta ex diſcutientibus confecta, Vnguent. Alabaſtrinum &c.* III. Diæta, *in qua jejunium vitetur, &c.*

Dividitur *trifariam.*

I. *Alia* febrim antecedit, *in qua febre abſente purgare licet, majore præſertim Cacochymia præſente. Cucurbitulæ ſummo vertici ſunt apponendæ, ſcarificatione ſubſequente. Alia* febrim ſequitur, *in qua etiam lenioribus purgari poteſt, ſi materia turgeat.*

II. *Alia* magis à ſanguine quàm bile, *in qua plus ſanguinis mittendum. Alia à* bile magis quàm ſanguine, *in qua potius purgandum eſt.*

III. *Alia eſt* Membranarum cerebri, *cui ſigna ſuperius appoſita conveniunt. Alia* Cerebri, *in qua primò dolor caput occupat, & per occiput ad collum, & univerſam nucham penetrat. ægri non delirant, ſed ſenſus externos & internos amittunt. parum aut nihil loquuntur, &c.*

CAPVT VI.

De Hydrocephalo.

HYdrocephalus eſt tumor capitis à ſeroſi humoris in aliqua membrorum caput conſtituentium parte, collectione, exortus.

Signis *opus non eſt. Nam ipſo viſu malum cognoſcitur. Corripit magis infantes quàm adultos.*

Cauſa *eſt humor aqueus, ſeroſus, interdum fæculentus, imò & cruentus.*

Curatio *eſt* dubia, *tum quia pars nobilis: tum quia ſubjecta tenera: tum quia apoplexia vel lethargus facilè ingruere poſſunt.* Perficitur. I. Aquæ eductione. *per hydragoga, ſudores, Vrinam, inſenſibiliter diſcutientia & exſiccantia, ſectionem.* II. Cerebri *ad ſuam temperiem per calida cephalica* reductione.

Differentia *ab humoris ſitu ſumitur. Nam.* Alius *eſt ab aqua inter cutem & pericranium hærente.* Tum, *humor eſt mollis, ad candelam pellucidus, doloris expers. facilius medicamentis cedit, & ſectione unica tolli poteſt.* Alius *ab eadem inter pericranium & cranium conſiſtente.* Tum, *dolor affligit, ſectio bina eſt adhibenda.* Alius *ab eadem inter cranium & membranas collecta.* Tum *tumor non eſt ita mollis,*

dolor major, frons extra ferè projecta eſt. Malum etiam ferè incurabile.

CAPUT VII.

De Contuſione Capitis.

Contuſio capitis eſt ejuſdem, extrinſeco plærumque integro apparente, à re gravi, dura & obtuſa, colliſio.

Signa *quæ præceſſere dabunt. Sanguis ex venis effunditur, & tumor mollis, lividus, abſque magno dolore excitatur.*

Cauſa *eſt in definitione expreſſa. Cute plærumque integra, exiguæ venæ ſub cute aperiuntur.*

Curatio *ita inſtituenda, ut.* I. Humorum affluxus prohibeatur. *idque per venæ ſectionem, ſi contuſio major eſt. per repellentium & adſtringentium admotionem, quæ ſæpius ne incaleſcant removenda. Capillis abraſis ol. roſac. locus inungendus. per doloris mitigationem.* II. Sanguis qui ſub cutem effuſus eſt, evacuetur, *inſenſibiliter applicato Emplaſtro de* betonica, *Cerot Vigonis, de* Minio, *de* matris ilva, *de gratia Dei.* III. Suppuratio, *ſi impediri non poteſt, juvetur,* Triapharmaco *quod componitur, ex olei dulcis parte una, aqu communis partibus duabus, farinæ tri tic. q. ſ. quibus ovi vitellum addatur* IV. Materia *in pus converſa, ſection*

in loc

in loco decliviore facta, extrahenda.

Dividitur *tripliciter*.

I. *Alia eſt cum* cutis vulnere, *de qua ſequenti capite agetur. Alia* ſine eo, *de qua hoc loco dictum eſt.*

II. *Alia in qua* muſculi temporales *contunduntur.* Tum, *Delirium, paralyſis, convulſio & mors inde ſequitur. ſectio in loco propinquo inſtituenda eſt, ut muſculi caput moventes vitentur. Alia in qua* contuſi non ſunt.

III. *Alia eſt* Adultorum, *de qua præcedentia accipi debent. Alia* Puerorum, *in qua.* 1. *Abraſo vel forcipe detonſo capite linteum ovi albumine, aceto, & roſaceo madidum, imponendum, & deligatione factâ, integro die naturali, linteum extrinſecum iiſdem madefaciendum.* 2. *Sequenti die Cataplaſma* benedictum *apponendum, & uſque ad diem nonum continuandum.* 3. *Poſt undecimum Emplaſtrum* diapalma *Galeni, quod tertio quoque die immutandum.* 4. *Poſt vigeſimum Emplaſtrum* barbarum. 5. *Si ex partu fit,* Diaphœnicinum *ex roſaceo confectum diſcutit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT VIII.

De Vulneribus Capitis.

ARTICVLVS I.

De Vulnere cutis & pericranii.

VVlnera capitis in triplici ſunt differentia. *Vel enim* ſolam cutem, & *pericranium* cranio intacto, *attingunt. Vel* cranium intactis membranis, *vel etiam* membranas.

Vulnus cutis illæſo cranio eſt, quando ſcilicet ſolum cutis, panniculus carnoſus, muſculi, vel etiam pericranium vulneratur.

Signa *quod attinet, vulnus vel obtutu patet, vel ſpecillo indagari poteſt.*

Cauſa *evidens eſt, non eſt quod de ea multa dicamus.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Dividitur *in Vulnus* cum contuſione & ſine contuſione.

In Vulnere cum contuſione. 1. *Humectandum & emolliendum ita, ut partis calorem naturalem à contuſione, aëre externo, medicamentis debilitatum foveant.* 2. *In principio* oleo roſar. maturo *cum vitello ovi in mollioribus corporibus, in durioribus reſinâ lariceâ.* 3. Therebinthina *omnibus*

nibus vulneribus partium nervoſarum præſertim, commoda eſt. 4. Circa diem ſeptimum pus ſemelius oſtendit. 5. Si fiat à morſu feræ, labia vulneris ſcarificanda, ſanies ſanguiſugis extrahenda. Vlcus medicamentis abluendum.

In Vulnere ſine contuſione. 1. *Interna cauſa ſeu* δυσκρασία *partis calida & dolorifica removenda, per inunctionem Vnguenti* de Alabaſtro, *Roſac.* 2. *Si ſola deligatione hiantia vulneris labia conjungi non poſſunt, ſutura cruenta vel ſicca ad contactum adducenda; Vulneri verò medicamentum aliquod digeſtivum imponendum. Nec tamen id facilè faciendum, idque propter pericranium, quod intimè cranio adhæret, & per ſuturas membranis internis connectitur.* 3. *Cranio denudato & raſo, quod fit ut materia idonea carni generandæ ſuppeditetur, nec tamen facilè faciendum, non unguenta imponenda, ſed medicamenta actu & potentia ſicca, cum linamentis ſiccis, & temperamento oſſis ſimillimis applicanda. Plura vide apud Practicos.*

ARTICVLVS II.

De Vulnere Cranii ſeu Fractura.

VUlnus ſeu fractura cranii, eſt continua in cranio ſolutio à vi exteriore facta, membranas cerebri non attingens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *ſumuntur*, tum *ex Symptomatum inſequentium Syndrome, ut bilis vomitu, ſanguinis per nares & aures fluxu, caſu, ſtridore fracti oſſis &c:* tum ex *conditione ictus, ubi percutiens, capitis ictum recipientis conditio, Inſtrumenti diſpoſitio ſpectanda ſunt. tum ex ſpecillo nec nimis acuto, nec nimis craſſo. atramento, raſione &c.*

Cauſæ *ſunt evidentes, continuum in cranio ſolventes.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi poſt ſeptimum febris obvenit, quia putredinis in cerebro eſt indicium. ſi vulnus aridum, ſiccum, purulentum, nigrum evadit.* Dubia, *ſi ægri vires ſtatim deficiunt, ipſe ſenex, quia calor illius debilior, & ſanguis ſeroſus. ſi caput deſtillationibus & Eryſipelatibus obnoxium. ſi Symptomata quæ ſtatim obvenere quarto vel ſeptimo die permanent & augentur.* Operoſa, *ſi obvenit æſtate propter inflammationis imminentis metum. ſi humidâ regione, quod ab humidis facilè offendatur cerebrum. ſi plenilunio propter humorum abundantiam. ſi cerebro vulnus vicinum. ſi in ſyncipite & bregmate, quia cerebrum hic vicinius magis arcuatur, ſaniei commodus effluxus non datur. ſi in temporibus, quia muſculi temporales arteriis, venis, & nervis abundant, & maxillæ inferioris motus læditur. ſi in ſuturis,*

tum

tum quia cranium ibi imbecille, tum quia dura mater fibris ibi annectitur. ſi accidit cum contuſione, quia iſta multa illaque occulta mala infert. De illius inſtitutione *hæc obſervanda.* 1. *Quia in corporibus plethoricis, quæ levia etiam ſunt vulnera, ob humiditatem Symptomata attrahunt, evacuandum; ita ut mitioribus fortiora addantur, & illa quæ bilem & ſerum purgant,* evacuentur: *Venæ ſectio etiam inſtituatur, & Clyſteres applicentur.* 2. *Bilem & ſeroſos humores alterantia, motumque calidorum humorum ad caput impedientia ſummè proſunt.* 3. *Si cutis ſit vulnerata, & non ſatis pateat, latius aperienda, donec fiſſura tota in conſpectum veniat. Tum verò pericranii ſectio tentanda, cum ſuſpicio eſt læſi cranii. Commodiſſima eſt illa, quæ tranſverſis lineis figurâ crucis fit.* 4. *Muſculi temporales propter nervoſitatem vitandi; ſuturæ propter fibrarum tranſitum.* 5. *In vulnere frontis cavendum, ne ſectio fiat per tranſverſum. Nam ſi muſculus qui palpebram attollit, ita ſecetur, palpebra decidit. Sectio itaque à parte inferiore ſurſum verſus facienda, &c.*

Differentiæ *fracturæ cerebri ſunt quinque.*

I. Fiſſura *à gravi & contundente telo in oſſe duriore, eaque conſpicua, inconſpicua, capillaris,*

pillaris, brevis, longa, recta, curva, laminæ externæ, internæ, utriuſque, &c.

II. Contuſio *ſeu colliſio, cujus duæ ſpecies.* Una, *cum cranium ſolum in ſeipſum cedit ac ſubſidet.* Altera *cum cranium ſolum deprimitur, & foveam in oſſe molli acquirit.*

III. Depreſſio, *cum os finditur, & retrocedit.*

IV. Sedes *cum à telo acuto cranium læditur, ita ut aciei teli impreſſi veſtigium conſpicuum ſit. Huc pertinet* Dedolatio.

V. Contra fiſſura, *ſeu* ξυμφορεα, *quæ tres habet modos.* 1. Cum *locus fiſſus & percuſſus, ſunt in uno eodemque oſſe.* 2. Cum *ejuſdem oſſis percuſſa tabula externa, eaque integra manente interior dehiſcit.* 3. U*bi os percuſſum ab oſſe fiſſo ſutura diſterminatum eſt. De quibus vide Practicos, inprimis* Iacobi Berengarii Carpenſis *aureum* de fractura cranii *libellum, Lugduni nuper editum.*

ARTICULUS III.

De Cranii fractura cum meningum læſione.

C*Ranii fractura cum meningum læſione eſt* duplex. *Nam.*

Vel Dura meninx *ſaltem ſimul læditur:* Tum *ſanguis copioſè effluit, cum plurima vaſa*

vaſa per eam diſſeminentur, & dolor in parte membranoſâ valdè urgeat. In Curatione *non neglectis quæ vulnus cranii ſpectant, ſanguis eſt ſiſtendus. Dolor oleo roſarum tepido leniendus. ſi purulenta evadere incipit melle roſato detergenda. ſi huic non cedit ad fortiora, ut Vnguentum Ægyptiacum accedendum, &c.*

Vel Pia mater, *ſeu tenuis membrana, ſimul afficitur. Tum ſanguinis profluvium & inflammatio metuenda eſt. Curationem vide apud Aquapendent. chirug. l. 2. c. 20.*

TITVLVS II.

De Symptomatibus Cerebri.

CAPVT I.

De Symptomatibus ſenſuum externorum.

S*Ymptomata Cerebri, infeſtant* vel *ſenſum tactus*, vel *ſenſum communem*, vel *Imaginationem*, vel *Imaginationem & Ratiocinationem ſimul*, vel *plures ſenſus internos*, vel *motum animalem*, vel *ſenſus internos, externos, motum & Ratiocinationem, ſeu plures animalis facultatis actiones ſimul*, vel *excretionem & Retentionem. Ad primum pertinet.* Dolor Capitis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS UNICVS.

De Cephalalgia ſeu Dolore Capitis.

CEphalalgia eſt tactus in partibus capitis membranoſis à ſolutione continui facta, moleſtia & corruptio.

Subjectum *eſt caput ſecundum partes membranoſas, cute, pericranio, nervis membranis veſtitis, ipſa ſubſtantia cerebri non excluſis.*

Signis *opus non eſt, ex relatione patientis cognoſcitur.*

Cauſa *eſt quicquid quoquo modo violentam unitatis ſolutionem infert, ſive id faciant occultè, ſive manifeſtè: ſive ſit* externum *quid, ut ervum, lactis potus, glandes palmarum & quercuum, ſemen viticis, olivæ nigræ, odor rei gravis &c. ſive* internum, *de quo differentiæ conſulantur.*

Curatio *eſt* Bonæ ſpei, *ſi quarto die bona ſigna apparent. ſi pus, vel aqua per nares, aures, vel oculos effluat.* Ambiguæ, *ſi febris acuta adeſt, & urina alba, quia bilis ſurſum fertur, & inflammatio metuenda eſt. ſi æruginoſa vomuntur, & cum ſurditate vigilatur, quia ob collectam bilem vehementer citò inſaniunt. ſi Catoche, cum intercepta alvo, ferociente intuitu, facieque impensè rubente detinentur, quia opi-*

ſthotono

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

thotono corripiuntur. ſi ſimul ſonitus aurium ſine febre, vertigo, vocis ſurditas, & manuum torpor accidat, quia apoplectici vel Epileptici evadunt. Nullius *ferè. ſi vehemens cum fuerit, ſubitò deliteſcit, non ſequente alleviatione per criſin. ſi extrema frigeſcunt, quia calore retracto phlegmone excitari poteſt. ſi cum febre acuta ſit, & quarto die ſignum aliquod pernicioſum apparuerit. ſi ſanus eo repentè corripiatur, ſtatim obmuteſcat & ſtertat, nec febri valida corripiatur.* Peragitur. I. Doloris mitigatione, *vel per Anodyna, ex* cancris fluvialib. *cum aceto roſaceo contuſis, aqua* Verbenæ, *radice ipſius contuſa & impoſita, unguento alabaſtrino, quæ ſuturis & temporibus applicari debent: vel per* Narcotica *quæ fronti duntaxat apponi poſſunt.* II. *Cauſarum remotione, & partis roboratione, de quibus in Differentiis videbitur.*

Differentiæ *Cephalalgiæ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Symptomatica, *de qua hic agimus. Alia* Critica, *quæ non ab initio, ſed circa tempus criſeos affligere incipit.* Tum, *ſpiratio repentè fit difficilior, retractis hypochondriis. Venæ tument & arteriæ in temporibus pulſant. genæ rubeſcunt. ſpontaneæ lachrymæ fluunt, æger manibus nares ſcalpit, & hæmorrhagia plærumque inſequitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

II. *Alia eſt* Externa, *quæ pericranium obſidet, in ſuperficie percipitur, ad radices palpebrarum pertingit, capillorum manuſque preſſu exacerbatur. Alia* Interna, *quæ ad tactum miteſcit, præſertim ſi ſit ſine diſtentione, & ad radices uſque oculorum pertingit.*

III. *Alia eſt à* Cauſis Externis, *nempe.* 1. Ebrietate, *quam cereviſia cui chamæpeuce incocta eſt facilè cauſari poteſt.* Tum, *vomitu, materia in ventriculo fluctuans ejicienda. Folia vel* braſſicæ *in aqua calida madefacta, vel* Rutæ *cum aceto roſaceo contrita, applicanda. Spiritu vini caput irrorandum, pedes ſale & aceto fricandi.* 2. Contuſione, *percuſſione; vulnere, ubi curatio ex ſuis locis petenda eſt.* 3. Calore, *ſolis, balnei, ventor. auſtralium. Tum caput refrigerantibus agendum.* 4. Aliorum uſu, *ut ſunt, dactyli, avellanæ, caſtaneæ, nuces juglandes, tubera, ſemen cannabis, coriandri non præparati, Thus, ſtyrax, myrrha nimium ſumpta, &c.*

Alia ab Internis *nempe,* 1. Intemperie *abſque materia, quæ ſi* Calida, *dolor eſt vehemens, & caput calet. ſi* Frigida, *dolor eſt diuturnior, caput friget. conveniunt Rotulæ ex Diamoſcho dulci, & ſacculus ex calefacientibus Cephalicis.* ſi Sicca, *dolor eſt moderatus, lentus, præceſſere cauſæ exſiccantes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cantes. 2. Intemperie cum materia, *quæ vel eſt* A ſanguine, *Tum dolor mitior eſt, ſynciput potiſſimum occupat & ante cibum increbeſcit* Curatio *ex ſuis locis petatur, vel* A Bile. *Tum dolor eſt pungens, erodens, dextram Syncipitis partem plærumque occupat. In* Curatione *proſunt Epithemata ex* laudano Opiato *cum aqua roſarum, Veſicatoria ad collum locata, Aquæ roſar. cum Camphora olfactio, Capitis ex* Agarici decocto *cum floribus chamæmeli lotio, Auricularum ſcarificatio, &c.; Vel* à Pituita. *Tum dolor in dextra potius occipitis parte affligit. Valent*, Oxymel ſquillit. *aqua flor.* ſambuci, puleg. roriſmar. *cum cryſtallis nitri.* Nuclei perſicor, *cum aqua verbenæ contuſi. Ol.* Nucis moſchat. *expreſſ. Balſamus* Apoplecticus, ſuccini, *ſacculus* Hartmanni. *Vel à* Melancholia: *Tum vigiliæ urgent. dolor eſt in ſiniſtra occipitis parte. Curatio ex ſuo loco petatur.* 3. *A* Flatu. *Tum dolor eſt vagabundus, tenſivus, ſtatis ſæpe diei horis recurrens.* Diſcutitur, *ſi tempora & ſutura coronalis, cum allio contuſo & aceto vini aut urina infantis commixto, inungantur & confricentur.*

III. *Alia per* eſſentiam *ſeu primaria, quæ interdum etiam à* vermibus *cum roſione quadam & pruritu narium oritur, & quæ*

quæ omnes ſuperiores differentias ſub ſe complectitur. Alia per conſenſum, *cordis ut in febribus, hypochondriorum, Ventriculi, uteri &c. & hæc ut plurimum eſt* Hemicrania. *Vide Tit.* 1. *hujus libri cap.* 2.

I.V. *Alia eſt* Cephalalgia ſpeciatim dicta, *quæ nihil aliud eſt quàm* dolor recens, levis, & ſine magnâ imbecillitate, facillimeque ſolubilis, *ab externis plærumque cauſis obortus, ſæpiſſimè cum febre. Alia* Cephalæa, *ſeu dolor contumax diuturnus, paroxyſmis maximis, ſed levibus de cauſis ſuſcitatis, totum cerebrum, caput, vel certè maximam ejus partem, potiſſimum membranas infeſtans. Alia* Hemicrania *dimidiæ partis capitis, quæ à partibus ſubditis exoritur. In ea quæ eſt* à ventriculo, *proſunt ad evacuationem* pillulæ Fernelii, *ex aloës opt. unc. ſ. pulv. elect. de gemmis, diatrionſantal. roſar. rubrar. ana gr.* VI. *Cum Syrup. de abſynth. & violar. num.* XXX. *formatæ, &* X. *horæ ante cænam deglutitæ. Capiti apponi poteſt Epithema ex* radic. cucumer. agreſt. *viridi cum verbenâ & abſynthio pontico in hydrelæo decocta.*

CAPUT

CAPVT II.

De Symptomatibus ſenſus communis.

ARTICVLVS I.

De Vigiliis nimiis.

S*Ymptomata ſenſum communem infe-ſtantia ſunt*, Vigiliæ, *&* Coma ſom-nolentum.

Vigiliæ præter naturam ſunt ſenſus communis & externorum præter modum exercitium, propter continuum ſpiri-tuum in organa influxum, exortum.

Signis *opus non eſt. Relatio ægri ſufficiet.*

Cauſa *in definitione expreſſa eſt*. Spiri-tus *autem* influunt, *quia ſopiri non poſſunt, ſeu propter externa, objecta nempe, lucem nimiam, curas, cogitationes; ſeu interna, intemperiem cerebri calidam, dolorem &c.* Curatio *eſt* difficilis. *ſi inciderint in ju-venes & minus aſſuetos. ſi delirium, vel convulſionem, vel tuſſim inferant. ſi diu durent. ſi à cauſis internis oriantur.* Con-ſiſtit. I. *In* Cauſarum *vigilias inferentium* remotione. II. *In* ſomni *ſeu per cephalica refrigerantia extra applicata vel intus data, ſeu per Narcotica* conciliatione. *Ex-cellunt, pinguedo* lucii piſcis *temporibus il-lita, Vinum* Hypnoticum *Mynſichti, So-poriferum* Saxoniæ, *Liquor ex* vermiculis

ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſpongiarum, cynosbati *poſtquam maturuerint expreſſus*, Opium *croco*, *magiſterio corallor.* & *Spiritu vitrioli correctum. pulmentum ex* ſemin. papaver. *cum* ol. Hyoſcyami, & *lacte muliebri*, *pulſib. applicatum*. Pediluvium *Hartmanni* &c.

Differentia *à Cauſis ſumitur.*

Aliæ ſunt à Cauſis externis, *nempe* 1. *Affectibus animi, timore, mærore, curis, conſuetudine. Tum iſta removenda*, & *quia intemperiem capitis cauſari ſolent, humorum proventui occurrendum.* 2. *Objectis ſenſuum externorum, quæ rejicienda. Laudatur inunctio narium per* Oleum nenupharinum & *eſus lactucæ.*

Aliæ ſunt ab Internis, *nempe.* 1. Intemperie calida & ſicca, *ſeu cum febre, ſeu ſine febre, quæ ſpiritus agitat*, & *vapores diſſipat. Curari ex ſuo loco debet*. 2. Vaporibus calidis, *acribus*, *ſalſis*, *qui membranas cerebri vellicando ſpiritus turbant. Hi*, vel *ab apoſtemate capitis aliquo elevantur*, vel *ex toto*, vel *ex partibus*, vel *ſine febre*, vel *cum febre*. *Signa & Curatio ex ſuis capitib. peti debent. quæ vapores demulcent, poſt cænam exhibenda ſunt.* 3. Vaporum ſpiritus ſopientium defectu, ſeu *quod non generentur, ut in inedia, cruditate.* Tum *in curatione ratio diætæ habenda eſt*: ſeu *quod diſſipentur, ut in in-*

temperie

temperie calida. Tum *ejuſdem ratio eſt habenda,* 4. Dolore, *in quo cum ſenſus communis ſimul afficiatur, eo commoto, omnes reliqui commoventur.* Curatio *ad ipſius mitigationem convertenda. Huc pertinet* Tuſſis, Alvi fluxus, *&c. quæ ſomnum homini eripiunt.*

ARTICVLVS II.

De Comate ſomnolento, ſeu Cataphora.

COma ſomnolentum eſt ſopor gravis, quod ſenſus communis torpens, nec ſpiritus animales ad ſenſus diffundi ſinat, nec ab iis accepta objecta agnoſcat & dijudicet, exortus.

Signa *ex eo ſumuntur, quod æger demiſſâ ferè inferiore maxillâ & hiante ore dormit, excitatus oculos aperit, reſpondet, ſed mox iterum, in ſomnum delabitur.* Sic *à caro, apoplexia & uteri ſuffocatione diſtinguitur.*

Cauſa *eſt quicquid ſpirituum animalium ad ſenſus organa influxum prohibet, eoſque ad actiones animales ineptiores reddit.*

Curatio *eſt* Dubia, *ſi virium imbecillitatem magnam, ſeu ex morbo aliquo acutiſſimo, ſeu ex gravi cerebri affectione ſequitur. ſi in continuis febribus accidit. ſi à cauſa maligna proficiſcatur.* Nulla ferè, *ſi à*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſi à morbis calidis & ſiccis oriatur, quia ita inſignem in cerebro refrigerationem eſſe neceſſe eſt. ſi malum ita ingraveſcit, ut ſenſus, motus, & reſpiratio ipſa tollatur. In quibus conſiſtat, in Differentiis videndum eſt.

Dividitur *pro ratione cauſarum.*

I. *Alia eſt ab* Humiditate vel Frigiditate cerebri. Tum *materia in capite evacuanda & diſcutienda, in illa, irrigatione capitis* acerrimo aceto *cum roſis &* florib. chamæmeli *permixto. in hac, cum oleo anethino calidè inuncto. In utraque Apophlegmatiſmis, Errhinis, ſternutatoriis. Alia à* Vaporibus narcoticis, *Spiritibus animalibus torporem inducentibus, qui,* vel *ſunt à nimio potu.* Tum, *eo adhuc in ventriculo hærente vomitus excitandus.* Vel *cum febribus plærumque conjunguntur.* Tum, 1. *Vapores ſeu per venæ in cruribus ſectionem, ſeu* per *clyſteres, frictiones, cucurbitulas &c. revellendi.* 2. *Iidem per Oxyrhodina actu calida, ſuturæ coronali applicata, quibus liberalius acetum admiſceatur, repellenda; vel quod melius, ruta, caſtoreo, aceto &c. diſcutienda.* 3. Ne *ea quæ ſomno depellendo exhibentur, febrem augeant, cavendum.* Vel *ſine ipſis affligunt. Tum à ventriculo, utero, vel aliqua parte inferiore elevantur. Iiſdem quibus antecedentes remediis tolluntur.*

Narco-

Narcoticorum vim infringunt, Ruta *cum* aceto, *balſamum* rutæ, Caſtoreum, nigella, *ſuffitus* ſulphuris, *&c. Diætam*, *vide apud Practicos.*

CAPVT III.

De Symptomatibus Imaginationis.

ARTICVLVS UNICVS.

De Vertigine.

S*Ymptoma imaginationis*, *quod & ſenſum communem interdum lædit*, *eſt* Vertigo, *quæ nihil aliud eſt* quàm falſa converſionis & circumgyrationis imaginatio, ab inordinato & circulari ſpiritus animalis, in cerebri parte anteriore, motu, exorta.

Subjectum eſt *cerebrum ſecundum anteriorem partem*, *quatenus eſt pars organica*, *ſpiritus animales continet*, *& quibuſdam meatibus in quibus illi moventur*, *præditum eſt.*

Signis *opus non eſt*. *Aliis omnia in gyrum circumagi videntur*; *aliis & viſus obſcuratur*, *nonnullis ſibilus in aurib. percipitur &c.*

Cauſa *eſt quicquid vel vapores ex ſe ſuppeditat*, *ut* radicula, allium, ſinapi, *vinum &c. vel humores fundere & agitare ſolet*, *quo & purgatio ſpectat.*

Curatio *eſt* dubiæ ſpei, *ſi ſenib. accidit*, *quia cerebrum debile habent*. *ſi diu durat*, *quia Epilepſiæ vel apoplexiæ eſt prænuncia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

prænuncia. ſi in ea caput vel corpus circumagi videtur. Peragitur. *I.* Diſcuſſione, *Tum foramina narium oleo* majoranæ, nucis moſchatæ *inungantur; vel iiſdem aqua roſarum cum aceto admoveatur. Tempora & carpi manuum, aqua aceto roſaceo cum gutta* ol. cinnamomi *mixta, inungantur. vel ſucco betæ nigræ illinantur. Palatum theriaca inungatur. II.* Venæ ſectione, *ſi nimis eſt fortis. III.* Revulſione *ſi ab inferioribus partibus procedit. IV.* Diæta, *in qua cibi vaporoſi, cereviſia multo lupulo condita, & alia vitanda. Ad præſervationem* ſemen carui *in vino maceratum, ſiccatum, & quotidie ſub horam decubitus ſumptum laudatur.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis.*

I. *Alia eſt à* Cauſis evidentibus *ſpiritus agitantibus, ut ſunt, diuturna totius corporis circumgyratio, aſpectus rerum circulariter motarum, proſpectus ex loco altiſſimo in profundum. Sic enim ſpiritus ex aſpectu rei inſuetæ & meticuloſæ diffunduntur, & retrahuntur.* Cognoſcitur *ex relatione ægri.* Curatur, *quiete & ſomno. ſi planè non ceſſat, frictionibus.* Si à fame *eſt, Mica panis in ſucco* granatorum, *vel vino auſtero intincta exhiberi debet.*

II. *Alia eſt à* meatuum cerebri anguſtia, *per quos quidem Spiritus animalis movetur,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

)etur, ſed quia impediti ſunt, retrocedit.)ritur ea vel ab obſtructione partiali, uam ſi vapores craſſi inferunt, citò ſolvi-ur: ſi humores ſeroſi & pituitoſi, diu du-at, fluctuationis ſenſus adeſt. In Curatio-ie ratio cauſæ haberi debet. Vel ex cerebri ompreſſione, & cranii fractura, quæ ſuis ocis videantur. Vel ex arteriarum ab xortu & ingreſſu in calvariam univerſo er cerebrum ductu coaleſcentia, de qua vi-vente homine vix aliquid certi ſtatui po-eſt.

III. *Alia eſt* à vapore ſpirituoſo *in Ce-rebro genito, qui inordinato motu in venas & arterias effuſus, ſpiritus animales ita agitat, ut circulariter in ſe convertantur, & phantaſiæ falſam hanc rerum ſpeciem exhibeant.* Cognoſcitur, *ex vehementi capitis dolore & gravitate, aurium diutur-no tinnitu, ſenſuum externorum quadam læſione. Malum eſt frequens, ex levi occa-ſione corripit, & diu durat.* Oritur, *à cau-ſis flatus generantibus, conſuetâ præſertim evacuatione ſuppreſſâ.* Curatur vel *in pa-roxyſmo de quo ſuperius:* vel *extra paro-xiſmum.* 1. Materiæ *vapores ſuppeditantis* evacuatione, *tam univerſali quam parti-culari. ab Errhinis quidam metuunt.* 2. *Ejuſdem* Revulſione Derivatione & Diſcuſſione, *per veſicatoria, cauteria, fri-*

ctiones,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ctiones, *lotiones capitis*. 3. Cerebri robo-
ratione *per externa & interna*. *Ex* appro-
priatis *laudantur*, ſtercus pavonis *drach. j.*
pondere in vino maceratum, *colatum & e-*
bibitum. *Extract.* Scorzoneræ, *Radices*
Doronici *comeſtæ*, Auricula urſi, *pinguedo*
damarum & colubrorum *temporibus il-*
lita, *Pulvis* bombycum exſiccatorum *ver-*
tici inſperſus. *Valent quoque Spiritus* roriſ-
marini, *oleum* ſuccini, Theriaca Hippo-
cratis, *Pulvis ex* cinnabar. miner. vera
unc. ſ. Margarit præpar. corallor. rubr.
præp. ana ſcr. ii. Croci ſcr. j. Foliis auri n. x.
factus, *& in aqua Lilliorum convall. doſ*
ſcr. j. exhibitus. *Electuarium* Saxoniæ. Di-
viditur *In eam quæ eſt* à ſanguine fervido
Tum *rubedo faciei*, *& pulſatio arteriarum*
adeſt. *In* Curatione *habenda ratio ven*
ſectionis baſilicæ primò ſi plethora adeſt
Cephalicæ ſtatim, *ſi in capite duntaxa*
abundat. *non eſt educendum confertim*, *ſe*
pluribus per intervalla detractionibus. *Ar*
teriotomia non facilè tentanda. & *In ea*
quę eſt ab humore pituitoſo. Tum *locus a*
intemperie pituitoſa conſulendus. *Evacua*
tio præmiſſo clyſtere optimè per extract. pi
lular. cochiar. *à ſcr. ſ. ad iſ. expediri pot*
rit. *Lixivium & Balſamum vide apu*
Agricol. p. 1. *p.* 38.
IV. *Alia eſt* à vapore ſpirituoſo,
al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aliis partibus elevato. Cognoſcitur *quod nulla ſenſuum læſio præceſſit, malum per vices affligit, partis affectæ ſigna adſunt.* Oritur, *Aut* à ventriculo *ſeu picrocholo, ſeu pituitoſo, ſeu ob imbecillitatem cibos corrumpente. Tum* Curatio *ad ventriculum obvertenda. Locum hic habent* granum thuris *unum atque alterum poſt cibum ſumptum, confectio* fæniculi, coriandri. *ſaccharum* prunellæ, *roſatum. Electuar. ex conſerva roſar. rubr. antiq. Diacydon. ſimpl. ſpirit. vitrioli, & Syrupo Menthæ. Reliqua vide de morbis ventriculi. Aut* ab Epate, Liene, Utero, toto, *ut in febribus fieri ſolet. Tum affectarum partium & Symptomatis ratio habeatur.*

CAPVT IV.

De Symptomatibus imaginationis & ratiocinationis læſæ.

S*Ymptomata imaginationem & ratiocinationem lædentia ſunt,* Memoriæ *læſio,* Delirium, Phrenitis, Melancholia, Mania, & Rabies ſeu Hydrophobia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS I.

De Memoriæ læſione.

MEmoriæ læſio eſt ejuſdem à cauſis ſiccitatem cerebri cum moderato calore conjunctam ad memoriam neceſſariam lædentibus, & ſic Spiritus animales vel nimis torpidos, vel nimis mobiles reddentibus, imminutio vel abolitio.

Signis *opus non eſt. Actiones ægri Symptoma detegunt.*

Cauſæ *cerebri temperiem ad memoriam neceſſariam lædentes, vel* calorem nativum obtundunt, *ſeu* externè *ut Venenata, Narcotica, cervici vel collo applicata ſeu* Interne, *ut Intemperies frigida, humida, quæ aut ob ætatem pueros & ſenes afficit; aut ob cibum & potum frigidiorem & humidiorem, aërem craſſiorem, morbos, & alias de quibus in intemperie frigidâ actum cauſas, alios. Vel* eundem diſſolvunt, *ut ſunt* Externè *philtra, vigiliæ, nimiæ cogitationes, medicamenta calida.* Interne *morbi calidi, cerebri abſceſſus, bilis abundantia, &c. Vel* eundem exaltant, *ut ſunt Intemperies calida & ſicca, quæ inordinatum ſpirituum animalium motum cauſatur. Vel* ſpiritum animalium motum impediunt, *ut ſunt Conformatio capitis & cerebri minor. Craſſities ejuſdem &c.*

Curat

Curatio *cauſas ſuas reſpicit, & ex ſupra dictis ſumi poteſt.* Appropriata *memoriæ ſeu conſervandæ ſeu reſtaurandæ putantur,* Tinctura lunæ *in aqua Lilior. convall. ſumptæ.* Pulvis Trithemii, *de quo in miraculis Mulleri, dictus*, Confectio Anacardina *dr. ſ. pondere cautè exhibita, niſi intemperies calida & ſicca impediat. Intemperiei frigidæ, humidæ reſiſtunt, Aqua* Magnanimitatis *Cunradi.* Lilium convall. Meliſſa, Thus *ſcrup. ſ. pondere cum vino ſumptum, nux moſchata, &c. de quibus conſulantur Practici.*

ARTICVLVS. II.

De Delirio.

DElirium eſt phantaſiæ & ratiocinationis depravatio, à phantaſmatis abſurdi & inconvenientis oblatione exorta.

Signa, incipientis, *in taciturno garrulitas & vice verſa, in mite, ferocia, ſermo obſcœnus, oculorum mobilitas, quod cum cerebro, arteriis, venis & nervis ſocientur, pulſus in hypochondriis cum perturbatione:* præſentis, *ſermones & actiones inconſueti & inconcinni.*

Cauſa *eſt phantaſma abſurdum, vitio ſpiritus animalis tam fixi quam mobilis, qui purus, lucidus, temperatus & ordinatè*

mobilis eſſe debet, exortum. ſi enim ab iſtis requiſitis deſciſcat, phantaſmatibus, circa quæ ratio occupatur, vitium communicatur, & ea intellectui non ita ut debent, offeruntur.

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Dividitur *delirium in* primarium & Sympatheticum.

Primarium eſt, *quando cerebrum per ſe afficitur. & eſt vel* cum febre *de quo ſequenti capite: vel ſine febre, continens ſub ſe*, tum παραφορὰν & λῆρον *ab imbecillitate facultatis principis, ob immoderatum ſanguinis profluvium, vel diuturnas vigilias exortum:* tum *Stultitiam, in qua facultates principes, non ſolum imminutæ ſed & depravatæ ſunt.* Sympatheticum, *quando cauſa ab aliis partibus communicatur.* Diſpeſcitur, *In illam quæ eſt* ſine Febre, *quæ ſub ſe complectitur temulentiam, ſeu à vino, cereviſia, Spiritibus inducta; ſeu à cannabi, lollio, hyoſciamo, coculis de Levanth corticib. mandragoræ, opio &c.* Præſervant *comæ abſynthii & rutæ ſtomacho jejuno comeſtæ, braſſica, buccella panis hauſtui ſuperc omeſta.* Curant, *Vomitus, Acidorum uſus &c. Et in illam quæ eſt* cum Febre *quod vel in febribus acutis accidit.* Tum *febris præſtò eſt. ſi in principio abſque ſign*

coction

coctionis adveniat, phrenitidem inducit. ſomno demulcetur. ſi cum coctione & aliis ſignis accedat, decretorium eſt. Curatur, 1. Revulſione venar. in pedibus apertione & aliis. 2. Fervoris ſanguinei in capite temperatione per Topica. 3. Hypnoticorum applicatione. 4. Materiæ quæ caput occupavit, tum Evacuatione venâ vel frontis vel linguæ ſecta; tum Diſcuſſione, per applicationem columbar. diſſectar. decocti chamæmel. &c. Vel in inflammatione partium, Diaphragmatis inprimis. Tum reſpiratio eſt inæqualis. hypochondria ſurſum & intrò revelluntur. delirium cum tuſſi & dolore lateris junctum eſt. Curatio ad partem affectam obverti debet.

ARTICVLVS III.

De Phrenitide.

PHrenitis eſt delirium perpetuum & continuum, ab inflammatione membranarum cerebri exortum, cum febre continua affligens.

Signa ſunt, delirium perpetuum, febris continua, vigiliæ perpetuæ, reſpiratio parva & frequens.

Cauſa eſt inflammatio membranarum cerebri, de qua hoc libro ſuperius egimus.

Curatio *ad morbum, vigilias, & Vrinæ ſuppreſſionem obvertenda eſt*. In illo Venæſectio *eſt unicum remedium: ſed & pennâ ad radicem inſtar ſtellæ effigiata, intra nares immiſſa, ac fortiter circumducta, copioſum aliquando eduxit ſanguinem. plura de Inflammatione cerebri videri poſſunt.* Propter iſtas *hypnotica repellentibus admiſceri, vel ſeorſim adhiberi debent*. Laudani opiati *gr. iii. in liquore convenienti, cautè adhibita, ne phrenitis in veternum abeat, laudantur.* Hæc *vel ſpontè, vel quod ægri reddere negligunt, accidere ſolet, & fomentis emollientibus tollitur. Habent in iſto morbo uſum* Luna potabilis *Hartmanni gutt.* VI. *pondere, pharmacum* phantaſticum *Bartoleti, cujus doſis à drach. j. ad ii. & Spiritus terræ ſigillatæ.*

ARTICVLVS IV.

De Melancholia.

MElancholia eſt delirium, à phantaſmate melancholico exortum, quâ detentus, uni cogitationi, abſque furore & febre, cum triſtitia & metu inhæret.

Signa *ſunt, Triſtitia & metus abſque cauſa evidenti. Taciturnitas vel ſermo incongruus de unâ re præſertim.*

Cauſa *eſt phantaſma melancholicum, quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quod procedit à ſpirituum animalium vitio qui cum lucidi, tenues, ſubtiles & mobiles eſſe debeant, obſcuri, opaci, tenebricoſi & fixi redduntur. Vnde omnia objecta ad modum vitioſæ diſpoſitionis ſpirituum, ſpeciebus imprimuntur. Hanc diſpoſitionem acquirunt, vel vitio cerebri, *à nitore ſuo deflectentis, & tales ſpiritus generantis: vel* materiæ ex qua fiunt *ſanguinis nempe & ſpiritus vitalis: vel* materiæ impuræ *& melancholicæ quæ ſanguini & Spiritibus permiſcetur, ſive ea ſit humor, ſive vapor.*

Curatio *eſt* facilis, *ſi recens, ſic enim ſolo victu & humectatione corporis ac capitis interdum curatur. ſi corpus augmentum ſumit. ſi imaginatio ſaltem læditur. ſi cum riſu aliquo eſt.* Nulla, *ſi hæreditaria.* Proceſſum *vide de intemperie cerebri melancholica, & infra in differentiis. Nota tamen.* 1. *Diætæ hic magnam rationem habendam. ſomnum ne in maniam abeat urgendum.* Acetum *nonniſi ut vapores ſicci à cerebro avocentur, adhibendum. Aquæ dulcis balneum non negligendum.* 2. *Aëgrum ad contrariam imaginationem ducendum.* 3. *Medicamentis interdum ad certum tempus abſtinendum. Laudantur hic,* Confectio Alkermes, Tinctura & Extractum Lazuli, Elixir proprietatis, Lapis Bezoar, Cachunde *medicamentum Indicum, cujus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

deſcriptionem vide apud Zacutum. Hiſtoriæ Medic. l. 1. p. 310.

Dividitur *in aliquot ſpecies.*

I. *Alia eſt* Cerebri, *quando Cerebrum in modo ſubſtantiæ à naturali luciditate, & puritate diſcedit.* Cognoſcitur *ex eo quod delirium eſt perpetuum & vehemens, melancholiæ in capite abundantis ſigna adſunt, ſanguis ſi emittatur, non eſt is craſſus nec ater.* Oritur, Externè, *à forti imaginatione, metu, & gravibus aliis animi affectibus.* Internè *ab humore melancholico in capite cumulato; ſeu ob intemperiem cerebri frigidam acquiſitam; ſeu ob melancholicam conſtitutionem, quæ ex affectibus agnoſcitur; ſeu ob materiam frigidam & ſiccam poſt morbos calidos, calore remittente & partibus tenuioribus reſolutis, in cerebro relictam.* Curatur 1. *Materiæ peccantis* alteratione & præparatione, *per fumariam, aquam vel Syrupum pomor. redolent. & Tartar. vitriol.* 2. *Ejuſdem* evacuatione, *per* extract. hellebori, *viis inferioribus apertis. Erhina, Sternutatoria.* 3. *Somni inductione per hypnotica.* 4. *Capitis roboratione, per* Tincturam Chryſoliti, *& alia appropriata.*

II. *Alia eſt* Totius *quando ſanguis melancholicus in toto redundat, & inde ad cerebrum mittitur.* Cognoſcitur *ex eo, quòd delirium*

elirium quidem eſt continuum, ſed cum
ertis exacerbationibus & remiſſionibus;
uòd melancholiæ in corpore abundantis ſi-
na adſint, & cauſæ præceſſere. Oritur *à ſuis*
auſis, de quibus in differentiis agetur. Cu-
atur. 1. Venæ ſectione *ſæpius inſtituta, ſed*
uia pauciſſimi ſunt in melancholicis ſpiri-
us, non copioſa; *vel in ſiniſtro brachio,*
vel in talo, crurum venæ ſi amplæ hirudi-
ibus aperiri poſſunt. 2. Humoris præpa-
atione, *per Syrupum* pomorum redolent.
fumariæ, *cum cremore Tartari, & Tartaro*
vitriolato, Confectionem Alkermes, *ſerum*
lactis *cum ſucco cichorii & fumariæ.* 3. E-
juſdem evacuatione *leni, ſæpius repetita,*
ſpiritus ac principes partes roborantibus, nec
non humectantibus caſtigata. ſed & fortio-
re, ſi ſanguis eſt nimis craſſus, niſi jam cor-
pus nimis contabuerit. hanc balnea *hu-*
mectantia additis emollientibus excipere
debent. 4. *Potu* acidularum & Therma-
rum *uſu*. 5. Capitis *per interna & exter-*
na roboratione, *inter quæ* embrochæ *in-*
primis laudantur. 6. Diæta, *in quo à legu-*
minibus abſtinere debet. Dividitur *pro ra-*
tione cauſarum. 1. *Alia eſt à* cauſis exter-
nis, *ut timore, vigiliis, curis, quæ humi-*
dum radicale exſiccant, ſanguinem in toto
corpore mutare poſſunt, & humorem melan-
cholicum detinent. Tum venæſectio minimè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

locum habere creditur. Alia ab internis, *nempe vel hæreditaria conſtitutione, quam ne temerè tangas: vel* Epatis *&* lienis *ſeu frigida & ſicca; ſeu calida & ſicca diſpoſitione; in qua, cauſa exurente ceſſante calor deſinit, & craſſiores partes, quæ frigidæ & ſiccæ ſunt relinquuntur. Tum aut eſt* cum ſanguine, *unde delirium cum riſu: aut* cum pituita, *unde pigrities, oblivio; aut cum* bile flava, *unde ira, &c. In* Curatione *cauſarum quoque ratio eſt habenda.*

III. *Alia eſt* Cordis *quando Spiritus vitales ob intemperiem frigidam & ſiccam, frigidi, ſicci & impuriores gignuntur. Curatio non differt à ſuperiore.*

IV. *Alia eſt* Hypochondriaca, *quando humor melancholicus, interdum frigidus & ſeroſus, interdum in venæ portæ ramis aduſtus in hypochondriis colligitur, & per vapores atros emiſſos, ſpiritus animales inquinat.* Cognoſcitur *ex eo quod per intervalla accedat; & in acceſſu interdum ſubitò & ex improviſò incurrat, interdum & ſæpiſſimè, primò ructus & ventriculi tenſivum dolorem; mox anxietatem, difficilem reſpirationem, cordis palpitationem, linguæ immobilitatem; tandem oculorum caliginem, aurium tennitum, brachii alterutrius vel utriuſque ſtuporem inducit.* Oritur *à vapore fæculento, qui ex humore melan-*

melancholico ex lienis, epatis & ventriculi ἀντιπεριστάσει *in hypochondriis collectus, verſus ſuperiora tendens, & in membra irruens ſymptomata illa infert, & in cerebrum, ſeu per orificium ventriculi, ſeu per venæ cavæ ramos emiſſus, Spiritus obfuſcat.* Curationem *in affectione hypochondriaca vide.*

V. *Alia eſt* Uterina, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quòd de ſiniſtri lateris dolore, & manifeſto in dorſo circa diaphragma pulſu, conquerantur.* Oritur *etiam à vapore, ſeu ex menſium obſtructione, ſeu ex ſeminis putredine exorto.* Curationem *vide ſuo loco.*

VI. *Alia eſt* Erotica ab Amore profecta, *quæ vel ex* philtris *contrahitur; & tum danda,* 1. Vomitoria *ex radice* Aſari *cum bezoardicis, aqua benedicta Rulandi.* 2. Sudorifera, *ut aqua Theriacalis,* Diaphoreticum *in acutis. Appropriatum eſt* pulvis ſecundinæ, *de quo vide Hartmann. Vel* ex veneris appetitu, & ſeminis abundantia. *Tum venerem ſopientibus & ſemen extinguentibus agendum. Vide de ea* Ferrandum *in peculiari tractatu.*

VI. *Alia eſt* Errabunda *quæ februario menſe plærumque infeſtare ſolet. Aëgri ulceribus in cruribus ſcatent, & ne per horam quidem uno loco quieſcere poſſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS V.

De Mania.

MAnia eſt mentis diuturna, cum audacia & ferocia, ſine febre, ab igneo ſpirituum fervore exorta, emotio.

Pars affecta *eſt & Cerebrum, memoriâ maximâ ex parte ſervatâ; & Cor, quod ex affectibus nimiis, & diuturna frigoris hyberni patientia, corde calorem copiosè diffundente colligitur.*

Signa *ſunt, ferocia, ſic à Melancholia; febris Symptomaticæ, quia putredo abeſt, carentia; ſic à phrenitide diſtinguitur. Accedunt Vigiliæ nimiæ, & alia communia delirii indicia.*

Cauſa *eſt ſpirituum fervor, cui occultam & potentiorem cauſam neceſſariò conjungi, ex Symptomatum enormitate & diuturnitate patet. Vnde verò iſte ſit, in differentiis exponetur.*

Curatio *eſt* difficilis, *quia affectus eſt diuturnus. tum ratione cauſæ, quæ pertinaciſſima, & fermenti ſe inſtar habet; tum ratione ægrorum qui non obediunt.* Bonæ ſpei, *ſi menſes & hæmorrhoides fluunt. ſi alvus laxa. ſi mitiora Symptomata. ſi copioſa ex naribus, varicibus, utero hæmorrhagia. ſi ſudores adſunt. ſi in taciturnam deſipientiam mutatur.* Peragitur. 1. Diæta

oppoſita,

oppoſita, in qua vinum cavendum, ſomnus provocandus, ægri Muſica demulcendi. 2. Cauſarum fervorem inducentium remotione, *de qua in Differentiis.* 3. Symptomatum, *vigiliarum præſertim* mitigatione.

Differentiæ *à Cauſis fervorem Spiritibus inferentibus ſumuntur.*

I. *Alia eſt à* Cauſis externis, *ut æſtu caniculari, excandeſcentia nimia, vini potentis hauſtu*, ſolano, cerebro fellis, muſtellæ, vino fulmine congelato, *philtro, canum vel luporum morſu, varicum fiſtularum & ulcerum antiquorum curatione, quæ ex relatione ægri & adſtantium cognoſcuntur.*

Alia ab internis, *de quib. in ſecunda Differentia.*

II. *Alia eſt à* ſanguine aduſto, *quæ* Cognoſcitur *ex plethoræ indiciis, oculorum rubedine & velut luſu, cantu, immodico ſaltu, &c.* Oritur *interdum ab hepatis intemperie calida, menſium vel hæmorrhoidum ſuppreſſione.* Curatio *venæ ſectione peragitur, non neglectis morbis à quibus cauſatur.*

Alia à Bile atra, *occulta proprietate ſtipatâ, quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod perpetua ſit, ſi in venis vel omnibus vel membris principalibus proximis ſtabulatur, delirium ſit cum inſania, ægrorum vires conti-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nuis vigiliis diſſolvantur. rabida mordendi & dilacerandi libido adſit. &c. Oritur *interdum à liene fervido* μελαίναν χόλην *prabente.* Curatur I. Sanguinis miſſione, *tum per vena brachii ſiniſtri & ſalvatellæ ſectionem, copioſa, ſi ſanguis nigrior, parcâ ſi rubicundior; tum per hæmorrhoidum & varicum, ſi apparent; vena frontis, ſi malum pertinacius, apertionem.* II. Humoris peccantis *per refrigerantia & humectantia Cephalica* præparatione. *Laudatur* oleum Camphoræ unc. j. ol. Muſci dr. j. pondere commixta, *& dr. ſ. valore exhibita.* Decoctum Anagallidis flore purpureo. III. Ejuſdem *per melanogoga,* lapidem *inprimis* lazuli, & mel helleboratum, *de quo* Petræus *in Noſologia*, eductione. IV: Cordis & *Cerebri per Confect.* Alkermes & *de* hyacintho roboratione. V. Topicorum uſu, *in quibus locum habent, cauteria ſuturæ coronali applicata, Cranii cum drepano apertio,* lixivium ex baccis lauri & radicibus hellebori nigri veri factum, *quo caput tepidè lavari debet &c. Specifica ſunt,* Liquor ſanguinis humani *cum extracto lapidis lazuli.* Cryſtalli ſaturni *cautiſſimè exhibendi.* ſanguis aſini *ex venis poſt aures captus, de quo Hartman. &c. Vide* Rulandum *in Curationibus.*

III. *Alia eſt per* Eſſentiam, *cui iſta omnia attribui poſſunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia per Conſenſum Uteri *inprimis, unde furor uterinus dicitur, de qua ſuo loco.*

ARTICVLVS VI.

De Rabie.

RAbies eſt delirium à veneno quodam peculiari in animali genito & homini communicato productum cum vehementi liquidorum omnium & aquæ potiſſimum abominatione.

Animalia *illa ſunt lupus, felis, canis, hic præcipuè.*

Signa *ſunt,* Incipientis, *iracundia, querela de aëre quaſi auſtrino, parvum bibendi deſiderium, luminum etiam de die accendendorum cupiditas, capitis vertigo.* Confirmatæ, *membrorum diſtentio ſed non continua, ſpuma, oculorum torvitas, in proximos exſpuitio, more canum latratus, ab aqua propter ſingularem quendam diſſenſum exhorreſcentia, unde hydrophobia dicitur.*

Cauſa *eſt* venenum, *quod ex peculiari quadam inclinatione in animali gignitur. homini per halitum, oſculum, ſalivam, morſum communicatur. in quibuſdam ex terrore, ſi Donato credendum, generatur. in nonnullis ad corni, vel ſanguinariæ, vel ſorbi contactum excitatur.* Producitur verò delirium *in quibuſdam citius die ad*

ſummum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſummum vigeſimo; in quibuſdam tardius etiam anno duodecimo. Idque vel ob partis demorſæ varietatem, aliæ namque ſunt nobiliores, aliæ ignobiliores: vel ob victus, qui venenum retundere poteſt uſum: vel ob patientium diverſitatem: vel ob regionum & temporum difformitatem.

Curatio eſt Alicujus ſpei ſi vulnus nervum, venam, vel arteriam non attigit. ſi profundum non eſt. Nullius, ſi timor aquæ adeſt, ſi ſingultus acceſſit. Conſiſtit. 1. In Præſervatione, ne venenum in corpus penetret. ubi occurrunt. I. Ligatura ſupra partem affectam, ſi id pars non patitur, intercipientium ſeu adſtringentium impoſitio. 2. Cucurbitulæ cum magna flamma, cum ſcarificatione ſi vulnus exiguum; ſine, ſi vulnus magnum. 3. Partis ſi vulnus nimis anguſtum amplificatio, ut venenum eò melius effluere poſſit. 4. Attractio per medicamenta vehementer attrahentia, vel cauteria actualia. II. In Curatione propriè ita dicta, ubi locum habent. 1. Purgatio per helleborum. 2. Sudorifera appropriata, maxime mixtura ſimplex. 3. Veſicantia validiſſima. 4. Antidota duplici quantitate exhibita &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT V.

D Symptomatibus plurium ſenſuum internorum.

ARTICVLVS I.

De Comate Vigili.

SYmptomata plures ſenſus internos ſimul infeſtantia ſunt Coma vigil, & Lethargus.

Coma vigil eſt ad ſomnum propenſio, & ad eundem impotentia, à vaporibus Narcoticis ſomnum inducentibus & mentem turbantibus exorta.

Signa *ſunt Oculorum conniventia, eorundem frequens apertio, delirus ſermo, manuum & crurum inordinatus motus.*

Cauſa *in vapores narcoticos conjicitur, quibus aliquid quod vigilandi neceſſitatem infert, ut ſunt, phrenitis, febris maligna &c. adjungitur. Procedit interdum & à nimia virium debilitate, ex vehementi morbo, immaniſſimis doloribus, & immodica evacuatione contracta, & tum ferè lethalis eſt.*

Curatio *eſt* Difficilis, *quia facilè in lethargum vel phrenitidem mutatur.* Dubiæ ſpei, *ſi ſermo ſit impeditus. ſi ſpirantibus in gutture murmur audiatur. ſi ægri potulenta difficulter deglutiant. ſi humor tenuis è naribus deſtillet.* Peragitur. *Revulſione. Materiæ à qua mittitur Evacuatione, &c.*

ARTI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.

De Lethargo.

Lethargus eſt inexplebilis in ſomnum propenſio, cum febre lenta, oblivione & torpore, ex pituitoſo ſanguine in poſterioribus cerebri ſinubus putreſcente, exorta.

Pars affecta *ſunt ſinus cerebri poſteriores, quia memoria præcipuè læditur.*

Signa *ſunt*, ſomnus inexplebilis, *quia cerebrum ob madorem expandi nequit, & ſpiritus animales propter obſtructionem ligantur*, febris lenta, *quia humor non admodum mordax, calor à contrario refringitur*; continua, *cum focus ſit perpetuus; & ſub noctem quotidiè recurrens.* Oblivio, *quia poſterior cerebri pars læditur.* Reſpirationis tarditas, *quia nervi thoracis afficiuntur.* Tuſſis, *ob pituitæ in laryngem defluxum.* Urina turbida, *quia crudi humores à calore agitantur nec ſeparantur.* Pulſus magni *ob febrem*, tardi *ob virium imbecillitatem.* Differt à Catalepſi *oculorum conniventia. A* Caro *febris præſentia. Ab* Apoplexia, *quod non ſubitò invadat, nec omni motu privet. Ab* Hyſterica paſſione, *quòd lethargici reſpondeant & febricitent. A* Comate, *ſomno inexplebili in quem excitati relabuntur.*

Cauſa

Cauſa *eſt Pituita, in poſterioribus cerebri ſinubus putreſcens.* Ubi nota. 1. *Interdum illam circa cerebrum & meninges diffundi, & tumorem non ita magnum nec durum inferre: interdum iiſdem impingi, & ut inſtar ſpongiæ tumefiat facere.* 2. *Pituitoſum ſanguinem à* Narcoticis *ut plurimum in ſenectute cruditatibus* invehi: *ut* putreſcat, *à vaporum difflandorum retentione fieri.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi legitimus eſt. ſi indies vires proſternuntur. ſi ſudor frigidus in capite augetur. ſi in ſphacelum deſinat.* Dubiæ ſpei, *ſi juveni æſtivo tempore accidat. ſi urinæ claræ & tenues redduntur. ſi multa & liquida per alvum egeruntur, quia à natura reſoluta fit. ſi tremor accedat, quia vel materiæ copiam vel reſolutionem ſignificat. ſi phrenitis ſubſequatur.* Alicujus, *ſi ſeptimus dies ſuperatus. ſi animales actiones non validè læduntur. ſi expulſa ad nervos materia meliùs habent. ſi materia putrefacta per aures vel nares evacuatur. ſi abſceſſus poſt aures fiat.* Inſtituitur. I. Revulſione, *quæ peragitur.* 1. Venæ ſectione *illaque maturâ, præmiſſo clyſtere; cui, ſi vires non ferunt, ligaturæ, hirudines, cucurbitulæ dorſo & humeris affixæ, ſubſtitui poſſunt.* 2. Purgatione, *inſtituta per* Mitiora *propter febrem, cholagoga in*

principio

principio, phlegmagoga in progreſſu. Fortiora, *ſi febris remiſſior, & materia urgens.* Caſtoreo *quod huic morbo proprium* caſtigata. *Non omiſſis* Clyſteribus acrioribus, *ſi febris eſt major.* II. Repulſione, *quæ adminiſtratur poſt venæ ſectionem, per medicamenta mitiora, ſuturæ coronali applicata, revulſione non neglectâ.* Oxymel Scilliticum *bonum eſt.* III. Præparatione *materiæ ſi morbus dat inducias,* ſtæchade Arabica *vitata, ſi febris nimia.* IV. Evacuatione cerebri particulari, *ubi nota, Caſtoreum ſemper admiſceri debere.* Sternutatoria *ab initio uſurpari non debere: nec continuè quia caput replent, in ipſis perſiſtendum eſſe.* Veſicatoria *poſt aures, vertici aut ſuturæ coronali imponi debere.* V. Capitis roboratione *per appropriata ſua.* VI. Diæta, *in qua in principio debet eſſe victus tenuis, inprimis boni ſucci. ſomnus paucus &c.*

Dividitur *dupliciter.*

I. *Alius eſt* Legitimus, *de quo hactenus diximus. Alius* Nothus *qui eſt citra febrem, & nihil aliud quàm ſomnus profundus, mediæ quaſi inter caron & coma vigil naturæ.*

II. *Alius eſt* per Eſſentiam, *de quo hæc accipienda ſunt. Alius* per conſenſum, *materia cerebro ob menſium vel hæmorrhoidum ſuppreſſionem, vel alium aliquem morbum communicatâ.*

CAPVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT VI.

De Symptomatibus motus animalis.

ARTICVLVS. I.

De Laſſitudine.

S*Ymptomata motum animalem lædentia ſunt*, Laſſitudo, Inquietudo, Rigor, Tremor, Paralyſis & convulſio.

Laſſitudo eſt ad motum animalem, qui per naturam fieri debebat, cum dolore ineptitudo.

Signa *relatio ipſius ægri ſuppeditat.*

Cauſa *eſt quicquid muſculos motus animalis inſtrumenta onerat & laſſat, ſive illud externum ſive internum.*

Curatio *per Remotionem cauſarum, & Muſculorum demulſionem peragitur.*

Dividitur *in ſex Species.*

I. *Alia eſt* Non ſpontanea, *ad quam* Exſiccativa *pertinet. Alia* Spontanea, *quæ, quia redundare in corporibus humores oſtendit, morbos præſagit; & ſi poſt febrem perſeverat, recidivam ſignificat. Ad eam* Gracilitatis Ulceroſa, Tenſiva, Phlegmonodes *&* Οστοκόπος *pertinet.*

II. *Alia eſt* Exſiccativa, *quæ à nimio corporis motu progreditur. Nihil periculi in ſe habet, niſi in corpus cacochymicum inciderit.*

Cura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatur. I. *Quiete ſomni præſertim, quia tum membra mediâ formâ, muſculis relaxatis locantur. II. Exercitio, ſi priore levius, quia diſcutit humores in ambitum corporis motos.*

III. *Alia eſt* Gracilitatis, *quæ, nullum moleſtum ſenſum habet. A carnis & adipis muſculorum conſumptione oritur. Vel chronicos vel acutos morbos inſequitur.* Curatur *Diæta conveniente.*

IV. *Alia eſt* Ulceroſa, *quæ* Cognoſcitu, *ex indiciis cacochymiæ bilioſæ, ſenſu punctionis per totum corpus, unde nomen ſortita eſt, & rigore ſubſequente.* Oritur *ab acri & mordaci vel humore vel vapore, ſeu à calore fuſo, ſeu ab exercitio liquato.* Curatur. *Purgatione, ſi materia profundius hæret. Frictionibus & motu, ſi in ſuperficie.*

V. *Alia* Tenſiva, *quæ* Cognoſcitur *ex ſenſu tenſionis in muſculorum tendinibus, fibris, & nervis.* Oritur *à plethora.* Curatur *Frictione cum oleo dulci, Balneo aquæ dulcis.*

VI. *Alia* Phlegmonodes, *quæ* Cognoſcitur, *ſenſu contuſionis & contractionis, & quaſi inflammationis muſculorum illorum, præſertim qui ſub cute locum habent.* Oritur, *vel à* ſanguinis copiâ *ad muſculos delapſa, aut per exercitationem attracta, & tum venæ ſectione cura perficitur: Vel ab*

Humo-

Humoribus, *pari ratione eò deductis; & tum Purgatione opus erit.*

VI. *Alia eſt* Ὀστοκόπος, *quæ* Cognoſcitur, *ex nervorum interiorum tendinum oſſibus adhæreſcentium, & membranarum oſſa obvolventium tenſione.* Oritur, *à Melancholiâ membranas illas occupante. Concurrit cum ſcorbuto, febribus quartanis, morbo Gallico.* Cura *ad morbos dirigitur primariò.*

ARTICVLVS II.

De Inquietudine.

INquietudo eſt corporis & membrorum varia jactatio, à materia partes ſentientes moleſtante exortâ.

Signis *opus non eſt. Affectus oculis eſt expoſitus.*

Cauſa *eſt materia acris, vel humor vel vapor calidus.*

Curatio *ad eandem, ut ex differentiis patet, obverti debet.*

Dividitur *in* Criticam *&* Symptomaticam.

Critica *eſt in perturbatione illa ſubitanea humorum. Vnde nihil periculi.* Symptomatica *accidit in genere, & continet ſub ſe* I. Stomachicam, *quæ* Cognoſcitur *ex nauſea interdum ſine vomitu, interdum cum illo, dolore ventriculi &c.* Oritur *vel ab* Humorib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Humorib. *os ventriculi vellicantibus, & in tunicis imbibitis, ubi purgantia acrimoniam retundentia locum habent: vel à* cibo *intempeſtivè ſumpto, ubi Vomitu ſubveniendum eſt.* II. Inflammatoriam, *quæ à viſceris inflammatione procedit.* III. Febrilem *quæ in febribus malignis apparet, & cum virium imbecillitate periculoſa eſt. In* Curatione *ad morbos reſpiciendum.*

ARTICVLVS III.

De Rigore.

RIgor eſt muſculorum totius corporis vibratio, cum refrigeratione & dolore quodam conjuncta, à re moleſta partes ſentientes in ambitu corporis ſubitò vellicante, & expultricem irritante exorta,

Pars affecta *eſt totum corpus, vel muſculi ejuſdem, ſive compatiantur interius, ſive non.*

Signis *opus non eſt. Refrigeratio quæ in eo accidit, vel eſt duntaxat cutanea ob dolorem ab acrimonia humoris excitatum: vel muſculorum, ſeu illa ab humoris fi diffuſione, ſeu viſcerum inflammatione.*

Cauſa *eſt res moleſta, ſive in ipſis muſcu lis colligatur & contineatur; ſive aliund transmittatur. Illa verò eſt acris & mor dax, multa, quæque velociter movetur Accidit inprimis in febribus.*

Curatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatio *ſublatis cauſis peragitur. Malus eſt, ſi evacuatione ſubſecuta morbus non ceſſat: & ſi cum tabe conjungatur.*

Dividitur *præcipuè* trifariam.

I. *Alius eſt* ab Externis, *ut aëre frigido, calore externo excrementa quæ quieſcebant fundente. aſperſione aquæ frigidæ, ſcintillæ in cutem illapſu &c. Curatio hic nihil obſervatu dignum habet.*

Alius ab Internis, *humore nempe* bilioſo, *ſalſa pituita, melancholia, atra bile, vapore acri. Cura morbos ſpectat.* Mitigandi *interdum ſunt ol.* Rutaceo, laurino, de caſtoreo, de piperibus *cum* Theriaca & Mithridatio.

II. *Alius eſt* Vehemens cum febre continua. *Tum, ſi in principio ſit, inflammationem viſceris indicat; ſi in fine, vel materiam febrilem è venis moveri, vel inflammationem ad ſuppurationem tendere oſtendit. Alius* Parvus *qui febrium index, in propriis capitibus videndus eſt.*

III. *Alius eſt* Periodicus, *qui ſecundum typos affligit. Et hic optimus, ſi die Critico accedit, ſi corpus ad ipſum excaleſcit; aut aliqua dejectio ſequitur. Alius* Symptomaticus, *quando materia ſine criſi in ambitum corporis protruditur, Et de hoc agimus.*

ARTICVLVS IV.

De Tremore.

TRemor eſt motus voluntarii depravatio, propter quem membrum elevatum in ſuo ſitu ſervari non poteſt, à debilitate facultatis motricis exorta.

Signis *opus non eſt*. Differt à Convulſione, *quia in hac pars contrahitur & ſervatur*. à Paralyſi, *quia in hac non attollitur, vel nimis tardè*. à Palpitatione, *quia in hac non totum membrum, ſed caro & inprimis cutis movetur; & membrum immotum nunc ſubſidet, nunc diſtenditur*. à Rigore, *quia ſine dolore eſt*.

Cauſa *eſt facultatis motricis debilitas, quæ vel vitio ſpirituum animalium, vel nervorum accidit*.

Curatio *eſt* Nulla, *ſi ſenes adoritur, ob ſpirituum & cerebri magnam imbecillitatem. ſi in vehementi phrenitide vel melancholia accidit; fit enim vel ob nervorum per febrem exſiccationem, vel ob pravam qualitatem. ſi eſt hæreditarius, vel vitio diætæ in illis qui organa facultatis animalis debilia habent, exoritur. ſi ad manum reſilit in febribus acutis, quia nervi aut exſiccantur, aut à prava materia vellicantur, unde convulſio ſequitur*. Facilior, *ſi à cauſis evidentibus procedit*. Dubia & difficilis,

difficilis, *ſi in parte ſiniſtra accidit, quia calidum innatum ejus partis facilius cadit. ſi in convulſionem mutatur, quia materia peccans deteriorem qualitatem induit. ſi in febre ardente ſit, & delirium ſubſequatur. gravis enim morbus ſuccedit, & vires abſumuntur. ſi ad manum reſilit, nam nervi humore madeſcunt.* Inſtituitur *pro ratione cauſarum & Differentiarum de quibus agemus.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis inducentibus.*

I. *Alius eſt* à Cauſis externis *præſertim malignis & narcoticis, ut* argento vivo, *venenis, opiatis,* hyoſciamo, *retentione ſecundinarum, ſanguinis poſt partum ſuppreſſione; quæ omnia removenda ſunt.* Alius ab Internis, *de quibus in ſecunda differentia.*

II. *Alius eſt à* Spirituum *inopia, qui vel non generantur in debita ſufficientia, ob intemperiem cerebri frigidam. Tum morbi ipſius in curatione ratio habenda eſt: vel diſſipantur & abſumuntur, per calorem nimium, evacuationem nimiam, morbos longos. Hic Diætâ agendum.*

Alius à Nervorum vitiis, quæ eſſe poſſunt. 1. *Intemperies Cerebri frigida & humida. Tum affecti cerebri ſigna adſunt. Curatio ad intemperiem obvertenda. Laudan-*

 tur,

tur. Intra, Eſſentia Meliſſæ, ſtachas Arabica. Extra, Oleum ex floribus Trifolii, vulpinum, piperinum, de Caſtoreo &c. 2. Plethora, quando aliqua evacuatio ſuppreſſa eſt. Tum, Vena aperiatur. 3. Obſtructio eorundem partialis, ſeu à craſſis humoribus, ſeu à Crapula & aliis. Vide Curationem Paralyſeos.

ARTICVLVS V.

De Paralyſi.

P*Aralyſis eſt motus in partibus voluntariis abolitio, ſine rationis læſione, ob defectum Spirituum animalium vitio nervorum exorta.*

Signis opus non eſt. Motus plærumque perit, manente ſenſu. in parte affecta eſt mollities, frigus, pulſus debilis, &c.

Cauſa *eſt Spirituum animalium defectus, qui vitio nervorum accidit.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi ex luxatione vertebrarum ſoluta & valida accidit, quia nervi inſigniter contunduntur, ac ſequitur inflammatio. ſi ex nervi grandioris aut ſpinalis medullæ inciſione, quia inciſio non coaleſcit.* Difficilis *ſi in ſenibus, quia caloris imbecillitatem innuit. ſi membrum extenuatur, & ejus calor vegetus mutatur; præſertim ſi oculus lateris imminuitur, quia calo-*

rem

rem ferè extinctum arguit. ſi plures nervi & muſculi affecti ſunt. ſi Apoplexiam inſequitur, quia cauſa eſt nimis vehemens. Facilior, *ſi crura aut pedes reſolvuntur, quia ſiccior ibidem nervorum natura. ſi membrum reſolutum actu eſt calidum. ſi tremor aut febris ſupervenit. Inſtituitur pro ratione Cauſarum & Differentiarum.*

Differentiæ *Paralyſeos ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Univerſalis, *in qua vel totum corpus excepto capite occupatur, vel medietas ſive alterutrum latus. Tum, ſi facies afficitur, cerebrum quoque cum ſpinali medulla affectum eſt: ſin omnes ſub facie partes, initium ſpinalis medullæ malè habet ſecundum tranſverſum. ſin medietas, alterutrum ſpinalis medullæ latus peccat.*

Alia Particularis *cum certa pars laborat. Tum, Si* brachia *& manus motu deſtituuntur, nervi qui ex vertebris cervicis prodeunt, peccant. Si* pedes, *qui in vertebris lumborum & oſſis ſacri. ſi* oculi, *ſecundum par nervorum afficitur. ſi* linguæ *ſeptimum. ſi* vox *deficiat, nervi recurrentes affecti ſunt.*

II. *Alia eſt ab* intemperie nervorum, *propter humores pituitoſos & frigidos,* tonum ipſorum laxantes, *à capite plærumque deſcendentes.* Cognoſcuntur *iſti ex capite*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

de Intemperie. Curatio fit. 1. Evacuatione *primarum viarum, ne præparantia humores crudos in ventriculum trahant,* (*Et* vomitus *vomitorio Cratonis ex* ſucco raphani, *in quo* helleborus niger *defoſſus erat, excitatus, locum habet, ſi ventriculus pituita repletus eſt*) leni; *ſi verò materia in motu eſt,* fortiore. 2. Præparatione *materiæ repetita, per medicamenta Cephalica, inter quæ* Iva arthetica, flores primulæ veris, lilior. convall. *optima.* 3. Purgatione, *per Mechoacannam, vel* pillulas Solenandro & Mathiolo uſuales. 4. Sudorum concitatione, *per* hydroticum *Quercetani*, ſudoriferum *ſ. Ambroſii, quib. adjungi debent.* Guajacum, China, Theriaca, Bezoardicum Lunare, *cum aliis appropriatis, quos frictiones colli vel ſpinæ* cæpa lillii, radice iridis recenti, *excipere debent.* 5. Evacuatione *cerebri* particulari. 6. Topicorum applicatione, *ubi locum habent, Frictiones cum* aqua formicarum, *& ſalviæ cum* foliis Tabaci *in vino Malvatico infuſis balnea cum* formicetis. *Rubrificationes per* Urticas virides *& alia. Inunctiones unguento* viperino, de piperibus, de caſtoreo axungia Catti ſylveſtris, humana *&c.* Thermæ naturales vel artificiales, *de quib. vide* Heurnium *in Methodo.* 7. Diætâ calidâ & ſicca, *de qua conſule Practicos.*

Ali.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia à Nervorum anguſtia, *quam infert,* 1. Obſtructio, *facta ab humore pituitoſo, & aliis huc inſervientibus. Tum Curatio cauſæ rationem habet, de qua ſuperius.* 2. Conſtipatio *à tumore in ſubſtantia ſpinalis medullæ vel nervi exorto.* 3. Compreſſio *ſeu ab aliqua externa cauſa, ſeu à tumore &c.*

Alia à Cauſis unitatem nervorum ſolventibus, *inter quas.* 1. Contuſio, *caſus, vel ictus, Tum vena ſecanda ne affluxus fiat. Adſtringentia cum diſcutientibus apponenda, niſi inflammatio adſit.* 2. Diſſectio, *ubi nullum remedium.* 3. Luxatio vertebrarum *dorſi ſubitò facta, de qua l. 2.*

Alia à rebus Narcoticis, *ut contactu marinæ torpedinis, argento vivo, vino Spiritus torpidos reddente, ubi ratio cauſæ in curatione eſt habenda.*

III. *Alia eſt* Colica, *cum humor ab inteſtinis non tam ad nervorum principium quàm muſculos & tendines movetur. In Cauſa eſt humor tenuis bilioſus & ſeroſus. In Curatione clyſteribus eſt maximè agendum, ut perverſus naturæ motus invertatur. Vena ſecanda, ſi plethora adeſt. Purgandum per Epicraſin mitioribus. Sudorifera ſubſequantur, in aquis primulæ veris, Liliorum convallium. Valet &* Spiritus nitri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia Scorbutica, *de qua vide in Scorbuto.*

Alia Hyſterica, *quam ſuo quoque loco videbimus.*

ARTICVLVS VI.

De Spaſmo ſeu Convulſione.

SPaſmus eſt muſculorum involuntaria perpetua & dolorifica verſus ſuum initium retractio, ob nervoſarum partium abbreviationem, quam rigor & figuræ depravatio ſequitur, exorta.

Pars affecta *eſt Muſculus & præcipuè tendo.*

Signa *per ſe patent, ita muſculi retrahuntur, ut immobiles ſint in contrarium.*

Cauſa *eſt vel materia expultricem partium vellicans: vel morbus violenter nervoſas partes tendens. Et hæret in genere nervoſo, vel in principio nervorum, cerebro nempe, vel ſpinali medulla, vel in peculiari nervo.*

Curatio *eſt* Nulla *ſi eſt ab helleboro. ſi poſt phrenitidem exorta. ſi à vulnere, cerebri præſertim, ob ſaniem nervos vellicantem.* Difficilior, *ſi cerebro vicinæ partes laborant. ſi primario fit nervi conſenſu, quia ob vehementiam Symptomatum æger durare nequit. ſi à copioſo ſanguinis fluxu oritur. ſi à muliebri profluvio. ſi febres inſequitur.*

ſi acutis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſi acutis cum doloribus circa viſcera accidit. Facilior, *ſi partes à cerebro remotæ & minus nobiles occupantur. ſi conſenſu cerebri fiat, niſi affectus, quo cerebrum laborat pertinax ſit.* Inſtituitur *pro ratione Cauſarum de quibus in Differentiis.*

Differentiæ *ſpaſmi ſunt variæ.*

I. *Alius eſt* Univerſalis *qui totum corpus afficit. Hujus* Cauſa, *Vel* eſt in Cerebro, *& cum corpore muſculi etiam faciei convelluntur; Vel* in exortu ſpinalis medullæ, *unde muſculi caput & ſpinam moventes retrahuntur. Tum, Vel trahitur corpus cum cervice & capite ad partem interiorem, unde* ἐμπροσθότονος *oritur: vel muſculis duodecim caput extendentibus affectis, ad partem poſteriorem, unde* ὀπισθότονος: *vel muſculis & nervis tam anterioribus quàm poſterioribus affectis, totum corpus inflexile permanet. Vnde* Tetanos, *quo affecti vel intra quatuor dies moriuntur, vel ſi hos effugerint, evadunt.*

Alius eſt Particularis *Oculi, oris &c. quos ſuo loco videbimus.*

II. *Alius eſt à* Repletione *quæ nervorum latitudinem dilatat, longitudinem minuit.* Cognoſcitur, *ex cauſarum progreſſu, invaſione ſubita citra evidentem cauſam & exhauſtum, habitudine phlegmatica.* Oritur. 1. *Ab*

 humoris

humoris pituitoſi, *in nervos ſecundum tunicas & ut ſunt partes muſculorum componentes, & inſtrumenta operationis motivæ,* affluxu. *Tum, Diæta anteceſſit talis. Menſes, hæmorrhoides vel aliæ evacuationes conſuetæ ſuppreſſæ ſunt. In* Curatione, 1. *Clyſtere præmiſſo attenuandum & incidendum. Laudatur,* Theriaca Andromachi, Aqua vel Spiritus Iuniperi, *Balſamus Quercetani.* 2. *Evacuandum ſæpius clementioribus, fortiora materiam fundunt.* 3. *Revellendum frictionib. gargariſmis, cucurbitis, &c.* 4. *Diſcutiendum, Oleis* Caſtorei, Euphorbii, Therebinthina *deſtillatâ,* Nucis moſchatæ, Thermis ſulfureis. 5. *In Diæta nullum vinum bibendum.* II. *Ab* Inflammatione partium nervoſarum. *Tum Plethora adeſt, Caſus vel ictus, vel aliquid violentum, dolores longi & acuti in partibus nervoſis, iræ vehementes &c. anteceſſere. In Cauſa eſt affluxus ſanguinis fervidioris. Curatio ad inflammationem obvertenda.* III. *A* Flatibus. *Tum cauſæ præceſſere, citò tranſit. Ad* diſcutiendum, *valent* verbena & matricaria *collo impoſitæ,* IV. *A* Vulnere *vel* punctura nervi *ſimplici vel venenata, de qua lib.* 2. *egimus.*

Alius ab Inanitione, *in quo nervi breviores ob exſiccationem nativæ humiditatis red-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tis redduntur. Cognoſcitur *exinde, quia ſenſim cum membri diminutione accedit.* Oritur *à cauſis, vel immodicè evacuantibus, ut ſunt, hæmorrhagia narium, ſudores, purgationes helleboratæ; vel vehementer calefacientibus & exſiccantibus, ut ſunt inflammationes, vigiliæ, labores, vini potus, venus nimia, dolor diuturnus, hectica, cauteria aut veſicatoria nervoſis partibus adhibita. Curatur.* 1. Diæta *humectante.* 2. *Medicamentis* analepticis & *humectantibus, ut ſunt unguenta* de anſere & cato aſſatis, balnea oleacea. *Aqua* pinguefaciens ex ſanguine ſuillo Ferdinandi, *l. 3. c. de Hecticâ. Morſelli* ex carnibus teſtudinum. *Magiſterium* hyacinthi *ſpecificum eſt.*

III. *Alius eſt* φυσώδης, *qui à Spiritu ſeu halitu craſſo, à cruditate excitato, ſpacia muſculorum replente, & cum dolore diſtendente oritur. Durat eo uſque dum muſculus relaxatur. Frictione tollitur, vel inunctione cum* Theriaca, *aut* aqua Iuniperi.

Alius Illegitimus, *qui ob ſtimulationem partium nervoſarum ab affectu dolorifico, ſed ſine perpetuâ tenſione oritur, & plærumque per conſenſum orificii ventriculi, vel uteri accidit. Affectus dolorificus vel eſt ab intemperie, vel à ſolutione continua.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT VII.

De Symptomatibus ſenſus internos, ratiocinationem & motum, cum ſenſibus externis ſimul, lædentibus.

ARTICVLVS I.

De Incubo & Catalepſi.

S*Ymptomata ſenſus internos, ratiocinationem & motum, cum ſenſibus externis ſimul lædentia ſunt*, Incubus, Catalepſis, Epilepſia, Carus, & Apoplexia.

Incubus eſt motus, potiſſimum reſpirationis & vocis interceptio, cum falſo rei gravis thoraci incumbentis & ſuffocantis inſomnio, ob impeditam liberam ſpirituum, viis obſtructis, ad nervos penetrationem.

Pars affecta *eſt Cerebrum maximè parte poſteriore, qua meatus ad principium ſpinalis medullæ pertingit. Comprimitur &* Diaphragma.

Signa *ſunt gravitas & immobilitas corporis, præſertim pectoris, ſenſus torpidus, ſuffocationis, initio præſertim ſomni, homine ſupino decumbente, imaginatio, & quaſi ab aliquo incumbente oppreſſio, ut æger exclamare nequeat, ſed confuſam vocem edat. Sola reſpirationis & vocis interceptio imaginationi offertur, quia ſolus thoracis*

motus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

motus, in ſomno ſummè eſt neceſſarius.

Cauſa *eſt Spirituum animalium interceptio, ab* Obſtructione *levi, ventriculorum cerebri, ac potiſſimum principii ſpinalis medullæ, exorta. Hanc cauſatur,* Vapor craſſus *ſæpe frigidus, imò Narcoticus, hinc æger difficulter expergiſcitur; qui à craſſa pituita aut humore melancholico, in hypochondriis & circa præcordia hærente oritur, iis per crapulam, cruditatem, vel aliis de cauſis turgeſcentibus & motis exhalat, diaphragma & pulmones premit, in principium nervorum irruit, & in imaginationis ſedem irrepens, ſpiritibus ſeſe immiſcet.*

Curatio *eſt* Minoris ſpei, *ſi à cauſa interna, provectiores ætate adoritur. ſi diuturnus eſt & frequens, & à quo æger ſtupidus permanet. ſi partim dormienti, partim vigilanti accidit, quia Epilepſiæ propinquior eſt. ſi poſt excitationem ſudor frigidus, tremor cordis, ſpaſmus aut ſyncope ſequuntur.* Reſpicit. I. Paroxyſmum, *in quo ægri excitandi, vapor frictione diſſipandus.* II. Tempus extra paroxyſmum, *in quo.* 1. Diæta *ſervanda, quæ exigit Aëris tenuitatem, Cœnam frugalem, vini & cereviſiæ tenuioris uſum, decubitus ſupini fugam.* 2. Materia *vaporum fomes, ſi altius inſedit, per incidentia & abſtergentia* præparanda; *mox debito modo*

evacuanda. *Venæ Cephalicæ vel Epaticæ, in mulierib. menſtrui ſuppreſſione laborantibus, ſaphenæ ſectio, ſi plethora adeſt, probatur.* 3. *Capite privatim mox purgato, illud roborandum. Internè per ſemen* nigrum pæoniæ maris, Theriacam *in aqua pæoniæ exhibitam. Externè, per lotiones ex cephalicis compoſitas.* 4. *Vapores poſt cibum prohibendi*, Diacydonio, Coriandro præparato, *&c.*

Catalepſis ſeu Catochus eſt ſubita, ſenſuum omnium, motus, & mentis præhenſio, qua qui corripiuntur, rigidi in eo ſtatu, in quo prehenſi fuerunt, apertis ac immotis oculis, permanent. *Signis opus non eſt.* De Cauſa *diſſentiunt eruditi. Veriſimile eſt ita figi à* vapore fixativo *ſpiritus & immobiles reddi, quemadmodum à fulmine & ſpiritibus è terræ cavernis prorumpentibus, homines & bruta rigida reddita legimus. Dantur tamen & in hoc morbo* gradus. *Nam quidam nihil vel vident, vel audiunt. Alii audiunt & vident, ſed nihil loquuntur. Nonnulli manus movere viſi ſunt. Quidam impulſi ambulant. Curationem rariſſimi affectus vide apud Practicos. In Topicis abſtinendum ab aceto ne vis congelandi intendatur.*

ARTI-

ARTICVLVS II.

De Epilepſia.

EPilepſia eſt actionum animalium & principum ceſſatio, cum motu totius corporis convulſivo, à materia acri, peculiari vi, cerebro infeſta, principium nervorum vellicante, conſtringente, & ad expulſionem irritante.

Dicitur & morbus puerilis, Herculeus, Comitialis, Lunaticus, Divinus, Sonticus, & Caducus.

Signa *ſunt, vel* Imminentis, *nervorum trepidatio, ſplendores inſtar iridis oculis obverſantes, odoris fœdi ſenſus, vertigo, venarum ſub lingua flavedo: vel* Præſentis, *ſubitus lapſus, membrorum non proportionata ad materiam ut vocant faciei contorſio, mugitus, ſtridor vel arcta colliſio dentium, digitorum ſtricta conſtrictio, urinæ vel fæcum involuntaria emiſſio, Spuma ovi candido ſimilis, &c.*

Cauſa *eſt Aut* Humor tenuis & ſpumoſus *aut* vapor, *qui dum peculiari vi cerebrum principiumque nervorum vellicat, & conſtrictionem meatuum inducit, & ſenſibiles partes ad expulſionem noxii ſtimulant. Inde ſpirituum ſenſificorum occluſio & retractiò, ac, defectu eorundem abo-*

litio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

litio vel imminutio ſequitur. Hinc omnes partes motum convulſivum patiuntur. Ad diſpoſitionem *facit hæreditas, & in Eccli-pſi Lunari nativitas.* Materiam *ſuppeditat, hepatis & carnis hircinæ, coturnicum veratrum devorantium, columbarum adultarum, anguillarum, paſſerum, lentium &c. frequens uſus.* Movent *eandem, Lunæ radii, Olfactus rerum fœtidarum, bituminis, gagatis, cornuum caprarum, cervorum, corii caprilli, myrrhæ, ſulfuris; allii, apii &c. Timor validus, Titillatio, Dæmon &c.*

Curatio *eſt* Difficilior, *ſi omnes functiones abolentur, convulſio vehementior & diuturnior eſt, ac excrementa ſpontè fluunt. ſi ante pubertatem accidit. ſi ſenes ac decrepitos infeſtat. ſi mulierem utero gerentem invadit.* Facilior, *ſi eſt recens. ſi breviores habet paroxyſmos, convulſionem non vehementem, & ſi æger liberius reſpirat.* Nulla ferè, *ſi eſt hæreditaria. ſi infantes parvos exagitat. ſi ad uſum ſternutatoriorum æger non ſternutet.* Reſpicit. I. Paroxyſmum *ipſum Vel* Inſtantem. *Tum, aut Eſſentiæ Caſtorei aut ſpiritus ſuccini albi gutta una vel altera, in aqua anthepileptica Langii, aut pillula Ladani opiati, cui partib. quatuor una olei Camphoræ admiſta ſit, ſumatur. Vel* Præſentem, *in quo inter cætera, Os diducendum & ſacculus ruta, caſtoreo, &c. impletus, dentibus interponendus.*

Revulſio

Revulſio per frictiones & ligaturas inſtituenda. Alvus glande vel Clyſtere acri, cui & ſcorias reguli Antimonii quidam incoquunt, ſollicitanda. Nares balſamo ſuccini, rutæ inungendæ. Lingua & palatum Theriaca *in aceto rutaceo diſſoluta illinenda. ſternutatoria, ſi æger his non excitatur, adhibenda, vel turtur deplumatus umbilico imponendus. Intus Aqua Ceraſorum nigror. dulcium. hirundin. cum ol. ſuccini, Cranii humani, exhibenda.* II. Tempus extra Paroxyſmum, *in quo* 1. Materia *radix mali imminuto prius ſanguine, niſi malum ſit inveteratum præparetur.* Per inferiora *repetitis vicibus, agarico vel alio conveniente, habita humorum qui abundare poſſunt ratione,* purgetur. *Eadem ſudoriferis, exoticis illis inprimis cum viſco querno tollatur.* 2. Materia *in Cerebro* reſidua *per Errhina, Apophlegmatizantia, quin ſetacea & fonticulos educatur.* 3. Cerebrum *Cephalicis & Antepilepticis* roboretur. 4. Diæta *ſervetur, in qua cibi vaporoſi, ſpecialiter morbo faventes, vinum, venus &c. vitanda.* 5. *Omnib. capiti appropriata, &* Epilepſiæ ſpecificè reſiſtentia *admiſcenda, ut ſunt* Radix pæoniæ maris *in Iulio luna decreſcente collecta*, Ungula alcis *poſterior dextra*, viſcus quernus, *Magiſterium* Cranii humani, ſolis immaturum. *Aqua* hirund. Ceraſorum nigrorum & dulcium, tiliæ,

Oleum

Oleum ſuccini albi, Cranii humani. *placenta* ex rore in S. Johannis Baptiſtæ nocte collecto facta, *Pulvis* ex Cryſtallor. præpar. dr. *j*. Corallor. rubr. ſcr. *ii*. Margarit. Orient. ſcr. *j*. Smaragd. Orient. præpar. dr. *ſ. factus, & in aqua conveniente ſua doſi exhibitus. Extra*, Corium lupi *ea parte deſumptum, quâ ſpinæ adhæret, duorum digitorum in cinguli formâ, & Amuletum ex* frutice ſambuci in ſalice *inventi Hartmanni. Signum perfectæ curationis eſt, ſi æger ſuffitu rerum fœtidarum naribus admoto, non concidat.*

Differentiæ *Epilepſiæ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Recens, *quæ ſi in initio neglecta fuerit, frequenter iis, qui eâ detinentur commoritur. Alia* Inveterata, *quæ dubiæ plærumque eſt Curationis.*

II. *Alia eſt* Mitior, *in qua aliquæ duntaxat partes convelluntur, æger ad ſe reverſus, omnium quæ egit ignarus eſt. Alia* Gravior, *in qua totum corpus concutitur.*

III. *Alia eſt* Periodica, *quæ vel ſingulis annis ſemel aut bis, vel ſingulis menſibus in Novilunio & plenilunio, vel brevioribus intervallis, ſed illis ſtatis invadit. Alia*, quæ periodos non ſervat, *ſed nunc rarius, nunc ſæpius infeſtat.*

IV. *Alia eſt* Per Eſſentiam, *quando diſpoſitio Epileptica eſt in ipſo Cerebro.* Co-

gnoſcitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

gnoſcitur *ex eo, quod homo ſine ulla paroxyſmi præſenſione concidat, ſibi redditus nihil eorum quæ acta ſunt recordetur. frequenter circa novilunia & plenilunia afficiatur.* Oritur *ab iiſdem de quibus ſupra cauſis.* Curatur *quoque eodem modo. Si venæ ſectione opus Cephalica in cubito ſecetur. ſetaceum magnum uſum habet. Cauterium in hac ſola ſuturæ coronali applicari poteſt.* Fit *interdum ob* abſceſſum in cerebro: *interdum ob* corruptam meningem: *aliquando ob* cranium carioſum, vulnus, *&c. de quib. ſuo loco dictum eſt.*

Alia eſt per conſenſum *quando cauſa in partibus inferioribus prognata, in caput ſublata Epilepſiam excitat.* Cognoſcitur *ex eo, quod paroxyſmus ingruens præſciri poteſt, & aura veluti à parte inferiore aſcendit, dolor in aliqua parte percipitur, & æger ſibi redditus, paroxyſmi recordatur.* Curatio *ad partem mandantem obvertenda, & materia ſurſum tendens revellenda.* Dividitur *variè, de quibus ſequente Differentia agetur.*

V. *Alia eſt* à ventriculo; *in qua, ægri in Epilepſiam incidunt. ſi tardius cibum ſumant, indicia ventriculi affecti adſunt. In Curatione vomitu agi poteſt, &c.*

Alia à Vermibus, *qui ſuis ſignis deteguntur. Medicamentis ſcolecobroticis Ante*pilc-

tepileptica admiſceri debent.

Alia ab Utero *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod affectus uteri aliquis adeſt, nempe menſium ſuppreſſio, ſeminis vel ſecundinarum retentio, fœtus in utero mortuus &c.* Curatio *ad affectus eſt obvertenda, in qua Radix Ariſtolochiæ rotundæ laudatur.* Nota. *Aquam hirundinum cum caſtoreo, galbano & aceto deſtillatam convenientiſſimam eſſe. Fæminæ gravidæ utero ſuaveolentia admoveri non debere. imò ſuaveolentia medicamenta, cum caput gravent, benè removeri.*

Alia à partibus Externis, *ſeu vulneratis, ſeu ulcere affectis, ſeu morſu læſis, quæ diligenter eſt examinanda, ne cum ea quæ ab utero proficiſcitur confundatur. Curatur pro ratione Cauſarum.*

VI. *Alia eſt* Adultorum, *cui hactenus dicta conveniunt.*

Alia Infantum, *in cujus* Curatione, *ſi* Lactentes *ſunt, in* Paroxyſmo *ita procedendum ut ſupra ætatis duntaxat ratione habita; Extra* Paroxyſmum *partim nutrici medicamenta propinanda, partim infans* Syrupo de trib. *evacuandus, cerebrum ipſius roborandum, & abſceſſus, ſi qui erumpunt non impediendi. Laudatur à nonnullis inunctio totius corporis cum* butyro illoto, inſulſo, cum ruta in mortario contuſa miſto.

Præſer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Præſervationis gratia, valet pulvis præſervativus Hartmanni, *Aqua* vitæ mulierum *prægnanti exhibita.* Oleum amygdal. dulc. cum ſaccharo *recens natis datum. In ea quæ eſt per conſenſum, laudatur Emplaſtrum, ex* ſuccini albi, Thuris, maſtiches ana dr. j. ſ. Galbani Opoponacis ana ſcr. j. viſci quercini dr. ii. Ambræ gr. vi. Moſchi gr. iii. ſemin. pæon. maris dr. ſ. Ladani dr. j. ſ. ol. Nucis moſchatæ *paux. aſperſis pulvere cubebarum, in aluta extenſum, & abdomini impoſitum, quod ſi ex* Lactis concretione *accidat, valet Cataplaſma ex* fol. ulmi part. iii. in urina pueri coctis, cum butyri recentis *unc. ii. formatum, & regioni ventriculi applicatum.* Ablactatorum *cura non multum à ſupra dictis variat.*

ARTICVLVS III.

De Caro.

CArus eſt ſomnus profundus, cum ſenſus & motus reſpiratione exceptâ, imaginationiſque læſione, ab impedito ſpirituum animalium motu, exortus.

Signa *ſunt ſomnus, oculis clauſis, tam profundus, ut æger interrogatus non reſpondeat, ſic à Catalepſi & lethargo diſtinguitur: membri ſi pungatur retractio, quod in Apoplexia non fit. libera reſpiratio, niſi cauſæ vehementia ſit maxima.*

Cauſa

Cauſa *eſt Spirituum animalium in ſenſus & motum prohibitum exercitium, cujus diverſæ cauſæ in Differentiis exponentur.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi in declinatione febrium continuarum, virib. debilibus, accidat.* Difficilior, *ſi reſpiratio læditur. ſi, cum capitis gravitate conjungitur, quia, humore non nimis craſſo in nervorum ſubſtantiam penetrante & eos extendente, convulſio ſequitur. ſi poſt aliquam magnam evacuationem advenit.* Peragitur *pro ratione Cauſarum.*

Dividitur *quinquefariam.*

I. *Alius eſt*, quando ſpiritus animales non generantur, *quod fit quando, vel* arteriæ carotides *ſpiritum vitalem ad cerebrum vehentes* læduntur : *Vel* Muſculi temporales *inſignem conſenſum cum cerebro per inſignes nervos habentes*, comprimuntur *vel* contunduntur.

II. *Alius eſt* quando Spiritus animales diſſipantur, *quod fit, vel ab evacuatione nimia. Vel à* dolore exquiſito *ab externa aut interna cauſa profecto: Vel à* cerebri *propter nimiam agitationem*, defatigatione, *quod in ſomno gravi, qui in fine paroxyſmi Epileptici accidit, evenit.*

III. *Alius eſt*, quando Spiritus animales ſopiuntur, *Fit id, vel* Externè, *idque* 1. *à* Fumo carbonum *in conclavi accenſorum*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

rum, de quo etiam ſupra egimus. 2. *à* Medicamentis Narcoticis, *Opio, hyoſciamo &c. ubi Caſtoreum cum Oxymelite vel Caſſia lignea locum habent.* 3. *à* Venenis *ſeu aſſumptis ſeu extra applicatis. ubi Theriaca adhiberi debet. Vel* Interne. 1. *à* vaporibus *in* febribus *emiſſis.* 2. *Ab iiſdem ex* vermibus elevatis, *de quibus ſui loci ſunt conſulendi. Cura ex ſequenti Differentiæ membro petatur.*

IV. *Alius eſt* quando ſpiritus ad membra penetrare nequeunt. *Fit id* I. *A* Compreſſione *cranii & Cerebri, de qua ſupra.* II. *A* meatuum obſtructione. *Tum pituitæ ſigna aderunt. In Curatione, habita totius ratione, Revulſiones, caputpurgia &c. adhibenda, & quid in Apoplexiæ cura fiat videndum.*

V. *Alius eſt* quando Spiritus perturbantur, *ut in ictu, percuſſione, caſu capitis alio &c. quæ ſuis locis vide.*

ARTICVLVS IV.

De Apoplexia.

APoplexia eſt repentina omnium functionum animalium abolitio ſolâ reſtante aliquandiu licet afflictâ reſpiratione, ob anguſtiam & occluſionem meatuum potiſſimum circa baſin cerebri per quos ſpiritus animales ad membra derivantur, exorta.

Pars

Pars affecta *eſt Cerebrum non ſolum ſecundum ventriculos; ſed etiam ſecundum poros & potiſſimum circa partem inferiorem & poſteriorem, ubi nervorum principium.*

Signa *ſunt* Imminentis, *aliquando nulla, nonnunquam vertigo, ſcotomia, incubus, tremor totius corporis, ſtridor dentium in ſomno, extremor. perfrigeratio, muci abundantia, capitis gravedo &c.* Præſentis *ſenſus & motus ablatio, illaque ſubita & cum ſtertore, ſic à* Caro; *ſine febre & excitatione, ſic à* Lethargo; *cum membrorum laxitate pulſus plenitudine & facie colorem retinente, ſic à* Syncope, *&* Uter ſuffocatione, *diſtinguitur.*

Cauſa *eſt anguſtia ſinuum & pororum cerebri, præcipuè baſios & retis admirabilis, quatenus ſpirituum interclusionem efficit. Unde autem iſta oriatur, in Differentiis dicemus.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi à difficili reſpiratione ſudor ſuperveniat. ſi ſtatim obmuteſcentes & ſtertentes febris acuta, quæ materiam pituitoſam & ſpiritum flatulentum attenuet & diſſolvat, non apprehendat. Terminatur in paralyſin.* Reſpicit I Præſervationem, *quæ antecedentem cauſam præcavet & tollit, ac pro ratione Differentiarum variat;* II. Curationem in ſpeci[e] dictam *quæ* Incipienda, *cum prognoſtico*

Expl[o]

Explorata vita, vel per candelam accenſam feneſtris clauſis naribus admotam; vel per ſpeculum terſum ori appoſitum. Peragenda 1. *Aegri commoda ut facilius aërem attrahat locatione, levi, ne materia in corpore fundatur, concuſſione; & partium extremarum ſale & aceto frictione. 2. Materiæ per cucurbitulas capiti impoſitas, quod unicum eſt remedium, per fortes clyſteres & glandes. per venæ cephalicæ vel communis, ſine omni mora, per vices intra tamen paucas horas, ſectionem. per venarum jugularium ſecundum longitudinem apertionem, Revulſione. 3. Aquarum Antapoplecticarum, quibus cerebrum recreatur, materia diſſipatur, uſu.*

Differentiæ *Apoplexiæ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Legitima, *de qua in ſequentibus Differentiis.*

Alia Notha, *quæ Aut ab* Obſtructione arteriarum carotidum & venarum jugularium *oritur de qua vide in Caro. Aut à* Narcoticis vaporibus, *Spiritus ſopientibus ubi locum habet, Revulſio, Materiæ foventis Evacuatio, Narcoſeos per caſtoreum cum aceto infractio.*

II. *Alia eſt ab* Obſtructione *baſios cerebri, quæ fit. 1. Aut à* materia pituitoſa, & craſſa, *vel calore liquata, vel fri-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

gore in meatus cerebri expreſſa. Cognoſcitur *ex indiciis intemperiei frigidæ;* Oritur *ab iiſdem cauſis.* Curatur, 1. Materiæ peccantis evacuatione, *per* Venæ ſectionem, *vel illius ſuccedanea.per* Purgationem *validiorem. per* Errhina, *& ſternutatoria forma pulveris indita, ex quib. Bartoleti Naſipurgium laudatur, per linguæ & palati, Theriaca vel ſinapi ſemine in vino forti cocto frictiones. per* Cauteria *& fontanellar. excitationem. Vomitoria hic locum non habent.* 2. Cerebri corroboratione, *per Aquas Cephalicas, Spiritus Ceraſor. nigror. Eſſentias Roriſmarini, ſalviæ, Balſamos majoranæ, ſuccini, Rutæ, &c.* II. *Aut à* Vaporibus craſſis, *cum quibus eodem modo procedi debet.*

Alia à Compreſſione, *quæ fit:* I. *Aut à* cauſis violentis, *ut concuſſione, ictu, vulnere, de quibus ſupra.* II. *Aut ab* Humoribus frigidis & humidis, *in cerebro accumulatis, continua irrigatione Cerebri molem molliorem laxioremque reddentibus, de quib. in hujus differentiæ ſuperiore membro.* III. *Aut à* plegmonode diatheſi, *ſeu ſanguine copioſo affatim in principium animalis incumbente.* Cognoſcitur *ex indiciis plethoræ, aliqua conſueta evacuatio ſupprimitur.* Oritur *ab iiſdem cauſis.* Curatur, *prout illa quæ à pituitæ fit obſtructione.*

ne. Sanguis tamen copioſius mitti poteſt.
III. *Alia eſt Apoplexia* Levis, *quæ in paralyſin alterius lateris ferè deſinit, & in qua reſpiratio aliquem ordinem ſervat.*
Alia eſt Vehemens, *in qua reſpiratio violenta, inæqualis, inordinata ac intermittens.*
Alia eſt Fortis, *in qua reſpiratio eſt violenta, ſtertor auditur & ſpuma apparet, quæ pauca eſt, ſi eſt ipſa pulmonum humiditas ob vehementiſſimam cordis compreſſionem excitata; multa, ſi ex pituitoſo humore flatu repleto oritur.*
Alia eſt Fortiſſima *in qua reſpiratio ad ſenſum aboletur.*

CAPVT VIII.

De Symptomatibus Excretorum

ARTICVLVS UNICVS.

De Catarrho.

SYmptoma Excretorum eſt *Catarrhus, qui nihil aliud eſt, quàm humoris excrementitii, ob læſam cerebri coctionem geniti, è capite in ſubjectas partes defluxus, ab intemperie vel nimia repletione expultricem irritante, procedens.

Signa *ſunt*, Imminentis, *capitis gravedo, Oculorum hebetudo, ſenſuum torpor, ſternutatio, &c.* Præſentis, *ſenſus deſtillan-*

tis humoris, tuſſis, ſternutatio crebra, &c.

Cauſa *eſt humor* pituitoſus, *aliquando* inſipidus, *aliquando* acris, ſalſus, acidus, *malè coloratus*, *aliquando* corruptus *& ſubſtantiâ peccans; qui* I. Generatur, *Aut* in cerebro *ob concoctionem læſam, ſeu vitio ipſius cerebri, ſeu vitio alimenti; Aut* alibi, *& eo mittitur præſertim in iis qui vel cerebrum habent frigidum, ventriculum & epar calida, vel hæc frigida, cerebrum verò calidum.* II. Movetur, *vel ab* expultrice *irritata: Vel à Cauſis* calefacientibus, *quæ humores attenuant, & vias rarefaciunt: Vel à Cauſis* frigefacientibus, *quæ aut humores in cerebro exprimunt; aut fuliginib. retentis & aucto calore liquant. Vel à Cauſis* concutientibus *quæ cerebrum validè movent.* III. Defluit, *ratione* Termini à quo, *Aut* è partibus ſub calvariâ *poſitis, cerebri potiſſimum ventriculis; Aut à* partibus capitis extra calvariam *potiſſimum ſub Cute verticis, quo venarum per faciem & tempora in caput irrepentium extrema deſinunt: ratione* Termini ad quem. *Aut ad* partes internas, *pulmones, nares, ventriculum, &c. Aut ad* externas, *non tantum inter cutem & carnem; ſed etiam per venas & arterias, ac muſculorum, venarum, & nervorum continuitatem.*

Curatio

Curatio *eſt* Difficilior, *ſi catarrhi ſunt frequentiores & graviores. ſi cum impetu ruunt. ſi ſenes invadunt. ſi cum dolore capitis junguntur.* Reſpicit. I. Materiam genitam, *quæ Evacuanda, Ne amplius generetur, præcavendum, & partis ſuppeditantis diſpoſitio corrigenda.* II. Materiam fluentem, *quæ revellenda, intercipienda, & pars recipiens roboranda. Plura in Differentiis.*

Dividitur *Catarrhus* tripliciter *præcipuè.* I. *Alius eſt ab* Humore frigido & humido, *eoque* 1. *Vel* Copioſo, *& cum majore impetu ruente,* Tum, *venæ* externæ cubiti *ſectio adhibenda, ne à reliquo corpore affluat: vel* pauco, *nec cum impetu ruente.* Tum *in ſenili præſertim ætate, venæ ſectione ſuperſedendum.* 2. *Vel* Tenui, *& aquoſo.* Tum *præparandum moderatè incraſſantibus, ut decocto,* Thuris, maſtiches, Betonicæ, Nucis moſchatæ: *purgandum ne materia agitetur, lenioribus,* Manna, Mechoacanna: *particulariter evacuandum per Errhina, ſi materia* ad pectus & ventriculum fluit; *per Gargariſmos & Apophlegmatiſmos, ſi* ad oculos & nares; *omnia ita diſpoſita, ut impetum catarrhi ſigant: Catarrhus exſiccandus, & caput roborandum, Rotulis ex* floribus ſulfuris, ſuccino pulverizato, *ſacculo implicato, in Spiritu vini malvatici calefacto, olei ſuccini guttis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aliquot aſperſo, & narib. ac temporibu[s] *eodem illitis, vertici applicato. radic. chinæ ſaſſafras &c. decocto. Vel* Craſſo, *Tum præparandum Calefacientibus & attenuantibus, decocto* hyſſopi, Rutæ Oxymelle ſimplici, ſcillitico, *purgandum* Agarico, *Extr. pillularum* Cochiarum. *E*[vacuandum] *vacuandum particulariter, ubi inter Er*[rhina,] *rhina,* ſemen nigellæ Romanæ *pulveri*[-] *zatum, & cum aqua majoranæ è vola ma*[-] *nus in nares attractum. Caput roboran*[-] *dum, ubi optima,* Aqua ſerpilli *cum vi*[no] *deſtillata. Hartman.* Vinum medicatu[m] *ejuſdem.*

Alius eſt ab Humore Calido, *qui* 1. To[l]*lendus venæ ſectione, aut cucurbitulis,* [ne] *capite calente plus attrahatur.* 2. Præp[a]randus *refrigerantibus Cephalicis & m*[e]*dicè adſtringentibus.* 3. Evacuandus *Rh*[a]*barbaro. &c.* 4. *Procedendum ut ſuperiu*[s]

II. *Alius eſt* cum impetu ruens, *q*[ui] *præter diverſiones & alia jam expoſita,* i[n]terceptionem *per medicamenta ſiſtent*[ia] *& incraſſantia, poſt cænam, ſub ingreſſu* [le]*cti exhibenda, non expectata concoctione, r*[e]*poſcit. Talia ſunt,* Theriaca recens, *Bol*[us] Armenus *ruber & levis*, *Oſſa* cranii h[u]mani *combuſta. Laudanum* opiatum. *P*[il]*lulæ* de Cynogloſſa, Aſajereth, Arabic[æ] Wieri, *ex Styracis calam. ſucci Liquir.*

Thu

Thuris, Myrrhæ, Opii ana dr.ſ. Croci ſcr. j. cum ſ. q. papav. rhæad. compoſitæ. Trochiſci de papav. Mynſichti. *Si humor ſalſus* ſpica *eſt addenda, & in* Aſthmaticis *ſuffitus vitandi. Per* Vigilias *quod in pectus influxit*, evacuandum *eſt*.

Alius eſt Suffocativus, *qui magno impetu ad pulmones & cor fluit. Huic ſubitò ſuccurrendum*, Revulſionibus *per clyſteres, frictiones, Emplaſtror. Catarrhum ſuſpendentium raſis capillis applicationes, Narium balſamo ſuccini inunctiones, ſuffumigia, &c.* Vomitu *nihil putatur eſſe præſentius, quia etiam illa quæ pulmonum bronchiis infarcta ſunt, extundit.*

III. *Alius eſt à* materia in cerebro vitio ejuſdem collecta.

Alius eſt à materia, quæ cerebro, *ſeu à* ventriculo frigidiore, & Epate calidiore, *ſeu* ab aliis viſceribus *communicatur. In hujus curatione, reſpiciendæ ſunt* partes *mandantes, & illis providendum eſt. Qui verò Catarrhis* frequentioribus *ſunt obnoxii*, ſingulis menſibus paulò ante novilunium *corpus leniter* purgare *debent, præſertim ſi iis alvus ſiccior eſt. Vinum Adriani Papæ, quod contra Catarrhos vehementer laudatur, ex* Cort. myrob. omn. cum nucl. prius exſiccat. ana dr. iiſ. Cinnam. dr. j. garyophill. galang. cubebar. cardamo.

gran. parad. muſcat. ana ſcr. ſ. roſar. rubr. ſiccar. dr. iſ. flor. anthos, lavend. ana dr. ſ. *contuſ. & ad ſeptem vini menſuras miſtis, componitur.*

TITVLVS III.
De Oculorum morbis.

CAPVT I.
De Palpebrarum affectibus.

S*Ic affectus cerebri abſolvimus; Oculorum morbi, vel* partes eum ambientes, *vel* partes conſtituentes, *vel* totum oculi globum *tangunt. Ambiunt Oculum* Palpebræ, Cilia, Caro angularis.

Palpebrarum vitia ſunt.

I. Τράχωμα, *ſeu internæ palpebrarum partis aſperitudo.* Cognoſcitur *ex rubore, pruritu, & milii granorum veluti eminentia.* Oritur, *ab humore aduſto mordace & ſalſo: ſæpe à collyriis acrioribus.* Curatur. *Corporis evacuatione. Materiæ per repercutientia averſione. Topicorum emollientium primò & acrimoniam temperantium, mox abſtergentium, ut* aloës in aqua roſarum, myrrhæ in lacte muliebri, *diſſolutarum, applicatione; quæ interdum intermitti debent, ne vim ſuam fortius oculis imprimant. Palpebræ inverſæ ad ſanguinis proruptionem, ſaccaro cando frictione.* Dividitur *dupliciter.* I. *In* Δασύτητα, *in qua*

palpebræ

palpebræ duntaxat, rubent, aſperæ ſunt & pruriunt. Σύκωσιν, *in qua quaſi grana ficus eminent.* Τύλωσιν, *in qua pars exulcerata ſciſſuram & calloſitatem contrahit. &* ψωροφθαλμίαν *ſcabiem, quæ totam palpebram, præſertim verſus oculorum angulos afficit, & univerſalibus præmiſſis, linimento roſato, adjecto pauxillo tutiæ præparatæ, curatur.* II. *In illam quæ A* ſanguine, *in qua minor pruritus. A* Bile, *in qua puſtulæ parvæ. A* Pituita ſalſa, *ex qua plus ſeroſi humoris exit. A* Bile atra, *in qua quod effluit lividum eſt.*

II. Εμφύσημα *ſeu tumor palpebrarum; qui fit Aut à* cauſis externis, *nempe Aranei, veſpæ, apis vel urticæ ictu. Tum apis contrita imponenda, Theriaca, & ſuccus plantaginis illinenda. Aut* Internis, *nempe,* Humore calido, *ubi Ophthalmicum Rhaſis locum habet.* Aquoſo & ſeroſo, *in febrib. diuturnis, vigiliis, cachexia, ubi fomenta ex decocto emolliente & diſſipante rectè adhibentur.*

III. Coalitus, *cum palpebræ vel inter ſe vel cum alba aut cornea aut utraque oculi tunica coaleſcunt.* Curatur Difficulter *ſi tota coaluit.* Nunquam ferè, *ſi cum cornea ſimul concrevit.* Facilius, *ſi extremitate ſolum oculo adhæreſcit. ſi annatæ ſaltem agglutinatur,* Oritur, *vel ab* Ulcere *negli-*

genter curato, in quo, ſaneſcendo, quod diduci potuit, agglutinatur. Vbi ſectio locum habet. Vel à Pituitoſa & viſcida materia ad palpebras affluente, ubi Revulſio per veſicatoria, & Repulſio.

IV. Cancer ſive exulceratus ſive non, de quo libro ſecundo.

V. Inverſio quæ vel ἐκτρόπιον inferioris nimirum palpebræ, Ortum 1. A Reſolutione ſeu paralyſi, de qua alibi vide. 2. A carnis in parte interna incremento, quod vel medicamentis abſumendum; vel ſectione tollendum. 3. A vulneris aut ulceris mala curatione, ubi etiam inciſio locum habet. vel λαγόφθαλμον, palpebræ nempe inferioris, Ortum, A mala conformatione, quæ curæ non ſubjacet. 2. A conſuetudine pueror. in cunis ſurſum verſus reſpicientium, quæ pannis nigris cunis circa caput obvolutis præcavetur. 3. A convulſione & contractione, quæ emollientia ophtalmica exigit. 4. A vulnere vel ulcere malè curato, ubi vel cicatrix emollienda, vel manuum opera adhibenda.

VI. Ὑδατὶς ſeu Aquula ſeu ſubſtantiæ unctuoſæ in palpebra ſuperiore incrementum, humorem antelucanis præſertim horis perpetuo fundens. Oritur præcipuè in pueris ex ſeroſo humore intra palpebrarum membranas, in quarum medio unctuoſa ſubſtantia,

tia, illapſo. Vel eſt Recens, *& jejuna ſalivâ interdum tollitur. Vel* Diuturna *ac peculiari membrana incluſa, & manus operam requirit.*

CAPVT II.
De Ciliorum Vitiis.

C*Iliorum vitia ſunt.*

I. Hordeolum, *ſeu tuberculum quod ſuppuraſcens ſimile eſt grano hordei.* Oritur *ab humore pituitoſo, craſſo, cum ſanguine miſto.* Tollitur *hordeo jejuno ventriculo maſticato, applicatur, vel corpore muſcæ capite abjecto, ſi eo fricetur. ſi ſuppurari non poteſt,* ſecetur.

II. Grando *ſeu tuberculum rotundum, tranſlucidum, huc atque illuc mobile.* Oritur *à materia dura & lapideſcente.* Emolliendum *eſt* ammoniaco *in aceto diſſoluto, cum adipe gallinæ vel therebintina & cera mixto.*

III. Μαδάρωσις *ſeu* pilorum defluvium, *quod plærumque poſt febres malignas infeſtat. Vide l. 2. Si ſimul adeſt craſſities, calloſitas, & rubor, palpebræque turgent, & lucidæ fiunt, vocatur* πτίλωσις.

IV. Τριχίασις *cum pili præternaturales ſub pilis naturalibus exorti, & intrò nuentes tunicas oculorum pungunt.* Oritur *ab humoribus ad palpebrarum extremitates*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

fluentibus ſeu ob tumorem diuturnum, ſeu ob deligationem. Curatur. 1. Evulſione *totali, quam inunctio ſanguinis viridium ranarum excipiat.* 2. Corroſione, *per medicamenta corroſiva cautè inuncta.* 3. Sectione, *de qua Practici.*

V. φαλάγγωσις, *cum palpebris intro vergentibus, pili non apparent, niſi attollantur.* Oritur *vel ab* humoribus *pituitoſis palpebram degravantibus: vel à* Cartilaginis exſiccatione, *& hanc ſequente cutis verſus cilia depreſſione. Curatio apud Authores.*

VI. Phtiriaſis *ſeu pediculorum proventus, in iis qui lotionibus non utuntur, & victu pravo gaudent, à ſordibus exortus; interdum per contagium exiſtens.* Curandum *tempeſtivè, ne acres fluxiones concitet. Ablutio palpebrarum decocto betæ & ſtaphiſagriæ laudatur.*

CAPVT III.

De Carnis angularis vitiis.

C*Arnis angularis affectus ſunt.*

I. Rhyas, *ſeu carunculæ ſecundum majorem oculi angulum, imminutio, ex quo lachrymæ involuntariæ effluunt.* Oritur, *vel ab* alimenti defectu: *Vel à* Corroſione, *ſeu à medicamentis corroſivis ſeu ab humoris acris affluxu, ut fit poſt epiphoram,*

variolas,

variolas, ulcera profunda: vel ab Inciſione, *quæ non poteſt curari.*

II. Encanthis *ſeu carunculæ ſecundum majorem oculi angulum incrementum.* Oritur, *vel ex mala* pterygiorum *curatione; vel ex nimio* alimenti *affluxu. ſi magnum & antiquum malum eſt, nonniſi chirurgiâ curatur.*

III. Ægilops *eſt tuberculum inter majorem oculi canthum, & naſi radicem ortum.* Oritur *à materia certa ad oculi angulum depulſa.* Dividitur *variè.* 1. *In* Anchilopa, *qui eſt tumor nondum ruptus & ſine inflammatione. provenit ab humore lento melleo, pultaceo, folliculo ſuo plærumque concluſo, & ſine ſoluta unitate afficiente, ſectione tollitur. Et* Ægilopa *propriè ſic dictum, qui eſt tumor ruptus cum inflammatione.* Cognoſcitur, *ex dolore, colore mutato, & tumoris immobilitate.* Oritur *à ſanguine è temporum, frontis vel faciei venis effuſo, externa inprimis cauſa accedente.* Curatur. 1. Difficulter, *inprimis, ſi partes profundas occupet. ſi ruptus ſit ad interna, quia ſubjecta oſſa facilè corrumpit. ſi ad cancri naturam accedit.* 2. Ad modum aliarum inflammationum. *Excipit eum plærumque* Fiſtula lachrymalis, *quæ tum propter continuum affluxum, tum propter motum oculi perpetuum, chronicon eſt plærumque malum. In*

ejus curatione, antequam conſolidetur, videndum, utrum callum contraxerit, & utrum os corruptum ſit, quod aſperitas oſſis aut ſonitus deteget.

CAPVT IV.

De Tunicæ annatæ morbis.

ARTICVLVS I.

De Ophthalmia.

P*Artes Oculum conſtituentes, vel ſunt Tunicæ,* Adnata, Cornea, Uvea, *&* Aranea, *vel Humores. Adnatæ morbi ſunt* Ophthalmia, Pterygium, Panniculus, *&* Hypoſphagma, *quorum hoc cum cornea commune; illa cum palpebris.*

Ophtalmia eſt annatæ tunicæ inflammatio, à ſanguine acri venulas ipſius diſtendente, exorta.

Signa *ſunt Oculorum rubedo, lachrymarum effluxus, dolor &c.*

Cauſa *eſt* Sanguis, *qui ſeu ſolus, ſeu ab humorib. aliis caſtigatus, vel per affluxum, vel per congeſtionem, allapſus, per venas diſpergitur, & eas diſtendit.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi in regionibus & temporibus frigidis adoritur quia membra ſtringuntur. ſi pueros infeſtat, quia ab imbecilli capite continuò affluit. ſi dolor diu perſeverat, quia materiam, aut erodentem, aut vehementer diſtendentem, aut ſuppu-*

rantem

rantem arguit. ſi ſit per conſenſum à membranis cerebri, & partibus intra cranium contentis. ſi grana ſordium parva in oculo apparent, quia maturationis tarditatem ſignificant. Facilius, *ſi eſt per conſenſum ab externis, ſi lachrymæ ſunt copioſiores & mordaciores, quia citius ad finem pervenit. ſi alvus eſt cita, quia alvi profluvium eâ liberat.* Peragitur, *ſecundum methodum aliarum inflammationum.* Notandum in ea. 1. *Venæſectione interdum intra horæ ſpacium maximas ophthalmias ſublatas.* 2. *Veſicatoria poſt aures applicata benè revellunt.* 3. *Errhina ſi æger per nares excrementa Capitis evacuare conſuevit, & quidem mediocria exhibenda. Laudatur* farina Erucæ in ſacculo interpaſſato, *apud Hartman.* 4. *Topica non niſi exactis tribus diebus & quidem actu tepida mordacitatis expertia, benè mundata, à proprietate juvantibus caſtigata, repellentibus quæ, nec nimis frigida, nec nimis adſtringentia, nec nimis ſicca, fronti, & collo ſtatim apponi poſſunt. & Anodynis, quæ ſi affluxus major metuitur, oculo benè ab initio applicantur, exceptis, applicanda.* 2. *Lac muliebre ſingulis horis mutandum, ne diutina mora à calore oculi, acrimoniam contrahat.* 3. *Opium & Opiata non niſi neceſſitate urgente adhibeantur.* 4. *Ne*

ſuppu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſuppuratio intus fiat diligenter cavendum. 5. *In Diæta vinum & balneæ in declinatione permittantur. Cataplaſma ex* medulla panis triticei, & pomi aſſati, cum lacte muliebri, pauxillo croci & ſacchari ſaturni, *vehementer laudatur. Sic & Aqua ex* ſucci Cancror. deſtill. lb. ii. Aquæ Roſarum lb. i. & Croci metallor. unc. ß. *ſimul infuſis: Nec non* Aquar. Euphraſ. Fænicu-li ana unc. v. cum croci metallor. dr. j. quibus aliquid aquæ Roſarum *addi poteſt. Inter Diſcutientia etiam locum obtinent* Sarcocolla *lota, &* Tuthia vera Arabum, *quæ ſine morſu ſiccat.*

Differentia *Ophthalmiæ eſt triplex.*

I. *Alia eſt* Τάραξις *ſeu perturbatio, quæ ex eo* Cognoſcitur, *quod oculi duntaxat calidiores cum rubore, abſque lachrymis copioſis appareant.* Oritur, *à Cauſis externis nempe.* 1. Calore ſolis vel igne. *Tum Cataplaſma ſuperius opponi poteſt.* 2. Dolore capitis *ex ſolis æſtu contracto. Tum idem locum habet, niſi univerſalia omnino præcedere debeant,* 3. Vento, fumo, pulvere. *Tum lacte tepido oculi abluendi, & ſomnus capiendus.* 4. Ictu *vel* Caſu, *Tum, ſanguis ſtatim mittendus.* 5. Apis, Veſpæ, Crabronum *ictu. Tum repellentia ex albumine ovi, lacte muliebri &c. imponantur.*

Alia eſt Ophthalmia vera, *quæ vel à calidis,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dis, vel à frigidis cauſis provenit, cui ſuperius dicta præcipuè conveniunt.

Alia eſt Χήμωσις, quando palpebræ quaſi invertuntur, nec claudi poſſunt, albumque ſupra oculi nigrum intumeſcit. Hæc validiora remedia exigit.

II. Alia eſt Periodica, quæ intervalla ſervat, capitibus calidis & humidis familiaris eſt, & oculos tandem in tabem conjicit. Alia eſt quæ Periodos non ſervat. Alia Contagioſa.

III. Alia eſt Humida, de qua nunc maximè egimus.

Alia ſicca, in qua exiguus eſt lachrymarum fluxus, & noctu palpebræ indurantur. Oritur ab humore pauco, ſalſo, & nitroſo. Vel eſt cum pruritu, quæ, ſi leviter fluat, vocatur ψωροφθαλμία; ſi omninò non, & oculi duntaxat ſunt rubri, ſine tumore, dicitur ξηροφθαλμία. Vel ſine pruritu, & cum duritie palpebræ, nuncupatur σκληροφθαλμία. Curatio Methodum ſuperioris ſequitur.

ARTICVLVS II.

De Vngue oculi, Panno, & Hypoſphagmate.

VNguis ſeu πτερύγιον & Sagitta, eſt membranula nervoſa, fibroſa & albicans, quæ ab angulis oculorum majore

inprimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

inprimis prodit, adnatæ validè adhæreſcit, interdum uſque ad corneam producitur, ſæpe ſi nimium increſcat, pupillam tegit.

Signis *affectus non eget, cum oculis ſit expoſitus. Albedine à carne lachrymali diſcernitur.*

Cauſa *eſt ſanguis, humoribus craſſis & lentis permiſtus, ex partibus inter cranium & cutem contentis defluens & ſcabritiem quandam inferens quam dum vis nutriens æqualem reddere nititur, incrementum membranæ præter naturam producit.*

Curatio *repoſcit.* I. Univerſalium præmiſſionem. II. Unguis, *poſt decocti vel aquæ diſtillatæ temperatæ fotum*, exterſionem. *Inter Medicamenta valent, pulvis ex* ovorum teſtis *paratus, & oculis inſperſus. Lapis* medicamentoſus Crollii *in aqua roſacea, & Euphraſiæ, Specificum* Lucii piſcis *Hartmanni, Aqua* albuminis ovorum *ejuſdem. & alia, quæ ſi acria ſunt*, tragacanthâ *& hujuſcemodi caſtigari debent, & ne cornea tangatur, caveri.* III. Chirurgiam, *de qua apud Authores.* IV. Diætam, *in qua à vino & cibis vaporoſis abſtinendum.*

Dividitur *multifariam.*

I. *Alius eſt* Albicans, *Alius ad* nigredinem vergens, *qui remediis tolli non poteſt.* II. *Alius* Recens, *qui facilè diſcuti poteſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

poteſt. *Alius* Inveteratus, *cui ſi craſſitudo acceſſerit, excidi debet: interdum tamen tam pertinaciter annatæ adhæret, ut neque per Chirurgiam abſque oculi jactura auferri poſſit.* III. *Alius eſt* qui ad Corneam duntaxat producitur. *Alius qui ad* pupillam uſque protenditur, *& ſi tollatur, oculum quidem à fluxionibus liberat, ſed cicatrice relictâ, viſum impedit.* IV. *Alius eſt* Cancroſus & putridus *qui Curationem non admittit. Alius* Non.

Pannus eſt quiddam inſtar panniculi rubeum, à ſanguinis exuberantia, in venis oculi exterioribus, exortum.

Signis *opus non eſt. Apparet tanquam tela carnoſa in ſuperficie præcipuè annatæ, cum pruritu, dolore oculorum à lumine offenſione, viſione obſcura vel ablata.*

Cauſa *eſt ſanguis ad oculos derivatus, vel ſolus vel mixtus, vel per viam fluxionis vel congeſtionis: vel per vaſa externa, & tum frons nonnihil tumet; vel per interna, tum dolor ad radices oculorum tendit.*

Curatio *perficitur.* I. Univerſalium uſu. II. Abſterſione *per ſupradicta.* III. Chirurgia *de qua vide Authores.*

Hypoſphagma ſeu Sugillatio eſt macula rubra ſeu livida, à ſanguine ex venis apertis effuſo, exorta, corneæ communis.

Signis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signis *opus non eſt, quia malum viſu deprehenditur.*

Cauſa *eſt quicquid venas aperire poteſt, ſive id externum, ſive internum, ut in Differentiis videbitur.*

Curatio *eſt* Facilis *in principio.* Peragitur, *præmiſſis Univerſalibus, ſi major eſt affluxus per* Diſcutientia, *leniora primum, & adſtringentibus caſtigata; poſt validiora, & acrimoniæ, ne plus ſanguinis alliciatur, expertia.*

Dividitur *trifariam.*

I. *Aliud eſt à* Cauſis externis, *ictu, clamore, tubarum inflatione, in qua ad* Topica *ſtatim confugiendum, nempe Decoctum* flor. meliloti, roſar. cum ſem. fænugræci, *Collyrium ex* ſanguinis columbar. ex alis detracti *dr. ii.* Lactis mulieris temper. *unc. ſ.* Thuris *ſcrup. j. compoſitum. Aliud à* Cauſis internis, *nempe, vel* Sanguinis copia, *ubi venæſectio non omittenda: vel* ejuſdem fervore, *Tum macula ad Citrinum vergit. Inflammationi occurrendum per* albumen ovor. concuſſum, *Si pus adeſt, idem collyrio ex* mucag. fænu gr. cum aqua fæniculi & melle roſaceo, *extenuandum.*

II. *Aliud eſt* Recens, *in quo macula eſt rubri coloris. Præter ſuperiora topica,* ſummitates hyſſopi *in aqua ſimplici cocta,*

cta, & in nodulo applicatæ, ad diſcutiendum valent. Aliud Inveteratum, *in quo macula eſt livida, Convenit collyrium ex* ſucc. Chelidoniæ major. & Cardui-bened. ana unc. ſ. pingued. quæſtulæ avis liquef. dr. ii. myrrhæ ſcr. ſ. *confectum; nec non* Radix ſigilli Salomonis *conquaſſata &c.*

III. Aliud eſt, quando ſanguis vel in annatam, vel in corneam ejicitur. *Aliud* quando in utramque. Tum objecta omnia *colorem ad rubrum vergentem præſe ferunt.*

CAPVT V.

De Morbis Corneæ.

ARTICVLVS I.

De Craſſitie, Nebula, & Albugine.

M*Orbi Corneæ ſunt*, Craſſities, Nebula, Albugo, Puſtulæ, Ulcera, Vulnera, & Dolor.

Craſſities eſt ſubſtantiæ ejus exſiccatio & *corrugatio*. Cognoſcitur *exinde, quod nebula quaſi in ſuperficie appareat, & ægri quaſi per fumum videant*. Oritur *vel à* frigidor. *incauta* applicatione *poſt Ophthalmiam præſertim. Vel ab* humorib. craſſis

ſeſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſeſe inſinuantibus. In Curatione *laudatur* Chelidoniæ ſuccus *expreſſus, & oculis guttatim inſtillatus.*

Nebula eſt color corneæ, ab humore ſubtili illapſo mutatus, *Valet in ea pulvis* Margaritar. præparat. *in aqua roſar. & fœniculi*, Cataplaſma *Plateri apud Horſt. l. 2. Obſ. 19.*

Albugo, ſeu Leucoma, eſt macula alba, corneam ita denſam reddens, ut ſpeciebus viſibilibus tranſitus denegetur. Oritur, *Vel à* Cicatrice *poſt vulnus vel ulcus*, *Tum* Curatio *eſt* Difficilis *in ſenibus*, facilior *in pueris.* Peragitur. 1. *Emollientium applicatione.* 2. *Abſterſione, ubi locum habet, Aqua* flor. Roriſmarini *oculis inſtillata. Pingvedo* muſtelæ piſcis. *Vel à* pituita inter ejus laminas collecta. *Tum, facilius curatur. Valet Collyrium, quod ex* lapid. calam. ter uſti ac bis in vini aceto extincti ſcr. j. Myrrhæ, plumbi uſti ac loti ana ſcr. ſ. Croci Oriental. gr. v. Opii. gr. VII. Æris uſti ſcr. IV. Decocti fænugr. Unc. j. *ſupra porphyritem contritis.*

ARTICVLVS II.

De Puſtulis & Vlceribus Corneæ.

PUſtulæ ſunt tubercula annatæ & corneæ tunicæ communia. Cognoſcuntur *ipſo viſu, magnitudine granum milii æquant.*

æquant. nigredine, exacta rotunditate, & quod in fundo circulum album non exhibeant, à procidentia uveæ, diſtinguuntur. Oriuntur ab humore acri & ſeroſo tunicas attollente. Curantur facilius, ſi ſunt in annata: difficilius, ſi ſunt juxta pupillam, nulla ratione, ſi cornea in partem internam rumpitur. Ad modum Ophthalmiæ; Dividuntur dupliciter. I. Aliæ ſunt cum inflammatione, quæ prout aliæ inflammationes curantur, ſaccharum ſaturni cum aqua Euphraſ. optimum eſt. Aliæ ab Humore aquoſo, quæ exſiccantia, ut Tuthiam, Lapidem calaminarem, &c. expoſcunt. II. Aliæ ſunt ſuperficiariæ, ἐπικαύματα dictæ, quæ nigriores apparent. Aliæ profundiores ſub ſecunda vel tertia lamina, ἐγκαύματα vocatæ, quæ propter corneæ albedinem, albæ magis videntur, & cum totam corneam erodere poſſint, periculoſæ ſunt.

Ulcera corneæ interdum ab externis, interdum ab internis ſeu affluentibus, ſeu congeſtis oriuntur; & variis nominibus pro varietate circumſtantiarum inſigniuntur. βόθριον dicitur, quod cavum anguſtum & durum eſt. κοίλωμα, quod latius ſed minus profundum. Ἄργεμον, quod in iridis externo circulo exortum, circa externam iridis partem rubicundum, circa internam candidum, ambientia etiam comprehendit.

Circa

Circa curationem obſervandum, medicamenta fronti etiam & temporibus ut influxus impediatur imponi, & lenia ac temperata eſſe debere. Laudatur Aqua Ophthalmica Mynſichti.

ARTICVLVS III.

De Vulneribus Corneæ, & Dolore Oculorum.

VUlnera corneæ *in genere, exigunt.* 1. Evacuationem, *per venæſectionem præſertim.* 2. Repulſionem, *ut inflammatio prohibeatur, & dolor leniatur,* per *Cataplaſmata ſuper palpebram duntaxat impoſita, ut oculus aperiri & palpebræ aperiri poſſint.* 3. Conſolidationem. *Laudatu vehementer pars albuminis ovi, Germanis* das Koychen, *Italis* Galatura *dicta conquaſſata; nec non Oleum* rubrum Saturni Differentias *ſi ſpectes.* 1. Aliquando *ſol cornea vulneratur.* Aliquando *cum ea & palpebræ, ubi cavendum, ne cum oculo ag glutinentur.* 2. Aliquando *vulnera no tam altè penetrant.* Aliquando *corne rumpitur, & humor aqueus effluit, quo & in ulceribus accidit, Tum, ſi vulnus ſi anguſtum, minus periculi habet; ſi uve procidit, incurabile eſt.* Curatio *eadem qu vulneris & ulceris oculorum.*

Dolor oculorum, *oculis præcipuè ob tu nic*

nicas externas convenit. Cognoſcitur *ex relatione ægri.* Oritur *à cauſis continui ſolutionem excitantibus.* Curatur *cauſis ſublatis.* Mitigatur *albumine ovorum, pulpæ pomi aſſi cum ſaccharo, Camphora, Croco, aquâ roſarum & lacte muliebri. Ab* Opiatis *cavendum.*

CAPVT VI.

De Vveæ morbis.

ARTICVLVS I.

De Uveæ procidentia, Pupillæ dilatatione, & anguſtia.

U*Veæ in oculo tunicæ morbi ſunt,* Uveæ procidentia, Pupillæ dilatatio, Euſdem anguſtia, & ſuffuſio.

Uvea procidit, quando corneæ unitas ſolvitur *ſive per vulnera, ſive per ulcera.* Cognoſcitur *& à puſtulis,* diſcernitur *exinde, quod pars, quæ procidit, aut nigra aut cærulea eſt, & in fundo circulum album, qui à labiis corneæ eroſis eſt, exhibeat; & pupilla parte ſui quadam divulſa appareat.* Curatur *medicamentis ſine aſperitate adſtringentibus; & ſi his non cedit, ferro.* Differentias *vide apud Æginetam.*

Pupillæ dilatatio, *μυδρίασις*, & *πλατυκορία* dicta, eſt quando pupilla præter naturam verſus Iridis circulum amplia-

tur. Cognoſcitur *ex eo, quod ægri ſeu ob nimiæ externi luminis copiæ in oculos incurſum, ſeu obliquorum radiorum qui perpendicularibus debiliores caſum, minus acutè videant. cum aliquid intueri volunt oculos nonnihil comprimant. & oculo uno clauſo, alterius pupilla dilatari non poſſit.* Oritur *à tenſione Vveæ, cujus illa foramen eſt, ſeu ob externas ſeu ob internas cauſas.* Curatio *in Differentiis videnda.* Dividitur *trifariam.* I. Alia *eſt Nativa & à primo ortu contracta.* Alia *Adventitia.* II. Alia *à Cauſis externis, ut percuſſione, caſu ab alto &c. quæ ſi ſit abſque inflammatione, facilè curatur; ſi cum ruptura Vveæ, non item.* Alia *à Cauſis internis, quæ inſequente differentia exprimuntur.* III. Alia *à ſiccitate uveam tendente, ut in coriis perforatis fit, quæ difficulter curatur. Optimum eſt lac caprinum ſi ei oculus immergatur.* Alia *ab Humiditate, cujus curatio facilior, niſi poſt capitis dolorem vehementem acciderit. Perficitur præmiſſis Vniverſalibus, miſſione ſanguinis ex venis temporum & venis in angulis oculorum, cucurbitular. in occipitio, & hirudinum poſt aures applicatione. Reſolventium, (aqua ſalita laudatur) & leviter adſtringentium uſu.* Alia *à* Flati*bus, quod tubicinibus accidit, qui diſcutiendi ſunt.*

Pupill.

Pupillæ anguſtia ſeu μύωσις *eſt, quando illa anguſtior, quàm naturaliter fieri debebat, redditur.* Cognoſcitur *ex eo, quod omnia majora intuenti ægro videantur, quod ſpecies viſibiles per foramen anguſtius illapſæ, in ampliore ſpacio verſus cryſtallinum dilatentur.* Oritur *à Contractione Vveæ.* Curatur *pro ratione Differentiarum.* Dividitur *pro diverſitate cauſarum.* Alia *eſt, à nimia humiditate uveam ab ambitu verſus centrum contrahente, cui ſiccantia, ut Ruta, Chelidonia, remedio.* Alia *ab humoris aquei defectu. Tum æger melius videbit in obſcuro, quod ſpecies viſibiles promptius cryſtallino occurrant. lacte & aqua dulci Capiti admotis alimentum attrahendum.* Alia *à pauciore Spiritus viſivi ad pupillam affluxu.*

ARTICVLVS II.

De Suffuſione.

Suffuſio ſeu ὑπόχυμα eſt pupillæ ab humore ea parte in oculo conſiſtente, viſionem impediens, obſtructio.

Signa *pro ratione principii, augmenti & perfectionis, diverſa ſunt, & ſeparatim in differentiis exponentur.*

Cauſa, *humor, ſeu ſyncerus ſeu miſtus; ſeu ibidem collectus, ſeu per venas tunicarum, uveam tunicam vel nervos tranſmiſ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſus. Colligitur inprimis in magnis & pro-
minentibus oculis, quia in magno ſpacio
virtus diffuſa infirmior eſt, & viarum la-
xitas facilem aditum præbet.

Curatio eſt Difficilis, ſi præſertim ex fe-
bre, aut vehementi capitis dolore accidit. ſi
in pueros vel ſenes incidit. Nulla, ſi ſuffuſio
eſt nigra. ſi æger lumen non cernit. Perfi-
citur. I. Materiæ obſtruentis eductione
per purgantia phlegmagoga hieram præſer-
tim & electuarium diacarthamum, quib
præmitti præparantia poſſunt. II. Ejuſdem
per cucurbitas, veſicatoria &c. revulſio
ne. III. Ejuſdem per Topica emollientibu
permiſta Diſcuſſione, & Oculorum exter
ſione. Laudatur Aqua Joëlis, Remediu
Bovii ex fellis galli unc. ſ. ſanguinis mu
ris dr. iii. ſ. cum lacte muliebri, collyrii in
ſtar, compoſitum. Vel Aqua ſtercoris hu
mani elambicata, cum felle muſtelæ & le
poris, ſaccharo candi roſato, & margar
tis præparatis. IV. Chirurgia, de qua au
thores videri debent.

Differentiæ ſuffuſionis ſunt variæ.

I. Ratione ſitus. 1. Alia eſt in centro p
pillæ, quæ feneſtris quaſi pertuſas res ob
ctas exhibet, & acu, ne tota pupilla imple
tur, tentanda non eſt. Alia non. 2. Alia r
ſidet inter Vveam & Corneam, & tu
pupilla intenſius obtenebrata conſpicitur,

pupi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pupilla ob humorem diſtendentem neceſſario dilatatur. Alia *inter Vveam & Cryſtallinum, & tum oppoſita apparent*. 3. Alia *in profundiore loco ſita eſt*; *& tum pupilla anguſta eſt*. Alia *minus profundo, & tum amplior eſt*.

II. Ratione graduum, Alia *eſt Incipiens & tum culices aut caliginoſa quædam obverſantur*. Alia *Aucta*; *& tum pupillæ color marinus apparet, vel eſt ſimilis aëri nebulis repleto*. Alia Perfecta; *in qua æger non cernit, pupillæque albus color apparet*.

III. Ratione cauſæ. 1. Alia *eſt à materia tenui, & fluxa qualis in principio eſſe ſolet, & tum, plethora præſente venæſectio inſtitui poteſt*. Alia *craſſa lenta & tenax*; *& tum à Venæſectione abſtinendum*. 2. Alia *eſt ſpecie aëris puri, argenti gypſi margaritarum, quæ ſpem aliquam curationis relinquit*. Alia *Nigra, quæ ne acu quidem curari poteſt*. Alia *Viridis, quæ etiam inſanabilis eſt*.

IV. *Alia eſt* Vera, *de qua hactenus dicta ſumi debent, quæ alterum duntaxat oculorum occupat, aut ſi utrumque, non ſimul, nec ſimiliter, & cujus Symptomata ſunt continua*. *Alia* Notha, *quæ ſe contrario modo habet, à vapore ex inferioribus aſcendente oritur. Remoto affectu tollitur*.

CAPVT VII.

De Humorum in oculis vitiis.

HV*mores Oculos cum tunicis conſtituentes ſunt tres*, Aqueus *nempe* Cryſtallinus, & Vitreus.

Aquei vitia *ſunt præcipuè quatuor.* I. Imminutio, *ob calorem, ſiccitatem, nimiam evacuationem, quæ quia cum totius corporis ſiccitate conjungitur, difficulter curatur.* II. Effuſio, *quod in ruptura Corneæ fit, & tum vulnus vel ulcus præceſſit. Cornea tunica ſubſidet. Regignitur interdum hic humor ſpontè.* III. Craſſities *ab humorum vel vaporum craſſorum admiſtione exorta; & tum humor non tam clarus, ut ſolet, apparet, imagines oculis obverſantur, &c.* IV. Obſcuratio, & alienus color, *ob humores admiſtos. viſu ipſo hæc cognoſcuntur.*

Humoris Cryſtallini *vitia ſunt præcipuè iſta.* I. Glaucoma *quando iſte in glaucum colorem mutatur.* Cognoſcitur *ex eo quod circa pupillam inſignis & profunda apparet albedo, & omnia tanquam per fumum & nebulam videntur.* Oritur *ab Exſiccatione, quæ fit vel ob ætatem, vel ob aliam cauſam.* II. Soliditas & obſcuritas, *quæ majore illuminatione indiget, Vnde* νυκταλωπία *nocturna cæcitas, qua laborantes*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tes interdiu ſatis vident, occidente ſole obſcurius, noctu nihil. III. Situs mutatus, *qui multipliciter accidere ſolet.* 1. Surſum aut deorſum, *unde diſſolvitur incruciatio opticorum, vel axes pyramidum in duplici plano figuntur, & omnia duplicia apparent.* 2. Ad latera, *& tum res videntur magis dextra aut ſiniſtra quàm ſunt.* 3. Verſus medium & Centrum. *Vnde propinqua rectè, remotiora non ſatis diſtinctè videntur.* 4. Ultra medium & centrum *verſus opticum; & tum, quæ cernere cupiunt, oculis neceſſariò adhibent.* 5. Verſus pupillam; *& tum, res ab oculis remotas rectius diſcernunt.*

Humoris vitrei *vitia ſunt.* I. Augmentum, *quo non ſolum pupilla dilatatur magis, ſed etiam Cryſtallinus obumbratur, & ſpiritus obtunduntur.* II. Diminutio, *unde tunicæ corrugantur, pupilla contrahitur, & ſupra cryſtallinum decidens, ſpaciumque inter ipſum & tunicas, in qua ſplendores externi occurrunt, brevius reddens, perſimilem gignit affectum eorum, qui nictando ſolem intuentur.* III. Craſſities, *quæ vel ab humoris, vel ab alienæ ſubſtantiæ permiſtione venit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT VIII.

De morbis oculi globum infeſtantibus.

Oculi globum infeſtantes morbi, ſunt, Atrophia, Procidentia, Strabiſmus, *quibus addi poteſt ex Symptomatibus* Viſus debilitas & Cæcitas.

Atrophia *eſt, quando oculi partes contabeſcunt.* Oritur *præcipuè ab evacuatione & exſiccatione nimia.* Curatur *medicamentis humectantibus lacte inprimis muliebri impoſito.*

Procidentia, *quando oculus vel ex ſua orbita præter modum eminet; vel etiam ita, ut à palpebris tegi nequeat, excidit.* Oritur *à Cauſis tam externis, ictu, tubarum inflatione, ſtrangulatione, partu laborioſo, &c. quàm internis, Muſculorum aut nervorum reſolutione, Tumore oculum extrudente &c.* Curatio *reſpicit.* 1. *Oculi in ſuam ſedem* repoſitionem, *ſi fieri non poteſt, totalem ablationem.* 2. Ejuſdem *in ſua ſede detentionem*, *per fomenta ex adſtringentibus, roſis nempe, balauſtiis, & acacia, compoſita. Nec tamen Venæ ſectionis obliviſcendum, & inflammatio repellenda. Si reſolutio eſt in cauſa, Apophlegmatiſmi proſunt.*

Strabiſmus *eſt quando pupilla à medio declinat, ita ut in una oculi parte plus appareat, quàm in alia.* Oritur, *vel à* mala *in primo ortu* conformatione; *& tum curari nequit:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nequit: Vel à conſuetudine, *quod in infantibus videre eſt: & tum, larva faciei applicanda, foraminibus ad locum oculorum perforata, ut per ea radii viſivi emittantur. Vel à* mſculorum convulſione *aut reſolutione; & tum morbus præceſſit.*

Viſus debilitas & *Cæcitas, cauſarum magnitudine ſaltem differunt.* Oritur *vitio* Aut Cerebri, *ſpiritus animales non ſuppeditantis, unde reliqui ſenſus plærumque afficiuntur: Aut* Spirituum animalium, *qui lucidi, tenues, multi, eſſe debent: & Oxydorcicis, inter quæ ſunt, Aqua* Roriſmarini *cum ſale gemmæ, deſtillationis* Iuniperorum, Nux moſchata, Myrobalani chebulæ, *&c. roborantur:* Aut nervorum opticorum, *qui aut ſunt* anguſti, *unde* gutta ſerena, *Germanis der ſchvvartze ſtaar, in qua nullum planè oculorum vitium animadvertitur, niſi quòd pupilla nigrior & amplior appareat;aut* rumpuntur, *aut* contorquentur. *Aut* humorum & tunicar. *de quibus in ſuperioribus ſufficienter actum eſt.*

TITVLVS IV.

De Aurium morbis.

H*Actenus Oculorum morbi fuere, Aurium morbi ſunt,* Inflammatio, Ulcus, Vermes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Inflammatio *ſeu tumor*, Cognoſcitur *ex dolore pulſatili vehementiſſimo, rubore ad malas & tempora ſeſe extendente: accedunt, febris, deliria, motus interdum convulſivi.* Oritur *à ſanguine tenui & bilioſo, è venulis cerebri in membranas auris elapſo.* Curatio *eſt* Dubia, *propter Symptomatum magnitudinem, inprimis in juvenibus, qui tamen, ſi ſeptimum diem ſuperarunt, evadere ſolent: ſed & pueris, qui ob ſenſus acrimoniam, minus dolorem ſuſtinere poſſunt.* Peragitur, *ut in aliis inflammationibus, hac modò obſerventur.* 1. Venam Cephalicam *ad revulſionem ſecari debere.* 2. Repellentibus *non facilè utendum; ſi adhibentur, dolorem lenientibus ut lacti muliebri & aliis immiſcenda. 3. In ſuppuratione promovenda* ἐυπόελστον ex ficubus *in lacte coctis, & cum* axungia porci *tritis, componi. 4. Ad* ruptionem *ſuccum* ranunculi *cum quadruplo* lactis muliebris *facere.* Hirudines *retro aures feliciſſimè apponi.* Dividitur *in* Profundam, *in qua, propter majorum arteriarum compreſſionem, major eſt pulſatio; & dolor, ob vicinitatem cerebri vehementior, quæque quod nervus auditorius affectus ſit, periculoſiſſima eſt; &* Minus profundam, *quæ oppoſito modo ſe habet.*

II. Ulcus, *quod* Cognoſcitur *ex ſanie & ſan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

& ſanguine egrediente. Oritur *à rebus vel pus fundentib. vel acrimonia ſua erodentibus.* Curatur *quemadmodum alia ulcera.* Eluitur *vino calente in quo roſæ & folia hederæ decocta.* Detergitur, *vel vino in quo betonica efferbuit; vel aqua mellis in qua radix hellebori albi prius ebulliit.* Dividitur *multifariam.* I. Aliud *eſt abſceſſu rupto poſt inflammationem.* Aliud *à mordacib. humoribus acrimonia ſua aurem exulcerantib.* Aliud *à ſordibus aurium diutius coercitis.* Aliud *ab acri liquore forinſecus in aurem illapſo, & mordendo ulcus efficiente, in quorum curatione ad ſuas cauſas reſpiciendum eſt.* II. Aliud *eſt Recens, in quo, ceſſantibus ad ſaniei effluxum capitis dolore, & ſenſuum perturbatione, ſpes curationis affulget.* Aliud *inveteratum, quod & in fiſtulam facilè degenerat, & cruſtam contrahit.* III. Aliud *eſt Fiſtuloſum, quod ex ulceris antiquitate, ſaniei virulentia & carnis calloſitate cognoſcitur, cui vinum in quo thus vel helleborus albus decocta prodeſt.* Aliud *non item.* IV. Aliquando *ſanies ex auribus, ab apoſtemate in cerebro rupto, effluit, & tum, magna primò copia exit, dein paulatim emittitur, donec omnis abſumatur; ſigna inflammationis Cerebri præceſſerunt, & cura ad hanc obvertenda.* Aliquando *abſque apoſtemate, in ejus ve-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nis genita ſanies emittitur; & tum, ſemel exhauſta iterum coacervatur, proſunt purgationes capitis. Urina aſini vel pueri *in qua raſura ligni Gvajacini maduit, benè immittitur.* V. Aliquando *ſanie ceſſante dolor omnis evaneſcit.* Aliquando, *dolor ſanie aut grumo ſanguinis in profundo auris relicto, permanet, & tum,* mundificandum, *mulſa cum felle tauri, oleo amygdalar. amarar; aceto tepefacto cum melle optimo, in ſanguinis inprimis grumo, &c.*

III. Vermes, *qui ſe dolore corroſivo, inquietudine, & aliis conjecturis produnt. Quomodo* extrahi *debeant, vide Practicos.* Necantur, *Vnguento ex* axungia capi & oleo coryli cum gr. ii. Mercurii dulcis *miſto, & in orificio aurium cum bombace impoſito. Decocto* Cannabis *inſtillato.*

IV. Aqua *auri illapſa oleo infusò educitur.*

TITVLVS V.

De Aurium Symptomatibus.

CAPVT I.

De Dolore, & Surditate.

S*Ymptomata Aurium ſunt,* Dolor, Surditas, Tinnitus, *&* Obauditio.

Dolor *ſignis non indiget, in infantibus, ſi pars tangatur, ploratu exploratur.* Oritur *à*

cauſis

cauſis membranas, auris cavitatem veſtientes, & ſenſu exquiſito præditas, diſtendentibus. Curatio ejus eſt Dubiæ ſpei, ſi juvenes infeſtat. ſi in ſenibus recidivas patitur. ſi in profundo hæreat. Perficitur Anodynis & ſi ingens eſt ſtupefacientibus. Inter hæc ſunt folia Tabaci viridia, aut ſaltem aqua propria vel rutæ humectata & applicata, Laudani opiati gr. iii. Quæ extra applicantur, lenia eſſe debent, ne dolor exacerbetur.

Differentiæ à cauſis præcipuè ſumuntur. I. Alius eſt ab Externis, ut re illapſa, vulnere, &c. quæ ex ægri relatione colliguntur. Alius ab Internis, nempe. Intemperie vel ſine vel cum materia, vel frigida, in qua ſuccus cæparum cum liquore aliquo valet; vel calida, in qua lac muliebre cum ſuccis herbarum refrigerantium, prodeſt. Flatu, ad quem ea ſequuntur, quæ de ſonitu dicemus. Inflammatione, de qua in ſuperioribus. Ulcere & ſanie, de quibus ibidem.

Surditas eſt auditus abolitio, magnitudine duntaxat cauſæ à βαρυηκοΐα ſeu ὑποκωφώσει, qua homo ſonos ex juſta diſtantia difficulter percipit, differens. Oritur, illorum quæ ad auditum perficiendum concurrunt, vitio. I. Cerebri, quod Spiritus animales vel non gignit vel non tranſmittit, ob peculiarem aliquem morbum. II. Nervi audito-

rii, *qui eos non defert*, ſeu *ob vitium conformationis, hinc plærumque ſurdi muti ſunt, & talis ſurdities non curatur*: ſeu *propter obſtructionem, denſitatem &c.* III. Spiritus animalis, *qui* vel *non generatur, propter ingentem cerebri intemperiem*; vel *aboletur, propter omnimodam anguſtiam.* vel *non permeat, ob nervi vitium*: vel *paucus, craſſus, & impurus eſt, propter ambientem aërem, ſeu aliquam aliam cauſam.* IV. Aëris congeniti, *qui* vel *deficit, ob vulnus nempe ulcus &c. egreſſus: ex ſono, capitis contuſione, vehementi cerebri affectu diſſipatus; propter alimenti defectum, non reſtitutus*: vel *impurus eſt, ab aliqua materia, ſeu à cerebro ſeu aliunde miſſa.* V. Meatus auditorii, *qui* vel *malè conformatus eſt.* Vel *obturatus*, ſeu *ex parte hinc auditus duntaxat imminuitur*; ſeu *ex toto, hinc externus ſonus non percipitur, ab aëre verò relicto alius excitatur*: ſeu *à reb. externis illapſis, immiſſis*; ſeu *internis humoribus, ſordibus, ulceribus &c.* Vel *conſtipatus, ex inflammatione, tuberculo*: vel *compreſſus, ex fractura oſſium.* VI. Tympani *qui rumpi, laxari, craſſius vel ſiccius reddi, tendi, inflammatione circa eum obortâ, infeſtari poteſt.* VII. Officulorum trium, *quæ aut non rectè formata ſunt, aut loco ſuo moventur.* Frequentiſſimè *tamen ab*

ab humore pituitoſo *vel* bilioſo, *quod in febribus acutis accidit*, & *interdum materiam ad exteriora ferri indicat. In ejus* Curatione *videndum*, *ut medicamenta* calidè *applicentur. Ne nova*, *niſi* ſordibus deterſis, *apponantur*, *ne plus* tribus guttis *immittatur. Vt à* viſcoſis & *nimis* unctuoſis *caveatur. ut æger ſuper* aure ſana *jaceat. ut* capitis *ratio habeatur. Laudantur*, *Aqua* Cardui bened. *bis infuſis foliis in vitro deſtillata. ſuccus Cœpe ſpiritu vini imbuta*, & *ſub cineribus cocta*, *ſuccus ex* ovis formicarum *expreſſus*, *vel aqua ex* iiſdem *deſtillata.* fel leporinum *cum pari portione mellis virginei*, & *cætera quæ vide in* Petræo & Hartmanno.

CAPVT II.

De Aurium tinnitu, & *Obauditione.*

TInnitus eſt ſonitus in auribus præternaturalis, in inſtrumento auditus, ſeu cavitate oſſis petroſi factus & perceptus, à vaporibus intercluſis & motis exortus.

Signis *in iſto affectu opus non eſt.*

Cauſa *in* πνεῦμα φυσῶδες *conjicitur*, *quatenus aërem innatum præter naturam commovet.* Exurgit *verò hoc.* 1. Vel *per ſe*, vel *per aliarum partium*, *nempe*, *lienis*, *Epatis*, *uteri*, *ventriculi*, &c. *Conſenſum*, & *tum affectarum partium ſigna adſunt.*

2. Vel

2. Vel *à cauſis externis, vapores excitantibus, aëris nempe nimio frigore vel calefactione, nimia cibi repletione, crapula à vino, unde cruditas in capite cumulatur; vento boreali poſt auſtrinum flante, qui facilè removetur: frequenti in caput vel temporapercuſſione, qui, quod, humoribus præ dolore ad organa auditus confluentibus, in ſurditatem verti ſoleat, difficulter curatur.* Vel *ab internis, idem emittentibus, & quidem.* 1. Spiritu fervidiore, *arteriolam quæ aurem ſubit implente, & tum, morbus diuturnus eſt, Refrigerantib. & humectantibus decoctis & ſuccis agendum.* Opium ſed *cautè etiam adhiberi poteſt.* 2. Humore pituitoſo & *frigido; & tum, malum paulatim cæpit, per intervalla recurrit, ſonitus eſt clarior, cauſa præceſſere ejuſdem. In Curatione, Vniverſalibus præmiſſis, attenuantibus & diſcutientibus, quæ manè & ante cænam apponi debent. Vt vapore* aceti *cum* felle bubulo; *ſecreto, quod ex* vermiculis intra lignum quercinum & *corticem, & ol. rutac. coſtin. vide* Petræum, *componitur,* felle *lucii piſcis præparato,* fumo Mercurialis, *agendum.* 3. Humore bilioſo; *& tum in febribus accidit. vel ſymptomaticè vel criticè urget. ſpontè interdum, interdum bilioſo alvi fluxu ſolvitur.* 4. Sordibus, *quæ Vrina* aſini vel pueri, *in qua maduit,*

lignum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

lignum Gvajacum, portio caſtorei, mentaſtri faſciculus deſtillata, elui debent. 5. Apoſtemate *qui ſe ſuis ſignis prodit.* Obauditio *ſeu* παράκουσις *eſt quando auditus confuſa percipit.* Fit id vel *ab ulcere non probè terſo & conſolidato, quando ſpiritus per arterias impulſus auditum impetu ſuo offendit.* Vel *in febribus, ad caput vaporibus in aures effuſis.* Vel *ſine febri, calida evaporatione è viſceribus impuris continenter in caput elatis.*

TITVLVS. VI.

De Narium morbis & Symptomatibus.

CAPVT PRIMVM.

De Vlceribus narium, Ozæna, & Polypo.

NArium *affectus ſunt,* Ulcera, Ozæna, Polypus, Hæmorrhagia, Olfactus læſio, gravedo, & ſternutatio.

Ulcera narium *interdum ab ictu, contuſione, caſu, vulnere, & aliis evidentibus accidunt; interdum ab eorum, quæ præterlabuntur, ut pituitæ ſalſæ acrimonia.* Cognoſcuntur, *dividuntur, & curantur perinde ac alia, prout in primo libro dictum eſt. Præcipua* differentia *eſt illa, qua in* Recentia & Vetuſta *dividuntur.* Recentia *hinc noſcuntur, quod ſanguinis nonnihil*

frequen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

frequenter eructent, maximè cum attinguntur aut irritantur: quodque nares hoc ſæpè madeant; atque ſi ſinuntur, cruſtulâ ſiccâ eaque nigrâ obducuntur, quæ emunctionis impetu nonnunquam procidit.

Vetuſtum *ac jam putridum ulcus* Ozæna *dicitur*. Cognoſcitur *exinde, quod ex eo cruſtula ſordidior, atque etiam graveolens mucus excidat. laborans ipſe tum ſibi graveolet, tum vicinis tetri Spiritus contagione moleſtus eſt. ſi malum diuturnum eſt, narium alæ, vel earum interſtitium, vel alia ejus loci tenella oſſa exeduntur & putreſiunt, exeſumque palatum ſæpè perforatur; idque maximè ſi carcinomatis ſpeciem habet, vel è lue venerea contractum eſt*. Oritur *aut* ab externis, *ſuffumigiis nempe è mercurio & Cinabrio incaute adhibitis: aut* ab internis, *humoribus nimirum acribus, & quod in lue venerea accidit, malignis*. Curatur. I. Univerſalium adminiſtratione, *ut à capite novi affluxus avertantur*. II. Capitis *per gargariſmos maſticatoria &c.* evacuatione: *& per Cephalica externa & interna* roboratione. III. *Vlceris* 1. Deterſione, *& mundificatione, ſeu per ſuccos*, millefolii marrubii, veronicæ *cum* melle roſato; *ſeu per* aquam aluminis: *ſeu per* aquam viridem *Hartmanni, cui cruſtæ per vapores herba-*

rum

rum emollientium,emollitio,præmitti debet. 2. Exſiccatione, *per vaporem* ſcoriæ ferri, *candentis vino rubeo conſperſæ; per ſuffumigium* auripigmenti, cinnabaris, benzoi, ſtyracis calamitæ, caryophill. *inter ſe permiſtorum; obſtructis ad radices naribus, ne cerebrum feriatur.* 3. Conſolidationet, *per trochiſcos Rondeletii &c.*

Polypus eſt carnoſa in naribus excreſcentia, ex radicibus quibuſdam tenuibus pendens, & nunc è naribus propendens, nunc etiam in palatum deſcendens. *Cognoſcitur* ex eo, *quod caro illa ſit laxa, rara, mollis, colore varia; quod in plenilunio vehementer excreſcat, circa novilunium flacceſcat, &c.* Oritur *ab humoribus viſcidis pituita inprimis ſanguini permiſta, quæ è cerebro ad nares exulceratas defluens, ulceribus inhæret.*

Curatio *feſtinanda ne in Cancrum abeat. Peragitur, vel* Chirurgia *ſeu præciſione: de qua vide Practicos; vel* Pharmacia, *ubi præmiſſis univerſalib. adhibenda circa novilunium, vel* Oleum vitrioli *non correctum, lana, poſtquam caro ſcarificata fuerit, exceptum & applicatum. Vel turundæ* radicis gentianæ, *ex præſcripto Hartmanni. vel* linimenta *Ioëlis.* Dividitur *dupliciter.* I. *Alius eſt* Mollis & albus, *qui doloris expers, facilius curatur. Alius* Subrubeus,

rubeus, *qui difficilius. Alius* Lividus *qui curationem reſpuit, & in cancrum degenerat. Laudantur in eo* vitella *ovorum in mortario plumbeo ad nigredinem uſque agitata, & in unguenti formam cum ſcrup. j.* Camphoræ *redacta. Alius* Durus, *in quo emollientia fotus forma præmitti debent.* II. *Alius eſt* Profundus *qui quia cerebro eſt propinquior, periculoſior ſimul eſt. Alius, qui* oculis cernitur,*& foris nonnihil exiſtit.*

CAPVT II.

De Hæmorrhagia narium.

HÆmorrhagia eſt immodica, totoque genere præter naturam, ſanguinis per venas naſi, diviſas, rarefactas, vel apertas, excretio.

De Hæmorrhagia Symptomatica *non* Critica *res eſt, quæ fit à natura robuſta in febribus, cum prægreſſis ſignis coctionis & criſeos in die judicatorio; quæque morbum ſolvit.*

Signa *affectus per ſe ſunt manifeſta.* Præcognoſcitur *ex humorum ad ſuperiora* ἀναῤῥοπία, *quam capitis & colli dolor, temporum gravitas, oculorum caligo, hypochondrii tenſio, lachrymæ involuntariæ, difficilis reſpiratio, &c. ſignificant.*

Cauſæ *ſunt, quæcunque venas naſi aperire, dividere, vel rarefacere poſſunt, quorum in differentiis mentionem faciemus.*

Curatio

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi eſt ita immodica, ut in corporibus bilioſis, bile ſanguinem adurente facies citrina; in pituitoſis, pituita multiplicata, plumbea; in melancholicis, fuſca, evadat, & ad* IV. *libras extendatur. ſi in pituitoſos & melancholicos, quia iſti magis refrigerantur, incidat. ſi prærubro colore præditos, cum capitis dolore afficiat. ſi morbum cui ſupervenit non ſedat, & rigor illum excipit; quia corpus exhauſtum ſpiritibus infrigidatur, & hoc morbos diuturnos parit.* Non tentenda, *in iis, quibus in febre ardenti capitis dolores, cum cervicis labore, & totius corporis cum tremore imbecillitas, adſunt, quia morbum ſolvit. in iis quib. menſes deficiunt. in iis quos vel ſurditas, vel ſpinæ diſtorſio & ſpirandi difficultas, vel dolor in infernis partibus fortis, paribus cæteris affligunt.* Dubiæ ſpei. *ſi in affectibus epatis è nare ſiniſtra, in lienis, è nare dextra, cum thoracis præſertim aut capitis ſudore, fluat. ſi febricitantibus accidit, & inde alvus convaleſcentibus humectetur, quia calore nativo debilitato, hydrops oboritur. ſi cum ſudoribus exiguis & perfrigeratione contingat, quia nimia virium exſolutio indicatur. ſi in morbo acuto, oculorum motum velocem, ſomnum turbulentum, & vigilias conjunctas habeat. ſi in acutis & ardentibus, quarto die, craſſus & niger cum aliis*

Sympto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

*Symptomatibus guttatim prodeat, quia im-
becillitatem naturæ indicat. ſi in morbis lon-
gis, talis accidat*. Peragitur. I. Revulſione,
*per venæ medianæ ſectionem moderatam &
iteratam, ejus partis, ex cujus nare fluit, cu-
curbitulas hypochondriis applicitas ſi ſanguis
malus non eſt, frictiones &c*. II. Medica-
mentis fluxum ſiſtentibus, *ſeu* refrigeran-
tibus, *ſeu* adſtringentib. *ſeu* glutinantibus,
ſeu qualitate occulta agentibus; *extra ad-
hibitis, vel intra propinatis. Præcipua eſſe
creduntur, ex* Internis ſperniolæ compo-
ſitum *Crollii* 3. *vel*. 4. *granis in aqua bur-
ſæ paſtoris exhibitum*. Crocus Martis *cum
ſucco Cydoniorum & aliquot laudani opia-
ti granis*, Syrupus de Corallis *Quercetani
in aqua chalybeata*. Extract. Croci Martis
gr. iii. cum aqua plantaginis. Sperma ra-
narum *vere collectum, ſiccatum, & cum
vino propinatum*. Ex externis. *Vnguentum*
Quercetani *ex Croci Martis ſubtiliſſ. re-
verberati, croci veneris ana unc. ii, oleo vi-
ſci pomor. ſimplic. excepti compoſitum. A-
qua* Spermatis ranarum *cum pauxillo cam-
phoræ & ſaccari ſaturni collo circumpoſita*.
Argilla furnacea *cum aceto forti inſtar
pultis commiſta, & eodem modo applicata*.
Stercus aſininum *aut ſuillum aceto roſaceo
diſſolutum & in nares immiſſum*. Fungi
betulini *ramenta*, Radix Cichorii albi *cir-
ca feſtum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

a feſtum Iacobi in meridie collecta, & dentibus attrita, Magneticam curationem per vitriolum vide apud Beckerum in Medico Microcoſmo, cap. de ſanguine, &c.

Dividitur *hæmorrhagia, tripliciter, à Cauſis, ſanguine, & locis.*

I. Alia *eſt ab* ἀναστομώσει, *quæ* vel *fit* ſanguinis copia, *&* tum, *rubet facies, venæ tenduntur, victus liberalior præceſſit. Venæ ſectio locum habet. Caput aqua frigida non perfundendum, ne ſanguine detento aliquid deterius ſequatur. Nec linteum frigidâ madidum inter initia collo injiciendum, ne viæ inter cerebrum & cor præcludantur.* Vel *ab* acrimonia, & tenuitate; *tum, ſigna cacochymiæ adſunt. Incraſſantibus, ut bolo armeno, ſanguine draconis & aliis agendum.* Vel *à* facultatis irritatione, *& tum eadem præſtò ſunt.* Vel *ab* ejuſdem imbecillitate; *& tum, ſanguis per intervalla exit, nec multus; morbus hepar debilitans præceſſit. Curatio ad illum etiam obvertenda.*

Alia *à* διαιρέσει; *ab* humore acri *& aliis & tum ſanguis majore copia fluit vel cauſa aliqua violenta præceſſit, vel ſigna bilioſæ Cacochymiæ adſunt.*

Alia *à* διαπηδήσει; *& tum ſanguis paucus eſt, &c. vide l.* 1.

II. *Alia eſt* ſanguinis arterioſi, *qui calidus,*

lidus, rubens, ſubtilis, cum ſpuma & impetu exiliens. Alia venoſi, *craſſior & nigrior.*

III. *Alia eſt* ſanguinis ex venis cerebri *prodeuntis; & tum capitis dolor præceſſit. fluxus non facile ſiſtitur. Alia ejuſdem ex* venis narium *proſilientis; & tum, contrarium accidit.*

CAPUT III.

De Olfactus læſione, Gravedine, & ſternutatione.

OLfactus *præcipua* læſio *eſt ejus* Abo- litio *aut* Diminutio, *quæ gradib. & magnitudine cauſarum duntaxat diffe- runt.* Fit *hæc* I. Aut ab intemperie cere- bri, *quæ* vel *ipſius* partem anteriorem *ob- ſidet;* & tum, *guſtatus quoque ob terti nervorum cerebri paris propagines linguam efformantes, aboletur, vox eſt ſonora & inculpata. Curatio intemperiei ratione habebit:* vel *proceſſum* illor. nervorum *q olfactus organum ſtatuuntur;* & tum *nulla in cerebro vel cæteris ſenſibus læſ conſpicitur.* Aut *ab* Anguſtia, *& quide vel* Cerebri: *& tum gravitas adeſt. Er rhinis nec tamen nimiis agendum: Sed e ſternutatoria vehementer juvant: v* proceſſuum cerebri, *aut* naſi interni, oſſis ἐθμοειδοῦς; *& tum, vox & reſpira vitia*

vitiantur, excrementa ſolita cohibentur. Olfactus interdum totaliter aboletur, *ſi pituita ad foramina illius oſſis calore induratur, quod iis qui coryza laborantes balneum incautè ingrediuntur, accidit. Laudatur in hiſce, Radix* gentianæ *naribus convenienter inſerta.* Caſtoreum *aceto immerſum & odoratum.* Oleum *nigellæ,* Errhinum zacuti *l. 7. c. 15. p. 517. &c. de quibus in capite de Catarrhis.*

Gravedo *ſeu κόρυζα eſt* cerebri excrementorum inſtar aquæ crudorum ac tenuium ad nares defluxio, quam frequens ſternutatio comitatur. Cognoſcitur *ipſa per ſe.* Oritur, *ab intemperie cerebri ſeu calida ſeu frigida, de quibus ſuperius.*

Sternutatio eſt flatuoſorum ſpirituum, acriumque vaporum, cerebrum offendentium, violenta & involuntaria per nares expulſio. *Fit cum* ſtrepitu, *tum, quia ſpiritus confertim; tum quia per anguſta narium foramina erumpit.* Oritur vel *à* Cauſis externis, *& tum oleo roſaceo vel lacte nares demulcendæ.* Vel *ab* internis *humorib. & vaporib. eò delatis, de quib. ſuis capitib. ſolet autem ut plurimum à Medicis negligi, niſi in corpore plethorico, in principio morbi, cum deſtillatione accidat.* Venulę *in majori oculorum angulo naribus proximo* fortius compreſſæ *crebram ſtatim ſedant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS VII.

De Linguæ morbis & Symptomatibus.

Linguarum *affectus ſunt*, Tumor, Ranula, Nigrities, Paralyſis, Balbuties, Aphonia, Guſtus læſio.

Tumor *oritur, vel à* cauſis externis, *ut inunctione hydrargyri, eſu fungorum venenatorum, &c. Tum vitanda ſunt purgantia, Lingua decocto Scabioſæ, Plantaginis, cum pauxillo Theriacæ & mellis roſacei abluenda. Vel à* Cauſis internis, *nempe affluxu,* Materiæ calidioris, *ſanguinis nempe aut Bilis; & tum Inflammatio plærumque excitatur.* Frigidioris; *& tum lingua albicat, multum pituitæ effluit.* Venenatæ, *ut in lue venerea, cujus ſigna aderunt.* Corruptæ & cancroſæ, *& tum malum ferè eſt incurabile, & putredine ad radicem linguæ vel ſanguinis fluxu in linguis eroſis accedente, tandem ægri moriuntur. Ad quoſcunque conducit* ol. vitrioli *cum melle roſaceo inunctum, & venar. ſub lingua ſectio.*

Ranula eſt tumor ranæ formam refe-rens, quæ ſub lingua ex molli carne, cu lingua incumbit, cuique quaſi vinculo al ligata eſt, nonnunquam exoritur. Cogno ſcitur *ipſo viſu.* Oritur *à ſanguine viſcida & pituitoſo eòdem confluente, & mollem a laxun*

laxum tumorem, qui apertus mucum ovi candido perſimilem de ſe dat, excitante. Curatur *aut Topicis remediis, inter quæ* ol. vitrioli *cum melle roſaceo, prævalet: aut* Chirurgica operatione, *quam linimenta ex tragac. torrefacto cum rad. hermodactyl. & album. ovi, vel gargariſmata, excipere debent.*

Nigrities cum ſcabritie, & ſciſſura aliquando, *oritur ab igneis vaporibus & exhalationibus, in febribus præſertim ardentibus. Ablui debet* lacte caprino aut Canino. *foveri* mucilag. ſemin. pſillii & cydonior. *collui aquis refrigerantibus, cum* lapide prunellæ.

Paralyſis *contingit linguæ vel* Toti, *& tum, ii nervi prorſus impediuntur, qui à ſeptima cerebri conjugatione propè ſpinalis medullæ initium derivantur, gravis etiam Apoplexiæ metus impendet. Vel* ejus parti *ſive dextræ ſive ſiniſtræ, ſeu vitio nervor. ſeu ſpirituum. In ejus* Curatione *præmiſſis Vniverſalibus laudantnr* ſalis margarit. *gr. x. in vino malvatico.* ol. Roriſmarini *cum rotulis diambræ vel diacaſtorei.* Aqua vel ſpirit. ceraſ. nigror. *frictio linguæ cum* fol. Tabaci, ſemine Erucæ & Theriaca. *Vide &* Electuar. ſolenandri *in conſiliis.*

Balbuties, *&* blæſitas *infeſtant, Aut* ex ebrietate; *aut linguæ* mala conforma-

 tione

tione, brevitate, nimia craſſitie: *aut ejuſdem* immodica ſiccitate; *aut* nimia humiditate. *Difficulter tollitur.* Aphonia *oritur, vel naturæ* conformantis *vitio: vel à* conſummata paralyſi. *Curatur ut paralyſis. Valet Aqua* Lilior. Convall. Lavendulæ, *Cum* ſanguine Turtur. ol. Aniſi, & ſpiritu vitrioli. Guſtus læſio *fit,* I. Eo imminuto vel abolito, *ſeu nervis mollioribus, à tertia cerebri conjugatione exeuntibus perfrigeratis; ſeu eâ cerebri parte unde exeunt affectâ. Prodeſt ſectio venæ ſub lingua; nec non ea quorum in Aphonia & Paralyſi facta eſt mentio.* II. Eo depravato, *ut alienus ſapor percipiatur, quod fit, cum vel linguæ corpus, vel quæ ipſum veſtit membrana tetro humore imbuitur, qui vel ſolus, vel liquore eorum quæ eduntur vel bibuntur dilutus, in linguæ corpus molleſque nervos penetrat; tumque vel ſalſus, vel amarus, vel acidus, pro ratione exhalationis & humoris ſapor guſtu percipitur. Laudatur* Raſura linguæ *cum* radice Zedoariæ *vel* gentianæ, Raphanus ſale conditus *ante Cœnam maſticatus, eluto poſtea ore vino, &c.*

TITV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS VIII.

De Morbis & Symptomatibus labiorum.

LAbiorum *affectus ſunt*, Fiſſuræ, Ulcera, Tremor, *&* Perverſio. Fiſſura eſt continuitatis labiorum à nimia ſiccitate & tenſione ſolutio. Cognoſcitur *ipſo aſpectu*. Oritur *à ſiccitate nimia & tenſione, ut in definitione dictum*. Curatur, *ſiccitatis per humectantia correctione*, *& ſolutæ unitatis unione*. *Valet* pinguedo *quæ* ex Cochlearibus *ligneis in culina ad coquendum uſitatis, ſi igni admoveantur, ediſtillat*. Dividitur *variè*. I. *Aliæ ſunt à* Nativitate, *quæ difficulter curantur*. *Aliæ* Adventitiæ *quæ facilius, niſi ad cancroſam materiam degenerent*. II. *Aliæ ſunt à* Cauſis externis, *frigore, calore, vento boreali, &c. & tum relatio ægri ſufficiet*. *In Curatione ut omnia removeri debent, ſic uniuſcujuſque ratio haberi. A frigore* pomatum album *valet. Aliæ* ab internis; *nempe*. I. Humorib. calidis, *qui ex capite ſæpe devolvuntur, pruritum & profunditatem inferunt*. *In Curatione, evacuata materiâ, lintea tenera* ſucco ſempervivi *madida imponi; & ſi profundiores fiſſuræ ſunt*, adeps anſerinus *&* caponis *illiniri debent*. II. Vaporibus, *qui calidi, ſicci, ſalſi & acres ſunt. Ex inferiori-*

bus partibus per Oeſophagum vel aſperam arteriam aſcendunt. Mulieres ſalaciores ex uteri ſiccitate propter communem tunicam infeſtant, & fiſſuras ſine ardore, pruritu, multâ duritie, nec profundas, nec frequenter inducunt. In Curatione partium mittentium ratio habenda eſt. In omnibus labium introvertendum, & præmiſſa maſticis maſticatione, linguâ humectandum eſt.

Circa Ulcera labiorum *hæc notanda ſunt.* I. *Omnia ab humoribus acribus, bilioſis & seroſis, ſive ex aduſtione & putredine, ſive ex admiſtione* oriri. II. *Interdum cruſtoſa, interdum manantia eſſe.* III. *Interdum* Criticè *in febribus malignis & aliis protrudi, quæ, per ſe facilè curantur, febris finem deſignant. ſi cum viribus diminutis ſint, mortem minantur: Interdum* Symptomaticè, *idque vel propter contuſionem labii; vel propter venena; vel propter humores, ut in morbo Gallico. In* Curatione, *Medicamenta ſomni tempore optimè adhibentur. Acres cibi vitari debent.*

Tremor labiorum *provenit vel ab* externa cauſa, *nimirum.* 1. *Frigore, cum dentium ſtridore.* 2. *Ira vel metu diſſipatis aut ad interiora remiſſis ſpiritibus. Vel ab* interna, *ut in cerebri magno affectu, ex nervorum debilitatione: in nauſea, ex humore acri vellicante, vel ventriculi per conſen-*

ſum

ſum membranarum agitatione: In vermibus. Curatio ad cauſas obvertenda erit.

Perverſio labiorum, *fit ab affectu* nervorum tertii paris *convulſis muſculis; idque vel* per ſe, *à ſiccitate: vel* ex eventu, *ſeu rum cognati & congeneres qui ſimul membrorum aliquod attollunt vel deprimunt, convelluntur; vel antagoniſta muſculi reſolvuntur.* Lethalis *eſt, viribus debilibus, in febribus continuis, peculiari organorum defectu.* Periculo vacans, *ſi vires ſunt validæ, actiones ſibi conſtant, & criticæ materia ad caput metaſtaſis peragitur.*

TITVLVS IX.

De Faciei Morbis & Symptomatibus.

CAPVT I.

De Oris apertione, hiatu, & Oſcitatione.

AD Faciei *affectus pertinent* Oris apertio, Hiatus, Oſcitatio, Tortura, & Ptyaliſmus.

Oris apertio eſt, quando os quod per naturam claudi debebat non clauditur. *Fit id.* I. *Quando* maxilla inferior *capiti adnaſcitur, quod rarius contingit.* II. *Quando tumores* circa juncturam *maxillarum, in inflammationibus maxillæ & tonſillarum, exoriuntur.* III. *Quando* oris cardo *in*

quo gena vertitur obrigeſcit, *& os ſtrictius, quo minus in rictu queat expandi, ſquallido humore in juncturam illam & vincula altius imbibito, connivet.* III. *Quando* cervix ex vulnere nervorum, *quia maxillæ veluti oſſa rigeſcunt, diſtenditur.*

Oris hiatus eſt, quando os, quod per naturam uno labio alteri ſuperinſedente claudi debebat, *hiat.* Oritur, 1. *A* mala conſuetudine. 2. Maxillæ *inferioris* luxatione. 3. Narium, *ut copioſior aër attrahatur,* obſtructione. 4. Vaporum *calidiſſimorum in febribus* aſcenſu; *& tum, ſi ſint faucium ſine tumore dolores & puſilli & ſtrangulantes, amotio mentis portenditur.* 5. Læsâ *in lethargo memoriâ.*

Oſcitatio eſt vehemens oris ab halituoſis & in ſpaciis muſculor. maxillæ inferioris, & buccarum collectis, & excretricem ad excernendum ſtimulantibus vaporibus, diſtentio. *De* Signis *laborandum non eſt. quia verò auris meatus aërem tum ſatis non admittit, & nervus comprimitur, obauditionem conjunctam habet.* Cauſa *in definitione expoſita eſt.* Curatio *eſt* Nulla *ferè, ſi in nixu accidat.* Dubia, *ſi maxillam inferiorem luxet. Alias citra occaſionem frequentiorem, morbos, ſi diducto ore affatim aër hauritur, mox cum ſono excluditur, præſagit; & febrium propter vaporum ex*

materia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

materia in inferioribus jam collecta & putreſcente aſcenſum, præludium eſt. Peragitur. I. *Materiæ quæ vapores ſuppeditat exclusione. II. Vaporum diſcuſſione vel revulſione.*

CAPVT II.

De Oris Tortura.

ORis tortura eſt ejuſdem ex affectis vel faciei muſculis, vel tertiæ & quintæ conjugationis nervis, ſeu iis qui a primis cervicis vertebris deſcendunt, procedens diſtentio.

Signa *ſunt, quòd oculus alter ritè claudi non poſſit, æger exſpuere juſſus, alterâ tantum parte id faciat; quod ſi nulla ſigna appareant, ridere aut literam* O *pronunciare juſſus, alteram oris partem movere nequeat.*

Cauſa *in definitione expoſita eſt.*

Curatio *eſt* Facilior, *ſi nulli parti corporis turpitudo illa conſentit.* Difficilior, *ſi ultra ſex menſes producatur.* *Quomodo* peragatur *in Differentiis videbitur.*

Dividitur *autem dupliciter, pro ratione cauſarum.*

I. *Alia eſt à* Reſolutione, *quæ* Cognoſcitur, *ex eo, quod pars affecta ſit laxa, mollis ad ſanam trahatur, ſenſus in parte ſit*

obtuſus, palpebræ oculi ex parte decidant, facies ſine rugis extendatur, & continuò ad inferiora inclinet. Oritur *ab iiſdem cauſis à quib. Paralyſis. hinc Paralyſin aut Apoplexiam portendit.* Curatur *ad modum Paralyſeos* I. Per univerſalia, *ubi nota,* 1. *Ad fortiora ante quartum vel ſeptimum diem, niſi metus ſit à morbis memoratis, non accedendum.* 2. *Venam ſecandam prius cubiti; poſt ſub lingua.* 3. *Cucurbitulas cum ſcarificatione potius ſcapulis quàm primis vertebris imponendas, ne, ſi cervici ſæpius imponantur, tremorem inferant.* II. *Per* Particularia, *& tum Errhina & Apophlegmatizantia ſint in uſu. Gargariſmi ante Errhina, ne materia ad faciem ducatur, non adhibeantur. Extra inunctiones ex* Caſtoreo *fiant. Per ligaturam os ad naturalem ſtatum redigatur. Æger in loco obſcuro, ne lucis præſentiâ humores fuſi, ad nervos concurrant, ponatur. Speculum ipſi opponatur. Alia à* Convulſione, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod pars affecta ſit dura & plærumque doleat. ſana ad tenſam trahatur. Cutis in una parte ſit rugoſa, in altera tenſa. ſalivæ & ſputi paucitas adſit.* Oritur *ab iiſdem Cauſis, à quibus Convulſio.* Curatur *quoque* Difficulter, *vel* Nullo modo *ſi utrumque latus occupat (ſpaſmus Cynicus dicitur) & fortis eſt, nam interdum*

intra quatuor dies, interdum intra duodecim materia ad Cerebrum tranſlata interficit. ſi in febribus ardentibus, pernicioſa phrenitide, &c. accidit.

II. *Alia eſt* quando muſculi *afficiuntur, & tum, vitioſa figura ſolam partem faciei, quam ille regit, occupat. Alia* quando nervi, *& tum,* Principio *ipſorum* affecto, *cerebrum etiam dimidia parte afficitur, & dimidium faciei cum toto corpore patitur:* Progreſſu laborante, *diſtortio dimidium faciei ſecundum omnes partes occupat.* Tertio pari, *quia aliqua ſui parte cum motoriis oculorum nervis, per eadem foramina prominet, magis oculus laborat.* Quinto, *levis fit noxa buccarum.* Primis cervicis vertebris, *inſignis fit iiſdem noxa; Oculus verò, niſi ſimul muſculus temporalis afficiatur, in quem quinta conjugatio ramulum mittit, eſt liberior.*

CAPVT III.

De Ptyaliſmo.

PTyaliſmus eſt crebra & involuntaria ſine tuſſi & ſcreatu exſpuitio, à nimia ſalivæ copia proveniens.

Res eſt de Symptomatico *non* Critico, *qui à morbo liberat.*

Signis *opus non eſt.* Involuntaria *dicitur, ut ab illa quæ conſuetudine ſive inter*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

perorandum, ſive non accerſitur, diſtinguatur. Sine tuſſi *eſt &* ſcreatu, *quia ſputum id eſt quod exſcreatione ex thorace plerumque ejicitur; ſaliva quæ ſine illa.*

Cauſa *eſt nimia ſalivæ copia. Nam ſi naturaliter in ſua mediocritate conſideretur, cibum in ore ad primam coctionem miſturâ ſuâ dum maſticatur præparat, locutionem promovet, & ſaporum eſt vehiculum.*

Curatio *generalis, quia in glandulis linguæ utrinque aſſiſtentibus, quas Tonſillas vocant, concurrente linguæ & partium in ore calore gignitur, ad tonſillarum roborationem convertenda eſt. Id fit decocto ex fol.* Myrti, Plantaginis, Alumine *&c. quæ detinenda ſunt tantum in ore non gargarizanda, ne plus pituitæ attrahatur.*

Dividitur *ſecundum cauſas.*

Alia eſt à Cauſis externis *ſalivam augentibus, ut hydrargyri inunctione moleſta. Cibis copioſis & humidis, potu nimio, & hæc poſt cibum exſurgit.*

Alia à Cauſis internis, *humore nimirum aquoſo & pituitoſo, qui* 1. *Interdum* à Cerebro *ad fauces defluens ſe ipſi commiſcet; & tum in Columellæ laxatione, inflammatione, & ulceribus oris idem fit. Curatio ad Catarrhum dirigenda eſt.* 2. *Interdum* in toto corpore *cumulatus, quod infantibus*

accidere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

accidere ſolet, eò mittitur. 3. *Interdum ex* Ventriculo *humidiore & jejuno, poſt morbos præſertim Chronicos exſudat; & tum, ratio ventriculi per* aloetica *purgantia*, Thus & Maſtichen *cum vino ſumpta, cibos ſinapi admixtos,* & Diagalangam *habenda.* 4. *Interdum ex* inteſtinis, *ut in vermibus. ex* Liene *ut in ſcorbuticis, ex* pectore & pulmonibus *&c. provenit.*

TITVLVS X.

De Oris affectibus.

CAPVT I.

De Aphthis.

ORis *ita propriè dicti affectus ſunt* Aphthæ & Fœtor.

Aphthæ ſunt quædam in ſumma oris ſuperficie exulcerationes igneæ quidpiam caliditatis habentes.

Signis *opus non eſt, viſu ipſo dignoſcuntur.*

Cauſæ *tam externæ quàm internæ in Differentiis exponentur.*

Curatio, Repulſione *in principio cum adſtrictione, in progreſſione cum diſcuſſione.* Diſcuſſione *ſola,* & Maturatione, *ſi ad ſuppurationem tendant, ubi* lactis *vel* paſſularum *decoctum prodeſt, perficitur.* Dividuntur *multifariam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

I. *Aliæ ſunt* à Cauſa externa, *hydrargyri nempe inunctione, cibis acribus in ventriculo corruptis, eſu fungorum, menſium retentione, &c.*

Aliæ ab Internis *nempe* 1. Humoribus pravis *vel ibidem genitis, vel aliunde miſſis; Tum, Colores humorum imitantur. A pituita minus ferventes ſentiuntur. A bile plærumque inflammatæ ſunt. In pueris nigræ & veluti cruſtæ lethales evadunt. Vniverſalia poſtulant.* 2. Vaporibus, *qui vel à toto vel à parte, calido præſertim jecore emittuntur. ſummas oris partes facilè ob mollitiem & teneritudinem acrimoniâ ſuâ lædunt. in febribus frequenter talem morbum inducunt.*

II. *Aliæ ſunt* Recentes *quæ facilius ſanantur. Aliæ* Inveteratæ *quæ difficilius, idque tum propter partis ſenſibilitatem quæ ab acribus medicamentis irritatur, tum propter medicamentorum à ſaliva elutionem, tum denique propter mali in loco calido & humido ad putredinem properationem.*

III. *Aliæ ſunt* ſordidæ, *quæ* aqua ſaccharata, *cum Oleo vitrioli permiſta, ablui poſſunt. Aliæ* Ulcera ſordida *poſt ſe relinquentes, & tum* Aqua viridis *Plateri rectè adhibetur, quam ablutio oris per aquam plantaginis ſequi debet.*

IV. *Aliæ*

IV. *Aliæ* ſummam duntaxat Cutem ſtringunt, *& in gingivas, palatum, linguæ latera & radicem ſerpunt. Aliæ* profundius penetrant, *& palatum carnemque linguæ exedunt, in infantibus præcipuè quia molliora corpora habent. Laudantur decoctum* Satureiæ *&* Veronicæ *in vino, ſi iis os colluatur. Aqua* nucum *cum aceto exſtillata, ſi Spongia adhibeatur.*

V. Aliæ ſunt Puerorum, *quæ plærumque à lacte acri & ſalſo proveniunt,* diamoro *cum melle roſato aut Oxymellite curantur. Aliæ* Adultorum, *quæ Vniverſalia expoſcunt.*

CAPVT II.

De Fætore Oris.

FÆtor oris eſt anhelitus gravitas à vapore fætido ex ore egreſſo producta.

Signis *opus non eſt.*

Cauſa *proxima eſt* Vapor, *qui progreditur.* I. *A* Cibis *vel ex ſeipſis fætidis, ut allio, Cœpa; & tum fœtor brevi ſpontè evaneſcit: vel in ventriculo aut interſtitiis dentium corruptis.* II. *Ab* inteſtinorum excrementis, *cum orificium ventriculi inferius, quo in inteſtina ſe aperit, non arctè clauditur, quod ebrioſis accidit. & tum* Caryophilli, Nux moſchata, Zedoaria,

Radices

Radices Imperatoriæ, Ireos, Cortices citri *&c. in ore detinenda.* III. *Ab* humoribus fœtidis; *ſeu in ventriculo; & tum aloëticis optimè evacuantur: ſeu in oſſe colatorii, ſi quando corrumpitur; ſeu in ulcere, & vulnère, pulmonis, gingivar. inteſtinorum.* IV. *A* vermibus *in inteſtinis ſtabulantibus, &c.*

TITVLVS XI.

De morbis & Symptomatibus Dentium.

CAPVT I.

De Morbis Dentium.

ARTICVLVS I.

De Dentium Corroſione.

MOrbi Dentium *ſunt* Corroſio & Mobilitas.

Dentium corroſio eſt magnitudinis eorumdem à cauſis erodentibus, ut frangantur & fruſtillatim excidant, diminutio, fiſtulas interdum inducens.

Signa *& tactu & viſu facilè deprehenduntur, & ut plurimum, qui tales dentes habent, jejuni tetrum halitum exſpirant.*

Cauſæ *eroſionis ſunt vel* Externæ, *fuci mulierum ex hydrargyro, dulcia præſertim*

ſaccarum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſaccarum, ut experientia oſtendit, calida aſſumpta, nimium frigida poſt calida levi intervallo injecta. vel Internæ, *nempe* 1. Humores acres, *qui ex capite plerumque decurrunt; & tum, In* Curatione *ita procedendum, ut, primò fluxus ſiſtatur.* 2. *Humiditas putrida, decocto* radic. Cappar. Menthæ, baccarum lauri, gallia moſchata *cum maſtiche denti indita tollatur.* 3. *Corruptio mundatione præcaveatur, per ſcalpellum à cibis, & oris collutione per vinum. Laudatur,* Odontalgici Crollii *gr. j. denti impoſitum cum goſſypio. Tralliani globuli ex* opii Thebaici ſcr. j. Myrrhæ. Styrac, calam. ana dr. ſ. Piperis albi, Croci, Galbani ana ſcr. j. *cum melle, ſcillitico conformati, & denti inſerti.* III. Vermes, *qui globulis ex ſemine* hyoſciami, cæpa & porro *cum ſ. q. ſevi caprini, conformatis, & dentium cavitati impoſitis, eliciuntur.*

De Fiſtulis *dentium hæc duo ſunt notanda.*

I. *Eos humorem* corruptum & ſaniem *ſenſim ſtillare, qui* interdum *in os cum fœtore influit;* interdum *per dentium radices & maxillæ foramina, per quæ vaſa in eas ſubeunt, ſenſim extra derivatur, & tubercula in mala vel mento excitat;* interdum *apertum ſemper ulcus manet.*

II. *Vix* niſi dens evellatur, *quod tu-*

bercula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

bercula illorum etſi rumpantur noviter ſuc-creſcant, & ulcera claudi nequeant, curari poſſe. *Vt autem dens benè extrahi poſſit, vel* ranarum viridium *in arboribus degentium* pingvedine *affricetur; vel ex* tithymalli ſucco & ammoniaco *formati globuli ipſi indantur: vel unguento ex* gummi ammoniaco *diſſoluto,* & ſemine hyoſcyami *inungatur. Sed obſerva.* 1. *Vicinos dentes benè muniri debere, ne à medicamento tangantur.* 2. *Os apertum ſervari, ut ſaliva elabatur.* 3. *Nihil deglutiendum eſſe.*

ARTICVLVS II.

De Dentium mobilitate.

DEntium mobilitas, eſt eorundem à cauſis ſuis profecta vacillatio; quam caſus interdum inſequitur.

Dentes ſubjectum *ſunt, ſed præſertim* Inciſorii, *qui unâ ſaltem radice nituntur.*

Signum *attactus ipſe ſuppeditabit.*

Cauſæ *ſunt, vel* Externæ *vel* Internæ.

Externæ, *ictus nempe vel Caſus, & tum medicamentis adſtringentibus, agendum; inprimis remedio ex* gland. dr. j. alumin. uſti, gallarum, ſucci acaciæ ana dr. ſ. folior. roſar. rubr. m. ſ. *cum vini rubri lib.* II. *ad caſum unius pollicis decoctis & colatis, compoſito, quo quotidie dentes elui debent.*

Internæ *ſunt.* 1. ſuccus pravus *gingivas vel dentium radices* erodens; *& tum, deſtillationes acres præceſſere & dentes dolent.* *pulvis ex corallo rubro præparato & maſtiche prodeſt. ſi in lue venerea id fiat, morbus ille videatur.* II. Nimia humiditas *radices dentium* laxans; *& tum, Os ſaliva abundat, & gingivæ ſunt molles. In* Curatione *adſtringentibus ex decocto* filicis maris, Capparum, foliorum myrti, cum oleo ſulfuris *utendum. Cortices* granatorum, balauſtia, vitriolum, *quia dentes denigrant vitanda. ſi ſit à ſcorbuto, ad ipſum reſpiciendum.* III. Defectus alimenti, *quod fit in ſenibus & convaleſcentibus, Vnde alveoli fiunt ampliores. Non poteſt curari: modicè tamen adſtringentibus agendum eſt.*

Caſum *interdum ſequi dixi, circa quem obſerva.* I. *In* infantibus *modò radices remaneant, in quibus regenerandi ſpes reſidet,* ſpontè iterum renaſci. II. Molarium appendicem, *quia ita cum dentibus committitur, ut ipſorum pars oſſea videatur, rarò* decidere. III. Geminos, *ſi exciderunt,* nunquam *ferè redire.* IV. *Dentibus ex* ebore *arte factis & inſertis adimpleri poſſe, modò caveatur ne ex compreſſione, gingivarum vel nervorum inflammatio ſequatur.*

CAPVT II.

De Dentium Symptomatibus.

ARTICVLVS I.

De Odontalgia.

SYmptomata *Dentium ſunt*, Odontalgia, Stupor, Stridor & Nigredo.

Odontalgia eſt triſtis dentium ſenſus ab ipſorum continui per humores ſolutione procedens.

Triſtem ſenſum *dico. Dentes enim & mollium cerebri nervorum, ex quinta & ſexta propagine participes ſunt: & nervulum ad radicem dentis implantatum habent, membranulæ cavitatem intus ſuccingentes.*

Subjectum *ſunt dentes maximè molares, Iſte tamen dolor, à dolore* puerorum dentientium, *qui, cum canini erumpunt maximus eſt, quique à duritie & denſitate gingivarum oritur, & ſi pinguedine gallinæ vel lacte canino inungatur, evaneſcit, alius eſt.*

Signis *opus non eſt: diligenter tamen à* gingivarum *dolore, quæ interdum inflammantur, tumeſcunt, putreſcunt, quique exempto dente non ſedatur, diſcernendus eſt.*

Cauſa *eſt humor continuitatem ſolvens, de quo in Differentiis.*

Curatio *eſt* Bonæ ſpei, *ſi ſe pus in aure colligat. ſi tumore in gingivis vel malis exor-*

to,

o, prius non apparente, materia ab inte-
ioribus ad exteriora tranſponatur: Exi-
tuæ, ſi febris ardens & inſuetus dentium
ridor accidat, quia is, cum ob convulſos
emporum muſculos invadat, & cere-
rum tactum eſſe indicio ſit, delirium pri-
nò, mox, quia mali confirmati ſignum
ſt, mortem minatur. Peragitur I. Do-
oris *ſi nimis urgeat per Narcotica* mitiga-
one. *Proſunt* Opii grana duo cum cro-
i *æquali parte in bombace indita. Oris*
um aceto & Opio *collutio; pillula ex* Opio
& Theriaca *Andromachi formata.* Tranſ-
lantatio *in nucem avellanam, de qua vi-*
le Beckerum, in Medico Microcoſmo. Dolo-
e ſopito, os illico decocto Salviæ & Roriſma-
ini eluatur. II. Humoris *peccantis* eva-
uatione, *per ſanguinis miſſionem, quæ fit*
ropter Revulſionem *ex majore venâ; pro-*
ter derivationem ex auriculis vel ſub lin-
ua ubi nec veſicatorium poſt aures negli-
endum. III. *Ejuſdem* Repulſione & In-
erceptione, *ubi locum habet Emplaſtrum*
le maſtiche, gummi Elemi, & Tacama-
aca *benè calefactum temporib. appoſitum.*
IV. Diſcuſſione *per Emplaſtrum de* Melilo-
to, *& alia.* V. Proprietate agentium ap-
plicatione, *ex quib. Canis mortui* dens *in*
fornace uſtus, cum poſca miſtus & impoſi-
tus. Radix lapathi acuti *ante germinatio-*
nem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nem vere collecta, exſiccata, & denti dolenti applicata. Senecta Serpentis *in vino vel aceto cocta, gummi hederæ dentibus inſertum.* VI. Extractione, *qua ſi dens aquâ ex ſale armoniaco deſtillata tangatur, facilitabitur. Nota iſtud in quacunque cauſa.* R. Radic. Filicis, Pentaphylli ana dr. iii. Biſtortæ dr. ii. Folior. Rutæ. Salviæ, Beton. Flor. roſar. rubr. ana m. ſ. *Coque in vini rubri adſtringentis, & aquæ commun. q. ſ. ad conſumptionem tertiæ partis pr[o] collutione oris.*

Differentiæ *ſumuntur ab* Ortu, Loco & Qualitatibus *humorum.*

I. Ortu. *Interdum à* Capitis vertice *confluunt; & tum, per venam Cephalicam revellendum eſt. ea quæ de repellentibus ſupr[a] innui obſervanda. Interdum ab* inferiorib[us] *oriuntur, & tum per baſilicam revellendum.*

II. Loco. *Interdum in* dente *hærent; & tum, Dolor non eſt ita profundus. ſecundum latitudinem dentis extenditur. plærumque vermem intus continet, ad cuju[s] motum dolor exaſperatur. Interdum in* ner[-]vulo, *in radices dentis, & membrana[m] hujus nerveam, tendente, & tum, Dolo[r] vehementior eſt. Secundum gingivas in latitudine ſe extendit, & ad aurem pertingi[t] dente exempto, quòd ob viam patefacta[m]*

dolo[r]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dolor melius diffletur, levatur. Interdum in maxillas ipſas decumbit, & tum, In ſuperiorem per oculum anguli majorem, in inferiorem per venas temporum confluit. Repellentibus ne materia ad fauces delata ſuffocet, periculosè tentatur.

III. Qualitatibus. Alii ſunt Calidi, ſeroſi, ſalſi & acres, qui acerrimum, ſed ob ſubitas mutationes citò deſinentem dolorem excitant. rarò malæ tumorem conjunctum habent. Repellentibus, inter quæ Radices Oxylapathi in vino auſtero decoctæ, & cum vino in ore detentæ: radices prunorum Sylveſtrium ablato cortice exteriore quod præcipuum, cæteris paribus tolluntur. Alii Frigidi & pituitoſi, à quib. remiſſior & diuturnior eſt dolor. malæ tumorem plærumque inferunt. Præmiſſis Vniverſalibus. Camphoræ ſcr. ſ. Spirit. vini unc. ii. vel Gummi Iuniperini unc. ſ. cum vini Rhenani unc. viii. decoctis, & in ore retentis; vel denique Ol. deſtill. Caryophillor. gutt. ii. cum Camphora pauxillo, denti cum goſſypio impoſitis, tollitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.

De Stupore, Stridore, & Nigredine dentium.

STupor *dentium fit* I. *Interdum ab* aco-re *ſive ciborum, ſive humorum, ſive va-porum, quod hypochondriacis accidit.* II. *In-terdum ab* imaginatione *ad limarum ſtre-pitum, vel acerborum ab alio maſticatio-nem. Si acutus valdè ſit ſonus & ſtridulus, applicatio vim patitur quaſi in anguſto fa-cta, tum & membrana auditus quaſi icta offenditur, unde contrahitur repentè, a cum ea ſimul & nervuli quidam uſque a radicem dentium, in quem locum ſubitò in cidens novus aër, horrorem quendam circa dentes facit. Tollitur maſticatione* Ceræ, panis *calidi,* panni *&c.*

Stridor *procedit* I. *Ab imbecillitate* mu-ſculorum *maxillæ à frigore inducta.* II. *A* vermibus *cerebro per conſenſum affecto* III. *A* vaporum *multitudine, ut in paro xyſmorum principiis. Solet Apoplexiam, & in febribus apud inſuetos delirium, ſi ho non præceſſit, minari.*

Nigredo *à variis cauſis procedit, tam* Externis *quam* Internis. *Illæ ſunt, Deter gendi incuria. Dulcium & calidor. uſu Hydrargyri illitus. Iſtæ, Exſpiratio* cru ditatis *& crapulæ.* Humorum *vitium, pro*

pte

ter viſcerum maximeque lienis impuritatem à quartana relictam. Tollitur dentifricio ex radic. altheæ, iridis Illyricæ, in aqua cum ſalis gemmæ & aluminis ana q.ſ. coctis, poſt in fornace exſiccatis, in minutiſſimum pulverem contritis, ac cum aliquot moſchi granis mixtis, compoſitum. Dentifricia componuntur, ex maxillis lucii piſcis uſtis, corall. alb. oſſib. dactylorum uſtorum, ſepiæ piſcis, teſtis ovorum uſtis, cornu cervi aduſto, &c.

TITVLVS XII.

De Gingivarum affectibus.

Gingivarum præcipui affectus ſunt Excreſcentia & Parulis.

Excreſcentia interdum tanta eſt, ob ſpongioſam gingivar. raritatem, & uberiorem ſanguinis affluxum, ut dentes, præſertim molares obtegantur. Caro excreſcens interdum eſt laxa, ſordida & flacceſcens, cruorem etiam, ſi paulatim attingatur de ſe fundit: Nonnunquam putredine corripitur; aliquando ejus eſt expers. In Curatione adſtringentibus alumine uſto, ſale armoniaco, maſtiche, thure in pollinem redactis, ſi nulla putredo adeſt, utendum: ſi adeſt, Aqua viridis Plateri, Hartmanni, nec non Unguentum de Aquilegia commendantur. Hoc multo uſu comprobatum eſt. R. Pulv. folior. A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quileg. ſalviæ, menthæ criſpæ, Nucis moſchatæ *ana unc.* ſ. Aluminis uſti *unc. j.* Mellis puriſſimi *unc. iv. Mel bene igne deſpumetur, calenti & deſpumato pulveres inſpergantur. F. Linimentum, pro inungendis dentibus.*

Parulis eſt inflammatio gingivarum ad dentium radicem intus & foras adeò prominens, ut etiam vicinæ partes diſtendantur, caleant, & rubeant. *Procumbit in maxillam ſuperiorem ex oculorum cantho majore; in inferiorem per tempora è venis eò deſinentibus.* Abſceſſus *hinc ſequitur, cujus pus non ad faciei cutem, ſed ad dentium radices exili velamento tectas irrumpit.* Ulcus *ſi malè curatum eſt, caruncula extat, & prominet,* Epulis *nuncupata. Curandi ratio eadem quæ in inflammationibus cæteris. Obſerva in* Topicis, *Ab aceto abſtinendum, cum gingivas ſua natura molles & raras erodat. In Epulide,* vitriolum *aſperſum valet.*

TITVLVS XIII.

De Maxillarum affectibus.

MAxillarum *præcipui affectus ſunt* Immobilitas & Luxatio.

Immobilitas *inferiori maxillæ accidit vel propter luxationem, fracturam, maxillæ cum capite coalitum:* vel *propter deſtillatione*

lationem è vertice capitis derivatam, quæ in ejus articulum ad radicem auriculæ influit, inſequente dolore & tumore duro ac conſpicuo.

Maxillæ luxatio eſt ejuſdem vel altera tantum parte, vel utraque ad priorem partem, rara ſed periculoſa depulſio. Cognoſcitur *exinde, quod os in ea claudi nequeat, locutio depravetur, maſticatio tollatur, & ſi luxatur proceſſus roſtro ſimilis, qui ſub jugali oſſe inſeritur, ipſo oſſe jugali humilior ſit, & extra ipſum fertur.* De Curatione *notandum.* 1. *Citò ſumendam, ne muſculi affecti propter ramos nervorum, qui à ſecundo & quinto cerebri pari orti, in muſculos maxillam moventes inſeruntur, cerebrum in conſenſum trahant.* 2. *Si non reſtituitur, periculum mortis circa diem decimum, cum febri continua, & dormiendi inexpugnabili neceſſitate minari.* Dividitur *in eam* in qua altera tantum parte maxilla depellitur; *& tum, à parte illa in anteriorem magis prominet. in adverſum ipſa & mentum inclinatur.* Os *diſtorquetur, & ordo dentium inferior & ſuperior ita ſibi non reſpondet, ut ſub inciſoriis ſint canini.* Curatio *videatur apud Practicos: Et* in eam in qua utraque depellitur; *& tum, Ordo dentium ſibi reſpondet. Os magis hiat & balbuties inſequitur. Maxilla inferior*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cum ſuperiore non poteſt committi, ſed illa magis prominet. Propter quatuor muſculorum maxillam ſurſum trahentium, & nervorum ipſis inſertorum affectum, unde dolor, inflammatio, febris acuta, ventriculi dolores, periculo non caret. Curationem *vide ibidem.*

TITVLVS XIV.

De Gurgulionis affectibus.

Gurgulionis *affectus præcipui ſunt* Laxatio & Inflammatio.

Laxatio eſt quando is præter naturam intumeſcens ab humore plærumq; pituitoſo, à cerebro tranſmiſſo, in longum extenditur. *Tum dicitur* κίονις χαλασμένη. σαφύλη *autem ſive uva, quando ima parte in rotunditatem craſſeſcens, ſupra qua dependet, gracilior efficitur, ut uvæ à pediculo ſuo pendentis ſpeciem præ ſe ferat. Tum verò radici linguæ & faucibus incumbit, titillatione moleſta, quâ qui afficitur, hanc perpetuò vorare fruſtrà contendit, metuitque ne ejus impetu ſtranguletur. Columella ipſa mollis eſt albicans, concolor palato, ſine dolore & calore. Humor ę Cerebro demittitur quod præcipuè fit in Catarrhis.* Curatur *iſte affectus ut inflammatio. Si columella eſt eroſa, contemperandus eſt acris humor hinc extergendum. Proſunt* Ovum recen

a

ad duritiem coctum per medium ſciſſum & vertici per aliquot horas impoſitum. In infantibus, Charta munda *quadruplicata, lactis materni & aquæ roſaceæ a. p. imbuta vertici impoſita. Pulvis ex* piperis longi ſcr. j. ſucci acaciæ, rad. tormentillæ ana ſcr. ii. compoſitus, *& poſt adſtringentis gargariſmi uſum inſufflatus.*

Gurgulionis inflammatio *eſt ejuſdem à ſanguine bilioſo in eum delapſo, cum rubore, ardore, dolore, ſuffocationis periculo, interdum febre, intumeſcentiæ. Res ſe in ea habet, ut in aliis Inflammationibus.*

TITVLVS XV.

De Tonſillarum affectibus.

TOnſillarum *præcipui affectus ſunt* Inflammatio & Ulcus.

Tonſillarum inflammatio eſt earum ex affluxu humorum genita intumeſcentia. Cognoſcitur *intus ſub maxilla tactu viſuque, ubi ceu fruſtulum quoddam faucib. inhæreſcens, mole ſua premit, obſtatque ne cibus, potus, aut ſaliva facilè tranſeant. Adeſt quoque dolor, ardor, rubor, & ſitis; & facilius in tonſillas quàm gurgulionem ob mollitiem & laxitatem, ſubſtantiæ, ac temperamenti proprii & loci caliditatem & humiditatem cadit.* Oritur, Externè *in* pueris *ob* ἀδδηφαγίαν *cui tenera corporis*

textura accedit : in lactentibus, *ob lactis vitium & pravitatem in* puellis, *ob menſtruorum inſufficientem purgationem : in* adultis, *ob nimiam meri potationem, multam & avidiorem ciborum maximè acrium & aſperorum devorationem.* Internè *ob humorum calidorum & acrium affluxum.* Curatur *ad modum aliarum inflammationum: hoc tamen attendendum, interdum tonſillas nimio refrigerantium & repellentium uſu indurari.*

De Ulceribus *hæc veniunt notanda. I. Sine febre ſecuriora eſſe. II. Æſtate ſuborta, quia cito ſerpunt, pejora quàm quæ aliis oriuntur temporibus. III. Interdum citra inflammationem vel ex deſtillatione ſalſa partes illas exedente, vel ex halitu aſcendente, quod in lue venerea accidit; interdum ex aliis cauſis tempore verno & aëre peſtilenti, oriri. IV. Alia* familiaria *eſſe & mitia quæ ſunt exigua, munda, non altè deſcendentia, nec inflammata, nec dolorem excitantia, Alia* maligna, *&* peſtilentia, *quæ lata, cava, concreto humore albo aut livido, aut nigro ſordentia; quod ſi concretæ illæ ſordes altius deſcenderint Eſchara gignitur.* V. *Circa fauces cum magna moleſtia ſerpentia, difficultatem ſpirandi adferre; quòd ſi in pectus per trachæam penetrant, eodem illo die ſtrangulare. In*

Curatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatione, *Omnia oris ulcera tum ne amplius ſerpant, tum quia ſemper à ſaliva ſunt humidiora, validiora adſtringentia repoſcere. Et tantum de Capitis morbis.*

IDEÆ

MEDICINÆ PRACTICÆ,

LIBER V.

De Morbis medii ventris.

TITVLVS I.

De Morbis Faucium ſeu Angina.

ET *tantum de morbis & affectibus Cerebri, ſequuntur morbi* medii ventris, *qui ſub ſe affectus* Faucium, Gutturis, Aſperæ arteriæ, Pulmonum, Thoracis, Mamillarum & Cordis *continent*. Faucium *morbus eſt* Angina, *ſeu* faucium id eſt ſummarum gulæ gutturiſque partium, per quas tum cibi potuſque, tum ſpiritus introitus eſt, Spirationis & deglutitionis difficultatem inferens, præcluſio.

Signa communia *ſunt*, Spirationis difficultas, *quia guttur præcluditur*. Deglu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

titionis impedimentum, *tum quia gula obſidetur; tum quia muſculi duo à larynge exorti Oeſophagici & Circulatores quod ſuis fibris tranſverſis, ſemicirculum imitantibus Oeſophagum complectantur dicti, cibi & potus ad inferiora detruſionem, dum laryngem deglutitionis tempore ſurſum trahunt, ut locum cibo cedat, adjuvantes, occupantur: tum quia muſculi faucium cibum ad Oeſophagum, dum ad ſuum principium contrahuntur, detrudentes, patiuntur.* Dolor circa fauces, *qui pro ratione Cauſarum & ſubjectorum vel augetur vel minuitur.*

Cauſæ *ſunt omnia præcludere Spiritum apta, ut in Differentiis dicetur.*

Curatio *in Differentiis videatur.*

Dividitur *ratione Cauſarum in* tres Species, *quarum prima* quatuor habet.

I. *Alia eſt* ab Inflammatione, *quæ* Cognoſcitur, *ex febre continua, ſi ſimul cætera adſint.* Oritur *à ſanguine, qui è venarum jugularium ramis, in eas partes præcurrente plærumque difficili colli ſine Cauſa evidente, motu, dolore, ac calore circa fauces inſueto influit.* Curatur, Difficulter, *ſi febris magna eſt, & Sputum ſubaridum, glutinoſum & craſſum.* Dubio eventu, *ſi materia in pulmones tranſmiſſa Empyema exoriatur: ſi ad caput, deliria excitet; ſi*

a

ad pleuram, dolorem pectoris cum tuſſi & difficili reſpiratione excitet: ſi ad cor, tremorem, & pulſuum obſcuritatem inferat. Nullo, ſi febris invaleſcat, facies ægri virideſcat, ſinus oculorum denigrentur, extrema frigeant, lingua nigra & craſſa cernatur. Curatio ad normam aliarum Inflammationum inſtituitur, ubi tamen quædam peculiariter obſervanda veniunt. De Venæ ſectione nota. 1. Si dubitatur, utra pars magis affligatur, cum hepar ſit mittens, ex dextro brachio mitti ſanguis debet. 2. Vbi minor eſt ſpirandi difficultas, largius ſanguis mitti poteſt; ubi major, mitius, interjectis vicibus, quatuor vel quinque horarum intervallo. 3. Cucurbitulæ cum ſtatim parti loco affecto propinquæ impoſitæ fuerint, major ad illam confluxus excitatur. ſupra renes ergo non in brachio nec in collo apponi debent. Purgatio ſtatim in principio inſtituenda. Repellentia intus in faucib. adhiberi debent, & quidem in forma gargariſmorum, collutionum oris & linctuum. Laudantur, lapis prunellæ, compoſitum ex moris, muſto, & nucum corticibus quod inſuavitatem & adſtringendi vim nimiam habet. medicamenta ex ſempervivo, plantagine, portulaca, &c. Digerentia die tertio vel quarto repellentibus admiſcenda.

Declinante morbo cancrorum combuſtor. *cinis cum melle illinendus, vel cribratum* canis album, *vel* gallinæ, *vel aliquid de* nido hirundinis. *Inter* maturantia *eſt* Caſſiæ medulla *in ore retenta, gargariſmi ex lacte tepido cum ſaccharo.* Emplaſtrum *ex altheæ. malv. ana p. j. flor. Meliloti, chamameli totid. ſemin. Lini, fænugr. ana dr. ſ. ficuum pinguium n. x. farinæ tritic. p. ii. formatum. Ad* Ruptionem *valet Cataplaſma ex cremore radic. iridis recentium, cum butyro & ol. violaceo. Inter* Specifica *ſunt*, Fungus Sambucinus *coctus & bibitus.* Hirundinum pulvis, *ſi ſale aſperſi una cum pennis in fictili comburantur, & cinis melle mixtus illinatur.* Raſuræ dentis *apri ſcr. j. ſi cum olei Amygdalar. dulcium unc. ſ. miſceatur, & cum ſaccaro cando albo dulcoretur. Secretum Guntzanni apud Hartmanum. In Diæta ad* Clyſteres nutrientes *deveniendum.* Dividitur *dupliciter.* 1. *In* quatuor Species *Cynanchen &c. de quibus inferius, quarto numero.* 2. *In* illam *quæ à* puro *eſt* ſanguine, *in qua, major eſt colli diſtentio faciei color eſt rubicundus: &* illam, *quæ à* pituitoſo, *in quo omnia ſunt mitiora.*

II. Alia eſt à vertebrarum colli luxatione; *& tum, Caſus aut ictus anteceſſit, aut humor præter naturam vertebrarum vincula*

incula laxavit, vel illa de propria ſede isjecit, nullum ex ſignis, quæ in aliis pro-ita ſunt apparet. Cervix ponè excavatur, greque & cum dolore circa Oeſophagum ıflectitur. Dolor extra ſi tangatur ſenti-ur. Lingua ex propriis locis excedit. Cu-atio ex ſuo fonte peti debet.

III. *Alia eſt* à pituitoſa defluxione *in auces & cervicis muſculos decumbente.* & *tum, Dolor eſt paucus, gravativus. tumor erè citra ruborem, aut cum exiguo latior. ebris adeſt nulla aut fortè lenta. Vox rau-eſcit. ſaliva eſt copioſa. aperto ſemper ore iant & aërem attrahunt. difficultas eſt leglutiendi circa ſuffocationis periculum.* Curatio *ad Catarrhum eſt obvertenda.*

IV. Ab inflammatione *quæ oritur, alia ſt* κυνάγχη, *quæ in internis laryngis ſeu gut-turis muſculis deliteſcit; & tum, neque in faucibus intra, neque in cervice extra quic-quam ruboris vel tumoris apparet. fauces ita vehementer cum metu ſtrangulationis dolent, ut erecta cervice & aperto ore, æ-gri ſpirare cogantur. lingua liveſcit, ni-greſcit, & ob ſummam venarum circa ipſam repletionem intorquetur. febris eſt acutiſſi-ma, & morbus intra quartum diem imò octodecem horas jugulat. Proſunt* hirudi-nes *venis ſub lingua appoſitæ, de quibus a-pud* Zacutum *Luſit. l. 8. c. 2.*

Alia παρακυνάγχη, *quæ in externis muſculis hæret, & tum, Tumor & rubor intus ore diducto & linguâ depreſſa deprehenditur, ſi die non critico evaneſcat, tuberculum verò ſine dolore, quod nec naturæ, nec artis beneficio ſuppuratur, remaneat; mortem, ſi relictâ foris craſſâ materiâ, tenuior & ferventior ad guttur converſa eſt; recidivam, ſi materia calidior ex accidente aliquo intrò pulſa eſt, minatur.*

Alia συνάγχη, *quæ in interiore faucium ambitu continetur. & tum, Cervicem quoque ad linguæ radicem comprehendit. tumor atque rubor foris cum dolore & calore eſt conſpicuus, qui ſi ad interiora ſine cauſa decurrat ſubitò tranſlatâ materiâ evaneſcit. ſymptomata nihilo ſunt, quam cæteris leviora: ſed tamen ſpes ſalutis, quòd inflammatio foris pro ſiliens, evocari digerique poſſit, melior.*

Alia παρακυνάγχη, *quæ ſolam cervicem ejuſque muſculos, linguam & os hyoides contingentes, prehendit. Hæc omnium eſt leviſſima, propter diſtantiam ipſius à gutture, & partium conſtitutionem, quæ glandulosæ, molles & laxæ, affluentem humorem ſine difficultate recipere poſſunt. quia laryngis muſculi non inflammantur, reſpirationis via non intercipitur.*

TI-

TITVLVS II.

De Morbis Gutturis.

CAPVT UNICVM

De Strumis & Bronchocele.

Morbi gutturis ſunt Strumæ in gutture, & Bronchocele.

Strumæ ſeu Scrofulæ in gutture ſunt tumores in glandulis, è pituita lenta geniti, & propria membrana incluſi.

Signis *multis opus non eſt, tumores ſunt rotundi, penduli, ad tactum mobiles; & à cute ſeparabiles.*

Cauſa *eſt Pituita, quæ aliquando ſola eſt, aliquando cum melancholia conjungitur, è cibis crudis & craſſis, unde ætati puerili eſt familiaris, oritur. ab aquis etiam mercurium in ſe continentibus, quales ſunt in Carinthia, Styria, & circa Alpes, eò maximè protruditur. Interdum cum ſucco nutriente. ſi is quantitate peccans totus non abſumitur, à natura. ad glandulas tanquam partes ignobiliores mittitur. Membrana cui includuntur, à facultate formatrice nunquam otioſa profertur. Dum enim ab affluente humore ſuperfluo membrana diſtenditur, & forſan etiam rumpitur, natura novæ quaſi membranæ texturam aggreditur.*

Curatio *his nititur.* I. *Evacuanda materia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quæ cauſa eſt. II. *Abſumenda eadem*, ſcrophulariâ, *radice* urticæ mortuæ, filipendulæ, gladioli; *maximè* radice ruſci, *ſi ejus in pulverem redacta dr. j. ſingulis diebus cum vino abſumatur.* III. *Per topica emollienda, incidenda, diſcutienda. Laudantur* folia Cupreſſi, *quorum pulvis vino conſpergatur, & in maſſam unam redigatur, & hoc medicamento ſtrumæ illinantur, nec niſi tertio die ſolvatur.* IV. *Suppuranda, mutata in pus aperiendus tumor. pus evacuandum. ſinus expurgandus, carne denique implendus.*

Bronchocele eſt tumor in gutture, amplo ſpacio extuberans, à flatu exortus, & cum tenſione conjunctus.

Flatus iſte ſub cutem membranamque generalem, cuti ſubſtratam adnexamque in colli interioribus, irrumpit. Fit *ab aëre, qui, dum cutis cui membrana illa, quæ eo loci craſſior eſt & rubicundior, quàm alibi. à ſubjectis aſperæ arteriæ muſculorumque colli anteriorum ſedibus per conatum vehementem (id fit, dum ſpiritu retento excrementa, vel fœtus in partu, excluditur; aut buccæ vehementer inflantur) avellitur, & ſpacium ibi efficit, ob fugam vacui irrumpit, & cutim ac membranam in tumorem elevat.*

T I-

TITVLVS III.

De Aſperæ arteriæ morbis.

A*Speræ arteriæ morbi ſunt*, Aſperitas; Anguſtia, Vulnera, Ulcera.

Aſperitas quæ lævitatis naturalis *defectus eſt*, Cognoſcitur *ex raucedine vocis*. Oritur, *vel* ab externis, *ut oleo ſi vetuſtate vel frixione rancidum eſt*, *nucibus*, *pulvere*, *fumo*, *&c. Vel* ab Internis, *aut* humoribus *a capite delapſis*; *aut* vapore *parietes ipſius feriente*. Curatur *lenientibus & lævigantibus*, *quæ Arteriaca dicuntur*; *& hæc*, *vel omnis medicationis ſunt expertia*, *ut* butyrum, lac, muſtum dulce, decoctum paſſulatum, glycyrrhiza, jujubæ, tragacantha: *vel ſimul abſtergentia*, *ut*, ſaccarum, mel caricæ, ſaccarum penidium, Syrupus violatus, jujubinus: *vel cum acrimonia*, *ut* Hyſſopus, radix ireos, ſemen Urticæ, ſpica, thus, myrrha. *Maximè proſunt*, *pillulæ* bechicæ, *Trochiſci* bechici, *Oleum* amygdalar. dulcium *cum ſaccaro cando.*

Anguſtia *arteriæ aſperæ*, Cognoſcitur, *ex reſpirationis difficultate*, *& imminente ſuffocationis metu*, *modò majore*, *modò minore*. Oritur, *Aut à* cauſis comprimentibus, *ut luxatione vertebrarum*, *inflammationibus*, *tumoribus*, *laqueo &c. Aut à*

auſis

cauſis obſtruentibus, *ut Rebus externis illapſis, quæ removendæ. Internis humoribus craſſis glutinoſis, qui incidendi, attenuandi, extergendi, Syrupo* capillor. veneris, praſſii, glycyrrhizæ. *Pure, grandine, calculis in pulmone genitis, carne poſt vulnera & ulcera adnata.*

Vulnera, *vel* ſuperficiem *tangunt, & tum, curari poſſunt: vel* Cavitatem, *& tum; aër ita egreditur, ut admota candela extinguatur. ſi ſubſtantia cartilaginea eſt vulnerata per tranſverſum præſertim, vix coaleſcunt: ſi inter duos annulos interdum ſanantur.*

De Ulceribus *hoc monendum. Ab humoribus acrib. ſalſis, venenis & medicamentis oriri. Cum dolore, ſanguinis ſputo, in principio puro, poſt purulento, ita ut & cruſtulæ ejiciantur, affligere. Si internam cavitatem occupent, difficilia, ob partium ſitum & naturam curatu eſſe. Si Cartilagines exedantur, & putrilago accedat, non curari.*

TITV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS IV.

De Pulmonis morbis.

CAPVT I.

De Pulmonis intemperie.

PVlmonis *morbi ſunt*, Intemperies, Peripneumonia, Anguſtia, Vulnus, Phthiſis ſeu Ulcus.

Pulmonis intemperies eſt ejuſdem à temperie naturali ad præternaturalem, propter cauſas tam externas quam internas deflexio.

Signa *in Differentiis exprimentur.*

Cauſæ *ſunt vel* Externæ, *& hæ variæ, potiones nempe frigidæ vel calidæ, medicamenta applicata; aër qui parum alteratus ad pulmonem defertur, in iis qui columellâ deſtituuntur. Vel* Internæ, Humores, *qui eò ſive ex Capite, ſive ex aliis partibus, ex hepate frequentiſſimè deducuntur.*

Curatio *ad cauſas obvertenda, Vbi ratione humorum nota. 1. Difficulter ob ſitum partis avelli: evacuari tamen debere. 2. Si copioſior eſt pituita, commodius expectorantibus & emollientibus, ut eſt radix Eryngii, Althea, Malva, Paſſula, quàm incidentib. tolli. 3. Multa calida hic non convenire, ne tenuioribus partibus abſumptis*

abſumptis craſſiores maneant. Optimum eſt ſemen lini. 4. *Si cum materia febris acuta adſit*, Eclegmatibus *abſtinendum eſſe, ſiccitate quippe ſua & lentore expectorationem ſupprimunt. Vnde frequentior fit reſpiratio ac materia fervore contumaciam induit.*

Dividitur *intemperies pulmonis dupliciter.*

I. *Alia eſt* ſine materia, *quæ nullum ſuffocationis periculum habet, & facilius curatur. Alia* cum materia, *quæ evacuanda, & revellenda, ut ſupra diximus.*

II. *Alia eſt* Calida, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quòd genæ propter fumos aſcendentes rubeant. ſiccitas linguæ cum ſiti quæ non niſi frigida aëris inſpiratione ſedatur, infeſtet. & quòd anhelitus ſit frequens & celer. In* Curatione *medicamenta refrigerantia, quæ per aſperam arteriam eo devehi debent, adhibenda ſunt.* Ubi nota. 1. *Valida refrigerantia & repellentia pectori eſſe inimica, ſanguinis & ſpiritus vias intercipiendo, ipſamque thoracis naturam, cum ſit cartilaginea & oſſea labefactando* 2. *Inter præcipua interna numerare* Papaver *album, nigrum, & rheas*, violas Endiviam, Hordeum. Nymphæam *& ipſorum ſyrupos.* 3. *Diætam conformem eſſe debere, & in potu* Aqua hordei cum ſyrupo violato *valet.*

Alia eſt Frigida *quæ* Cognoſcitur *ex eo,*

quod

quod Cauſæ refrigerantes præceſſerunt. reſpiratio ſit parva, tarda, rara, & pulſus ipſi ſimilis. Expiratio ſit frigidior. In Curatione *medicamentis calefacientibus utendum eſt; inter quæ præſtant,* Crocus *qui anima pulmonis, Extr.* calami aromatici. Theriaca *vetus*, Tuſſilago, Nicotiana, Scabioſa, radix Ireos, *&* Aronis *præparata*, Elixir proprietatis, Mixtura ſimplex, Oximel ſcilliticum *&c.*

Alia eſt Humida, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod vox ſit rauca, anhelitus frequens, cum ſibilo, Stertore, & multo ſputo. In* Curatione *cavenda multum ſiccantia & adſtringentia. Proſunt* Oleum ſulfuris flores ſulfuris *in ovo ſorbili, vinum in quo* oculi Cancror. *macerati fuere*, ſaſſafras, radix Chinæ, *&c.*

Alia eſt Sicca, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quòd homines contabeſcant ſine ullo ulcere. reſpiratio ſit parva & frequens. ſitis ſit continua, ſputum paucum. In* Curatione *proſunt* Paſſulæ, lac muliebre & aſininum, *aqua* teſtudinum deſtillata, *aqua* vitulina, Conſerva violarum. *Extra, balneum aquæ dulcis.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT II.

De Peripneumonia.

PEripneumonia eſt pulmonis à ſanguine in ſubſtantiam ejus effuſo, cum pectoris anguſtia, ſpirandi difficultate, febre acuta, & tuſſi, inflammatio.

Signa ſunt. Pectoris anguſtia *cum dolore gravativo & ſpinam attingente. ubi membranæ pleuram attingentes ſuſtentantur, iſque dolor remiſſior eſt, niſi membrana ſimul inflammata fuerit, quòd ſi eſt, ſimul punctorius evadit.* Difficultas ſpirandi, *& quidem major quam in pleuritide utpote cum periculo ſuffocationis. æger erectus ſpiritum ducere cogitur, thorace eo ſitu facilius dilatato, quippe qui decumbentibus in ſe concidit, eo quòd pectoris partes in ſpinam declinant, quâ erectâ thorax etiam ſimul fertur, non amplius ſeipſum gravans.* Reſpiratio *illa eſt Sublimis, ita ut in ea ſummus moveatur thorax ad operta ſcoptula uſque. eſt etiam principio frequens, & magna, quæ brevi ob virium imbecillitatem & inſtrumenta ſpirandi in parvitatem mutatur, & frequentiâ augetur.* Exſpiratio *eſt calida, & quia cor expulſione fuliginum levatur, levantur & illi quo plura exſpirant.* Acuties *in febri major eſt quàm in pleuritide ob cordis vicinitatem; hinc, calidi vapores ad caput*

caput exhalant, qui ſanguinem ſimul rapientes, malis imprimunt, ubi cutis tenuior eſt, & rubere faciem faciunt. Oculi & temporum venæ tument. Tuſſis *moleſta eſt ob pulmonum affectum. Conjungitur cum* Sputo, *quod tenuiore primum ſanie, mox cruore, aliàs alio calore tinctum, interdum ſpumoſum redditur.*

Cauſa *eſt ſanguis qui ex dextro cordis ſinu in venam arterioſam effunditur, & non modò venas & arterias pulmonis ſed etiam totum corpus implet. Concitatur à cauſis externis, ut, aëre frigido, aquilonari auſtralem ſequente, exprimente; potu vini generoſioris, motu vehementiori poſt quietem longam & corpore repleto, ira &c.*

Curatio *eſt* Alicujus ſpei *ſi ſputum ex rubro & flavo mixtum aliquod coctionis ſignum exhibet; & ſi abſceſſus aut ad aures aut ad ſedes thoracis inferiores fiant, & vel in fiſtulam ut evacuari poſſint abeant, vel ad crura deriventur.* Dubiæ, *ſi ſputum propter materiæ contumaciam & virium imbecillitatem deeſt. ſi ſudores circa cervicem & caput oborti, cum urinis multis & craſſis prodierint; quia illi ex impetu, ſuffocatione & violentia eſſe putantur. De cætero ſequitur methodum aliarum inflammationum. Si*

alteri

alteri morbo *ſucceſſit*, *& jam ſanguis evacuatus eſt*, *brachiis & thoraci cucurbitulæ ſcarificatæ applicari debent*. *Expectorantia ſint validiora*, *& Topica fortiora*.

Differentia *ſumitur à Subjecto & Cauſis*.

I. *Alia eſt* totius pulmonis *qui ſi una cum corde inflammatur*, *ut procedat in latus*, *reſolutionem ſeu paralyſin ægro infert. Nam ſanguine in arteriam magnam copiosè influente*, *ut arteriæ intercoſtales impleantur*, *& ramuli etiam illi qui per foramina vertebrarum thoracis in ſpinam penetrant*, *tumeant*, *nervi ex ſpinali medulla ibi progredientes*, *comprimuntur & reſolutionem excitant*.

Alia eſt alterutrius partis; *& tum*, *dolor ac gravedo in alterutra parte ſentitur. ſi ſuperior ala laboret*, *ad claviculas ſe extendit*: *ſi inferior*, *ad diaphragma*. *Vena in illo latere in quo inflammatio ſecanda eſt*.

II. *Alia eſt à* Sanguine puro, *unde fit phlegmone*. Cognoſcitur *ex eo*, *quod ſputum cruentum citetur*, *niſi admodum ſit crudus morbus. præcordiorum totiuſque pectoris anguſtia premat. gravitas ſumma ſternum dorſumque contrahat. febris acuta non admodum urat. Sanguis autem ille*, interdum *in angina è faucibus irruit*, *&*

tum;

tum; intra ſeptem dies moriuntur, ſi hos effugerint, purulenti evadunt: & quia in illis qui ſunt medii inter ſenes & ἀκμάζοντες *expultrix facultas langvidior eſt quàm in minoribus, difficulter curantur:* Interdum *ex pleuritide eodem derivatur, non quidem per vaſa, quia nullus eſt ipſorum ductus; ſed per membranam, quæ omnes thoracis partes inveſtit; & tum etiam; quia fit tranſlatio ab exterioribus ad interiora, à minus nobilibus ad nobiliora & cordi viciniora, malum eſt.*

Alia à Bilioſo, *unde angina in peripneumoniam vertitur, & pulmo ſpongioſus tenuiorem materiam facilius admittit, & penitius imbibit.* Cognoſcitur *ex eo, quod tuſſis flavum nec multo cruore permiſtum ſputum trahat. pectoris anguſtia, gravitatiſque ſenſus minor eſt. febris flagrantiore incendio torret.*

CAPVT III.

De Pulmonis anguſtia.

Pulmonis anguſtia eſt vaſorum ejus propter obſtructionem, compreſſionem, vel exſiccationem interceptio, tuſſim, oppreſſionem & reſpirandi difficultatem inducens.

Signa, cauſæ, & Curatio *ex Differentiis petantur.*

Diffe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Differentiæ *à Cauſis & partibus affectis ſumuntur.*

I. *Alia eſt* Arteriarum aſperarum, *de qua ſequentes Differentiæ conſulantur, quaque ab obſtructione &c. provenit.*

Alia arteriarum lævium, *quæ* Cognoſcitur, *ex reſpiratione non quidem in principio, ſed & incremento difficili; pulſu omninò vario, inæquali, intermittente, interciſo, magno, celere, tardo, raro, frequente, vehemente, propter luctum inter naturam fuligines ob anguſtiam arteriarum expellere non valentem, & cauſam morbificam; Oppreſſo jam corde, palpitatione ejuſdem & animi defectione.* Oritur, *vel à* Craſſis viſcidis *& pituitoſis humoribus; & tum, pulſus eſt durus per tenſionem, magis variat, ſed & magis eſt æqualis. Non ita difficulter curatur, præſertim ſi ſit recens,* Curatio *infra dicenda exigit. Vel à* Tubercũlo; *& tum, pulſus eſt durus per tenſionem & ſiccitatem. inæqualitas ejus propter cauſam magis fixam eſt uniformis.* De Curatione *inferius agetur.*

II. *Alia,*(aſperarum arteriarum *intellige) eſt ab* Obſtructione *per ſanguinem, humorem, &c. de quibus infra. Alia à* Compreſſione *ex iiſdem ferè cauſis, quod & in hydrope fit. Alia ab* Exſiccatione *metallurgis frequens, quæ lac amygdalatum expoſcit.*

III. *Ali.*

III. *Alia eſt* A ſanguine *obſtruente vel comprimente arterias aſperas, eodem ſeu ex pulmone ſeu aliunde excuſſo, qui Revellendus, Evacuandus, ſi in grumum abiit per* Oxymel ſcilliticum, poſcam, *id eſt mixturam ex aqua & Aceto unc. vi. pondere, ita ut ſit potu jucunda, nullam ob acetum tuſſim excitet. tepida ter vel quater de die detur; diſſolvendus.*

Alia ab Humore, *qui vel eſt* copioſus, *& tum, ſi in ſolam membranam guttur ſuccingentem deſtillatione profluit, vocem obſcurat, & raucedinem infert. ſi in gutturis cavum ductumque incidit, tuſſiculam cum quodam acrimoniæ irritantis ſenſu, inducit. Vel eſt* Craſſus & viſcidus, *qui, Raro in pulmonibus, quia tenui & puro ſanguine aluntur, gignitur: ſemper ferè à catarrhis de capite delapſis oritur. Vi caloris ſucceſſu temporis in vitream aut gypſeam abit pituitam, quæ multis circuitu deſtillationibus redeuntibus, magna ejus copia cumulata aſthma infert. Idem arida tuſſi vehementiſſimè exercet, qua vix quicquam extunditur, Spiritum difficilem reddit: inter ſpirandum ſtertorem aut ſibilum elidit, quod pulmonum bronchiis ſit pertinaciter impactus. Deſtillationis notas, vel à cerebro, vel à vicinis partibus antecedentes habet. In* Curatione, *dum materia præparatur,* Tuſſi-

 lagini,

lagini, praſſio, *& aliis incidentib.* Borrago, Glycyrrhiza, paſſulæ *admiſceantur. Purgatio* Agarico *bene perficitur.*

Alia eſt à Pure,*quod ex aliquo apoſtemate effunditur, & tum Expectorantia locum habent.*

Alia ex Cauſis toto genere præter naturam, *ex quibus ſunt.* I. Calculi, *alii præduri ac ſolidi; alii veteris calei conſiſtentiâ, omnes propria cyſti incluſi, & aſthma producentes.* II. Tubercula, *quæ* Oriuntur *ex materia in una parte collecta, & inde extuberante, nulla deſtillationis nota præcedente; & aſperæ arteriæ adnaſcuntur.* Dividuntur *in* Cruda,*quæ, difficulter cognoſci poſſunt. nunquam ſuppurantur, & nullam febrim conjunctam habent: &* Suppurata, *in quibus membranula propriaque cyſti tam arcte concluditur, vix ut quicquam de ſe tetrum in corpus exſpirent. Tum; Aegri ſublivido ſunt colore, lingua ipſis lentore quodam maxime cum longè à cibo abſunt, oppleta eſt. Corporis agitatione aut potu cibove calidiore urina tingitur. poſt concitatiorem motum pillulæ parvæ & globuli inſtar piſi exigui, membranula incluſi, è pulmone redduntur. Tuſſis etiam tum moleſta & ſpirandi difficultas excitatur. Dolor ægrotos continuò affligit, inprimis ubi* ve-

vehementius & concitato motu moventur.
Ex his æger non convaleſcit, *niſi his conditionibus præſentibus.* 1. *Vt ſuppuratio citò fiat.* 2. *facta ſuppuratio citò erumpat.* 3. *ad ſuperiora vergat & per tuſſim ejiciatur.* 4. *Totum pus evacuetur.* 5. *Vt venter, id eſt Cavitas illa in qua pus continebatur, perfectè agglutinetur.*

CAPVT IV.

De Pulmonis vulneribus.

P*Vlmonis vulnera benè* Cognoſcuntur, *ex reſpirationis ob læſionem organorum difficultate. ſpumantis ex ore ſanguinis cum tuſſi rejectione. rubentis ſpumantiſque ex pectore ſanguinis ſine dolore exſpuitione. Cervicis venarum turgentia. faciei modò rubente modò pallido colore.*

Fiunt *autem bifariam. Nam* interdum *accidit, ut Caro pulmonum lædatur; & tum, quia ſanguis in cavum thoracis deſtillat, nec cruenta exſpuitio, nec tuſſis ulla urget. reſpiratio eſt difficilis. caloris & frigoris propter halitus è corde viciſſitudo apparet.* Interdum *venæ pulmonis afficiuntur, & tum; ſanguis rubicundus, niger, ſpumoſus affluit. tuſſis eſt perpetua, niſi virium imbecillitas, aut pulmonum oppreſſio à ſanguine adſit.*

Curantur, I. *Si ſanguinis profuſio ſiſta- tur, & inflammatio cui pulmo obnoxius per venæ ſectionem cohibeatur.* II. *Si ſan- guis, qui in cavitatem effuſus eſt, ſubſi- ſtat.* III. *Si, ubi idem propter vulneris an- guſtiam effluere non poteſt, vulnus ſcalpello amplietur. Inter ſanguinem ſiſtentia me- dicamenta ſunt*, Fragaria, Veronica, Sca- bioſa, Alchymilla, Sanicula, Conſoli- da, *&c. Extra mordicationis ſunt exper- tia*, Bolus Armenus, Thus, &c.

CAPVT V.

De Pulmonis Vlcere ſeu Phthiſi.

PHthiſis eſt pulmonum à materia acri erodente, cum febre lenta, tuſſi, ſpu- toque cruento & purulento, exulceratio, quâ ſenſim totum corpus conſumitur & extenuatur.

Subjectum *hujus exulcerationis eſt* Pul- mo *cum partib. ſuis, ſubſtantia nempe car- noſa, bronchiis, vaſis & membranis. In iis præſertim*, quib. *caput facilè impletur, & ad Spiritus organa multas deſtillatione mittit:* quib. *à prima nativitate vitioſa id eſt tenera, mollis, ac corruptioni parat pulmonum eſt ſubſtantia. Vnde tabida ſtir pe nati, quaſi hæreditario jure tandem om nes neceſſariò tabe marceſcunt:* quibus *na turalis eſt pectoris anguſtia & depreſſio, col*

lum

lum anguſtum, corpus macilentum, prominentes à tergo in morem alarum ſcoptulæ.

Signa *ſunt*, 1. Febris lenta *à vaporibus ex ulcere elatis, & in cor irruentibus exorta, cum qua conjunguntur aliæ aliàs Erraticæ, aliàs tertianæ modo invadentes, ſi humores intra venas ab illo calore accenſi putreſcant: ipſa verò ſine intermiſſione hectica, facta, mox à cibo & noctu aliarum more invaleſcit.* 2. Tuſſis frequens, *vulpina, abſque dolore magno, quæ noctu potiſſimum affligit, & propter irritationem pulmonum à materia acri exiſtit.* 3. Sputum cruentum & purulentum. *Illud non in omnibus eſt. Nonnulli poſt exſcreationem liquidi & flavi humoris levi febricula correpti tabeſcere cœperunt, ac multo poſt tempore cruoris exiguum quiddam cum pure ejecerunt: non pauci ſenſim ſublati ſunt, in quibus toto temporis decurſu, nihil omninò cruoris comparuit. Quin juniores magis quàm ſeniores afficit; quia illi ſanguinis copia, caliditate, acrimoniâ, vaſorum laxitate, & duritie laborant, violentiore motu ſe exercent, & diætam negligunt. Hoc, id ſingulare habet, quod ſi ex ſubſtantia exeat ſpumoſum ſit. igni appoſitum fœteat. in aqua primum ſpargatur, dein collectim ſubſideat.* 4. Corporis extenuatio *quæ à febre lenta eſt, quæ calore igneo in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

totum corpus diſperſo, ſanguinem arterioſum, cujus cum venoſo neceſſaria eſt ad nutritionem miſtura, diſſolvendo, concoctionem alimenti in toto corpore impedit, & calore præternaturali quod concoctum & appoſitum eſt, abſumit.

Cauſa *eſt materia acris erodens, eodem illapſa, de qua in Differentiis agetur.*

Curatio non eſt deſperanda *etiam jam exorto ulcere. Nam Galenus tales ad Tabias mittit, & lac eis præſcribit.* Difficilis *eſt tamen,* tum *quod ſanies & pus in molli & ſpongioſa illa carne hærens, citra tuſſim expurgari nequeat, quâ pulmones magis indies læduntur:* tum *quod in aſſiduo reſpirationis motu, cui tuſſis inſuper violenta accedit, conſolidatio nulla fieri poteſt:* tum *quod medicamenta integris viribus tanto intervallo non perveniant;* tum *denique quòd febres humectantia requirant, quæ ulceri nocent.* Reſpicit *ſex.* I. Catarrhi ſublationem, *de qua in Differentia.* II. Ulceris curationem, *ubi laudantur, flores* ſulfuris *cum ovo ſorbili, Syrupus de* Eryſimo *Lobelii, de ſucco* hederæ terreſtris *cum floribus ſulfuris; de* althæa *Fernelii, de ſucco* piloſellæ, *millefolii. C. C.* præpar. *decoctum* Pimpinellæ, Symphiti, ſaccharum roſatum *vetus, cum ſero lactis caprilli.* Secretum Freytagii, *quod apud eundem de Opio vide.*

Singuli

ſingulis horis Looch de Symphito *cum Conſerva roſarum rubrarum lambatur.* III. Sanguinis correctionem, *ut bonus affluat. In Diæta itaque prodeſt* Lac, *quod ſeroſitate ſua ulcus abſtergit, caſeoſitate conſolidat, & tabidum corpus aërea butyroſaque pingvedine humectat. Lac certè caprillum in prandio ſumi deberet, ſi febris magna abeſt, aut capitis dolor, unde non acescat, nec nidoreſcat in ventriculo: in Cœna* Emulſio *ex ſemin. papav. albi. frigid. majorib. ana. dr. j. lactis Amygdal. dulcium lib. j. item lac cum* Oryza *coctum. ſi lac non convenit,* hordeum deglumatum *cum juſculo galli in cremorem redactum. Deſtillata non probantur, quia vis nutritiva alembicum non tranſcendit.* IV. Febris ſublationem *per refrigerantia & humectantia.* V. Extenuationis *per reſtaurantia* depulſionem, *ubi locum habent,* Pultes *ex lacte, vitellis ovorum, butyro inſulſo, ſaccaro, farina hordei & oryzæ.* Balneum *lactis tepidi, poſt quod pullus aſſus lacte ſaginatus ſuccedat.* Limacum *ſtillatitius liquor, Aqua* mirabilis, *quæ l.* 8. *apud Zacuthum videantur.* VI. Nocturnæ totius per ſudores colliquationis averſionem, *Tum exhibenda veſperi, Conſerva* roſarum *rubrarum cum Syrupo papaveris, jujubino,* Diacodio. *Pectus & Spina in-*

ungenda, linimento reſumptivo cum oleo ro-
ſarum *& violarum, &c.*

Dividitur *phthiſis ratione cauſarum & durationis bifariam.*

I. *Alia eſt* à Sanguine, *qui in pulmone: effuſus grumeſcit & putreſcit. Et in hac in principio, paribus cæteris, phlebotomia locum habet.*

Alia ab Humore acri *ſive ſeroſo ſive bilioſo, qui vel à* capite *demittitur, nec ejicitur per tuſſim; & tum curatio ad Catarrhum obvertenda eſt. vel à* corde *in pulmones effunditur. Vel ex ſuppreſſis* menſib. *aut* hæmorrhoidibus *regurgitat; & tum Curatio ex ſuis locis peti debet.*

Alia, ſed rara, à pituita dulci, *ſi majore copia ad pulmonem confluat, bronchia obſtruat, ſubſtantiam humidiorem reddat, & ob diutinam ibidem moram, ac ventilationis carentiam putreſcat.*

Alia à Pure, *ex rupto anginæ, uvulæ, pleuritidis, Empyematis &c abſceſſu. Hinc* Hippocrates: *Qui ex pleuritide Empyi fiunt, ſi in quadraginta diebus non liberantur, phthiſici fiunt.*

Alia à Contagio *ex phthiſicorum anhelitu; quo pertinet lepus marinus ſpecifica veneneſitate pulmones erodens, & felium ac canum in ſecando præſertim emiſſus ſpiritus.*

II. *Alia*

II. *Alia eſt* Recens *&* *incipiens, in qua non ſunt tam valida Symptomata.*

Alia Confirmata *&* *Diuturna, in qua* genæ *cum pallore faciei liveſcunt, etſi interdum ob vapores è pulmone aſcendentes rubeant.* reſpiratio *ob facultatis imbecillitatem, bronchior. obſtructionem, ſeu à puris copia eo demiſſa, ſeu ob multa excrementa, quæ in pulmone debilitato colliguntur, difficilis evadit.* pulſus *modò ſunt languidi, modò celeres, nunc ob ſiccitatem corporis duri, nunc ob materiam humidam arterias humectantem, molles.* ſudores *ob facultatis naturalis debilitatem per ſomnum copioſiſſimi erumpunt. tandem malo jam vincente portiones putridi pulmonis intolerabili cum fœtore ejiciuntur.* Capilli *ob alimenti corruptionem & penuriam defluunt.* Ungues *abſumpta carne quæ in ſummis digitis exiſtebat, incurvantur.* pediculi *ob alimenti corruptionem generantur.* extrema *maximè pedes propter extinctionem caloris nativi tumeſcunt.* diarrhœa *tandem ex retentricis ventriculi & inteſtinorum imbecillitate cum ſputi ſuppreſſione ſupervenit. Vide* Freytagium *de* Phthiſi.

TITVLVS V.
De Morbis Thoracis.

CAPVT I.
De Mediaſtini inflammatione, & Diaphragmatis tumoribus.

T*Horacis morbi ſunt* Mediaſtini inflammatio, Diaphragmatis tumor, Pleuritis, Empyæma, Tabes dorſi & vermes dorſi.

Mediaſtini *ſeu ſepti quod pulmonis lobos disjungit inflammatio* Cognoſcitur, *ex febri continua, reſpiratione frequente & celere, maximo thoracis incendio, dolore ad ſternum cui mediaſtinum alligatur, exiguo, rejectione rubra primò poſt flaua, ſed, quia inter duplicem quaſi membranam materia colligitur, & non facilè niſi eâ eroſâ evacuatur, non copioſa.* Oritur *à ſanguine eoque præcipuè provenienti bilioſo.* Curatur *ad modum aliarum inflammationum. Vbi nota. Medicamenta reprimentia frigida quidem ſed non adſtringentia eſſe debere.* Oleum violaceum *maximè laudari quod tepidum, niſi tempus æſtivum ſit, pectori inungi debet.*

Diaphragmatis tumores *ſunt duplices.*

Alii ſunt Frigidi, *qui* Cognoſcuntur, *ex*

ex ſpirandi difficultate, hypochondriorum, nullo apparente in iis ad tactum tumore, tenſione, delirii abſentia. Oriuntur, *à materia cruda & tenui, in Diaphragmatis denſitatem, ex ejuſdem vel compreſſione vel percuſſione, penetrans.* Curantur Difficulter *ſi ſint diuturni, quia ægrum ad tabem deducunt.* Facilius, *ſi ſint recentes,* Nullo modo, *ſi delirium accidat.* Primo *materiam præparatam evacuantib. inter quæ Hydragoga maximè laudantur.* Poſt *emollientib. & digerentibus,* Sarſa parilla *inprimis, niſi humor indurari cœperit.*

Alii ſunt Calidi, qui Cognoſcuntur *in* principio *ex febre continua & acuta, dolore, reſpiratione parva & frequente, præcordior. tenſione, ad locum diaphragmatis palpitatione vel ſaltu: in* progreſſu, *ex delirio, reſpiratione inæquali, parva, magna, frequente, rarâ.* Oriuntur, *à ſanguine calido & bilioſo.* Curatio *eſt* Difficilis *propter ingens periculum. Imitatur etiam inflammationem pulmonis.*

CAPVT II.

De Pleuritide.

PLeuritis eſt pleuræ & adjacentium muſculorum, ab influxu humoris fervidi exorta, cum dolore lateris punctorio, tuſſi, reſpiratione difficili, febri continua a-

cuta, pulſu duro inæquali & frequente, inflammatio.

Signa pathognomonica *ſunt*, dolor pungitivus, *quia membrana exquiſitiſſimi ſenſus à materia acri diſtenditur*. Pulſus durus *inæqualis & ſerratus, quia pars nervoſa inflammata eſt*. Tuſſis, *ob irritationem & tranſſudationem quæ initio ſicca, in progreſſu cum ſputo cruento & purulento conjungitur*. Reſpiratio *frequens & parva, quia ob dolorem muſculi ſatis dilatari nequeunt*. Febris acuta, *ob inflammationem cordi vicinam. Et hæc omnia non ſparſim adeſſe, ſed conſpirare debent.*

Cauſa *eſt materia fervida, ſeu ſanguis vel purus vel impurus, qui potiſſimum ex vena cava cordi aſſidente, per ramum qui* ἄζυγος *dicitur, in tenues ejuſdem propagines influit. quibus apertis, ruptis, vel poris dilatatis, impetu pleuram incurrit: quandoque per intercoſtalem ſuperiorem, rarius per thoracicam & mammariam irrumpit. Suppeditat eam plethora, cacochymia, & viſcerum ſanguificantium æſtuoſitas. Movetur à variis cauſis externis, ſubita præſertim refrigeratione, flatu boreæ poſt auſtrum, exercitatione nimia &c.*

Curatio *eſt* Bonæ ſpei, *ſi ſputum maturè coctionem recipit, & facilè ac promptè excernitur, & ſi quarto die exſpuat æger album,*

album, læve, æquale, idque ter vel quater tuſſiendo, in ſeptimo terminabitur, ſi ſeptimo ultra undecimum vel decimum quartum non extendetur. ſi ſanguinis è naribus, hæmorrhoidibus, utero, fluxus, in die Critico, cum ſignis coctionis accidat. ſi, quod rariſſimum eſt μετάστασις *materiæ ad articulos & minus nobilia membra fiat.* Dubiæ *ſi ichores tenues ſaltem exſpuuntur. ſi flava bilis ſputo admodum permixta, multò poſt initia, appareat, quia naturam nihil adverſus morbum tentare ſignificatur. ſi* Sputum *ſit flavum, ſyncerum, & aquoſitati multæ permixtum. ſi idem glutinoſum, quia ex calore adurente lentor contrahitur. ſi æruginoſum & ſpumoſum. ſi nigrum, quia humoris pravitatem, & caloris nativi extinctionem ſignificat, ſi exſcreatio tuſſim ac ſpirandi difficultatem non ſedat, quia vel malignitas materiæ, vel expultricis debilitas ſignificatur. ſi in* Empyema *poſt quatuordecem dies abeat. ſi in peripneumoniam faceſſat. ſi ſenibus accidat, quia ob caloris inopiam materia non concoquitur. ſi in corpora denſa & exercitationi dedita, cæteris paribus, incidat.* Nullius Spei, *ſi in ea nihil exſpuitur. ſi pulſus eſt durus, parvus, & ob calorem frequentiſſimus. ſi ſanguinis aliquis fluxus in initio abſque alleviatione contingat, quia æger plærumque in quarto moritur.*

tur. ſi pleuritis ſit tanta ut epar & ventriculus in conſenſum trahantur. & diarrhœa ſuperveniat. ſi pleuritis poſt alium diuturnum morbum, corpus cachecticum adoriatur. ſi plurimus ex ſputo ſtr pitus in pectore ſonet, vultus demiſſus ſit & oculi aurugine & caligine obducantur. Reſpicit. I. Humores affluentes & affluxuros, *qui Revellendi,* II. Fluentes *qui non intercipiendi, nec repellendi, ſed derivandi.* III. Impactos, *qui diſcutiendi, vel quoquo modo tollendi.* IV. Dolorem *qui mitigandus.* V. Febrem, *quæ compeſcenda.* VI. Vires, *quæ roborandæ. De his omnibus iſtæ notentur.* 1. Venæſectionem *quam primum eſſe adminiſtrandam, in oppoſito latere ad revulſionem ſi corpus eſt plethoricum; in non plethorico, è directo affecti lateris, & ſi ad claviculam vergat.* 2. *Si* menſes *vel* hæmorrhoides *repentè ſupprimuntur, è vena tali vel poplitis primò evacuandum: ſi ſuppreſſio eſt antiqua, è vena brachii.* 3. *In* Derivatione *tam diu mittendus ſanguis, donec color in eo mutetur.* 4. Dolori *fomenta adhiberi poſſunt in non plethorico etiam ante Venæſectionem; in plethorico non item. Præſtat hic unguentum ex* Dialtheæ *unc. j.* Ol. Amygdal. dulcium *unc. ſ. compoſitum, quo partes dolentes illiniri debent, deſuper tenuis* flor. chamæm.

pulvis

pulvis inſpergi, tandemque folium braſſicæ calidum, butyro aut pingvedine porcina inunctum ſupponi, idque per totum tempus curationis, addito Ol. ſtillat. anethi & Camphoræ pauxillo, fieri. 5. *Commodè ſtatim in principio, & ſudor excitatur, exhibitis vel* Papav. rhæados *aquæ unc.iii. cum dr. j. pulv.* de Corallo, avellanis rubris, mandibula lucii piſcis: *vel* miſturæ ſimpl. *dr.* 1. *cum aqua* Cardui Mariæ; *vel* Spiritus nitri cum Spiritu vini ana ſcr. i. Spir. Tartari ſcr. ſ. *in aqua papav. rhæados, vel ſimplice &c.* 6. Decocta *pectoralia, cum appropriatis continue poſt præmiſſa univerſalia ſunt adminiſtranda, ut Sputum facilitetur.* 7. Specifica *proprietate agunt flos* papav. errat. lappæ ſiccæ, Cynosbati candid. *ſemen* Cardui Mariæ, priapus taurinus *vel* cervinus, *ramenta* dentis aprini, *&c. vide Petræum, quæ pulverizata, pani in aqua ſcabioſæ intincto benè imponuntur.* 8. Abſceſſum *feliciter rumpunt Cataplaſma ex* herba Kaly, *radicib.* lilii albi recentis, *&c. lateri dolenti applicatum.* 9. *Poſt illa* Lac chalybeatum, *niſi febris impediat, optimum eſt.*

Quantum ad Differentias.

I. *Alia eſt* Legitima *& exquiſita, cui ſuperiora debentur, quæque.* 1. Oritur *vel à* Sanguine *puro in qua eſt ſputum ſanguineum,*

neum , tenſio venarum circa tempora & frontem cum ſenſu gravitatis circa oculorum cavitates & capitis anteriora. Vel à ſanguine bilioſo , *in qua ſputum eſt flavum , quod ſi abſque ratione evanuerit, ægri in delirium conjiciuntur. Venæ ſalvatellæ ſectione feliciter curatur. Vel à* pituitoſo , *in qua ſputum ſpumoſum , tardius dulce. ſyrupus* Zacuti *libro* 8. C. 3. Hiſtor. *in ea valet. Vel à* melancholico , *quæ per modum affluxus rara* ; II. *Afficit , vel* interiorem tunicam , *& tum , æger facilius in latus patiens decumbit , quòd tumor nec ſuſpendatur , nec diſtendat. Vel* exteriorem *circa oſſa , & tum res contrario modo ſe habet. Vel* utramque, *& tum ſupinus decubitus dolore liberior eſt.* III. *Afficit vel* partem dextram, *vel* partem ſiniſtram: *vel* ſuperiorem *ad jugulum , vel* inferiorem *ad hypochondria pertingentem.*

Alia eſt Notha *ſeu Spuria , quæ pro ratione materiæ & ſitus diſtinguitur. Alia eſt à* Flatibus *in qua dolor eſt vagus , fomentis miteſcit & ſæpe diſcutitur , cauſæ flatus generantes præceſſere. mirificè pulvis cymini in folia braſſicæ butyro illita aſperſus, & foris loco dolenti applicatus , valet. Alia à* Deſtillatione, *quæ ſenſum delapſus præcedentem habet , Contactu exacerbatur , fomentis non cedit. Curatio Catar-*

rhum

hum tenuem reſpicit. Alia Externa, *cum ſanguis per ramos ab axillari in externos thoracis muſculos effunditur; & tum, dolor preſſu excandeſcit, moleſtus eſt in latus ægrum decubitus, nihil excernitur, facilis eſt in veram tranſitus.*

CAPVT III.

De Empyemate.

EMpyema eſt cavitatis thoracis à materia purulenta copioſâ conſtipatio, difficultatem reſpirationis cum tuſſi ſputoque purulento inducens.

Subjectum eſt *thoracis capacitas, ſive ſpacium inter thoracem & pulmones, licet pulmo & ejus vaſa prorſus excludi non poſſint. Quoniam verò pulmo in duas per mediaſtinum partes dividitur, vel in utraque vel in alterutra parte pus colligitur.*

Signa *ſunt reſpiratio difficilis cum ſputo tuſſique purulenta perpetua. doloris gravantis in imo thorace ad diaphragma potiſſimum ſenſus. genarum, tertia præcipue vel quarta poſt cibum horâ, rubor, &c.*

Cauſa *eſt ipſa purulenta ſordities thoracem implens, cujus copia fætor & acrimonia graves noxas infligit.*

Curatio *eſt* Alicujus ſpei, *ſi ad ſectionem*

nem vel uſtionem pus album effluat. ſi dextri potius ſit lateris quàm ſiniſtri, & æger ſit robuſtus. Nullius, *ſi totus thorax in reſpiratione attollatur. ſi tota cavitas occupetur. ſi ſiniſtrum latus. ſi ad ſectionem vel uſtionem ſubcruenta & fœtida exeant. ſi ad eandem pus aut aqua univerſim effluxit. ſi iis ſpecillum à pure velut ab igne coloratur.* Reſpicit. I. Suppurationis concoctionem. II. Abſceſſus ruptionem, *quæ ſalſorum eſu, crebris ſputationibus &c. perficitur.* III. Puris evacuationem, *ubi quo natura vergat, nempe an ſurſum verſus, an ad inteſtina vel veſicam videndum. Sputum procuratur egregiè* Ol. ſulfur. & Spiritu therebint. *decoctis pectoralibus permiſtis. Laudatur ſuccus* hederæ terreſtris, praſſii, cum thure, myrrha, diapenid. *in Looch compoſitus. De E*beni decocto & Teſtudinum Syrup. *vide* Zacutum. *l.* 8. *c.* 11. *His nil proficientibus ad* ſectionem & uſtionem *perveniendum, de quib. vide Authores.*

Quantum ad Differentias. *Aliud eſt à* ruptura *præcedentis alicujus* apoſtematis, *ut anginæ, pleuritidis, peripneumoniæ, quando per ſuppurationem terminantur.*

Aliud quando ex vena aperta, rupta, vel eroſa *portio ſanguinis in particulam pulmonum ſecedens in pus abit, & per ſummam cyſtim ſibi efformat, de qua ſuperius actum eſt.*

Aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Aliud à deſtillatione à capite ad *pectus delapſa & intra dies quatuordecim per tutum non repurgata.*

CAPVT IV.

De Tabe & Vermibus dorſi.

TAbes Dorſi *eſt quando illud contabeſcit. Species ejus ſunt quatuor.* I. *A* nimia Venere, *& tum, videntur ægris ex ſuperioribus partibus à capite velut formicæ in ſpinam demitti, ſemen ipſis interdiu & noctu effluit. in principio nulla adeſt febris ſed temporis ſucceſſu, accedit.* II. *Cum calor* Spinalis medullæ *inſitus à* copioſiore ſanguine *obruitur, & ferè extinguitur.* III. *Cum occluſis* meatibus, *per quos nutrimentum ad eam defertur*, exſiccatur. IV. *Cum* prava deſtillatio *in eam decumbit. Vide* Salium Diverſum *& alios.*

Vermes *Dorſi ſeu Crinones, infantes infeſtant.* Cognoſcuntur *ex eo, quod infantes quidem comedant, ſed non nutriantur, imò contabeſcant, quod propter pruritum moleſtiſſimum & lancinationem inquieti ſint; & quod in balneum illatis & fortiter fricatis, capilli quidam cineritii aut nigricantes è cute prorepant.* Oriuntur *à materia viſcoſa in venis capillaribus ſub cute concluſa.* Tolluntur, *ſi infantes linimento ex*

farina triticea & melle confecto illinantur, & Capitella, quæ vermiculi mox exſerunt; novacula abſcindantur. &c.

TITVLVS VI.

De ſymptomatib. Pulmonum & Toracis.

CAPVT I.

De Vitiis Reſpirationis.

SYmptomata pulmonum & thoracis ſunt, Reſpirationis vitia, Aſthma, Tuſſis & Hœmoptyſis.

Ad vitia Reſpirationis pertinent

I. Μακρόπνοια *ſeu reſpiratio* magna *thoracem admodum diſtendens, & copioſum aërem adducens*, quod vi febrium *in quibus cordis calor accenditur, ideoque refrigerii plurimi & fuliginum eductionis magna eſt indigentia, accidit.*

II. Ταχύπνοια *ſeu reſpiratio major &* frequentior *quàm pro naturæ modo, uſu ejus à calore & fuliginibus adaucto.* Oritur *vel ab intemperie cordis, pulmonum, pectoris; vel abundantia halituum calidorum; præſertim ubi facultas imbecillior, quàm ut juſtæ thoracis diductioni ſufficiat.*

III. Δύσπνοια *ſeu* Difficultas reſpirationis, *vitio ipſorum organorum exorta, quæ* Cognoſcitur *facile, & ultrò ſeſe in ſenſus ingerit.* Oritur I. *Vel ab* Externis, *fumo nempe*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nempe argenti vivi, Carbonum, Calcanthi, calcis, inunctione Mercurii, & aliis. Vel ab Internis *anguſtiam vaſorum ſeu* Obſtructio-*ne, ſeu* Compreſſione *, de quib. ſuperius actum eſt, inferentibus*. Subſidere *etiam ob arefactionem, quamvis rarò iſta ſolent, quando pulmonum ſubſtantia ulcere ita conſumpta aut exſiccata eſt, ut dilatari amplius nequeat, quod phthiſicis ante mortem accidere conſuevit.* II. *Alia eſt* Per Eſſentiam, *cui hactenus dicta competunt. Alia per* Conſenſum 1. Thoracis, *cujus motus ſeu ſpirituum ſeu muſculorum vitio impeditur.* 2. Diaphragmatis, *cujus motus impeditur, vel quod nervi ipſi inſerti lædantur: vel quòd vapores ab inferioribus exhalantes, circa idem ſubſiſtant: vel quod humor aquoſus id comprimat &c.* 3. Epatis Lienis & Ventriculi, *quæ interdum diſtenduntur & tument.* III. *Alia eſt* Levior, *in qua denſior, crebriorque citra ſonum & anhelationem ſpiritus, & de quo jam dicta ſumi debent. Alia* Gravior, *ſeu* Aſthma, *de quo inferius.*

IV. Ἄπνοια *ſeu ſenſilis reſpirationis ablatio, ſummo cum ſuffocationis periculo conjuncta.* Oritur *partim ab iiſdem cauſis in ſummo peccantibus; partim contrariis, neceſſitate nempe diminuta, vel uſu ſublato. Contingit aliquando poſt eſum* fungorum, *aliquando*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aliquando in graviſſima uteri ſuffocatione & ſyncope. Curatio *ad Cauſas & morbos, de quib. alibi obvertenda.*

CAPVT II.

De Aſthmate.

ASthma eſt frequens denſa & anheloſa reſpiratio, à pertinaci bronchiarum pulmonis ſeu obſtructione ſeu compreſſione, proveniens.

Signa, Incipientis *ſunt, gravitas pectoris, in curſu & acclivi itinere difficilis reſpiratio, raucedo, tuſſis, flatus in præcordiis &c.* Præſentis, *in definitione ſunt expoſita. Adeſt aliquando febris ſed & ſonitus & ſtertor, quia quandoque materia in bronchiis aſperæ arteriæ hæret, quæ, dum ſpiritu exploditur, ſonitus excitatur: quandoque extra eas in lævibus arteriis. Inſpiratio exſpiratione eſt difficilior. Cum enim in inſpiratione nec pulmones ob materiæ copiam, nec thorax, ob motus imbecillitatem facilè moveri poſſit; natura interpoſitâ quaſi quiete vires dejectas refocillare conatur; in exſpiratione Operis inſtrumenta ſuapte ſponte concidunt.*

Cauſa *eſt aſperarum arteriarum, ſed & lævium, obſtructio & compreſſio, de qua ſuperius dictum, & à quibus cauſis fiat, inferius dicetur.*

Curatio

Curatio *Cauſas reſpicit, & eſt* Difficilis, *ſi* *gri ſint ſenes.* Parvæ ſpei, *ſi gibbi ex eo æ-ri fiant, quia in his pulmonibus creſcenti-us & Spina non creſcente, in anguſtia pe-oris, calor ſuffocatur. ſi ſit cum febri a-ta, quia cauſa aſthmatis à calore febrili ſiccata ineptior ad ejiciendum redditur. ſi uſſi ceſſante, difficultas reſpirationis ma-et. ſi vires ſint imbecillæ, quia citò in ſyn-pen incidunt.*

Differentiæ *partim à Cauſis obſtruenti-us & comprimentibus, partim ab acceſ-onib. & aliis ſumuntur.*

I. *Aliud eſt ab* Humore viſcido *bronchias farciente, quæ exinde* Cognoſcitur, *quod fficilis ſit cum ſonitu & tuſſi reſpiratio.* uratur. 1. *venæ baſilicæ ſectione, ſi nihil ſtet.* 2. *Materiæ per incidentia benigniora, m humiditate conjuncta, ſæpius muta-ne natura aſſueſcat inciſione. Laudatur leum* Angelicæ, *ſyrupus* Nicotianæ, Au-eniorum *patris & filii,* Theodati *in Pan-heo Hygiaſtico, Decoctum* Ioëlis ex Zedoa-ia, gummi Ammoniaco, florib. ſulphuris Croco, *Oleum* ſaccarinum Grulingii & etræi *in Noſologia. ſecretum* Freytagii *in urora Medicor.* Oxymel ſcilliticum *cum yrupo violar. &c.* 3. *Evacuatione, per* ulverem aſthmaticum Rulandi. 4. *Exſic-atione per Guajacum, Saſſafras. &c. Divi-*

ditur

ditur *in eum qui in* pulmone colligitur, *& tum ſenſim difficulter reſpirare æger incipit, difficultas eſt continua.* Et *eum qui* aliunde allabitur, *& tum, Continua totaliter non eſt. Exacerbationes ſunt manifeſtæ. Purgantia propter periculum vitanda.*

II. *Aliud eſt* ab Humore ſeroſo, *in ramis venæ cavæ majoribus fervenep, &* ἀθρόως per *dextrum ventriculum cordis in pulmones irruente, ac arterias comprimente. Et hoc eſt frequentiſſimum. Devenit inprimis* ab Epate. *Hinc pedes aſthmaticis intumeſcunt ob ejuſdem imbecillitatem. humores aa pulmones primò ruentes, lapſu a renes ſuo, urinæ difficultatem excitant.* E *ructationes & flatus in præcordiis inter e juſdem ſigna cenſentur.* III. *Aliud eſt* Crudo tuberculo, grandine & calculis *a quib. ſuperius in anguſtia pulmonum a ctum eſt.*

IV. *Aliud eſt* Levius *cum ſtertore, ſtrep tu, & tuſſi violenta, diaphragmate & in tercoſtalibus, imò & abdominis muſcul opitulantibus. Aliud* Gravius Orthopno *dictum, in quo reſpiratio eſt parva denſa velox admodum, quæ nonniſi pectore cervice rectis peragitur, muſculis etia ſuperioribus pectoris & ſcapularum, opera conferentibus.*

V. *Ali*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

V. *Aliud eſt* Non periodicum, *quod paroxyſmos ſuos non obſervat. Aliud* Periodicum, *quando humor vel propria natura ad majus ſe ſpacium extendit, vel à Cauſis externis exagitatur, ſi ibi collectus eſt: vel ſtato tempore aliunde affluit. Exacerbationes iſtæ fiunt hyeme vel autumno præſertim, quia materia eſt pituitoſa.* Noctu, *quia tum temporis movetur, ſecundum lunæ motum, & quarto ferè die. Succurri ei poteſt, cæteris non neglectis vel ſcrupulo* Croci in vino malvatico *calidè exhibito: vel* Brunneri *potiuncula ex* Ammoniaci dr. 1. Aquæ hyſſopi unc. iv. Vini Rhenani unc. ii. *compoſita.*

CAPVT III.

De Tuſſi.

Tuſſis eſt vehemens crebra & ſonora ſpiritus copioſi prius à pulmonibus attracti efflatio, à veloci pulmonis & thoracis contractione edita, ut id, quod ſpirandi organis moleſtum eſt, excutiatur.

Signis *in tam evidenti Symptomate opus non eſt.*

Cauſa *eſt quicquid pulmones & aſperam arteriam, membranamque quâ intus veſtitur afficere poteſt, ſive ſit aliquid externum, ſive humor ſive vapor &c.*

Curatio *vel reſpicit* Cauſam, *à qua exoritur*, *vel* tuſſim *ipſam ſi vehemens eſt*, *quæ aut lenitur paregoricis ſeu* Anodynis, *aut tollitur* ſenſum obtundentibus, *ut ſyrupo de papavere*, *Diacodio*, Theriaca recente &c.

Differentiæ *tuſſis ſunt variæ.*

1. *Alia eſt à* Cauſis externis, *ut aëre frigido, pulvere ex lino, vaporibus calcis, rancidis, pinguibus, ſcalpturâ vehemente aurium, unde affectus dolorificus partium nervoſarum oritur. quæ, minus vehemens eſt niſi à re aliqua in trachæam incidente oriatur; ſed & minus periculoſa, Curatur Cauſa ablatâ. A frigiditate ſola Spiritus cohibitione.*

Alia eſt à Cauſis internis, *nempe*, I Humore, *qui* I. *vel eſt* viſcoſus, *& tum, nihil aut admodum parum exſpuitur. Intemperiem frigidam conjunctam habet validior eſt. Curatur præmiſſis univerſalibus, incidentibus & expectorantibus. Inter purgantia dilutum* agarici *cum pauxillo* Oxymellis ſcillitici *præſtat. Inter incidentia & expectorantia*, Aqua vitæ bechica Joëlis, Liquor ſacchari *Hartmanni*. Elixir proprietatis *à gutt. vi ad xii. Vel* Tenuis, *& tum*, *Nihil exſpuitur, quia inter ejiciendum à Spiritu ita diſploditur, ut in pulmones relabatur*

ur. Intemperiem calidam & catarrhum
lærumque conjunctum habet. Materia
ntus putreſcens , aut febrem putridam ,
ut hecticam , aut ulcus excitat. Cu-
atur præmiſſis univerſalibus incraſſanti-
us & lenientibus, qualia ſunt, ſyrup. ju-
ubinus , papav. rhœad. diatragacanth.
rigidum , &c. 2. Vel in pulmonibus con-
inetur , & tum , Intemperiei habenda eſt
atio : vel ab aliis partibus appellit , ut
Cerebro in catarrho , ubi ſigna Catarrhi
dſunt. tuſſis eſt vehementior & perſeve-
ans. in ſenibus , quia non maturatur pe-
iculoſa. ſi frequens ac diuturna ad ſangui-
is ſputum deducit . Inferioribus partibus,
t in hydrope , lienis , epatis , & ventricu-
i inflammatione &c. II. Vapore , qui vel
ulmones obſtruit vel membranam ferit; &
tum , Ab aliis plærumque partibus & mor-
bis , vapor ſubmittitur. tuſſis eſt arida &
interdum parum irritans. quando patiens
loquitur aut hiat potius accidit . In Cura-
tione agendum per Cauſæ vapores mitten-
tis remotionem , Vaporis repulſionem , re-
vulſionem &c. Accidit , aut in Febribus,
quæ inſtare paroxyſmum indicat. futuros
abſceſſus prænunciat. ſi febre ſoluta re-
maneat , recidivæ periculum minatur:
aut in Vermina , quæ vel per vaporum
putridorum ad pulmones appulſum , vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

per membranæ Oeſophagi, *quæ membranam aſperam arteriam inveſtientem in conſenſum trahit vellicationem exoritur, & ſignis vermium ſe exſerit.* III. Pure *quod in phthiſi, peripneumonia, pleuritide, vulnere & inflammatione diaphragmatis &c. accidit.* IV. Tuberculo crudo, grandine &c.

II. *Alia eſt* Sicca *in qua nihil tuſſiendo excernitur, ſeu facultatis ſeu materiæ vitio. Alia* Humida *in qua materia rejicitur.*

Vtraque vel eſt Recens *κέρχνος dicta, in qua levis duntaxat ad tuſſiendum propenſio fatigat, non ſecus ac nauſea vomitum præcedens, & quæ ſola ſpiritus cohibitione interdum comprimitur: vel* Inveterata *graviora ſymptomata proferens.*

III. *Alia eſt* Periodica, *quæ ex certis intervallis bis terve anno affligit, & ex irruente deſtillatione plærumq; proficiſcitur.*

Alia quæ vel Continenter, *vel* minima intermiſſione *fatigat, quæ aut vitioſam pulmonum affectionem, aut obſtructionem veterem, aut aliam ſtabilem cauſam intus habet.*

CAPVT IV.

De Hæmoptyſi.

HÆmoptyſis eſt Sanguinis cum tuſſi ex partibus reſpirationi dicatis, rejectio,

[.]cio, citra illarum inflammationem accidens.

Signis *opus non eſt, cum affectum viſus* [p]*atefaciat.*

Cauſa *eſt, quicquid venarum unitatem* [ſo]*lvit, ſive id fiat per modum anaſtomo*[ſe]*os, ſive diæreſeos, ſive diapedeſeos.*

Curatio *ſanguinem ſiſtere jubet, &* [c]*auſas reſpicit.* Nota in ea. *Revulſionem* [f]*ieri debere per Venæſectionem in brachio,* [v]*el ſi menſium ſuppreſſio adeſt, in talo. Ma*[gn]*am ſanguinis qualitatem temperandam* [e]*ſſe.* Purgantia *non debere eſſe calida, nec* [f]*ortia. Inflammationem in parte unde ſan*[g]*uis exit avertendam. Grumos ſanguinis* [ſ]*ed non ſolo aceto diſſolvendos. Adſtringen*[t]*ib. vel ſiſtentibus ante avertentium uſum* [ſ]*uperſedendum.* Topica *frigida fugienda.* [L]*audantur inter ſiſtentia* Centinodium [i]*n juſculo coctum & partibus adhibitum.* [S]caligeri pulvis, *quem apud* Petræum *in* [N]*oſologia vide.*

Differentię *à Cauſis & partibus ſumũtur.*

I. *Alia eſt ab* Anaſtomoſi *venarum, Alia à* Dięreſi, *Alia à* Diapedeſi, *de quibus videatur caput de hæmorrhagia narium.*

II. *Alia eſt à* Cerebro mittente, *quæ* Cognoſcitur, *ex ſanguine minimè ſpumoſo, cum ſcreatu nonnunquam & tuſſi rejecto, Capitis dolore gravativo, venis frontis e-*

 la-

latis, excreatione frequenti, ſenſu caloris & ſaporis ſanguinei. Gargariſmata hic valent.

Alia à Faucibus, *quæ* Cognoſcitur, *ex ſcreatu, ſolutione continui depreſſa lingua conſpicua, quæ gingivas & oris partes etiam prodit cum ſimplici exſpuitione. Gargariſmate ex* cortic. radic. prunor. ſylveſtr. ſumach. &c. tollitur.

Alia à Gutture, *in qua ſanguis frequenti tuſſicula cum dolore laryngis rejicitur.*

Alia ab Aſpera arteria, *in qua prodit ſanguis paucus, ruber, & calens, aliquando cum ramento parva tuſſi rejecto, & partis nonnullo dolore.*

Alia à Thorace, *in qua ſanguis eſt minimè ſpumoſus, ſed nigricans & grumoſus, interdum fœtidus & puri miſtus, cum tuſſi & dolore rejectus.* Curatur. 1. *Venæ epaticæ dextri lateris ſectione, & detrahi per vices ac paulatim ſanguis debet.* 2. *Evacuatione cholagoga.* 3. *Incraſſatione, ubi valent* Trochiſci de Carabe, de ſpodio, de terra ſigillata *&c.*

Alia à Pulmonibus, *in qua ſanguis eſt ſpumoſus perſeveranter, floridus, fervens, confertus, cum tuſſi, abſq; dolore: quandoq; ipſius putrefacta particula unà rejicitur.*

Alia ab Inferioribus partibus: *in qua ſanguis exiguus, vomitu cum dolore & cruenta dejectione ejicitur. &c.*

TITVLVS VII.

De Cordis affectibus.

CAPVT I.

De Palpitatione Cordis.

C*Ordis præcipui affectus ſunt*, Intemperies, Palpitatio, *&* Animi deliquium.

De Intemperie calida præſertim libro ſe-undo actum eſt. De humida frigida & ſic-a, nihil ſingulare occurrit, cujus in reli-uis non poſſit fieri mentio. Itaque de iſtis uobus duntaxat agemus.

Palpitatio cordis eſt ejuſdem vel quod noleſtum eſt expellentis, vel quod utile ſt attrahentis & deficiens reſtaurantis, in-rdinata & ex dilatatione & ſubſidentia ompoſita motio.

Differt à Tremore, *quod hic locum mu-et; illa majorem & minorem ſaltem occu-et. hic ſit facultatis moventis, illa inſtru-nentorum & partibus alioquin immotis ccidere poteſt.*

Signa *ipſis ſenſibus ſatis ſunt manifeſta, viſui nempe tactui & auditui. Viſu arteriarum præcipuè jugularium ſubſultatio, pulſus eſt inæqualis & inordinatus.*

Cauſa *eſt vel res facultatem motricem irritans, vel refrigerationis propter intemperiem calidam neceſſitas, vel Spirituum defectus, de quibus ſpecialiter in Differentiis.*

Curatio *eſt* Difficilis. *Eſt enim morbus periculoſus; peracutus in ſingulis paroxyſmis; at diuturnus, quia intermittens & ſæpius repetens. Ex frigiditate cordis ſi eveniat, ſi diu perennet, pluresque recidivas faciat, plærumque per Syncopen in mortem terminatur.* Reſpicit. I. Paroxyſmum, *in quo locum habet fomentum ex* meliſſa & borragine, *Aqua ex* cordibus animalium *apud Heurnium, ſuccus* Cardiacæ *&c.* II. Cauſas *de quib. in Differentiis dicetur.*

Differentiæ *à Cauſis ſumuntur.*

I. *Alia eſt à* Vapore ſeu flatu *expultricem cordis ſtimulante, qui eo* Cognoſcitur, *quod repentina fiat acceſſio, à levi corporis motu excitetur, ſæpe tremor in genubus, oculor. tenebræ &c. obrepant.* 1. *Vel ibi* colligitur, *reſolutus ex materia frigida & craſſa eo loci hærente, cum intemperie ſæpius frigida rarius calida, quæ ſi inæqualis multos elevat vapores, &* Tollitur, *Venæ ſiniſtri vel dextri brachii, prout pulſus in hoc vel illo magis inquietus eſt, & plethora adeſt, ſectione. Cucurbitularum ad crura affixione. Cauſæ ſuppeditantis & moventis ablatione. Diſcuſſione. Valet hic* Oleum Citri, *cum aliqua conſerva,* Rhaponticum *verum ſcrup. ii. pondere in vino exhibitum* Confectio Alkermes, Aqua Theriacalis *camphorata Crollii. Vel* à partibus inferioribus

ibus, *Ventriculo, utero, hypochondriis &c. mittitur, & tum illarum partium ratio habenda eſt.* 2. *Vel eſt* Malignus, & venenatus; & *tum, magna adeſt motus vehementia, quæ in omnimodam inæqualitatem, lipothymiam & ſyncopen tranſit. Laudatur,* Cordiale Crollii *ex auro ſeptem ſigillis munito.* Emulſio margarit. *cum aqua borraginis & Cinnamomi.* Experimentum Thanckii *ex corall. rubr. præparat. Margaritis, in aqua Lavendulæ per inſperſionem ol. ſulfuris vel vitrioli ſolutis.* Aqua Cinnamomi *cum ſpiritu juniperi, &c.* Epithemata ex Alexipharmacis. *Vel* Non venenatus, *cuï ſuperiora applicari poſſunt.*

II. *Alia eſt* ab Humore, *qui ex eo* Cognoſcitur, *quòd non ita ſubitò invadat, & diutius duret.* 1. *Vel eſt* Aqueus *in pericardio hærens, qui difficulter cognoſcitur, etſi malum ſit continuum & ægri de ſuffocatione cordis conquerantur. Diſcutientibus, tam internis, ut* Theriaca, Confect. Alkermes, ſpecieb. diambræ, *quàm externis, ut* pane calente *aqua cordiali irrorato & regioni cordis applicato, tollitur. veſicatoria, & venæſectionem reſpuit. Vel* aliunde mittitur, *& vel mole ſua venas, arterias, & ventriculos cordis nimis gravat, ut liberè moveri nequeat, ut fit in vulneribus, formidine, terrore; vel qualitate idem infeſtat, quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

præcipuè à bile prætorrida & præaſſata fieri ſolet; & tum, Evacuationib. & revulſionibus opus. Cauteriis nullæ Cantharides *immiſcendæ.* Theriaca *in materia frigida extra adhibita commendatur.* 2. *Vel eſt* Non malignus *de quo jam dicta accipi debent. vel* Malignus & venenatus, *& tum magna varietas in pulſu, magnitudinis præſertim & parvitatis ratione accidit. &c.*

III. *Alia eſt* à Tumore, *qui ſi* Calidus *eſt, magna erit in corpore inflammatio, reſpiratio difficilis: ſi* Durus, *& in pericardio motus eſt continuus, æger ſenſim ſine cauſa manifeſta contabeſcit.* Curatio *ad Tumorem eſt obvertenda.*

IV. *A* Vermibus, *quos convulſio detegit.* Curationem *integram vide apud* Hartmannum. Lapis Bezoar *hic valet.*

V. *A* Spirituum defectu, *qui ex antegreſſu cauſarum diſſipantium cognoſcitur.* Curatur *Reficientib. ut* vino odorato *&c.*

VI. *Ab* intemperie calida, *de qua liber ſecundus conſulendus eſt.*

CAPUT II.

De Animi deliquio.

ANimi deliquium eſt præceps ſubituſq; virium omnium vitalium cum primis lapſus, cum pulſu imminuto fereque abolito, & ſudore frigido, à ſumma cordis debili-

bilitate, vitio & defectu ſpirituum vitalium, quorum etiam reliquum à corpore ad centrum confluit, exortus.

Pro diverſitate graduum diverſa etiam ſortitur nomina. Ἔκλυσις *eſt leve deliquium,* λειποθυμία *&* λειποψυχία *eſt gravius,* συγκοπὴ *eſt graviſſimum: quæ ſi eo uſque deveniat ut in toto corpore pulſatio aboleatur,* ἀσφυξία *dicitur. In definitione ejus habetur ratio.*

Signa *& quidem* Imminentis *ſunt in aſſuetis præſertim, improviſa anxietas, vertigo, alieni & varii coloris obverſatio, pulſus iterata ſæpius immutatio.* Præſentis, *ſubitus omnium virium lapſus, pulſus debiliſſimus, obſcurus, ſic ab Apoplexia & uteri ſtrangulatu diſtinguitur. totius corporis maximè extremorum frigiditas, ſudor frigidus, ſyncopticus ideò dictus, præcipuè in temporibus, collo, & thorace erumpens, qui cum pulſus abolitione pathognomonicum eſt.*

Cauſa *eſt ſpirituum vitalium ſubitus defectus, ſine quibus nec cor, nec ulla pars in corpore ſuas actiones edere poteſt, de quo fuſius in differentiis.*

Curatio *eſt* Alicujus ſpei *ſi eſt ex ſimplici cordis intemperie; ſi ex evidentibus cauſis, ſi per conſenſum.* Nullius, *ſi æger ſæpe & ſine manifeſta cauſa animo linquitur, ſi in*

corpus debile incidit. ſi ab ea homo poſt irrorationem faciei cum aqua roſarum & vini exhibitionem, poſt ptarmica etiam non reſtituitur. ſi cor primaria affectione laborat. ſi febricitantes, ob magnam humorum copiam, cum ventriculi & hepatis inflammatione, affligit. Reſpicit I. Paroxyſmum, *in quo ſpiritus, Aceto* flor. tunicæ, Rutæ, ſambuci, *balſamo* ſuccini albi, *narib. admotis,* vino, *Aqua* roſarum, cinnamomi, Carbunculi *&c. reficiendi. In calidis morbis frigida, in frigidis calida adhibenda, fæminis odoramenta graveolentia admovenda. Cordis regioni Epithemata, & inunctiones ex* theriaca, Mithridatio, *oleo* Citri *adhibendæ.* Vinum odoratum *vetus eſt efficaciſſimum.* II. *Intermiſſionem, de qua in differentiis agetur.*

Differentię *à Cauſis ſpirituum defectum inducentibus ſumuntur.*

I. *Aliud eſt quod* ſpiritus non generentur, *ſeu ob defectum materiæ, ſanguinis nempe nimium evacuati, & aëris corrupti; ſeu ob facultatis vitium, tam propter morbos cordis inſigniores, intemperiei & inſtrumentales; quam propter cerebri & hepatis imo ventriculi & uteri affectus, ubi illorum omnium habenda eſt in Curatione ratio.*

Aliud à ſpirituum genitorum diſſipatione, *quam inferunt.* I. Evacuatione

inſen-

inſenſiles *per habitum, ſeu ob nimiam cutis raritatem, & tum, odoramentis & boni ſucci cibis agendum, Cutis oleo myrtino, maſtichino, denſanda; ſeu ob contentorum tenuitatem, ubi cibi non facilè difflabiles locum habent.* 2. Evacuationes ſenſiles, *tam ſanguinis quam alior. humorum, ubi nota. Siſtendas illas eſſe. Corpus frigidis conſpergi non debere. In ſudore largo, illa ſolum quæ cutim conſtringunt locum habere.* 3. Morbi, *ut vigiliæ, de quib. ſuperius. Dolor vehemens, cardiacus, colicus, nephriticus, dentium &c. Ruptio apoſtematis ſubita, in qua inſtauratio cibis, odoribus, & quiete fiat.* 4. Evidentia, *fames, venus &c.*

Aliud à Spirituum alteratione & corruptione, *quam maligna materia, ſeu externa ſeu interna adfert, ut humorum putredo, venenum aſſumptum, morſus animalium, & tum Curatio ex ſuis locis petenda eſt.*

Aliud à Spirituum ſuffocatione, *quam infert.* 1. Sanguis nimius; *& tum plethoræ ſigna adſunt. Venæ baſilicæ ſectio juvat.* 2. Humor crudus & craſſus, *circa cor ejuſque venas & arterias, capſulam & membra vicina redundans, vel ibidem collectus, vel à capite aliiſque partibus tranſmiſſus; & tum habitus eſt hydropicus. nec venæ ſectio nec purgatio ſuſtineri poteſt. frictiones deor-*

ſum facta, inunctiones per olea laxantia, Oxymelitis *cum decocto alior. incidentium uſus, inedia, niſi pulſus ſubitò ad imbecillitatem mutetur, juvant.* 3. Fuligines pravæ *copioſe circa cor & membra vicina congregatæ, quib. reſpiratio læditur. Diſcutientib. maximè tolluntur.* 4. Repentinus terror & metus, *cui Evacuatio, ne ex affluxu ſanguinis obſtructio aliqua in vaſis aut inflammatio excitetur convenit. De reliquis conſule Practicos.*

TITVLVS VIII.
De Mammillarum affectibus.

CAPVT I.
De Mammillarum morbis.

ARTICVLVS I.
De Tumoribus.

M*Ammillarum affectus ſunt vel Morbi vel Symptomata. Ad illos pertinent,* Tumores, Cancer, & Magnitudo.

Tumores *mammillarum ſunt quatuor.*

I. Inflammatio *quæ tumor durus.* Cognoſcitur *ex rubore, dolore, pulſu & calore, quibus à grumefactione & abundantia lactis differt.* Oritur, *à ſanguinis, attracti, tranſmiſſi, vel ſuppreſſi copia.* Curatur 1. *Victu tenui infrigidante & humectante.* 2. *Diverſione, quæ ſanguinis ex talo miſſione, ſi menſes ſuppreſſi ſunt, perficitur.* 3. E-

va-

vacuatione per ſanguinis ex ejuſdem lateris nternâ venâ miſſionem, & lenem purgatio-nem. 4. Topicorum, in inflammatione con-ſuetorum appoſitionem. Vbi nota. Repel-lentia *debere eſſe temperata, ne cor nimis nfrigidetur. In* augmento *laudari cere-viſiam calidam cum butyro applicatam.* Indurationem *feliciter medicamento ex* medullæ cruris vituli unc. ii. Oeſypi unc. . Croci ſcr. iv. Cumini triti ſcr. ii. *compo-ſito. prohiberi.* Suppuratum, *quod mam-millæ ſint ſpongioſæ & cavernoſæ, variis plerumque in locis aperiri.* Mammillam *affectam, rarò, ni alterius ſanæ lac exſicce-tur, quod ſanguis æquè ad utramque duca-tur, ſanari.* Dolorem *optimè æſtate foliis* hyoſciami, *hyeme* radicib. *ejuſdem ſub cine-rib. coctis, & cum axungia porcina con-tuſis leniri.*

II. Oedema, *quod interdùm per totam mammam diffunditur ut eadem tota æqua-liter intumeſcat.* Cognoſcitur *ex eo, quod ſit mollis, per intervalla certis temporibus menſtruationum nempe tumor ac dolor exa-cerbatur, ſemper tamen tumoris aliquid re-maneat.* Ortus & Curatio *ex generalibus petendæ. Hic duntaxat* obſervandum 1. Quod *in menſium retentione toſta & aſſa minus conveniant.* 2. Quod *maturantia, quia materia hic tenacior eſt, fortiora ſint eligen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

eligenda. 3. Quod *ventriculi, qui pituitæ receptaculum, ratio quoque ſit habenda.*

III. Scirrhus *mammillarum, eſt vel* Exquiſitus, *vel* Non exquiſitus.

Exquiſitus, *varius eſt.* 1. *Alius* Incipiens, *qui ad contactum dolet, minimũ tamen, qua ratione ab incipiente Cancro diſtinguitur: & Difficulter Curatur: Alius* Inveteratus *qui durus eſt ſine dolore, medicamentis incurabilis, præſertim ſi Capparorum colorem refert, vel ſi ei pili ſupervenerunt; manus opera interdum Curatur.* II. *Alius eſt* Per Congeſtionem, *humoris per ſe craſſi, in quo Curando aceto nec inter initia nec diu utendum, ne vel reſiduum lapideſcat, vel ſubſtantia partis exſiccata tabeſcat; Nec manuale opus tentandum, ſi tota mamma induruit, & tumor thoraci ita adhæſit, ut citra periculum avelli nequeat. Alius* per Reſolutionem, *in quo tenuior pars præpoſteris medicamentis exſiccata eſt, quemque Galenus evaporatione ex aceto acerrimo, ſuper lapidem pyritem candentem effuſo, ſed præmiſſis liquantibus, curavit. In omnium* Curatione, *videndum, ut lienis & ſuppreſſor. menſium ratio habeatur, & Emollientia cum reſolventibus alternatim applicentur.* Non Exquiſitus *Scirrhus ex eo* Cognoſcitur, *quod ſit tumor major cancro, coloris cinericii, cum duritie a*[...]

ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

venis in ambitu nonnihil liveſcentib. vari-
um inſtar: & quod interdum imminenti-
us præſertim menſtruis vexet. Oritur ab
atra bile melancholiæ commixta, præſer-
tim in ſterilibus, vel quæ citò parere deſie-
runt, vel omnimoda menſium ſuppreſſione
laborantibus. In Curatione inter Repellen-
tia abſque adſtrictione laudatur Vnguen-
tum de Ranis, quod apud Caſtrenſem l. 1.
de morb. mulier. cap. 21. vide. De Manus
opera vide eundem.

IV. Tumor flatuoſus, qui ex eo Cogno-
ſcitur, quod dolor ſit acutus, mamma præſer-
tim ſiniſtra, cum brachii, totius lateris, co-
ſtar. & ſcapularum cruciatu. Oritur à craſ-
ſo halitu, ex ſuppreſſis vel menſib. vel ſemi-
ne, vel aliis excrementis elato, eaſdem ten-
dente. In Curatione, nota, linteum Saponis
ſpuma delibutum, vel aqua madefactum &
exſiccatum, ad diſſipationem laudari. Dolo-
rem pane calido, ut ex furno extrahitur, oleo
nardino & rutaceo madido bene mitigari.

ARTICVLVS II.
De Cancro & Magnitudine mammarum.

Cancri mammarum, ſigna, Cauſæ &
Curatio ex iis quæ lib. ſecundo de Can-
cro dicta ſunt, depromi poſſunt. Heic adji-
cere ſufficiat. 1. Non exulceratum mitio-
rem

rem reddi, *ſi menſes in priſtinum ſtatum vel à natura vel à medicamentis revocati redeant; vel ſi corpus à cacochymia liberum ſeu victus ratione ſeu medicamentis ſervetur. Poteſt eidem & Vngentum ex* Lithargirii *in marmorea pilla cum plumbeo piſtillo ducti* unc. ii. *cum* aquæ roſar. & ol. roſar. ana unc. iii. *incorporatis*, *compoſitum applicari.* II. Exulcerati *Curam apud Hartmannum*, *qui eum* aqua fuliginis *mundificante*, Oleo arſenici fixi *in aqua plantaginis diſtemperati &c. firmiſſimè ſanari ſcribit.*

Magnitudo mammarum *indecora viſui eſt expoſita.* Oritur *à crebra earum contrectatione, flatulentorum inprimis copia, retentione menſium &c.* Curatio *adhiberi vel ideò debet, quòd quo majores ſunt mammæ, eò facilius cancris afficiantur.* Peragitur. 1. Cibis *adſtringentibus*, *ſed minime flatulentis.* 2. Repercuſſione *ſanguinis vel aliorum humorum affluentium*, *ubi ſuccus cicutæ*, *& ova perdicis illita locum habent.* 3. Diſcuſſione *illius quod allapſum eſt*, *ubi Vngentum quod ex* luti in molis tonſorum reperti unc. ii. Ol. myrtini unc. j. aceti unc. ſ. *componitur, laudatur.* 4. Compreſſione *per formas mammarum plumbearum interius illitarum oleo* ſemin. hyoſciami. *&c.*

CA-

CAPVT II.

De Symptomatibus mammarum.

ARTICVLVS I.

De Lactis defectu, Redundantia, & Coagulatione.

SYmptomata Mammarum *ſunt* Lactis defectus, Redundantia, & Coagulatio.

Defectus lactis *pro ratione Cauſarum duplex eſt.*

Alius enim eſt Vitio ſanguinis, *qui deficit ob morbos exſiccantes : ob Epatis intemperiem : ob inediam, ob Evacutiones nimias : quorum omnium in Curatione habenda eſt ratio. Ad lactis autem generationem faciunt*, Cryſtallus *præparatus, folia, radix & ſemen* fœniculi *viridia & recentia.* Lumbricor. terreſtrium *præparatorum pulvis in vino.* Electuarium *Zacuthi Prax. Hiſtor. l. 9. c. ult.*

Alius eſt vitio facultatis lactificę, *quando illa ita debilis eſt, ut ſanguinem, neque attrahat, neque coquat; ſeu propter cauſas externas refrigerantes, & adſtringentes; ſeu propter alios morbos; ad quos in Curatione reſpiciendum eſt.*

Redundantia *lactis à ſanguinis copia & forti facultate lactifica procedit. In* Curatione, *Naturæ in gignendo lacte luxuries cohibenda eſt; & Lac excedens diſſi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pandum & exſiccandum. Facit huc venæſectio. Repulſio per medicamenta, quæ ſupra mammas verſus brachia poni debent. faciunt & Medicamenta lac abſumentia, qualia ſunt, Muria cum pulvere cymini, Cicuta *in aqua Cherefolii & Aceto decocta. &c.*

Coagulatio *lactis quæ fit, quando partes ſubtiliores & tenuiores ſenſim exhalant, & craſſiores remanent, unde glandulæ indureſcunt, & tumores, imo & abſceſſus, exoriuntur. In hoc caſu infans ex ubere affecto lactari non debet: ſugendum tamen lac, ne id quod de novo gignitur, à caſeato lacte coaguletur, & pars coagulati quæ incipit diſſolvi putreſcat. Ad Diſſolutionem facit* juſculum Caulium, *Ablutio mammillæ cum* aqua, vino & aceto *inſimul miſtis. Fomentatio decocto* Altheæ, fænugræci, Meliloti *&c. ſuperimpoſito linimento ex* ol. roſar. amygdal. dulc. ſucco apii petroſelini, aceto, in quo prius coagulum leporis *ſit diſſolutum.* Aqua Cicutæ *putatur utramque palmam obtinere.*

Et tantum de morbis pectoris.

IDEÆ

IDEÆ
MEDICINÆ
PRACTICÆ,
LIBER VI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Sereniſſimi Electoris Brandeburgici Conſiliariis intimis

Illuſtrib. & Generoſis Dominis.

D. GEORGIO-ADAMO GANS, Nobili D. de Putlitz &c. Mareſcallo Marchionatus Brandeburgenſis hæreditario.

D. SIGISMUNDO à GÖTZE, Cancellario.

D. SAMUELI à VVINTERFELD Conſilii ſecretioris Directori.

D. GEORGIO-CUNRADO à BURGSDORFF, ſupremo Cubiculario, & Cüſtrinenſi Præfecto.

Dominis ſuis gratioſis, has Opuſculi partes

D. D. D.

JOHANNES JONSTONVS *Medic. D.*

IDEA

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ LIBER SEXTUS.

De Morbis infimi ventris.

TITVLVS I.

De Affectibus Oeſophagi.

CAPVT I.

De Morbis Oeſophagi.

A*Ffectus infimi ventris comprehendunt ſub ſe affectus*, Oeſophagi, Ventriculi, Inteſtinorum, Ani, Meſenterii, Epatis, Lienis, Renum, Veſicæ, Partium genitalium in viris, Partium genitalium in mulierib. Umbilici, & Abdominis.

Morbi Oeſophagi ſunt Intemperies, Tumor, Anguſtia, Vulnus, & Ulcus.

ARTICVLVS I.

De Oeſophagi intemperie & tumore.

INtemperies Oeſophagi eſt ejuſdem à nativa temperie ad præternaturalem receſſus. Cognoſcitur, *ex læſa deglutitione*. Dividitur *in* Calidam, *quæ* Extra, *à fumis, pulveribus &c.* Intra, *à vaporibus, in febribus ardentibus, uteri calida & ſicca*

intem-

intemperie, accidit. Tum, *rubor & aſperitas in lingua percipitur, adeſt ſitis, per refrigerantia, lentorem habentia* curatur. Frigidam, *quæ vel à potu nimis frigido, vel aliunde accidit, & Calefacientibus tollitur.* Humidam, *quæ à Catarrhis defluentibus, ſalivatione &c. exiſtit, & relaxationem* Oeſophagi, *ita ut pars ipſius inferior, & os ſuperius ventriculi hient, infert.* Siccam, *quæ à ſiccis exoritur, ac aſperitatem infert. ſorbitionibus ex jure pulli, butyro non ſalito Curatur.* Tumor Oeſophagi eſt ipſius in magnitudine ſuâ exceſſus. Cognoſcitur, *ex dolore in deglutiend in poſteriore magis parte & dorſo; deglutiendi impedimento, ſi magnus bolus deglutiatur, ut interdum potus per nares effluat.* Oritur *ab iiſdem cauſis à quibus tumor in genere oriri diximus.* Curatur, *ſæpe di*ficulter, *quia periculoſus propter ſuffocatinem.* Eo modo *quo alii tumores, nemp In principio repellentib. in augmento reſo ventibus externis internis; in ſtatu diſcu tientibus.* Vomitus *metu ſuffocationis v tetur, niſi fortè ſuppuratione facta, tum rumpi debeat.* Dividitur. 1. *In* Calidur *cui adeſt febris, ſitis major, dolor, in c jus Curatione venæ ſectio locum habet:* Frigidum, *in quo minor dolor, & in c jus Curatione repellentia mitiora, reſ*

veni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

entia & diſcutientia fortiora eſſe debent.
. *In* illum qui ſuperiori Oeſophagi par-
inſidet, & tum cibi non deſcendunt: &
lum qui inferiorem *infeſtat; & tum ci-*
poſtquam aliquouſque deſcenderint, ha-
ent.

ARTICVLVS II.

De Oeſophagi anguſtia, Vulnere & Vlcere.

Anguſtia Oeſophagi eſt quando illius meatus imminuitur.

Cognoſcitur *ex eo quod facilius liqui-la quàm ſolida deglutiantur.* Dividitur *pro ratione Cauſarum; Nam. Alia eſt* à Cauſis externis, *ſeu medicamentis conſtringentibus, ſeu re aliqua deglutita.* Tum, *ex adſtantibus vel ipſo ægro res cognoſcitur. Aut vomitu vel tuſſi rejicienda eſt: aut humectantibus & emollientibus extra & intra adhibitis promovenda: aut ſpongia Oleo amygdalarum dulcium illita detrudenda : aut ſingulari* Fabricii Hildani *inſtrumento eximenda. Alia à* Tumore, Vermibus, *ex ventriculo & inteſtinis aſcendentibus*, Scorbuticis & hypochondriacis vaporibus *Oeſophagum diſtendentibus & arteriam aſperam comprimentibus*, Luxatione vertebrarum Cervicis *& dorſi, quæ in ſuis locis videantur. Alia à* pituita craſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

sâ, lacte coagulato *&c. inhærentibus, Vbi* Oxymel ſcilliticum, *& vomitus locum habent.*

Vulnus Oeſophagi *in duplici ratione Cauſarum eſt* Differentia. *Vel enim* à telo infertur; *& tum, ſitus vulneris id oſtendit; ſi vomitus accidit, aliquid per illud ejicitur, difficulter Curatur. Vel* ab oſſiculis deglutitis; *& tum facilè patet. Medicamenta ventriculo grata adhiberi debent.*

Ulcus *Oeſophagi* Cognoſcitur, *ex dolore, ſi res acris, auſtera, ſalſa, etiam in parva quantitate deglutiatur; mordicatione, & puris rejectione.* Curatur *difficulter propter difficilem coaleſcentiam, utpote in parte membranoſa.* Differentias *à Cauſis ſortitur. Aliud eſt ab* Externis erodentibus, *ut aqua forti, mercurio ſublimato* Tum *vomitoriis, lenientib. & lentorem habentibus, ut eſt* mucilago ſemin. Cydonior. *juſcula pinguia, agendum.*

Aliud à Vulnere, Tumorib. Apoſte... *Aliud ab* Humoribus acribus *re*... matibus. *Aliud ab* Humoribus acribus *rejectis &c.*

CAPUT II.

De Oeſophagi Symptomatibus.

INter Oeſophagi ſymptomata *præcipuum eſt* Deglutitio læſa, *quæ duplex. Alia* ... *ni*

m fit ob Reſolutionem Oeſophagi, *fa- ultate, ob nervorum ſextæ vel ſeptimæ njugationis reſolutionem læſâ.* Cognoſci- r ex eo, *quod facilius deglutiantur ſoli- a, utpote quæ leviore conatu detrudun- ur, quam liquida, quæ quod impellenti dant, majori vi opus habent.* Oritur, *vel* Defluxione, *Tum, Capitis gravitas, ten- o colli & defluxio ipſa ſentitur: vel* ab a- o aliquo morbo. *Periculoſa eſt, & re- nediis antiparalyticis curari debet.* II. *A- a* ob Convulſionem, *quæ à vulnere e- iam exoritur. periculoſiſſima eſt ſenib. A- a à* Partis affectibus, *de quib. ſuperius à obis actum eſt.*

TITVLVS II.

De Affectibus Ventriculi.

CAPVT I.

De Morbis ventriculi.

A*Ffectus ventriculi vel ſunt Morbi, vel Symptomata. Ad* illos *pertinent* Intemperies, Tumores, Vulnus & Ulcus. *Hæc vide inferius.*

ARTICVLVS I.

De Intemperie ventriculi in genere.

INtemperies ventriculi eſt ſimilarium ejus partium præternaturalis in primis qualitatibus conſtitutio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *illius ſunt Concoctio & appetitus læſa. Excrementorum mutatio, ventriculi gravitas, fluctuatio, deſtillationes capitis quæ plærumque accidunt.*

Cauſa, *quicquid vel interne vel externe eundem alterare poteſt.* Curatio *peragitur.* I. Intemperiei per contraria alteratione, *Tum, Medicamenta debent eſſe ventriculo grata, ſolida potius quam liquida. Cibi potius medicamentoſi quam medicamenta exacta, adſtringentib. ne ventriculus laxetur permiſta. non acria, ſalſa, erodentia, ne orificium ventriculi laceſſant. ſi externa mucronatæ cartilagini verſus umbilicum & in dorſum ad 12. & 13. vertebras applicentur.* II. Cauſarum tam externarum quam internarum remotione. III. Ventriculi corroboratione, ubi *appropriata,* ... *Magiſterium* corallor. rubrorum, Tun ... ventriculi gallinæ interiores *&c. locum habent.*

ARTICVLVS II.

De Intemperie ventriculi ſine materia.

Intemperies ventriculi ſine materia, ... ſimilarium ventriculi partium, præte... naturalis in qualitatibus ſuis diſpoſitio... cauſis internis & externis nulla humoru... præſentiâ illata. Signa *ejus & cauſa in d...* fere...

rentiis *exponentur.* Curatio *ſola altera-*
ne & cauſarum remotione nititur.

Dividitur *ſecundum qualitates.*

I. *Alia eſt* Calida, *quæ* Cognoſcitur, *ex*
bi inappetentia, ructibus nidoroſis, ſali-
lentitudine, faucium & linguæ aridita-
. Oritur *externè à ſex non naturalibus ca-*
rem ipſius augentibus: internè à morbis
ternis, febribus ardentibus, inflamma-
one epatis, lienis &c. Curatur 1. *Refrige-*
antibus, ſed levibus, nec diu applicatis. 2.
Diæta refrigerante, ubi locum habet Aqua
ordei, *emulſio* quatuor ſemin. frigidor.
majorum.

II. *Alia* Frigida, *quæ* Cognoſcitur *ex*
ppetitus intenſione niſi ſit nimia; ructu a-
ido, ſi nec multi nec frigidi cibi aſſumti,
nec pituita redundat, flatus, ſalivæ nimie-
as. Oritur. *Externè à ſex non naturalibus:*
Internè ab incumbentibus partibus, Epate,
Liene, muſculis abdominis frigiditatem in-
ducentibus. Curatur. 1. *Calefacientibus ap-*
propriatis, ſed non nimiis, intus & extus
humidis, ne ſiccitas inducatur. 2. *Diæta,*
ubi vinum abſynthites locum habet. Diſtin-
guitur *in* Poſitivam, *de qua nunc actum*
eſt: & Privativam, *quæ* Conjungitur *cum*
ſiccitate. Oritur *ex defectu calidi innati,*
quem inducunt nimia calefacientia, ut
ſpiritus vini uſus frequens. alimentorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

defectus. partium incumbentium, ut epatis, muſculorum abdominis & omenti calore & ſiccitate.

III. *Alia* Humida, *quæ* Cognoſcitur, *ex abſentia ſitis, ſalivæ redundantia &c.* Oritur, *à cauſis externis humiditatem inducẽtibus.* Curatur, 1. *Siccantibus citra inſignem caliditatem vel frigiditatem, ut ſunt,* Cinis inteſtinor. gallinarum, hirund. cervi cornu uſtum, corallia rubra, trochiſci è viperis, galanga, ſal uſtulatum. 2. *Diætâ oppoſitâ.*

IV. *Alia* Sicca, *quæ* Cognoſcitur, *ex regionis ventriculi extenuatione & contractione, ad quam gracilitas totius corporis ſequitur.* Oritur, externè *à diæta ſiccante evacuatione nimiâ, fumis metallicis:* internè, *à partium incumbentium ſiccitate.* Curatio *eſt* Difficilior, *quia cum febrili calore maraſmum inducit. ſi vomitus accedat, caloris innati ſummam inopiam indicat.* Peragitur. 1. *Humectatione quæ per alimenta optimè perficitur.* 2. *Diætâ, ubi lac locum habet ab exigua doſi incipiendo,* Ova recentia, Amygdala, paſſulæ, pineæ &c.

V. *Alia* Compoſita, *cujus ratio ex ſimplicibus colligi poteſt. Calidâ & ſiccâ intemperie laborantes, habent ſanguinem paucum, ad nutriendum ineptum, fiunt macri, alvi adſtrictæ, venarum eminentium, ad ſcabiem ſiccam proclives.*

ARTI

ARTICVLVS III.

De Intemperie ventriculi cum materia.

INtemperies ventriculi cum materia eſt, quando ventriculus à ſuâ temperie propter aliquem humorem vel ibi genitum, vel aliunde delapſum deſciſcit.

Signa & Cauſæ *in definitione ponuntur, in* Differentiis *prolixius explicabuntur.*

Curatio *abſolvitur. I. Humoris peccantis alteratione & evacuatione. II. Partis ipſius per externa & interna appropriata roboratione. Vide in differentiis.*

Differentię *intemperiei hujus ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* à materia in ventriculo genita. *Tum ſymptomata continuò apparent. totum corpus & membra omnia ſalva ſunt.* Curatur, *per Evacuationem materiæ, quæ commodè* Aloëticis, hierâ picrâ, Mechoacannâ, *perficitur: & Roborationem partis. Alia* à materia aliunde delapſa. *Tum membrum quod per periodos afficiebatur, non laborat amplius, aliqua conſueta evacuatio ſupprimitur. Vel conſueta diæta mutata eſt; vel in toto aut in aliqua parte aliquid hæret. ſymptomata remittunt. In* Curatione *ratio membrorum mittentium habenda.*

II. *Alia eſt à* materia in cavitate

ventriculi hærente. *Tum fluctuatio eſt vel nauſea, quam vomitus vel alvi dejectio ſequitur. Alia* à materia tunicis impacta. *Tum, nauſea eſt abſque vomitu, ſæpe cum ſingultu.*

III. *Alia eſt* Bilioſa, *calida nimirum & ſicca, quæ præter ſuperiora ſigna* Cognoſcitur *ex nauſea, oris amaritudine, roſionis cujuſdam ſenſu, & vomitu interdum bilioſo.* Oritur *à bile ſeu ex veſicula fellea eo delapſa, ſeu ex cibis corruptis generata.* Curatur. 1. *Diæta, in qua jus pullorum lactuca & endivia conditum præſtat.* 2. *Materiæ eductione, tum per vomitoria ex pulvere* jul. *ſeu* florum juglandis *in fumo ſiccatorum, & drach. j. pondere cum hydromelite datorum, parata; tum per purgantia ex* hiera picra *compoſita.* 3. *Alteratione per refrigerantia & humectantia, inter quæ præſtant, Aqua* Cichorii, violar. *ſyrupi* granator. Corallor. Quercet. Fragor. de Ribes. *Tinctura* Roſarum. *Condit.* lactucæ Cichorii *&c.*

IV. *Alia eſt* Pituitoſa, *frigida nimium & humida, quæ* Cognoſcitur, *tum ex ſignis ſuperius recenſitis, tum ex gravitatis in ventriculo præſertim poſt cibum aliquot horis ſenſu, fluctuatione, ructu ſæpe acido.* Oritur *à pituita vel tenui vel craſſa.* Curatur. 1. *Evacuantib. tum per vomitum, cui in*

craſ-

raſsâ , incidentia in forma ſolida exhibi-
a, (*præſtat* Diatrion piper. diacalaminth. ſſentia meliſſæ , pulegii &c.) *præmitti debent : tum per purgationem , ita ut purgantia vel ſola vel præparantibus mixta exhibeantur. vomitoria ſunt* ſalis vitrioli dr.*ſ in juſculo*, Oxymel *cum decocto* raphani, *vomitoriũ* ex helleboro Heurnii. II. *Roborantibus, in quib.* intra *Radices* calami aromatici , & cortices citri , aurantiorum, *cum ſpiritu vitrioli philoſophico* , Elixir proprietatis *præſtant*; Extra, *inunctiones, ex oleis ſtillatitiis* , Abſynth. menthæ , cumini, pulegii , maſtiches *compoſita*, *cerotum ex* ladani puri parte j. cum partibus duabus ceræ, *una hora ante prandium adhibitis, valent*. III. *Diæta oppoſita*.

ARTICVLVS IV.
De Tumoribus ventriculi.

Tumor ventriculi eſt quando idem in juſto majorem magnitudinem elevatur. *Continet ſub ſe tria.*

I. Inflammationem , *quæ* Cognoſcitur, *tum ex ſignis generalibus , tum ex dolore vehementi, æſtu, ſiti, febre ardentiſſima, vomitu aut frequenti dejectione alvi, niſi quando orificium aut pylorus obſidetur; accedunt ſymptomata facultatum principum , ſi cerebrum in conſenſum trahatur.* Oritur *à ſanguine præter naturam per venas à porta*

derivatas effuſo, ſive puro ſive mixto, ſive tranſmiſſo, ſive attracto. Curatur *ad modum aliarum inflammationum, ubi obſerva.* 1. *Evacuationem per vomitum aut alvum non convenire niſi ad collecti puris eruptionem.* 2. *Repetendam potius venæſectionem, quàm ut una vice multum ſanguinis evacuetur.* 3. *Inter Repellentia externa* ſaccharum ſaturni cum aqua plantaginis vel ſolani *laudari: Interna actu moderatè frigida exhiberi debere.* 4. *Reſolventia, quæ lenia & emollientia eſſe debent, adſtringentibus ob partis præſtantiam caſtiganda eſſe.* 5. *Si ſuppuratio prohiberi non poteſt, calorem moderatè calidis, humidis & viſcidis, tam intra quàm extra fovendum.* 6. *Abſceſſum* ſucco ſcabioſæ vel ſolo vel cum melle mixto *optimè rumpi poſſe.* Dividitur *pro ratione partium ventriculi. Alia eſt* Totius, *in qua æger quocunque etiam ſitu decumbat, dolore afficitur. Alia eſt* Partis, 1. *vel* Externæ, *in qua dolor poſt cibi coctionem, ob fibras tranſverſas intentas, intenditur, appetitus ſe non ita male habet, nihil de abſceſſu vomitu ejicitur. Vel* Internæ, *in qua omnia ſunt contraria. melius verò ſi in hanc pus abeat, quam ſub peritonæum, quia ibi facilè expurgari poteſt, hic non item.* 2. *Vel* Superioris, *in qua quia pars exquiſito ſenſu præ-*

præditaeſt, graviſſima accidunt ſymptomata, anguſtia ſub finem deglutitionis, ubi attractio viget, maximè percipitur. Vel Inferioris, *in qua dolor magis in cibi coctione intenditur.* 3. *Vel* Anterioris, *in qua tactus tumor deprehenditur. Vel* Poſterioris, *in qua, ſi externa occupatur, æger graviter decumbit ſupinus; ſi interna, graviter pronus.*

II. Oedema & Scirrhus, *de quibus nihil ſingulare occurrit.*

III. Inflatio *quando ventriculi magnitudo à flatu in ejus capacitate concluſo augetur.* Cognoſcitur, *ex tenſione ventriculi regionem ſupra umbilicum infeſtante, tumore, & reſiſtentia tactus ibidem obvia, ructibus, quibus malum levatur.* Oritur *â materia flatus ſuppeditante, de qua in Differentiis.* Curatur Difficulter, *ſi convaleſcenti accidat, quia recidivam ſignificat. ſi ſit in febribus acutis, quia calorem naturalem à præternaturali abſumi indicat. ſi diu duret, quia in hydropem ſiccum terminatur.* Quomodo peragatur, *vide in Differentiis.* Dividitur *pro ratione cauſarum.* 1. *Alia eſt ab* Alimentis flatulentis, *quæ ex ægri relatione cognoſcitur. Diæta bona & diſcutientib. balſamo nempe fœniculi, oleo carui intra & extra adhibitis, balneo aquæ calidæ, cui* radices Ebuli *incoctæ, ſacculis*

culis, pane à furno calente oleo rutaceo perfuſo, *curatur.* II. *Alia à* Materia pituitoſa, *flatus excitante, quæ ex ſignis intemperiei pituitoſæ cognoſcitur. Evacuatione materiæ præparatæ, & Diſcuſſione flatuum tollitur. Diſcutiunt etiam cucurbitula magna, cum multa flamma, abſque inciſione, applicata ac ſæpius repetita.* Talorum ſuillorum *aduſtor. & cum aqua rutæ præparator. drach. una in hauſtu vini exhibita, &c.*

ARTICVLVS V.

De Vulneribus & Vlceribus ventriculi.

VUlnera ventriculi *exinde* Cognoſcuntur, *quod abdomen profundius è regione ventriculi ſit ſolutum, ſingultus, & bilis vomitus inſequatur, cibus potuſque intermodum rejiciatur.* Curantur, Nullo ferè modo, *ſi totum ventriculi corpus perforatum ſit, vel ſi ſuperior ipſius pars circa orificium vulnerata ſit.* Difficulter, *ſi exterior ſaltem tunica, & ſi fundus ventriculi, qui carnoſus eſt & medicamenta ſuſtinere potest.* Peragitur Curatio *ut in aliis vulneribus,* Maſtiche *omnibus modis ſumpta utilis eſt. Vulnus penetrans & amplum conſui debet, orificio inferiore parte rel cto. In diæta ab omnibus acribus abſtinendum.*

Ulcus *ventriculi* Cognoſcitur *ex dolore*

pun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pungente & ulceroſo, ardore, à cibo calido ingeſto excitato, ſupra umbilicum infeſtante. ructibus fœtidis, cauſis ulcus generantibus, febre lenta &c. Oritur, 1. Ab externis, *ut medicamentis & venenis acrib. & tum, relatio ægri indicio erit.* 2. *Ab* Humorib. acrib. *vel aliunde allapſis, vel ibi genitis; & tum, ad intemperiem cum materia recurrendum eſt.* 3. *Ab* apoſtemate *poſt inflammationem rupto, & tum illa præceſſit.* 4. *A* ruptura venæ, *& tum ſanguinis vomitus præceſſit.* Curatur difficulter, *tum quia detergentia dolorem excitant, tum quia ſemper à chylo humectatum exſiccari nequit. Inveterata lyenteriam adferunt. In* Curatione *notæ.* 1. *Humorem ſi adeſt lenientibus duntaxat educi debere.* 2. *Vomitum plane vitandum, ne quod exulceratum eſt, magis dilaceretur.* 3. *Conſolidantibus internis aliquid mediocriter abſtergentium ſemper admiſcendum.*

CAPVT II.

De Ventriculi Symptomatibus.

ARTICVLVS I.

De Dolore & Ardore Ventriculi.

SYmptomata *ventriculi ſunt*, Dolor, Ardor, Anorexia, Nimia appetentia, Appetitus vitioſus, Sitis nimia, Concoctionis

 læſio,

læſio, Singultus, Ructus, Rugitus, Nauſea, Vomitus, & Cholera.

Dolor ventriculi eſt triſtis ejuſdem ſenſatio, à rebus diſtendentibus vel mordicantibus, & ſic continuum ejus ſolventibus exorta.

Signis *in hoc ſymptomate opus non eſt, niſi mens ægri laboret.*

Cauſa *in definitione eſt expoſita, & largius in Differentiis de ea.*

Curatio *reſpicit.* I. Ipſum ſymptoma, *ſi nimis urgens eſt; in quo obtundendo valet*, ſacculus *ex radic. altheæ, flor. chamomillæ, roſis rubeis & abſinthio confectus.* Aqua *Quercetani Anodyna in pharmacop. reſtituta.* Oleum *chamomillæ ſaphirinum*, Bolus *ex electuar. diaphænic. dr. iiiſ. philonii Romani ſcr. ii. formatus, de Leonibus laudatiſſimus*, laudani opiati *gr. iv. cum decocto chamomillæ, poſt quorum omnium uſum roborantia ventriculum expedienda ſunt.* II. Ipſam cauſam, *de qua in Differēt.*

Differentiæ *à partibus & cauſis ſumuntur.*

I. *Alius eſt* Tunicarum, *qui Dolor eſt ſimpliciter, & cui ſuperiora applicari debent. Alius* Orificii, *qui ſe animi deliquio & ſyncope, interdum immoderato ſudore & anxietate prodit, & tum, ab* Attritione ventriculi, *quæ poſt cibum ſumptum cum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

frigore, pulſuum conſtrictione & anhelitus compreſſione accidit, à cibo ſeu antequam excernatur exæſtuante, ſeu in pituitam verſo oritur, & Ol. nardino *calido ventriculo impoſito, & dr. j.* piperis *exhibita, curatur. tum ab* Adſtrictione *ipſius, quæ propter utriuſque orificii adſtrictionem evenit & deſcendente cibo quieſcit, diſcerni debet.* Curatio *eſt* Nullius ſpei, *ſi in eos inciderit, qui exquiſiti ſenſus orificium habent. ſi extrema frigeant, & ſi à venenatis procedat.*

II. *Alius eſt à* Cauſis externis, *ut nucleis, oſſibus, aciculis, cibo acriore, corruptionem paſſo, multo, & tum vomitus prodeſt, & ſi venenum aſſumptum eſt, Alexipharmaca mox admovenda.*

Alius à Cauſis Internis, 1. Humorib. *nempe biliosis, pituitoſis, ſeu aliunde allapſis, quod in febribus fieri ſolet, ſeu ibi genitis, qui ſi admiſtis cibis minus acres evadunt, aſſumpto cibo ſedatur, ſi tunicis adhæreſcentes, ſumpto cibo agitantur, aut fundo adhærentes elevantur, poſt cibum exacerbatur.* Curatio *ex capitib. de Intemperieb. peti debet. Nota.* Hieram *in viſcido humore fortioribus miſcendam ut materiam vincat.* Syrupum Zacuti & pulverem *l. ult. c. 2. n. 11. Hiſt. laudabilem eſſe.* 2. Vaporibus, *ſeu ibidem concluſis, de quibus tit. 2.*

c. 1. a. 4 *ſeu aliunde, ex utero, vermibus &c. miſſis.* 3. Vermibus *ad orificium aſcendentibus de quibus ſuo loco.*

III. *Alius eſt* à morbis ventriculum infeſtantib. *intemperie nempe, tumoribus, vulnere, ulcere, &c. de quibus ſupra actum.*

Ardor ventriculi eſt humorum in ventriculo vi caloris præternaturalis ebullitio, ita ut fervor ad gulam uſque ſentiatur.

Signis *in hoc ſymptomate opus non eſt.*

Cauſa *ſunt halitus acres, ſeu à cibo natura ſua acri, in πικροχόλοις, durante cibi coctione & ventriculo valido motu turbato excitati; ſeu à bilioſo humore, elati, qui dum erumpere per Oeſophagum coguntur, ibi hærentes eum & ventriculi orificium urunt.*

Curatio *eſt* Difficilior *in illis quibus ventriculi ſubſtantia bile quaſi imbuta eſt, quod ejuſdem regio à veſicula bilis croceo colore tingatur, eademque macula ad intercam uſque membranam penetret.* Reſpicit, 1. Ardorem ipſum, *cui ſedando multa remedia dantur. Præcipua ſunt iſta*, bolus *ex ſaccari roſati dr. ii. Ocul. cancri præp. unc. ii. boli Armeni unc. ſ. compoſitus, & per particulas deglutitus*, pulvis *ex cryſtall. calcin. dr. j ß. Margarit. præp. ſcr. j. Corallor. præp. Cretæ ana dr. j. ſacchari candi dr. ii.*

dr. ii. compoſitus, & drachmæ unius pondere cum cereviſia datus, Spiritus vitrioli coagulatus *ſcrup. j. pondere in cereviſiæ exhibitus, quem linimentum ex pomadæ opt. unc. ſ. camphoræ dr. j. olei lateritii dr. ii Axungiæ Taxi unc. ſ. ſalis vitrioli dr. j. excipere debet.* II. Cauſam ardoris *quæ temperanda & evacuanda.*

ARTICVLVS II.

De Anorexia.

ANorexia eſt proſtrata ciborum omnium appetentia, ex defectu ſenſus ſuctionis in orificio ſuperiore ventriculi exorta.

Signis *ipſum ſymptoma non indiget, Aeger conqueritur, & ab adſtantibus ipſis obſervatur.*

Cauſa *eſt ſenſus ſuctionis in orificio ventriculi inferiore defectus, qui unde proveniat, in Differentiis dicetur.*

Curatio *eſt* Dubiæ ſpei, *ſi in declinatione morbi, ſeu ex ejus diuturnitate, ſeu virium imbecillitate, ſeu immodica evacuatione accidat, quia caloris naturalis extinctionem indicat, & recidivam minatur, ſi in pueros, qui natura edaces & plurimo alimento indigent, incidat, quia magnus præter naturam exceſſus ſignificatur ſi in morbo diuturno, cum ſynceris dejectionibus affligat,*

*fligat, quia extinctionem facultatis appeten-
tis in orificio ventriculi, ſeu ob maximum
frigus, ſeu ob materiam maximè putrefa-
ctam indicat. ſi ex læſione nervorum ſextæ
conjugationis à cerebro oriatur.* Nullius fe-
rè *ſi in morbo aliquo eam ſubitò, non præce-
dente ulla criſi vel morbi imminutione, in-
gens cibi appetitus ſequatur, quia cerebri
læſionem & virtutis ſenſitivæ extinctionem
ſignificat.* Reſpicit *cauſas de quibus in Dif-
ferentiis agemus.*

*Differentiæ appetitus proſtrati ſunt va-
riæ.*

I. *Alia eſt* Major, *quæ propriè Anore-
xia dicitur, in qua nihil omninò appetitur,
cui & definitio ſuperior competit. Alia* Mi-
nor *ſeu δυσορεξία dicta, in qua minus aut
tardius quàm pro naturæ exigentia cibus
appetitur, & oritur ex debilitato & labefa-
ctato ſuctionis ſenſu.*

II. *Alia eſt* ſine Nauſea & abomina-
tione ciborum, *quæ* Inappetentia *dici po-
teſt, de cujus cauſis ſequenti Differentia a-
getur. Alia* cum abominatione, *& dici-
tur* Ciborum faſtidium. Oritur, *à ſuccis
bilioſis & corruptis, aciditatis tamen &
ſalſedinis expertibus, qui quia alendo cor-
pori apti non ſunt, orificium tamen ventri-
culi obſident, à venis non ſuguntur.* Cura-
tur *iis quæ calidam intemperiem corrigunt,*

& hu-

& humorem evacuant. Cataplaſma *apud Zacutum l. ult. c.* 1. *num.* 5. *vide.*

III. *Alia eſt à* ſuctionis carentia, *quam inferunt.* 1. Alimenti in toto corpore abundantia, *in qua vires non proſternuntur, quaque inedia, exercitiis, frictionibus &c. tollitur.* 2. Corrugationis in ventriculo impotentia, vel *propter intemperiem ſive calidam ventriculum relaxantem & materiam fundentem; ſive frigidam calorem nativum, primam appetitus cauſam, labefactantem.* Vel *propter vitioſi humoris, imprimis excrementi crudi, inſipidi, lenti & pituitoſi, ſive ex cibis geniti, ſive aliunde affluentis redundantiam. Curatio ex capite de intemperie peti debet.* 3. Attractionis defectus & imbecillitas, vel *ob intemperiem frigidam & humidam:* vel *ob interceptionem viarum, à meſaraicarum & cavi epatis obſtructione, cujus in curatione ratio habenda eſt.* 4. Diaphoreſis negata, *ſeu cum ſubſtantia corporis non evacuatur,* vel *ob conſtipationem pororum & cutis denſitatem, quam balneum aquæ dulcis tollit:* vel *caloris nativi debilitatem, ſeu ex intemperie frigida ſeu otio, acquiſitam:* vel *humidi ſubſtantifici quod calori miti ac placido depaſcenti non facilè cedit, tenacitatem, fixamque & ſtabilem concretionem.*

Alia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia à ſuctionis non perceptione, *quam tollunt.* 1. Morbi cerebri *in quibus aut nervi ſextæ paris afficiuntur; aut ſpiritus animales ſive non generantur, ſive influere impediuntur; ſive, quod in acutis febrib. accidit, languent; aut facultas, ut in phreneticis &c. alio convertitur. Curatio morbos illos reſpicere debet.* 2. Ventriculi ipſius morbi, *ſive illi ſint intemperiei, ſive compoſitionis, ſive ſolutæ unitatis, de quibus ſupra actum eſt. Excitatur ſublatis cauſis appetitus, partim refrigerantib. ſi cauſa calida præceſſerit, partim calefacientibus, ſi frigida.* Vinum abſinthites *vehementer commendatur.*

ARTICULUS III.

De Nimia appetentia.

NImia appetentia in duas diſtinguitur ſpecies Caninam *nempe* appetentiam & Bulimum.

Canina appetentia eſt continua ac inſatiabilis vorandi cupiditas, à vehementi ſuctionis in ore ventriculi ſenſu exorta aliquando cum vomitu, aliquando cum diarrhœa affligens.

Signis *opus non eſt, cum ſint in definitione expoſita.*

Cauſa *eſt ſenſus ſuctionis & ſtimulationis in orificio ventriculi vehemens, unde verò is veniat, in Differentiis exponetur.*

Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatio, *quæ tempeſtivè adhibenda, ne ægri vel in vomendi conſuetudinem, vel in cœliacam paſſionem, vel in hydropem incidant, reſpicit.* I. Famem ipſam, *quæ compeſcitur, vel pinguium uſu, vel* vitellis ovorum *aqua induratis, vel quod optimum eſt*, vino. II. Cauſas, *de quibus in Differentiis agemus.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis, ſuctionem ſtimulantibus.*

Alia eſt à nimia alimenti in corpore indigentia, ſeu *propter vermes chylum depaſcentes, qui ſe morſu exerunt, & uſu hieræ picræ deturbantur:* ſeu *propter nimias evacuationes tam ſenſibiles, quàm inſenſibiles, per habitum corporis, ob calorem nimium partium, & humiditatum ſubſtantiam diſſolventem, cui multum conferunt humorum tenuitas, corporum raritas, pororum laxitas &c. tum, ſudores infeſtant, & Curatio ad morbos ipſos obvertenda eſt:* ſeu *propter longum uſum alimentorum detergentium, ut ficuum, gari &c.*

Alia ab Humoribus frigidis acidis, & auſterioribus *orificium ventriculi corrugantibus, comprimentibus, & vellicantib. ut ſunt pituita acida, & melancholia in ventriculum effuſa; & tum, intemperiei frigidæ ſigna adſunt. Inter purgantia* hiera picra *valet, ut &* vinum Zacuti *l. ult. Hiſt. Prax. c. 2. n. 9.*

Bu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Bulimos eſt appetitus magnus, periodicus, qui ſæpe in nauſeam cum lipothymia & virium dejectione deſinit.

Signa *in definitione ſunt expoſita.*

De Cauſa *inter medicos dubitatur, plerique tamen intemperiem ventriculi frigidam ſtatuunt, unde per altam nivem iter longum facientibus ſæpius accidere ſolet.*

Curatio *eſt* Nulla *ſi in morbis chronicis accidat: interdum poſt febres & alios morbos recidivam minatur.* Reſpicit I. Tempus paroxyſmi, *quando animi deliquium accidit, in quo frictionibus, & refocillantibus, ut odore vini, aceti &c. agendum.* II. Tempus extra paroxyſmum, *in quo poſtquam ſe æger recollegerit, cibi boni ſucci, panis vino madidus, &c. dandi; & per externa calor ventriculo reſtituendus.*

ARTICVLVS IV.

De Appetitu depravato, ſeu Pica.

Pica, (*ab aveita dicta, quæ eodem affectu laborat*) quæ & κίττα & μαλακία, eſt appetitus abſurdus ſubſtantiæ alienæ, liquidæ vel ſolidæ, præter naturam & rationem alimenti, ex triſti ſuctionis ſenſu, & judicii res eſui idoneas vel ineptas diſcernentis corruptione, à vitioſo excrementο tunicis imbibito, peculiari ſubſtantiæ proprietate os ventriculi infeſtãte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *manifeſta ſunt, quia cibos vitio-*
rum qualitatum appetunt: præceſſit in-
uvies, indigeſtio, uſus ciborum & potuum
avæ qualitatis, ſuppreſſio menſium &c.

Cauſa *eſt triſtis ſuctionis ſenſus, quem*
ccitat, materia tunicis ventriculi *impreſ-*
ı, ſeu *tota ſubſtantia agens*, ſeu *manifeſta*
ualitate, ex prava victus ratione orta vel
liunde, ut, ab utero, unde utero gerentibus
irca ſecundum & tertium menſem eſt fa-
niliaris, miſſa, infeſtans. Solet autem in
rincipio, dum cauſæ alterant, contraria-
um rerum *cupiditas excitari; quando ve-*
ò longa conſuetudine familiaritas eſt con-
racta, ſimilia *efflagitantur.*

Curatio *eſt* feſtinanda, *ne cacochymia vel hydrops accerſatur.*

Vomitu *materia peccans commodiſſimè ejicitur, qui in prægnantibus lenioribus concitari debet. Ventriculus roborari poteſt Aqua* Cinnamomi, Corticum aurantiorum, *Magiſterio corallorum &c.*

ARTICVLVS V.

De Nimia ſiti.

Nimia ſitis, ſeu πολυδιψία eſt major & frequentior potionis conſuetæ appetentia, ob triſtem ſuctionis in ore ventriculi ſenſum, ex alimenti humidi defectu, & propriæ humiditatis alteratione exorta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *ſymptomatis per ſe manifeſta ſunt.*

Cauſa *eſt triſtis ſuctionis ſenſus, quem humoris inopia, & caloris copia excitarunt. Vnde verò iſta procedat, in Differentiis exponetur.*

Curatio *reſpicit* I. Symptoma nimis urgens, *quod leniunt* cryſtallum *vel* corallium *in ore detentum*, aqua frigida *modico aceti caſtigata*, ſuccus cancrorum vivorum *cum aqua violar. & ſempervivi, pauxillo nitri aſperſus.* Looch ex mucilag. ſemin. pſyllii, ſemin. cidonior. ana unc. ſ. ſacchari candi violati pulveriz amyli, tragacanthi ana dr. i. ſyrupi violati *q. ſ. compoſitum*, Aqua fontana *cum ſaccharo candi decocta, pomo citrio inciſo addito, &c.* II. Cauſas, *de quibus in Differentiis agetur.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis.*

I. Alia eſt a roridæ ventriculi ſubſtantiæ defectu, *quod* Cognoſcitur *ex cauſi[s] præcedentibus, faſtidii abſentia &c.* Oritu[r] *ab iis quæ humidum abſumere poſſunt, u[t] ſunt labores, vigiliæ, inedia, immodica eva[]cuatio &c.* Curatio *cibo potius quam pot[u] peragenda. Aqua, quæ in illis vomitum e[t] alvi fluxum excitat, vitanda eſt. Initiu[m] ab humectatione, quam lenis refrigerat[io] ſequi debet, ſumendum.*

Alia ab humiditatis in ventriculo p[]

cal[]

calorem diſſipatione, *quæ* Cognoſcitur *ex cibi faſtidio, faucibus aſperis, ſapore amaro, ſalſuginoſo, nitroſo.* Oritur. 1. *Aut* per ſe *ſeu ab* Externis, *aëre calido, cibis acribus, ſalſis, potionibus calidis, motu vehementi linguæ, venenis, quæ omnia amoveri debent: ſeu ab* Internis *ut Intemperie ventriculi inæquali potiſſimum, ubi Evacuandum. Emulſione ex quatuor ſeminibus frigidis majoribus humectandum.* 2. *Aut* ad alios morbos, *nempe, Febrem, pulmonum caliditatem, hydropem &c. quorum curatio ex ſuis locis petenda.*

II. Alia eſt ſine febre, *quam bilis aut pituita ſalſa excitant.*

Alia cum febre, *in cujus paroxyſmi principio potus non dandus, ne æſtus major accendatur, ſed ſitis illis quæ in ore detinentur fallenda: in vigore gargariſmis humectantibus, & refrigerantibus agendum; in declinatione potus, niſi æger abſtinere velit, concedendus eſt, ut ſudores largius erumpant.*

ARTICVLVS VI.

De Coctionis ſeu chyloſeos læſione.

COctionis læſio eſt concoctricis facultatis in ſua circa alimentum actione vitium, quo fit, ut vel non, vel tardè, vel depravatè concoquat.

Tria itaque ſub ſe continet, βραδυπεψίαν, ἀπεψίαν, & δυσπεψίαν.

Βραδυπεψία eſt tarda debiliſque concoctio, quando cibus vel ſemicrudus relinquitur, vel nonniſi longo tempore conficitur, fruſtratione facultatis, & imbecillitate caloris, à frigida potiſſimum intemperie proveniens.

Signa *ſunt, ventriculi à flatibus ad ple-
nariam ciborum concoctionem diſtentio, o-
dor ciborum poſt plures etiam horas pala-
tum feriens, ructus acidi, vomitus pituito-
ſi, dejectiones humidæ & crudæ, alimento-
rum coctu facilium vix longo tempore con-
coctio &c.*

Cauſa adæquata *eſt facultatis concoctri
cis fruſtratio, quæ aut* impeditur *per morbi
organicum, tumorem, nempe inflationes & c
vel* labefactatur *per intemperiem frigidam
inductam ab iis, quæ aut refrigerant, au
ſuffocant, aut diſſipant, aut pabulum ſubtra
hunt :* vel impeditur *ab* Errore externo
quem, aut *excrementa in ventriculo coacer
vata vel aliunde miſſa :* aut *alimenta no
legitimè juſta quantitate, qualitate, tempo
re & ordine aſſumta ;* aut *ſomnus inferunt*

Curatio, *niſi ab errore externo affectu
proveniat, ad intemperiem frigidam ob
vertenda præcipue eſt. Faciunt huc intr
Tinctura* ambræ, *magiſterium* corallo

rum

um, *Elixir* proprietatis, Diacorum nobi-
e, *condit.* fructuum cynosbati, *Extractum*
alami aromatici, granorum juniperi, ze-
loariæ, *ſpiritus* vitrioli *ſi craſſi humores ventriculo ineſſe præſumuntur, tum peſſimus, ubi ventriculi calor languet.* Abſynthii *cæruleus vel viridis. Elixir* vitrioli Mynſichti. *Syrupus* granorum juniperi. *Conſerva* roſar. vitriolata. *ſal* philoſophicus *ex ſale nitri præpar. fuſi, gemmæ. ana dr. ii. Abſynthii, Carduibened. Tamariſci ana dr. j. Galangæ, Cubebar. Macis ana ſcr. ii. confectus. pulvis ex* rad. Aronis præparata Birckmanni *in Pharmacopæa Quercet.* Corticum aurantiorum, abſynthites, potabile Bartoleti, Nuces moſchatæ, Cinnamomi, Maſticin. *deſtillatum &c. Extra optime conveniunt*, Oleum ſtomachale Cratonis, tacamahaca, balſamum Peruvianum, ſcutum ſtomachale Hartmanni. Cerotum ex ladano Stockeri, *&c.*

Ἀπεψία eſt abolita alimentorum in ventriculo concoctio, ex privatione alteratricis ejuſdem, quâ fit, ut cruda ad inteſtina deſcendant, proveniens.

Signa *ipſius ſunt; cauſarum prægreſſus, ructus, poſt ſex vel ſeptem horarum ſpacium, ciborum naturas ac qualitates referens. incoctorum per vomitum rejectio, vel per alvum excretio &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Cauſæ *ſunt validiores illis, quæ in* βρα-
δυπεψίᾳ *allatæ ſunt.*

Curatio *etiam exinde peti debet. Laudatur* Arcanum Tartari *ſingulis diebus in juſculo gutt. x. ſumptum.*

Δυσπεψία ſeu διαφθορὰ eſt ciborum corruptio, & in alienam qualitatem ex fruſtratione facultatis concoctricis ventriculi mutatio.

Signa *illius ſunt, ructus nidoroſi, aduſti acidi, pingues, fœtidi, quos ſæpe ventris rugitus, borborygmi, dolores, mordicationes, vomitus, graveolentium dejectiones ſequuntur, difficilis inediæ tolerantia, anxietas &c.*

Cauſa eſt *intemperies ventriculi & ſæpius calida, quæ cibos adurit, corrumpit & putrefacit: quodlibet autem corruptum pro natura ſua alienam qualitatem induit, inde fit, ut res diverſa oleant. Inprimis caloris ſoboles eſt* nidoroſa corruptio, *quæ oritur, à morbis calidis, alimentis ejuſdem qualitatis, & facilè corruptibilibus, ut lacte, piſcibus, fungis, fructibus horariis.* Corruptio acida *à frigiditate provenit.*

Curatio *ad intemperiem eſt obvertenda, calidam inprimis, de qua ſuperius diximus. Spiritus* acetoſæ, *&* corallorum *Quercetani ſyrupus hic primas tenent.*

ART

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS VII.

De ſingultu.

SIngultus eſt motus ventriculi convulſivus, tenſione & dilatatione fibrarum [p]artis ſuperioris conſtans, quo, expultrix [ir]ritata, noxia tunicis ventriculi inprimis [o]ris & Oeſophagi infixa, cum ſonitu & [v]ehementi contorſione elidere tentat.

Signa *recenſere non eſt opus. Auditur ab* [a]*dſtantibus.*

Cauſa *eſt materia, in toto ventriculo in*[te]*rdum reſidens, ſed ventriculum, ſeu qua*[li]*tate inimica, ſeu compreſſione vellicans.*

Curatio *eſt* Nulla, *ſi delirium in eo ob*[v]*eniat, quia aut à ventriculo inflammato* [v]*apores acres ad caput attolli, aut à cere*[b]*ro inflammato malum cum nervis orificis* [v]*entriculi communicari, indicium eſt. ſi* [i]*n ſomno profundo, animi deliquio aut teta*[n]*o oboriatur.* Dubiæ ſpei, *ſi in eo lipothy*[m]*ia metuenda eſt. ſi ſenibus ſupra modum* [p]*urgatis obveniat. ſi ab inflammatione he*[p]*atis oriatur. ſi à vomitu invadat, quia* *ventriculum vel cerebrum non parvam* [p]*ati inflammationem indicio eſt. ſi in vo*[m]*itibus ſynceris accidat, quia magnum ali*[q]*uod partium circa ventriculum incen*[d]*ium ſignificatur. ſi ab ileo incurrat, quia* [p]*artem nervoſam cerebro conſentientem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

affici indicio eſt. ſi cum aphonia conjungatur. Reſpicit. I. Symptoma ipſum, *quod cohibetur ſtuporem inducentibus, ut* philonii Romani *ſcr. j. Croci, Cinnamomi ana gr. ii.* Laudani opiati *cum ol. Salviæ q. ſ.* II. Cauſas *de quibus conſulantur Differentiæ.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis, & aliis.*

I. *Alius eſt* à Cauſis externis, *ut* refrigeratione *ſeu ob aërem ſeu ob potum frigidum, ubi compreſſio ſpiritus, & inunctio dorſi ac ventriculi oleis calidis juvat;* Alimentis vel medicamentis acribus, *ubi ptiſanæ cremor, vel oleum amygdalor. dulcium remedio eſt.* Evacuatione nimia, *quam ſiccitas & corrugatio ventriculi inſequitur, ubi emulſio ſemin. quatuor, cum analepticis temperatis locum habent.* Cibi corruptis, *quos aloë exturbat.* Veneno a ſumpto, *cui Theriaca obviat.*

Alius ab Internis, *ut ſunt* I. Humore calidi & acres, *qui vomitum vel purgatio nem lenem expoſcunt.* Terra ſigillata, bol armeno, *miteſcunt.* II. Humores frigid *qui incidendi & evacuandi. Valet* Extractum Caſtorei, Oxymel ſcilliticum, Elix proprietatis. *Habet & ſternutatio locum* III. Flatus, *qui* nodulo *ex ſemine aneth & papaveris compoſito,* Oleo *cumini,* C

neril

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

[?]erib. quernis *vino malvatico aſperſis im-[p]oſitis*, emplaſtro *de baccis lauri, diſcutiun-[t]ur.* IV. Pus, *quod in inflammatione hepa-[t]is fieri ſolet.* V. Morbi interni, *ut inflam-[m]atio hepatis, uteri, ventriculi, cerebri, vel [a]lterius partis: nec non* febris, *in qui-[b]us nota. In* principio febris *leni evacuan-[d]e tolli debere. In* ſtatu, *quia criſis futuræ per vomitum ſignum eſt, metuendum non eſſe.* In augmento *vel* humorem ad ventriculi cavitatem *confluere, & tum ſingultus eſt [r]arior, & aſſumpto cibo vel levi medica-mento ſedatur: vel* in ventriculi ſubſtan-tiam; *& tum, ſingultus eſt ita frequens, ut præ eo æger ſuffocari videatur; ſtupefa-cientibus, ſi ob vehementiam febris purga-re non licet, ſiſtendus eſt.*

ARTICVLVS VIII.
De Ructu, & Rugitu.

RUctus eſt violenta & ſonora flatus in ventriculo ſtabulantis per ſuperiora eruptio.

Signis *non eſt quod diſcernatur, mani-feſtus enim eſt.*

Cauſa *eſt flatus in ventriculo genitus, vel ex aliis partibus hypochondriis præſer-tim eo miſſus.*

Curatio *non* negligenda, *Nam ſi ſint frequentes & multi cauſæ vehementiam*

ſignificant & coctionem turbant; ſi ante cibum fiant ad Colicam; ſi poſt, ad hydropem diſponunt. Bonus tamen ructus eſt: ſi aſthmati ſuperveniat, ſi in longo alvi fluxu, cum prius non fuerit, obtingat, quia aliquam iterum coctionem fieri indicio eſt. Reſpicit præcipuè Cauſam. de qua alibi.

Quantum ad Differentias, dividitur tripliciter.

I. Alius eſt Moderatus, qui quia per os excrementa flatulenta excernit, cohibendus non eſt. Alius Frequens, qui tollendus.

II. Alius eſt Acidus, qui vel eſt à cibis difficilis coctionis, vel ab intemperie ventriculi frigida; & tum mel, ſaccharum & alia in aciditatem abeunt. hydropem vel lienteriam ſi diu continuent, minantur. ægri non facilè pleuritici fiunt. Curatio ad intemperiem obvertenda eſt.

Alius Nidoroſus, qui vel eſt à cibis talem halitum de ſe edentibus, ut ſunt raphanus, cæpæ frixæ, ova frixa: vel à calore ventriculi nimio cibos ita corrumpente ſive is ſit talis per eſſentiam, ſive per conſenſum.

Alius Inſipidus, qui vel à cibis flatulentis, vel ab eorum copia provenit, & ſi long[o] poſt ſumptum cibum tempore, ejuſdem ſapo[rem] rem redoleat, magnam chyloſeos imbecill[i]tatem ſignificat.

Rugit[us]

Rugitus eſt ſonitus ventris excitatus ab humoribus vel flatibus in ventriculo aut inteſtinis diſcurrentibus.

Cauſas *habet eaſdem. Sortitur* differentias *& pro diverſitate ſoni*, *cujus* cauſa *eſt excrementi copia*, *& viarum amplitudo*; *& partis in qua continetur. Eſt enim* Siccus & tenuis *qui acutum*, Humidus & Craſſus *qui gravem ſonitum facit. Eſt vel* in inteſtinis craſſis, *unde graviores bombi erumpunt*: *vel* in tenuibus *unde clariores & acutiores*; *& ſi humiditas adſit*, *murmurillus oritur*, *qui inſtantis humidæ dejectionis prodromus eſt. Eſt vel* in Cavitate, *vel* intra tunicas; *imò viſus eſt flatus per gulam aſcendiſſe*, *futuræ ſuffocationis ſpeciem præbens*, *& poſt horæ ſpacium ad ventriculum recurriſſe.*

ARTICVLVS IX.

De Nauſea & Vomitu.

NAuſea eſt inane vomendi deſiderium, cum triſti moleſtia, æſtu & anxietate, quo ventriculus conſtrictis inferioribus & dilatatis ſuperioribus, ejicere quidem quæ ſibi moleſta ſunt conatur, ſed præ imbecillitate, vel paucitate, aut contumacia materiæ, nihil præter tenuem & aqueum humorem per os excernit.

Signis *opus non eſt.* Cauſæ *ſunt in* Definitione

nitione expoſitæ, & ſecundum magis & minus duntaxat ab illis quæ vomitum producunt, differunt. Itaque de iis de vomitu agemus.

Vomitus eſt materiæ moleſtæ in capacitate contentæ, per ſuperiora, ſenſibilis & palpabilis cum impetu rejectio.

Signis *non eſt opus, cum ſymptoma ſit manifeſtum. Res autem eſt non de* Critico, *qui, ut opus naturæ in commodum ægri accidit, & vel materiam imminuit, vel tollit; ſed* Symptomatico, *quem* prænunciant, *capitis dolor per conſenſum exortus, tenebræ ante oculos apparentes, rigor, inferiorum hypochondrii partium frigiditas, agitatio labii inferioris, multæ ſalivæ effluxus &c.*

Cauſa *eſt quicquid ſuperius orificium ventriculi infirmi offendere, & ad expulſionem, vel* copia, *vel* qualitate *mordaci, vel* ſubſtantiæ *ratione & diſpoſitione irritare poteſt.*

Curatio *eſt* Difficilior *ſi omnes colores vomantur, quia difficiles in corpore affectiones ſignificant. ſi vomitus ſit praſinus, aut niger, quia calorem in venis inſignem & magnam humorum corruptionem indicat, niſi vel ex quorundam ciborum cruditate proveniat, vel criticus ſit.* Nulla ferè *ſi ſit lividus & graviter oleat, quia putredinem*

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cum caloris nativi extinctione notat. ſi cum eo alia materia, quæ ex corruptione in corpore nigredinem, ipſa naturâ non nigra, contraxit. Reſpicit. 1. Ipſum Symptoma *urgens, quod ſiſtendum.* 1. Revellentibus. *ſeu illa ſint clyſteres acres & fortes; ſeu calida extremitatibus appoſita.* 2. Expultricis motum comprimentibus, *& ventriculum roborantibus.* Intra *laudantur,* pillulæ Zacuti *l.* 9. *Hiſt. prax. cap.* 1. *num.* 4. Lignum aloës *pulveri. & cum ſyrupo acetoſitatis citri exhibitum.* ſuccus Cydonior. *crudus, in cochleari propinatus*, laudanum opiatum, *vomitus.* Extra Emplaſtrum theriacæ, Cataplaſma *Zacuti*, Epithema *ex decocto abſynthii, menthæ, in aqua ferrariorum.*

Differentiæ *à Cauſis præcipuè ſumuntur.*

I. *Alius eſt* à Cauſis Externis, *ut ſunt, cibi vel nimia copia ſumpti, vel qualitate noxia infeſti, medicamenta emetica, (tum laudantur,* Theriaca recens, ſpiritus vini,) *potatio immodica & ebrietas, motus post cibum vehemens, inſueta per mare navigatio, tuſſis valida, imaginatio & intuitus rerum abominabilium, percuſſio corporis, vulnus cranii, venenum aſſumptum &c.*

Alius eſt à Cauſis internis, *ſive morbis ſive humorib. de quibus ſequenti Differentia agetur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

II. *Alius eſt* à morbis ventriculum infeſtantibus, *ut ſunt, Vlcus, Tumor, Anguſtia & parvitas, Occluſio oris inferioris, quorum ratio in Curatione habenda eſt.*

Alius ab Humoribus, *qui vel* ibidem naſcuntur; *& tum in victu peccatum eſt, nauſea eſt continua: vel* aliunde affluunt, *& tũ ratio partium eſt habenda: vel* in ventriculi cavitate latent, *& tum, leviſſimo conatu rejiciuntur, ineſt tenſio & anxietas ex alimento, etiam ſine cibo fit vomitus: vel* tunicis adhærent, *& tum, non vomunt niſi ingeſto cibo, citra cibum nauſea admodum moleſtat. Sunt autem.* 1. Chylus, *cui citò occurrendum ne atrophia obrepat. accidit is in ulcere ventriculi.* 2. Fæces, *quæ in iliaca paſſione, ut & clyſteres, ejiciuntur.* 3. Sanguis, *qui* Aut *propter membri alicujus abſciſſionem, vel poſt ſuppreſſam aliquam ſanguinis evacuationem, ejicitur, ubi,* diſſolvendus *eſt, ne putreſcat,* Oxymelite, *in quo* ebuli radix *efferbuit poſt evacuandus. tandem* Reſtringendum *aquæ* Urticæ major. *unc. vi. cum ſpirit. victrioli q. ſ. ad gratam aciditatem. Eſſent.* Croci Martis *cum gelatina cydon. conſerva roſar. vetere, & tragac. exhibita.* Aut *propter vaſorum apertionem, ubi idem agendum. Valet in adſtringendo ſyrup.* de portulaca, *cum terra ſigillata.* 4. Bilis, *quæ interdum per ductum*

cho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

cholagogum ſi ventriculo inſeratur, eo devenit; & tum, natura humoris rejecti ſpectanda, vomitus jejunos magis moleſtat. Salvatellæ *ſectione, ſi Zacuto credimus, interdum feliciter ſiſtitur.* 5. Pituita, Melancholia, Pus, Vermes, Calculi, *&c. quæ ſuis ſignis optimè deteguntur.*

ARTICVLVS X.

De Cholera.

CHolera, *ſive illa ἀπὸ τῆς χολῆς, id eſt bile flava à qua frequentiſſimè oritur, ſive ἀπὸ τῶν χολάδων ab inteſtinis veniat,* duplex *eſt*, Humida & Sicca.

Cholera humida, *quæ &* vera, eſt aſſidua & immoderata humoris pravi, cum vehementi perturbatione & violentia, per ſuperiora & inferiora rejectio, à facultate expultrice valdè irritata exorta.

Signa *ſunt, excretio frequens bilioſorum humorum, dolor ventris & inteſtinorum ingens, cardialgia, ſitis, pulſus parvus & frequens, quib. ſæpe animi deliquia, & extremorum refrigeratio accedunt.*

Cauſa *eſt materia acris & corrupta, ſeu ex cibis per ſe pravis, ut barbi piſcis ovis, fungis, melonibus, cucumeribus, prunis, pinguibus, oleribus, porro, cæpis &c. exorti: ſeu alicubi nati & ad ventriculum, ut in Differentia dicetur, tranſmiſſi.*

Curatio eſt Feſtinanda *propter acumen mali; quamvis ſint quidam, quibus cholera & diarrhœa certis intervallis omnem corporis redundantiam evacuat.* Reſpicit. 1. Evacuationis *alterutrius ſi una nimia ſit, altera parca* promotionem. 2. Humorum temperationem. 3. Partis roborationem. 4. Virium & ſpirituum refectionē, *cui ſcopo* vinum *ſi febris abeſt, inſervit.* 5. Symptomatum mitigationem, *de quib. in Differentia.*

Quantum ad Differentiam.

Alia eſt quando materia irritans in ventriculo continetur, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod adſit nauſea, anguſtia, morſus ac dolor ventriculi.* Oritur *etiam à medicamentis purgantibus fortioribus.*

De Curatione *nota.* 1. *Non cohibendum eſſe fluxum ſi evacuatio eſt copioſa, & vires non dejiciuntur.* 2. *In irritatione magna & evacuatione parva, promovendum vomitum lenioribus, purgationem benignè purgantibus, & laxantibus.* 3. *In evacuatione magna, & irritatione parva ſimul adſtringendum & roborandum.* 4. *Si vomitus eſt ingens, ducendam eſſe alvum, ſi fluxus alvi nimius, vomitoriis ex* ſero lactis *cum ſyrupo roſar. confectis agendum.* 5. *Optimè ſiſtere* Intra, Crocum Martis *ritè præparat* *Decoctum* caryophill. maſtiches, & roſar rubrarum *in vino rubeo.* laudanum opia

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tum : Spongiam *ſalicib. adnaſci ſolitam gr. iv. pondere in vino rubello.* Extra, *ſpongiam marinam in aceto fortiter bullitam, ſtomacho impoſitam.*

Alia quando materia aliunde *ex epate nempe pancreate, inteſtinis, meſenterio, ad ventriculum* confluit. Cognoſcitur *ex eo, quod febris maligna ferè adſit, & convulſiones infeſtent. Materia peccans tum eſt* bilis vitellina, flava, aduſta, vel ſalſa, nitroſa, & corrupta. *In* Curatione. 1. *Materiæ fluentis fluxus impediendus ſtatim non eſt. 2. Si nimium fluit, vel ſeu ad cutim, ſeu ad urinæ vias per medicamenta eſt avertenda: vel ad exteriora, per frictiones, ligaturas, & ſimilia revocanda. 3. Eadem eſt temperanda, & partes roborandæ.* Intra *valet* Cryſtallus *dr. ſ. pondere exhibitus*: Extra *epithemata ex ſucco* Endiviæ, portulacæ, *cum farina hordei compoſita, & ventri applicata. In* Diæta *valet panis ſucco granatorum imbutus &c.*

Cholera ſicca, *quæ &* Notha eſt ſpiritus flatuoſi per ſuperiora & inferiora, cum inflatione ventris, ſtrepitu, & lumborum ac laterum dolore, excretio.

Signa *&* Cauſa proxima *in Definitione ſunt expoſita.*

Curatio, *quæ etiam feſtinanda,* reſpicit. 1. Spiritus flatuoſi eductionem, *& diſcuſſionem,*

ſionem, ubi clyſteres & decocta carminati-va locum habent. II. Cauſæ *à qua ori-tur*, ablationem, *de qua in Differentiis.*

Quantum ad Differentias.

Alia eſt à calore ventriculi igneo ci-bos corrumpente, *& in nidoroſam mate-riam & acres vapores convertente, in qua Cura ad intemperiem calidam obverten-da, & extra æſtuantia hypochondria refri-geranda.*

Alia ab alimentis acribus & flatuoſis, *raphano, ſemine erucæ, ovis frixis & ſimi-libus, & tum, materia evacuanda, & dia-trion pipereon exhibendum.*

Alia à Bile atra, *& aliis humoribus ad-uſtis & ſalſis circa hypochondria latenti-bus, & alterius humoris permiſtione effer-veſcentibus, prout videmus ſales & ſpiritus ſalinos cum ſpiritibus acribus permiſtos, magnam ſpirituum copiam ſuppeditare.*

TITVLVS III.
De Affectibus inteſtinorum.

CAPVT I.
De Morbis inteſtinorum.

M*orbi inteſtinorum ſunt præcipuè*: In-flammatio, Anguſtia, Vermes, Her-nia, Vulnus, Ulcus, & inteſtini recti *affe-ctus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS I.

De Inflammatione inteſtinorum.

INflammatio inteſtinorum eſt eorundem tumor à ſanguine extra vaſa in illa elapſo & putreſcente exortus.

Signa *ſunt, dolor fixus & diſtendens, tumoris perceptio, ut inteſtina chordæ inſtar convoluta deprehendantur. alvi ſuppreſſio, urinæ interceptio, febris præſentia.*

Cauſa *in definitione expoſita eſt. Autumno ob tenuitatem ſanguis inprimis affluit, quia æſtate geniti humores tenues & mobiles autumni frigore inæquali in profundum corporis pelluntur.*

Curatio *eſt ad aliarum Inflammationum normam inſtituenda, & quidem citò, quia malum eſt acutum: & ſæpè in gangrænam & ſphacelum abit. In ea refrigerantia quæ exhibentur abſque adſtrictione eſſe debent. A purgantibus planè abſtinendum, ne locus affectus exaſperetur.*

Dividitur, *ſecundum locum & Cauſas.*

I. *Alia eſt* per ſe *de qua jam egimus. Alia ab* Exomphalo, *de qua ſuo loco. Alia ab* Enterocele, *in qua inteſtina ſtatim reponi debent. Alia à* Contuſione, *in qua reliquis quæ inflammationis cauſa adhibentur, aliquid lenientium & concoquentium addatur.*

II. *Alia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

II. *Alia eſt in* tenuibus inteſtinis, *quæ eſt frequentior, & in qua ſtomachi diſtentio, ſpiritus anguſtia, vomitus aſſidui, ut nec potus contineri queat, urgent, dolor & tormina magis ad ſuperiora vergunt. Alia* in Craſſis, *in qua dolor ad hypochondria magis pertingit, lumborum adeſt gravitas, vomitus non ita continuò durat.*

ARTICVLVS II.

De Inteſtinorum anguſtia.

ANguſtia inteſtinorum, *quæ ex eo præcipuè* Cognoſcitur *quod fæces alvi non rectè per alvum excernantur:* Differentias *pro ratione Cauſarum ſortitur.*

I. *Alia eſt* ab externis adſtringentibus & exſiccantibus, *ut cydoniis & aliis, quæ ex relatione ægri & adſtantium cognoſcitur.*

In Curatione *humectantia & emollientia, pinguia &c. requirit.*

II. *Alia à* Fæcibus induratis *obſtruentibus, quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod nullus ſit tumor, dolor, fæces tamen non excernantur.* Oritur *eò præſertim loci ubi tenuia deſinunt, & craſſa terminantur, vel à materia ſicciore & potu minus diluta; vel à vicinarum partium calore, quicquid humidum eſt exſugente.*

Curatur *lenientibus*, balneo aquæ dulcis

cis *cum herbis emollientibus*, pinguedine de anſere *aſſo, cum clyſtere infuſo, inflatione inteſtinorum per follem, quam clyſter fortis cum dr. ſ. ſalis gemmæ inſequi debet.*

III. *Alia ab* Inflammatione, *de qua ſuperiori capite dictum.*

IV. *Alia ab* Inteſtinorum *coalitu, quæ incurabilis eſt.*

V. *Alia ab* Hernia vel vermib. *de quibus infra dicetur.*

VI. *Alia à* Pituita craſſa *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod cauſæ eam generantes præceſſerint, cruditas, alvi tarda dejectio, flatus plurimi adſint.* Oritur *vitio victus & debilis inteſtinorum caloris; & ſi diu ibidem hæreat, ita craſſeſcit, ut inteſtina prorſus obſtruat.* Curatur *pituitam incidentibus, & Clyſteribus acribus, de quibus vide caput de Colica.*

ARTICVLVS III.
De Vermibus.

VErmes ſunt animalcula vermicularia toto genere præter naturam in inteſtinis ex craſſo lento & viſcido humore, principium vitale ſui generis in ſe habente, à calore vivido per putredinem ſuſcitato, genita, functiones inteſtinorum impedientia.

Signa communia *ſunt multa, nempe,*

fœtor

fætor oris , ſomnus inquietus cum ſaltu , tremor, ſtridor & crepitus, dentium, pruritus & frictio narium frequens: facies pallida nonnunquam per intervalla rubore ſuffuſa, oculi concavi & tenebroſi, quorum album in croceum vel pallidum mutatur , ſalivæ ex ore præter ſolitum defluxus , ventris diſtentio & inflatio cum murmure , morſus ventris & exacerbatio tempore famis , interdum fluxus alvi, vomitus , epilepſia. Si manè jejunis pueris ſupra os ventriculi frigida ſpargatur , in unum congregantur omnes, & habet hoc ſignum plus ponderis, ſi ætas ſit apta.

Cauſa *eſt humor pituitoſus & viſcoſus, qui ab ingluvie, cibis facilè putreſcentibus, & craſſum ſuccum generantibus , ut caſeo, lacte, leguminibus, fructibus horariis, dulcibuſque, ſaccaratis, mellitis, &c. oritur. quippiam ſemini analogum vi plaſtica inſtructum , vivificamque* ἀπίκελσιν, *quæ materiam ad hanc non aliam vermis formam recipiendam diſponat , diſpoſitam hac ipſa forma induat, habet, prout videmus ex abſinthio, ſale marino, equo, vitulo, mori foliis, caſeo, melle, peculiares vermes provenire.*

Curatio , *quæ* Difficilis , *ſi ſunt plures, majores, rubri & diverſicolores, viventes. ſi in febrium & acutorum initiis , ut & augmento malitia morbi ſymptomatice excernuntur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nuntur. Perficitur. 1. Enecantibus *quæ, amara, acria, ſalſa, acida, tota proprietate infeſta ſunt, per ſuperiora ſed dulcibus miſta, ſemper; per inferiora, dulcibus præmiſſis, tum, cum infimis locis vel in inteſtino recto ſubſiſtunt, exhiberi debent. Illis oleum, ut in eo ſuffocentur, his butyrum quod vehementer reformidant, immiſcendum. Præcipua ex Enecantibus ſunt,* Calida. corallina *in pulvere drach. j. pondere exhibita,* ſemen ſantonici, Centaureum minus, flores perſicorum, myrrha, aloë, zedoaria, ſuccus raphani & naſturtii. Frigida, *Cornu* cervi uſtum, *aqua* portulacæ, *ſuccus* endiviæ, *Aqua* graminis *cum pauxillo aceti & ſacchari. Ex* Compoſitis *internis præſtat pulvis* Doctoris Mencelii *proſoceri mei, Compoſitus ex* flor. centaurii minoris, Tanaceti, hyperic. ana dr. ii. flor. abſynthii, ſabinæ, perſicor. ana dr. j. ſ. Radic. Dictamni albi, gentianæ, Aſari ana dr. j. Corallior. rubr. præp. Cornu cervi uſti præpar. ana ſcrup. ii. ſemin. Cinæ, Portulacæ, Citri, Cimini, Seſeleos, Caulium, Coriandri præparati, acetoſæ ana drach. ſ. Rhabarb. electi dr. j. Myrrhæ, Croci ana dr. ſ. ſcammonii præpar. Trochiſc. alhandal. ana ſcr. ii. ſalis Abſynthii ſcrup. ſ. Corallinæ unc. ſ. *quem pondere à ſcr. j. ad dr. j. jejuno ſtomacho duabus horis ante cibum in*

lacte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

lacte vaccarum dabis. Extra *laudatur ce-rotum ex* myrrhæ, Croci, Aloës hepat. *ana q.ſ. cum aceto roſarum & felle bovis com-poſitum, & tum ori ventriculi, tum dorſo applicatum. Plura vide apud Authores.*

II. Expellentibus, *quæ ſunt*, Butyrum li-quefactum, oleum *copioſum*, inſeſſus in la-cte dulci fumante, *ſi vermes adhuc ſunt vivi*: Diaturbith cum Rhabarbaro, *pillu-læ* Rufi, *de* trib. ſolutivis, *ſi ſunt mortui.*

Differentia *ſumitur ab ipſorum figura.*

I. *Alii ſunt* Teretes *ſeu rotundi, in qui-bus morſus ventris eſt vehementior, tuſſicu-la ſicca frequentior, ſingultus, nauſea, abo-minatio, ſyncope Cardiaca, inſomnia tur-bulenta cum tremore, ſurrectione, clamore, maxillarum motione, &c. Clyſteres in iis non conveniunt niſi ſint mortui.*

Alii ſunt Lati, *in quibus ſunt excremen-ta cucurbitæ ſeminibus non abſimilia, inex-plebilis ciborum appetentia, cita eor. quæ ſu-muntur dejectio, gracilitas & atrophia ma-jor, dolor modò in dextris modò in ſiniſtris. Valent contra eas* Filix *vel ejus aqua*, Nu-ces juglandes, Theriaca *cum aceto vel ſuc-co limonum.* De lato lumbrico *vide* Tul-pium *in obſervationibus.*

Alii ſunt Aſcarides, *in quibus eſt conti-nuus dolor, pruritus circa anum moleſtiſſi-mus, ac ſi formicis plenus eſſet, cum grav-*

ta

ate dorſi, aſſidua ad egerendum irritatio, inea excretis alvi graveolentibus undique ſperſa, &c.

ARTICVLVS IV.
De Hernia inteſtinali. ruptura

HErnia inteſtinalis, eſt inteſtinorum de ſua ſede prolapſus.

Dicitur Græcis κήλη, *Latinis aliter* Ramex, & Ruptura.

Signa *ſunt, tumor qui modò minuitur, modò increſcit, prout major portio deſcendit, vel flatibus aut ſtercore repletur, dolor adeſt nullus, niſi fortè fæces eo delapſæ ſint. Compreſſo aut reſupinato ægro relabuntur inteſtina in abdomen & quidem cum murmure, &c.*

Cauſæ *ſunt illa, quæ proceſſum à peritonæo productum vel laxare vel rumpere poſſunt, ut in Differentiis dicetur.*

Curatio *non eſt* Negligenda, *tum quod membrana illa tenuis & nervoſa facilè uniri non poſſit: tum quod interdum æger inteſtinis inflammatis in vitæ diſcrimen conjiciatur, & inteſtina inflammata ſphacelo corripiantur.* Reſpicit. 1. Inteſtinorum repoſitionem, *quæ ſi* Flatu turgent, *quod rugitus in inteſtinis & flatuum emiſſio patefacit, diſcutientibus agendum eſt: ſi* fæcibus induratis, *emollientibus tum clyſterib.*

tum

tum cataplaſmatibus & fomentis. ſi pituitoſâ materiâ *ſenſim per clyſteres & ſuppoſitoria evacuandum, & per interna incidentia attenuandum: ſi iſtis nil proficitur, ad* Chirurgiam, *de qua authores conſule, confugiendum.* 11. Eorundem in ſuo loco retentionem. *Appropriata h.c ſunt,* Hippogloſſum, *quod præſtantiſſimum,* piloſellæ *pulvis in cibis exhibitus,* Perfoliata, Herniaria, Cinis lactentis leporis *in vin rubello propinatus,* ſemen ſophiæ, herba fi liculæ *pondere ana dr. ſ. pulveriſata & data.*

Differentiæ *à Cauſis & locis in qu procidunt, ſumuntur.*

I. *Alia eſt à* peritonæo rupto, *qu* Cognoſcitur *ex eo, quod tumor ſubito ex citetur, qui etiam ſubito incrementum ſu mit, inteſtinum ad fundum uſque prolab tur.* Oritur, *à cauſis violentis, caſu, conat excernendi ſeu fœtum, ſeu alvi fæces, ſpir tus retentione, vocis intentione, vulnerib peritonæi &c. In* Curatione *ligaturâ a hibitâ,* Eſſentiæ conſolidæ major. *Cochl. cum* balſami ſalis gemmæ *gutt. ii. int exhibebuntur.* Extra *Emplaſtrum de pel* arietina *Villanovani,* Mynſichti *p.* 36 *Armam. Ejuſdem* Unguentum contra r pturam *p.* 352. Axungia Erinacei, *de q apud Hartmannum, applicabuntur. Si nil*

iſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſta, à Chirurgia, de qua apud Platerum, auxilium petetur.

Alia à peritonæo laxato, *quæ ex eo* Cognoſcitur, *quod tumor ſenſim creſcat, nec inteſtinum ad fundum uſque deſcendat.* Oritur, *tum à peritonæi humiditate, unde pueri in herniam ſæpe incidunt; tum ab illis quæ rumpunt, ſi ſenſim & ſæpè peritonæum, non tam violenter impetant.*

II. *Alia eſt* ὀσχεοκήλη *quando inteſtina in ipſum uſque ſcrotum deſcendunt, viſu dignoſcitur. Alia* Bubonocele, *quando ultra inguina non delabitur. Hæc interdum cutem valdè extendit, & ſub eam exporrigitur, magnumque tumorem excitat. Vtraque vel eſt* ἐντεροκήλη, *quando inteſtinum ileum maximè excidit: vel* ἐπιπλοκήλη, *quando omenti aliqua pars. Vide* Geigerum in *Kelegraphia. Pertinet huc* ἐξόμφαλος *ſeu* ὀμφαλοκήλη *cum luxatus vel ruptus umbilicus, nunc nucis, nunc pomi magnitudine ſeſe exerit, imò interdum ſacci inſtar tumor aliquando excitatur. ſi eſt* recens, *fovetur primò decocto* uſneæ, prunellæ, *in vino ſtiptico; poſtea* cataplaſma *ex plantagine & lentibus apponitur. Si eſt* vetus, *poſt ſimiles fomentationes, unguento ex* fungis nucum *cum decenti ligatura extrinſecus, eſſentia* conſolidæ majoris *cum* arcano ſalis gemmæ *intrinſecus curatur.*

X ARTI-

ARTICVLVS V.

De Ani procidentia, ac vulneribus, & Vlceribus inteſtinorum.

ANi procidentia eſt exterioris in recto
inteſtino partis extra prominentia. Si-
gnis *opus non eſt.* Cauſæ *in Differentiis*
dicentur.

Curatio *requirit.* I. Ani prolapſi re-
poſitionem, *quæ molliter manu perficitur,*
fomento ex emollientibus & humectanti-
bus, ſi intumuit, præmiſſo. II. Repoſiti in
ſuo loco, *ſeu per decocta adſtringentia, ſeu*
per pulveres, è thure, maſtiche, &c. reten-
tionem. *Laudatur* Intra, *Decoctum* radic.
prunellæ ſylveſtris *bibitum.* Extra, Cinis
ſcarabæor. pillularium *ſuper inteſtinum*
ſparſus.

Differentiæ *à Cauſis petuntur.* I. *Ve*
eſt à magno conatu, *qui* aut *fit in egeſtio-*
ne fæcum; & tum laxa alvus tenenda; au
in partu. II. *Vel* ab irritatione magna
quæ vel *in dyſenteria vel teneſmo affligit*
ad quæ Curatio obverti debet. Vel *ab im*
becillitate muſculorum, qui poſt alvi ege
ſtionem, anum propulſum, retrahere ſolent
ſeu *ob frequentem ani procidentiam*: ſe
ob refrigerationem, & tum nervi ſunt r
borandi, & intemperies frigida corrigen
da. III. *Vel à* Reſolutione, ſeu *ob nerv*

ru

um circa oſſis ſacri aut Coccygis regionem contuſionem; ubi conſolidantia locum habent: ſeu ob eorundem validam refrigerationem, de qua nunc dictum: ſeu ob abſceſſum vel fiſtulam circa muſculos ſphincteris exorta.

V. Vulnera inteſtinorum (*taceo perforationes à vermibus, flatibus, &c.*) *vel ſunt* Tenuium, *in quibus cibus & potus exit, bilis vomitu rejicitur, dolores cum febre magni adſunt, quæque quod tunica ſit nervoſa, & multis vaſis referta, nulla ferè ratione, vel ſaltem difficillimè curantur. Vel* Craſſorum, *in quibus ſtercus egreditur, alvus ſupprimitur; quæque ſi ſunt ſecundum longitudinem, & parva facilius: ſi ampla & per tranſverſum difficilius curantur. Nulla ſpes, ſi livida evadant.* Curationem *vide apud Practicos.*

De Ulceribus *in Dyſenteria agetur.* Sphacelus *interdum, herniam, ileum, & inflammationem excipere ſolet. Accidit & in vulneribus, ſi extra abdomen prolapſa, ab aëre alterentur, & livida evadant.*

CAPVT II.

De Symptomatibus inteſtinorum.

ARTICVLVS I.

De Iliaca paſſione.

S*Ymptomata inteſtinorum ſunt* , Iliaca, Colica, Alvi retentio & Alvi fluxus.

Iliaca eſt dolor in inteſtinis tenuioribus acerbus, à violenta continui ſolutione, cum tumore ventris ad ſimilitudinem chordæ involuti, tantaque alvi obſtructione, ut nihil deſcendat, ſed humores & excrementa interdum per vomitum violenter rejiciantur, exortus.

Pars affecta *eſt inteſtinum ileon & reli*
qua tenuiora. Licet enim craſſa quoque a-
liquando affici poſſint ; tamen in iis tanta
vehementia & periculum non eſt, quia la-
xiora & ignobiliora.

Signa *ſunt* , *Doloris ſenſus in inteſtini*
ſuperioribus, ſupra umbilicum circumvo
lutus acutiſſimus , ſurſum ſeſe ad dextrum
potiſſimum latus extendens , inflatio & di
tenſio vehemens , tumor epigaſtrii & inte
ſtini tenuis eminens , perfecta ſtercorum &
flatuum cohibitio , ructus inanes nihil alle
vantes , murmura inteſtinorum tenuium
feroque ſuperiorum. Si malum intendatu
omnia ſurſum feruntur. hinc vomitus a
cedun

cedunt enormes, extremorum & totius corporis frigiditas, ſpirandi maxima difficultas, urinæ ſuppreſſio &c.

Cauſa ſynectica *eſt violenta continui ſolutio, ab obſtructione, eroſione, & aliis de quibus in Differentiis agetur, procedens. Tum enim expultrix inteſtinorum ad expellendum, quod iis moleſtum eſt, inſurgit, & cum deorſum naturali modo movere nequeat, quia viæ ad anum ducentes validæ obſtructione obſeſſæ ſunt; vel quia pars dolens aut inflammata pondus aut acrimoniam humorum vel excrementorum perferre nequit; motu converſo & periſtaltico contractis inteſtinorum fibris ſurſum primò noxia, deinde ob violentiam motus omnia in inteſtinis contenta protrudit.*

Curatio *eſt* Majoris ſpei, *ſi inteſtina ſecundum partem afficiantur. ſi pueris accidat, quia calidum innatum robuſtum habent, & humores minus acres & mordaces.* Dubiæ, *ſi ſenes affligit. ſi ſtranguria superveniat, niſi febre accedente, & materiam illam diſſolvente, copioſior urina fluxerit. ſi ſingultus, aut vomitus, aut convulſio, aut deſipientia accedat.* Nullius ferè, *ſi ad ſtercoris vomitum, vel ſurditas, vel febris acuta, vel cum eadem & hypochondrio ſublimi parotides accedant.* Reſpicit. I. *Cauſas de quibus in Differentiis.* II. Do-

 lorem,

lorem, *qui emollientibus & Anodynis mitigandus.* Sanguis veſpertilionis *hypochondriis illitus mirifica experientia valere creditur.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis.*

I. *Alia eſt* ab Externis, *ut aëre vel nimis calido exſiccante, vel frigido meatus conſtringente, lethalib. medicamentis & venenis, fabarum, piſorum, ſorborum, cydoniorum, meſpilorum &c. uſu. tum, vomitui res committenda.*

Alia ab Internis, *de quib. ſequenti Differentia.*

II. *Alia eſt à* Morbis. 1. Vicinorum
viſcerum, *qui ſuis ſignis patebunt.* 2. Her
niâ *de qua ſuperius diximus.* 3. Inflamma
tione, *quæ frequens eſt, & in autumno, qu*
æſtate conceptos tenues & mobiles humor
in profundum trudit, præcipue accidit. Co
gnoſcitur & Curatur, prout ſuperius d
ctum eſt. 4. Ulcere & aliis tumoribus *n*
mirum ſcirrho cum diuturna duritie, c
cancro qui vix curabiles. Reſident, *vel*
interioribus; *& tum, ſtanti inteſtina qu*
detrahuntur, difficilis eſt fæcum excluſi
vel in exterioribus; *& tum, tumor ipſe*
conſpicuus.

Alia ab Humoribus obſtruentibus, *q*
ſunt 1. Fæces induratæ. *Et in hac, omn*
ſunt mitiora. diuturna alvi obſtructio p

ceſ

ceſſit. Emollientibus pinguibus intra & extra acceptis curatio inſtituitur. Laudatur ex omento & inteſtinis vituli, cum brodio decoctis ſuffitus: intra Cremor Tartari *in juſculis ad dr. j. ſ. exhibitus.* 2. Humores *vel craſſi & viſcidi, vel acres & mordaces, qui ſi poſſibile deturbandi.*

Alia à Flatibus, *in quibus clyſteres ex ſulfureis & ſalinis laudantur.*

ARTICVLVS II.

De Colica.

COlica eſt dolor inteſtini coli à rebus continuum ſolventibus exortus.

Signa *ſunt, ſenſus doloris in inteſtinis craſſioribus terebrans & perforans, præſertim in inguine ſiniſtro, ubi colon anguſtius eſt, ab umbilico deorſum maximè delatus, hypogaſtrii inflatio ac diſtenſio, fæcum ac flatuum ſuppreſſio, nauſea, ructus, vomitus, dyſuria; quæ certiora evadent ex antecedentium* ἀναμνήσει, *& conſequentium* ἀποδείξει. Diſtinguitur, *à* Nephritico, *quod magis pungat, amplum ſpacium occupet, poſt cibum propter compreſſionem ventriculi intendatur, minus dorſum & crura affligat, vagetur, & nullas in urina arenulas oſtentet. Ab* Uterino, *quia hic menſiũ fluxu ſubſiſtente plærumq; accedit. Coxis & inguinib. tantum communicatur.*

Curatio *eſt* Feſtinanda, *quia dolor om-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nes vires ac ſpiritus diſſolvit, & partes principes in conſenſum trahit. Parvæ ſpei, *ſi vomitus eſt creber, & potus retineri nequit, ac nihil vel parum excernitur. ſi in abſceſſum inteſtini coli mutatur. ſi in dorſi dolores, materiâ quæ in hypochondriis continebatur fuſa, & in ſpinam delata abit, & malignitate contractâ, Epilepſiam gignit.* Perficitur, I. Cauſarum, *de quibus in Differentiis agemus*, ablatione. II. Doloris mitigatione *ſi nimis vehemens eſt. Ubi* nota. *Clyſteribus anodynis commodiſſimè agi.* Externorum *frequentiorem uſum, ſi aliqua præceſſit evacuatio eſſe poſſe.* Narcotica *nec viribus fractis, nec in cauſa frigida locum habere.* Compoſitorum *quàm ſimplicium tutiorem uſum eſſe. Securius eadem per alvum infundi, quàm ore ſumi.* Appropriatorum *nunquam obliviſcendum, ut ſunt* inteſtina lupi *exſiccata & pulverizata*, teſticuli equorum pulvis Quercetani *ex Tunicæ interior. ventriculi gallinæ & ſtercoris albi ejuſdem ana unc. ſ. pulveris pelliculæ interioris quæ in putaminibus ovorum reperitur, dr. ii. ſ. Herniariæ, Cinnamomi ana ſcr. iv. Nucleor. meſpilor. dr. ii. ſemin. Aniſi, fœniculi ana dr. j. Compoſitus, doſi à dr. ſ. ad. j. ad ſummum cum vino albo, &c. Ad* præſervationem *præſcribit Crato*, I. Clyſterem

e

ex decocti veronicæ in juſcul. gallin. ℔ *.j. addendo vini Malvatici* ℔ *.ſ. Myrrhæ. dr. ſ. confectum.* 2. *Extra; oleum Myrrhæ.* 3. *Poſt cænam tribus horis* ſc. j. Zedoariæ *inciſæ.* 4. *Singulis menſibus manè ante cibum* Theriacæ *ſcr. j. Vide plura in Practicis.*

Differentiæ *vel à parte ipſa, vel à cauſis ſumuntur.*

I. *Alia eſt* Totius inteſtini, *in qua dolor eſt circa utrumque ilium & infra ventriculi propè umbilicum regionem, quæ etiam eſt periculoſa. Alia* Partis, *in qua, ſi* Principium *urgetur, dolor in ilio dextro affligit: ſi* Medium, *in ſiniſtro ſe oſtendit: ſi* Finis *umbilici regio à ſiniſtro proxima dolet. minus periculi propter clyſterum acceſſum oritur. ſed nota, interdum iliū cum dolore ſuper umbilicum in hypochondriis affici.*

II. *Alia eſt à* Morbis, *ut* 1. Vermibus, *quorum ſigna & Curationem vide ſuo loco.* 2. Inflammatione inteſtinorum, *quæ ſuperius deſcripta eſt, & eſculentis ac potulentis calidioribus irritatur.* 3. Calculis *de quorum cura alibi.*

Alia ab Humoribus, 1. Craſſis & viſcidis *inter inteſtinorum tunicas hærentibus, quæ ex eo* Cognoſcitur, *quod dolor pali infixi ſpeciem, ob tunicarum violentam eo loci diſtenſionem, exhibeat, nec ructibus vel flatibus emiſſis demulceatur, & ipſum inteſti-*

num, quod à pituita vitrea ſit, corrodatur. Oriuntur *inprimis in illis qui crapulæ & otio deditiſunt, & in quibus bilis, expultricis ſtimulus ad ea loca non defluit. In* Curatione. *nota.* 1. *Clyſteres fortiores à principio injectos & iteratos, quòd materiam agitent ſed non educant, nocere magis quàm prodeſſe.* 2. *Non utendum in attenuatione inſigniter calidis, ne materiâ ſubitò reſolutâ, flatus multiplicentur.* 3. *Ad attenuandum & diſcutiendum valere* Oleum Zedoariæ *à gutt. iii. ad ſcr. j. ſæpius exhibitum,* marrubium album, decoctum veronicæ, *oleum* Corticum aurantiorum *ad gutt. iv. cum vino exhibitum.* 4. *Si dolor perſeveret, ad ſicca fomenta transeundum, quibus id quod liquatum & attenuatum erat, exſiccetur & diſcutiatur.* 5. *Ab* Agarico *ob metum vomitionis, quæ tum minimè tuta, abſtinendum.* 6. *Vbi mitiora purgantia prodeſſe nolunt,* Eſſentia trochiſcor. alhandal, *cum vino malvatico deſtillato extracta, &* Spiritus vitæ aureus *Rulandi ab unc. ſ. ad unc. j. ſ. ad ſummum, exhibenda.* 7. *Ab* Opiatis *in totum deſiſtendum.* 11. Acribus & bilioſis *in tunicis & vaſis hærentibus, qui* Cognoſcuntur, *ex dolore acuto, ſiti, oris amaritudine, vigiliis. licet à primo clyſtere fæces ejiciuntur, poſtea tamen nihil ferè evacuatur,*

tur, ſæpè conjunguntur febres tertianæ, duplices, nothæ. In Curatione *nota.* 1. *Colicam ab iſtis cauſis diuturnam eſſe, & multis recidivis ægrum affligere ſolere.* 2. *Humores iſtos ad articulos miſſos arthritidem, ad dorſum, dorſi dolores, ad nervos paralyſin excitare.* 4. Extracto Rhabarbari, *vel* hierâ picra, *cum refrigerantibus, ne caliditate officiant, miſtis, optimè deturbari.* 5. *Si dolores poſt evacuationem durarint*, malvaticum *cum ol. amygdalorum dulcium bene exhiberi.* 6. *Lac calidum in clyſteribus etiam exhiberi cum melle mercurialis poſſe.* 7. *In Diæta*, cucurbitæ fructus, *naturali quadam proprietate ei adverſari.*

III. *Alia eſt à* Fæcibus, duris & retentis, *de quibus ſuperius, & in quibus, in principio, ab omnibus purgantibus per ſuperiora exhibitis, ne excrementa moveant, abſtinendum.*

Alia à Flatibus in cavitate contentis, *exitu carentibus, qui* Cognoſcuntur *ex ventris tenſione, rugitu, murmure, quæ in flexu ſiniſtri lateris ſe produnt.* Oriuntur *inprimis à cibis fermentationem humorum producere aptis, quales ſunt, fructus fugaces, uvæ, muſtum, cerevifia recens vel fæculenta &c.* In Curatione *obſerva.* 1. *Curam à clyſteribus Anodynis & emollien-*

tibus inchoandam eſſe. 2. Si hi nil proſint, laxans aliquod ex Manna, oleo amygdal. dulcium, & aliis in juſculo pingvi exhibendum. 3. Hinc, diſcutientibus utendum. Laudantur intra, Clyſter ex vini Malvatici & ol. Nucum ana unc. iii. Aquæ vitæ unc. j. ol. Iunip. & Rutæ deſtill ana dr. ii. compoſitus & calidiſſimè applicatus. Mixtura ex ſpiritus vini & ſpir. nitri ana dr. ſ. vel ſcr. ii. in aqua communi tepidè exhibita. Tincturæ cortic. aurantiar. cum ſpiritu vini extractæ cochlear unum. Sperma ceti cum ol. amygdal. dulcium. Extra Gummi tacamahacæ & carannæ umbilico impoſitum, Balſamus Antapoplecticus, cum gr. j. vel altero Zibethi, &c.

IV. Alia eſt Exquiſita, de qua hactenus dictum.

Alia Notha, cujus cauſa vel in peritonæo, vel in membranis, quæ abdomini ventriſque partibus obtenduntur, hæret. Cognoſcitur exinde quod dolor ſit graviſſimus, & admodum diuturnus, ac neq; clyſteribus, nec medicamentis, neq; fomentis, neq; iis remediis, quibus, qui verè ſunt colici dolores, deliniri poſſit, & quod diuturnis febribus, aliiſq; bilioſis morbis, quorum eſt difficilis ſolutio, ſuccedat. Natura quippe criſin noxiique humoris depulſionem in alvum moliⁱta, quum nuſquam vacuandi viam prom-

pta

ptam & expeditam nanciſcitur, illum è venis & viſceribus in membranas ſæpe avertit, ubi dolores exſurgunt priore morbo graviores. Obſervatum à Fernelio, & continuas & tertianas, ſæpius quartanas febres hiſce doloribus finiri, qui diu circuitu certo exacuebantur, paremque acceſſionum ordinem retinebant, Vide de ea Mathęum Martini in de morbis Meſenterii.

V. Alia eſt quæ ad pareſin tendit, quam Palmarius Syrupo ex vini albi unc. vi. Aqua Roſar. unc. ii. pulver. Alarbazi, ſeu Antim. præp. dr. j Cinnamomi electi dr. j. ſ. per noctem infuſis, & per inclinationem colatis, additis ſaccari unc. viii. compoſito, doſi ab unc. ſ. ad j. poſt hauſtum juris pulli, tollere ſolebat.

Alia quæ eo non tendit, de qua hactenus.

ARTICVLVS III.
De Alvi Retentione.

ALvi retentio eſt fæcum vel nulla, vel pro ratione aſſumptorum admodum parva dejectio.

Signis opus non eſt. Cauſæ in Differentiis exponentur. Curatio non eſt Negligenda. Inde enim vapore caput tentatur, univerſum corpus ingraveſcit, ventriculi concoctio impeditur, & appetitus dejicitur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

lumbi imbecilles gravatis ſcil. renibus, excitatoque in eis præternaturali calore, redduntur. Movetur *interdum alvus ſternutatione & tuſſi; interdum ſi æger nudis pedibus humi obambulet, &c.*

Differentia *à fæcibus & inteſtinis ſumitur.*

I. *Alia eſt* Vitio fæcum, *quæ, vel* non ſunt, *propter inediam & ciborum euchymorum uſum. Vel* non ſtimulant, *ſeu* propter *minorem quantitatem* : *ſeu* propter *bilis, quæ vel ad alias partes, ut in ictero, delata eſt; vel ex cibis frigidioribus non gignitur, carentiam. Vel* Duræ ſunt, *ſeu* propter *inediam & calidum corporis habitum; ſeu* propter *diutinam cohibitionem, quâ fit, ut continenter ſicceſcant, & meſenterii venæ aliquid ſucci exſugant; ſeu* propter *cibum craſſiorem, viſcidiorem, adſtringentem, prima menſa ſumptum, non dilutum, majore hepatis & renum calore: &* tum *Partium iſtarum ratio habenda eſt. Emollientibus agendum. Probatur* linimentum, *quod ex ol. amygdal. dulc. recent. pinguedin. anſeri. butyri majal. ungu. dialtheæ ana dr. ii. Colocynthid. gr. xvi. ſalis ſcr. j. ſ. ſpecier. hieræ ſimpl. ſcr. j. Diagridii gr. iv. componitur, ſi eo umbilicus inungatur.*

Alia vitio inteſtinorum, *quæ, vel* non ſentiunt, *ſeu* ob *diuturniorem aſſuetudinem:*

nem: ſeu *ſtuporem; qualem infligunt veternus, paralyſis, apoplexia;* ſeu *pituitæ tunicis adhæſionem. de qua in colica. Vel* non dimittunt *ſeu* ob *viarum anguſtiam, ab inteſtinor. obſtructione, de qua ſuperius, vel meſenterii aut viſcerum inteſtina prementium tumore;* ſeu *muſculorum abdominis vitiis;* ſeu *retentricis ex moderata ſiccitate robore.*

ARTICVLVS IV.

De Alvi fluxu.

PVNCTVM I.

De Lienteria, & Cæliaca.

ALvi *fluxus ſunt*, Lienteria, Cæliaca, Diarrhæa, Dyſenteria, *&* Epaticus fluxus. Lienteria eſt nimis celer, alimentorum ea forma qua aſſumta ſunt, per alvum excretio, vitio retentricis & expultricis ventriculi & inteſtinorum proveniens.

Signa *ſunt evidentia, ſive conſiſtentiam, ſive colorem, odorem, & cæteras aſſumptorum qualitates ſpectes.*

Cauſam *in definitione in Retentricis & expultricis vitia conjecimus, de quibus inferius in Differentiis.*

Curatio, *eſt* Feſtinanda, *quia hoc ſymptoma à magna caloris nativi proſtratione, & to-*

& toni ventriculi debilitatione provenit. Difficilis eſt, ſi acutis & chronicis morbis ſupervenit, quia vires ſunt dejectæ. Reſpicit. I. Cauſam quæ auferenda. II. Symptoma, quod ſiſtendum, per adſtringentia & ventriculum ac inteſtina roborantia.

Differentia à Cauſis ſumitur.

Alia eſt vitio Retentricis *quam lædunt.* I. Refrigeratio inteſtinorum, *quam infert.* I. Immoderatus frigidæ potus, *præſertim cum corpus æſtuat, aër auſtrinus nimis humidus, intenſe frigidus in raræ texturæ corporibus præſertim, &c.* 2. Intemperies frigida, *quæ à pituita ſeu ibidem genita, ſeu aliunde miſſa, oritur, rugas inteſtinorum obducendo, eadem lubrica & laxa reddit, calorem obtundit, & venarum meſaraicarum oſcula obturat. In hac plærumque Cœliaca præceſſit. diuturnæ, ructus acidus, qui prius non fuit, ſuperveniens, bonum ſignum eſt.* Curatio. *Exigit materiæ ſeu per vomitum, ſeu per alvum deturbationem, cui* Myrobal. Chebulæ, Citrin. Tamarindi, Rhabarb. *inſerviunt. Ejuſdem per ol.* maſtichin. deſtill. abſynth. mentham. *&c cohibitionem.* I. *Ventriculi roborationem. Diætæ uſum, in qua vinum locum habet.* 3. Laxitas, *ab oleoſorum pinguium & emollientium diuturno uſu. unde mollificatio nimia pylori; quo pertinet & reſo-*

reſolutio nervi ſextæ paris villos interioris tunicæ conſtringentis. 4. Aliena qualitas *inuſta, & quidem* vel *à perverſa cœli conſtitutione, quod fit in populari lienteria:* vel *fungorum, melonum, cucumerum &c. intempeſtivo eſu.* 5. Cicatrix denſa & lævis, *qualis magnæ Dyſenteriæ & ulcerationi profundæ ſuccedere ſolet, quæ denſitate ſua obturatis meſaraicis diſtributionem, lævitate retentionem præpedit. Hæc acrium rerum comeſtione, attenuantib. & abſtergentibus validis,* ſinapi, cœpis, alliis, melle roſac. oxymel. ſcillitico, *admixtis parum adſtringentibus veluti defricanda & abſtergenda eſt.*

Alia vitio Expultricis *quæ irritatur.* 1. *Ab* ulceroſa diſpoſitione *ſuperficiei inteſtinorum & ventriculi aphtharum inſtar inſidente.* Cognoſcitur *exinde, quod cœliaca non præceſſit, ſenſus morſus & dolor ventriculo ineſt.* In Curatione, *ſi vẽtriculus peccat, vomitaria vitentur, alvus lenientibus cum adſtrictione quadam laxetur. pinguia vitentur. Si inteſtina ſunt affecta, vomitus prodeſt.* 2 *Ab* humoribus *acribus, ſive ibi genitis, ſive aliunde, ex jecore præſertim allapſis.* Cognoſcitur, *ut ſuperior diſpoſitio.* Curatio *eſt* Ardua, *ſi eſt diuturna, quia in dyſenteriam tranſit. ſi ſit cũ difficili ſpiritu & lateris punctura, & humor*

mor ex cerebro ſit delapſus, ita ut pars ejus in thoracem decubuerit, quia in tabem deſinit. ſi longa cum torminibus, lumbricis & doloribus, quia iis ſolutis comitem habet intumeſcentiam. Acredo demulcetur decocto hordei, cichoraceis & aliis refrigerantibus. Si diu perſeveret Rhabarbarum in aqua roſarum præparatum, efficax eſt. 3. A veneno hauſto, & tum Alexipharmaca ſunt admiſcenda. Commendatur, ſuccus dictamni cum ſyrupo granatorum.

Cæliaca eſt celer eſculentorum & potulentorum ex ventriculo ad inteſtina ttanſitus, quo illa chyli aut cremoris ſpecie profluunt.

Signa ſunt evidentia. Tranſitus ille ſex vel octo horas poſt cibum fit, ita ut tenuiores quidem & ſubtiliores alimenti partes alterentur & concoquantur, & ſic corpori in alimentum cedant; corpus tamen quia non ſufficienter nutritur, contabeſcat. pulſus eſt frequens & calor tanquam febris affligeret, dejecturis leviculæ animi defectiones obrepunt. ante eruptionem abdomen diſtenditur, venterque prominet.

Cauſa ipſius præcipue eſt mala chyli diſtributio, quam peperit, vel Meſenterii, lienis, hepatiſve obſtructio, & tum, chylus excernitur albus, obſtructiones ſunt aperiendæ. Vel trahentis in epate facultatis imbecil-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

becillitas : & tum, *chylus colore ſubrufo nonnihil tinctus eſt, hepar eſt roborandum. Vel* alimentorum *fugacium & potus immoderata* copia. *Hinc enim multa illuvies ſucceſſu temporis congeritur, aucta in illis partibus corrumpitur. copia vel qualitate expultricem ſtimulat.*

Curatio *cauſas reſpicit, ut diximus, vacuato humore omni ſupervacuo, profluvium ſpontè conquieſcit, interdum eodem quo cæperat die, interdum poſtero.*

PVNCTVM II.

De Diarrhæa.

DIarrhæa eſt immoderata, frequens, ac diuturna alvi dejectio, qua humores excrementitii & ſynceriores quantitate vel qualitate expultricem ventriculi & inteſtinorum ſtimulantes, ſine phlegmone, lienteria, exulceratione, teneſmo, aut vehementi doloris ſenſu, profluunt.

Signa *non eſt quod tangam, ſunt enim in definitione expoſita.*

Cauſa *eſt omne id quod expultricem ventriculi & inteſtinorum vim, præter naturam irritat ac intendit; retentricem contra debilitat ac deſtruit, ſive id per ſe ſive per conſenſum fiat.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi mulieri prægnanti*

gnanti accidat, quia alimentum fœtui ſubtrahit, ligamenta per concuſſum laxat, & tetrorum vaporum elevatione abortum infert. Facilior, *ſi vomitus ſupervenit, quia materia ab inferioribus ad ſuperiora revellitur, ſi poſt ophthalmiam accidat, quia materia à ſuperioribus ad inferiora revellitur. ſi Leucophlegmatia detento etiamſi ſit fortis, ſupervenerit, morbi initio, integris viribus ac ſalvis viſceribus, quia materiæ morbum facientis à toto habitu, per alvum fit evacuatio.* Non ſtatim tentanda, *ſi qualia oportet purgentur, confert & facilè ferunt, ſi febris abeſt. Sæpe enim uno die vel pluribus fluere alvum pro valetudine eſt, ſi intra ſeptimum diem id conquieſcat. ſi præſumatur ex conditionibus eſſe critica.* Peragitur. 1. Materiæ *ipſius* evacuatione, per Rhabarbar. *in ſubſtantia*, Mechoacannam, Tamarindos, Myrobalanos, *& ſyrupum* roſar. ſolutivum. II. Revulſione, *quæ per venæſectionem, vomitum, frictiones ligaturas, urinas, ſudores perficitur.* III. Adſtringentium uſu, *ex quibus, ſi ſimplicia ſpectentur, præcipua ſunt. Radices* Tormentillæ, plantaginis, caryophillatæ, prunorum Sylveſtrium. *Folia* plantaginis, lyſimachiæ, burſæ paſtoris. *Semina* portulacæ, naſturtii toſti. *flores* Roſarum balauſtia. *Ligna*, ſantalum rubrum. *Aromata*,

Nux

Nux moſchata. *Mineralia*, Terra ſigillata, Bolus Armenus, Cryſtallus, &c. *Si compoſita, ſunt, Tragæa* granor. actes *Quercetani Pharmacop. c.* 21. Oſſa hominis calcinata, Terra dulcis vitrioli, Crocus Martis, Cornu cervi uſtum, Theriaca recens, conſerva roſarum antiqua, Diaſcordium Fracaſtorii, Sperniolæ compoſitum, *& ſi fluxus ſit nimis vehemens*, Philonium Romanum, *&* Laudanum opiatum. IV. Diæta, *in qua locum habet aqua* chalybeata. *Emulſio* amygdal. dulcium *in aqua tormentillæ, vel decocto* folior. quercus, *pulvis diatragac. in ovis ſorbilibus &c.*

Differentiæ *Diarrhææ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* ab Externis, *ut medicamentis purgantibus hypercatharſin cauſantibus, quæ ſiſtitur* radice filipendulæ *in vino exhibita, lacte chalybeato per clyſterem infuſo*, laudano opiato: *venenis, cui alexipharmacum opponendum, ſmaragdi inprimis præpar. grana aliquot, in aqua conveniente. Alia* ab Internis *de quibus infra.*

II. *Alia eſt* à Toto, *quæ eſt vel cum febre, vel ſine febre, ut ſequente differentia dicetur. Alia à* parte aliqua, *quam Differentiâ quintâ vide.*

III. *Alia eſt* cum febre, *materiâ fluxum excitante à toto tranſmiſſa, quæ* Cognoſci-

gnoſcitur *ex eo, quod cruda admodum hu-
mida & aquoſa, vel frequenter & paula-
tim, vel multum & confertim cum ſtrido-
re ejiciantur, & febris ſigna adſint.* Cu-
ratur, Difficilius, *ſi in morbo diuturno cum
cibi faſtidio ſyncera, id eſt quæ nullam hu-
miditatem aquoſam permixtam habent,
dejiciantur, quia exuſtionem humiditatis
nativæ à calore debili indicant. ſi cum ſtri-
dore crebro & nimium excernatur, quia
ille crudam vitioſorum humorum dejectio-
nem indicat; iſtud, quia frequens deſidendi
labor inſomniam facit; hoc quia periculum
defectionis imminet: ſi craſſa, alba, viri-
dia, crocea, ſpumantia deponuntur, quia
cruditates, impeditum fluxum, bilis flavæ in
inteſtinis copiam, ſpiritus flatulenti cum
humore commixtionem demonſtrant.* Nul-
lo interdum modo *ſi dejectio ſit nigra, pin-
guis, livida, æruginoſa & fœtida.*

Curatio *iiſdem adminiſtratur ut ſupra
habita febris ratione.*

Dividitur *dupliciter.* 1. *Vel eſt* Critica,
quæ ſinenda & promovenda, vel Sympto-
matica tempore, *quam natura à materiæ
copia vel qualitate ſtimulata ante coctio-
nem, ſed cum virtutis robore inſtituit, quæ
nec ſiſtenda nec promovenda, nec interdum
naturæ relinquenda, ſed materia evacuan-
da, revellenda, alteranda. Vel* Symptoma-

tica

ica planè, *quæ à facultate à cauſa morbifi-a irritata, illaque quaſi invita fit, cui per ſuperius enumerata remedia occurrendum.*

1. *Vel eſt* Colliquativa, *vel* Non, *de quibus vide ſequentem Differentiam.*

Alia eſt ſine febre, *quæ* Cognoſcitur *ex eo, quod humor raro ſub propria forma ſed mutatus excernatur, & quod nimia cibor. corruptorum, ingeſtione, vel aliis cauſis proficiſci, nullis ſignis indicetur, partis alicujus ſingularis affectæ nulla ſigna adſint.*

Fit aliquando, *quando ſeroſi humores leucophlegmatiæ cauſa per alvum excernuntur; vel quando hominibus ſanis, quibus ſerum in venis plurimum redundat, frigus autumni nocturnum aut matutinum, altius in corpus penetrans, à vaſis exterioribus, ſeroſos humores verſus interiora, & in majores venæ cavæ meatus repellit; qui tandem ad viſcera delati, & ad meſenterii ramos repentes, in inteſtinorum cavitatem confluunt. De Curatione nota. Medicamenta rectius* in ſolida forma *exhiberi.* Vomitoriis, *oleum immiſcendum non eſſe. Incraſſantibus & abſtergentibus ſimul agendum. ſeroſitatem per* ſudores *optimè diſpelli.*

IV. *Alia eſt* Colliquativa, *quæ alias fluxus colliquativus vocatur, quæ* Cognoſcitur

ſcitur ex eo, quod excrementa ſint plærumque vario colore prædita, plærumque fætida, aliquando pinguia & viſcoſa, quod adſit febris vel ardens, vel maligna, vel hectica, corpus ſtatim præter modum extenuetur, &c. Accidit in febribus ardentibus, hecticâ, phthiſi, inflammationibus, in quib. à calore ingenti non ſolum humores in venis, ſed & proximum partium alimentum colliquatur, & ſi tenuius eſt, diſſipatur; ſi craſſius ad ventrem confluit. Curatio eſt ut plurimum fruſtranea, in hecticis præſertim, & phthiſicis, quibus capilli defluunt. Refrigerantibus humectantibus, & nonnihil adſtringentibus agendum, quæ non tam extra quàm intra adhibenda, ne caloris præter naturam effluxus impediatur.

Alia Non colliquata, *de qua terti Differentiâ.*

V. *Alia eſt* ab Inteſtinis, *quando ma teria Diarrhæam ferens in iis exiſtens, & tum in* Cauſa *ſunt.* 1. Vermes *interdum quorum ſigna præſtò erunt, & ſuis medica mentis pellentur.* 3. Venarum meſaraica rum, *ut chylum non attrahant, qui ibide collectus, inteſtina copiâ ſuâ ſtimulat* ob ſtructio; & tum, *chylus albus excernitu atrophia, ſi fluxus diu duret, conſequitu Aperientib. maximè agendum eſt, & qu dem eis quæ ſimul epati ſunt utilia, nec a vum irritant.*

Al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia à Cerebro, *quod pituitam inſipidam vel ſalſam in inteſtina, noctu inprimis, ægro ſupino dormiente, mittit, quæ vel lubricam ventriculi & inteſtinorum tunicam facit, vel cibis commixta concoctionē labefactat.* Cognoſcitur, *ex eo, quod ſigna infirmitatis cerebri adſint, & balbis maximè propter humiditatem familiaris ſit. In* Curatione *vitandi* gargariſmi *& maſticatoria ne materia Catarrhi in ſtomachum trahatur.* Veſicatoria *ad primam & ſecundam cervicis vertebram apponi poſſunt.*

Alia à Ventriculo, *quæ* Cognoſcitur *ex ſignis affecti ventriculi.* Oritur, *vel à* cibis corruptis, *ſeu per ſe;* tum, *quia natura valdè irritatur, reliqui in corpore humores concitantur, mala diſpoſitio ventriculo inducitur. Diarrhæa periculoſa eſt: ſeu propter aſſumendi modum, &* tum, *minus eſt periculi. Vel ab* humoribus *ob vitiatam concoctionem* excrementitiis *ibidem collectis, qui interdum etiam aliunde mittuntur, ab hepate propter malitiam non attrahuntur, & expultricem ad excernendum ſtimulant.*

Curatio *nihil ſingulare habet.*

Alia ab Epate, *quod vel* obſtruitur, *aut in ſima parte, ubi deobſtruentibus agendum; aut in gibba, & tum Diuretica proſunt. Vel* bile nimis abundat, *& tum in-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

temperati epatis ſigna aderunt. In Curatione, *laudatur ratione adſtrictionis* Caſeus antiquus, *comminutus, aqua aliqua refrigerante & adſtringente ablutus, & in ſartagine toſtus. Diuretica ne ſint acria.*

Alia â Liene, *qui humorem melancholicum collectum, vel aliunde acceptum deponit, ita ut dejectio picis inſtar interdum nigra ſit, propter ſanguinem ex aperto in hypochondriis vaſe in inteſtina effuſo, ibique in nigredinem exuſto*; & tum, *Lienis affecti ſigna adſunt. Sanguis extra vaſa elapſus & concretus, ſi ſiſtatur, lipothymiam & alia gravia mala infert. Scorbuticum malum interdum concurrit. Ne humor mordax inteſtina exulceret, clyſteres detergentes & temperantes ſæpe injici debent.*

Alia ab Utero, *quando humores & menſes detenti ad epar deducuntur, inde ad inteſtina.* Tum, *periodi interdum ſervantur. Ratio menſium in Curatione habenda eſt.*

PUNCTUM III.

De Dyſenteria.

DYſenteria eſt alvi frequens cruenta & purulenta, cum dolore ventris, & inteſtinorum exulceratione, à materia acri, erodente, & peculiariter inteſtinis infeſta, dejectio.

No-

Nomen *Dyſenteriæ etiam Diarrhææ tribuitur, in qua humores qui excernuntur tormina inferunt, licet exulceratio abſit: & cum hac, ſi ſanguis interdum excernitur, fit id à reſeratione vaſorum potius, quàm inteſtinorum exulceratione.*

Signa *ſunt frequens alvi dejectio, quia inteſtina ab humoris acrimonia ſtimulantur; interdum continua, ſi materia ſuppeditatur, interdum periodicè de tertio in tertium rediens. Dolor ventris ac tormina præſertim excernendi tempore, & paulò ante excretionem, quæ excernuntur, ſunt modo bilioſa & varia, modo mucoſa & cruenta, modo toto genere à naturali excrementorum genere aliena. Febris interdum ſtatim in principio, interdum ubi per aliquot dies affectio duravit, propter inquietudinem & putredinem oboritur. Differentiam à* fluxu hepatico, *vide in hujus capite. Ab* abſceſſu, *ad cujus eruptionem eliquationes quaſi puris conſequuntur, differt, quod in iſto dolor pulſatilis juxta affectum locum præcedat, neque morſus neque decurſus adſint, &c.*

Cauſa *ſunt humores acres inteſtina erodentes, iiſdem peculiariter infeſti, & neſcio quid antimoniale, helleborinum, vel aliquid pulmoni marino, pulmoni, & cantharidibus veſicæ infeſtis, ſimile continentes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Hi per contagium, dyſentericum, infecti, in venas & arterias penetrantes fermentationem efficiunt, & ſimilem ſibi diſpoſitionem per μίασμα toti maſſæ ſanguineæ imprimunt, ac eandem cum aliis humoribus more purgantium concitant: pravam quoque diſpoſitionem inteſtinis affigunt, ita ut chylus præterfluens, in humorem vitioſum mutetur, nec fæces alvi naturalem elaborationem & qualitatem recipiant. Interdum occultis aſtrorum influentiis, in corporibus humanis tales redduntur. Hinc pueri lactentes, qui in aërem liberum nunquam venerunt, & lacte materno tantum alebantur, dyſenteria interdum afficiuntur. Dant *autem iis* ortum, A*quæ per plumbeos & veteres canales derivatæ.* Aër *vernus poſt hyemem ſiccam & aquiloniam pluvioſus & auſtralis, tum propter prohibitam humorum exſiccationem; tum propter vim putreſcentem in humido validam:* Calidus *& ſiccus, inde initio autumni & fine æſtatis morbus excitatur, & in calidiſſimis regionibus potiſſimum viget.* Cibi *pravi & inſoliti. hinc in Ægypto & India, quia carnibus animalium, quæ caſſia fiſtulari nutriuntur, veſcuntur, frequens.* Fructus *autumnales tum quod facilè putreſcant, tum quod eos qui putreſcunt, adſtrictione retineant. Vvarum & muſti uſus, quod fermen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

mentationem faciant, & à rubigine, carbunculo, nebulis facillimè afficiantur.

Curatio *eſt* Difficilis *in mulieribus propter mollitiem & virium dejectionem: in pueris, propter humidiora & ideò putredini obnoxia inteſtina; in ſenibus, propter magnitudinem cauſæ, id eſt humorum acrimoniam, in corpore indiſpoſito, & virium injectionem.* Dubiæ ſpei, *ſi dejectiones ſunt ſyncera, id eſt nulla aquoſa humiditate permixtæ. ſi ei effuſio puri ſanguinis adveniat, venas enim majores eroſas indicat. ſi cibi faſtidium cum febre affligat, quia ventriculo in conſenſum tracto, concoctio labefactatur, & ulceroſa aliqua in inteſtinis putredo adeſt. ſi vomitus bilioſus initio oboriatur, quia magna vis bilis æſtuantis indicatur, quæ ventrem ſuperiorem & inferiorem turbat. ſi dejectio eſt continua, vel ea ceſſante novus fluxus dilutus cruentus, inſtar hepatici, aut fœda Diarrhœa ſubſequatur. ſi cum febre, aut variis alvi dejectionib. aut epatis inflammatione, &c. invadat. ſi mulieri gravidæ accidat, nec poſt ſecundinæ & fœtus excluſionem, remittat.* Alicujus *ſi excremēta mutentur, niſi mutentur in prava. ſi ructus vel crepitus ventris ſuperveniat, quia naturam coctionē incipere indicio eſt. ſi lienoſis ſuperveniat, quia humores melancholici tranſponuntur, ubi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

bene ſanguis melancholicus, in inteſtinis concretus, ab atra bile diſtinguendus eſt. ſi maniam excipiat, quia materiam à capite ad inferiora transferri indicio eſt. Nullius ferè, *ſi ſua ſponte, nulla præcedente febri, neque concoctione bona apparente, atra bilis excernitur, quia nihil à cancro exulcerato differt. ſi convulſiones & deliria ei ſuperveniant. ſi carunculæ dejiciantur, quia nec ſubſtantia inteſtinorum regigni, nec cicatrix tam magnæ exulcerationi obduci poteſt. ſi quis ex aliquo morbo acuto relevatus, ea corripiatur, quia vires ſuſtinere non poſſunt. ſi in progreſſu morbi ſingultus ſupperveniat. ſi puſtula nigra, ſimilis orobo, poſt aurem ſiniſtram, cum ſiti magna, appareat, quia mortem in vigeſimo futuram ſignificat.*

Peragitur *Curatio.* I. Humorum *ad inteſtina ruentium* revulſione & derivatione, *ubi locum habet* venæſectio, *ſi ſanguinis adſit copia. ſi vehementer cum humoribus ad inteſtina ruat. ſi vel ſit vel metuatur inflammatio. ſi febris continuo affligat. ſi calidum epar materiam ſuppeditet.* Nota tamen, *paulatim eſſe evacuandum, tempeſtivè & intra primos dies ne vires dejiciantur. medianam vel epaticam anguſto foramine ſecandam: malleoli ſi evacuatio ſolita ſubſiſtat tundendam.* II. Humorum

morum erodentium evacuatione, *ita ut ferociora, quia humores ad inteſtina movent, vitentur. purgatio ab initio antequam major exulceratio ſequatur fiat, & ut humor tollatur, ſæpiſſimè.* Laudantur, *ſyrupus* roſarum ex infuſione roſarum pallidarum *paratus*, Myrobalani, Tamarindi, Rhabarbarum *in infuſo ſine toſtione primò, mox toſtum, ſi paulò adſtringendum*, Mechoacanna, *cujus uſu frequentiore alvus ſiccatur. Decoctum* Myrobalanorum, *quod apud Sennertum vide.* III. Humorum eorundem abſterſione, *per clyſteres, ex hordio, vitellis ovi, melle roſato, ſaccaro, & aliis, prout exulceratio major eſt vel minor factos.* IV. Doloris mitigatione, *cui inſerviunt*, Lac vaccinum *modò corpus ſit purgatum; & febre præſente, cum aqua plantaginis miſceatur, vel cum ſilicibus decoquatur, cum vitellis & mucilagine ſeminum cydonior. per clyſterem injectum.* Thapſus barbatus, *ſævum hircinum eidem inditum, clyſter ex* capite vervecino, *apud Sennertum deſcriptus.* V. Fluxus adſtrictione, *per medicamenta in Diarrhæa relata, quibus adde* ſorba *cruda, ſi fluxus eſt deſperatiſſimus*, Nucem moſchatam *in cinerib. toſtam, ſi febris abeſt*, Decoctum argillæ furnariæ *in lacte chalybeato*, Theriacam recentem, *ſi inflammatio abſit. Pul-*

viſculum ſtercoris canini *per triduum oſſibus nutriti, cum lacte caprillo hauſtum.* Laudanum opiatum. *Iſta verò ita adhiberi debent, ut, modò calida modò frigida dentur. Refrigerantibus calida concoctionem juvantia miſceantur. Omnia in parva quantitate, ne fluxus ſubito ſiſtatur: ſæpius, quia diu in inteſtinis non hærent, exhibeantur.* VI. Mundificantium, ulcus cavum implentium *&c. uſu, in quibus obſerva, cum detergentium uſu dolor exaſperetur, reddito clyſtere, alium ex lacte injiciendum eſſe.* VII. Topicorum applicatione, *de quibus* notandum. *Adſtringentia in macilentis potius, quàm obeſis valere, cum in his penetrare non poſſint. Nec facultate nec actu admodum frigida eligenda. Acetum vel vinum album tenue iis admiſcendum. Cataplaſmata in Dyſenteria à bilis acredine non valere, cum mordacitatem relinquant.* VIII. Diæta, *in qua locum habet, panis bis toſtus, lac amygdal. dulc. ſaccari farina &c.*

Differentiæ *Dyſenteriæ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Fiens, *quando exulceratio in ſuperficie tantum inteſtinorum incipit, & mucoſum quid, exiguo admodum cruore perfuſum ejicitur.* Mucus *iſte, vel eſt pinguedo inteſtinorum abraſa; vel mucus, quo inteſtina ad faciliorem excrementorum tranſi-*

tranſitum oblinuntur: vel denique pus ex ſanguine & humoribus ad inteſtina affluentibus, & ibi ab iiſdem φλεγμονώδη διάθεσιν patientibus temperie everſa ortum.

Alia eſt Facta, *quando eroſio altius penetrat, & vel fibræ pelliculæque interioris tunicæ cum ſanguine exeunt: vel fruſtula ſubſtantiæ carnoſæ de propria inteſtinorum ſubſtantia deciſæ, cum ramentis membranoſis, cruoreque plurimo, ac purulentia excernuntur, qui extremus malignitatis gradus eſt.*

II. *Alia eſt* Inteſtinorum tenuium, *in qua dolor propter ipſarum membranoſitatem acutiſſimus, alvi longior poſt tormina excretio, Cruor cum ſtercore exquiſite propter longiorem viam miſcetur, ſanguis magis nigreſcit. Medicamenta purgantia per os ſunt exhibenda. Incurabilis fere eſt.*

Alia Craſſorum, *in qua dolor eſt minor, propter ipſor. carnoſitatem; præcipue circa umbilicum percipitur, propter ſitum. alvi poſt tormina cita fit excretio. Cruor & purulenta materia alvi excrementis ſupernatant.* Nota. *plerumque inteſtina craſſa attingi. attactis medicamenta optimè per clyſteres exhiberi. interdum ventriculum & partes vicinas in conſenſum trahi. interdum ventrem è regione ulceris & foraminis ob communicatam illi putrefactionem perforari.*

III. *Alia eſt* ab Externis, *nempe aut* venenis, *cujus curatio peragitur, vomitu. Obtundentibus dum vellicant, ut, lacte, Oryza, juſculis pinguibus. Antidotis, præcipue* Smaragdo præpar. *ad gr. vi. ſed per decem horas à cibo abſtinendum & ſudandum. Aut* Pharmacis purgantibus *vehementioribus; & tum, ſi Curationem ſpectes, prodeſt poſt abſtergentia Lactis tepidi potus, Theriaca recens &c.*

Alia ab Internis, *de quibus inferius.*

IV. *Alia eſt* Epidemia & maligna, *in qua Alexipharmacis agendum, inter quæ* C. C. *Terra ſigillata*, Corallia, Sapphirus, Scordium, pulvis Bezoardicus aureus. *purgantibus eadem miſceantur.*

Alia Non Epidemia, *cui ſuperiora applicentur.*

V. *Alia eſt à* Bile flava, *à qua plærumque incipit, quæque nunc in ventriculo, nunc in inteſtinis gignitur, nunc ex veſicula, venis meſaraicis, toto corpore ejicitur.*

Alia à Bile atra, *quæ ſi ratione* κρίσεως *febrilium morborum excernatur, curari poteſt. nonniſi præmiſſa temperatione purgari, & quidem lenioribus debet.*

Alia à Bile praſinâ & æruginosâ, *quæ quamvis exſurgente natura ejiciatur, tamen non ſtatim.*

Alia à Pituita ſalſâ, *quæ interdum in* capite

capite à calore majore, interdum in ventre producitur: ad inteſtina delata & lentore ſuo ipſis diutius inhærens ea exagitat, tandem exulcerat. Difficulter curatur. Agarico & Mechoacanna *benè extirpatur.*

PUNCTUM IV.

De Fluxu alvi ſanguineo & Epatico.

F*Luxus alvi ſanguineus*, Cognoſcitur, *tum ipſo viſu, tum ex eo quod ſine dolore & exulceratione excernatur.* Oritur. 1. *Ob* copiam, *profectam*, vel *ab intemperie hepatis calida; & tum, plethoræ ſigna aderunt, excernitur ſine dolore, & corporis extenuatione, urina eſt tenuis, ſubaurea, ſitis urget, tam ob abſumptionem humidæ ſubſtantiæ, quàm ob epatis caliditatem. In Curatione, victus imminuendus eſt. Epar per cichoracea, lac chalybeatum, &c. corrigendum. ſi bilis admiſcetur, evacuanda.* Vel *à membri alicujus præcſione, & tum, ſanguis ordinarie mitti debet.* Vel *ab Evacuationis conſuetæ ſuppreſſione; & tum, frictionibus agendum, ſuppreſſio aperienda.* 11. Ob ruptam vel apertam venam, *quod* Cognoſcitur, *ex eo quod vomitu etiam effundatur. aliquis vehemens caſus præceſſerit. lipothymia ob putredinem in ventriculo inducatur. Curatio eſt difficilis.*

Fluxus hepaticus, *eſt vel* Exquiſitus, *qui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ex eo Cognoſcitur, *quod, id quod exit, ut lotura carnis animalis recens mactati dilute rubeat, non concreſcat, frequentius effluat, non tamen tanta crebritate, ut in dyſenteria; ſine mordicatione, nec tamen ſine dolore gravante, palpebræ inflentur, pedes tumeant, excrementa ſint cruda.* Oritur *ab imbecillitate* Epatis *& calidi innati in eo defectum, à cauſis diſſipantibus vel ſuffocantibus.* Curatio *feſtinanda, quia morbus ad cachexiam, hydropem & tabem ducit.* Difficilis *eſt incipientis & in juvenibus.* Nulla ferè *inveteratæ, & in ſenibus. ſed & illis, quibus ſputum cruentum, ſubpallidum, ſive bilioſum meracum, obvenit.* Excludit *purgantia, & ſolis medicamentis alterantibus, cibis miſtis, (commendantur epata gallinar. teſtes pullor. anſerum) perficitur. Vel* Spurius, *in quo ſanguis* aut *eſt acris ob permiſtionem bilis:* Aut *craſſus ob diuturnam in hepate vel alibi moram:* Aut *Fæculentus, ob epatis limoſitatem, quod lien partes fæculentas non attrahat.*

TITV-

TITVLVS IV.
De Recti inteſtini affectibus.
CAPVT I.
De inteſtini recti morbis.

INteſtini recti morbi ſunt, Inflammatio, Verrucæ, Rhagades & Fiſtula.

Inflammatio, *quæ fit vel à cauſis violentis, vel à medicamentis & cauteriis corrodentibus*, Cognoſcitur, *ex dolore acri & lancinante, in una eâdemque ſede defixo, deſidendi cupiditate inani, & quia præ obſtruentis tumoris magnitudine nihil minimumve dejicitur*. Curatio *eſt* Difficilis, *tum quia pars acuto ſenſu prædita eſt, tum quia excrementa alvi applicationem impediunt: tum quia ob loci caliditatem & humiditatem in ulcera morbus degenerat.*

Verrucæ, *ſunt aut* Condylomata, *ſeu tumores pelliculæ ani tubercula nimirum dura & occalleſcentia, ex humore melancholico excreſcentia, tædio quàm dolore moleſtiora. Aut* Thymi *ſeu verrucæ aſperiores anguſtam baſin & latam ſuperficiem habentes, quæ in eadem facilè ſanguinem fundunt. qui ſi multum excreſcant*, Ficus *dicuntur, ſi ſanguinem fundunt, peſſimi ſunt, ſi præſertim cancroſitas accedat. Aut* Criſtæ *ſeu carnis excreſcentiæ ex præ-*

poſtera venere ortæ. Tolluntur, *vel* Cineribus ſtercoris murium, *cum vino coctis & applicatis: vel* conchyliis oblongis *juxta flumina repertis, calcinatis, & eodem modo, coctis & applicatis. Ne renaſcantur*, Cinere ſarmentorum *vitis cum aceto illiniri debent.*

Rhagades *ſeu* Fiſſuræ *ſunt oblonga ani ſine tumore ulcuſcula eaque ſuperficialia vel profunda: calloſa, vel callo carentia; humida & ſaniem fundentia, vel ſicca & cancroſa.* Oriuntur. 1. *A* fæcum duritie nimia, *quæ in exitu cutem rumpunt.* 2. *Ab* intemperie ſicca *acres humores, interdum & malignos conjunctos habente, ubi humectantia locum habent.* 3. *Ab* humorum acrium, erodentium, *& lentorem quendam ob quam parti adhærent habentium* affluxu, *& tum, pruritus & dolor acerrimus cum ardore infeſtat. Evacuantia lenia & humectantia eſſe debent. Virulentiæ, quæ ſe tetro odore & ſanie prava prodit, ratio eſt habenda. Clyſter ex* mucilag. tragac. ſemin. pſyllii ana unc. j. ſ. Butyri non ſaliti unc. iii. ſaccari rub. unc. j. ol. violar. unc. v. *laudatur.*

Fiſtulæ, *inflammationes, tumores & ulcera ani malè curata ſequuntur.* Cognoſcuntur *ex orificio anguſto, ſinu verò intus latente. Excernitur inde ſanies aliquando*

aquo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aquoſa, aliquando virulenta. Dividuntur, in eas quæ non penetrant, *ſeu in inteſtinum rectum, ſeu in veſicam, quod ſtylo immiſſo deprehenditur; quæ, ſi magnum incommodum non adferunt, decocto duntaxat agrimoniæ cum pauxillo aluminis,* mundandæ *ſunt: & foramen ſi nimis anguſtum medulla ſambuci ne ſanies retineatur dilatandum: quod, ſi* curari debent, *univerſalibus præmiſſis, eluendæ, dilatandæ, & incidendæ ſunt. Et eas quæ* Penetrant, *vel* ad inteſtinum rectum: *& tum per eas fæces alvi excernuntur, liquor immiſſus per inteſtinum exit: vel* ad veſicam; *& tum urina per eas redditur. Vel* ad utrumque, *& tum crepitus è pudendo perinde ac podice emittitur. Hæ omnes raro curantur. Inter conſolidantia laudat* Joël *pulverem* Mercurii præcipitati *inſperſum, emplaſtro communi impoſito.* Auripigmentum *præparatum, vel in oleum redactum, inſperſum, emplaſtro dicto ſuperpoſito. Si fiſtula eſt* in ſphinctere *, fæces alvi ſponte prodeunt. Vide de illis Hippocratem.*

Huc pertinet & Intertrigo, *quæ eſt* partium ano vicinarum excoriatio ob motum vehementiorem exorta. *Curatur ſævo cervino & hircino.*

CAPVT II.

De Recti inteſtini ſymptomatibus.

R*Ecti inteſtini ſymptomata ſunt*, Pruritus ani, Teneſmus, Hæmorrhoidum fluxus & eorundem ſuppreſſio.

ARTICVLVS I.

De Pruritu & Teneſmo.

PRuritus ani eſt ejuſdem doloroſa quædam titillatio.

Signis *opus non eſt*. Differentiæ *à cauſis ſumuntur*. I. *Alius eſt ab* Humoribus acribus ſalſis & viſcidis *ſphincteri adhærescentibus, qui evacuandi, podex vero decocto folior. malvæ, violar. roſarum cum aqua plantaginis & pauco alumine eluendus*. II. *Alius à fæcibus relictis, quæ decocto verbaſci benè abluuntur*. III. *Alius* à vermibus *de quibus ſuo capite*. IV. *Alius* ab Ulcere *ad quod curatio obvertenda*.

Teneſmus eſt aſſidua per alvum ejiciendi cupiditas, cum dolore, in qua vel nihil vel pauca mucoſa dejiciuntur.

Signa *non eſt quod addam. prolabitur interdum inteſtinum rectum, & urinæ ſtillicidium vel difficultas, propter vicinitatem ac conſenſum harum partium accidit.*

Cauſa *eſt quicquid inteſtini recti extremitati affigitur, & ejus facultatem expultri-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

pultricem ſtimulare poteſt : quid autem illud ſit, in Differentiis exponetur.

Curatio *non eſt negligenda, quia ex neglecto ulcus ſordidum ſæpe relinquitur, quod interdum in fiſtulam tranſit. Reſpicit Cauſas & Dolorem, qui mitigandus.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis.*

I. *A* nimia inteſtini recti refrigeratione, *qui decocto flor. verbaſci chamemeli, melil. anethi, cum ſemine lini, fœnugraci furfur. tollitur.*

II. *A* Calculo, *aut* Vermibus, *de quibus ſuo loco vide.*

III. *A* cauſa dyſenteriam inferente, *& tum eadem ferè, quæ dyſenteriæ curandi ratio. Clyſteris quantitas ſit parva, ulcus abluatur, & conſolidetur. Valet* Mucilago ſemin. Cydonior. *& pſyllii cum aqua plantag. ſolani, liquida extracta, addito bolo Armeno, vel aloë lota, per clyſterem injecta.*

IV. *Ab* humorihus bilioſis, *vel* pituitoſis & ſalſis *eidem adhærentibus, ubi habet locum clyſter ex jure* carnis vervecinæ, *cum ol. ceræ gutt. aliquot injectus. &c.*

AR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.

De Hæmorrhoidum fluxu, & ſuppreſſione.

HÆmorrhoidum fluxus eſt nimia ſanguinis per venas hæmorrhoidales dejectio.

Signis *hic affectus opus non habet. primò fluit ſanguis niger, feculentus & craſſus, & deſtillando quaſi effluit, dum podicem tergunt, dein bonus ac rutilus, tandem citrinus & pallidus. Inde crura labaſcunt, coxæ dolorem gravantem ſentiunt, faciei color vitiatur. Interdum periodos ſuas obſervat, interdum negligit.*

Cauſa *eſt quicquid vel expultricem venarum & arteriarum, jecoris vel lienis irritat; vel retentricem earundem lædit.*

Curatio *ſuppreſſionem indicat, quæ* Revulſione *per venæſectionem, &* adſtringentium *externo & interno* uſu *perficitur.*

Extra *à proprietate valent*, Cingulum ex foliis hellebori nigri, *conquaſſatis recentibus nudo corpori circumdatum, ad quod ſi puſtulæ excitentur, dolor ſuis remediis tollatur.* Spongiæ, *quæ in balneorum hypocauſtis ſub ſcamnis naſcuntur, ſi in olla nova in pulverem comburantur, & inſpergantur.* Colcothar *ſive craſſamentum illud ab olei vitrioli deſtillatione relictum, ſi eo tangantur, unâ relictâ.* Intra *commendatur,*

atur, Eſſentia Martis, *de qua apud Hartmannum. Confectio è* ſcoria ferri. *Conſerva roſarum antiqua cum bolo armeno, &c.*

Differentiæ *à partibus & Cauſis ſumuntur.*

I. *Alius eſt* Internarum, *quæ à ramo ſplenico oriuntur, per meſenterium circa colon & inteſtinum rectum extenſa, in muſculis ani & inteſtino interiore, ſociam arteriam habens, ipſa unica terminatur.* Cognoſcitur, *ex pondere circa ſedem, egerendi difficultate, clyſteribus, glandulis, aut inſtrumento, ſed & ſi cucurbita, quod Zacutus fecit, applicetur.*

Alius eſt Externarum, *quæ à venæ cavæ ramo epigaſtrico procedunt, in externas recti inteſtini partes, ani ſcilicet muſculos, diſſeminantur; duæ ſunt, arteriam ſociam ab hypogaſtrica habentes. Videntur tamen omnes inter ſe communionem habere.*

Cognoſcitur *ipſo viſu, & quia major eſt, periculoſior etiam erit.*

In Curatione *externa commodum locum habent.*

II. *Alius eſt* vitio ſanguinis, *qui vel* multus, *& tum, ſigna plethoræ adſunt. Revellendum per venæ cubiti ſectionem, vel ſi vires non ferunt, cucurbitularum lumbis, vel hypochondriis affixionem. Vel* Acris & tenuis, *& tum, magis meridionalibus accidit,*

dit, maribus præſertim qui ſanguinei. Seroſi humores, ſi vires ferunt, evacuari debent. ſin minus, refrigerantibus & incraſſantibus, inter quæ, portulaca, trochiſci de ſpodio & carabe, prævalent utendum. Vel fluit ex hepate; *& tum, aquæ in qua carnes recens mactatæ, lotæ ſunt, aſſimilatur.* Corallior. ſyrupus *prodeſt. Vel ex* ſuperioribus partibus; *& tum, ſanguis niger eſt & retorridus. Vel ex* Meſenterio, *& tum paucus, ſubalbidus & ſeroſus. Vel ex* inteſtinis, *& tum cum excrementis commiſcetur.*

Alius vitio venarum, *quæ vel* ſunt apertæ, *in quo caſu utendum* κολλητικοῖς, *ut fungo qui crepitus lupi dicitur, &c. Vſtione & ſectione, quæ tamen periculoſa, in inveteratis præſertim ac diuturnis. Vel* Exeſæ & ruptæ, *& hæc dejectio hominem in hydropem & alios morbos conjicit.*

Hæmorrhoidum ſuppreſſio eſt ſanguinis per venas ani elabi conantis interceptio, unde iſtæ in tumorem, cum dolore elevantur.

Signa *ſunt, Tumor & tubercula in capitulis venarum ani, modò dura & verrucis ſimilia, modo mollia moralia dicta, modò purpurea & uvæ granis ſimilia, dolo punctorius, modò mitior, modò gravior, di tentis venis, quarum ora tanquam ex capitulis prominent, & membranâ, qu*

ven

venarum orificiis prætenditur, intenſa & compreſſâ.

Cauſa *eſt ſanguis fæculentus & craſſus, labi cupiens.*

Curatio *eſt* Feſtinanda, *tum quia hydropem, ſi ſanguis ad epar recurrat, minatur, tum quia niſi tempeſtive ſuccurratur, ratione magnæ attractionis, & humorum affluxus, inflammationem, apoſtema vel fiſtulam inducit.* Peragitur. I. Doloris mitigatione, *qui ſedatur mica* panis hordeacei *in lacte muliebri macerata, addito ovorum vitello & croco: tollitur*, laudano *in lacte muliebri diſſoluto, & cum melle adhibito, ſed maxime* butyro, ſaccaro, ſeu anima Saturni, ſcarabeis *pillularibus in oleo lini ad conſumtionem animalculorum coctis*, cineribus ſuberis *exuſti, cum axungia capi coctis, unguento ex linaria*, de quo *vide* Hartmannum. II. Apertione, *præmiſſis univerſalibus, per hirudines applicatas; vel antequam id fiat, per unguentum ex* medulla colocynthidis *& oleo amygdal. dulcium. per ſuccum* cæparum *cum aloë miſtum, & panno aſperiori fricando applicatum, clyſteres acres plus inteſtina lædunt, quàm hæmorrhoides cient. Niſi vehementer tumeant & doleant, naturæ debent permitti.*

In Differentiis internarum & externa-

rum

rum *venarum habenda eſt ratio.* Illarum *ſuppreſſio ani expreſſione, & ſpecillo eidem immiſſo percipitur.* Harum *viſui occurrit.*

TITVLVS V.
De Meſenterii affectibus.
CAPVT I.
De Meſenterii intemperie & Obſtructione.

MEſenterii affectus ſunt, Intemperies, Obſtructio, Inflammatio, Abſceſſus & Dolor.

Intemperies Meſenterii *plærumque eſt calida & ſicca, quæ à materia ſimili oboritur, quæ vel ibidem colligitur, vel aliunde tranſmittitur.* Colligitur *vel in* venis & arteriis *ipſius, & tum, quia pectoris maximus eſt cum hæmorrhoidali arteria conſenſus, quod truncus ex quo arteria oritur, à corde deſcendens, in primo ſtatim exortu intercoſtales ramos propagat, pectoris & diuturni quidem ſentiuntur, dolores: vel etiam* in glandulis, *laxitate ſua materiam facilè imbibentibus.* Curatio *non eſt negligenda, quia hydropem ſiccum præcedere ſolet. Nihil autem ſingulare habet; hoc excepto, quod per illas arterias non ſolum primæ viæ, ſed etiam univerſum corpus ex purgari, ſive cathartica exhibeas, ſive cly-*

ſter

leres infundas, poſſit. & hæc fortè cauſa ſt, quod medicamenta purgantia umbilico pplicata alvum movent.

Meſenterii Obſtructio *eſt duplex, Alia* uando venæ lacteæ ſunt obſtructæ, *quod* Cognoſcitur *ex eo, quod fluxus alvi chyoſus & albus infeſtet, & atrophia, materia d corpus nutriendum neceſſaria denegata, nſequatur*; Oritur *id, ſeu à chylo craſſo, rudo, lento, viſcido, ex ſimilibus cibis genio; ſeu à glandularum tumore eaſdem comrimente. Alia* quando venæ meſaraicæ ntercipiuntur, *quod* Cognoſcitut *ex eo, uod materia coërcita, diſtentionis & gravitatis ſenſum excitet, arteriarum circa orſum pulſationes ſint moleſtæ, à ſumpto ibo malum incrudeſcat, & ventriculus omprimatur &c.* Oritur, *id, vel à* vapooſis *& craſſis flatibus; vel ab* humoribus cribus; & tum, *dolor eſt vehementior, nterdum, evaporatione perſeverante, maum univerſam thoracis cavitatem occuat, ut aliquid ſuffocationi ſimile præſto ſit, nterdum tumor circa os ventriculi conciatur, ructuſque inanes, ſuppreſſis iis, quæ nferiora excluduntur, producuntur.* Cuatio *peragitur.* 1. Aperientibus, *& illis uidem, clementibus, robur Epati & venriculo conciliantibus, penetrantibus, incilentibus, exſiccantibus, putredinem lenien-*

tibus,

tibus, & pauliſper ſtringentibus. non dulcibus ſed amaris, in electuariorum vel pillularum formam redactis, ſed ut liquor post hauriatur. Tartareis *niſi ſalſedo vel acredo humor. obſtet,* Oxymel *redolentibus.* II. Purgantibus *niſi flatulentia obſit, & illis lenibus, non continuis,* ὁμοιοτρόποις, *per Epicraſin datis, liquidis.* III. Vomitoriis, *ſed non violentis, laudatur* eſſentia geniſtæ *Plateri.* IV. Diureticis *craſſos humores fundentibus &c. Epar roborant*, pillulæ de ſcoria ferri *Leonii.* Antidotus ex chalybe Mercati. *Arcanum* ex vitriolo, ſulfure, & ſalicibus *Penoti &c.*

CAPUT II.

De Meſenterii inflammatione, & abſceſſibus.

MEſenterii inflammatio eſt ejuſden[…] tumor, ab humoribus cum ſanguin[…] nutriente in ſpacia ipſius effuſis, vel glan[…]dulis altius impactis, & calore externo ac[…]cedente, putreſcentibus, exortus.

Signa *ſunt, febris lenta, plærumque ſe[…]mitertiana, dolor lumborum, nunc in utra[…]que parte, nunc in dextra, qui ſe ad ante[…]riorem regionem ventris, ſupra & cir[…] ventriculum extendit, alvus ſuppreſſa, eg[…]ſtiones chyloſæ, quas ut plurimum ichor […]nuis, modò ſyncerus & citrinus, modo fæ[…]*

b[…]

us permiſtus inſequitur. Differt à doloribus ventriculi, uterinis, Colicis & Nephriticis, ſignis in ipſis expoſitis. A pinguedine ventris, quia hic manu totus comprehenditur, quod ſummæ cuti inhæreſcat, ſecernique à muſculis abdominis poteſt. A muſculorum abdominis tumore, quia is circa preſſum dolore afficit, nec alvum ita remoratur.

Cauſa *in Definitione expoſita eſt*. Effunditur *ſanguis eò quia ipſi ad inteſtina præcluſa via eſt, ſeu ab adſtringentibus quod in dyſenteria malè curata accidit, ſeu ab humoribus copioſis, craſſis, lentis, confertim ad inteſtina ruentibus.*

Curatio *non eſt* Negligenda; *Periculoſa namque tum propter febrem, qua æger contabeſcit: tum propter putredinem quâ meſenterium corrumpitur. Extenditur vero interdum ad quadrageſimum, interdum octageſimum diem: interdum per vitæ tempus durat, febre & colicis doloribus mox redeuntibus, mox ceſſantibus.* Peragitur, *ut in aliis inflammationibus. modò nota. Refrigerantia benigniora eſſe debere, ne materia magis impingatur.* Purgantia *vel nulla, vel lenia, nec in principio, ne plus attrahatur; ſed inflammatione ad concoctionem tendente. Sed nec* Caſſia *in curationis auſpicio ſatis tuta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Quantum ad Differentias , *Aliquando* inteſtina ſimul inflammantur ; *&* tum, *omnia ſunt aſperiora. Aliquando* inflammatio circa glandulas hæret, *&* tum *leviora. Aliquando* jecur vicinum in conſortium trahitur , *&* tum , *febris ardens magna ex parte præcedit , malo deinde ad ſuppurationem vergente, lenta inſequitur.*

Abſceſſus meſenterium *infeſtantes ſunt varii. Nam* I. *Si* locum *ſpectes* , vel *ſunt ſupra umbilicum*, vel *infra*, vel *circa.* II. *Si* conſtitutionem, *interdum meſenterium ex* multis magnis ſcirrhis *conflatum inveni-tur. Interdum* lapilli *in eo reperiuntur. In-terdum* infinitos *habet* abſceſſus, *ſine ſenſu ac dolore folliculo proprio incluſos , ac gy-pſeam, glutinoſam aut liquidam materiam continentes.* Cognoſcuntur *autem diffi-culter, & interdum nonniſi poſt mortem , ſ tamen venter intumuit, & ſymptomata ad ſunt , nec hydropis vel alterius alicujus af finis morbi , ſigna præſto ſunt , ſuſpicari d illis debemus.* Excluduntur *autem prodi gioſe.* Aliquando *ſponte ad alvum hæc ſa burra erumpit , & non raro facto circuit revertitur.* Aliquando *inter peritonæum & abdominis muſculos copiosè profuſa , ve in cavitatem ventris rupto peritonæo de fluit , aut per abſceſſum exterius erum pit, &c.* Aliquando *ægro benè ferente i*

acci

accidit. Aliquando eidem mortem accelerat. De *eorum* Curatione *hæc in genere notanda.* 1. *Alvum ſemper debere eſſe fluidam.* 2. *Reſolventibus materiis, ſed levibus, vim aromaticam habentibus, blande ſtringentibus feſtinandum.* 3. *Inter detergentia* Syrupum Mercati ex chalybe *palmam obtinere.* 4. *Ad conſolidandum,* Therebintinam Cypriam, *quovis modo præparatam, in primis ſi materia peccans in lumbis ac circa renes delitеſcit, omnibus præferendam.* 5. *Ad citiorem abſceſſus maturationem* balneum aquę dulcis *frequentandum.* 6. *Vires etiam egregiè* Eſſentia perſicariæ *cum oleo chalcantino roborari.* 7. *Acidulas, quod facultate penetrandi & extersoria ulcera erodant, & temperiem peſſum dent, vitari debere.*

CAPVT III.

De Meſenterii Dolore, & Omenti ac Pancreatis affectibus.

DOlor Meſenterii eſt triſtis ipſius ſenſus, qui à materia calida & acri, in mẽbranas ipſius detruſa oritur, cum ventris & lumborum perpetuo dolore, per intervalla, autumnali præcipue tempore accedente, affligit, interdum & in caput, & totum corpus diſtribuitur.

Signa Futuri *ſunt, Icterica diſpoſitio in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

oculis ac temporibus paſſim conſpicua, appetitus deperditus, hypochondriorum gravitas increſcens, alvi dejectiones raræ, urinæ rubicundæ. Præſentis, *flatuum & excrementorum ſuppreſſio valida, dolor ventris & lumborum vehemens, remediorum per vomitum exturbatio, clyſterum ſucceſſus rarus &c. vires ex pulſu æſtimandæ non ſunt. Eſt enim hic in omni gravi dolore exiguus.* Invaleſcentis, *Ægri ſpem omnem deponunt. nephritis magna ex parte vires acquirit, vicini abdominis muſculi, & peritonæum ab interna putrilagine ſaniem concipiunt, dolores in univerſum abdomen ſeſe diffundunt, imò ad extremos artus, maximè tamen ad humeri articulos ac pedes tranſeunt, tandem convulſorii motus exercent.* Diſtinguitur *à doloribus* Uteri, Renum, Ilii, Iſchiadico, *ſignis, quæ ibi tradita ſunt.*

Cauſæ *ſunt, Humores acres, putridi, & qualitate omnibus viſceribus, hepati in primis & ventriculo inimica imbuti, qui in meſenterium, poſtquam eorum evacuationem per alvum fruſtra natura tentavit, quod nihil aliud eſt quam peritonæum duplicatum, & ad lumbos affixum, deponuntur.*

Curatio *eſt* Dubiæ ſpei, *ſi dolores ſunt ſubmiſſi quia fortiores. ſi ſupra umbilicum ſen-*

ſentiuntur, nec ullis medicamentis ſolvuntur, quia in hydropem ſiccum deſinunt. ſi dolores renum ob vicinitatem mineræ ſuperveniant. ſi novis obſtructionibus ſuccedentibus, malum indidem recrudeſcat. Exiguæ *vel* Nullius, *ſi vomitus, frigidi ſudores & frequentes ſingultus afficiant. ſi diu durent, ægri febricitent & cibos averſentur, quia metus eſt ne dolor ad caput progreſſus, repentè convulſorio modo illos occidat. ſi vigiliæ pertinaces ſint & vehementes. ſi motus naturæ inverſus accedat. ſi hectica vel peritonæi & vicinarum partium ſuppuratio, oboriatur.* Perficitur. 1. Cauſarum ablatione, *ubi locum habent* 1. *clyſteres, qui ad emollitionem debent parari ex* lacte caprino *cum caſſia & oleo violaceo; ad abſterſionem, addendum aliquid hieræ picræ & mellis violacei.* 2. *Purgantia per intervalla, ſi obſtructiones ex urina rubicunda perſpicias, repetita, benigna, à quibus tamen* Manna *ob flatuum ubertatem exulare debet.* 3. *Præparantia & aperientia, ex decocto* ſcorzoneræ, Graminis, fragariæ *cum floribus cordialibus, quibus præmittenda inunctio abdominis ex oleo* violaceo, anethino, chamæmel. *Butyri momento, quibus* ſpolium ſerpentis *prius incoqui debet.* 11. Doloris mitigatione *per cataplaſma, inunctiones, fomenta, balneas aquæ*

 dulcis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dulcis, Narcotica etiam cum purgantibus miſta &c.

Pancreas obſtructione *præcipuè laborat, unde ventriculus ob vicinitatem afficitur, dolores, ponderis ſenſus, circa regionem ventriculi & in dorſo excitantur, pulſationes ob compreſſionem arteriæ cæliacæ, ut & difficilis reſpiratio ob conſenſum Diaphragmatis infeſtant.* Curatio *iiſdem remediis perficitur, quibus lienis obſtructiones.*

Omentum, *per rami ſplenici ſurculos, ſæpe feculentos à liene ſuſcipit humores, in illa præcipuè parte, quæ eſt inter lienem, ſeptum & ventriculum, in cavitate ſua in ſiniſtro hypochondrio ſub Diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexu orta, nec exitum habente. Sæpe inde abdomen in ſiniſtra parte verſus umbilicum in tumorem attollitur; ſæpe, compreſſo ventre, ſonus & ſtrepitus auditur.*

Evacuari *non poſſunt, niſi continuato* thermarum *vel* acidularum *potu, evaneſcant.* Si putreſcat *vel* abſceſſum *patiatur, curatio eſt fruſtranea.*

TITVLVS VI.

De Epatis affectibus.

CAPVT I.

De Epatis morbis.

ARTICVLVS I.

De Epatis intemperie.

MOrbi Epatis ſunt, Intemperies, Obſtructio, Inflammatio, Scirrhus, Vulnera & Ulcera.

Intemperies epatis eſt ejuſdem à temperamento naturali propter cauſas externas & internas deflexio.

Signa *ex actionis ipſius læſione & aliis, de quibus in Differentiis, petuntur.*

Cauſæ *ſunt* vel *non naturales & externæ*: vel *vicinæ partes, ut ventriculus, cor, idque vel per contactum, vel materiæ communicationem*: vel *materiæ ob aliquod epatis vitium, ſive innatum, ſive acquiſitum, in vaſis aut parenchymate collectio.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat. Remedia interna, quia epar loco profundiore ſitum eſt, efficaciora eſſe debent.*

Perficitur, *Alteratione & Materiæ peccantis remotione.*

Differentiam *quod ſpectat*, *Intemperies eſt quadruplex.*

I. *Alia eſt* Calida, *& iſta aut ſimplex,*

ſeu ſine materia, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod cibi maximeque carnis faſtidium inſit, ac nihilominus inedia obſit, ſitis vehemens infeſtet, corpus univerſum maximè palmæ manuum & pedum caleant, & vel ſimul madeant, vel areſcant, alvus, propter humidi ex chylo extractionem ſit ſiccior.* Curatur, *Refrigerantibus inter quæ præcipua. Radic.* Taraxaci & fragar. *Fol.* cichorii, Endiviæ, Acetoſæ. *ſemina*, frigida majora & minora. *Lign.* ſantalinum. *Fructus*, Ceraſa, Ribes, fraga. *Ex compoſitis, ſyrupi* Corallor. fragor. Acetoſellæ, Citri, Cichorii. *Sal* Corallor. *Pulveres*, diatrionſantal. diarrhodon Abbatis, diamargariti frigidi, Nitrum vitriolatum *Mynſichti. Inter Externa, ſaccar.* ſaturni, *Cerotum* ſantalinum, *oleum* Omphacinum, *Mixtura ex* Aqua Nenuph. hyoſciami, flor. lilior. alborum. plantag. rubear. *ana unc. j. ſ.* ſalis ſaturni, Camphoræ in S. V. diſſolutæ *ana ſcr. j.* ſalis prunellæ *ſcr. ſ. addito pauculo* Tragacanthi, *compoſita, & ſiniſtro hypochondrio applicata. &c. Aut* cum materia, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod oris amaror, cibi faſtidium, & ſitis vehemens infeſtet, febris aut tertiana intermittens, aut lenta, aut errabunda, qua corpus paulatim exareſcit, moleſta ſit. quod bilis vomitione & dejectione primum tenuis ac*

palli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

allida, deinde craſſa, verè flava & fœtida *rorumpat.* Oritur *à bile, ſeu in eo genita,* *ſeu à veſicula fellea, obſtructione laborante* *vel aliunde tranſmiſſa.* Curatur. 1. Re-vulſione *per venæ in brachio ſectionem,* *ſcarificationem, vel frictionem, ſi aliunde* *humores affluunt.* 2. Alteratione *per ci-choracea inprimis, ſi influxere.* 3. Evacua-tione, *ſeu per* alvum, *ubi Syrupus* roſar. ſol. Rhabarbar. & Tamarindi *locum habent:* *ſeu per* urinas, *ubi* ſerum lactis, radix gra-min. hordeum obtinent. 4. Epatis *ne plu-ra colligat* roboratione.

Alia eſt Frigida, *& iſta, Aut eſt* ſim-plex & ſine materia, *quæ ex eo* Cognoſci-tur, *quod major ſit cibi cupiditas, ſitis nul-la, pituitoſa, cruda, & ſæpe liquidiora ex-cernantur. ſanguis generetur aquoſus & crudus.* Curatur difficilius, *quod epatis na-turæ & functioni magis repugnet, & cura-tur,* Alterantibus, *ex quibus præcipua ſunt,* *Radices* pimpinellæ, acori veri, *Folia* ab-ſynthii, agrimoniæ, centaurii minoris, Betonicæ, Capillor. veneris; Paſſulæ, Ca-ryophilli, Nux moſchata, Cinnamomum, Agallochum. *Ex compoſitis tinctura* caſ-ſiæ ligneæ Mynſichti, Theriaca, Mithri-datium, *Rotulæ* Aromaticæ Mynſichti. *Confectio* Rhabarbari Cratonis, *ſpecies* diamargariti calidi, *&c. Aut* cum mate-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ria, *quæ* Cognoſcitur *ex cauſar. ſimilium prægreſſu, faciei & totius corporis colore albo, habitu corporis molli, dejectionibus pituitoſis, gravitate in dextro hypochondrio.* Ortus & Curatio *intemperies alias ſequuntur. Valet* Eſſentia Martis, *cujus præparationem vide apud Hartmannum.*

III. *Alia eſt* Humida, *quæ* Cognoſcitur, *ex pulſu molli, ſanguine aquoſo, excrementis liquidis, urina ſpiceâ.* Curatio *fit per ſiccantia.*

IV. *Alia* ſicca, *quæ ſe contrario modo habet, nec de Curatione quicquam ſingulare occurrit. Compoſita enim plærumque infeſtat.*

ARTICVLVS II.

De Epatis Obſtructione.

OBſtructio epatis eſt vaſorum in epate anguſtia, à materia ipſorum cavitatem implente producta, alimenti diſtributionem impediens.

Signa *ſunt, dolor in dextra hypochondriorum parte gravativus & obtuſus, qui poſt ſumptum cibum magis aggravatur, præſertim ſi mox à cibo vehementior exercitatio ſubeatur. excrementa à naturali modo evariantia, ſæpius liquidiora & copioſiora, quia chylus non recipitur.* Colori*s inprimis in facie mutatio, propter læſam ſangvi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſangvificationem & diſtributionem, &c. *Eſt autem* frequens, *quod vena è portis per jecoris ſubſtantiam in ramos tenuiſſimos diſſipata obliteretur, huicque alii non minus tenues è vena cava conveniant, per quos omnes debet alimentum produci & exportari.*

Cauſa *eſt materia cavitatem vaſorum vel etiam ipſam epatis ſubſtantiam implens, ſive ibi generetur, actione ipſius læſa, ſeu ob intemperiem, ſeu ob errorem externum; ſive aliunde confluat, ſeu ob attractionem, ſeu ob receptionem.*

Curatio *eſt* Difficilis *tum propter venarum in hepate anguſtiam, tum quod plures eandem morbi inſequantur.* Peragitur Deobſtruentibus, *inter quæ laudantur, Extractum* pillular. de Ammoniaco *Riverii, ex* gummi ammoniaci in aceto ſquilliti-co *ſoluti dr. iii.* ſpecier. hieræ picræ *ſ. dr. i. ſ.* aloës crudæ *ſcr. iv.* myrrhæ *ſcr. j.* Croci *gr. vi. cum* ſyrupo abſynthite *factar. Pillulæ* Tartareæ Quercetani, *à Sennerto reformatæ. Tinctura* Martis, *cujus deſcriptio apud Petræum, ab unc. j. ad. ii. iii. & plures. Pulvis* Deodati *ex* ſpecieb. Diarrhodon. diatrag. *ana dr. ii.* Agrimon. radic. Rubiæ, filicis pulveriz. ſemin. acetoſæ, portulacæ *ana dr.* 1. Magiſter. perlar. Corallor. Croci Martis citra corroſiva

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

facti, Croci Martis *ex oleo ſulphur. parati ana ſcr. iv. cum ſacchari tabarzet. q. ſ. compoſitus, dr. j. ſuperbibita ſuperiore tinctura exhibitus: Pillulæ* de chalybe. *Decoctum ex* Tartari albiſſimi *mundificati & pulverizati lib. j. cum* chalybis crudi *unc. iv. & aquæ fontanæ congiis duob. factum, & unc. ii. pondere in juſculo aperienti oblatum. Spiritus* aperiens Penoti, *&c. In Curatione hæc notatu digna obveniunt.* 1. *Vniverſalia particularibus & topicis præmittenda eſſe.* 2. *Medicamenta nonniſi longiſſimè à cibo, ne humores crudos ſecum ad epar abripiant, propinari debere.* 3. *Emollientibus, adſtringentia, ſpica nempe ſpodium addenda, ut tonus epatis ſervetur.* 4. *Attenuantia, diſcutientia, & reſolventia, ne tenuioribus partibus diſcuſſis craſſiores remaneant, moderata eſſe debere.* 5. *Dulcibus, non ut cibis, ſed ut condimentis utendum eſſe.* 6. *Medicamenta liquida vel tenuiſſimè pulverata exhibenda.* 7. *Topica nunquam actu frigida applicanda.* 8. *Poſt uſum chalybeatorum movendum corpus; niſi excrementa nigra ſubſequantur, ab iiſdem eſt deſiſtendum.*

Differentiæ obſtructionis *hujus ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Recens, *quæ facilius ſolvitur. Alia* Inveterata, *quæ putredinem & febrem*

febrem excitat, & icterum, ſcirrhum & hydropem inducit.

II. *Alia eſt* in cava epatis, *quæ exinde* Cognoſcitur, *quod foris nihil percipiatur, ob latitantem in profundo partem, ventriculus in conſenſum trahatur, unde cibi faſtidium, nauſea, vomitus, ſitis, excrementa liquida.* Curandum *eſt evacuantibus per alvum.*

Alia in gibba, *quæ exinde* Cognoſcitur, *quod abdomen eâ regione preſſum reſiſtat, diaphragma inprimis, quod ipſi hepar annectatur, renitatur, excrementa alvi ſanguinolenta propter levem chyli in ſanguinem mutationem appareant.* Curatio *eſt facilior ob medicamentorum penetrationem, & materiæ obſtruentis per latiorem viam evacuationem. Diureticis maxime eſt agendum.*

III. *Alia eſt à* Sanguine, *vel* puro *cui ſola baſilicæ dextræ ſectione ſuccurritur. Vel* bilioſo & calido, *quæ cum dolore conjungitur, in jecore diutius præter naturam coërcitus, nec tempeſtive expurgatus mire craſſeſcit. Vel* pituitoſo *viſcido & craſſo, qui ex cibis craſſis, viſcoſis, multis, balneis aut motu in tenues venas impulſis vel raptis oritur: interdum ex cerebro in ventriculum procumbit, mox præterfluens ſenſim in tenues jecoris venas cum alimento penetrat.*

Alia à Flatu, *craſſo ſub tunica concluſo, vel in venis hæſitante, quæ exinde* Cognoſcitur, *quod dolor ſit major, ſed non continuus, tumor dextri hypochondrii adſit tantus, ut univerſum hypochondrium oppleat, neque coſtarum extrema percipi poſſint. eſt tamen ſine gravitate & preſſus cedit, nullum murmur edit, & nullam vomicæ latentis ſuſpicionem præbet.* Oritur, *vel à cibis* flatulentis, *à quibus cavendum: vel ab* imbecillitate epatis *materiam vincere neſcientis; & tum materia præparata evacuanda eſt: vel à* membris vicinis, *& univerſo corpore in febribus præſertim pituitoſis tranſmittitur.* Curatio *in genere Carminantia poſtulat, de quibus in Hydrope.*

ARTICVLVS III.
De Epatis Inflammatione.

EPatis inflammatio eſt ejuſdem tumor calidus ex ſanguine impacto, & in ipſa epatis ſubſtantia putreſcente exortus, cum febre continua, dolore gravativo, ſenſuque ponderis in dextro hypochondrio, affligens.

Signa *ſunt, ſenſus* gravitatis *in dextro hypochondrio, à membranis quibus epar in nonnullis ad coſtas nothas annectitur.* Tumor *in eodem, qui major ægro in ſiniſtrum latus decumbente apparet, minor*

corpore in dextrum reclinato, & epate ſub coſtas nothas cedente. Dolor *à jugulo ad coſtas nothas prætenſus, ob concluſam materiæ congeriem, quæ ſuccingentem thoracis membranam convellit.* Febris, *cujus vehementia inflammationis magnitudinem ſequitur, & noctu ad incaleſcentem phlegmonem exacerbatur.* Tuſſis *arida, per intervalla ob vapores ad pulmones elevatos, & diaphragma compreſſum affligentes.* Difficultas ſpirandi, *quod febris majorem refrigerandi neceſſitatem adferat. Decubitus difficilior; tum in dextro latere, quod à ventriculo & inteſtinis epar comprimatur; tum in ſiniſtro, quod epate ſuſpenſo membranæ tendantur. Pulſus celer & inæqualis ob auctam in affectu calido refrigerandi neceſſitatem. &c.* Diſtinguitur, *ab muſculorum abdominis & pleuræ inflammatione, ſignis ibidem appoſitis.*

Cauſa *eſt ſanguis impactus & putreſcens, qui* vel *attrahitur, vel tranſmittitur,* vel *affluit,* ſeu *ob qualitatis vitium, tenuitatem nempe fervorem & acrimoniam:* ſeu *ob quantitatem & exuperantiam,* ſeu *ob cauſarum externarum impulſum, ut, dum medicamenta calida ventriculo apponuntur.*

Curatio *eſt* Difficilis, *quia pars princeps afficitur, & ipſius occaſione hydropis aut*

atro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

atrophiæ metus imminet. Exiguæ ſpei, vel Nullius ferè, ſi ſingultus ſuperveniat, quia epar ad maximam inflammationem perveniſſe, & ſic ob nervorum κοινωνίαν os ventriculi in conſenſum trahi, indicio eſt. ſi ventris ſolutio accedat, quia hæc excretio materiæ crudæ à virtute imbecilla proficiſcitur. ſi febris ardens & continua comitetur, quia vehementer inflammatum iſtud viſcus eſſe ſignificatur. ſi ad ſuppurationem perveniat, quod ex eo cognoſcitur, quod id poſt diem vigeſimum, ſi natura debilis non eſt, accidat, dolores & febres, cum aliis ſymptomatibus, noctu tamen magis invaleſcant, rigores, quos caloris exacerbatio ſequitur, nullo ordine, nullaque ratione invadant; quia ex abſceſſu ulcus oritur ſordidum, quoniam alimento & humorum colluvie perpetuò alluitur; & cum ſubſtantia jecoris ſolida, ut pote ſpermatica reparari nequeat, incurabile. ſi ad indurationem tendat, quod ex eo cognoſcitur, quia poſt dies XL. febris & dolor falsè deliteſcunt, abſque ſenſibili evacuatione, remanet in loco tumor & durities cum proſtratione appetitus, & quotidiana corporis extenuatione. Alicujus, ſi per reſolutionem abituram ſpes eſt, quod à primo invaſionis momento, ad diem decimum quartum circiter accidit, & ex remiſſione ſymptomatum &

urinæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

urinæ colore cognoſcitur. Peragitur *iiſdem, quibus aliæ inflammationes curantur.* Obſerva *tamen.* 1. *Baſilicam vel mediam cubiti dextri primâ ſtatim vel ſecunda die tundendam.* 2. *Repellentia mitiora eſſe debere, ne vel viis epatis nimium constrictis obſtructio efficiatur, vel nimium refrigerantibus ſcirrhus producatur, vel ſanies ex ipſo phlegmone reſudans, in hepar regeratur.* 3. *Eadem debere eſſe clementer adſtringentia, illis quæ modicè aperiunt & abſtergunt, caſtigata.* 4 *Non eſſe actu frigida, niſi ſit eryſipelas, & fervor inſignis, applicanda.* 5. *Rupto ad renes abſceſſu, ſerum caprinum cum emulſione ſeminum quatuor propinandum.* 6. *Fiſſa & exeſa epatis ſubſtantia, ſi pus in abdominis cavitatem excidit, ad uſtionem & inciſionem abdominis accedendum, de qua vide Authores. Diſcuſſioni bene inſervire creditur, Cerotum ex* ol. Mercurii *d. j.* dulced. ſaturni *d. ii. ſ.* ol. de galbano *unc. ſ.* ceræ rubeæ *ex* cinnaba. *q. ſ. formatum, & viſco juniperino, cum* ſucco ungulæ cabalinæ, aut galbano *exceptum & impoſitum.*

Differentiæ *hujus inflammationis ſunt aliquot.*

I. *Alia eſt* Magna, *in qua omnia ſunt vehementiora. Alia* Exilis & obſcura, *in qua tuberculis & abſceſſibus, furunculo-*

rum

rum inſtar, nullo hypochondrii tumore vel dolore epar obſidetur, febris adeſt non admodum ardens cum ſiti & faſtidio. Solvitur *ſanguinis profluvio per directum ex dextra nare exorto, primis ſeptem diebus, interdum, nono, undecimo, rariſſimè decimo quinto, ſi præſertim patiens viginti quinque annis minor ſit.*

II. *Alia eſt* in gibba, *in qua ſpirandi difficultas, quam Paulus irruptum ſuſpirium vocavit, tuſſis & gravis dolor jugulum premens, magis infeſtant. decubitus dexter, ut quo pars affecta premitur, difficilior eſt. dolor contactu, & preſſu exacuitur. Vrina eſt reſes, quæ ſi ſimul ſit cum contento ervino, colliquationem atteſtatur. tumor promptè percipitur, interdum prominens & oculis conſpicuus eſt. Hæmorrhagiâ narium, ſi è directo ſit, ſudoribus bonis, & urinis copioſis* ſolvitur. Diuretica *Catharticis ſunt longè utiliora.*

Alia eſt in Cava, *in qua, nauſea, ſitus, cibi faſtidium, ſingultus, bilioſa vomitio aut dejectio acrius urgent, decubitus ſiniſter gravis & laborioſus eſt, tumor non promptè contactui obvius eſt. Excrementis alvi bilioſis, cruentis, ſudoribus & vomitibus ſolvitur.* Clyſteres *lenientes exhiberi poſſunt,* purgantia *per os exhibita cavenda.*

III. *Alia eſt à* ſanguine puro, *quæ* Exquiſita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quiſita *dicitur*, *& in qua omnia mitiora. Alia à* Mixto, *quæ* notha, *illoque vel* Bilioſo, *& tum febris eſt ardens, maraſmi metus angit, ſynceræ bilis vomitio, & interdum per alvum dejectio, quæ vel diarrhæam vel dyſenteriam infligit, afficit. Vel* Pituitoſo, *quæ rara eſt, & in qua Topicis maſtiche, nardus, abſynthium & ex his parata olea addi debent. &c.*

ARTICVLVS IV.

De Epatis Scirrho.

SCirrhus epatis eſt ejuſdem tumor durus, indolens, ab humore craſſo in viſceris ſubſtantia impacto & indurato genitus.

Signa *ſunt, Tumor* ſiniſtri *hypochondrii, qui tactu ſi gracile & adipis expers ſit abdomen deprehenditur, & facilius erecto vel in dextrum latus inclinato ægro, quam decumbente ſupino animadvertitur: jecoris autem ſitu & figura circumſcribitur, & in ſiniſtro decubitu, mole ſua ventriculo & præcordiis incumbit. Dolor obſcurus, quia partes vicinæ ſenſu præditæ à tumore epatis comprimuntur. &c.*

Cauſa *eſt in Definitione expoſita. Non ſubito autem, ſed pedetentim tumorem infert. Nàm primò tenues jecoris venas infarcit. dein auctus in omnem viſceris ſub-*

ſtantiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſtantiam redundat. hinc multo plenior cumulatus, jecur in amplam molem, uti turgidum appareat diſtendit, denique ſiccatus, & tenui parte vi caloris diſſipata, reliquus totus obdureſcit.

Curatio, *quæ eſt Exiguæ ſpei*, Inſtituitur. I. Lenientibus *præparantibus & evacuantibus, prout in obſtructione dictum.* II. Emollientibus *& diſcutientibus, cum moderate adſtringentibus, ne ex illis ſolis putredo & cancer; ex his ſolis indurationis majoris periculum oriatur. Laudantur*, Ladanum *cum* balſamo Indico & cera, *Emplaſtrum* de Cicuta, & mandragora cum ammoniaco. *Vnguentum* de Cicuta Fabricii Hildani *&c.* III. Deobſtruentibus *inter quæ valet* Tartarum vitriolatum *cum paſſulis, cinnamomo & agrimoniæ foliis.* Tartarum Tartarizatum Bartoleti, *quod per urinam pellit. &c.*

Differentias *quod ſpectat.*

I. *Alius eſt* Incipiens *cum dolore conjunctus, qui* Nothus *dicitur, & Curationi cedit. Alius* Confirmatus, Exquiſitus, *indolens, qui hydropem inducit, nec curari poteſt.*

II. *Alius eſt à* materia bilioſa, *qui ex eo cognoſcitur, quod cauſæ bilioſum ſuccum coacervantes anteceſſere, bilis exſuperantis & concalefacti jecoris ſigna adſunt. ictero*

ſucce-

uccedit & febrem lentam comitem habet, ac in hydropem, qui aſcites dicitur, præcipitat.

Alius à materia Pituitoſa, *in quo cauſæ craſſum ſuccum coacervantes præceſſere, jecoris refrigerati ſigna adſunt. Cachexia & leucophlegmatia inducitur. Morbus citra nullum incommodum diu perſiſtit, & ſi in hydropem vertitur, primò in cachexiam, deinde in leucophlegmatiam tranſit.*

Alius à materia melancholica, *cujus etiam ſigna aderunt.*

III. *Alius eſt* in gibba, *ubi Topicis aliquid proficitur. Alius* in ſima, *in quo interna etiam remedia adhiberi debent.*

Huc pertinet Tumor Epatis *abſque ſcirrho, qui ex eo* cognoſcitur, *quod brevi tempore naſcatur, minus renitatur, digiti manus ſub extrema coſta configi nequeant. Occupat ambientem duntaxat epatis membranam, interdum tamen totum hypochondrium replet.* Oritur vel *à viſcido humore*, vel *à cibis ejuſmodi nato.*, vel *tali per alterantia frigida circa evacuationem adhibita facto*: vel *à cruditate tenui à cibis, potu & aliis frigus inducentibus exorta: vel à flatu tenui.* Curatio *aperientibus, & evacuantibus perficitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICULUS V.

De Vulneribus & Ulceribus Epatis.

Vulnera Epatis, *quæ in ſenili & cachectico corpore ſunt valde* periculoſa, *ob longam vero ſanguinis effuſionem* lethalia, *vel ſunt ab* Externis cauſis, *quæ adſtringentib. & glutinantibus, (roſæ rubræ ſiccæ laudantur) curantur. vel* à Contuſione *qu vomitum vel dejectionem per alvum ve urinam ſanguineum conjunctũ habet, vulnere periculoſior eſt, & in abſceſſum degenerat. In* Curatione *exigit.* 1. *Venæ in cubito ſectionem.* 2. *Potiones ex adſtringentibus compoſitas.* 3. *Subſiſtente profluvi concreti ſanguinis per ſua medicament diſſolutionem.*

Ulcus epatis eſt ejuſdem à pure vel ſuc co eroſio.

Signa *ſunt, ulceroſus in dextro hypocho drio dolor, Tuſſis, color faciei icteritius, p tridorum, ſanioſorum & cruentorum p alvum vel urinam dejectio, atrophia, qu nec ſanguis conficitur, nec homo alitur.*

Cauſæ *ſunt quæcunque ſubſtantiam patis erodunt, de quibus in* Differentiis *getur.*

Curatio *non eſt negligenda, quam* exiguæ ſit ſpei. *Perpetua enim colluv quoniam alimento continenter alluitu*

ſ

ſordeſcit. Inſtituitur, ut in cæteris ulceribus.

Differentiæ *ulcerum epatis ſunt variæ.*

I. *Aliud eſt* in ſuperficie, *quod minus periculoſum. Aliud* in ſubſtantia, *quod exitiale, quia pars ſpermatica regenerari non poteſt.*

II. *Aliud eſt* in gibba, *quod* cognoſcitur, *ex urinis purulentis abſque ſignis exulcerationis in veſica & renibus, difficili reſpiratione, ſepti tranſverſi dolore. Aliud* in Cava, *quod* cognoſcitur, *ex cruenta interdum purulenta alvi excretione, inteſtinorum ob materiæ acrimoniam dolore, punctionis & gravitatis circa epar ſenſu.*

III. *Aliud quod* inflammationem ſequitur, *quæ in abſceſſum deſiit: & hoc periculoſum eſt, ſi præſertim materia in ſubſtantia jecoris contineatur. Aliud quod à* ſuccis acribus & erodentibus *oritur, quod exinde* cognoſcitur, *quod ſenſim ſerpat viribus conſtantibus, febris in progreſſu oriatur, typum non ſervans, quæ tandem in hecticam deſinit. Ciborum, maximè carnium faſtidium affligat. &c.* Oritur *alimentorum vel corruptorum vel ſepticorum vitio, vinum generoſum viſcus calefacit, & exſiccat, putridumque quendam lentorem & saniem exaggerat.*

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPUT II.

De Epatis ſymptomatibus.

ARTICULUS I.

De Imbecillitate Epatis.

SYmptomata Epatis ſunt, Imbecillitas, Cachexia, Hydrops, Icterus, & Atrophia.

Epatis imbecillitas, ſeu ἀτονία, eſt facultatum ejuſdem à cauſis ſuis inducta, læſio.

Signa *ex excrementorum alvi, urinarum & coloris in toto corpore conſideratione ſumi debent, ut in Differentiis patebit.*

Cauſæ *hepatis facultates lædentes, ſunt intemperiei morbi, ſive illa ſit calida, ſive frigida; cui accedit error externus, quando nempe, vel chylus in ventriculo non re ctè elaboratur: vel bene elaborato, aliqui vitioſi permiſcetur, &c.*

Curatio *debet perfici Epar roborantibu eidemque appropriatis, ut ſunt* Epar lupi vituli, gallinarum, cochleæ, paſſulæ *&c.*

Quantum ad Differentias.

Alia eſt ratione facultatis ſanguificatricis, *quæ vel læditur ab* intemperie frigida *ſeu calidi nativi defectu, & tum alv excrementa, carnis recens mactatæ lotur ſunt ſimilia, quæ frigiditate ſe intenden*

ceſſ an

ceſſant, cruditates fiunt, quibus primum pedes, dein & cæteræ partes, quòd venæ jecori malè affecto, utpote ſuæ origini condoleant. Huic curando inſervit Geranium Rupertianum tuſum. Lixivium è ſarmentis vitium *cum vino. &c. Vel ab* intemperie calida, *in qua chylus quaſi aduritur, excrementa ſunt fæci ſanguinis ſimilia, &c.*

Alia eſt ratione facultatis Attractricis; *& tum, Liquida defluunt ab alvo cremoris ſpecie, etiamſi nulla ventriculi ſit offenſa, nulla meſenterii obſtructio.*

Alia ratione Retentricis, *& tum, alvus, raro tamen, liquida, & ſanioſa, carnis loturæ recens mactatæ ſimilia, reddit. &c.*

ARTICVLVS II.
De Cachexia.

CAchexia eſt univerſi corporis in aquoſam & tumidam mollitiem, nutritionis culpâ, diffuſio.

Subjectum *eſt corpus univerſum; ſed illæ partes inprimis, quæ oculis incurrunt, ut cutis & muſculi.*

Signa *ſunt, color propter pituitoſitatem ſanguinis aliquando albus, aliquando, propter bilis aut melancholiæ mixturam lividus aut plumbeus. Tumor cum gravitate & inertia, in pedibus & manibus præſertim, ob humorum ſeroſorum deſcenſum, &*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ipſorum à corde diſtantiam: ſed & circa o-
culos in facie, genis, palpebris, quod partes
illæ laxitate ſua, humores ſeroſos facilè re-
cipiant.

Cauſa *eſt* Nutritionis *vitium. Quamvis enim quod apponitur concreſcat & adhæreſcat: tamen propter nimiam cruditatum copiam non aſſimilatur.* Scilicet, ſanguis eſt pituitoſus, crudus, & ſeroſus; *iſque talis generatur, vel propter* alimenta impura, *corrupta, & ſerum abundans generantia: vel propter* viſcera, *quæ aut ſunt* Impura, ſeu *à ſcirrho ut dictum eſt*; ſeu *à corrupti humoris effuſione, ut in menſium ſuppreſſione animadverſum purulentam materiam ex ureterum obſtructione, in venas regurgitantem, ſanguine infecto, totum corporis habitum infeciſſe:* ſeu *à corrupta ipſorum ſubſtantia. Sic enim vitioſus corruptuſque ſanguis profertur, & in partes ſingulas evectus, illicque concreſcens, vitiatam ſubſtantiam pro utili reponit: hinc cachexia pr ſanguinis conditione varia. Pituitoſa virgines afficit, & leucophlegmatiam denunciat Aut ſunt* Imbecilla, *quod læſa fuerint, ſe morborum diuturnitate, ſeu nimiis evacua tionibus, ſeu diuturna incarceratione. &c.*

In Curatione *diligenter obſervandum 1. Vt ratio illorum morborum, à quibus ca chexia procedit, habeatur.* 2. *Si humore abun*

abundant, *hydragogis præſertim evacuentur.* 3. *Ad deobſtruendum, laudatur*, pulvis Cachecticus *ex chalybis præpar. p. j. Caſſiæ ligneæ p. iii. ſacchari albiſſimi p. iv. pulvis ſtercoris anſerum juniorum.* 4. *Sudores feliciter* Antimonio diaphoretico *cientur.* 5. *Cachexiam virginum pellit* aqua ex nucibus juglandibus *recentibus in taleolas diſſectis, in vino albo per viginti quatuor horas maceratis, deſtillata, ſacchаro Canario dulcorata, & ad ſolem per aliquot dies expoſita, & unc. iii. pondere, inſequente exercitio ſumpta.*

ARTICVLVS III.
De Hydrope in genere.

HYdrops *vel* in genere *ſpectatur, vel* in ſpecie.

Hydrops in genere conſideratus, eſt tumor corporis vel partis ejus præter naturam, ob humoris aquoſi & ſeroſi, vel flatus collectionem exortus.

Signa *ipſius ſunt, Tumor & inflatio corporis, gravitas, difficultas ſpirandi, dolor extenſionis in dextro vel ſiniſtro hypochondrio, fœdus faciei color ex virore albicans, vel ad citrinum aut plumbeum declinans, urina pauca & tincta, ſitis aſſidua, partim ex defectu humidi naturalis & nutritii, partim ex aſcenſu calidorum ſalſorum halituum os*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ventriculi exſiccantium, partim ob diminutam aëris adductionem, unde cor & pulmo ſiti quoque æſtuant. De Tumore vero pedum notandum. 1. A corporis exercitatione potiſſimum & veſperi tumere, quod aquoſus humor pondere ſuo deorſum vergat. 2. Noctu detumeſcere peracta coctione, ob augmentum caloris, adjuvante ipſius lecti calore. 3. In convaleſcentibus ſeu ex acutis, ſeu ex diuturnis morbis, quod languen calor tantum concoquere non poſſit, quantum ab ægro aſſumitur, & crudum ac ſeroſum quod inde oritur, ad pedes convolet, ſine inſigni periculo modò maturè ſuccurratur ſæpe intumeſcere.

Cauſa eſt nutritionis vitium ab epati intemperie frigida profectum, quæ inducitur, vel Extinctione caloris, ſeu immediata, à ſex non naturalibus, ſeu mediata à totius vel partium aliarum morbis, vel Diſſolutione, ſeu Diſſipatione, ſeu à nimi calore, ſeu aliis cauſis.

Curatio non eſt Difficilis ſi hydrops e recens. Difficilis, ſi ex alio morbo corpus la befactatum comprehendat. ſi eſt invetera tus. Obſervandum in ea. 1. A lenioribus incipiendum. 2. Quia chronicus morbus longiore tempore remedia uſurpanda. 3. N natura nimis aſſueſcat, varianda. 4. I terdum per aliquod tempus ne natura o

prim

rimatur, ceſſandum. Modum vide in ſpecialibus.

ARTICVLVS IV.

De Aſcite.

Hydrops in ſpecie *conſideratus eſt, vel* Aſcites, *vel* Tympanites, *vel* Anaſarca.

Aſcites eſt abdominis ab humore aquoſo, ſeroſo & ſalſo, in abdominis capacitatem, Epatis, lienis & Renum vitio effuſi, cum pedum, femorum, & ſcroti aliquando tumore diſtentio.

Signa *ſunt, Tumor ventris, qui ab inferioribus partib. ut pote à fonte caloris corde remotiſſimis, incipit. ſuperiorum partium gracilitas, raucus percuſſo ventre veluti ab utre ſemipleno ſonus, ægro circumvoluto de latere in latus, murmurantis & fluctuantis aquæ ſonitus. Morbo invaleſcente, ſuccedit diſpnæa ob copiam aquæ Diaphragmati incumbentem, Tuſſis, interdum ſeu ex compreſſione diaphragmatis, ſeu ex aquæ in thoracem penetratione, unde ſuffocatio brevi oritur. Impreſſio digitorum manifeſtum poſt ſe in carne veſtigium relinquit.*

Cauſa *eſt Aquoſus & ſeroſus humor, unde hydropici parum per urinam emittunt, qui poſt magnos hauſtus multum emittunt, hydrope non afficiuntur, & quidam abſtinentia à potu ſanitati reſtituti ſunt.* Colli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

gitur *iſte humor*, *ſi* Locum *ſpectes inter ventriculum & renes, per quæ alias naturaliter ſerum evacuari ſolet. præſertim in vena ſplenica, meſaraica, & fortè arteriæ ſplenicæ ramis, & radicibus earum venarum circa cava viſcerum, gaſtricis & Epiploicis. Vnde poſt febres quartanas & diuturnas quarum cauſa in venis meſaraicis, hydrops ſequitur: ſi* Cauſam, *colligitur, à nimio potu & humidis cibis, accedente vitio viſcerum, quæ ſerum vel attrahunt vel continent, quo fit, ut illud in ventre ſubſiſtat, & poſt in cavitatem abdominis effundatur.* Effunditur *autem in abdominis capacitatem, ſeu ſpacium illud, quod eſt inter peritonæum, omentum & inteſtina,* per *ramos epiploicos & gaſtro epiploicos præcipue: ita tamen ut nec* Omentum, *quod venas à ſola vena portæ habet, & facile ſaburram meſenterii & lienis excipere poſſit; nec* pancreas, *quod in medio ſplenicam venam ad lienem tranſeuntem, cum cæliaca arteriæ ſiniſtro ramo habet, extra culpam ſit.* Effuſus *humor, quamvis frigidus ſit, quia tamen multas partes ſalſas continet, & calorem à vicinis partibus mutuatur, calidus etiam eſt. quin temporis diuturnitate putreſcit. Vnde corruptio viſcerum, febris, ſitis, dum vapores os ventriculi percutiunt ſuſcitatur.*

Cura-

Curatio *eſt* Melioris ſpei, *ſi æger eſt juvenis & robuſtus. ſi ſervus, qui famem, ſitim & alia tædia ferre poteſt. ſi plus humoris per urinam excernitur, quàm aſſumitur. ſi aqua quæ in venis eſt ſalvis visceribus, in ventrem, ſeu alvum, confluat.* Nullius ferè, *ſi ex acuto morbo exiſtat, quia viſcera abſumpto humido radicali frigidam & hecticam intemperiem, quæ corrigi non poteſt, contrahunt. ſi aqua in omentum erumpat, illudque corrumpatur. ſi lienoſis poſt diuturnam dyſenteriam advenerit, quia pravi humoris tranſitu caloris innati ſymmetria in inteſtinis & viſceribus perit. ſi eidem tuſſis ſuperveniat, quia aquoſam humiditatem in tantum creviſſe, ut in thoracem penetret, & aſperas arterias jam occupet, indicat. ſi abſceſſus vel maculæ in crurib. erumpant. ſi levatus remediis, integrè renaſcitur, quia viſcera corrupta & vel ſcirrho vel maraſmo & hectica intemperie obſeſſa eſſe ſignificat. ſi à colliquatione oriatur, quia vires omnes exſolvuntur, & corpus langueſcit.* Perficitur. 1 Aquæ in abdomen effuſæ evacuatione, *præparatione humorum craſſorum ſi interveniunt præmiſſâ. Evacuantur autem.* 1. Per alvum, *medicam. hydragogis.* Mitioribus, *ut* Mechoacanna, Jalapa *quæ adſcr. ii. dari poteſt. ſucco* ireos *depurato, qui ad dr. iii. cum*

ſyrupi de Endiviæ dr. vi. Aquæ Petroſel. unc. ſ & ſpecier. diarhod. Abbat. ſcr. j. exhiberi poteſt. Floribus Perſicorum *ſiccis & in vino coctis.* Fortioribus *ut* gummi gotte, *quod à gr. vi. ad xv. vide de eo* Reudenium, *datur. Extracto* Eſulæ Rulandi, Trochiſcor. Alhandel. *ſeu* ſpiritus vitæ aureus *ejuſdem.* Elaterii, *Maſſariæ laudatiſſimo, à gr. i. ad iii. Magiſterio ſeu Cryſtallis* Lunæ Tentzelii, *decreſcente maximè lunâ exhibito, à gr. iv. ad v.* Mercurius vitæ, *longa digeſtione fixior*, Crocus metallor. Abſynthiacus Mynſichti, *ejuſdem* Tartarus Emeticus *&c. quæ omnia paribus diebus, non nimis frequenter, nec viſceribus nimium corruptis danda, an bene ferant poſt ipſorum uſum videndum, & viſcera ſemper roboranda ſunt.* De Paracentheſi *vide Authores.* 2. Diureticis *quæ hydragoga ſequi debent, inter quæ palmam ferunt, Pulvis* terreſtrium vermium *dr. j. pondere cum decocto Aſparagi vel fœniculi exhibitus. Sal* fraxineus ſalinatus Billichio *prodente.* Vinum *per Cinerem ex* ſtraminis fabarum *man. vi. ſummit. geniſtæ, juniperi ana m. ii. ſ. matris ilvæ m. j. ſ. combuſtis bis terve colatum, & un. vi pondere exhibitum.* 3. Sudoriferis & exſiccantibus, *ut ſunt, Radix* Aſclepias *in vino macerata & decocta.* Antimonium dia-

phore-

horeticum, *Decoctum* ligni ſaſſafras. Theriaca *jugland. nucis minoris magnitudine cum ol. ſulfur. guttis aliquot in vino.* Lapide ſerpentis *de quo apud Ioëlem.* Extra Emplaſtrum de Cinerib. Mynſichti. II. Partium *ne aqua iterum colligatur* roboratione. *Valent*, *Trochiſci de* Abſynthio, Diacubebæ Paracelſi, *&c.* III. *Diæta, quam in authoribus vide.*

Differentiæ *à partibus, quorum vitio ſerum colligitur, ſumuntur.*

Alius eſt vitio Renum, *ſerum non attrahentium, ſeu quod* Exulcerentur, *& tum; aliquid puris in urina apparet; mictio quàm in cæteris cauſis longè parcior eſt: ſeu quod* Ureteres rumpantur; *& tum ſubito oritur, plærumque id in calculi exturbatione fit.*

Alius vitio Lienis, *qui cum tanquam ſpongioſus aquam ex ventriculo officio eo à natura ſibi delegato, per vas breve trahere debeat, quæ hinc per arteriam ſplenicam in cœliacam, mox à trunco arteriæ aortæ per emulgentes arterias ad venas derivetur; illud vel* nimis avidè *ob* καῦμα *in venis obortum, perficit, quod* cognoſcitur *ex alvi profluvio pertinaci, quod nec tumorem ventris nec dolorem propter intemperiem hecticam tollit, & vel ab imbecillitate venarum alimentum non attrahentium, vel*

ejuſdem corruptionem & continuam bilioſi excrementi evacuationem cum æſtu inteſtini jejuni & meſenterii affligit. Vel omnino negligit, ſeu *propter obſtructionem viarum ad eum tendentium à craſſis humoribus factam:* ſeu *ob caloris diſſipationem, à ſcirrho, nimia evacuatione calidorum uſu, partium vicinarum intemperie, morbis acutis:* ſeu *ob caloris ſuffocationem ab uſu frigidor. nimio, à menſtruis ſuppreſſis, à ſuperfluis evacuationibus &c.*

Alius eſt vitio Epatis, *ſerum ſeu ob eaſdem cauſas non attrahentis, aut retinentis: ſeu ob idem* καῦμα *nimis allicientis: & tum, Tuſſiendi deſiderium adeſt. Excrementa ſunt pauca & ſicca, propter ſeroſitatis in abdomen miſſionem, & cæterorum à calore epatis exuſtionem.*

ARTICVLVS V.

De Tympanite, & Anaſarca.

Tympanites eſt abdominis ex multo flatu, à calore vel debili vel torrefaciente excitato, in illius capacitate concluſo, diſtinctio.

Dicitur & Hydrops ſiccus, *quamvis plærumque cum aqua conjungitur.*

Signa *ſunt hæc. Cutis inſtar* pellis *tympani extenſa apparet, & percuſſa ſonum tympani edit, umbilicus multum extrinſe-*

cus

rus prominet, major eſt ventris inflatio, ſed minor gravitas, compreſſio non adeò conſpicuum poſt ſe veſtigium relinquit, ſed fovea ſtatim repletur, ructus & crepitus crebro prorumpunt, borborigmi & rugitus obmurmurant. Diſtinguendus *eſt à* Thoracis poſt vulnera diſtentione, *quæ pectus, dorſum, lumbos, ſcrotum, brachia, collum, imò totum habitum interdum occupat. Ex eo oritur, quod aër, qui recta per os ad pulmones tranſire, & ex pulmonib. iterũ per os exſpirari debebat, patente inter muſculos duos, vel muſculos & cutem via, è vulnere quaſi è folle, in ſpacium inter cutem & muſculos inflatur, & hinc porrò in viciniam penetrat.*

Cauſa *eſt flatus, qui, ſi* Ortum *ſpectes, vel à calore debili, vel ab eodem nimio & torrefaciente, qui id quod ſubtile eſt violenter agitatum in vapores reſolvit, ut in atra bile ventriculo ſubſtrata videtur; oritur. ſi* Locum, *nec in ventriculo eſt, quia per ructus ejiceretur: nec in inteſtinis, quia per alvum excluderetur, ſed inter meſenterii & inteſtinorum tunicas plærumque generatur. Nam in hydrope ſicco, tormina circa umbilicum, labores, & lumborum dolor affligunt: at meſenterium antrorſum tenuibus inteſtinis, in dorſo, lumbor. vertebris à quibus naſcitur, unde diſtentio, annectitur. Invenitur tamen & in inteſtino-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

rum cavitate, & eo per orificia venarum meſaraicarum, ſe inſinuat.

Curatio *requirit,* I. Materiæ *flatus procreatricis* eductionem, *ubi locum habet* vinum *Ferdinandi* antipneumaticon, *de quo Hiſtor.* 38. Spiritus ſalis *coagulatus, cum aqua abſynthii, & ſpiritu ſambuci.* II. Flatuum diſcuſſionem. Extra, *per cucurbitulam magnam ventri appoſitam: per frictiones cum* allio *in vino generoſo decocto & contuſo; per fomentum ex* urina pueri & lapide prunellæ, *de quo vide Hartmannum.* Intra, *per decoctum* ligni Ebeni, *ſpiritum* ligni guajacini, *arcanum* cumini & carvi, *Liquorem* florum tapſi barbati, *&c.* III. Calidæ viſcerum intemperiei, *ſi adeſt,* emendationem: *ſi imbecillis eſt,* roborationem.

Anaſarca, ſeu ὑποσαρκίδιον & Leucophlegmatia eſt molis corporeæ præter naturam, per totum corpus æquale incrementum, vitio alimenti exortum.

Signa *ſunt, incrementum molis corporeæ, majus quàm in cachexia, per totum corpus æquale, ita ut pedes & tibiæ initio tumeant, corporis mollities, laxitas, pallor, & ad laborem minimum debilitas, febris aſſidua, lenta, cum pulſu parvo, crebro & inæquali, urinæ albæ, tenues, crudæ &c.*

Cauſa *eſt alimenti vitium, quod propter immo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

immodicam epatis & venarum refrigerationem, de qua in intemperie dictum, pituitoſum & crudum eſt, imò corpus aqua lenta & concretæ ſuffunditur: & quamvis nutrimentum & concreſcat & nutriendæ parti adhæreſcat: tamen non aſſimilatur.

Curatio *eſt* Facilior *quàm in aliis, quod humor pituitoſus propius ad ſanguinis naturam accedat, quàm ſeroſus: quin & accedente, in principio, integris adhuc viribus fortiore diarrhæa ſolvitur morbus.* Abſolvitur. I. Materiæ aquoſæ *per corpus ſparſæ* evacuatione, *tum per Evacuantia inferiora, inter quæ Extractum vel ſal* Gratiolæ, *Rhabarbaro admiſtum, laudatur: tum per vomitoria, quæ alibi vide: tum per venæſectionem, ſi ex cauſa plethorica aut ſanguinem retinente oritur, ne frigidioris copiæ calor obruatur, quod in principio faciendum eſt. Tum per ſudorifera, ut decoctum vincetoxici in Laconico præſertim uſurpata, ante cujus ingreſſum benè* Aquæ VVeckeri, *de qua apud Hartmannum, aliquid exhibetur.* II. Viſcerum, *Epatis inprimis & ventriculi* roboratione, *de quibus ſuis locis.* Ferdinandus, *Ægri in acervum tritici demerſionem ad materiæ exſiccationem laudat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS VI.

De Ictero.

I*Cterus vel eſt* Flavus, *vel* Niger, *de quo in ſymptomatibus Lienis dicetur.*

Icterus flavus eſt humoris flavi vel viridescentis in habitum corporis, à cauſis ſuis procedens, effuſio.

Dicitur, à nomine aviculæ & galgulus: *à varietate coloris in arcu cæleſti*, arquatus: *& quia molliter in aulis tractatur*, Regius, *vel quod mulſa regio potu ſanari creditus eſt.*

Signa *ipſius ſunt, Totius corporis flavedo, citrinitas, aut pallens viriditas, quæ in albo oculi & interno e jus angulo, ubi venæ majores obſervatur. Venarum ſub lingua diſtentio, hypochondrii dextri dolor, vel etiam durities, ſalivæ amaror, cum vomitu bilioſo, ſingultu, & dolore capitis.*

Cauſa *humor concolor, qui in habitum corporis, ob cauſas in* Differentiis *dicendas, effunditur.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.* Reſpicit *tamen duo.* I. Cauſam *quæ amovenda.* II. Symptoma *quod tollendum, poſtquam univerſalia præmiſſa fuerint. Laudatur pro facie & oculis fumus ex* aceto calido, *cui Roſmarinus incoctus: ſpecifica ſunt, Extractum* Aquilegiæ *&* Cheli-

Chelidoniæ, *quod cum pauculo Bezoar ditioribus exhibetur. Emulſio* ſemin. Aquileg. *cum ejuſdem aqua ſtillatitia in pauperioribus pulvis,* lumbricor. terreſtrium, pediculi *tres vel quatuor vivi in ovo ſorbili,* ſi Zacutho *credendum, quod remedium ſordidiſſimum eſt.* Tinca viva *umbilico impoſita donec moriatur.* Aranea viva *in teſta nucis de collo ſuſpenſa, & ſcrobiculo cordis impoſita donec moriatur. Inter* Magica *ponuntur,* Urticar. *ab ægro permictio.* Panni *in ejuſdem urina intincti, & aëri expoſiti, & alia plura de quibus vide* Petræum.

Differentiæ *ex Cauſis ſumuntur.*

Alius eſt ab illis quæ bilem copioſam generant; *quæ ſunt, Aut* Externa, *ut Dulcia, cibi potuſque calidi. Venena inprimis ut fel leopardi, viperæ, & venenator. morſus: & tum* Alexipharmacis *agendum eſt, veneni naturæ ſpeciatim oppoſitis, in quibus etiam manifeſtarum qualitatum ratio eſt habenda. Aut* Interna, *ut ſunt.* 1. Epatis intemperies calida *& ſicca, & tum urinæ vehementer ſunt coloratæ & craſſæ. fæces alvi croceo colore tinguntur, pedes & manus calent.* 2, Inflammatio & Apoſtemata *ejuſdem, de quibus ſuperius.*

Alius ab illis quæ ſanguinis depurationem biliſque ſecretionem & excluſionem *præpediunt, ut ſunt* 1. Compreſſio *veſiculæ fel-*

læ felleæ à ſcirrho epatis vel alio tumore,
quæ vide ſupra. 2. Obſtructio *ejuſdem, à*
pituita craſſa, bile copioſa, calculis & aliis
cauſis, quæ fit, vel *in meatu exporrecto ad*
hepar per quem allicitur, & tum fæces tin-
guntur : vel *in illo ad duodenum, tenden-*
te per quem ejicitur, & tum *fæces albicant.*
Vel *fit vitio* Epatis, & tum *hypochondrium*
dextrum tenditur, ſi durum evadit hydro-
pem prænunciat: Vel *vitio folliculi ipſius,*
& tum, *ſubito invadit, alvus pigrior eſt,*
fæces, quia non tinguntur, albicant. Cura-
tur. 1. Deobſtruentibus, *inter quæ præva-*
let Cuſcuta, *decoctum* fragariæ *cum mar-*
rubio & paſſulis, ſuccus radicum urticæ *in*
vino contuſarum, cum croco, Anſerculo-
rum ſtercus *verno tempore collectum ex-*
ſiccatum, & dr. j. pondere datum, Cremor
Tartari *vino chalybeato dilutus, ſpiritus*
Tartari, *&c.* II. Purgantibus, *per vices*
cum deobſtruentibus adhibitis, inter quæ
Rhabarbarum & Hiera picra *optima.*

Alia ab iis quæ bilem repente ab
interioribus ad circumferentiam corpo-
ris expellunt, *quod præcipue fit in Febribus*
acutis, in quibus vel *ejicitur Criticè, ac tum*
præceſſere ſigna coctionis & ſolvitur morbus.
Vel *ſymptomatice, propter copiam & acri-*
moniam; & tum, *Ante ſeptimum diem ac-*
cidit. Si ſine rigore *fit*, vel *à debilitate na-*
turæ,

turæ, vel *ab inflammatione eſſe cenſetur. ſi* cum rigore, *materia febrilis è viſceribus & venis ad cutem ejicitur. In* Curatione *ratio eſt & febris & Epatis habenda.*

ARTICULUS VII.
De Atrophia.

ATrophia eſt totius corporis exſiccatio & extabeſcentia ob fruſtratam ejus nutritionem exorta.

Subjectum *eſt totum corpus, ratione præcipue partium molliorum, pinguedinis & carnis. Partes duriores exſiccari quidem poſſunt; ſed ita imminui ut inde totum corpus decreſcat, non poſſunt.*

Signis *opus non eſt. Cum viſui affectus appareat.*

Cauſa *eſt fruſtratio nutritionis, quæ* vel *vitio alimenti, quando illud aut deficit, quod non aſſumatur, non attrahatur, non apponatur, diſcutiatur, &c. aut vitioſum eſt:* Vel *vitio facultatis nutrientis quando calor nativus aut humidum radicale deficit, provenit.*

Curatio *reſpicit.* 1. *Symptoma ipſum, ubi locum habent*, Balneum *ex decocto capitis & pedum vervecis, ſalicis rubri, Aquæ dulcis in quo cineres corylorum, ſemen lini, oſſicula vervecum contuſa ebullierunt.* Diæta humectans, *ex emulſione amygdalo-*

rum

rum dulcium, ſeminum quatuor frigidorum majorum. Lacte caprillo &c. Curatio magnetica *de qua apud Hartmannum, in Chymiatria.* Inunctiones *unguento Amati Luſitani, apud Sebaſtianum Auſtrium de morbis puerorum. p. 555.* II. *Cauſas de quib. in Differentiis.*

Differentiæ *Atrophiæ ſunt variæ.*

I. *Alia eſt* Univerſalis *totius corporis de qua nunc dictum. Alia* Particularis, *quæ à peculiari partis vitio proficiſcitur. In Curatione locum habent Fomenta, Dropaces, Picationes, & Percuſſiones, quibus partis ſiccitas corrigitur, calor obtuſus excitatur, & alimentum allicitur.*

II. *Alia eſt à* Vermibus Dracontiis, *qui pueros exagitant.*

Alia à Ventriculo *chylum non benè elaborante.*

Alia ab Epate, *quando iſtud aut calida & ſicca intemperie laborat, & bile multa perluitur: aut obſtruitur vehementer, ut nutrimentum difficulter penetret.*

Alia à Liene, *cui eadem accidere poſſunt.*

Alia à Meſenterii obſtructione, *quæ Indis Orientalibus eſt familiaris, plerumque bulimiam cum lienteria conjunctam habet; ſed & in abſceſſum qui integrum meſenterium ita abſumit, ut inteſtina nullo ordi-*

ordine confuſa, tenuibus duntaxat pellicu-lis inter ſe cohæreant. In Curando gramen crucis *de quo apud* Alpinum *de plantis Ægyptiis cap.* 40. *laudatur. Vide de his &* Bontium *in Medicina Indorum p.* 156.

Alia à Corde *quod ſit in Hectica.*

Alia à Pulmonis ulcere *quod in phtiſi accidit.*

TITVLVS VII.
De Lienis affectibus.
CAPVT I.
De Lienis morbis.
ARTICVLVS I.
De Lienis Obſtructionibus.

MOrbi *Lienis ſunt* Obſtructio, Inflatio, Inflammatio, Scirrhus, Ulcera & Vulnera.

Lienis obſtructio eſt ejuſdem ab humoribus craſſis infarctio.

Pars affecta *eſt Lien, vel ſecundum venas & arterias, vel ſecundum totam ſubſtantiam.*

Signa *ſunt iſta. In principio gravitas hypochondrii & dolor lienis infertur: hinc humor cum ſanguine permiſtus, & in totum corpus diffuſus, livido colore ipſum tingit, reſpirationem difficilem poſt exercitium reddit. in ventriculum effuſus, nauſeam &*

vomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

vomitum: in inteſtina, diarrhœam efficit. interdum propter ſiccitatem alvum adſtringit.

Cauſa *eſt Humor terreſtris & craſſus, qui ſæpe ab aëre paludoſo & cibis craſſis colligitur, & propter lienis imbecillitatem & viarum interceptionem expelli non poteſt.* Interdum *propter lienis calidam intemperiem, & chyli incocti attractionem, quod poſt decubitum frequentem in latus ſiniſtrum, & nimiam exercitationem accidit, cumulatur.* Interdum *ob hæmorrhoidum conſuetum fluxum interceptum, vel menſium ſuppreſſionem ſubſiſtit.*

Curatio *inſtituitur prout in aliis obſtructionibus. Nota tamen. Cauſarum à quibus prodit rationem habendam. Vomitoria, cum recta ſit à liene ad ventriculum per vas breve via, prodeſſe.* Ex purgantibus polypodium & Epithymum *cum paſſulis,* ſennam *cum cremore Tartari valere. Ex* aperientibus *flores* geniſtæ, & *Electuarium* de chalybe Saxoniæ *laudari. Emplaſtrum* de Ammoniaco *in aceto ſquillitico ſoluto rectè applicari, præmiſſo aliquo conveniente fomento. Electuarium* roborans Solenandri *vide apud Hartmannum.*

Lienis inflatio eſt ejuſdem in tumorem à flatu elatio.

Signa *ſunt iſta, Tumor & diſtentio cum aliquo*

aliquo dolore, ſed ſine ſenſu gravitatis & ponderis percipitur. Murmur & ſonitus editur. Compreſſus lien cedit.

Cauſa *ſunt*, vel *Aquæ frigidæ largior hauſtus:* vel *cibi flatulenti, ut piſa, caſtaneæ, fabæ, bulbi.* Vel *Humores craſſi & viſcidi, qui à calore imbecilli vinci non poſſunt, & in vapores reſolvuntur, qui lienem, quia ſpongioſus facile inflant.*

Curatio *ut in aliis. Chymici* Spiritum ſaturni *ardentem in extracto ſilicis laudant, & eodem regionem lienis ter in die inungunt. Purgatio in cauſa externa improbatur. Inunctio per oleum rutæ, capparum, &c. ſufficit.*

ARTICULUS II.

De Lienis inflammatione, & Scirrho.

Lienis inflammatio eſt ejuſdem à ſanguine in ſubſtantiam ejus effuſo, in tumorem elatio.

Afficitur Lien interdum totus, *interdum* non *item.*

Signa *ſunt, Tumor in ſiniſtro hypochondrio verſus anteriora quaſi protuberans, & hominem quaſi medium cingens, ſic à renis ſiniſtri qui dextro elatior dolore & inflammatione diſtinguitur: Pulſatio & palpitatio illius lateris, ob* arterias *quibus abundat, Febris continua quartana periodum ſer-*

ſervans. Reſpiratio, ob Diaphragmatis compreſſionem difficilis.

Cauſa *eſt ſanguis effuſus & putreſcens: qui* vel *purus eſt*, vel *mixtus*, *& ſuis ſe ſignis prodit.*

Curatio *aliarum inflammationum methodum ſequi debet; modò largior â purgatione potus fugiatur, ne humor ad ſubſtantiam hepatis feratur.*

Scirrhus lienis eſt tumor ejuſdem durus, ab humore craſſo, glutinoſo & indurato procedens.

Signa *ſunt, Tumor renitens cum duritie oblonga in ſiniſtra parte, & quidem ſine dolore, cui accedunt difficultas reſpirationis, oris ſiccitas, pedum inflatio, decubitus in ſiniſtrum latus gravis, ſudor moleſtus &c.*

Cauſa *eſt Humor craſſus & glutinoſus, qui* vel *ſtatim erat talis, à cibis craſſi ſucci, laboribus, vigiliis, quæ illud, quod ſpirituoſum eſt in humoribus abſumunt, ortus: ve[l] poſt, cum per ſe tenuis aut caloris vi, au[t] medicamentis nimium diſcutientibus, au[t] naturâ tartareâ, ad indurationem eunte[m] eſt induratus. Hic in totum corpus cum ſan[-]guine diffuſus, illud lividum & coloratu[m] reddit & ad tabem, quod officio ſuo ſangu[i]ficationis, oppreſſus lien ſatisfacere non po[ſ]ſit, adducit.*

Curatio *eſt* Difficilior, *ſi ægris Diarrh[æa]*
oboria[tur]

boriatur, & *lienteria*, *vel aqua intercus* *xcipiat.* Reſpicit, *ea quæ Scirrhus Epatis.* *nter* Digerentia *laudantur intra, Radix* ilicis, Lamii *ſeu urticæ mortuæ pulvis in* *ibo. lignum* Tamariſci *in aqua chalybeata* *decoctum ad tertias.* Compoſitum ex radic. filicis unc. j. Cuſcutæ dr. ii. in vini potentis unc. viii. ad tertiæ partis conſumtionem *decoctum.* Externe *inter emollientia valet unguentum* Fabricii, ex gummi Ammoniaci unc. j. ol. amygdal. dulc. lilior. albor. pinguedin. gallinæ ana unc. ii. ſucci Cicutæ unc. iv. Aceti ſcillitici unc. ii. *compoſitum.*

Differentiæ *ſunt eædem quæ ſcirrhi epatis.*

I. *Alius eſt* Recens, *qui dolore ad jugulum uſque ſe extendente affligit. Alius* Inveteratus, *qui omni dolore caret, nec facile hominem niſi epar in conſenſum trahatur, tollit.*

II. *Alius Lienem duntaxat* ſecundum ſuam ſubſtantiam *afficit, qui etiam lienis figura circumſcribitur, quamvis & hic interdum ſecundum longitudinem ut teres appareat; interdum ſecundum latitudinem, interdum ſecundum omnes dimenſiones intumeſcat. Alius in* alias quoque partes vicinas *effunditur, ut omnem plærumque ventris ſiniſtram regionem complectatur.*

ARTICVLVS III.

De Ulcere & Vulnere Lienis.

DE Ulcere *nihil eſt quod obſerves, niſi Inflammationes, & tumores ſequi, pus interdum per urinam vomitum vel alvum fundere. Expurgari, abſtergi, conſolidari.*

Vulnus *vel eſt* in ſuperficie, *quod minus lethale eſt. Vel* in ſubſtantia, *quod propter effuſionem ſanguinis eſt mortiferum. Vbicunque tandem ſit, nigrum ſanguinem fundit, plærumque ſimul ventriculum afficit, ſitim, & dolorem ad jugulum, excitat. Pu interdum per urinas excernitur, deductun per arteriam cœliacam, ad arteriæ magni truncum, & hinc ad emulgentes. Vulnerariis potionibus etiam ſanatur.*

CAPVT II.

De Symptomatibus Lienis,

ARTICVLVS I.

De Dolore Lienis & Ictero Nigro.

S*Ymptomata Lienis ſunt* Dolor, Icteru Niger, Affectio hypochondriaca, (Scorbutus.

Dolor Lienis *à ſolutione continui,* e *tenſione membranæ oritur. Hæc tum* Externis *percuſſione, caſu &c. infertur :* internis, *inflammatione nempe, inflation tumoribus, ulceribus &c. Diligenter ve*

diſti

diſtinguendus *eſt, tum à doloribus illis, qui in ſiniſtro latere, præſertim poſt cibum vel equitationem percipiuntur, qui proveniunt, vel à flatibus, vel ab humoribus ſeroſis, qui in ſpacia peritonæi eo loci tunicis pertinaciter adhærentis influentes, ipſos à muſculis diſtendunt: tum à Muſculorum dolore, qui ſi iſti parum premantur, ſentitur.* Curatio *Narcotica non exigit. Cum enim exili tantummodo tunica veſtiatur, exquiſitus ille dolor non eſt.*

Icterus niger eſt cutis totius corporis in nigrum mutatio. Cognoſcitur *ex ipſo colore.* Oritur *ab iiſdem cauſis, à quibus Icterus flavus, niſi quod ibi epar, hic lien peccet.* Curatur *autem* Difficilius. *quia, ſi à veſiculæ felleæ vitio fit, major adeſt bilis corruptio; ſi vitio lienis, humor eſt contumacior, & metus eſt hydropis. Medicamenta è* Chalybe *ſunt in illo commoda: ſed & balneum ſiccum, poſt quod corpus emulſione* ſeminis canabis: *facies, aqua* florum fabarum *cum vino mixta, abſtergenda eſt.*

ARTICVLVS II.
De Affectione hypochondriaca.

AFfectio hypochondriaca eſt vitioſorum humorum, in venæ portæ, arteriæ cæliacæ & meſentericæ ramis, ob læſam lienis coctionem, abſque putredine

collecta, & per vaporum emiſſionem, multa ſymptomata inferens, colluvies.

Hypochondriaca *dicitur, ob locum utriuſque hypochondrii, quo pars illa corporis, quæ ſub nothis coſtis ad ilia uſque utrinque protenditur, & cum muſculis, viſcera ipſa complectitur, intelligitur. Dicitur & πάθος φυσῶδες, apud Dioclem & Aetium, propter familiaritatem flatuum, in ſiniſtro hypochondrio contentorum. Tum* Melancholiæ *nomen ſortitur, cum cerebrum per conſenſum afficitur, ut ſuperius dictum eſt.*

Signa *ex ſymptomatibus facultatis naturalis, vitalis & animalis petuntur. Adeſt.* 1. Ventriculi cruditas, *ob eundem à liene per venam portæ malè nutritum quam excipiunt, continua exſpuitio pituitæ humiditate os opplente, vomitus craſſiorum partium humoris, vel in ventriculo geniti vel à liene tranſmiſſi, & interdum ita aci di ut dentes ſtupeant, quem antecedit ejuſ dem ebullitio in ventriculo, flatus vicina partes diſtendens, ut interdum in lipothy miam homo incidat: tenuium humori partium per ἄδηλον διαπνοὴν diſcuſſio, cum febrili horrore interdum, quem calor qui dam ſequitur ſudore mox evaneſcens.* 2. Ventriculi dolores, *qui ad dorſum uſqu procedunt, ingeſtis cibis redeunt, concoct iiſdem*

iiſdem vel ejectis ſedantur. renes in conſenſum communione membranarum trahunt. 3. Alvi adſtrictio, tum ob vaſorum in utroque latere ſiccitatem: tum, quia cibus in humorem pituitoſum & viſcidum mutatur, & ſic ab inteſtinis non promovetur, & pertinacius iiſdem adhærens, conſtrictionis cauſa eſt. 4. Æſtus in hypochondriis *quaſi inflammatorius, qui motu, cibo, potu, calidioribus magis ingraveſcit; quem interdum ſequitur malarum & totius faciei rubor ob vapor. aſcenſum. Ephemera febris ſudore evaneſcens, ob eorundem ex largiore potu per totum corpus diſperſionem.* 5. Vrina *modò tenuis propter vias obſeſſas, & flatus retentos, unde paroxyſmi initium: modò turbida propter humoris admiſtionem, cum arenarum rubrarum interdum ſubſidentia, in qua tartareæ ſanguinis partes coagulantur.* 6. Flatulentia & *in ſiniſtro hypochondrio præſertim, fluctuatio, flatibus in cavitate, ſub diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexum exorta, incluſis.* 7. Anxietas, *tum quod cibus ſemicoctus in flatus reſolvatur, & anguſtiam pariat: tum quod ad vaſa vicina calida intemperie laborantia deductus, à calore igneo quaſi ebulliat, & hypochondria diſtendat, ac ſic anguſtiam in partibus quæ nervos à ſexta conjugatio-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ne habent, excitet. 8. Cordis palpitatio,
vel ob ventriculi conſenſum: vel ipſius par-
tis contra vaporum malignitatem certa-
men; quæ nonnullis magis creſcente luna
propter ſerum copioſius in maſſa ſanguinea
ebulliens. 9. Pulſatio in ſiniſtro hypo-
chondrio, quem vel cæliacus ramus poſt
iram & motum præcipue excitat: vel ar-
teriarum in Meſenterio per glandulas ma-
gnam præſertim quæ in centro, compreſſio-
nem. 10. Palati, oris, & linguæ ſiccitas,
propter vaporum reſolutorum per Oeſopha-
gum & aſperam arteriam aſcenſum. 11. Re-
ſpiratio difficilis, tum propter nervorum
muſculis pectoris dicatorum, affectionem;
tum propter materiæ pravæ in muſculorum
ſpacia effuſionem. 12. Cerebri perturba-
tio. Nam vapores reſoluti, ſi ſunt acres, E-
pilepſiam concitant. ſi obſcuri, ſpiritus ob-
fuſcant, & deliria melancholica indu-
cunt. ſi copioſi, vertiginis authores ſunt. ſi
ſicci, vigilias producunt, quæ poſt mediam
noctem pleroſque moleſtare ſolent, quia chy-
lus diſtributus & ad ſecundam coctionem,
lienem & vaſa vicina perductus, humores
in iis latentes agitat, & vapores ex iis ele-
vat, qui verſus cerebrum feruntur. ſi in
Oeſophagum, muſculos laryngis & aſperam
arteriam, ſtrangulationis metum, ob illius
diſtentionem, iſtorum contractionem indu-

cunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

*unt. ſi in nervos linguæ, brachiorum, ſe-
undum nervorum ductum, inſiliant,* ſtu-
orem *& formicantem nunc in hoc, nunc
n illo digito pulſum inferunt. Et hæc ſunt
m tomata, quæ tamen non omnes invæ-
unt.*

Cauſa *ſunt Humores pituitoſi, bilioſi &
elancholici. Melancholici tamen præſer-
im, non tantum primis & ſecundis quali-
atibus, ut ſunt aduſti, viſcoſi, fixi: ſed &
cundum* δυνάμεις ἀκρότητας καὶ ἰχῦς, *ama-
itie nempe, ſalſedine, acerbitate & a-
iditate nocentes.* Colliguntur, *ſi* Locum
*ectes in venæ portæ, arteriæ cæliacæ, & me-
ntericæ, ramis, majoribus præſertim, &
uæ ſiniſtrum, hypochondrium perluunt,
ec vaſe brevi, ſeu arterioſo, ſeu venoſo, nec
mento, quod venas amplas à vena portæ
abet, exceptis. ſi* Cauſam, *colliguntur.* 1.
ropter lienis coctionem *læſam, & qui-
em.* Vel *propter intemperiem calidam,
ua ſuccum crudum aquoſum prius, craſ-
um poſterius attrahit: qui in venis vehi-
ulo deſtitutus, ſubſiſtens, incraſſatur &
duritur, flatibuſque generationem præbet.*
*V*el *propter ſiccitatem, duritiem & ſcirrho-
tatem, calore ipſius deferveſcente, per quem
hylus non attractus ſubſidit, & excremen-
a non repulſa remanent, quod in ſedenta-
ia vita accidit. hinc circa annum ætatis*

trigeſimum iſte morbus plærumque invadit. Vel *propter errorem externum, cum chylus non coquitur, ſeu vitio ciborum, ſeu ventriculi, ſeu affectuum animi, qui dum cibus coquitur calorem ad alias partes avocant, bilem in ira commotam cibis permiſcent lienem qui arteriis multis abundat in actione ſua turbant.* II. *Propter* Vitium glandularum, *quæ vaſa meſenterii fulciunt, dum illa vel tumore, comprimunt, vel in vita ſedentaria compreſſæ, anguſtiora reddunt.*

Curatio *eſt* Difficilis *propter ſymptomatum congeriem.* Facilior, *ſi ſit incipiens. ſi in ætatem nec provectam, nec declinantem inciderit. ſi hæmorrhoides, varices, menſes ſuperveniant. ſi mares potius quàm fæminas, pingues & albos, quàm fuſcos afficiat. ſi hæmorrhagia naris ſiniſtræ accedat. ſi urinæ nigricantes, citra febrem liberalius profundantur.* Reſpicit. I. Chirurgiam, *ratione cujus* ſanguis mittendus *eſt*, *ubi notavenam brachii ſecari poſſe, ſi magna pars materiæ venæ cavæ communicata eſt, & circa epar φλόγωσις aliqua affligit. Hæmorrhoidales externas optime aperiri, quia eidem inteſtino recto inſertæ communicationem oſculorum cum internis habent.* II. Pharmaciam, *ratione cujus.* I. Humor corruptus *in prima corporis regione hærens eſt* educendus, *ubi locum habent Enemata &*

vomi-

vomitus, ſi præſertim copia in ventriculo. . Viæ aperiendæ & humor per inciſionem & attenuationem, præparandus, ubi nota. Omnia in forma potius liquida uſurpanda; quod ſi in ſolida, hauſtus liquoris poſtea ſuperbibendus. A lenioribus incipiendum, in vehementioribus deſinendum. Inter illa ſunt, Ex ſimplicibus Radic. Scorzoneræ Filicis maris, Herbæ, Fumariæ, ſcolopendriæ, Flores, Borragin. Bugloſ. Poma Burſdorfiana. Ex Compoſitis ſyrupus pomor. redolentium, Fumariæ, ſpecies Diacurcumæ, Eſſentia Fumariæ, chamædryos &c. de quibus ſupra in Lienis & Epatis obſtructionibus. Ex his, Acidulæ, Thermæ, chalybs, qui, præmiſſa primarum viarum evacuatione, in conſerva borraginis à ſcr. ii. ad dr. j. ſ. jejuno ventriculo primò tertio quoque die ad vigeſimum antequam aſſueveris, vere & autumno exhibendus: poſt hauſtus vini addendus, & duarum horarum ſi fieri poteſt deambulatio, quartâ poſt ſumptionem ſubſequente prandio. ſi non deſcenderint excrementa nigra, deſiſtendum: ſin planè ſupprimantur, alvus movenda. 3. Humor præparatus evacuandus, per medicamenta, purgantia, benigna, humectantibus caſtigata, per epicraſin, circa ultimam lunæ quadraturam exhibita, balneis & fomentis humectantibus interpoſitis, myro-

balanis & caſſia excluſis. in cruditate nidoroſa magis cholagoga, in acida phlegmagoga & melanogoga ſubſequente ſecundâ poſt horâ cibo, ne medicamentum ultra epar aſcendat. 4. Vapores effumantes, *à capite & præcordiis* divertendi, *per frictiones, Clyſteres, Cucurbitulas, Cauteria, & medicamenta alia, ut* Elixir proprietatis, *conſerv.* roſar. *cum ſpirit. ſulf. & vitrioli* 5. Partium, quas infeſtat roboratione, & ſymptomatum averſione, *de quibus ſuis locis.*

Differentiæ *à Partibus ſumuntur.*

I. *Alia eſt* per Eſſentiam, *quam hactenus explicavimus.*

Alia per Conſenſum *aliarum partium, & hæc*

Alia eſt ſtomachica, *quæ* Cognoſcitur *ex ſputi poſt paſtum frequentia, ructibus acidis & æruginoſum quid reſipientibus, orificii & faucium vellicatione, quâ ſic affecti hauſtum frigidum deſiderant, vehementibus ventriculi doloribus, qui nonnullis ad dorſum uſque procedunt, concoctis cibis quieſcunt, mox aliis ingeſtis revertuntur. &c.* Curatur, E*vacuatione, divertentibus per ſanguinis miſſionem & cucurbitas, ſi dolor ingens affligit.* Extergentibus *ſiccantibus, roborantibus.*

Alia Epatica, *quæ* cognoſcitur *ex dolo*

re hy

e hypochondrii dextri, eduliorum faſtidio, ebre lenta & erratica, doloris ad humeros & claviculas extenſione, &c. In Curatio- *ne, quam in intemperiebus vide, ſi hæc ſit alida, ſerum lactis cum ſucco limonum vel omorum redolentium recens expreſſo, con- ert.*

Alia ab Utero, *cujus ſanguis vitioſus fa- illimè, vel è venis in arterias propter ana- tomoſes, vel ex arteriis in hypogaſtricam quæ ventriculo, pancreati, omento, tenui in- eſtino, &c. ramos largitur, mox in cœlia- cam regurgitat.* Cognoſcitur, *ex illis acci- dentibus, quæ hyſtericis accidere ſolent. In Curatione habenda eſt affectuum uteri ra- tio.*

Alia Hæmorrhoidalis, *ex hæmorrhoi- dum ſuppreſſione accidens, de qua ſuo loco. Vide* Matthæum Martini *de morbis Meſen- terii abſtruſioribus, accuratè iſta pertra- ctantem.*

ARTICVLVS III.

De Scorbuto.

SCorbutus eſt cachexia ab humore me- lancholico, peculiari modo corrupto, orta, cum crurum debilitate, maculis, gingivarum tumore, & ſanguinolentia, dentium laxitate, & aliis ſymptomatibus affligens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Scorbutus *veteribus notus, partim ſub* oſcedine, *partim ſub* ſcelotyrbe *&* ſtomacace, *partim ſub* volvuli ſanguinei *nomine venit, & nationibus mare & paludoſa loca incolentibus familiaris eſt.*

Signa *in definitione poſita ſunt, & agetur de iis inferius. His adde,* Vrinas *&* Pulſus nimis variantes. Illud, *nam initio ſunt tenues & citrinæ materiâ tartarea in iis ſubſiſtente, nunc craſſæ & albæ. humoribus magis corruptis rubræ, & propter ſalſedinis aduſtæ admiſtionem, cum lixivii ſplendore; & tum abſque omni putredinis nota & ſiti, arenulæ rubræ, matulæ ſæpe adhæreſcunt. Interdum turbidæ ſunt & permanent: interdum clareſcunt, & rubrum ſedimentum quod farinam laterum refert, ad fundum deponunt: interdum multa cruda & pituitoſa excrementa ſupra ſedimentum quaſi ſuſpenſa hærent: quibus vero hæmorrhoides ſuppreſſæ malo occaſionem dedere, iis guttatim cum dolore & ardore profluunt, & materiam tartaream, mucoſam, ſalſam & nigricantem continet.* Hoc, *quia pulſus nunc debilis eſt, inæqualis ac ſæpe vermicularis: deliquio vero animi imminente propter ſummam ejus neceſſitatem, & quod cor vapores expellere conetur fortior.*

Cauſa *eſt* Humor melancholicus, *ille qu*

ue 1. Crudus, *quod oſtendit tum victus,*
um etiam ſymptomata quæ melancholicos
fligunt. 2. Seroſus *& ichoroſus, ut ſit in-*
ar lixivii, quod ex aqua & ſalſis, fæculen-
is, ac aduſtis partibus conſtat, quod ex do-
ribus vagis & ulceribus animadverti-
ur. 3. Pituitoſorum *interdum ac vitio-*
rum humorum ſocius. *Nam vena aper-*
a ſanguis in ſcorbuticis quaſi glutine albo
vireſcente vel flaveſcente obducitur. 4. Pe-
uliari, *poſtquam diu ibi manſit* modo,
orruptus. *Hinc multi ſplenis obſtructione*
& humoribus melancholicis laborant, qui
corbuto non afficiuntur, & in iis regioni-
us, quibus humoris atri ex aëris fervore
collectio eſt familiaris, ſcorbutus ignotu-
eſt. 5. Contagioſus, *quod in aliis melan-*
cholicis morbis non invenies. 6. Ex cibis
ſale volatili deſtitutis, ac proinde πνευμά-
των *in coctione impedientibus, unde tarta-*
rea & fæculenta, in primis viis ſubſiſtunt,
& poſt ad lienem in tanta copia, ut ſecerni
non poſſint, confluunt, progenitus. *Sanè cibi*
fumo & ſale indurati, in quibus, aut pa-
rum eſt ſalis volatilis, aut quod fuit, fumi-
gatione abſumptum eſt, ita ut nihil niſi ſal
fixum & tartareum remaneat, aër craſſus,
loca maritima ad ipſius generationem fa-
ciunt. Medicamenta, quæ adhibentur trita
& guſtata vaporem acrem, ſubtilem, & cito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

evaneſcentem, qui à ſale volatili procedit, dimittunt : eadem exſiccata vel decocta, minus : recentia & condita exactius operantur. 7. Primariò in meſenterio, omento, primis viis, lociſque inter ventriculum, epar, & lienem mediis & utrique viſceri vicinis; ſecundariò in totius corporis venis, reſidens. Illud, Nam ſi chylus πνδυματώτει ſua minus ſit depuratus, ſeu ob imbecillitatem partium, ſeu errorem externum; in illis propter craſſitiem ſubſiſtit, appulſu alterius augetur, eundemque fæculentia & ſalſitate ſua, quam concipit, inficit. Vicinum epar & partes coctioni dicatas tum contactu tum fumorum emiſſione debilitat & inquinat, unde qualitas illa ab iiſdem cibis & chylo communicatur. Hoc, nam colluvies illa, per aliquod tempus ibi detenta, beneficio humoris ſeroſi, ad epar defertur : inde per venas & arterias in totum corporis habitum, tot ſymptomatum cauſa futura diſtribuitur.

Curatio tria Reſpicit. 1. Diætam, quæ debet eſſe incidens, attenuans, abſtergens, deobſtruens, ubi nota. Eſum columbarum ſylveſtrium laudari. Veneris exercitio hunc morbum quibuſdam in locis curari, fortè propter naturalis caloris ἐκλάμψιν. ſaccarata & lacticinia fugienda eſſe. 11. Chirurgiam, ratione cujus, vena baſilica, mediana,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

diana, ſalvatellæ vel malleoli ſecanda eſt; ſed ita, uti ſi maculæ jam prodierunt, ſuperſedeatur; ſi nulla ſit ſpes hæmorrhoidum, & febris afficiat in actum deducatur. parce, ne vires collabantur, evacuatio inſtituatur. III. Pharmaciam, *ratione cujus* 1. Præparanda eſt materia peccans, *primis viis ablutis, ita, ut à lenioribus incipiatur; magis attenuantibus ſi morbus jam invaluerit, vel in craſſo aëre homines vivant, agatur, illa, quæ tota proprietate agunt, adhibeantur, & potius in ſuccis, eſſentiis, conſervis, quam decoctionibus & extractis, in quibus ipſorum ſal volatilis evaneſcit, prohibeantur.* Appropriata *ſunt*, Cochlearia, *ſeu* Britannica, *quæ laudatiſſima*, Becabunga, *ſeu* Anagallis aquatica, *quæ aliquid humiditatis obtinet*, Raphanus ruſticanus, *ſeu* Armoracia, Chelidonium minus, Numularia, Sinapi, Trifolium aquaticum *&c. Ex* compoſitis *ſunt*, *Electuarium* Danicum *ex baccis quas multiber vocant, confectum*, *ſyrupus* Sceletyrbicus Foreſti, *nec non* Antiſcorbuticus Mynſichti. *Eſſentia* Chamædryos & Fumariæ. *Spiritus & conſerva* Cochleariæ, *Tinctura* Martis Mynſichti, *appropriatis roboratæ. &c.* 2. Evacuanda *eſt*, ſeu *per inferiora, ubi locum habent* Pillulæ Tartareæ *Quercetani*: ſeu *per ſudores reliquias diſcu-*

tientes, qui ſeu in Laconico, ſeu extra, Theriacâ Saxonicâ Mynſichti, *Eſſentia* fumariæ *cum ſale abſynthii benè excitantur:* ſeu per Diuretica, *cum aquis appropriatis exhibita.* 3. Partes, *ut epar, ventriculus, &c. roborandæ ſunt.*

Symptomata *quæ ſcorbuticos affligunt ſunt varia, quæ per periodos ut plurimum afficiunt, non omnia in omnibus reperiuntur, alia magis ſunt familiaria, alia minus, ſunt autem ſequentia.*

I. Difficilis reſpiratio, *& pectoris anguſtia interpolata, quæ abſque ſtertore, ſibilo & tuſſi afficit: interdum caliginem oculis ſuffuſam, lipothymiam, ac ægrorum de ſanitate deſperationem, conjunctam habet.* Oritur *â vaporibus vel humoribus in cavitate omenti hærentibus, & ſeptum tranſverſum comprimentibus, qui poſt vehemens exercitium moti, ſymptoma exacerbant.* Curatur *Thoracicis & Antiſcorbuticis, quibus adde aliquid de confectione* Alkermes Eichſtadii, & croci.

II. Gingivarum pruritus, tumor, & putrefactio. *Cum enim caro ipſarum ſit mollis ac laxa, facilè ab humoris tenuiore & acriore parte eo aſcendente eroditur. Pueros maximè infeſtat, & cum dentium nigredine, ſyderatione & vacillatione, alveolis à pravo humore occupatis, quæ tamen ſubito*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

evaneſcit, ob humoris recurſum, afficit. Curationem *ejus juvant, Aquæ appropriatorum, ſi iis os colluatur. plantarum adſtringentium in vino auſtero decoctio, addito ſpiritu vitrioli & alumine, quæ efficaciſſima.*

III. Macularum in cruribus copia, *quæ adultos ut plurimum infeſtant. primò rubicundæ & pulicum morſibus ſimiles, mox purpureæ & ſublividæ evadunt, tandem ad nigrum colorem declinant. ob majorem copiam interdum pectus, collum, brachia & faciem invadunt, interdum ſubito evaneſcunt, interdum ad annos multos durant, nonnunquam in ſquammas abeunt, & quo magis lividæ eo magis pernicioſiores ſunt.* Oriuntur *à parte humoris deſcendente, & à natura ad ignobiliores detruſâ.* Curari *diſcutientibus & emollientibus, ut balneis ex* baccis juniperi, naſturtii, cochleariæ, chamæmeli *&c. poſſunt. Si* ulceroſæ *ſunt, difficulter curantur, cum ab iis totum crus gangrænâ corrumpatur.*

IV. Dolor crurum, *qui tenſivus, obtuſus,* ὀστεόκοπος, *in profundo latens, ſub noctem ingraveſcit, ob humoris melancholici circa id tempus motum.* Oritur, *à ſeroſis humoribus, interdum à capite deſcendentibus, & membranis adhærentibus, interdum è ſede colluviei per venæ cavæ crurales ramos extra venas effuſis, & crurum muſculis inſinua-*

ſinuatis. Mitigatur, *cataplaſmate ex* la-
ɛ̃te coagulato, *cum floribus chamæmeli,*
naſturtio aquatico & baccis juniperi in la-
ɛ̃te coɛ̃tis. Exaſperatur *pinguibus ante ma-*
cularum eruptionem adhibitis.

V. Dolor ventris, *qui interdum ita lan-*
cinat, ut ægri in peritonæi rupturam inci-
derint, per intervalla cum pulſu & urina
ſcorbuticis infeſtat, ad quadrageſimum uſ-
que diem interdum durat, nec coli duɛ̃tu
circumſcribitur, & quidem, cum ventris
depreſſione, ut cum umbilico introrſum re-
vellatur, & hic lumbis quaſi annexus vi-
deatur, cum diſtenſionis ſecundum longitu-
dinem perceptione, inteſtini reɛ̃ti ſurſum re-
vulſione, ut nihil planè prodeat. Oritur *ab*
effuſione materiæ iſtius per venas meſarai-
cas, quæ in inteſtina non hiant, inter duas
inteſtinor. tunicas. Hinc diſtentio, convul-
ſio, vellicatio, partium vicinarum in conſen-
ſum traɛ̃tio, febrium, quarum in viſcerum
vaſis focus, antegreſſus. Curatur, *Remotio-*
ne cauſæ. Mitigatione per laxantia, & cly-
ſteres, quibus excretio ſtimulari debet. Eli-
xir proprietatis *valdè prodeſt.*

VI. Dolor pedum circa talos & plan-
tas, *qui eſt macularum prodromus, &*
ob tenuitatem materiæ partes quaſi pe-
netrat. Medicamento ex flor. ſambuci
man. ii. *in vino coɛ̃tis, additis* ſaponis
dr.ii.

dr. ii. facto , & panno loco dolenti applicato.

VII. Dolores Hypochondriorum incircumſcripti *quod flatus exitus non habeant.* Nephritici , *vel quod materia per vaſa emulgentia ad renes deſcendat : vel quod congeſta, & acceſſu cauſæ externæ, ad majora vaſa detruſa ad renes defluat.* Lumborum , *qui interdum à ſanguine vitioſo eo loci contento: interdum per modum catarrhi, à capite per venas in ſpinalem medullam deſcendente oriuntur. Hinc à ſcapulis dolores incipiunt , & ſenſim ad lumbos ſerpunt.*

VIII. Dolores capitis, *qui circa veſperem infeſtant , cum calore quodam febrili, qui ſudationibus matutinis evaneſcũt, junguntur. illos præcipuè qui ex hæmorrhoidum ſuppreſſione hoc malum contrahunt , affligunt. Ex vaporibus eo aſcendentibus oriuntur. Vt in majore doſi* becabunga *exhibeatur, calefacientium doſis minuatur , aperientibus hypochondria illinantur, expoſcunt.*

IX. Arthritis, *de qua nota.* Vagam *eſſe ſi præſertim topica frigida apponantur. Plærumque cum levi paralyſi , cum dolore ceſſante & redeunte jungi. Ab humoribus ſeroſis, tenuibus, & ad motum promptis* oriri. *Mire* deprehendi. *Nam ſi loco maximè dolen-*

dolenti lumbricus vivus imponatur, exilit, circumgyratur, incurvatur, tabeſcit, & emoritur. Inter Sudorifera *appropriatum eſt, quod ex* rad. ſuccisæ *unc. j.* Ariſtolochiæ rotundæ *dr. iii.* Herb. ſalviæ nob. Beton. *ana m. j.* Abrotani, Rutæ, vincæ pervincæ, Sabinæ, *ana p. j. &c. paratur, vide* Horſtium, *de arthritide ſcorbutica vaga, Tomo primo Obſervationum.*

X. Paralyſis, *quæ interdum crura interdum totum alterutrum latus involvit. A* paralyſi veterum differt, *quod aliquis motus remaneat, interrupta ſit, paulatim prius tentet, antequam ſedem figat. ſequatur, non tam fixum ſtuporem, coli & ventris dolores, tumores quavis parte erumpentes & facilè evaneſcentes.* Oritur *à materia ſcorbutica in medullam ſpinalem per ramum, qui ab arteria aorta non longè à ramo meſenterico porrigitur, & ſerpit in ſpinam ejuſque vertebras.* Curatur, *ſi tendines rigidi non ſunt, ſemel atque iterum purgato corpore, uſu beccabungæ & cochleariæ. ſi indurentur & rigeſcant, emollientibus cataplaſmatibus, præmiſſis* fomentationibus *ex aqua, in qua fol. ſalviæ, beton. roriſmar. cum flor. ſambuci & meliloti, decocta ſunt.*

XI. Convulſio & contractio, *quæ ita interdum invaleſcit, ut ægri nullum articulum extendere poſſint, & quaſi in orbem contra-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ntrahantur. Conjungitur *aliquando um rigore cardinis oris, in quo gena inferior b via audiendi revertitur, ita ut os ſtri- ius conniveat, quo minus in rectum ueat expandi.* Oritur *à rigiditate tendi- um, quando in tartareo illo, ſed ſeroſo hu- ore, iſto diſcuſſo, ille relinquitur, & exſic- atur.* Curatur *emollientibus & diſcutien- ibus.*

XII. Sopor profundus, *qui nonnun- uam cum febre lenta continua, aliquando ntermittente affligit. Cum paroxyſmo ad- enit & recedente ceſſat.* Naſturtio aqua- ico, *quod in limpidis aquis naſcitur, Cu- atur.*

XIII. Cordis palpitatio & lipothy- mia, *de qua ſciendum, quod maximè corri- iat, dum ægri in lecto ſurgunt, humoribus commotis. interdum, tanta ſit, ut ſubito ex- tinguantur. Certo ſcorbutum indicet, ſi in morbo ad ſenſum parvo affligat. Medica- mentis ſexies vel octies de die datis, cum antiſcorbuticis oppugnari debeat.*

XIV. Vomitus, *qui potius eſt vomen- di inanis conatus, nullam ventriculi gravi- tatem vel dolorem anteceſſorem habet. Ven- triculum roborantibus medicamentis non tollitur, lacticiniis potius, quod humores demulceant, ſedatur.*

XV. Sputatio nimia, *quæ* Oritur, *par- tim*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tim ex vaporibus ad os elevatis ex locis ventriculo vicinis: partim ex cibis in ventriculo corruptis, & ſecundum ductum membranæ Oeſophagum inveſtientis in os evectis, partim ab humore ſeroſo ex liene per vas breve in ventriculum effuſo. Præcavetur, *acrium & calidorum medicamentorum, quæ materiam fundunt, fuga.*

XVI. Alvi fluxus tam diurnus, quàm nocturnus, *qui profert fæces compactas, ſed copia cibum excedentes, coloris nunc herbacei, nunc cineritii.* Oritur, vel *quod alimentum debilitate epatis non attractum corrumpatur*: vel, *quod humor ſeroſus à liene ad inteſtina refluat*: vel *quod ſerum, quod halitus forma per ambitum diſſipari potuit, frigore poros denſante ad inteſtina repellatur, vel vaſis præſertim matutino tempore, per corpus calore patens, ab eodem conſtrictis, verſus majora vaſa retrudatur, & ſecum, quicquid in via invenit, ad inteſtina rapiat. Et tum in* Curatione, Adſtringentia *ſunt maximè* noxia. *Victus ratio ſicca uſurpanda, Vinum abſynthites decocto cichorii dilutum prodeſt.* Vel *quando à calore febrili ſeroſus humor efferveſcat, & exhalare non potis eo convertatur; & tum ſyrup. roſarum ſolutivus, & cichoracea valent. Eſt interdum* Sanguinolentus, *ſed ſine dolore, & cum aliis ſcorbuti ſignis*

gnis. Oritur à *ſanguine fæculento in venis abundante & per extremitates earum in inteſtina effuſo.*

XVII. Febres, quæ longè ab aliis febribus differunt. *Nam frigoris ſenſus ad ſex vel ſeptem horas ſe extendit pulſus eſt tardus, debilis, inæqualis in declinatione, magnus & durus in vigore, urina qualem ſupra diximus, interdum ter, quater interdum in die infeſtant. frequentiſſimè ſunt ex continuæ & tertianæ typo mixtæ. Continuæ, ſi purgantibus medicamentis vel calidis potionibus exaſperentur, enecant.*

XVIII. Hydrops, *qui & cum tumore duriore manifeſto, & tenſione lienis, epatis, vel ventris, & cum majore reſpirandi difficultate quam alias, quæ poſt uſum purgantium maximè excruciat, & quia à vaporibus craſſis procedit, diſcuſſis ceſſat, affligit.*

XIX. Eryſipelas, *quod interdum ſingulis ſeptimanis, interdum menſibus infeſtat. ab humoribus ichoroſis, peculiari modo corruptis, procedit. In* Curatione *prodeſt aqua florum ſambuci cum aqua Cardui benedicti.*

XX. Ulcera, *quæ ſicca ſunt, nec pus vel ſaniem fundunt. magis eos, qui temperamento ſunt bilioſo infeſtant. non tantum crura, ſed & alias partes occupant. interdum*

dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dum ita gangrænoſa fiunt, ut nec ferrum quidem inflictum ſentiant. Curari *debent citra ullam mordicationem aut dolorem, becabunga ſola in cerevíſia cocta, bis de die impoſita, multum præſtat: ſed & unguentum* Diapompholygos: *in putredine magna aliquid* Mercurii præcipitati, *vel* ſpiritus vitrioli *admiſcendum.*

XXI. Tubercula dura in toto corpore *& tumores magni, qui in inguine, glandulosis corporis partibus, muſculorum ſpecie hærent. ſine dolore ſunt, dum ægri quieſcunt, cum cruciatu dum ambulant. ſi ſubito erumpant, & mox evaneſcant, paralyſi præſagiunt. Cataplaſma ex* radice conſolid. majoris bryoniæ, abſynthii, medul panis albi, *in lacte coctis, in curatione la datur.*

XXII. Atrophia, *quæ in principio, qu facultas ob vitioſum nutrimentum, fr ſtretur, procedit. in progreſſu, quod parti bus ab humorum defluxu, vitioſa diſpoſi ſit impreſſa, oritur. Ad* Curationem *com mendatur.* Lac caprinum, *ſi capra an ſcorbuticis alatur.* Reliqua *omitto. Vide hoc morbo Sennertum, Horſtium, & alios.*

TITVLVS VIII.
De Renum affectibus.
CAPVT I.
De Renum morbis.
ARTICVLVS I.
De Renum anguſtia.

R*Enum morbi ſunt*, Anguſtia, Inflammatio, Calculus, Vulnus & Ulcus.

Anguſtia eſt vaſorum in renibus à cauſis ſuis inducta obſtructio vel compreſſio.

Signa *ipſius ſunt, urinæ retentio vel paucitas, & exinde tenſionis & gravitatis circa lumbos ſenſus, in uno vel utroque latere. &c.*

Cauſæ *in Differentiis explicabuntur, continens in Definitione poſita eſt.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis obſtructionem vel compreſſionem inferentibus.*

I. *Alia eſt à* tumore, phlegmone, ſcirrho, comprimentibus, nimia ſiccitate *dum ſubſtantia corrugatur & contrahitur; quæ ſuis ſe ſignis prodent. quamvis ultima difficillime cognoſcatur.*

II. *Alia ab* Humoribus, *viſcidis, craſſis, lentis, quæ* Cognoſcitur, *ex ipſorum redundantia, doloris & febris abſentia.* Curatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ratur. 1. Evacuatione per alvum vel vomitum. 2. Deterſione, inciſione, & Diureſi. Laudantur, Aquæ ex petroſelino, ononide, cum ſyrupo de Raphano Fernelii, ſpiritus ſalis, Tartarum vitriolatum cum julebo violato, &c.

III. Alia eſt à grumo ſanguinis, qui extra ſua vaſa excidit, & ibidem concreſcit. Cognoſcitur exinde, quod mictio ſanguinis præceſſerit, & cauſæ inferentes, ut concuſſio, lapſus, &c. Diſſolvitur, aqua chærefolii, Rubia tinctorum cum ſemine naſturtii, ſpermate ceti, & mumia, ut fiat pulvis.

IV. Alia à Pure, quod ibi generatur, vel aliunde affluit. Cognoſcitur è ſigni ulceris vel abſceſſus in renibus, & urina aliquando purulenta. Curatur abſtergen tibus.

V. Alia à Calculo, de quo in ſequenti bus agetur. Obſerva interim. Interdum id arenulas facere, quæ, vel in propria re num ſubſtantia proveniunt, quæ exina Cognoſcuntur, quod duræ ſint & rubræ, e illinc fluentis urinæ impetu raptæ, in cavum ferantur, poſt in veſicam detrudantur, e in urinâ redditâ ſubſideant, & digitis dif culter comminuantur. Vel ex aduſtione h morum in venis & epate oriuntur, quæ q in declinatione febrium tum acutarum tu

di-

iuturnarum excernuntur. Cognoſcun-
ur *exinde, quod non ſubſideant, ſed ſub-
ſtantiæ urinæ permiſceantur, matulæ urina-
iæ inſtar pulveris adhæreſcant, & facilè
digitis comminuantur.*

ARTICVLVS II.

De Renum inflammatione.

RENum inflammatio, ſeu Nephritis eſt eorundem à ſanguine in ipſorum ſubſtantiam effuſo, & ibidem putreſcente intumeſcentia, cum vehementi dolore, fibroſis aut arenoſis excretionibus conjuncta.

Signa *ſunt, Dolor, circa lumbos ad primam vertebram gravativus & extenſivus, qui hiſce à* Colico differt, *quod in ventrem medium aut in omnem illius regionem murmure nullo evagetur, non ſemper citata & expurgata alvo miteſcat, immanitate & ferocia peritonæum convellat, creber admodum ac frequens eſt. Febris continens inordinata, quæ modò creſcit modò imminuitur, circaque noctem magis exaſperatur. Viſcerum & ventriculi ſubverſio. Pituitoſorum primò, deinde bilioſorum per vomitum rejectio, Vrinæ cum malum incipit paucitas, tenuitas, aquoſitas, interdum ſuppreſſio, mox ea copia & craſſities cum compulſu ad mejendũ ex ardoris quo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dam ſenſu. Stupor & obdormitio cruris propinqui, propter compreſſionem nervi. Difficilis corporis erectio. Decubitus in ægram partem dolorem demulcens, in adverſam exaſperans.

Cauſa eſt *ſanguis ſive purus, ſive mixtus; ſive per viam collectionis in renibus coacervatus, ſive per viam fluxionis ſeu à toto, ſeu à parte detruſus, ut ſæpiſſime alibi dictum.* Occaſionem *fluxui raro dant, Renum firmitudo & durities: ſæpe medicamenta Diuretica, quæ ſanguinem ad renes deducunt.*

Curatio eſt Facilior, *ſi hæmorrhoides ſuperveniunt. ſi abſceſſu rupto per vias urinæ pus album, læve, æquale, non fœtidum evacuatur. ſi ad reſolutionem tendit.* Difficillima, *ſi abſceſſu poſt ſuppurationem rupto, pus per emulgentes ad epar & inteſtina viam moliatur. ſi ad indurationem tendat.* Nulla *ferè, ſi urina, alba, tenuis, aut purulenta, abſque febris & ſymptomatum remiſſione, & crurum ac femorum extenuatione, profluat.* Inſtituitur, *prout in aliis inflammationibus.* Obſervandum *tamen.* 1. *Modicè refrigerantia & adſtringentia cum anodynis pro repulſione uſurpanda. Extra quidem ne humores circa externas carnoſaſque partes conſiſtentes, intro in renes compingantur. Intra autem, ne,*

cum

cum adſtrictionem ſuam circa ventrem aut hepar venaſque incipiant, vel ſanguinem ad renes deturbent: vel meatus anguſtos coarctando, iſchuriam pariant. 2. A purgantibus quia humores accendunt & exagitant, abſtinendum. lenientia tamen & benigna ſi bilis in meſaraicis & ventriculo hæret, ne eo devolvatur exhibenda 3. Diuretica nonniſi perfectè ſedata inflammatione eſſe propinanda. Habet hic locum Tartar. vitriol. *ſcr. ſ. cum julepi roſace. & aquæ cinnamomi dr. ii. & alia.*

Differentiæ *à parte affecta ſumuntur.*

I. *Alia eſt in* dextro rene, *in qua lumbi in dextro latere dolent, dolor magis ad epar aſcendit, crus dextrum ſtupet.*

Alia in Siniſtro, *in qua dolor ad veſicam deſcendit.*

Alia in utroque *in qua ſymptomata utrobique urgent.*

II. *Alia eſt in* carnoſa renis parte, *in qua major gravitas afficit.*

Alia in partibus, in quas arteriæ terminantur, *in qua pulſans dolor, urget.*

ARTICVLVS III.

De Calculo Renum.

CAlculus renum, eſt ſubſtantia ſolida & lapilloſa, mucilaginea, limoſa, tartarea,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tarea, facultate λιθοποιητικῇ inſtructa, in renibus, adjumento caloris, exorta.

Signa *ſunt præcipua quinque.* 1. Dolor *qui in lumbis afficit, ſenſum gravitatis, propter renum ſubſtantiam ſenſus expertem infert, in deſcenſu in ureteres, propter ipſorum, qui denſa & craſſâ membranâ conſtant, diſtractionem augetur; ſi præſertim ſit craſſiuſculus, ſalebroſus & aſper. A Co*lico *diſtinguitur, quod nec ſit tam gravis, nec tam amplus, quod figatur, & regione renum circumſcribatur, & ſi in veſicam incidit, ductum ureterũ ſequatur, nec cum flat bus afficiat.* 2. Urina cruenta *propter vulnerationem partium, quas tranſit. quæ principio eſt pauca & aquoſa, mox ſuppreſſa, remoto è renibus calculo turbulenta, & arenoſum ſedimentum habens.* 3. Stupor *crurum, qui in dolore colico non accidit, quia muſculus, cui ren incumbit, quique cruri flectendo dicatus eſt, & in cruris partem interiorem inſeritur, comprimitur.* 4. Teſticuli *ejus lateris propter vicinorum vaſorum, quæ ad teſtes tendunt, iiſque inſeruntur,* retractio. 5. Nauſea & vomitus. *Nam renes cum ventriculo mediante peritonæo, cujus membranam utrumque viſcus participat, connectuntur, & bini ſextæ conjugationis nervi à ſtomacho orti, in internam renum tunicam implantantur.* Arenula-

nularum excretio *fientis calculi ſignum eſt.*

Cauſa *eſt non* pituita, *multi enim ea infeſtantur, quib. cum calculo nihil commercii : & multi ſunt calculoſi, qui accuratam victus rationem ſervant :* ſed ſuccus lapideſcens, *hinc calculoſi ſæpe urinam reddunt, quæ mucum refert, mox in lapidem concreſcit.* Provenit *autem is, ex fæculentia alimentorum, quæ ſi retineatur, huic vel illi parti ſe agglutinat, per novum materiæ appulſum quotidie augetur, aucta ſenſim exſiccatur, atque ubi materiam viſcoſam, craſſam, terreſtremque apprehendit, eam coagulat, & adveniente poſtea ſpiritu ſalis microcoſmici interno, quem ob naturalem ſuam viſciditatem, ſeu mucilaginitatem Tartarum iſtud facilè recipit, inque ſe recondit, tandem in perfectum tophum coagulatur.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi bullæ per aliquot dies ſtabiles in urinis viſuntur, quia magnam tartareorum ac mucilaginoſorum humorum copiam, una cum flatibus in renibus abundare, indicant. ſi urina manet ſubtilis & ſic aliquando perdurat, quia ingentem obſtructionem arguit. ſi ex eo ulcus renum exoritur. ſi æger eſt ex parentibus nephriticis.* Reſpicit. 1. Præcautionem, ne vel generetur, vel augmentum capiat. *Et tum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

1. *Victus ratio eſt habenda, in quo, Cibus & potus ad calculum faciens fugiatur. Cibi oppoſiti ſint in uſu. Inter eos laudantur,* Aſparagi *modicè decocti, cum oleo aceto & butyro, prima menſa ſumpti. fructus* Cynosbati, Acini ipſius *in juſculis decocti.* Chærefolium, raphanus, *ol.* olivar. & Amygdal. dulcium. 2. Materia collecta, maturè ne concreſcat, evacuanda. *Vomitu ſingulis menſibus bis vel ter adhibito, Medicamentis lenioribus*, caſſiâ *præſertim*, therebinthina, & *hydragogis. Comminuentibus ſi quid concrevit, inter quæ, Decoctum* ligni nephritici, hederæ terreſtris, *ſuccus* de veronica *cum aqua*, & *alia de quibus infra laudantur.* 3. Renes ad ſuum ſtatum reducendi, & *hic valet, venæſectio ſi epar intemperiem calidam in iis excitavit. Aquæ fragor. portulacæ, hordei exhibitio*, & *frigidor. unguentorum inunctio.* II. Geniti calculi ſublationem, *quæ perficitur.* 1. *Primarum viarum per evacuantia molliora, flatus diſcutientibus caſtigata, mundatione.* 2. *Venæ in brachio ſectione, ſi plethora in toto, & dolor eſt ingens; malleoli vel poplitis, ſi ad partem affectam decubuit.* 3. *Viarum laxatione & lubricatione, intra ſyrupo* de Althæa, Liquiritia, Violarum, *Extra* Unguento. *ex* unguenti dialtheæ *dr. ii. pingued. gallinæ, medul-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

medullæ cervinæ recentis ana dr. j. olei lilior. alborum dr. j. ſcorpion. ſcr. ii. ol: ceræ ſtillat. & ſpirit. Therebinth. ana ſcr. j. ceræ & croci pauxillo, compoſito. Balneo aquæ dulcis, *in quo ſumi poſſunt, ol. Amygdal. recent. unc. ii. ol. Thereb. gutt. vi. cum vini calidi hauſtulo.* 4. Calculi remotione, comminutione, & expulſione, *per medicamenta id præſtantia.* Præſtantiora *ſunt ex ſimplicibus Magiſterium* Tartari vitriolati, Oculorum cancri, Mandibulæ lucii piſcis & lapidis judaici. *Lapis* prunellæ, *Eſſentia* Cryſtallor. *Lapis* nephriticus. *Aqua* vitæ juniperi *Horſtius T. 1. p. 481. Ex compoſitis, Confectio ſeu conſerva* lapidis nephritici Zacuthi *l. 8. c. 16. Liquor* Nephriticus Mynſichti *Armament. p. 338.* Miſtura *ex magiſterio Tartari vitriolati, ſolut. oculor. cancri, lapide prunellæ, ſale volatili ſuccini, & aqua ſaxifragiæ.* Ejuſdem, vinum generoſum, *in quo raphanus acris decortic. & in taleolas conciſus, per integrum diem maceratus erat, cum magiſterio oculor. cancri & ſpiritu ſalis exhibitus.* Miſtura Muffeti Angli, *Ciſtæ Medicæ p. 34.* Libavii *ex aqua ſaxifragiæ albæ, cum ſaccharo violaceo & roſaceo colata, cum pauxillo ſpiritus vitrioli.* Expulſorium calculi Zuingeri. *Ciſt. Med. p. 35.* III. Doloris amotionem, *quæ unguento ſuperius ad*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

viarum laxationem præſcripto, hemicupio cum anodynis parato, Cataplaſmate Cratonis, *ex parietaria, petroſel. cœpis &c. perficitur.* IV. Flatuum diſcuſſione, *ſi qui ſunt. Vide de Calculo egregios, & ſufficientiſſimos* Untzeri, & Franciſci Collutii *tractatus.*

ARTICVLVS IV.
De Ulcere & Vulnere Renum.

DE Ulcere renum *hæc obſervaſſe ſufficiat.*

I. *Raro admodum illud ex* abſceſſu phlegmones *à profluentis materiæ acrimo nia renem exedente, ictu vel caſu vena diſrumpente, accidere: ſi tamen accidat curationem, ut humorum allapſus diætâ, ve næ ſectione, & purgatione ſiſtatur: liden allapſi, refrigerantibus, nephriticis tempe rentur, Therebinthina cum vitello ovi i liquorem, vel cum pulvere liquiritiæ in bo lum redactâ, evacuetur, requirere.*

II. *Semper ferè à* calculo intus coërci *to fieri, qui vel pondere renem contundi vel attritu comminuit exeditque.* Tum, *u rina antequam purulenta eſſe incipit, cru ta præſertim ab exercitatione & labore vadit. febris nulla vel obſcura fatigat. quando obſtructo ureteris capite pus cohib tur, id ſenſim vel per emulgentem, in ma*

res venas redundans, ſanguinem habitumque corporis inquinabit; vel eâ ſede congeſtum, ilia lumboſque diſtendet, è quibus etiam aperta cute, diu multumque manat.

III. In Curatione, *omnibus aliis palmam*, Decoctum petroſelini, *à* Doringio in Mithridatotehcnia *p.* 150. *deſcriptum, præripere.*

De Vulnere Renum *hæc notaſſe ſatis erit.*

I. Cognoſci, *ex ſitu, urinæ ſuppreſſione vel difficultate, cruentatione, dolore ad inguina extenſo.*

II. Dividi *in illud, quod eſt* in ſuperficie & parte carnoſa, *& tum, ſanguis multus effluit, urina non egreditur, fortiora glutinantia ſtatim adhiberi poſſe. Et quod* ad ipſam uſque cavitatem penetrat, *& tum, ſanguis cum aqua egreditur. In* Curatione, *ſanguis eſt ſiſtendus. Hoc ſubſiſtente glutinantia immittenda & imponenda, ac valet hic unguentum* ſanctum Andreæ à Cruce, *quod in Sennerto vide, &c.*

CAPUT II.

De Renum Symptomatibus.

DE *Renum ſymptomatibus*, Seri *nimirum* læſa ſecretione, & Dolore, *paucæ occurrunt.*

Seri ſecretio *læditur, vaſorum emulgen-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tium & renum vitio, quæ, vel *intemperie frigida laborant, & tum, urina ſubito non ſupprimitur:* Vel *anguſtia, de qua ſuperius. In Curatione Diuretica hora una vel altera ante cibum exhibenda ſunt.*

Doloris ratio ex capite de inflammatione & calculo renum peti poteſt. In renis ſitu fixus alterutro latere ſtabilis eſt, niſi quod interdum vel ad coxendicem, vel ad teſtem, qui è directo jacet, ureteris tractu protenditur. Aſſueti propter dilatatos ureteres non ita facilè, niſi fortè ſit craſſus & ſcaber afficiuntur; ſed qui nondum aut certè rarò & leviter nephritico dolore tentati ſunt, minimo calculo diſtorquentur. &c.

TITVLVS IX.
De Veſicæ affectibus.
CAPVT I.
De Veſicæ morbis.
ARTICVLVS I.
De Veſicæ Calculo.

V*Eſicæ morbi ſunt,* Calculus, Inflammatio, Ulcus, *quibus* Meatus urinarii anguſtia *adjungi debet.*

Calculus veſicæ *quid ſit ex Calculi renum definitione percipi poteſt.*

Signa *ejus ſunt, pruritus dolorque acerbus in collo veſicæ, pube & perinæo, qui pro-*

greſſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

greſſione & veſicæ diſtentione, ingenti cruciatu torquet, ægri pudendum ſcalpere & ſæpe diſtendere ſolent, ac urinam ſummo cum dolore guttatim reddunt, eaque calculo coeunte tenuis eſt & clara, colore ſubalbida, eodem concreto, oleaginis more ſubſidere ſolet, cum ſedimento arenoſo, albo, ſcabiei ſimili ſi calculus ſit friabilis.

Cauſa & Curatio *ex capite de Calculo renum petenda ſunt. Si comminui & expelli non poteſt, exſcindendus eſt, de quo vide Chirurgos.* Comminuendo *inſervit* compoſitum *ex ſalis Tartari albi unc. j. & Aquæ petroſelini libr. j. invicem miſtis, & per chartam bibulam colatis, colore croceo per cortices aurantiorum donatum; nec non* pulvis millepedum *ſeu oniſcorum, de quo* Laurembergij *peculiarem tractatum conſule, quin &* ſanguis hirci *lithotripticis herbis nutriti, deſtillatus, aſſumptis in cibo farciminibus, quæ ex ejus renibus, & cæteris viſceribus ac inteſtinis confici debent.* Dolori mitigando *prodeſt* Balneum, *quod illitus ſcroti, pectinis & perinæi, ol.* compoſito, *ex ol. ſcorpion. amygdalar. amarar. axungiæ cuniculi & gallinar. ana unc. j. ſ. & ſucci parietar. dr. ii. formato, inſequatur.*

Differentiæ *Calculi occurrunt aliquot.*

I. *Alius eſt* Exiguus & levis, *in quo-*

vaga & oberrans circa pubem & perinæum titillatio affligit, quique facilius comminui poteſt.

Alius paulò grandior, *in quo incumbentis gravitatis pondus percipitur, ut idcirco difficilis & doloris plenus ſit per ſalebroſa loca inceſſus, multoque difficilior ſaltatio, mictio crebreſcit, & urina vix poteſt cohiberi, quæ eſt alba, craſſa, turbida, cum ſedimento purulento, aut narium mucori perſimili; quum mejendum eſt, obviam impulſo calculo, urinæ fluor intercipitur, acerrimus dolor ſub emictionis finem, quum calculus urinæ curſu incitatus, quaſi proditurus, ſphincterem violentius comprimit, alias univerſum pudendi ductum, alias glandem, afficit. mejendi conatum deſidendi cupiditas, quod calculi magnitudo è perinæo rectum inteſtinum ut veſicæ cervicem exſtimulet, comitatur.* Curari *is vix alia ratione poteſt quàm ſectione.*

II. *Alius eſt* Concretus, *qui nihil arenularum in urina de ſe emittit. Alius* non concretus, *in quo aliquas illaſque ſeu albas, ſeu rubras, quæ à renalibus aliis veſicalis calculi ſignis diſcernendæ ſunt, urina deponit.*

III. *Alius eſt qui* ipſa veſica naſcitur, *cui ſuperius dicta competunt. Alius* qui à renibus per ureteres ad eam deſcendit, *&*

tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tum, ſigna calculi renum præceſſere, dolor ſecundum longitudinem ureterum à renibus ad veſicam, protenſus aderat, nephriticus vel ceſſavit, vel minus exercet. Hunc quidam herba Indiana Payco *Monardi dicta, & aliis frangi poſſe, credunt.*

IV. *Alius eſt* qui veſicæ non adhæreſcit, *& ideo tutius per ſectionem extrahi poteſt. Alius* qui ſummæ veſicæ adhæreſcit, & quaſi ex illa propendet; *& tum, omnia ſymptomata ſuperius recenſita, ſunt obſcuriora, viſi ſunt qui nullo dolore illum geſtarunt, imo, nulla fere ratione removeri abſque ægri diſpendio poteſt, de quo vide Tulpium obſerv. l. 2. c. 5.*

ARTICVLVS II.
De veſicæ Inflammatione, Scabie, Vlcere, & Fiſtula.

VEſicæ inflammatio non tam ipſius ſubſtantiæ quæ tenuis & exanguis inſidet, quam ſphincteri cervicis ipſius muſculo.

Signa *ejus ſunt, dolor in perinæo cum rubore & ardore acerbus, urinæ cum ſummo mejendi conatu ſuppreſſio, alvi, quia rectum inteſtinum inflammationis magnitudine coarctatur, adſtrictio, pubis atque pectinis ad umbilicum propter urinæ copiam diſtentio.*

Cauſa eſt eadem quæ aliarum inflammationum.

Curatio eſt Difficilis, quia affectus eſt plærumque circa ſeptimum inprimis diem, accedente febri, & urinæ atque alvi retentione, lethal s. ſi tamen ſit levior, & inflammatione in pus mutata abſceſſus intro rumpatur, & per urinam evacuetur, melior ſpes eſt: ſed &, Eryſipelate juxta cutis ſuperficiem oborto, ac urinâ copiosâ emiſſâ, repente interdum ſolvitur: Inſtituitur ad modum aliarum inflammationum. Repellentia non diu applicanda ſunt, quia veſica membranoſa eſt, & facilè conſtringitur, urina ſupprimitur, & nervi læduntur.

Scabies veſicæ, Cognoſcitur, ex pruritu in pectine, ur næ gravi odore, furfuraceo ſedimento in fundo reſidēte. Oritur ab humoribus acribus & ſalſis ſuperficiem illius internam erodentibus. Curatur in ſenibus ægrè. Humores ſunt partim evacuandi, partim demulcendi, per ſemina quatuor frigida, flor. violar. fraga, vel intus aſſumpta, vel extus per urethram injecta.

Ulcus veſicæ quid ſit, non eſt quod dicatur. Patet ex ſuperioribus.

Signa ejus ſunt, ſquammulæ & pus, quæ cum urina duntaxat effluunt, & in urina, ſubſident, & ſic ab exulceratione meatus urinarii, in quo pus & ſanies vel urinam

præ-

prævenit, vel ſtatim in primo exitu apparet, vel etiam ſine urina effluit, diſtinguitur. Adeſt & indeſinens circa veſicam, pubem, & perinæum cruciatus. Vrina quoque eſt craſſa & modo à pure, modo à ſanguine perfuſa. &c.

Cauſæ *ſunt variæ, de quibus in Differentiis.*

Curatio *eſt* Exiguæ ſpei, *tum, quia veſica eſt membranoſa; tum quia urina, quæ mordax, continuo decurſu, conſolidationem impedit.* Inſtituitur *ad modum aliorum ulcerum.*

Differentiæ *à cauſis præcipue ſumuntur.*

I. *Aliud eſt à* Cantharidibus, & tum, *ſi recens eſt, lac copioſe exhibendum, mox conſolidandum: ſi inveteratum, ut alia ulcera curandum.*

Aliud ab Urina acriore, *quam vini meracis & ciborum calidorum uſus intulit, &* tum *refrigerantibus diureticis agendum.*

Aliud ab Humoribus acribus vel ſalſis ſuperficiem ejus internam quaſi erodentibus; *& tum,* 1. Evacuandum, *caſſia & therebintina.* 2. Temperandum, *Nymphæa, lactuca, Endivia &c.*

Aliud à Calculo, *de quo ſuperius.*

II. *Aliud eſt* in fundo, *in quo dolor circa pubem percipitur.*

Aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Aliud juxta meatum urinarium, *in quo tempore mictionis dolor magis deprehenditur, & inprimis ubi mingere incipiunt & deſinunt.*

Fiſtulæ *curationem vide in* Langio, l. 3. Epiſtolâ quinta.

ARTICULUS III.

De Meatus urinarii anguſtia.

MEatus urinarii anguſtia, ejuſdem à cauſis ſuis profecta, & urinæ ſuppreſſionem inducens, interceptio.

Signa, Cauſæ, & Curatio, *ſi in genere affectum iſtum ſpectes, nihil habent ſingulare.*

Differentiæ ex cauſis petuntur.

Alia eſt ab obſtructione, *quæ fit.* I. *Aut* à Calculo; *quæ* cognoſcitur ex eo, *quod ſigna calculi præceſſere, urina modò libere redditur, modo incidente calculo ex fundo veſicæ in ipſius orificium, repente ſupprimitur, dolor ad radicem veſicæ magis urget.* Curatio *conſiſtit, in* Remotione *ejuſdem* per *concuſſionem crurum, ſi magnus ad orificium hæreat;* per *deductionem ad meatus urinarii extremum ſi parvus loco moveri poteſt;* per *fomenta laxantia, & calculum frangentia, ſi digitis loco moveri non poteſt.* II. *Aut* à grumo ſanguinis, *quæ* cognoſcitur *ex eo quod vulnus vel ruptura vaſis*

præceſſit. ſanguis cum urina effuſus fuit. Extra, cinis communis cum melle apponi poteſt. III. *Aut* à Pure, *quod aut in renibus, aut in veſica fuit, aut rupto in ſuperioribus abſceſſu eo delatum eſt.* IV. *Aut à* pituita craſſa & viſcida, *& tum, Vrina ferè totaliter ſupprimitur, ſigna pituitæ adſunt: incidendum, & attenuandum eſt.*

Alia eſt à Conſtipatione, *per carunculam, callum, verrucam, in meatu urinario enata, quæ* cognoſcitur *ex eo, quod nec urina libere excernatur, nec ſemen emittatur, graves dolores adſint, cathetere vel candela cerea immiſſa exploretur; quia vero urina ſemper ſimiliter profluit, à calculo; quia nunquam ferè totaliter intercipitur, ab obſtructione pituitoſa, ea ratione dignoſcitur.* Curatur Abſumentibus, *&* conſolidantibus. *Ex illis laudatur, præmiſſis univerſalibus, inter quæ Chinæ & Saſſafras decocta pono,* Ol. Mercurii *cum pauxillo ſacchari ſaturni & camphoræ.* Pulvis ex *Mercurii dulcis unc. ſ. Antimonii crudi unc. j. Tutiæ præpar. dr. ii. conformatus, de cujus uſu conſule chymiatriam* Hartmanni.

Alia eſt à Compreſſione, *quæ fit,* Aut *ab inteſtino recto frigido.* Aut *partibus vicinis inflammatis.* Aut *pene & collo veſicæ intumeſcentibus.* Aut *cervice veſicæ contortâ,* Aut *veſica in ſcrotum*

delapſa

delapſa. Curatio ad morbos obvertenda eſt.

CAPUT II.

De veſicæ Symptomatibus.

ARTICULUS I.

De Incontinentia Urinæ.

V*Eſicæ ſymptomata*, Incontinentia urinæ, Diabetes, Iſchuria, Stranguria, Dyſuria, Mictio cruenta, purulenta, *&c.*

Incontinentia urinæ eſt ejuſdem propter ſphincterem reſolutum, vel veſicam compreſſam ſine acrimoniæ & doloris ſenſu, præter imperii arbitrium emiſſio.

Signis *in tam manifeſto affectu opus non eſt.*

Cauſa *in ſphincteris reſolutionem de cujus cauſis in Differentiis, & veſicæ compreſſionem conjicitur: quæ fit* aut *à muſculorum abdominis convulſione*, aut *à fœtus circa ultimos menſes magnitudine*; aut *à tumore ſupra veſicam poſito, quorum in Curatione reſpectus eſſe debet.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Differentiæ *à Cauſis reſolutionem ſphincteris inducentibus & tempore ſumuntur.*

I. *Alia eſt à* Nervorum, *qui è lumbis in eum inſeruntur, paralyſi, propter quam ſe contrahere nequit*; & tum, *difficilior eſt*

cura-

uratu, ſi medulla ſpinalis affecta eſt, vel pſe muſculus vulneratus. Cauſæ ob quam it paralyſis, ex capite ſuo, inquirendæ ſunt, & pro earum varietate curatio varianda.

Alia à ſola ſphincteris laxitate & mol-itie; & tum, *neque acrimoniam neque xſuperantiam urinæ, animalibus viribus opitis, ægri ferre poſſunt. Laudantur in e-us cura,* Diaciminum, Thus *è vino potum,* Guttur galli *toſtum & exſiccatum, ut in ulverem teri poſſit, ſub noctem cum vino dſtringente rubello, exhibitum,* veſica ca-præ *in clibano exſiccata, & pulverizata dr.j. pondere, ſimiliter exhibita.*

II. *Alia eſt* Diurna *etiam quæ apople-cticos & paralyticos affligit.*

Alia Nocturna, *quæ pueris ob muſculi frigidam & humidam intemperiem, vel nanimadvertentiam, accidere ſolet. ſucceſ-ſu ætatis, ſicciore & robuſtiore veſicæ mu-ſculo deſinit. propter continuum potum, ad mortem adultos plærumque inſequitur.*

ARTICVLVS III.

De Diabete.

Diabetes eſt celerrima & copioſiſſima potus non tranſmutati emictio, ab in-tenſa renum attractrice exorta, & cum ſiti valida & perpetua affligens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Pars affecta *ſunt Renes, ita tamen ut & veſica, copiâ urinæ preſſa, conſentiat.*

Signa *ſunt, mictus copioſus, parum vel non mutatus, ſitis valida, nec ullæ ex liquoris alicujus ingeſtione ſatietas, dolor, punctura, & gravitas circa lumbos, totius corporis colliquatio ventris ariditas & ſiccitas.*

Cauſa *eſt inter Medicos controverſa, Nos, Renum attractricem intenſam, à validè calida earundem intemperie exortam, ponimus, quam, affluxus humorum acrium & mordacium, bilis nempe & pituitæ, ſalſæ, renum ſubſtantiæ impactorum, inferunt: nimia amplitudo vaſorum emulgentium & ureterũ, epatis caliditas, febres peſtilentiales, retentricis ventriculi infirmitas, juvant. Sic, cum renes copioſius ſerum è venis trahant, nec id ob imbecillitatem continere queant, ad veſicam ablegant: venæ rurſum è jecore, hoc ex ventriculo trahit Vnde hujus orificio inanito & exſiccato, ſi tis continua oboritur &c.*

Curatio *eſt* nimis Difficilis, *& plærum que in hecticam & totius corporis ſiccita tem tranſit.* Inſtituitur I. *Renum intem periem corrigentibus, ubi & venæſectio lo cum habet.* II. *Humorum acredinem o tundentibus, & ſanguinem ac cum eo hu morem ſeroſum ad motum tardiorem re dei*

entibus. *Prævalere creduntur*, Eſſentia croci Martis *à Crollio deſcripta*, Balnea ex aqua ferrariorum *parata, potus ſed exiguus* e decocto *cornu cervi, ſal Corallorum &c.*

Differentias *quod ſpectat, unica illa eſt.*

Alius eſt Diabetes exquiſitus, *de quo* am *egimus.*

Alius Nothus, *quod nihil aliud eſt* quàm *profluvium urinæ colliquativum,* um *ſucci in venis aut ipſa corporis ſub-* antiâ *in ſeroſam ſaniem tranſmutantur,* uæ *à renibus attracta, per eoſdem elabitur,* aque *veſicam deſcendit.*

ARTICVLVS III.
De Iſchuria.

ISchuria eſt urinæ ob fruſtationem facultatis expultricis ſuppreſſio, ita ut hu- us necquicquam exire poſſit.

Signis *in affectu manifeſto opus non eſt.*

Cauſa *eſt facultatis expultricis fruſtra-* tio, *cujus cauſas in Differentiis exponemus.*

Curatio *eſt* Maturanda, *ne in totum cor-* us *regurgitet, jecur opprimat, ſanguinem* nficiat, *& ſuffocationis periculum indu-* at. *Sæpè humores putreſcunt, febres accen-* duntur, *& niſi ante ſeptimum diem min-* ant, *ægri, pereunt.* Nulla *eſt, ſi ob lethales* accesſionum *concurſus ſuboritur. ſi ob ſau-* ciatam *ſpinam aut vertebrar. luxationem*

acce-

accedit. ſi ſingultus vel teneſmus ſuperveniat. Reſpicit. I. Ipſum ſymptoma, *ut urina provocetur. Hic occurrunt, compreſſio abdominis halitu compreſſo. Catheterus niſi obſtet inflammatio; vel candelæ cereæ oleo amygdal. dulcium illitæ immiſſio. Glandes & clyſteres acriores, propter communionem inteſtini recti cum veſica.* Fomenta *pubis & perinæi decocto parietariæ, meliloti, chamæmeli.* Cataplaſmata *ex raphano ruſticano tuſo, & in butyro frixo. Exhibitio, ſucci gammari piſtati & per ſetaceum tranſmiſſi, cum vino; ſalis corticum fabarum.* Decocti *Rhamni in vino: flor. tunicæ cum radice in umbra ſiccatorum: cum vino cydoniorum, &c.* II. Cauſas ſymptomatis, *de quibus in Differentiis.*

Dividitur *Iſchuria dupliciter.*

I. *Alia eſt à* veſicę morbis, *quæ* cognoſcitur *ex eo, quod aſſiduum mejendi deſiderium premat, pubes collectâ urinæ copiâ diſtendatur, ac doleat, immiſſo cathetere copioſior urina cum levamento profluat.* Morbi *ill ſunt.* I. Stupor, *propter quem ſtimulum non ſentit, ſeu ob nervi paralyſin & obſtructionem, ſeu ob ſpirituum averſionem* & tum, *etſi veſica ſit plena, nullum eſt mingendi deſiderium, & nullus dolor percipitur.* II. Intemperies frigida, à *cauſis refrigerantibus contracta, &* tum *cau-*

præceſſere, diuretica locum non habent niſi corpore purgato. III. Anguſtia, ſeu propter muſculi cervicem circumdantis tumorem, ſeu propter calculum, & alia quæ ſupra allata ſunt. Ab hoc, emulſione ex ſeminis violar. purpurear. cum aqua veronicæ facta interdum tollitur. IV. Extenſio nimia; & tum urina præter voluntatem diutius retenta fuit. Fomentis parietariæ cum ol. amygdal. dulcium agendum eſt.

Alia à meatus urinarii anguſtia, quæ cognoſcitur exinde, quod veſicæ compreſſione urina non reddatur, & quod catheter cum difficultate immittatur. Curationem ſuo capite vide.

II. Alia eſt Exquiſita, de qua modo actum eſt.

Alia Notha quæ cognoſcitur ex eo, quod veſica inanis & vacua ſit, ita ut ne immiſſo quidem cathetere urinæ quicquam effluat: nulla vel gravitas vel tenſio, vel dolor circa pubem vel premendo percipiatur. Oritur, vel vitio Renum, qui urinæ materiam, ſeu ob proprios morbos, de quibus ſuperius, ſeu ob errorem externum, quod, nempe ſerum vel abſumtum, vel ad alias partes converſum ſit, non attrahunt, aut non expellunt. Vel vitio Ureterum, qui vel adſtringuntur, vel obſtruuntur; & tum, laborans utriuſque renis dolori fuit opportunus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tunus, lumborum ſumma gravitas eſt, ac vehemens interdum dolor undique excruciat, nulla aut minima mingendi cupiditas urget. Cæterum Specifica *in hoc morbo eſſe creduntur,* Vermes terreni *n. v. triti, & cum vino mulſo bibiti,* Teſta ovi *expurgata è qua pullus exiit.* Urina hirci *calidè epota, omento & inteſtinis ad ventrem applicatis, &c.*

Ad Iſchuriam *pertinent,* Urinæ imminutio, *quæ in febribus malignis & acutis ideò mala, quia nervoſum genus affici indicio eſt:* & Urinæ tarditas, *quando illa per longiora quam ſolet intervalla excernitur. Quia ab Iſchuria ſecundum magis & minus duntaxat differunt, ideo de iis pluribus non agimus.*

ARTICVLVS IV.
De Stranguria.

STranguria eſt urinę guttatim facta cum
vel ſine dolore & continuo ad minger
dum ſtimulo, excretio, ab aſſidua expu
tricis veſicæ, propter affectum ſphinct
rem, ſtimulatione, vel retentricis minim
etiam onere gravatæ debilitate, exorta.

Signa *manifeſti affectus ſunt evide tia.*

Cauſa *in definitione expoſita eſt, nem irritatio expultricis, vel retentricis debi*

t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tas, unde vero iſta ſint, in Differentiis exponetur.

Curatio *eſt* Exiguæ vel nullius ferè ſpei, *ſi ileo à crudorum & craſſorum humorum obſtructione provenienti, nulla inſequente febre, quæ humores attenuet, ſupervenerit.* Inſtituitur *pro diverſitate cauſarum, de quibus infra.*

Differentia *ex Cauſis ſumitur.*

Alia eſt Dolorifica, *ab irritatione expultricis procedens, &* Oritur. 1. *Ab* urinæ acrimonia; *quæ, Aut à* Cauſis externis *infertur, ut cibo & potu calidiore & ſalſiore ex cerevıſia recente & defæcata, quæ cum commodè coqui non poſſit, & vim humores fermentandi, alvumque laxandi habeat, ſi ad renes cito deferatur, cruda ad veſicam fertur & eam ſtimulat.* Tum, *potus vini Hiſpanici vel Malvatici,* Nux *moſchata, Axungia hirci in umbilicum immiſſa, multum proſunt. Aut ab* Internis, *nempe.* 1. Humoribus acribus, *vel ibi productis, vel aliunde tranſmiſſis, qui viſcoſi lentore ſuo orificio veſicæ adhærent, & eandem interdum diuturniore adhæſu exulcerant.* Cognoſcuntur *ex eo, quod urina ſit rubra & flava, acris ſentiatur morſus, calor & ſitis adſit.* Curatio *exigit* Evacuationem *per caſſiam & therebintinam.* Temperationem *per refrigerantia & humectantia, nec*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

non balneum aquæ dulcis. Urinæ promo-
tionem *per* Sal *glandium, ſtipitum fabar.*
ſcr. ſ. Ol.*Ceræ gutt. iii. in decocto cicerum*
rubrorum; per pulverem *lapillor. ex capi-*
tibus limacum expreſſorum in vino datum.
2. Pure, *ab epate, renibus, vel aliunde*
tranſmiſſo; & tum ejus aliquid in urina
apparebit. ſerum lactis cum ſaccharo roſa-
rum prodeſt. II. *A* Calculo *qui veſicam*
excoriat, cujus eſt ratio habenda. III. *Ab*
Inflammatione,*de qua ſuperius dictum.*IV.
A Vicinarum partium affectu. *Nam ad re-*
cti inteſtini & uteri inflammationem, pu-
rulentoſque renes, ſtillicidium ſequitur. In
procidentia uteri τὸ οὖρον στάζει καὶ ὀλίγον καὶ
δάκνεται.

Alia ſimplex & ſine dolore, *quæ* co-
gnoſcitur *ex urina alba, aquoſa, ætate,*
complexione, victus ratione frigida, cauſi
antegreſſione: Oritur, *vel à* veſicæ ipſius &
muſculi cervicem claudentis refrigera-
tione; *& tum, Diagalangæ, Mithrida-*
tium, &c. bene intus ſumuntur. Ol. Ruta-
ceum bene extra illinitur. Vel à compreſ-
ſione veſicæ, *quod in gravidis accidere ſo-*
let.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS V.
De Dyſuria.

DYſuria eſt urinæ ardentis interdum paucæ interdum copioſæ, cum cruciatu, ſine interruptione redditio, à cauſis tam externis quàm internis, meatum urinarium afficientibus exorta.

Signa *ſunt evidentia. Nam ipſe dolor ab ægro facilè percipitur.*

Cauſæ *ſunt, quæcunque continuitatem colli veſicæ aut meatus urinarii ſolvere, ſeu dolorem inter mingendum excitare poſſunt.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi in ſenes decrepitos incidat. ſi ſimul urinæ ſuppreſſio accidat.* Reſpicit I. Cauſam, *quæ amovenda, per ſuperius dicta evacuantia, quæ Eſſentiæ Therebinth. dr. j. cum aqua Petroſelini, & ſyrupo citri excipere debet.* II. Dolorem, *qui mitigatur lacte tepido per catheterem infuſo, pudendi in vas lacte plenum immerſionem, cataplaſmate ex parietar. cum ol. ſcorpionum &c.*

Differentias *cauſæ dolorem excitantes ſuppeditant.*

Alia eſt ab Externis, *ut Cantharidibus; & tum Lac prodeſt. veneno, & tum Alexipharmacis agendum.*

Alia ab Internis, *quæ ſunt.* I. Urinæ acrimonia, *de qua ſupra. Iuvat aqua ex flo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ribus fabarum vel ſiliquis recentibus cum ſyrupo de liquiritia vel papavere unc. vi. pondere ante cibum exhibita: nec non Electuarium Fallopii *apud Schenck. in Exoter. Experim. Cent.* IV. 19. II. Inflammatio, *cujus dolor exacerbatur veſica ad urinam emittendam contractâ, & ab emiſſa, compreßâ, quam ſæpe ſequitur Exulceratio.* III. Calculus *inter mingendum veſicæ cervici illiſus.* IV. Semen *in maſculis motum, ſed in ductu hærens, & acrimonia contracta meatum erodens, quod in lue venerea accidere ſolet.* V. Materia alba & lactea, *quæ interdum tanta copiâ emittitur; ut dimidiam matulæ partem ubi ſubſedit, occupet, quæque à vitiata concoctione, in qua partes ſalſæ & tartareæ, ſeparatæ non ſunt, ſed à renibus attrahuntur, oritur.* Curatur, *univerſalibus præmiſſis,* vini Hippocratici, *vel Malvatici uſu.*

ARTICVLVS VI.
De Mictu Cruento, Purulento, & Pilari.

Mictus cruentus, eſt ſanguinis unà cum urina excretio, ob ejuſdem in veſica congeſtionem exorta.

Signa *ſunt, quod urina non ſplendeat, habeatque aquæ in qua recens mactatorum animalium caro abluitur, colorem.*

Cauſa *in definitione expoſita eſt, & in Differentia plura dicentur.*

Curatio *eſt* Maturanda, *ſi eſt malum inveteratum, ne in tabem vel cachexiam incidat ſi copioſe emittitur, ne in veſica ſubſiſtat, & putreſcat. Ad* cauſam *obverti debet.* Symptoma, *cæteris paribus adſtringentia, condenſantia, & conſolidantia repoſcit, inter quæ* millefolium *folio albo,* Tinctura *ſmaragdi,* arcanum *agrimoniæ & quinquefolii,* Decoctum *Mynſichti, &c. excellunt.*

Differentia *à partibus ſanguinem fundentibus ſumitur.*

Alius eſt à Renibus, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod copioſus ſit, urinæ toti exquiſite permiſceatur, ut eâ quaſi dilutus tenuis ſit, rubicundus, liquidus ac minimè concretus ſubſideat.* Oritur *vel à* vaſis alicujus in iis anaſtomoſi : *&* tum *copioſus & floridus redditur; aut violentia aliqua, aut vulnus præceſſit : aut plethoræ ſigna adſunt ; aut ſanguis tenuitate peccat. Vel* ab ejuſdem eroſione, *&* tum, *ſanguis minore copiâ excernitur, in initio præſertim. Vel à* διαπηδήσει; *&* tum, *urina leviter rubro colore tincta eſt.* Curatio *etiam venæ in brachio ſectionem repoſcit : quam adſtringentium intus & extra uſus, excipere debet.* Trochiſci *Gordonii valent.*

Alius eſt ab Epate, *vel imbecillo vel ſan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

guine gravato, vel iiſdem morbis, ut jam dixi affecto; & tum *ſigna adfectorum renum nulla adſunt, Caput de epatis morbis conſulendum eſt. Huc pertinet Hæmorrhoidum ſuppreſſio, de qua ſuo loco; ureterum à calculis tranſeuntibus vulnus, à quo pauciſſimus ſanguis effluit, &c.*

Alius à Sphinctere cervicis muſculo; & tum *urina non æqualiter perfunditur, ſanguis ſubſidens in grumos abit, dolor plærumque mejendo premit, ac veluti penis radicem adurit, alia vel ulceris vel ruptæ venæ ſigna adſunt.* Curatio *eſt eadem.*

Alius ab intimo virgæ meatu; & tum, *ſæpe ſine urina exit, qui cum urina effluit, concretus ſtatim ſubſidet.*

Mictus purulentus, eſt excretio ſaniei cum urina in veſica congeſtæ. *Congeritur.* I. Vitio *ipſius veſicæ, ſeu quod iſta ulcere laboret. ſeu quod ſanguis in veſica contentus in ſaniem convertatur.* & *tum, pus minus permixtum urinæ cum ſquammulis furfuraceis excernitur.* II. Vitio *ureterum;* & *tum, paucum capillorum ſpecie innatat.* III. Vitio *meatus urinarii, vaſorum ſpermaticorum,* & *paraſtatarum,* & *tum, primo loco ſyncerum prodit.* IV. Vitio *Renum, jecoris, thoracis, quatenus illæ partes pus per venas ad veſicam tranſmittunt;* & *tum, pus accurate urinæ permiſcetur*

ſcetur, ſi quid craſſius ſeorſum eſt, ſub finem manat.

Mictus pilaris ſeu Trichiaſis, eſt ubi cum urina materia mucoſa nunc pilis aut capillis, nunc tenuibus foliis ſimilis excernitur. *Pili iſti aliquando unius aut duorum palmorum longitudinem æquant.* Cauſa *illorum eſt craſſa & viſcida pituita in venis à calore exſiccata & coacta, quæ in longo per anguſtas renum & ureterum venas tranſitu, in tantam longitudinem extenditur. Vide de eo* Epiſtol. Medicar. *ſect. quintam* Horſtii. *In Curatione* Spiritus therebintinæ cum ſyrupo Altheæ *præſtat.*

TITVLVS X.

De partium genitalium in viris affectibus.

CAPVT I.

De Earundem morbis.

ARTICVLVS I.

De Morbis Teſtium.

P*Artium genitalium in viris morbi habent ſub ſe morbos*, Teſtium, ſcroti, & virgæ.

Morbi Teſtium *præcipui ſunt qui ſequuntur.*

I. Intemperies, *& iſta, vel* Calida, *quæ*

Cognoſcitur *ex propenſione in venerem, ſemine multo nimis & calido, teſtium calore, venarum circa illos à ſanguine turgeſcentia.* Curatur, *oppoſitâ diætâ, & Medicamentis refrigerantibus,* è lactuca, Nymphæa, portulaca, *ſed inprimis* ſaccharo ſaturni & foliis ſalicis compoſita. *Vel* Frigida, *quæ* Cognoſcitur, *ex ſemine pauco & aquoſo, ejuſdem cum nulla vel exigua voluptate emiſſione, exigua in venerem propenſione, præceſſere cauſæ refrigerantes, vel etiam immoderata & intempeſtiva venus.* Curatur, *oppoſita Diætâ, & medicamentis ſumptis; intra,* Betonica, Calamintha, Majorana, Salvia, Urtica, Nux moſchata, diamoſchum. *Extra,* ol. Coſtinum, Nardinum, de formicis. *Vel* Humida, *quæ* Cognoſcitur *ex eo quod ſemen nimis cito emittatur. Vel* Sicca, *quæ paucum & craſſum ſuppeditat.* Curantur *oppoſitis.*

II. Tumor, *qui, aut eſt* Inflammatio, *in cujus Curatione, (de reliquis enim non habeo quod dicam) obſerva.* 1. *Dum medicamenta illis applicantur, ligaturam ſemper verſus ſuperiora tendere debere, ut minus dependeant, & fluxus minor ſit.* 2. *Ad intercipiendum fluxum, ad latus pubis, ubi vena & arteria ex abdomine ad teſtes & ſcrotum tendunt, intercipiens ponendum eſſe.* 3. *Laudari paribus cæteris* Decoctum

agri

agrimoniæ cum vino & aceto; radicem *cucumeris agreſtis ſimiliter decoctam.* Herbam *Paridis viridem contuſam & applicatam, &c. Aut* Scirrhus, *ſeu alius tumor frigidus & durus, qui ex malè curata inflammatione ſæpe oritur. Tollitur* Cataplaſmate *radic. lactucæ ex mulſa coctæ, cum farina lini, hordei, fœnugræci, cæpis, &c. quod inſequatur* illinimentum *ex Balſamo ſulfuris &* Emplaſtrum *Diaſulphuris. Aut* Inflatio, *cui curandæ inſerviunt folia* Hyoſciami, *& aquæ juniperi unc. j. pondere ſingulis diebus hauſtus, cum* Rotul. *Diacymini.*

III. Ulcera, *quæ quia in loco humido, ſunt periculoſa, & interdum in Cancrum ſeu gangrænam abeunt. Lavari debent* decocto *roſar. folior. veronicæ, & plantaginis.* Unguento *Apoſtolorum mundari poſſunt.*

IV. Contuſio, *quæ cum ingenti dolore conjuncta eſt, ovalem ipſorum figuram corrumpit & gignendi ſæpe facultatem demit. Occurrendum eſt mature dolori, ne affluxus concitetur.*

ARTICVLVS II.

De Morbis Scroti.

MOrbi *ſcroti ſunt* Inflammatio, Excoriatio, Vulnera, Ulcera, & Hernia. *De*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

illis non eſt quod aliquid dicatur. Exco-riatio, *epidermide eroſa ſæpe à lotio fit, & pompholygis, vel myrti aridæ ſubtiliſſimè tritæ, cribratæ, & cum thure vel myrrhâ miſtæ, aſperſione curatur.*

Hernia ſcroti eſt ejuſdem tumor, vel ab omento in ipſum delapſo, vel à flatu aut aqua ibidem collectis, aut maſſa carnea ibidem genita, exortus.

Species *ipſius ſunt quatuor, ſi* Differentias *ſpectes.*

I. *Alia eſt* Ventoſa, *ſeu* πνευματοκήλη, *quæ* cognoſcitur *exinde, quod ſcrotum interdum etiam teſtis valdè ſine pondere & gravitate diſtenditur, flatus, ſi ſcrotum manibus prematur, deprehenditur, & de loco in locum cum ſono movetur.* Oritur, *à flatibus: qui vel ibidem colliguntur*, vel *à vicinis inteſtinis, & abdomine tranſmittuntur; pueriſque eſt maximè familiaris.* Curatur, *præmiſſis univerſalibus, Carminativis extra & intra adhibitis. Iuvat* Cataplaſma *ex baccis lauri, farinæ fabar. & fœnugr. furfure, pulvere cumini, ammoniaco, therebint. oxymelite, & ol. laurino ſimul miſtis.*

II. *Alia eſt* Aquoſa, *ſeu* ὑδροκήλη, *quæ* Cognoſcitur, *quod fluctuatio percipiatur, ſcrotum lucidum quaſi appareat, tumor ſemper ejuſdem magnitudinis manet, nec*

per compreſſionem in abdomen recedit. Oritur *ab aqua, quæ plærumque ex abdomine influit, propter cauſas quarum in hydrope mentio.* Curatur. 1. Prohibitione, *ne aquoſus humor generetur, vel affluat. de qua vide Differentias.* 2. Aquæ illapſæ evacuatione, *vel inſenſibili, cui ſuperius etiam cataplaſma inſervit; vel ſenſibili per ſcroti apertionem, de qua vide authores.* Dividitur *variè.* 1. *Alia eſt à* ſola aqua *ſcrotum diſtendente. Alia etiam à* flatu *eidem conjuncto, in cujus curatione utriuſque habenda eſt ratio. Alia à* Carne *circa teſticulum concreta, cujus curatio caute inſtituenda, ne in cancrum abeat.* 2. *Alia eſt* cum Hydrope, *& tum, Curatio ad hydropem obvertenda eſt. Alia* ſine Hydrope, *in qua etſi aquæ tanta copia non eſt, ut ventrem in tumorem attollere poſſit; aliquid tamen ejus in abdominis cavitate, ob partium inprimis imbecillitatem, accedente inprimis externâ causâ, percuſſione &c. colligitur. Tumor* vel *totum ſcrotum occupat.* Vel *unum ſaltem latus; &* tum, *Humor in membrana erythroide teſtem continente, hæret. Nunquam dexter ſemper ſiniſter intumeſcit.* Aut *vitium eſt in* ſiniſtro rene, *per quem cum ſerum deſcendere non poſſit, per ſeminalem venam ab emulgente ſiniſtri renis procedentem, in tunicam erythroidem*

delabitur, à cujus curatione vel abſtinendum, vel ſcrotum in inferiore duntaxat parte incidendum. Aut *non eſt; & tum ſcrotum, in ſuperiore parte propè inguina, ut & humor evacuetur, & novi affluxus per cicatricem erythroidis impediatur, ſecandum eſt. Vide* Fabricii *Obſervationes.* 3. *Alia eſt quando* aqua inter erythroidem tunicam & darton continetur, *in qua, tumor eſt rotundior, inſtar ovi, teſticulus viſui & tactui occultatur, ſcrotum ipſum albidius eſt, & nihil vel parum intenditur. Alia quando* extra eam, inter ipſam & pelliculas adjacentes, *in qua teſticulus tactui occurrit, ſcrotum magis intenditur. Alia quando* in propria pellicula, ſeu tunica ſi-peragnata, *in qua, tumor undique conglobatus, alterius teſticuli imaginem refert.*

III. *Alia eſt Hernia* Carnoſa, *ſeu* Sarcocele, *in qua aliquid carnoſum naſcitur.* Cognoſcitur *ex tumore duro, ſenſim aucto, ſine inguinis tumore affligente, qua ratione ab hernia inteſtinali diſtinguitur, plerumque in teſticulo dextro fit, quod natura, ſanguinem per venam ejus ſeminalem, à cava ortam, commodiſſimè ad teſtes depellat.* Oritur *ex ſanguine impuriore ad teſtes & ſcrotum affluente, ſenſim ex membranis vaſorum extillante, & à natura nunquam otioſa, in ſubſtantiam carni ſimilem mutato.*

Cura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatur, 1. Repreſſione, *per repellentia & exſiccantia, pulvis radic. ononidis laudatur.* 2. Sectione, *de qua vide Authores.* Dividitur *in* Scirrhoſam, *in qua nec dolor nec calor adeſt, &* Malignam, *in qua dolor punctorius percipitur.*

IV. *Alia eſt* Varicoſa, *ſeu Cirſocele, in qua vaſa teſticulos nutrientia varicum more dilatantur.* Cognoſcitur *ex eo, quod venæ ſint turgidæ, & capreolorum more intorta & conglomeratæ, tumor ſit obliquus & uvæ in modum convolutus, vere ac autumno inteſtinis à flatibus diſtentis, vel pedibus refrigeratis, dolor comitetur.* Oritur *ab humore melancholico craſſo in vaſa effuſo.* Curatur *difficulter, Exſiccantia, & teſtium in faſcia ſuſpenſio proſunt.* Sectio *vix ſine læſione teſtis fieri poteſt.*

ARTICVLVS III.

De Morbis Virgæ.

MOrbi virgæ *ſunt varii.*

I. Diſtortio, *quæ illis accidit qui veneri nimis indulgent, & diu diſtento ſunt genitali.* Tum *enim ſpiritus in ligamentis conclusus in aliquã alterius ligamenti partem impetum faciens, eam relaxat, & fabæ vel glandulæ inſtar protuberare facit, quo fit, ut, quãtum latitudini aſſuetæ particulæ*

adjicitur, tantum longitudini detrahatur. Curatur, *Abſtinentia à venere, & illis quæ Curandæ herniæ inſerviunt. vide* Arantium.

II. Inflatio, & Inflammatio, *quarum iſta interdum ex concubitu cum muliere, cujus uterus eſt immundus, & acribus humoribus repletus, oritur. Nihil de illis ſingulare occurrit.*

III. Verrucæ & Excreſcentiæ, *quæ* vel *ſunt in ſummo glandis, quæ in fungum cancroſum degenerant:* vel *circa glandis carnem, & ſub ipſo præputio extuberant: ſuntque molles, fungoſæ continuo madent, malè olent, & indies augentur, iiſque qui morbo gallico laborant, familiares ſunt. Chirurgiam expoſcunt.*

IV. *Vlcera, quæ ſunt varia.* 1. *Alia ſunt* Externa, *quæ viſui patent, interdum tamen cum ſunt circa glandem & præputium, propter membri tumorem videri non poſſunt. Si glandis regio exulcerata eſt, medicamenta omnia ſiccantia eſſe debent. Alia* Interna, *in meatu urinario hærentia, quæ ex dolore à tranſeunte urina excitato, & pure ante urinam egrediente pene tumido & tenſo* cognoſcitur. Vel *ab apoſtemate inflammationem inſequente;* vel *ab urina acri,* vel *à calculis aſperis, & aſperis tranſitu lædentibus, oriuntur.* Curantur *ad modum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dum aliorum. II. *Alia* penetrant, *ut tam externæ quam internæ partes exulcerentur, & ulcus ad urinarium uſque meatum penetret. Alia* non item. III. *Alia ſunt* Antiqua ſordida & putrida, *quæ hydromelite cum vino benè abluuntur. Alia* virulenta, *qualia in lue venerea obveniunt, in quibus præcipitato, cum linimento conveniente mixtum, donec quod calloſum eſt, abſumptum fuerit, utendum. Gangræna ſi accedat vel ſphacelus, ſecandum eſt.*

CAPVT II.

De membrorum genitalium in viris ſymptomatibus.

ARTICVLVS I.

De Læſa ſeminis generatione, & Virgæ erectione.

S*Ymptomata membrorum genitalium in viris ſunt.* Læſa ſeminis generatio, Læſa penis erectio, ſalacitas, Priapiſmus, Satyriaſis, & Gonorrhæa.

Læſa ſeminis generatio eſt, quando illud vel non generatut, vel non tale ut generationi inſervire poſſit. Duplex *itaque eſt. Alia* quando ſemen non generatur, *quod fit vel ob* defectum materiæ, *ſeu ob res non naturales, ut jejunium, vigilias; ſeu ob præternaturales exſiccantes & illam abſumen-*

mentes, *cordis inprimis morbus, vel* ob ejuſdem ab aliis partibus attractionem, *quod fit & in puerili ætate, & in pinguibus, in quibus omne alimentum in ſubſtantiam corporis mutatur. Vel ob* facultatis partium genitalium, *ſeu innatum, ſeu acquiſitum* vitium, *ut vaſorum ſemen generantium vel deferentium defectum, maleficia, incantamenta, &c. Alia quando* non generatur fæcundum, *quod fit*, vel *propter materiam minus commodam, nimis calidam, humidam aut ſiccam*, Vel *propter intemperiem partium genitalium frigidam, quæ interdum nimia in prima juventute libidine, unguentis mercurialibus genitalibus illitis, &c. contrahitur.* Signis *opus non eſt.* Curatio *ad cauſas eſt dirigenda. Augent vero ſemen* Radix *Cynoſorchi major, Cubebæ, vitellus ovi recentis cum vino & pauco oleo amygdalar. dulcium*, Eſſentia *Satyrionis Crollii*, Confectio *Magnanimitatis & de* ſucculata Inda *Mynſichti.*

Virgę erectio læſa, ſeu Impotentia virilis, quando illa nullo conatu erigi vel extendi poteſt.

De Signis *non eſt neceſſe agere*, Cauſæ & Curatio *in Differentiis exponuntur.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis.*

Alia enim eſt impotentia virilis à ſeminis defectu, *ſeu quod non ſit, ſeu quod*

vel

vel paucum, vel crudum non ſtimulet, de quo ſuperius diximus.

Alia eſt à Spiritus vitalis defectu; vel *quod paucus ſit, propter cordis frigiditatem & ſiccitatem,* Vel *quod alio avocetur, quod in meditationibus, timore, verecundia, &c. accidit.* Vel *quod à penis ſubſtantia non recipiatur, ſeu propter membri ſtuporem; ſeu propter incantamenta.*

Alia eſt à penis reſolutione *ex iis cauſis facta quarum in Paralyſi mentionem fecimus. Medicamenta huic morbo ſervientia vide apud* Stockerum *l.* 1. *c.* 55. *ubi Satyrionis unc. v. quod cum ſanguinis paſſerum unc. x. miſceri debet, & ſub brachio teneri poteſt, mentionem facit. Quidam mirifice venerem excitari dicunt, ſi dextri pedis pollex, oleo in quo cantharides diſſolutæ ſunt, illinatur. Sed & pudendorum* decocto *aquilegiæ ſimplex ablutio, quam fumigatio dente demortui pulverizato, & ſuper carbones injecto excipere debet.*

ARTICVLVS II.
De Salacitate, Priapiſmo & Satyriaſi.

SAlacitas eſt nimia in venerem vitio ſeminis propenſio, interdum etiam tanta ut in furorem vertatur. *Vitium ſeminis conſiſtit.* 1. *In* ejuſdem copia, ſeu *ex ſanguinis abundantia,* ſeu *vaſorum ſemini ge-*

nerando

nerando dicatorum calorem, cujus medio plus attrahitur. In Curatione *ſemen abſumentibus eſt agendum; in quibus* mentha, *&* ſaccharum ſaturni *excellunt. ſed & vena ſecanda eſt, & æger purgandus.* II. *In* acrimonia *à cibis calidis, medicamentis & rebus acribus contracta, quibus occurrendum.* III. *In* commotione, *dum exitum quærens pruritum excitat.*

Priapiſmus eſt erectio pudendi circa veneris appetentiam, à flatuoſo ſpiritu, fiſtuloſum penis nervum replente, exorta. *Spiritus iſte vaporoſus oritur,* vel *in ipſo nervo ab intemperie frigida:* vel *in virga & vaſis ex craſſo crudoque humore à calore non proportionato, & hic* oleum *rutæ deſtillatum locum habet. Plærumque ob ora arteriarum nimis patentia, & dilatata ſpiritum copioſum effundentia, quia fortè lumbis & renibus calefactis incaleſcunt, multoque ſpiritu implentur, quod copioſo ſanguine abundantibus accidit. In* Curatione, *præmiſſis univerſalibus, applicari debent,* Nymphæa, ſemen viticis *&c. refrigerantia.*

Satyriaſis eſt pudendi palpitatio, inflammatoriam vaſorum ſpermaticorum affectionem cum tenſione conſequens. *Accidit potius juvenibus quàm aliis ætatibus.* Curatio *feſtinanda eſt, ne in ſeminariorum*

riorum vaſorum reſolutionem aut convulſionem delabantur. Cavendum in ea à purgantibus, *niſi fortè per vomitum averſio fieri poſſit; & ab urinam cientibus.*

ARTICVLVS III.
De Gonorrhœa.

GOnorrhæa eſt & nimia & invita ſeminis, ſuo & ſpermaticarum partium vitio exorta profuſio.

Signa *ſunt evidentia. Profunditur ſemen invitis, citra venerem & veneris inſomnia, citra colis tentiginem, nullo oblectationis ſenſu aut ſaltem exiguo, unde gracilitas totius corporis, circa lumbos præſertim cum pallore & cavitate oculorum infertur.*

Cauſa & Curatio *in Differentiis explicabitur. Profluvium ſiſtit Magiſt.* oſſis ſepiæ *à gr. vi. ad ſcr. ſ. cum conſerva roſar. antiqua.* Antimon. fixum *cum aqua plantag.*

Differentia *ſumitur à Cauſis.*

Alia eſt Vitio ſpermaticarum partium.

1. Intemperiei frigidæ & humidæ, *quæ* vel *à cauſis externis tali vi præditis, ut nimia venere,* vel *ab humorum affluxu, in quo caſu evacuatio & adſtrictio calefacientibus admiſtis locum habet, oritur, & retentricem ipſarum, labefactat. facilius curatur*

modò

modò ſit recens, Therebinthinæ pulvis *cum lacte per xv. dies exhibitus, prodeſt.* II. Laxitatis, *quando folliculi ſemen continentes vaſaque illud deferentia nimium ampliata & laxata ſunt.*

Alia eſt vitio ſeminis ipſius, *quod eſt.* I. Copioſum, *ex intermiſſione veneris, & ciborum benè nutrientium uſu; &* tum, *venæ ſectio, inedia, exercitia, proſunt.* II. Acre & calidum *excretricem ſtimulans, quod ex ſanguine ſimili, ob epatis & renum calorem, provenit; &* tum, *priapiſmus ferè conjungitur; cauſæ externæ præceſſere.* Cura *inſtituenda, bilis evacuatione, ſpinæ & lumborum medicamentis refrigerantibus inunctione.* III. Crudum aquoſum & tenue, *idque* vel *ob teſtium frigiditatem, ſeu propter aſſumptorum frigiditatem, ſeu ob hepatis intemperiem ſimilem; &* tum, *ſemen ad mulieris ſaltem contactum exit, ſigna cruditatis adſunt. In Curatione ſiccantibus & roborantibus agendum. Laudatur* Eſſentia Therebint. *dr. j. pondere in ſyrupo Agrimoniæ:* vel *ob humorum vitioſorum in corpore, quæ ad vaſa ſpermatica mittuntur abundantiam; &* tum *Evacuantibus & bona diæta agendum.* IV. Virulentum & malignum *quale in lue venerea contrahitur, quod exinde* cognoſcitur, *quod principio virus album aut ſubcitrinum, è vaſi*

ſperma

ſpermaticis ſine ſenſu excidit, tam vigilanti quàm dormienti, quod tempore putret & acrimoniam adſciſcit, ductum virgæ exedit & exulcerat, unde dolor exoritur, qui & in tentigine quaſi funem peni ſubtendit, & in mictione tanquam in dyſuria acrius ſtimulat. Id interdum tam altè excavatur, ut foras in penis ſummam cutem emergat. Oritur *à ſpermaticorum vaſorum & teſtium imbecillitate, ex venenata lue contracta, quæ efficit, ut quicquid in his vaſis colligitur in fœdum virus faceſſat, quod contagione alium quemvis contaminat. Quoad* Curationem, *eſt iſta* Difficilis *in ſenibus, in omnibus, ſi is præter rationem ſupprimatur. Intus enim plerumque colligitur abſceſſus, alias quidem circa teſticulum in epididymide, alias in perinæo, qui rupta cute materiam fundit. Abſtinendum ab* adſtringentibus, *ne retentum partes erodat. Exſiccantia & putredini reſiſtentia, ut ſunt,* Acetoſa, Theriaca, Mithridatium, *nec non quæ lui venereæ dicata ſunt, proſunt.*

TITY-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS XI.

De partium genitalium in fœminis morbis.

CAPVT I.

De Morbis Cervicis uteri

ARTICVLVS I.

De Tentigine & Cauda.

MOrbi uteri vel ſunt pudendi ſeu cervicis uteri, vel ipſius uteri. *Ad illos pertinent*, Tentigo, Cauda, Anguſtia, Puſtulæ, Condylomata, Hæmorrhoides, *&* Ulcera.

Tentigo ſeu fruſtum magnum & mentula muliebris, eſt clitoridis in nimiam molem excreſcentia.

Subjectum *eſt Clitoris* , *ſeu caro illa nervoſa, dura, quam in cervice uteri alæ pudendi junctæ amplectuntur*, *& in quarum apice iſta eſt* ; *quæque in appetitu venereo turgeſcit.*

Signis *manifeſtus affectus non indiget*. *moles interdum eſt tanta, ut per rimam pudendi colli anſerini craſſitie dependeat*, *& virile membrum referat, nimium adeſt coeundi deſiderium.*

Cauſa *eſt affluxus nimius vel humoris vel nutrimenti, ob laxitatem quæ frequent*

con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ntactu inducitur, & ad minimum ve- ium attritum libidinem excitare ſolet.

Curatio *reſpicit.* I. Sanguinis imminu- onem *& alior. humorum eductionem, uibus victus tenuiſſimus & refrigerans, & diſcutientia, folia inprimis* lentiſci, oli- æ, *inſerviunt.* II. *Ejuſdem* excreſcentiæ blationem, *ubi leniora primò cauſtica, ut* lumen, unguentum Ægyptiacum, Lixi- ium, *ex quo confici ſolet ſapo cum vitriolo Romano decoctum, adjecto in fine pauxillo o- ii, & formatis exinde trochiſcis, quo pulve- e caro aſpergi debet; adhibenda: tandem aro præcidenda vel ligatura, vel ſectione avendo inflammationem.*

Cauda eſt carnoſa quædam ſubſtantia ab uteri oſculo exorta, quæ muliebre pu- dendum replet, & quandoque extra inſtar caudæ progreditur.

Signa & Cauſæ *eædem quæ in tentigine, modò quod fœminæ acceſſum metuant.* Cu- ratio *etiam eadem. ſi amputanda eſt, vel equino crine, vel filo ſerico, in aqua ſubli- mati intincto, vel ferro id faciendum.*

ARTICVLVS II.

De Cervicis uteri anguſtia.

ANguſtia cervicis uteri, eſt vel ejuſdem, vel orificii uteri, ſeu per compreſſio- nem, ſeu, per coalitionem occluſio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Signa *ſunt, negatus menſium fluxus, in illis in quibus per cervicem fluere ſolent. doloris cum pondere ſenſus.*

Cauſa *vel* Naturalis, *quando à nativitate afficit: vel* accidentalis, *de qua in Differentiis.*

Curatio *pro ratione Differentiarum variat.*

Differentiæ *à parte & Cauſis ſumuntur.*

I. *Alia eſt* Orificii exterioris, *quod pudendi dicitur, in qua menſes, qui & per cervicem & per uterum fluunt, fraudantur, nec concubitus, nec conceptus fieri poteſt; quia nec ſemen, nec mas recipitur.*

Alia Interioris *quod uteri appellatur, in qua, ſemen receptum illico effluit, conceptio omnino eſſe nequit.*

II. *Alia eſt* per modum compreſſionis, *quam infert.* 1. *Omentum pinguius uteri ori incumbens.* 2. *Crurum divaricatio.* 3. *Calculus in veſica.* 4. *Tumor in inteſtino recto, de quibus ſuo loco.*

Alia per modum coalitionis, *quæ fit* 1. *Vel* ab ortu, *&* tum, *aut* Caro, *quæ rubra conſpicitur, mollis tangitur, intercipit; aut* Membrana, *quæ alba videtur, dura tactu ſentitur. In* Curatione, 1. *Parte fomentis tepidis humectata, ſectio ſecundum rectitudinem facienda eſt, cavendo ne collum ve*

ſic

ſicæ lædatur. 2. *Humor eliciendus, & turunda ſuppurante medicamento imbuta applicanda eſt.* 3. *Pulvis adſtringens propter metum hæmorrhagiæ in promptu habendus.* 4. *Sequentibus diebus locus aqua mulſa eluendus, & cicatrizantibus eſt agendum.* 11. *Vel* poſt ortum, *ab* ulcere *inprimis: &* tum, Aut *latera cervicis coaluerunt, in quo caſu inciſione ſed cautiſſimè utendum: Aut calloſa ſubſtantia adeſt, quæ prius ſcalpello abſcindenda erit.* Aut *fungoſa & luxurians caro; in qua primò ſiccantibus & diſcutientibus, ut Ariſtolochia, Thure, Myrrha, Maſtiche utendum, poſt ſine dolore exedentia adhibenda, tandem ſecandum.*

ARTICVLVS III.
De Vteri Puſtulis, Condylomatibus, & Hæmorrhoidibus.

PUſtulæ uteri ſunt tubercula in cervice uteri exorta, quæ acrimoniâ pruritum & dolorem accerſunt.

Signa *ſunt, pruritus, dolor, ſquammarum farinacearum delapſus, quibus ſpeculum matricis, ut melius affectus exploretur, addendum.*

Cauſa *ſunt humores bilioſi acres & aduſti, craſſi, qui in loca humida & laxa evacuati, illis ſe inſinuant & immergunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatio, *reſpicit, præmiſſis univerſalibus, ubi inter præparantia prævalent. ſyrup.* fumariæ, Cichorii *cum decocto lupulor. Topica humorem diſcutientia & mitigantia, inprimis Balnea & inſeſſus, quæ excipiat, partis vino cum nitro elutio. Sæpius autem iſtæ iteranda.*

Dividuntur *in* Benignas, & Malignas, *ſeu venereas, quæ rebelles & contagioſæ. Abſlui debent aquâ, ex aloë quantitate unius ciceris, flore æris quantitate dimidii ciceris, pulverizatis, & cum vini albi unc. j. aquæ plantagin. capitum roſar. ana unc. j. permiſtis, & in phiala vitrea ſervatis, factâ.*

Condylomata ſunt rugarum in cervice uteri, cum ardore & dolore intumeſcentiæ.

Signis *opus non eſt, quia oculis condylomata apparent, ſæpe ſi plura ſint, parvi racemi ſpeciem referentia. Rugæ nodorum inſtar, qui in pugno clauſo apparent, prominent: ſed magis dum menſes profluunt attolluntur.*

Cauſa *ſunt craſſi & aduſti humores.*

Curatio *in genere reſpicit* Cauſarum ablationem, & Repercuſſionem *ac* Exſiccationem.

Quantum ad Differentias.

Alia ſunt Cum inflammatione, *in quibus, dolor & ardor major eſt, condylo*

m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ma eſt durum. In Curatione *anodynis inſeſſibus & perfuſionibus agendum eſt.*

Alia ſine Inflammatione, *quæ ſi* Recentia, *repellendum & exſiccandum: ſi* Antiqua *& Inveterata, Emolliendum primò: mox Digerendum & ſiccandum. Habent hic locum,* pulvis *ex teſtis ovorum uſtis, unguentum ex trochiſcor. de chalybe dr. j. in pulverem redacta, & cum oleo roſarum ac cera miſta, addita unc. ſ. ſucci verbaſci,* Unguentum *pomi inſani de quo à Caſtro l. 2. c. 25. de morbis mulier. Si his medicamentis non cedit, volſellâ reſcindendum eſt condyloma, & pulvis adſtringens inſpergendus.*

Hæmorrhoides uteri ſunt tubercula hæmorrhoidibus ani ſimilia, in uteri cervice ob affluxum ſanguinis fæculenti excitata.

Subjectum *eſt cervix uteri. Nam ibi fiunt, ubi venæ deſinunt, ut in hæmorrhoidibus ani, & hæ ex affluxu attolluntur.*

Signa *ſunt, manifeſta. Nam viſu ſi ſpeculum matricis adhibeatur, deprehenduntur. mulieres palleſcunt, & laſſitudine tentantur.*

Cauſa *eſt ſanguis fæculentus, qui cum interdum tempore non debito ad has venas confluit, ibidem ſubſiſtens craſſior redditur, ut penetrare orificia non poſſit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Curatio *inſtituitur.* I. Revulſione *per venæ in brachio ſectionem.* II. Derivatione, *per ejuſdem in talo vulnerationem.*

Dividuntur *bifariam.*

I. *Aliæ ſunt* Dolorificæ, *quæ ipſo dolore à menſibus diſtinguuntur, & mitigantibus eundem, inſeſſibus inprimis, nec non* Cataplaſmate *Caſtrenſis l. 2. c. 26. de morbis mulier. ſed &* opio, *quod tamen in hæmorrhoidibus ani ſecurius eſt, curantur. Aliæ* ſine Dolore, *quibus & dicta & dicenda applicari debent.*

II. *Aliæ ſunt* Apertæ, *quæ fluunt,* vel *moderate, ac* tum, *naturæ res debet committi:* vel, *nimium, ita ut vires dejiciant, & metus ſit ne malus corporis habitus inducatur;* & tum, *ad revellendum ſanguis ex vena brachii partitis vicibus demendus eſt. Purgationi Myrobalani, Tamarindi, Rhabarbarum inſerviunt. Sanguinem ſiſtentibus tandem agendum.*

Aliæ ſunt Cæcæ, *in quibus nihil planè ſanguinis effluit. Curatio perficitur, ſanguinis evacuatione. Partis per emollientia & venarum orificia aperientia ac materiam diſcutientia, emollitione & fomentatione. Earundem arte apertione, de quibus vide caput de Hæmorrhoidibus ani.*

ARTICVLVS IV.

De Cervicis uteri Vlceribus.

ULcera cervicis uteri *quid ſint, non eſt opus definire.*

Signa *illorum ſunt, dolor & perpetua in eodem loco mordicatio, quæ ſenſim, præſertim ſi quid abſtergentium infuſum ſit, intenditur. ſanioſorum humorum & puris per intervalla, cum ſanguine interdum, ſi ulcus magnum vel menſes prodeunt, effluxus, mictio frequens & ardens, ſi veſicæ orificium, dolor ſyncipitis ad radices oculorum ſe extendens, ſi caput, in conſenſum trahitur, febricula quæ ſucceſſu temporis ſupervenit lenta, cum crebris horroribus &c.*

Cauſæ *ſunt externa & interna omnia, quæ a credine ſua continuum in illa parte ſolvere poſſunt, de quibus in Differentiis.*

Curatio *eſt* Difficilis, *quia in loco exquiſiti ſenſus, humido, & cum multis partibus conſenſum habente.* Inſtituitur *eo modo, quo libro primo in genere dictum eſt. Dolori inhibendo* Lac chalybeatum *infuſum conducit. Exſiccationi* Thermæ.

Differentiæ *ſunt variæ.*

I. *Alia ſunt* à Cauſis externis, *ut medicamentis, partu difficili, violento concubitu, &c. Alia* ab internis, *ut ſunt, Secundinæ corrupta, Lochia retenta, Fluor uterinus.*

Gonorrhæa virulenta, *Lues venerea*, *Inflammationes in abſceſſum converſæ*; *Humores vel à toto*, *vel à parte affluentes*, *vel ibi genitæ*, *quæ omnia attendi in Curatione debent.*

II. *Alia ſunt* Superficialia, *in quibus parum puris profluit*, *& medicamenta etiam illiniri poſſunt.* *Alia* Profunda, *quæ ſe contrario modo habent*, *& medicamenta injici debent.*

III. *Alia ſunt* Mitia, *cum pure pauco craſſo nec fœtido*, *in quibus & abſtergentia leniora*, *ut mel roſatum cum aqua hordei*, *ſerum lactis cum ſaccharo vel decocto lentium*, *& adſtringentia benigniora locum habent.* *Alia* Sordida, *cum pure copioſo*, *& cum dolore effluente*, *in quibus fortioribus agendum eſt.* Mundificativum apii, *apud Caſtrenſem. l. 2. c. 29. hic laudatur.* *Alia* Depaſcentia, *cum ſanie colorata*, *viridi*, *lividа*, *fœtida*, *cum cruciatu effluente*, *in quibus* Aloë *&* Abſynthium *inter mundificantia primatum obtinent.*

IV. *Alia dicuntur* Rhagades, *quæ ſunt ulcuſcula parva & longa*, *cutim cervicis uteri exedentia.* Cognoſcuntur *tum ex dolore & cruore in congreſſu excitato*: *tum viſu*, *ſi cervix inſpiciatur*: *quin ſunt & illiſimilia*, *quæ tempore hyberno in manibus oriri ſolent.* Oriuntur *multis modis.* 1. Externè

ternè, à partu laborioſo, coitu violento, & tum Clyſtere adſtringente utendum. II. Interne, ab Inflammatione, condylomatibus, Humorum acrium affluxu, qui prius purgantibus tollendi antequam ad Topica accedatur. Laudatur in eis pinguedo, quæ ex cochlearibus ligneis ad coquendum in culina uſitatis, ſi aliquantulum igni admoventur, & torrentur, ediſtillat: nec non unguentum pomadæ.

Alia quæ Fiſtulam poſt ſe relinquunt, *quæ dolore caret niſi ad partem nervoſam acceſſerit. Ad veſicam interdum & rectum inteſtinum tranſit, & tum* per *eam excrementa ejiciuntur.* Si Antiqua *eſt curæ palliativæ, in qua ſtatis temporibus corpus purgatur, relinqui debet. Callus vero qui ei ſemper conjunctus eſt, ſi illa eſt ſanabilis, poſt exſiccationem partis, per potiones vulnerarias, emollitus, abſumendus, vel ſectione vel uſtione.*

De Cancro & Gangræna *nihil ſingulare occurrit. Ille à ſanguine menſtruo aduſto, & cum tumores ſcirrhoſi diu perſiſtunt, generatur. Iſta hoc in loco, ex inflammatione, cancro, & ulceribus ibidem malè curatis oritur. Cum enim hæ partes ſint humidæ, & excrementis ſcateant, facilè eæ corrumpuntur & emoriuntur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPUT II.

De Morbis uteri.

ARTICULUS I.

De Intemperie uteri.

MOrbi uteri *ſunt*, Intemperies, vaſorum anguſtia, Inflatio, Inflammatio, Scirrhus, Hydrops, Procidentia, Vulnera & Ulcera.

Intemperies uteri eſt ejuſdem à temperie ſua naturali ad præternaturalem intemperiem, à cauſis externis & internis exorta, deflexio.

Dividitur *bifariam*.

I. *Alia eſt* Calida, *quæ* cognoſcitur, *ex pronitate in venerem, menſtruorū paucitate, flavedine, nigredine, aduſtione, acredine, difficili & inordinato fluxu, unde progreſſu ætatis hypochondriacæ evadunt, pilorum in pube tempeſtivo exortu, faciei rubedine & labiorum ſiccitate, dolore capitis frequente, & bilioſi humoris in corpore abundantia.* Oritur, *vel* ab ortu, *unde viragines & ſterilitas*: *vel* poſt Ortum, *à cauſis externis, inter quas calidor. uſus, nimia venus, medicamenta, quæ calorem & ſanguinem ad uterum concitant.* Curatur. I. Diætâ oppoſitâ. II. Medicamentis refrigerantibus, *tam internis quam externis, quæ lumbi-*

bis & dorſo applicantur: ſed illis Moderatis, ne calor ad conceptionem neceſſarius debilitetur, ſubſtantia uteri frigida, quia membranoſa, violetur, vaſa quæ ob fluxum menſtruorum patere debent, denſentur, & nervi qui in lumbis & dorſo, lædantur. III. Evacuantibus *Rhabarbaro nempe, ſyrupo roſar. ſolutivo: Manna &c.* Flores vitrioli Veneris & Martis *à gr. iii. ad vi. in aliquo ſyrupo appropriatum eſt in utero purgans.*

Alia eſt Frigida, *calida frequentior, quæ* cognoſcitur *ex minore veneris appetẽtia, & exigua in ea voluptate, menſiũ ſubſiſtentia, mucoſitate, pituitoſitate & inordinato fluxu propter ſimilium humorũ in utero collectorum copiam, unde obſtructio, flatuum in utero copiâ, ſeminis cruditate & aquoſitate, unde iſtius ſine voluptate fluxus, faciei colore pallido, & cæteris ſuperiori oppoſitis.* Oritur *& à cauſis iiſdem contrariis.* Curatur. I. Diętâ oppoſitâ. II. Medicamentis calidis, *utero applicatis, inter quæ excellunt.* Internè. Radic. *Ariſtolochiæ, Caryophillatæ, Angelicæ, Eryngii.* Folia *Mercurialis, Meliſſæ, Dictamni Cretici, Pulegii, Salviæ, Roriſmarini, Artemiſiæ.* Flor. *Cheiri, Calendulæ, Salviæ, Anthos, Borraginis,* Aromat. *Nux moſchata, Cubebæ, Crocus, Cinnamomum.* Ex compoſitis ol. *Macis, ſuccini, de*

Myrrha, Cinnamomi, Fæcula *Bryoniæ*, Aqua *vitæ mulierum*, Extractum *Zedoariæ*. Externè *eadem in ſuas formas redacta.*

Alia eſt Humida, *quæ frigidæ plærumque conjungitur.* Cognoſcitur, *ex menſtruorum copioſitate tenuitate & aquoſitate, locorum muliebrium ob excrementorum humiditatem, madore, & fluoris uterini, ubi & ſemen excernitur, paſſione, nulla ex venere delectatione, ad abortum fœtu grandiore pronitate.* Oritur *ab iiſdem cum frigida cauſis, & illis præſertim quæ ſunt vitæ otioſæ & ſedentariæ accidit.* Curatur *ut ſuperior. Obſerva tamen,* Raſuram eboris & *decocti ſalviæ in vino & aqua, fumum per infundibulum ante cœnam admiſſum, laudari,* Thermas ſulfureas *palmam obtinere, In externis ab adſtringentibus, ne humores excrementitios detineant, caveri debere.*

Alia eſt Sicca, *quæ* Cognoſcitur, *ex ſeminis & menſtruorum paucitate, ad venerem tarditie, oris uteri ſiccitate, labii inferioris colore è rubro nigricante, cum perpetuis fiſſuris.* Oritur, *Interdum* ab ipſo ortu, *unde ægræ temperies ſicca, & corporis conſtitutio gracilis. Interdum* propter ſenium, *unde parere deſinunt. Interdum* ab ipſis morbis, *inflammatione nempe &c. Interdum ex* defectu ſanguinis, *qui eum humectare debebat,* ſive *quod per ipſum, propter*

vena-

venarum anguſtiam & obſtructionem non evacuetur; ſive *quod per cervicem evacuatus ad fundum non perveniat.* Curatur. I. Diæta oppoſita, *in qua nimii labores, vigiliæ, inedia, mæror ſunt vehementer vitanda.* II. Humectantium uſu, *inter quæ excellunt, Borrago, Bugloſſa, Mercurialis. Althæa, violæ: inter externa Balnea aquæ dulcis, & inunctiones ex ol. Amygdalor. dulcium, lilior. albor. pingued. gallinæ, medullæ crurum vituli &c.* Difficilis *eſt* Curatio, *ſi ſit ſiccitas diuturna & hectica.*

II. *Alia eſt* Simplex, *ad quam ſuperius dicta ſpectant.*

Alia Compoſita, *frigida & humida frequentiſſima, quæ* Cognoſcitur *ex ſuperioribus inter ſe comparatis.* Oritur, *ab humoribus pituitoſis, ſive à toto deductis, ſive à toto progenitis.* Curatur. I. Præparatione *materiæ per hyſterica calefacientia.* II. Evacuatione, *& quidem,* Univerſali *totius corporis per phlegmagoga.* Particulari *ipſius uteri. cujus maxima eſt habenda ratio, ſi nec à toto, nec à partibus quicquam proveniat. Et hic peſſaria multum faciunt, nec non* Thermę *ſulfureæ & exſiccantes.* Sudoriferis, *quæ hic maximè laudantur.* Decocto *nempe* ligni ſancti, Chinæ, Salſaparillæ, *Ligni* lentiſcini *&c.* III. Diætâ oppoſitâ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.

De Vaſorum Vteri anguſtia.

VAſorum uteri anguſtia, eſt eorundem à cauſis ſuis interceptio.

Signa *ſunt, tum menſium retentio, quod fluere nequeant; tum conceptionis, propter interceptum ſanguinis allapſum impedimentum.*

Cauſæ & Curatio *in Differentiis exponentur.*

Dividitur *bifariam.*

I. *Alia eſt* ab externis cauſis, *ut medicamentis & balneis adſtringentibus, quæ cognoſcitur ex relatione ægri.* Curatur *facilius, & humectantibus ac emollientibus agendum eſt.*

Alia ab Internis, *de quibus in ſequente Differentiâ.*

II. *Alia à* Cicatrice, carne, aut membrana orificiis vaſorum annata, *vel* orificiorum venarum, poſt violentam ſecundinar. extractionem coalitu; *quæ ferè eſt incurabilis: tentari tamen aliquid emollientibus poteſt.*

Alia ab Obſtructione, *quam Craſſi, viſcidi & copioſi humores*, ſeu *illi è reliquo corpore, calore ipſos extenuare non valente, affluant*, ſeu *in ipſo utero propter caloris in eo debilitatem cumulentur, inferunt.* Cognoſi-

gnoſcitur *ex eo, quod ſigna intemperiei frigidæ adſint, humiditas mucori ſimilis interdum ex utero prolabatur.* Curatur, *prout aliæ obſtructiones. Revulſio locum habet ſi materia affluit. Inter Deobſtruentia, Medicamenta acria & amara, menſes moventia,* Chalybeatum vinum, *balnea emollientibus & aperientibus caſtigata, laudantur.*

Alia à Compreſſione, *quam infert. Vel* tumor *& ſcirrhus in utero vel extra ipſum conſiſtens, &* tum, *ſigna tumoris adſunt. Malum ferè eſt incurabile.* Vel *pinguedo partium vicinarum nimia; &* tum, *ſenſui id totum manifeſtum eſt. Extenuantibus agi debet.*

ARTICVLVS III.

De Vteri inflatione.

INflatio Uteri eſt ejuſdem à flatibus ex materia frigida pituitoſa & flatulenta, vitio caloris imbecillis genitis, diſtentio.

Dicitur & Mola flatuoſa *propter falſam conceptionis ſpem.*

Signa *ſunt, diſtentio uteri è regione abdominis conſiſtens, quæ nunc augetur, nunc minuitur, interdum ad latera, interdum ad umbilicum, lumbos & diaphragma extenditur.* Diſtinguitur *ab* Hydrope, *minori magnitudine, ſitis carentia, tumoris incremento & decremento, minore ſuperiorum par-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tium macie. Ab Hydrope Uteri, *cauſarum flatus generantium prægreſſu, ſonitu, minore gravitate, majore tenſione, doloris extenſivi & in partibus vicinis punctorii perceptione. Ab* inteſtinorum inflatione, *quod hic nec ſint dolores nec alvus ſupprimatur, quod menſes ſupprimantur, pedes ac cava oculorum intumeſcant, & corporis color mutetur, quod mulier anhelet, anxia ſit, & cum expergiſcitur è ſomno, rectâ cervice anhelet. A* Mola, *carentia gravitatis & duritiei in ventre cum pondere, de latere in latus ſe, cum moventur, movente. A* Conceptione, *ſonitu & tumoris incremento & decremento, carentiâ motus motui infantis ſimilis, ſi enim abdomen comprimatur vehementius, flatibus ad vicina compulſis, motus quidam palpitationis in toto abdomine ſentitur.*

Cauſa *in definitione eſt poſita. Materia ipſa* vel *gignitur in ipſo utero, ſeu propter menſium ſuppreſſionem: ſeu purgationis poſt partum interceptionem.* Vel *aliunde provenit, ſeu per venas, ſeu per vaſa ſeminalia.* Caloris *vero* imbecillitas, *plærumque ab aëre externo, in puerperis impuritates, quæ exitum quærunt frigidate ſua ſiſtente, à partu difficili, abortu, menſibus ſuppreſſis &c. oritur.*

Curatio, *ſi methodum ſpectes, ab aliar.*

inflationum curatione non differt, modò partis ratio habeatur. Obſerva *inter purgantia* Species hieræ, & diaphænicon cum caſtoreo *laudari. Ad ſuffitus* Nucem moſchatam, *de qua Hartmannus in Chymiatria, ad Emplaſtra*, Emplaſtrum de baccis lauri *cum Theriaca; ad hauſtus*, nucem moſchatam *tuſam, cum radicibus matricariæ decoctam & ex ſenis vini unciis cum ſaccari dr. ii. ebibitam.*

Differentiæ *à parte ipſa ſumuntur.*

Alia eſt quando flatus ſunt in cavitate; *&* tum, *os uteri ita clauditur, ut nihil ejus exire queat, cum vel mulier movetur, vel manu abdomen comprimitur, ſonus & ſtrepitus percipitur.* Contineri *autem eos* in cavitate poſſe *certum eſt, tum quia uterus diſtendi poteſt quamvis craſſus, ut in conceptione, & retineri, ut in mola: tum quia alteratrix & retentrix facultates nunquam otioſæ ſemen morboſum in flatus mutant.*

Alia quando ſunt in tunicis ejuſdem; *&* tum, *etiam os uteri apertum eſſe poteſt, propter flatuum in anguſto loco concluſionem, ſonitus exeſt, & dolores fiunt majores ac latius extenduntur, malum difficilius quàm in cavitate curatur.*

ARTI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS IV.

De Inflammatione Vteri.

INflammatio uteri eſt ejuſdem à ſanguinis in ſubſtantiam ejus elapſi putredine tumor, multis ſymptomatibus infeſtus, & modò in ſcirrhum, modò in abſceſſum faceſſens.

Signa *ſunt varia. Tumor ipſe in regione uteri apparet, cum ardore & dolore, uteri occluſione, & verſus interiora retractione, tota vero cervix rubicunda apparet, venulis undiquaque inſtar telæ aranearum ſanguine tumentibus. Reſpirationis adeſt difficultas, cum ſpecie pleuritidis, quia extenſa exteriore uteri tunica, quæ à peritonæo oritur & firmatur, partes etiam quibus illa cohæret, tenduntur. Alvi & veſicæ excrementa ob calorem & alvi ſiccitatem, & meatuum compreſſionem detinentur. Ventris moles vacua interdum apparet, & alvus aquâ impletur & umbilicus prominet, & oſculum gracile fit: & derepente menſes pauci ac pravi ingruunt. Febris continua & ardens propter uteri cum corde per arterias & vaſa magna conſenſum, interdum lypirias ob humorum verſus interiora motum, affligit. Dolor adeſt Mammarum, cum earundem inflatione ob conſenſum, Inguinum, coxarum, ſepti tranſverſi, clavicularum,*

larum, *Syncipitis, qui ad radices oculorum extenditur, & à vaporibus à ſanguine putreſcente per arterias ad caput elatis, quæ per collum ab utraque vocati infundibuli parte in ſynciput diſcurrunt, oritur.*

Cauſa *eſt ſanguis, qui interdum eſt purus, interdum bile miſtus, interdum atra bile tinctus.* Allabitur *vel elabitur, propter cauſas communes, detentionem nempe tempore menſtruorum, vel poſt partum ex aëris frigidi occurſu.* Attrahitur *ob calorem vel dolorem, qui fit:* Vel *ex abortu, partu difficili, ſecundinarum violenta extractione, longiore menſibus inſtantibus ambulatione:* Vel *ex moleſta geſtatione, ſi fœtus vel eſt grandior, vel malè collocatus.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi præſertim vel totus occupetur, vel ſuppuretur. Vlcus enim ſordidum exinde exortum, lenta febre tandem ægros conſumit.* Nulla, *ſi ſit Eryſipelas, quia & fœtus ipſe propter inſignem calorem emoritur, unde abortus qui matrem jugulat, ſequitur. ſi in gangrænam lethalem faceſſat.* Inſtituitur, *ut in aliis inflammationibus, ubi* nota. *Ad revulſionem non ſecandam eſſe in cruribus venam, cum hæ venæ ſanguinem ad uterum trahant, ſed in cubito, cum ſanguis ex epate & venis ei vicinis confluat. Ad derivationem venam popliticam ſecari poſſe, niſi ægra ſit gravida,*

ne

ne abortus concitetur. Topica refrigerantia & humectantia abſque ulla adſtrictione adhiberi debere. Putatur eam proprietate quadam ſiſtere Decoctum ſerpilli cum aqua chalybeata paratum, *& extrinſecus cum ſpongiis applicatum.*

Differentiæ *à parte ipſa ſumuntur.*

I. *Alia eſt* totius Uteri, *in qua ſuperius dicta ſymptomata evidenter affligunt, & pauca planè evadunt. Alia* alterutrius lateris, *in qua, calor in coxam, propter ligamenta uteri quæ eo uſque feruntur, tranſit, crus quod è regione eſt ægrè movetur, inguina ejus loci inflammantur.*

II. *Alia eſt* partis poſterioris, *in qua alvus ſupprimitur, dolor magis lumbos & ſpinam affligit. Alia* Anticæ, *in qua, quia veſicæ cohæret urina ſupprimitur aut difficulter redditur, dolor magis verſus pubem abit. Alia* ipſius fundi, *in qua imus venter ita dolet, ut ne contactum quidem ferat, & dolor ad umbilicum magis extenditur.*

III. *Alia quæ* in ſcirrhum abit, *in qua evadunt omnia mitiora, pondus & gravitas in vicinis partibus percipitur, malum fit diuturnum, & in hydropem uteri ſæpe terminatur. Alia quæ* in abſceſſum, *in qua omnia augentur, donec ſuppuratio facta fuerit, horrores ſine ordine circa veſperam pla-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

larumque invadunt, rupto abſceſſu (rumpitur autem vel in uteri cavitatem, quod tutius, vel effunditur in alias partes) modò urina, modò alvus ſupprimitur, cum pubis intumeſcentia, & fluctuantis rei ſenſu.

ARTICVLVS V.
De Scirrho Vteri.

SCirrhus uteri eſt ejuſdem tumor durus ac citra dolorem renitens, à craſſo terreſtri & fæculento humore procreatus.

Signa *ſunt, præter generalia alia, nempe, Menſes initio ſupprimuntur aut diminuti fluunt; creſcente malo, magnus ſanguinis per intervalla fluor, ſeu apertis plus juſto venarum oſculis, ſeu nequeunte utero conſuetam ſanguinis copiam vel recipere, vel retinere.* Diſtinguitur *à* Mola, *quia in hac menſes ſi fluunt, inordinate fluunt, mammæ quoque lacte turgent, quæ in ſcirrho extenuantur. &c.*

Cauſa *eſt humor terreſtris & fæculentus, ſanguis nempe craſſus, interdum pituitoſus, interdum, quod ætate inclinante accidit, & illas, quæ picâ, malaciâ aut bulimo laboravere infeſtat, melancholicus ſæpe ex malè curata inflammatione ob nimium vel refrigerantium, vel diſcutientium uſum.*

Curatio *eſt* Difficilis, *tum quia longo tempore exſiccata emolliri nequeunt; tum*

quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

quia calor nativus in partibus ſcirrho affectis exhauſtus eſt; tum quia dum humor emollitur, facilè in cancrum putredine conceptâ, abire poteſt. Proceſſus *curationis non variat ab aliis.*

Dividitur *ratione ipſius membri affecti.*

Alius eſt in ipſa ſubſtantia, *in quo uterus in coxam & dorſum decumbit, ibique dolorem excitat. Alius* in Cervice, *qui digiti contactu exploratur, facilius quàm prior curatur. Si in ſuperiore cervicis parte eſt, fœmina in venere offenditur, & veſica à tumore comprimitur: ſi in inferiore exiſtit, inteſtinum rectum laborat.*

ARTICVLVS VI.
De Hydrope Vteri.

HYdrops uteri eſt ejuſdem ab aqua in ipſo ſeu proprio, ſeu aliar. partium vitio collecta, impotentia.

Signa *ſunt, Tumor imi ventris laxus, ſecundum formam uteri extenſus, menſium paucitas, pravitas, loturæ quia carnis ſimiles, ante tempus defectus, uteri oſculi gracilitas & humiditas, mammarum mollities, & lactis carentia, rigor ac ſæpe febris.* Diſtinguitur *ab* Inflammatione *febris carentia & mollitie, ſymptomatibus aliis de quibus ſupra. Ab Inflatione, tenſionis & ſonitus defectu, A* Mola; *quia in hac pondus*

lus majus in imo ventre percipitur. mammæ tempore partus inſtante turgent. A Conceptione, *quia in hydrope tumor uteri juxta uteri & ventris amplitudinem extenditur; in conceptione acuminatus eſt. In gravidis menſtrua non effluunt; hic humor quidam ſanguinolentus, pravus, nullo ſervato ordino effluit, & citò finitur. Ab* Hydrope ventris, *facie patientis colorata, niſi epar laboret, ſitis carentiâ, tumoris à parte inferiore ad ſuperiorem aſcenſu.*

Cauſa *eſt aqua ibidem, ſeu* vitio *lienis vel* Epatis, *de quibus propria capita conſulantur; ſeu ob* Debilitatem *ipſius uteri, propter quam nec bene concoquit, nec bene excrementa expellit; & quam,* Aut *ex abortu frequenti & partu laborioſo.* Aut *ex menſium nimio fluxu calorem ejus difflante.* Aut *ex ipſorum ſuppreſſione calorem eundem ſuffocante.*

Curatio *exigit Aquæ eductionem, & Vteri roborationem, habita ipſarum cauſarum ratione: Hartmannus* pillulas Antimoniales *laudat.*

Differentia *à parte ſumitur.*

Alius eſt quando aqua in cavitate colligitur; *in quo, orificium uteri ſi tangatur, clauſum deprehenditur, tumor major eſt & fluctuatio quædam percipitur. ſi conceptum ſequitur, aqua illa citrina & fœtida intra*

duos

duos ut plurimum menſes fœtum perdit, qui tunc cum ea ejicitur. Alius quando aqua in ſubſtantia & veſiculis agnatis reſidet, *in quo orificium contrectatum apparet, majores dolores exoriuntur, difficilior evadit curatio.*

ARTICVLVS VII.
De Vteri procidentia.

UTeri procidentia eſt ejuſdem extra abdomen propenſio, à ſoluta ligamentorum ejus unitate procedens.

Signa *generalia ſunt, dolor lumborum, hypogaſtrii, pudendi, oſſis ſacri, quibus uterus annectitur; & quidem in principio, in proceſſu, mitigatur is ob aſſuetudinem, & ſolius ponderis moleſtus ſenſus, & in ambulando impedimentum adeſt.* Specialia *pro ratione* majoris *vel* minoris *procidentiæ variant. In* illa *uterus ad dimidium coxarum & genua deſcendit, tumorem ovi anſerini inſtar, in cujus ima parte foramen apparet, exhibet. In* hac *Tumor quaſi extenſæ pellis, & veluti ovi majoris pondus circa pudenda percipitur.*

Cauſa *eſt quicquid ligamentorum unitatem ſolvere poteſt. Vide in ſequentibus.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi eſt major. ſi adultas affligit. ſi febris convulſio vel alia ſymptomata accidunt. Imò ſi id fiat, letha-*

lis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

is eſt in puerperis : & interdum ab ambien-e aëris alteratione, aut violentâ repulſione orrumpitur, & gangrænâ corripitur. Con-ſiſtit, I. *In* uteri ipſius repoſitione, *ubi* no-ta. *ſiſtendam eſſe primò inflammationem, ſi acceſſit. Si tumor ab aëre frigido utero impreſſus urgeat, decocto malvæ, althee, flor. chamæmel. baccar. lauri &c. primò membrum eſſe fovendum. Si flatus vel ſtercora in inteſtinis adſunt, clyſterem eſſe præmittendum. Antequam reponatur, glutinantibus & adſtringentibus eſſe fovendum, aſpergendum, inungendum. Laudatur* ſuffitus ex pelle Anguillæ ſalitæ *fumo exſiccatæ & pulverizatæ. Balneum adſtringens pete ex Guilielmi Rondeletii Curationibus. Modum reponendi vide apud Authores.* II. *In* ejuſdem retentione, & tum, *Mulier in lecto reclinata cruribus extenſis, ita ut unum alteri incumbat, ponenda. Alvus nec pigra, ne in fæcum egeſtione, uterus præcipitetur; nec laxa ne membranæ uterum ligantes laxentur, habenda. Medicamenta agglutinantia & adſtringentia adhibenda. Huc faciunt, Peſſi, Fomentationes, injectiones per ſyringam & alia. ſed cave menſes iis ſupprimas.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis.*

I. *Alia eſt* propter ligamentorum laxitatem, *quæ quatuor habet; quæ ex eo*

Cogno-

Cognoſcitur, *quod ſenſim generetur, & minore cum dolore affligat.* Oritur, *vel à partu difficili, oneroſa fœtus geſtatione, vel ab humoris pituitoſi affluxu.* Curatur, E-*vacuatione humorum. Adſtringentium & roborantium uſu, ut ſunt,* Decoctum muſci querni, cornu Cervi, folior. lauri, *Emplaſtrum adſtrictorium.* Magnes *præparatus & appoſitus.*

Alia eſt à ligamentorum ruptione, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quòd ſubitò malum exoriatur, majore cum dolore affligat, & à ſanguinis fluxu interdum excipiatur.* Oritur, *vel ab gravi fœtus geſtatione, vel à partu laborioſo, vel ab abortu, vel à violentâ ſecundinæ extractione.*

Alia eſt à ligamentorum eroſione, & tum *ulceris ſigna adſunt, puris aliquid effluit.*

ARTICVLVS VIII.

De Vteri Aſcenſu, Vulneribus & Vlceribus.

UTerum è ſuo loco verſus ſuperiora & uſque ad ventriculum poſſe aſcendere, quorundam eſt opinio, ſed falſa. Nam 1. *ligamentis quatuor ita connectitur, ut ſurſum moveri nullo modo poſſit.* 2. *Etſi naturalem motum per fibras habeat; tamen quia & recto inteſtino & pudendis*

anne-

annexus eſt , ſi animalem haberet, neceſſario & illæ partes tenderentur. 3. Etſi à flatibus , ut ſuperius dictum , intumeſcat ; tamen non ſequitur exinde eum ſurſum moveri. Quod vero fœminæ interdum corpus & globum quaſi circa umbilici regionem oberrantem ſentiunt ; dicendum eſt , teſtes potius & vas illud cæcum eſſe, quam ipſum uterum. Cauſa hujus in ſuffocatione uteri, exponetur.

De Vulneribus uteri *nota.* 1. *Difficulter uterum vulnerari quia undique oſſibus obſeptus eſt.* 2. *Si vulneratur cognoſci id ex ſitu , dolore & pure , quod effluit.* 3. *Curari poſſe , quod ex partu Cæſareo apparet ; ſed propter partis cum aliis membris conſenſum, periculoſa eſſe.* 4. *Vel uteri fundo accidere, & tum dolor eſt minor, curatio facilior: vel cervici , & tum dolor eſt major. Curatio difficilior, quod illa ſit magis membranoſa & continuo humiditatibus ſcateat.*

De Ulceribus *nihil dignum occurrit, quod non ſuperius attactum fuerit, niſi fortè addatur, ita interdum putreſcere, ut & exſcindatur , & ſuperſtite muliere excidat. Conſolidationi* Balſamus ſulfuris & ejuſdem Emplaſtrum , *de quibus vide Hartman. chymiatriam, capite de Tabe, inſerviunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS XII.

De Symptomatibus Uteri.

CAPVT I.

De Symptomatibus communibus.

ARTICVLVS I.

De Vteri Imbecillitate.

SYmptomata uteri, vel* ſunt mulieribus in omni ſtatu communia, *vel ſunt, aut* Extra conjugium viventibus magis familiaria; *aut* conjugatis propria.

Communia *ſunt*, Uteri imbecillitas, Dolor, Menſium ſuppreſſio, ſtillicidium, fluxus nimius, difficultas, decoloratio, inordinatus fluxus, Fluor muliebris, Gonorrhæa.

Uteri imbecillitas eſt ejuſdem in actionibus ſuis obeundis pigrities vel defectus, intemperii, occultarum qualitatum, & caloris nativi vitio inducta.

Signa *ſunt*, *veneris appetitus languens, inordinatus menſtruorum fluxus, inſtantibus iiſdem in lumbis & pectine dolor, parva vel nulla in congreſſu voluptas, frequentior abortus, flatuum ex utero eruptio. Scilicet Actiones uteri ſunt, veneris appetitus, ſanguinis menſtrui debito tempore excretio, ſeminis in actu venereo ejectio, & à viro ſuſcepti retentio, fœtus concepti ad debitum* tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

empus detentio, ejuſdem jam perfecti in luem excluſio.

Cauſarum *ratio in Differentiis exponetur.*

Curatio *ad cauſas, de quibus ibidem, obvertenda erit.*

Differentiæ *ſumuntur à Cauſis.*

Alia eſt ab Intemperie uteri, *quæ ſi eſt* Frigida, *uterus nec mediocrem alimenti quantitatem conficere poteſt, ideò non multa excrementa accumulat: ſi* Humida, *nec ſanguis, nec ſemen, nec fœtus rectè continentur. Curationem vide ſupra.*

Alia eſt ab Occultis qualitatibus, *quas uterum habere vel exinde patet, quod ſingularem cum rebus variis habeat ſympathiam & antipathiam, ſemen virile appetat, ſuavibus delectetur, &c. & tum, à nulla evidente cauſa affectus exortus eſt. nullus humiditatis vel frigiditatis exceſſus deprehenditur. In* Curatione *medicamenta totâ ſubſtantiâ propria applicanda ſunt.*

Alia à Calore innato, vel ſuffocato, vel diſſipato; *& tum, affectus eſt periculoſus, quia calor difficulter reſtauratur. In* Curatione *reſtaurantibus agendum, qualia ſunt, Cinnamomum, Nux moſchata, ſpecies diaxyloaloës, Aromatici roſati &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.
De Vteri Dolore.

DOlor uteri eſt triſtis ejuſdem ſenſus, à continui ſolutione à cauſis ſuis inducta, procedens.

Signis *opus non eſt, cum ipſa fæmina dolorem patefaciat. Afficit mulieres tam liberas quàm gravidas & à partu ſolutas. eâ ratione quâ dolores colici in infimo ventre excruciat, cum ligamenta uteri ad coxas & lumbos ferantur, eo uſque etiam ſe extendit.*

Cauſa *eſt quicquid continuum ſolvere poteſt.*

Curatio *reſpicit.* I. *Doloris mitigationem per Anodyna.* II. *Cauſæ remotionem de qua in Differentiis.*

Differentiæ *ſumuntur à cauſis.*

I. *Alia eſt* ab Eroſione, *quæ præcipuè in ulceribus, Fluore muliebri, vitioſis menſibus, &c. accidit, & maximè cervicem uteri offendit.* Curatio *ad affectus iſtos dirigenda.*

Alia à Diſtentione, *quam inferunt.* I. Grumus ſanguinis *in uteri cavitate hærens, &* tum, *ſanguinis fluxus copioſus ex utero proceſſit, dolor fixus eſt, & maximè circa orificium uteri percipitur, cum natura ob aſſiduum* expellendi *conatum rectum inteſti-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

teſtinum & veſicam in conſenſum trahat, cum tenaſmo & frequenti mictione conjungitur. In Curatione *reſpiciendum, ad* Diſſolutionem grumi, *ad quam Theriaca cum vino commendatur; & ad* Evacuationem, *quod ſi diutius ibidem hæſit,* ad malignitatem. II. Sanguis menſtruus, *quando vel vaſa minus patent, vel ipſe nimis craſſus eſt, quod etiam à frigido potu accidere poteſt, præcipuè ſi fœmina ab exercitio incaluit. & tum, Cauſæ quæ occaſionem dederunt, anteceſſere, menſium ſuppreſſorum vel non rectè fluentium ſigna adſunt.* Curatio *ad eoſdem dirigenda.* III. Humores vitioſi *in uteri cavitate vel vaſis hærentes, & tum Evacuantibus, & Præparantibus agendum.* IV. Flatus, *qui ex efferveſcentia vitioſorum humorum, quam interdum coitus cauſatur, oriuntur. & tum,* Evacuatio *inſtituenda eſt. Flatus diſcutientibus, de quibus in Colica agendum.* V. Inflammatio uteri, *de qua ſupra.* VI. Semen retentum & corruptum, *& tum, ad ſuffocationem uteri reſpiciendum eſt.*

ARTICVLVS III.
De Menſium ſuppreſſione.

MEnſium ſuppreſſio eſt ſanguinis menſtrui, ob viarum anguſtiam, vel ſanguinis ipſius vitium, retentio.

Signa *fœminæ ipſius relatio ſuppeditat. Quod ſi fateri nolint. In* virginibus *ex eo* cognoſcitur, *quod ſanguis ſuppreſſus per venas hinc inde vagetur, & obſtructiones pariat, colorem corporis mutet, febrim inducat &c. In* mulieribus, *quod ad uterum feratur & uterinos morbos inferat.* Diſtinguitur *à* Retentione in graviditate, *quia gravidæ parum in animi affectibus mutantur, nativum corporis colorem retinent. ſymptomata indies mitiora ſentiunt. motum & ſitum infantis tertio menſe percipiunt. Os uteri occluſum & durum habent.*

Cauſæ *ſunt Anguſtia venarum, & ſanguinis vitium, de quibus in Differentiis prolixius agetur.*

Curatio *eſt* Feſtinanda, *quia ſuppreſſio iſta plurimos morbos, ut febrem, leucophlegmatiam, hydropem, ſanguinis vomitum, &c. producit.* Difficilis, *ſi eſt diuturnior. Sextum ſi ſuperaverit menſem, plærumque incurabilis putatur, ſi præſertim ex colli uteri perverſione accidat. Tum enim mulier animo linquitur & pituitam vomit, partes ventris & pectinis, Spina dorſi, dolent, ac febris accidit, excrementa alvi & veſicæ ſupprimuntur, laſſitudo totum corpus, ob ſanguinis retenti per totum diffuſionem, occupat; maximè crura & coxas, propter venarum harum partium cum venis*

is uteri conſenſum, detinet. Boni eventus, ſi per alia loca evacuetur, modò id per veſicam non fiat, quia in illa ſanguis maximè grumeſcit. Reſpicit. I. Venæſectionem, *Nam ſanguis qui ſingulis menſibus ſubſiſtit, in corpore cumulatur, & in venis hærens ad uterum revocandus eſt. De ea no*ta. *Aperiendam venam in talo, quia ſic & copia ſanguinis imminuitur, & motus eidem ad uterum conciliatur. Si repetenda eſt, una die ſanguinem ex uno crure, poſtridie ex altero detrahendum. Eam quæ evacuandi gratia inſtituitur, in principio aperiri debere; eam quæ in poplite vel talo aperitur, poſt purgationes, diebus tribus, quatuor aut quinque ante tempus conſuetæ evacuationis ſecandam eſſe. Cucurbitulas, quæ venæſectionis vicariæ ſunt, prius locis remotioribus cruribus nimirum, dein propioribus, coxis ſcilicet applicandas eſſe. Huc pertinent ligaturæ, frictiones inſtante menſium tempore, poſt totius corporis evacuationem.* II. Materiæ præparationem, & *huic inſervit in pituitoſis corporibus.* Decoctum ligni Guajaci cum Dictamno Cretico, *abſque ſudoris provocatione.* III. Evacuationem, *quæ per vices inſtituenda, ut per ἐπίκρασιν materia ſenſim evacuetur. Inter* Medicamenta evacuantia *laudantur.* Agaricus, Hiera Galeni cum caſtoreo. A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

loë cum ſucco ſabinæ. *Pillulæ* ex Aloës ſoccotr. dr. iii. Myrrhæ optimæ ſcr. j. Extractor. calami aromat. carduibened. croci. ana gr. iii. Radic. Gentia. Diptamni ana gr. v. cum ſyrupo de baccis lauri formatæ, & ſcrup. j. *pondere veſperi ante cœnam exhibitæ.* IV. Deobſtructionem, *per illa quæ menſes movent. Præcipua ſunt*, Intra, *Decoctum* Roriſmarini cum floribus cheiri *in vino*, Vinum chalybeatum *Zacuthi l. 9. c.* 10. Aqua *ejuſdem ibid. Aqua* Pulegii bis deſtillata cum aqua Cinnamomi exhibita. *Extr.* Zedoar. Angelicæ, Caſtorei. *Fæcula* Bryoniæ. *Terra* quæ in mineris ferri reperitur, eadem quantitate ordine & forma, quâ chalybs oblata. *Spiritus* Tartari. *Tabulæ* croci Martis *Hartmanni. Extra unguentum* de chalybe Zacuthi *lib. 3. Hiſtor. p.* 52. *Pinguedo* Anguillæ. Colubrina, *cum oleo deſtillato ſabinæ. ſuffitus ex* ſcoriis reguli Antimonii, *de quo in Hartmanno.* V. Reliquiarum Diſcuſſionem, *per ſudorifera, nempe hauſtu vel ex* milio ſolis Quercetani *in pharmacop. reſtituta; vel decocto* chalybeato cum ſpiritu Tartari, *Rob* ſambuci *&c.*

Differentiæ *à Cauſis petuntur.*

I. *Alia eſt à* venarum uteri obſtructione; *quam* cauſantur *ſanguis frigidus & craſſus : humores viſcidi & craſſi ſanguini* im-

immixti,profecti vel *ab uteri calida intemperie, quæ humores ſubtiles & acres diſſipat, craſſas & terreſtres partes relinquit :* Vel *ab epatis & lienis conſtitutione frigida: vel ab alimentis ſimilibus, præſertim ſi tempore menſtrui fluxus, quo ſanguinis impetus major eſt, diſſipentur : & tum, inſtante purgationis tempore dolores in lumbis & partibus vicinis percipiuntur, ſi quid effluit, mucoſum, ſubalbidum, & ſubnigricans eſt. totius corporis torpor adeſt, cum colore albo, pulſu raro, & urinis crudis.*

Curatio *ex ſupra dictis petatur.*

Alia à Compreſſione, *quæ fit vel à* Cauſis externis, *ut aëre aquilonio, morâ in aqua frigida ; & tum, Relatio ægri id aperiet. Sanguis ad inferiora frictionibus, vinculis balneis retrahendus eſt. Vel à* Cauſis internis, *nempe, pinguedine, uteri vel vicinarum partium tumoribus ; & tum, Tumor convenientibus remediis tollendus eſt. Menſes aperientia locum non habent.*

Alia à Conſtipatione, *dum ipſius uteri ſubſtantia durior eſt, quæ fit vel à* primo ortu, *& tum non facilè tollitur. Vel poſt ortum, ab intemperie frigida & ſicca, de qua ſuperius.*

Alia à Coaleſcentia, *quam inducit.* 1. Cicatrix *poſt ulcus relicta.* 2. Caro aut membrana *vaſis uteri obnata.* 3. Abortus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

frequens, poſt quem venæ illæ quibus ſecundinæ adhærent, ita coaleſcunt, ut poſtea aperiri non poſſint.

II. *Alia eſt à* Sanguinis defectu, qui *aut* non generatur *ſeu propter cauſas externas, inediam nempe, nimiam evacuationem, fonticulos &c. ſeu propter internas, ut frigidam partium principalium conſtitutionem, ætatem ſenilem, febres. Aut in* alios uſus convertitur, *ut ante pubertatem in augmentum corporis, in gravidis in alimentum fœtus, in lactantibus in lac, in obeſis in pinguedinem. Aut* abſumitur, *ſeu propter cauſas externas, exercitia nempe, nimios labores, terrores, mærores, balnea, æſtuaria, quæ ſudores copioſos provocando, & ſanguinem verſus ambitum corporis rapiunt, & ſeroſam ejus partem, quæ fluxibilitatem præſtat, abſumunt: ſeu propter internas, ut ſunt morbi calidi & ſicci, evacuationes nimiæ per alias partes factæ &c.*

Alia à ſanguinis ſiccitate, *quæ fit ab aduſtione, cum tempore hyberno fæminæ inCenſos carbones ad frigus arcendum inferiori ventri ſubdunt: & tum, Refrigerantibus ac humectantibus agendum eſt.*

AR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS IV.

De Menſium ſtillicidio & difficultate.

MEnſium ſtillicidium eſt ſanguinis menſtrui, vel plurium dierum, vel continua guttatim tamen facta eruptio.

Signis *opus non eſt, cum vitium mulieris relatione pateſiat.*

Cauſa *vel in externis, vel in ſanguine, vel in vaſis conſiſtit.*

Curatio *rationem Cauſarum ſequitur.*

Differentia *à Cauſis ſumitur.*

Alia eſt à Cauſis externis, *Exercitio, calidis medicamentis & aliis ſanguinem fundentibus & vias aperientibus : & tum, major eſt ſanguinis profuſio.*

Alia à Sanguinis fæculentia, *viis non ſatis patentibus ; & tum, cum dolore accidit. In Curatione venæ in brachio apertio, locum habet. Purgatio per* ἐπίκρασιν *urgeri debet.*

Alia à Retentricis imbecillitate, *accedente ſimul ſanguinis copiâ, tenuitate, & ſeroſitate ; & tum, Nullus dolor urget, Medicamentis adſtrictione & ſiccitate uterum roborantibus agendum.*

Menſium difficultas eſt eorundem cum dolore & moleſtia, gravibuſque ſymptomatibus, ob venarum vel ſanguinis vitium fluxus.

Signa *ex ipſius ægræ relatione ſumuntur. Dolores illi ſunt, capitis, ventriculi, lumborum, & infimi ventris. Fluxus vel fit confertim, vel tantum per modum ſtillicidii, & interdum inſtantibus menſibus, interdum fluentibus, ſymptomata accidunt, magiſque virgines & ſteriles, quod venæ uteri minus in ipſis pateant, quàm eas quæ peperere, quòd eædem poſt partum ſint dilatatæ, affligunt.*

De Cauſis *in Differentiis agetur.*

Curatio *reſpicit.* I. Symptomata *quæ mitiganda ſunt.* II. Cauſas, *quæ tollendæ.*

Differentia *ſumitur à Cauſis.*

Alia eſt à Venarum anguſtia, *de qua ſatis de Menſium ſuppreſſione actum eſt.*

Alia à ſanguinis vitiis, *id eſt.* I. Craſſitie & fæculentiâ, *& tum, ſanguis dum evacuatur in grumos concreſcit, dolores longe ante evacuationem, ob expultricis conatum ingraveſcunt.* Curatio, *præmiſſis univerſalibus, per Attenuantia, & fundendi vim habentia, perficitur.* II. Acrimonia, ab humorum acrium permiſtione profecta; *& tum, partes genitales pruriunt, ſanguinis excreti natura, & modus doloris morbum prodit. Acrimoniam temperantibus, ut ſunt ſemina quatuor majora, violæ, flor. nenupharis, agendum.* III. Flatulentia; *& tum, dolor per intervalla redit, ſubitoque exacer-*

turbatur, hinc inde vagatur, excreto flatu ceſſat. Curatur *Evacuatione materiæ, & Diſcuſſione flatuum.*

ARTICVLVS V.

De Menſium decoloratione.

MEnſium decoloratio eſt eorundem cum rubea eſſe deberent, ad pallorem, albedinem, viriditatem, flavedinem, vel livorem, vitio ſanguinis, declinatio.

Signa *ſanguinis ipſius aſpectus ſuppeditat. Accedit fœtor, inordinata excretio, ſæpe & febres erroneæ, acutæ, horror, cibi faſtidium, ſtomachi dolor, & cætera, de quibus apud Hippocratem.*

Cauſa *in ſanguinis vitium conjicitur, de quo, ut & de ejus cauſis, videatur in Differentiis.*

Curatio *attendit Cauſas, ideo pro ratione illarum variat.*

Dividitur *dupliciter.*

I. *Alia eſt* quando ſanguis vitium contrahit, *vel propter totius corporis, vel propter præcipuæ alicujus partis, intemperiem, quarum ratio in curatione habenda eſt.*

Alia, quando ſanguis laborat, *vel quia ſuppreſſus & retentus eſt;* & tum, *Menſium ſuppreſſio præceſſit, dolores in pectore & pulſationes fortes ſentiuntur. ſi melior habitus eſt, menſes erumpunt, & pro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

fluit ſanguis & pus graveolens ad octavum aut nonum diem: Vel *quia ab utero excrementis ſcatente inquinatur; & tum, uteri inquinati ſigna adſunt.*

Alia quando ſanguis à permiſtione excrementitiorum humorum inquinatur; & tum, *Curationem ſi ſpectes. Præparandum eſt. ſed ita, ut cum humores craſſi attenuatione indigeant, & vero nimis attenuantia humores ſeroſos colliquent, & ad uterum moveant, validioribus abſtineamus, & Acetum caveamus. Evacuandum &c.*

II. *Alia eſt* quando menſes declinant ad Albedinem; *quæ* Oritur, *vel* à pituita, *cujus ut ut ventriculi imbecillis ſigna adſunt: vel* à Pure, & tum, Aut *ulcera in utero excitantur, & ſterilitas inſequitur;* Aut *menſes per ſeptem aut octo dies effluunt, & mulier liberatur.* Aut *iidem ad partes ſupra inguen prorumpunt citra tumorem, & juxta hypochondria foras prodeunt, & mulier raro ſuperſtes manet.* Aut *poſt dies aliquot tumor ſuper inguen magnus, rubeus, ſine capite, quia ibi caro impletur, exſurgit & difficulter ſecatur.*

Alia quando ad flavedinem vel viriditatem, *quæ à bile procedit.*

Alia quando ad Livorem, *quæ à melancholia oritur.*

AR-

ARTICVLVS VI.

De Menſium inordinato fluxu.

MEnſium inordinatus fluxus duo includit, Menſium nempe ante debitum tempus anticipationem; & Eorundem ultra conſuetum tempus ſubſiſtentiam.

Anticipatio menſium *pro ratione Cauſarum dividitur.*

Alia eſt à Cauſis externis, *Caſu, nempe, ictu, & aliis venas aperientibus. Curationem vide inferius.*

Alia ab Expultrice uteri irritata. I. *A* ſanguinis copia, *quæ* cognoſcitur *ex eo, quod ſanguis à toto corpore ad uterum mittatur, fluidus & naturalis ſit. ſigna plethoræ adſint.* Curatur, *venæſectione, ſi copia eſt major. Diæta, & frequentiore exercitio ſi minor.* II. *A* ſanguinis tenuitate & acrimonia, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tempevies totius corporis ſit calidior. Victus ratio talem generans ſanguinem anteceſſerit, ſanguis ipſe ſit dilutior, decolor, flavidior.* Curatur *Evacuantibus Rhabarbaro inprimis, Temperantibus de quibus ſupra.*

Alia à Retentrice uteri languida, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod vaſa uteri ſint laxa, habitus corporis etiam laxus & humidus. Curatio prohibet nimis adſtringentia. Aci-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dulæ & thermæ vim ferri habentes laudantur.

Menſium ultra conſuetum tempus ſubſiſtentia pro ratione quoque Cauſarum diſpeſcitur.

Alia eſt quæ ab Expultricis fruſtratione procedit, *quam infert.* I. Sanguinis paucitas, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod fœmina nullam moleſtiam ob protractionem menſium percipiat, & quod nimium exercitium, aut victus tenuior anteceſſerit.* II. Sanguinis craſſities, *quæ ex eo* cognoſcitur. *quod Cacochymiæ ſigna adſint, ſanguis albidior ſit & viſcidus. In* Curatione, *Purgandum antequam multum ſanguinis colligatur. Attenuandum menſtrua purgatione finita.* Calamintha *palmam obtinet &* Mercurialis. *Aliquot ante menſtruam purgationem diebus aperiendum. Scarificatio talorum hic locum habet.*

Alia quæ ab Expultricis imbecillitate *oritur, quam inducit.* I. Uteri Intemperies frigida, *de qua ſuperius.* II. Ejuſdem ſtupor, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod morbi ſtuporem inducentes adſint, vel nimius refrigerantium uſus præceſſerit, poſt debitum purgationis tempus ſanguinis etiam præſente copiâ, nulla gravitas à fœmina percipiatur. In Curatione ad Morbum & illius cauſas reſpiciatur.*

ARTI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS VII.

De nimio Menſium fluxu.

NImius menſium fluxus eſt eorundem vel copioſior vel diuturnior quàm competit purgatio, vel ſanguinis, vel uteri vel venarum vitio exorta.

Signis *multis opus non eſt, ſi præſertim ſequatur inappetentia, cruditas, fœdus faciei color, pedum ac reliqui corporis tumor, atrophia, cachexia & cætera.*

Cauſam *in ſanguinem, uterum, vel venas conjecimus, unde vero horum ſint vitia in Differentiis exponetur.*

Curatio *eſt* Difficilis, *ſi diuturnior. Nulla, ſi ſeneſcenti mulieri accidit.* Expoſcit. 1. Cohibitionem, *per Revulſionem, Interceptionem, ſanguinis incraſſationem, vaſorum per adſtringentia & alia occluſionem. Siſtendum tamen pedetentim; ſi magna ſanguinis copia adſit, & per modum criſis accidat, quod tamen raro evenit. Hic locum habent, Pulvis* Heurnii ex ſemin. hyoſciami albi, papaver. albi ana dr. j. Hæmatitid. Coralli rub. ana dr. ſ. Caphuræ ſcr. ſ. pondere dr. ſ. exhibitus. *Pulvis ex* ſuccini, ſanguin. Dracon. lapid. hæmatit. Corallor. rubr. ſemin. portul. ana dr. j. Balauſtior. ſcr. ii. Boli Armeni Orient. dr. ii. à dr. j. in Aquæ plantag. unc. iii. exbibitus, *Lac*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

aſininum chalybeatum. *Aqua* mirabilis Ferdinandi *Hiſtor.* 33, *Trochiſci* de Carabe, oſſa hominis fortiter calcinata, *Pillulæ* Zacuthi l. 9. Praxis Hiſtor. p. 185. *Emplaſtrum* Zacuthi *ibid. Saxoniæ* ex fuligin. Camini, farinæ volat. *&c paratum. Peſſus* ex ſtercore ſuillo & aſinino cum ſucco plantagin. & mucilag. ſemin. cydonior. formatus, *Specifica ſunt*, Intra, *Pulvis* Turturis Foreſti *l.* 28. *obſ.* 10. *Sal* ex ejuſdem cineribus, Cuticula pedum anſerinor. exſiccata, & à dr. ſ. ad ſcr. ii. exhibita. Extra, Cingulum ex foliis helleboraſtri contuſis *de quibus* Renealmus *obſerv.* 21.

Differentiæ *ſunt variæ, quæ Cauſas maximè reſpiciunt.*

I. *Alius eſt à* ſanguine, *qui.* 1. *Vel ex* fundo uteri derivatur, *in quo ſanguis nigrior eſt, & plærumque grumoſus. Vel ex cervice, qui eſt rubicundior & fluidior.* II. *Vel eſt* copioſus, *vel* Acris, *vel* Seroſus, *de quo ſequente differentia.*

Alius ab Uteri humiditate, *de qua ſuperius vide.*

Alius à Venarum vitio, *de quo tertiam differentiam conſule.*

II. *Alius eſt à* Sanguine copioſo, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod vaſa vel aperiantur, vel rumpantur, in fœminis præſertim, quibus menſes diu ſubſtiterunt, & poſt copioſius erum-*

rumpunt. ſigna plethoræ adſunt. ſanguis qui exit facilè in grumos concreſcit. In Curatione reſpiciendum 1. ad Venæſectionem, quæ, ſi evacuationis gratia inſtituitur, venam in cubito, hepaticam inprimis concernit. ſi vires ſint debiliores, in ſalvatella utriuſque manus inſtituitur. ſi revulſionis gratiâ fit, quia repetita potentius revellit, partienda eſt. 2. Ad Cucurbitulas, quæ, ad evacuationem, cuivis parti, ut dorſo, ſcapulis, inferiores ſi exceperis, & quidem cum ſcarificatione applicari poſſunt, ad revulſionem mammis ſine ſcarificatione imponi debent, & difficultate reſpirationis oborta, removeri. 3. Ad ligaturas, frictiones brachiorum &c.

Alius à ſanguine acri, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod eroſio vaſorum conjungatur, bilis ſigna adſint. ſanguis in utero detentus & corruptus ſit. majore copiâ elabatur. In* Curatione, *Purgatio per ſyrupum roſarum ſolutivum, & folia ſennæ adminiſtretur. Incraſſantia videantur ſupra.*

Alius à ſanguine ſeroſo & aquoſo, *quod ex eo* cognoſcitur *quod vel epar imbecillitate peccet, vel renes ob debilitatem ſerum non attrahant. ſanguis minore copia effluat, nec facilè in grumos mutetur. qui effluxit, ſi linteo excipiatur, & in umbra ſiccetur, colore ſe prodat.* Curatio *morbos ipſos attendit.*

III. A-

III. *Alius eſt* ab Anaſtomoſi, *in cujus curatione obſerva. Frigidis calida admiſceri debere, ne venæ obſtruantur, ventilatio caloris prohibeatur, & febris inducatur. Peſſos ſi apertio eſt in vaſis cervicis adhiberi poſſe, ubi folia quercus & unguentum comitiſſæ valent. Balnea nonniſi frigidiora, aut in quibus vis adſtringendi caliditatem vincat, uſurpanda eſſe.*

Alius à Diapedeſi, *quæ rariſſime accidit, ſtatim Topica adſtringentia repoſcit.*

Alius à Ruptione, *quæ vel à plethora, vel à cauſis ſanguinem agitantibus, partu præſertim laborioſo accidit, & præmiſſâ, ſi opus, venæ ſectione, conglutinantibus Medicamentis, curatur.*

Alius ab Eroſione, *quæ exinde* cognoſcitur, *quod ſanguis parcus, purulentus interdum, interdum ſeroſus fluat.* Oritur *à ſanguine acriore & corrupto, interdum & à medicamentis acrioribus. Inter* Adſtringentia *laudatur* radix filipendulæ, vel ejus decoctum.

ARTICVLVS VIII.

De Fluore muliebri & Gonorrhæa.

FLuor mulíebris, qui alborum menſtruorum nomine alias exprimitur, eſt humoris excrementitii totâ naturâ à ſanguine

guine alieni vitio vel totius vel partis alicujus collecti, inordinata ex utero excretio.

Muliebris *dicitur, quia mulieres afficit, & quidem, virgines etiam, cum in illis cauſa locum habeant, & exempla adſint.* Adultiores *tamen frequentius, ſi præſertim humida & frigida conſtitutione prædita ſint, delicatam & otioſam vitam agant, & alimentis frigidis ac humidis veſcantur, ſenes denique, & quidem ad mortem, ob pituitæ copiam, & facultatis coctricis debilitatem.*

Signa *non eſt quod inquirantur. Ex ipſius ægræ relatione affectus innoteſcit.* Differt à Gonorrhæa, *quod in iſta materia ſeminalis albidior, craſſior, & longioribus intervallis effluit, & in minore quantitate excernitur. A* Pollutione *nocturna, quia hæc cum imaginatione rei venereæ conjungitur, & per ſomnum ſaltem accidit. A* Menſibus decoloribus, *quia iſti periodum ſuam etſi non exactè ſemper, obſervant. gravidis, & menſium ſuppreſſione vexatis non accidunt. rubrum colorem in ſe exhibent. A* Pure ex ulceribus uteri, *quia tum ſigna ulceris proſtant. pus ipſum craſſius & albidius eſt. ſi ſanioſum eſt, cruore perfunditur & cum dolore excernitur.*

Cauſam *in Humorem excrementitium*

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

conjeci, qui interdum à medicamentis catharticis, excitata eorum uſu ad moliendas excretiones naturâ, interdum à Thermis, eadem excrementa quæ per ſudorem depelli non poterant, per hanc viam deponente, concitatur.

Curatio *eſt* Feſtinanda, *nam fœminas plærumque ſteriles reddit, niſi fortè per vaſa cervicis uteri evacuetur. eaſdem in atrophiam, tabem, melancholiam, hydropem, uteri prolapſum, animi deliquia & convulſiones conjicit. Hinc quamvis in principio haud difficulter curetur: tamen poſt difficilius. Nam totum corpus per illam viam excrementa deponere aſſueſcit; & uterus debilior redditus excrementa colligit. Variat pro ratione cauſarum.*

Differentiæ *à parte mandante, & ſanguinis colore ſumuntur.*

I. *Alius eſt à* Toto, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod cacochymiæ in toto corpore ſigna adſunt. fluxus eſt copioſior. In* Curatione, 1. *Fugienda* venæſectio, *tum quia humores ad inquinamentum ſanguinis in venas revocari non debent; tum quia vires affectu hoc diuturno dejiciuntur, & corpus contabeſcit.* 2. Diſcuſſio *optime per decocta* Guajaci & Chinæ, ligni lentiſcini *&c. perficitur.* 3. *Ad exſiccationem* radix filipendulæ *plurimum commendatur. Stringunt* pul-

pulvis oſſium humanorum, cinis ſterco-ris caponum in aqua pluviali. *Emplaſtrum* Zacuthi lib.9.c. 11. Praxis Hiſtoriar. *quod renibus apponi debet.* 4. *Somnus ſupinus fugiendus eſt, ne calore lumborum humores verſus uterum ferantur.* 5. *Frictiones partium ſuperiorum ad averſionem ſunt utiles.*

Alius eſt à parte aliqua præter uterum: & tum, *ſigna affectæ partis adſunt. In Curatione ratio ipſius eſt habenda.*

II. *Alius* ab Utero, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod ſigna uteri affecti adſint fluxus ſit minus copioſus.* Oritur *ab intemperie ipſius, cujus in curatione ratio habenda erit. Suffumigationes* è thure, ladano, maſtiche, ſantalis bene *adhibentur. A quacunque vero cauſa oriatur*, Thermæ *maximè proſunt.*

De Gonorrhæa *ſi quæ ſciri debent, ex iis quæ de Gonorrhæa virili dicta ſunt, petantur.*

CAPVT II.

De Symptomatibus Extra conjugium viventibus magis familiaribus.

ARTICVLVS I.

De Morbo Virgineo.

S*Ymptomata viventibus extra conjugium magis familiaria ſunt*, Morbus virgineus,

gineus. Suffocatio uteri, Furor uterinus, & Melancholia mulierum.

Morbus virgineus (alias febris alba, virginea, pallida, amatoria) eſt coloris naturalis in facie in vireſcentem & pallidum mutatio, ab humorum crudorum copia proveniens.

Virgineus *dicitur, quia virginibus maximè competit, & quidem pulchrioribus, colore albo præditis, inde facilior à crudis humoribus tinctura.*

Signa, *facies ipſa ſuppeditabit, cui adde ſymptomata alia, ut eſt, Dolor capitis interdum inſania, humoribus & vaporibus eo delatis & melancholiæ permiſtis. Reſpirationis difficultas cum cordis palpitatione, ſi moveantur, arteriarum parvo ac frequenti in collo, dorſo, ac temporibus pulſu, ob vaporum ex ſanguinis craſſi incaleſcentia, ſublationem. Febres inordinatæ & erraticæ ob humorum putredinem. Ventriculi multiplices affectus, inter quos, faſtidium ciborum ob minus felicem chyli diſtributionem: pica, ob pravi humoris in ventriculi tunicis abundantiam. vomitus, ob maximam crudi humoris copiam. Hypochondriorum, tum tenſio, ob ſanguinis menſtrui ad majora vaſa refluxum; tum rugitus, ob flatuum tumultuationem. intumeſcentia, tam corporis totius cum laxitate & mollitie ob humoris*

moris copiam; quàm vel palpebrarum præcipue manè poſt ſomnum cum per noctem calor plus vaporum ac ſeroſorum humorum elevaverit, quam diſcuti potuerit; vel crurum & pedum præcipue circa malleolos ob humorum ſeroſorum abundantiam.

Cauſa *eſt Humorum cruditas & copia, orta vel à menſium ſuppreſſione, ſeu propter nativam vaſorum anguſtiam; ſeu propter acquiſitam, ab eſu tritici, calcis, cretæ, terræ, nucis moſchatæ, potatione aceti, &c. vel à viſcerum aliorum obſtructione. Nam ſanguis menſtruus viis non patentibus, ad venas majores & viſcera regurgitat, vaſa obſtruit, & calorem obruit. Hinc mala in viſceribus coctio exoritur, & humores ad habitum corporis deferuntur.*

Curatio *abſolvitur.* I. Venæſectione *præcipue in talo, ſi malum recens eſt, nec ſanguis in alium humorem abiit, ſi à vacuatione ſanguinis ſuppreſſa oritur.* II. Purgatione *præmiſſis præparantibus.* III. Deobſtructione, *in qua omnium viſcerum habenda eſt ratio. Menſium ſuppreſſio maximè attendenda. Laudantur* Chalybs præparatus, Radix ſcorzoneræ, Lapis Bezoar, Oleum Cryſtallorum, *&c. In Diæta acetum fugiendum eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS II.
De ſuffocatione Vteri.

SUffocatio uterina eſt ſymptomatum nunc actiones naturales, nunc animales, nunc & ſæpius vitales, per periodos oppugnantium congeries, cum refrigeratione totius corporis conjuncta, à vapore maligno ex utero elevato procedens.

Vocatur & Suffocatio mulierum, ſtrangulatus ab Utero, Hyſterica paſſio *&c.*

Signa *ſunt, vel* Imminentis, *Totius corporis laſſitudo, cum crurum imbecillitate, pallor faciei cum aſpectu triſti. nauſea cui rarò ſuccedit vomitio, ſæpe tædium quoddam & cibi faſtidium, idque interdum cum murmure, & ventris rugitu, interdum citra hæc. vel* Præſentis, *in qua vapore ad cor ſublato & ſpiritus vitales inhibente, levis animi defectio inducitur; pulſus paululum immutatur, corpus ſpiritibus ad cor recurrentibus frigeſcit, metus & deſperatio ægrum concutit: Eodem ad caput & fauces detruſo, interdum fauces conſtringuntur, & ægra ſuffocari videtur. motus thoracis & diaphragmatis inhibitis ſpiritibus animalibus impeditur, & reſpiratio ferè intercipitur, viventibus interim per tranſpirationem ægris. interdum furor uterinus cum garrulitate, & iracundia accedit, non-*

nun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

nunquam alia deſipientiæ genera oboriuntur. interdum ſopor ac veternus inducitur, quo mulier corruens velut attonita, jacet ſine motu. ſine ſenſu, reſpiratione tam parva ut mortua credatur. Vel in paroxyſmo declinantis; *& tum, humor quidam è locis muliebribus effluit, inteſtina obmurmurant. mox oculi attolluntur, malæ rubeſcunt, ſenſus & motus redit. Interdum frigus tum temporis è capite per cervicem in ſcapulam & brachium illabitur, quod difficilem motum reddit, ſed mox diſcutitur. Non tamen omnia iſta ſigna in omnibus accidunt. Fuere quæ continuo riſu, vapore in membranas thoracis ſeſe inſinuante vexabantur; fuere, in quibus ſerpentum ſibili, crocitatus corvorum &c. pro viarum & ſpiritus erumpentis proportione effingi videbantur.* Differt *ab* Epilepſia, *quod in iſta motus convulſivi ſunt univerſaliores, nulla poſt paroxyſmum illorum quæ circa ipſos accidere memoria. pulſus eſt major quàm antea, ſpuma circa os fluitat. Ab* Apoplexia, *quod in iſta invaſio ſit ſubitanea ſine aliquâ ſignificatione, ſingularis in reſpirando ſtertor affligat, tanta ſit partium reſolutio, ut etiamſi pungantur, tamen non ſentiant. A* Syncope, *quod in iſta nulla futuræ acceſſionis ſint præſagia, pulſus, ad ſenſum ceſſet, ſudores frigidi affligant. brevi evaneſcat, cum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

hyſtericus affectus ad unum & alterum diem interdum perſeveret. A Mortuis *diſcernuntur ſternutatione per ſternutatoria excitata, & aliis mediis.*

Cauſa *eſt vapor malignus, tenuis, & ſpirituoſus, uno momento totum corpus penetrans, & materia in utero peculiari modo corrupta, & ſive per ſe, ſive per externa, ut ſunt res odoratæ, terror, ira, agitata, elatus, & ſurſum non ſolum per venas & arterias, ſed & per occulta ſpiracula aſcendens. Quænam vero illa ſit, in* Differentiis *dicetur.*

Curatio *eſt* Dubiæ interdum ſpei, *ſi vetulas diutius affligat, quia virium imbecillitatem infert, & humorum copiam indicat. ſi in puerperas incidat, partu laborioſo, vel abortu antegreſſo. ſi prægnantes adoriatur, quia metum abortus incutit.* Melioris, *ſi reſpiratio nimium non lædatur. ſi paroxyſmi non ſæpe redeant.* Reſpicit. 1. Tempus paroxyſmi, *ubi ratio habenda.* 1. Interceptionis, *per ventris circa umbilicum cingulo ex corio cervi in ipſo coitu cum cervâ necati confecto, ligaturam.* 2. Excitationis *per ligaturas & frictiones dolorificas, pilorum in pudendis præſertim vellicationem, ſuffumigia ex* pennis perdicum, callis equorum, corio anguillæ, facta. Aſæ fætidæ, olei Tartari, *&c. ad nares applicationem.* 3. Revulſionis *per partium inferior. liga-*

ligaturas & frictiones, clyſteres flatus diſcutientes, cucurbitulas ſine ſcarificatione, cum multa flamma, primò ſuris & femoribus mox inguinibus appoſitas, ſuaveolentia pudendis intruſa, ut ſunt ol. Zibethi ſcr. ſ. cum ol. nucis moſchatæ expreſ. ſcr. j. 4. Diſcuſſionis & *quidem* Internè, *per oleum* ſuccini albi *cum pulvere flor. nuc. jugland. caſtorei extractum, extractum* lichenũ, ſpecificum diajovis Mynſichti, *Theriacã* mulierum *ejuſdem, Eſſentiam* granorum chamæactes *Hart. in aquis pulegii, Theriacali, & aliis appropriatis.* Externè *per olei* Jovis, *ſalis* ejuſdem à Crollio deſcripti *in umbilicum immiſſionem, Emplaſtrorum ex* adipe vaccæ nigræ herbis matricariis paſtæ, ſclarea in butyro cocta, *addito* gummi Tacamachacæ & Carannæ, *factorum &c.* 11. Tempus extra paroxyſmum, *in quo* 1. Evacuandum, *per extractum* Bryoniæ Grulingii, *de quo in Curationibus, per flores* vitrioli Veneris & Martis *Agricolæ.* 2. Uterus per interna & externa malignitati etiam reſiſtentia roborandus. *Laudatur fæcula* Bryoniæ, Caſtoreum *&c.* 3. Diæta, *in qua odorata, & dulcia, quæ uterum commovere ſolent, fugienda. Ad* præſervationem *vide* pillulas Hyſtericas Zacuthi Prax. Hiſtor. *l.* 9. *c.* 12.

Differentia *à Cauſis ſumitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Alia eſt à Semine, *partium vel humorum admiſtorum vitio corrupto, & talem vaporem emittente, quæ ex eo* cognoſcitur, *quod menſes ſe rectè in ægra habeant. Symptomata omnia ſint vehementiora, paroxyſmo declinante humor ſemini ſimilis è locis effluat.* Curatur *univerſalibus præmiſſis, ſeminis per clyſteres & peſſos uterinos evacuatione. Ejuſdem per medicamenta ſemen minuentia, vel victum tenuem prohibitione.*

Alia à ſanguine menſtruo ſubſiſtente, *& ideo corrupto quæ ex eo* Cognoſcitur, *quod menſtruus ſanguis cum vitioſis humoribuss, melancholico inprimis, conjungatur. Symptomata ſint mitiora. ſigna ſuppreſſionis adſint.* Curatio *ad menſium ſuppreſſionem obvertenda eſt.*

Alia ab Humoribus vitioſis, *de quibus conſule caput de Intemperie uteri.*

ARTICVLVS III.
De Furore uterino, & Melancholia mulierum.

FUror uterinus eſt immoderata Veneris appetitio, fæminas ad inſaniam ferè redigens, à ſeminis copiâ, acrimoniâ, & peculiari qualitate exorta.

Subjectum *hujus affectus ſunt, vel virgines δι᾽σαϛηθι, nigræ, & ſanguinem aduſtum haben-*

habentes: vel viduæ juniores & ætate florentes: vel nuptæ, propter impotentiam viri ſteriles.

Signa *ſunt varia, Nonnullæ in triſtitia & taciturnitate appetitum prementes contabeſcunt. Aliæ victâ ratione garriunt, laſciviunt, in iram, riſum, fletum, ſermones laſcivos & venereos ſolvuntur: quædam ſe viris ſponte proſtituunt.*

Cauſa *eſt ſeminis copia, caliditas, & acrimonia, quæ* oritur, *ſi cauſas internas ſpectes, ab uteri caliditate, teſtium præſertim & vaſorum ſpermaticorum intemperie. Hinc multæ inflammatione uteri, & pruritu laborant, quæ furore hoc non afficiuntur: ſi* Externas, *à diæta copiam ſanguinis & acrimoniam generante, hauſtu vini Hippocratici, in quo aliquid* borracis *& cæteræ fuit.*

Curatio *abſolvitur.* I. Venæſectione, *ſi ſanguis abundet.* II. Purgatione *ſi humores calidi & aduſti permiſceantur.* III. Alteratione *per Refrigerantia, ut ſunt,* Lactuca, Portulaca, Nymphæa, Umbilicus veneris. *Occulta qualitate agentia, ut ſunt,* Vitex, Ruta, Cannabis, Camphora, Cicuta, *quæ in monialibus potius uſurpanda.*

Melancholia mulierum eſt delirium cum triſtitia, anxietate, fletu, vel riſu per intervalla, ſine febre invadens, à vapore

melancholico , ſpiritus animales obfuſcante, exortum.

Signa *ſunt varia. Fœminæ ſunt triſtes, de anxietate cordis conqueruntur , nec tamen illius cauſam exprimere poſſunt. Arteriæ circa lienem & dorſum ſolito vehementius pulſant. Dolor ſiniſtri lateris è regione cordis, mammam ſiniſtram aliquando prehendens, vaporibus ex arteriis intercoſtalibus, in ea loca effuſis, & membranas thoracis vellicantibus ac diſtendentibus affligit. faucium ſiccitas cum ſtrangulatione interdum moleſta eſt. Per intervalla vero hæc ſymptomata afficiunt, quia vapor diſſipatur , & agitatio ſanguinis in arteriis quieſcit.*

Curatio *reſpicit.* I. Venæſectionem, *quæ* Inſtituenda *in principio , ſanguine calidiore urgente ; Admittenda ſæpius , in cubito, ſi menſes ſuppreſſi non ſunt ; in talo diebus aliquot ante fluxum, ſi ſecus.* Urgenda *parcius, ſi malum ſit in progreſſu.* II. Præparationem *per illa quæ humorem melancholicum alterant , & cor exhilarant , ut ſunt* Confectio de hyacintho & Alkermes. III. Evacuationem *per melanogoga, quibus utero appropriata ſemper admiſcenda.*

CA-

CAPVT. III.
De ſymptomatibus conjugatis propriis.

ARTICVLVS I.
De ſymptomatibus circa Conceptionem.

PVNCTVM I.
De Sterilitare.

S*Ymptomata* Conjugatis *propria*, *reſpiciunt* Conceptionem, Graviditatem, & Partum, *Symptomata circa Conceptionem occurrentia ſunt* Sterilitas *&* Mola.

Sterilitas eſt concipiendi, vitio ſeu genitalium, ſeu ſeminis, ſeu uteri, ſeu ſanguinis menſtrui, proveniens impotentia.

Signis *opus non eſt.* Cauſæ *&* Curatio *pro ratione Differentiarum variant.*

Differentiæ *à Cauſis & Partibus ſumuntur.*

I. *Alia eſt* vitio genitalium partium, *ſeu illud ſit* Clauſura *uteri ab ortu, quæ findi artificioſe poteſt*; *ſeu* tenella *vel ob ætatem vel ſtructuram* conſtitutio, *ob quam virile membrum non admittitur*; *ſeu tumores, ulcera, & excreſcentiæ in cervice*; *ad quæ curatio obvertenda eſt. Et hæc ſterilitas non eſt propriè dicta ſterilitas.*

Alia vitio ſeminis, *de qua ſequente Differentiâ agetur.*

Alia vitio uteri, *de qua tertia Differentia agemus.*

Alia vitio ſanguinis *menſtrui, quando* vel *deeſt, quod accidit, vel utero cicatrice obducto, vel ſanguine in pinguedinem abeunte:* vel *copioſus eſt, ut ſemen obruatur & ſuffocetur.*

II. *Alia eſt à* Defectu & Infæcunditate ſeminis, *quæ oritur.* 1. *Propter* ætatem teneram *vel nimis adultam.* 2. *Propter* vaſorum *ſemini generando & continendo dicatorum* intemperiem; *&* tum, *Mulier in congreſſu vel nullam, vel paucam & brevem voluptatem percipit. affecti uteri ſigna adſunt, vel totum corpus, vel membrum aliquod vitioſa conſtitutione laborat.* Curatio *ad intemperiem uteri obvertenda eſt.* 3. *Propter eorundem* vaſorum malam conformationem.

Alia à defectu proportionis inter ſemen virile & fæmininum, *qui inter manifeſtas & occultas qualitates conſiſtit; maximè autem oritur.* 1. *A* medicamentis *ſemen extinguentibus, ut ſunt, vulva capræ, mentha, ruta, camphora, quæ vel ægra, vel adſtantes patefacient.* 2. *Ab* Incantationibus; *&* tum, *Vir cum ſuâ coire non poteſt, cum aliis poteſt, appetitum cum ſua congrediendi habet, & ſi cum uxore coit, ſemen emittere non poteſt. In* Curatione *laudatur*

latur hauſtus aquæ frigidæ ex ore equi maſculi non caſtrati in præterfluente potanis elapſa, & ſubito vaſculo collectæ.

III. *Alia eſt* quando uterus ſemen inectum non attrahit, *idque vel propter* intemperiem frigidam *& humidam, de qua ſuperius. Vel propter* morbos aliquos organicos, & unitatis ſolutæ. *Vbi nota, ſæpiſſimè nimiam pinguedinem, omenti præſertim, os uteri comprimere. Sterilitatem ex ulceribus difficulter curari; imò etiamſi ulcus magnum curetur, eandem tamen propter cicatricem relictam, ob quam, nec ſanguis utero adhæreſcere, nec ſanguis affluere poteſt, manere.*

Alia eſt quando uterus ſemen injectum non retinet, *idque* 1. *vel ob* intemperiem humidam; *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod uteri fibræ laxentur, ut non poſſit ſeſe contrahere. ſemen propter mucores illos eidem adhæreſcere non poteſt. idem per aliquot dies retentum ejicitur.* Curatio *ad intemperiem obvertenda eſt.* 2. *Vel ob* denſitatem uteri. *Nam tum ſanguis à quo ſemen utero adnaſci & incrementum ſumere debet, non allabitur.* Curatio *requirit Extenuationem per victum tenuem, Exercitium, purgationes, ſudores, & alia.* 3. *Vel ob ipſius* lubricitatem; *& tum, fluor muliebris vel virulenta gonorrhæa accidit. ſe-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

men conceptum extinguitur & rapitur. Curatio ex ſuis locis petenda eſt. 4. *Vel ob* ipſius orificii hiatum; *& tum, aut difficilis partus, aut abortus præceſſit. fibræ ita laxantur, ut ſe non contrahant. In Curatione inter adſtringentia fotus ex foliis lentiſci, myrti, &c. locum habent.* 5. *Vel ob* tuſſim, ſternutationem, *quæ poſt congreſſum accidit, &c. quibus ſemen excutitur.*

Alia eſt quando uterus ſemen injectum non alterat, *idque vel ob* intemperiem, *ubi, uteri ex immodicâ frigiditate denſiores evadunt, anguſta ſunt admodum & ſtricta vaſorum ad ea pertinentium orificia, unde nec ſecundæ agglutinari ad vaſorum ora poſſunt: nec in ſufficienti copia ſanguis, qui etiam eſt ſeroſus affluit. Vel ob* morbos organicos, *ut tumores, ulcera, &c.*

PVNCTVM II.
De Mola.

MOla eſt maſſa ſine oſſibus & viſceribus ex imperfectâ conceptione, ſeminis tum maſculini tum fæminini vitio, loco fætus genita.

Signa *ante quartum menſem non ſunt tam exacta, ut certò cognoſci poſſit: temporis progreſſu, quatuor indiciis detegitur.* 1. Motu. *Nam is tremulus eſt & palpitans, conſtrictionis & dilatationis æmulus,*

lus, decumbitque inſtar lapidis cum inſigni ponderis ſenſu, in latus in quod fœmina obvertitur. 2. Figura *& mole uteri. Nam in ea venter in omnem dimenſionem attollitur, cum in vero fœtu, præcipue verſus umbilicum attollatur, & verſus latera molliter utrinque coarctetur.* 3. Lactis defectu. *Nam in mola mammæ intumeſcunt quidem, ſed in iis cruda quædam tantummodo materia, ex ſuppreſſis menſtruis ad mammas tendentibus, ſucceſſu temporis evaneſcens gignitur, cum in gravidis lac circa quartum menſem generari incipiat.* 4 Symptomatibus *quæ varia, ut ſunt Difficilis reſpiratio, dolores dorſi & inguinum, &c.*

Cauſa eſt *vitium ſeminis, tum maſculini & fœminini junctim, cum facultas formatrix eſt debilis, vel per ſe, vel quod à ſanguine obruatur. Vnde molæ fieri ſolent, ſi concubitus ſit imminentibus vel fluentibus, vel nondum planè ceſſantibus menſtruis: tum fœminini ſeparatim, cum ſanguine juncti; & tum, molæ planè rudes, & quæ aëri diutius expoſitæ, in aqueam liquefactæ ſolvuntur ſubſtantiam. In virginibus tale quid accidere non poteſt, tum quia ſemen ipſarum debile, ſanguinem ad conformationem neceſſarium non attrahet; tum quia ipſe ſanguis partim propter inſuetudinem, & vaſa uteri in virginibus anguſtiora,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ſponte non affluit. In Curatione *palmam obtinet.* I. Venæſectio, *ut molæ nutrimentum abſtrahatur, & quidem largior ſi mulier eſt plethorica, parcior ſi non item, in talo vel poplite.* II. Purgatio *valida ac repetita.* III. Menſium apertio. IV. Chirurgia, *de qua vide Authores.* Præcautio *repoſcit.* I. *Ne coitus nimis frequens ſit, præſertim in corporibus non ſatis robuſtis, propter debilis ſeminis generationem.* II. *Ne inſtantibus, fluentibuſve menſibus, aut utero intemperie laborante accidat.*

Differentias *in obſervationibus medicis vide. Maſſa enim hæc non tantum eſt ſine oſſibus & viſceribus: ſed interdum membranoſæ eſt magis, viſcida, tenax, nec ferro cedens: interdum formam longam, rhomboidem, &c. refert: interdum omni vitâ deſtituitur; interdum plantæ vitam vivit: interdum ſine fætu, cum fætu, poſt fætum, excluditur, & excluſionem dyſenteria nonnunquam præcedit.*

ARTICVLVS II.

De Symptomatibus Gravidarum.

SYmptomata gravidarum *in triplici ſunt Differentia.*

Alia primis geſtationis temporibus *accidunt, & ſunt.* I. Spaſmus *ſuras inprimis infeſtans, qui inunctione olei laurini ad ignem,*

ignem, injectis poſt calidis faſciis, tollitur. II. Sciaticus dolor, *quem oleum therebint. venetum inunctum, pellit.* III. Cibi faſtidium, *quod à ſuppreſſione menſium, meliore ſanguinis parte fœtui cedente, pejore in venis manente, unde ex agitatione vapores ad ventriculi os, cum humoribus, mittuntur, qualitas vitioſa ipſi imprimitur, oritur; & quod ſponte grandiore facto fœtu, ceſſat.* IIII. Pica *ſeu abſurdorum ciborum appetitus, cui tollendo, aqua menſe Majo è foliis vitis deſtillata, inſervit.* V. Nauſea & vomitus, *qui ſi facilis ſiſtendus non eſt: ſi difficilis, periculo non vacat.* VI. Tormina & dolores ventris, *qui à flatibus ex humoribus circa uterum excitantur, & interdum in lipothymias mulieres conjiciunt.* VII. Alvi fluxus, *cui tempeſtive occurrendum, ne abortus ſequatur.* VIII. Dolor dentium *à parte humoris acrioris eò delati,* IX. Dolor capitis, & vertigo, *à vaporibus emiſſis, diſtendentibus, & turbantibus.*

Alia mediis geſtationis menſibus *infeſtant, & ſunt* I. Tuſſis *à vapore acri, vel ſanguine tenuiore ad venas pectoris converſo, quæ propter concuſſionem muſculorum abdominis, vigilias, dolorem capitis, periculoſa eſt.* II. Palpitatio cordis *& lipothymia, quæ ſi à ſanguinis copia oritur, prodromus eſt abortus, & venæſectione curatur.*

III. Lum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

III. Lumborum & coxendicum dolores, *vel à ſanguine ſuppreſſo, in vaſa illorum locorum decumbente, vel à grandeſcente fœtu.* IV. Hæmorrhagia Uteri, Narium, Hæmorrhoidum, *quæ fit.* 1. *A* vaſorum uteri rupturâ *ob cauſas evidentes, quæ ex relatione ægræ cognoſcitur.* 2. *A* ſanguinis copiâ; *& tum, fœmina bono colore prædita eſt, fluxus bene à gravidâ toleratur, minus periculi eſt, modò fluxus non ſit nimius.* 3. *A* fætus *ſanguinem non attrahentis* debilitate: *& tum, plærumque aut partus ultra debitum tempus protrahitur, aut difficilis fit, aut abortus inſequitur, ſigna* Debilitatis fætus *adſunt, id eſt,* vel *fœmina profluvio alvi laborat, quo fœtui alimentum ſubtrahitur,* vel *menſes gravidæ ſæpius fluunt.* Vel *mater ſæpe aut diu ægrotat, unde vitium alimenti exoritur.* Vel *mammæ, quæ antea turgidæ, ob alimenti in venis uteri mammarumque communibus inopiam extenuantur.* Vel *fœtus, qui jam moveri incæperat, vel moveri debebat,* vel *non movetur,* vel *movetur languidius.* 4. *Ab* humoribus pravis *expultricem ſtimulantibus; & tum, acria, colorata, fœtida, cum dolore effluunt, ſigna Cacochymiæ adſunt.*

Alia ultimis menſibus accidunt, *ut eſt.* 1. Urinæ ſuppreſſio, *quæ à colli veſicæ per uterum compreſſione, (ſtantibus inprimis*

id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

dſit) *oritur*. II. Alvi durities & tarditas, *quæ vel à compreſſione inteſtinorum à fœtu ipſo facta; vel ab extractione humiditatis per eundem commiſſa, in mulieribus hepar & lienem calidum & ſiccum habentibus, oritur. periculoſa eſt, quia violento egerendi conatu partibus omnibus in abdomine repletis, facilè aliquod damnum oboriri poteſt.* III. Tumor & inflatio venarum, *vel in* Cruribus, *ſeu ob epatis imbecillitatem, de qua ſuo loco; ſeu ſanguinis ſeroſioris ſuppreſſionem; & tum, gravidæ plærumque fœmellas pariunt. quia humor cum lochiis poſt partum evacuatur, curatione ſuperſedendum, niſi ambulatio impediatur: vel in* coxis, *ut quaſi varicoſæ fiant, quod ab eadem cauſa proficiſcitur.* IV. Cutis abdominis fiſſuræ *ob diſtentionem præſertim in primo partu, quæ præcaventur, linimentorum laxantium, ut ſunt medullæ, olea, illitione.* V. Aquæ *quæ geſtationis tempore inter membranas fœtum involventes colligitur,* effuſio, *quæ periculo, quod & fœtus exinde aliquam moleſtiam percipiat, & partus difficultas ob humectationis defectum inſequatur, non caret.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ARTICVLVS III.

De Symptomatibus circa partum.

SYmptomata circa partum *accidentia ſunt etiam haud pauca.*

I. Intempeſtivus ſanguinis ante partum fluxus. *Vnde virium imbecillitas & lipothymia; in cujus cura, evacuantia ſunt fugienda, aër prohibendus, cordialia & roborantia exhibenda, cum ſe os matricis aperit, membrana eſt diſrumpenda, & infans educendus.*

II. Abortus *quando ante legitimum pariendi tempus infans editur, qui* Metuitur, *ſi mammæ extenuentur, quia vel ſanguinem in venis utero & mammis communibus deficere, vel eundem ob violentiam fœtus, aut vaſorum rupturam ad uterum ruere indicio eſt. ſi lac copioſum ex iiſdem effluat. ſi gravida crebros circa ventrem & lumbos dolores, qui verſus pubem & os ſacrum, cum quodam ex utero egerendi conatu deſinunt. ſi poſt eos ſanguis vel purus vel ichoroſus, aut aqua effluit.* Oritur, *in genere vitio expultricis uteri, quæ ſeu à fœtu, ſeu à morbis aliis, per quæ & Retentrix ejuſdem debilitari ſolet, irritatur. In* ſpecie *fit inprimis.* 1. *A* nimio frigore; & tum, *dolor, qui circa regionem renum exoritur, ad hypogaſtrium deſcendit, & nephritici do-*

loris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

loris inſtar affligit. Fomentationem vide apud Ludovicum Burgeſiam p. 1. *c.* 6. 2. *A* ſubitaneo terrore; & tum, *extra modò attacta fomentatio applicari; intus aliquid de oxycrato dari poteſt.* 3. *A* lipothymia, *ubi locum habet confectio Alkermes & de Hyacintho.* 4. *Ab* ira, 5. *A* fluxu; *& tum, cibi exſiccantes, exhibendi. lecto ægra continenda, cordialibus & roborantibus agendum.*

III. Partus non naturaliter procedens, *ubi commune eſt monitum, ut umbilicus infantis, quocunque tandem modò ſe foras dederit, retro in uterum protrudatur.* Difficilis *ſi ſit, nec aliter promoveri poſſit,* Mercurii vitæ *ſiliqua in vino exhibita, teſte Billichio in obſervationibus feliciter promovetur.*

IV. Aquarum mora, *cæteris omnibus ad partum paratis; & tum, membranæ non ſunt rumpendæ, ne vel umbilico, vel alicui membro vis inferatur, fomentatio per aquam tepidam inſtitui debet, quam butyri recentis linimentum inſequatur.*

V. Aquarum immaturior prolapſus: & *tum, butyrum recens inter humectantia, ab aëre externo cavendum eſt.*

VI. Dolores colici, *qui tolluntur olei Amygdal. dulc. cum aqua Cinnamomi exhibitione, clyſtere carminativo inſequente.*

VII. Virium imbecillitas ex partu; & *tum*

tum exhiberi poſſunt, Aqua tophorum, cornu cervi, Confectio Alkermes, Aqua Cinnamomi.

VIII. Secundinarum tardus egreſſus, *vel quod nimis* craſſæ *& tenaces ſint, & lateribus ſtrictè cohæreant; vel quod propter diuturnum partus laborem intumeſcant; vel quod umbilicus, ſeu* ruptus *ſit, ſeu* præciſus *antequam ſecundina egreſſa fuerit. Laudantur* ſecundinarum ſpecificum, Oculi leporis in Martio capti, *de quibus in Chymiatria Hartmanni, &c. Vid. Burgeſiam l. 1. c. 14.*

IX. Dolores poſt partum propter *nimiam vaſorum anguſtiam, qui* præcaventur *pulvere Reginæ, poſt partum primum exhibito, qui ex conſolidæ major. dr. j. Nucleor. perſicor. nucis moſchatæ ana ſcr. ij. Ambræ griſeæ ſcr. ſ. componitur, & dr. j pondere in juſculo ſi febris adeſt, in vino, ſi non, exhibetur.*

X. Nimius ſanguinis poſt partum fluxus, *ſeu ob copiam illius, ſeu, quod calidioribus uſa fuerit, ob tenuitatem. In Curatione locum habent, Ligaturæ, linteum in oxycrato intinctum, lumbis & toti ſpinæ dorſi, quia ibi vena cava decurrit, adhibitum.* Terra Cimolia *in aceto ſoluta iiſdem appoſita.*

XI. Purgatio imminuta, *propter ſanguin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

uinis per novem menſes detenti à calore in-ductam craſſitiem; quæ inde cognoſcitur, *quod in fluxu menſtruo major fuerit. In* curatione *locum habet, Apertio* ſaphenæ, *id non citius quàm uterus ſuo loco reſtitu-tus fuerit. Vſus ſyrupi* de Capillis veneris *cum aqua hyſſopi, Abſynthii, ſuffumigia, fo-mentationes, &c. Quod ſi in fluxu men-ſtruo, purgatio major non fuit, nec abunda-bant ſanguine, diætâ, & cibis Euchymis eſt tegendum.*

XII. Febris, *quæ fit* 1. *Ex* lactis generatione, *quæ periculo vacat. Naturæ, regi-mine diætæ ſervato, committenda eſt, & ſu-dores quibus terminari ſolet, promovendi.* II. *Ex* lochiorum ſuppreſſione, *in cujus curâ, nota.* 1. *Venam commodiſſime in talo ſecari; ſi id fieri nequit, cucurbitulas cum ſcarificatione femoribus & cruribus benè apponi.* 2. *Tempore fluxus præterlapſo, & febri urgente, venam in cubito aperiri poſſe.* III. *Ex* vitioſorum humorum apparatu, *in quo an purgari debeant vel non, ægræ, accurate conſiderandum. Tempore fluxus elapſo lenia duntaxat adhibenda. Alterantia, quæ fluxum cohibent, ut frigida, acida vitanda.*

TITVLVS XIII.

De Abdominis affectibus.

CAPVT UNICVM.

De Hernia Umbilicali, & Muſculorum abdominis inflammatione.

I*Nter affectus abdominis eſt* Hernia umbilicalis & Muſculorum abdominis inflammatio.

Omphaloceles quæ eſt umbilici ab inteſtinis, omento, aqua, flatu, vel carnoſa ſubſtantiâ, in eundem prolapſis, vel ibidem exortis intumeſcentia.

Signa, Cauſę, Curatio, *pro ratione Differentiarum variant.*

Differentiæ *à Cauſis ſumuntur.*

Alia eſt Inteſtinalis *ſeu* ἐντερόμφαλος quando inteſtina in umbilicum prola buntur; *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tu mor nec admodum ſit durus, nec mollis; re tento ſpiritu increſcat, & ad ſupinum ægr decubitum, inteſtinis cum ſtrepitu & rugi tu in ſuum locum regreſſis, ſubſidat.* Oritu *à percuſſione, caſu, ſaltu, ponderis gravis e levatione, partu difficili, Equitatione, voci feratione, ploratu, riſu, &c. In* Curation *exigit.* 1. Inteſtinorum in ſuum locur repoſitionem. 2. Peritonei laxati adſtr ctionem, rupti conſolidationem. *Int*

Med

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Iedicamenta ſunt, Conſolida, ſanicula, erfoliata, herniaria, *in vino rubro decoctæ & exhibitæ.* Inciſio *tum demum admittenda, cum alia nihil juvant.* Ligatione *nterdum affectui conſulitur.*

Alia eſt Omentalis, *ſeu* ἐπιπλόμφαλος, uando omentum in umbilicũ prolabitur, *uæ ex eo* cognoſcitur, *quod tumor ab una arte ſit mollior, ad baſin latus, & in verticem anguſtus, quod omnis dolor abſit, & eoem digitis compreſſo, redeunte in ſuum loum omento ſubſidat.* Oritur *ab iiſdem cauis.* Curatio *eſt eadem; ſed in corpore molore & juvenili facilior.*

Alia eſt Aquoſa, *ſeu* ὑδρόμφαλος, quanlo umbilicus ab aqua in tumorem attolitur, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tumor it laxus, & ſi prematur nec augeatur, nec minuatur, quod cum fluctuatione conjunatur, & candela appoſitâ limpidus & perpicuus appareat.* Oritur *ab Aqua inter eritonæum & abdominis cutem collecta, à auſis in hydrope enarratis procedente. In* Curatione *habent locum* Exſiccantia & Diſcutientia, *his non ſuccedentibus* lunata ectio.

Alia eſt Flatulenta, quando flatus umbilicum diſtendunt, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tumor ſit mollis, digitis cedat, tympani inſtar ſonitum reddat, & quocunque tan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tandem modo decumbente ægro non mutetur. Curatur *difficulter, ſi cauſam in viſceribus latentem & foventem habeat. facilè in infantibus Diſcutientibus tollitur.*

Alia eſt Carnoſa, quando carnoſa ſubſtantia umbilicum in tumorem attollit, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tumor ſit durus, nec preſſus cedat, & ad nullum decubitus modum mutetur.* Curatur *ſectione carnis medicamento cauſtico vel ferro peracta, niſi in cancrum deſinat; ſic enim malum incurabile eſt.*

Muſculorum abdominis inflammatio, *vel* Rectos muſculos, *vel* Tranſverſos *afficit.* Si illos, *tumor oblongus eſt, & per totum ventrem extenditur. Cutis non ſine dolore contrectatur, & apprehenſa minimè ſequitur, in omni decubitu eadem tumoris magnitudo manet.* Si hos, *magis partes profundæ afficiuntur & quia iſti muſculi ſunt membranoſi circa finem & plures nervos obtinent, dolor eſt vehementior. Ab* Epatis *inflammatione eo diſtinguitur, quod figuram muſculorum ſequatur, nec ita ſit rotundus.* Curatio *talis eſt qualis in aliis inflammationibus. Et tantum de* Morbis *infimi ventris.*

A p-

APPENDIX.
De Arthritide.

ARthritis eſt partium circa articulos dolor, à defluxu humoris ſeroſi & acris, è venis & arteriis in eas effuſi excitatus, per periodos invadens, & motum impeditum conjunctum habens.

Subjectum *ſunt partes membranoſæ, ac ſenſu circa articulos prædita, à quibus nec ligamenta membranoſa excluduntur. In illis magis dolor excitatur, tum quod humores à venis & arteriis eò detrudantur: tum quod eo delati, anguſtius habitent.*

Signa *ſunt ex relatione ægri ferè evidentia, primo impetu dolor pollicem pedis & plærumque ſiniſtri invadit: poſt tumor, calor, & rubor manifeſtè percipitur: accedit motus impotentia, & in diuturnâ arthritide tophi &c.*

Cauſa *eſt ſolutio unitatis, ab* humore ſeroſo, ſalſo & acri *inducta. Hic ex alimentorum, ut plantarum, Cyprinorum, vinorum inſalubrium eſu, accedente vitioſa viſcerum, ut Epatis & Lienis, conſtitutione,* ſalis ſeu Tartari illius effectrice *exoritur. Sæpe ad* ſpirituum *naturam, qui ſalem in ſe mordaciſſimum habent, unde ſæpe vagatur, accedit.* Sanguini *propter defectum ſufficientis ſecretionis* permiſcetur. *Per*

venas & arterias, *unde inſtante paroxyſmo vaſa quæ ad manus & pedes tendunt, & extremis articulis inſeruntur, intumeſcunt, ad* articulos *propter illorum ſeu nativam à parentibus, ſeu adſcititiam, à labore, aëris exceſſu, aliiſq; articulos alterantibus, unde molliores laxioreſque fiunt, imbecillitatem naturâ, copia ſtimulata, ſe exonerante, & interdum à cauſis externis, ut aëre verno vel autumnali, affectibus animi, ſudoris conſueti retentione, &c. adjuta, mittitur. Ad* articulos potius, *quàm alias partes movetur, fortè quod ligamenta & tendines magis terreſtri ſanguine, & cum humore tartareo cognationem habente, alantur.*

Curatio *eſt in genere* Difficillima, *tum ratione ipſius morbi, ob diætæ errores, & alia, tum ratione paroxyſmi, quod humores per ligamenta membranas & nervos diſperſi, propter iſtarum partium denſitatem & frigiditatem, difficulter diſcutiantur.* Nulla, *ſi morbus aliquis lethalis ei conjungatur. ſi adſit luxatio, quia etſi articulus reponi poſſit, tamen ligamenta manent laxiora; ſi in luxatione cavitas articuli materiâ tophaceâ repleatur, quia antequam iſta tollatur, articulus reponi non poteſt, illa tolli nequit. ſi ſit hæreditaria.* Reſpicit, 1. Paroxyſmum, *in quo.* 1. Humores ad partem affectam ruentes, tollendi; *ubi locum habet,*

habet, Venæſectio, *ſi ſanguis abundat, eaque* Cita, *quia fluxus urget.* Baſilicæ, *ſi omnes aut plurimi articuli afficiuntur. In oppoſito, ſi unus tantum.* Nulla, *ſi ſanguis pituitoſus prævalet, ne diſcuſſio protrahatur.* Purgatio *imminentibus doloribus, cui inſervire putatur,* Hermodactylus, pulvis arthriticus Paracelſi, Electuarium Caryocoſtinum Horatii Augenii, Gummi ad podagram *in fortioribus, in minus robuſtis, materia vehementer ebulliente,* Syrupus de ſpina cervina Solenandri, Mechoacanna. *&c,* Sudor, *qui decocto* Chinæ, radicis bardanæ Theriaca, C. C. præparato, Antimonio Diaphoretico, *egregie excitatur.* 2. Affluxus per Repellentia impediendus, *ſi ſubito & nimio humorum affluxu dolor augeatur: ſed non ſola, ne motus à natura inſtitutus, cum vitæ periculo ſiſtatur, verum anodynis permiſta. Laudatur Liquor* florum verbaſci. & C. C. uſtum, *in aqua florum verbaſci maceratum & coctum, & parti dolenti appoſitum.* 3. Dolor mitigandus, *ubi locum habet,* Oleum Raninum Stockeri *lib.* 1. *cap.* 58. *Praxeos.* Aqua Antipodagrica Rulandi *apud Hartman. in Chymiatria,* Unguentum Lacunæ *de Ebulis.* Spuma decocti radic. Chinæ *apud Zacuth. lib.* 3. *Hiſt. Med. Hiſtor.* 38. Oleum oſſium humanorum *inunctum.* Secretum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Freitagii *ex Opio & Caphura in libro d*
Opio. Ejuſdem *ibidem* aliud *ex ſacchar*
ſaturni, ſale ejuſdem &c. Lixivium *ſal*
ſufficienter conditum. Pulvis lapid. Bezoa
Orient. *vel C. C. præparati cum roſace*
melle & aceto calore levi permiſtus, &
Cataplaſmatis modo impoſitus &c. 4. Ma
teria quæ affluxit Diſcutienda, *ubi locum*
habent, unguentum de Caſtoreo, Fungu
quernus *Solenandri Conſil.* 24. *ſect.* 4. A
qua *in qua æs & ferrum extincta, & poſte*
Mercurius vitæ maceratus. Decoctum ur
ticæ *cum pane triticeo, ſale, aqua & vin*
factum, &c. 5. Tophi diſſolvendi, *cui ne*
gocio inſervit ex caſeo veteri & acri in ju
re carnis ſuillæ ſalſæ intincto, Cataplaſma, &
id quod apud Hartmannum in chymiatri
invenies. 11. Præcautionem, *quæ repoſci*
1. Diætam convenientem, *in qua aëris ex*
ceſſus, cibi materiam ſuppeditantes, potu
vini Moravici Auſtriaci &c. animi affe
ctus nimii vitari debent. 2. Venæſectio
nem, *niſi corpus ſit frigidius. Nonnulli ve*
nas ad pollices pedum ſingulis menſibus ape
riunt. 3. Purgationem, *quæ vere & autu*
mno ante æquinoctium inſtitui debet, & le
niora potius quàm fortia expoſcit. 4. Anti
podagricorum uſum, *ut ſunt* Chamædrys
Chamæpytis ſeu Iva arthetica, Ariſtolo
chia rotunda, Rhaponticum verum, &

5. A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Articulorum roborationem, *cui* lixi-um ex Cineribus fagi *paratum & ali-quoties colatum, cum pari quantitate vini, unc.* II. *Aluminis inſervit.*

Quantum ad Differentias, *ſpecies ipſius* ſunt, Podagra, Chiragra, Gonagra, & dolor Iſchiadicus. *De illis nihil præter ſupra dicta occurrit. De* iſto *obſervandum.* I. Diſtingui debere *ab illo dolore, qui qui-dem vehementiſſimus eſt, ſed nec tumorem ſibi adſciſcit, nec ſemper circa articulum, ſed & in mediis ſpatiis intra articulos con-ſiſtit. ſæpe poſtquam hominem ſemel atque iterum afflixit, toto vitæ tempore non rever-titur.* II. *Eum hoc* proprii habere, *quod latius quàm in aliis articulis, & ſæpe ad vicina loca, tum propter oſſis coxendicis am-plitudinem, tum nervorum, qui à lumbis & oſſe ſacro ad eam articulationem ve-niunt, in diverſas partes diſtributionem, dif-fundatur.* III. Curari *difficillime, tam propter loci profunditatem & amplitudi-nem, quam propter materiæ colligi ſolitæ, co-piam. In* Curatione *vena ad malleolum ex-ternum, ſi dolor extrorſum vergat, ſaphena ad internum ſi introrſum, ad derivationem bene tunditur. Purgantibus fortioribus a-gendum.* Diſcutientia *ſunt* Iberis *ſeu* Le-pidium, Naſturtium hyemale, Piperi-tis, *& alia de quibus conſulantur Practi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ci. Nos Ideam duntaxat ſcribimus. Et hæc de Morbis Infimi ventris, & Articulorum ſufficiant.

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ LIBER SEPTIMUS.

De Morbis Venenatis.

TITVLVS I. De Lue Venerea.

HACTENVS *de morbis non venenatis actum eſt. Ad* Venenatos *pertinent*, Peſtilentia, Lepra Arabum, Lues Venerea, & Venena. *De prioribus duobus ſuperius egimus; jam de Lue Venerea agendum eſt.*

Lues autem Venerea eſt virulenta & contagioſa totius corporis cachexia, plærumque cum dyſcraſiâ calidâ, defluvio capillorum, maculis, tuberculis, ulceribus contumacibus & dolore immani, nocturno præſertim ſæviens, epati & facultati nutrienti adverſa, ab excremento maligna & venenata qualitate infecto, per contagium, in primis vero concubitum illa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

lato, exorta, & plurimis ſymptomatibus eviens.

Nomina *habet varia. Dicitur morbus, iallicus, Italicus, Neapolitanus, Hiſpani-us, Indicus, Syphilis, Pudendagra, Variola nagna &c.*

Subjectum *adæquatum eſt totum cor-us: fomes vero mali eſt ipſum* epar, *ex quo inquinato crudus corruptuſque ſanguis n totum corporis habitum diſpergitur, & ſingularum partium nutritio vitiatur.*

Signa *ſunt*, Incipientis, Laſſitudo *om-nium membrorum levis cum gravitate to-tius corporis, quia ſpiritus naturales, qui ſunt immediatum ſuſtentantis facultatis inſtrumentum, infecti ſunt.* Dolor *per uni-verſas partes vagus & parvus, quem va-por ab hepate elevatus inducit. Ab eodem* Color *faciei immutatur, & ſub oculis cir-culus lividus quaſi in menſtruatis apparet.* Calor *inſignis in veſtigiis pedum & ma-nuum etiam in hyeme oboritur. ſomnus in-terrumpitur.* Caries *circa pudendum mo-derata, ſeu quia ſanies pudendi fœminei ero-ſit pelliculam; ſeu quia hepar communica-tum ſibi per ſpiritus naturales contagium ad pudendum propellit.* Bubones *modera-ti, parvi, non doloroſi, non validè creſcentes; quia hepar ad inguina tanquam ad partes emulgentes excrementa mala depellit.* Go-

norrhæa *Gallica, quæ ad labefactationem ſpirituum, facultates teſtium regentium infertur.* Confirmati *ſunt.* Puſtulæ *in univerſo corpore, capite præſertim & barbæ duræ circa quartum vel ſextum menſem exortæ, aliquando cum cruſta, aliquando non, aliquando cum ſanie, aliquando non; quæ vel à materia contagioſa ab hepate tranſmiſſa, vel à parte excrementa propter vitium concoctionis congerente, oritur.* Ulcuſcula *in pudendis calloſa.* Uvulæ *in faucib.* mollificatio *& dependentia, quam raucedo vocis, excipit. ſpiritu namque naturali labefactato, in ventriculo pituita, in cerebro mucus, in venis ſanguis pituitoſus exoritur, & proceſſu morbi aduſtus, acris evadit.* Tumores *glandularum in faucibus, materiâ infectâ, & ab emunctoriis excretâ, capiti communicatâ.* Corruptio *palati & dentium, quæ gradum morbi intenſiſſimum indicat.* Dolores *firmi, clamoſi, ante veſperam exorti, qui vel à vapore maligno, vel ab excremento circa perioſtia cujuſlibet partis congeſto, exoritur.* Corruptio *oſſium capitis & brachiorum, antequam ulcus exoriatur.* Ulcera *maligna univerſum corpus, propter jam datas cauſas obſidentia.* Defluvium *pilorum.* Cruſtæ, calli, rhagades, *in volis manuum & plantis pedum, quæ à materia pituitoſa valdè exuſta oriuntur.*

Tinni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Tinnitus *aurium, qui, cum vapor noxius à capite, nec per cutim, nec os, nec nares, expelli potest, & ideo ultimo conatu ad aures protruditur, producitur. Plura vide apud Practicos.*

Cauſa *eſt excrementum venenoſa malignitate inquinatum, totum corpus vel aliquas ejus partes occupans, ſanguinemque in venis contentum corrumpens, & ad bonam nutritionem ineptum reddens.* Communicatur *per contagium, quod promovent.* Internè. *1. Vis imbecilla ſpirituum naturalium, & ipſius hepatis. 2. Dilatatio vaſorum, ut vaporibus & ſaniei tranſitus patere poſſit. 3. Facilis humorum accenſio, qua illud facillimè rapitur. 4. Subſtantiæ natura & mollities in partibus. 5. Animi affectio, quæ ſi intenſa eſt, non facilè congredientes inficiuntur.* Externè, Contractus *per communicationem ſubſtantiæ, ſaniei nempe, ichoris, vel fuliginoſorum vaporum, quæ facilior eſt, ſi partes ſint molles, raræ, & incaleſcant, quo facit,* Coitus *cum infecto, ſuctus lactis, ſalivæ aſperſio, exoſculatio, lectus communis, uſus veſtium infecti. &c.*

Curatio *eſt* Difficilior, *ſi ſemel ſanatos adoritur. ſi in intemperiem calidam & ſiccam incidit, quia vel appropriata adhiberi non poſſunt, vel ſi adhibentur, aliud corpori damnum attrahitur. ſi in tempus anni cali-*

dum & ſiccum incidit, quia vires tum maxime exhauriuntur. ſi febris, tabes, aut aliud grave ſymptoma conjungitur. ſi in artubus calloſi, ſcirrhoſi & duri tumores apparent. ſi æger eſt infans & cum lacte hoc malum ſuxit, quia cum lacte virulentia ventriculum ingreditur, quæ hepar & ſanguinem inficit. Reſpicit. I. Præſervationem, *quæ tamen bonâ conſcientia, ne fores vagis libidinibus pandantur, doceri non poteſt: niſi fortè præcautionem illam intelligas, quâ aliquis infectus, ſolitis ſymptomatibus ne ingruant, occurrere conatur.* II. Curationem, *quæ abſolvitur.* 1. Sanguinis ac vitioſorum humorum bene præparatorum, evacuatione. *Vbi nota.* 1. Venæſectionem *non inſtituendam. ſi bubo ſuppuretur, ne materia ad interiora revocetur: Inſtituendam, ſi ſanguis abundat, ut tutius medicamenta appropriata calida & ſicca dari poſſint. ſi materia ad peculiarem partem non movetur. Cephalicam tundendam, ſi materia ad caput intendit. Baſilicam ſi ad nullam partem. In pene, ſi adſit caries vel gonorrhæa. In partibus inferioribus, ſi bubo ad ſuppurationem non tendit.* 2. Purgationem *inſtituendam in principio, ne corpori impuro per Alexipharmaca noxa detur. Continuandam toto Curationis tempore, ſi materia colligatur.* Omittendam, *ſi mate-*

materia in externis præcipue partibus hæreat. Mechoacannam & Ialapam additis ſpecificis maximè hic inſervire. 11. Malignitatis & virulentiæ tam humoribus inhærentis, quàm partibus, & præcipuè epati impreſſæ expugnatione, *quæ per ſudorifera & ſalivationem perficitur. Medicamenta* ſudorifera, appropriata *hic ſunt,* Guajacum *quod melius in decocto vel ſpiritu quàm ulla alia forma præbetur, ut oleaginoſa ipſius & reſinoſa pars, in qua vis tota conſiſtit, educatur; & minore quantitate in principio, ne aliquam noxam nimio calore, catarrhis præſertim præſentibus adferat.* Salſaparilla, *cujus inprimis radicis cortex medullâ abjectâ ſumi, nec dolore oculorum præſente adhiberi debet.* China, *quæ temperata, & aliquid alimentarii obtinens, atrophiâ præſente commodiſſime adhibetur.* Saſſafras *aromatici odoris,* Lignum quercus, juniperi *cum baccis, fagi, buxi, de quibus obſervat. Renealmi vide.* Bezoarticum animale, Mixtura ſimplex, Perſicariæ arcanum, ſpiritus Mercurii albus, *Hartmanni, ejuſdem* rubeus, *&c.* Modum utendi *Fallopius, & Quercetanus in peculiaribus de lue venerea tractatibus, Hartmannus in chymiatria, Sennertus l. 6. Practicæ luculenter deſcripſere.* Salivatio *excitatur* Mercurio *ſeu argento vivo, vel*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

intra ſumpto, *ubi locum habet Turpethum à gr. i. ad iii. ſumptum. pillulæ ex maſtichis pulver. ſcr. j. granis aliquot puta à 3. ad 8. Mercurii ſublimati dulcis cum melle in paſtillos formatæ & ad dies interdum triginta maſticatæ: Vel* extra per inunctionem *quantitate hydrargiri nunc majore, nunc minore, (ſingulis vicibus ſcr. ii. adſumi poſſunt) adhibito, quam antecedere debet. Corporis per purgationem aut venæſectionem evacuatio.* Mercurii *puri & ex cinnabari vivificati cum pinguedine porcina, oleo, butyro, therebinthina, mixtio & mortificatio.* Sequi. *Mercurii ex corpore, nequid in eo relinquatur, per ſudores, aureorum nummorum in ore retentionem. ramentorum auri hauſtu, & cætera, eductio. Oris & faucium lacte tepido ablutio. Inflammationum decocto plantaginis prunellæ &c. prohibitio. In* genere vero obſervandum, *Mercurium adhibendum, cum decocta lignorum propter aliquod prohibens admitti non poſſunt, vel morbus aliis remediis expugnari non poteſt; idque nonniſi, cum vires ſibi conſtant. Corpus nec nimis impurum, nec nimis emaciatum. Aër non valdè calidus. Aeger ante morbum, paralyſeos & tremoris expers erat. Suffumigia nimis ſunt vehementia, ideo inter extrema remedia computantur.* III. Diætâ conveniente,

niente, *cujus accuratam deſcriptionem apud Authores vide.*

Symptomata *præcipua in lue venerea occurrentia, ſunt.*

I. Caries, *quæ in triplici eſt Differentiâ.* 1. *Aut* fit per contactum, *infecto alterutrius ſexus pudendo;* & tum, *puſtulæ primum parvæ & candidæ, quæ craſſitiem minimi grani panici non excedunt, erumpunt: his ruptis ulcuſculum rotundum, candidum in medio habens punctum, remanet, interdum illis inter ſe copulatis, tota glans quaſi coronâ cingitur, ſine dolore, cum levi pruritu.* Curatur, *unguento diapompholigos, vel aqua ſolani in qua aliquid aluminis rocchæ diſſolutum, linteis impoſita. Aut* per tranſmiſſionem excrementi tenuis ab epate ad pudendum: & tum, *ulcus eſt rotundum, puncto albo carens, lividum, labra pauliſper elata, purpurea, habens. In* Curatione *repellentia ſunt fugienda ne excitetur Bubo. Ablui poteſt decocto Guajaci ſolo cum aqua plantaginis &c. Aut* per Excrementorum pudendo adhærentium per coitum excalefactionem, putredinem & infectionem; & tum, *ulcus eſt malignum, non rotundum, variæ figuræ & coloris, calloſa habens labra, ſerpens &c. De ejus Curatione conſule Fallopium, capite* 85, 11. *Aut* eſt in ſinu muliebri, *cujus cura poſt ablutionem*

 repo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

repoſcit Peſſarium Fallopii. Detergentia ſi ſuppurari ulcera incipiunt, Cauſtica, ſi putredo eſt robuſta. Ferrum ignitum, habitâ partis ſanæ ratione. Pudendi quotidianam decocto Guajaci cum ſcabioſa & tormentilla ablutionem. Aut in Canali virgæ, quæ ex ſanie manante, & maximo tempore mictionis dolore cognoſcitur, & eo modo quo ſequens curatur. Aut in Glande, cui & præcedentia & ſequentia applicari debent. III. Aut eſt cum tumore præputii, ut glans detegi non poſſit, vel ſi detegatur, maximo id fiat cum dolore, de quo vide Fallopium cap. 83, Aut cum callo præputii, de quo idem c. 84. Aut cum cicatrice callosa. Aut cum verrucis ſeu excreſcentiis, de qua capite 87. & 88.

II. Bubones, qui ab aliis non gallicis Diſtinguuntur, quod vel caries, vel gonorrhæa contagioſa adſit, & congreſſus, nulla alia certâ cauſâ exiſtente, præceſſerit. Duum autem iſti tumores ſunt generum. Aliquando colligitur materia circa glandes, in membrana veſtiente glandulas, vel implente cavitatem inguinum. Aliquando ſubſtantia propria glandulæ intumeſcit, qui tumor interdum in tantam magnitudinem aſcendit, ut panis unius ſolidi magnitudinem excedat. In Curatione vitanda venæſectio & purgatio, niſi bubo vel decreſcat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

reſcat, vel conſiſtat. Emollit eum & matu-
rat Emplaſtrum Diachylon; *aperto*, Opo-
deldoch *bene imponitur.* Oleum Tartari
nigrum *eſt praſtantiſſimum diſcutiens.*

III. Defluvium capillorum, *quod à ma-*
lo humore radices capillorum erodente ori-
tur. In Curatione *vitanda ſunt Adſtrin-*
gentia. Gargariſmi & ſudores hic multum
proſunt; quibus ablutio capitis, lixivio
Fallop. i, ſuccedere poteſt.

IV. Dolores capitis, *in quorum Cura-*
tione intra habet locum oleum Mercurii
Diaphoreticum Hartmanni: *Extra Em-*
plaſtrum magiſtrale Vigonis de Ranis, &
Plateri *obſerv. l.* 3.

V. Dolores articulorum *& pracipue in-*
feriorum internodiorum, qui noctu exacer-
bantur, quod tum pori ſtipentur, & fomen-
tis tolluntur.

VI. Puſtulæ, Exanthemata, Scabies,
Fiſſurę, *in volis manuum & plantis pedum.*
quorum Curationem vide apud Hartman-
num.

VII. Gonorrhæa, *in qua idem Hart-*
mannus laudat, Mercurium pracipitatum
viridem, aut gummi Guajaci, quibus ex-
hibitis Therebintina violar. aqua abluta,
& cum vitello ovi trita, cum ſalſaparillæ
decocto exhiberi debet. Diſtinguitur *ab*
alia eo, quod exiguum vel nullum pruri-
tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tum excitet , nec ita citò ægrum in tabem conjiciat.

VIII. Tinnitus aurium , *qui difficillime curatur : interdum tamen uſu decocti guajaci, evaneſcit. Septalius laudat* Aſini urinam,*in qua per noctem lignum Guajaci, portio caſtorei , & faſciculus mentaſtri maduere , deſtillatam , & auribus inſtillatam, aut per evaporationem exceptam.*

IX. Tophi ſeu Nodoſitates & Gummata , *quibus curandis egregia Emplaſtra ſuppeditavit Platerus obſervationum libro tertio. Huc pertinet unguentum* Hartmanni ex unguento aureo officinali, & Mercurio ſublimato *paratum.*

X. Tabes,*in cujus curatione* ſalſæparillæ *decoctum cum carne vitulina macrâ factum, admirabile eſſe dicit, Septalius lib. 7. Animadverſionum,mihi p.* 322.

TITVLVS II.

De Venenis.

CAPVT I.

De Venenis Foſſilibus.

V*Enena in ſpecie conſiderata ſunt , vel* Foſſilia, *vel* Vegetabilia, *vel* Animalia.

Foſſilium *præcipua & maxime communia ſunt ſequentia.*

I. Aqua

I. Aqua fortis, *cujus vis mucilagine ſemin. cydonior. pſyllii, gummi tragacanthi &c. infringitur.*

II. Antimonium, *cujus antidotum eſt bolus Armenus, cum oleo Caryophillorum & pauxillo vini exhibitus. Ne vaporibus dum in igne tractatur lædat, butyrum cum ruta comedendum eſt, vel aqua Zedoariæ bibenda.*

III. Lapis Lazuli, *qui ſi vel malè præparatus, vel in majore quantitate ſumatur, vomitu ejici debet, & hauſtu lactis tepidi, aſinini præcipue temperari.*

IV. Arſenicum, Auripigmentum, Sandaracha, *quæ interdum & odoratu inficiunt. ſpecifica earum ſunt, Cryſtallus foſſilis pulverizatus, & dr. j. pondere cum oleo amygdal. dulcium recenti potus: & oleum è nucleis pini dr. iii. pondere exhibitum.*

V. Aes uſtum, Squama æris, Flos æris, Aerugo, *quæ infringuntur à pinguedine ovilla in juſculo ſumpta: enecantur à bolo Armeno cum hydromelite exhibito.*

VI. Scoria ferri & ferrugo, *cujus antidotum Magnes dr. j. pondere in pillulas cum ſucco Mercurialis conformatus eſſe putatur.*

VII. Plumbum, *cui grana cydoniorum excorticata, trita, & dr. ii. pondere cum vino dulci exhibita, opponuntur.*

VIII. Argentum vivum, *cujus fumo rece-*

recepto hauſtu vini, in quo Cephalica quædam decocta ſunt, obviam itur. Sublimato oleum Tartari vel ſal Abſynthii reſiſtit.

CAPUT II.
De Venenis Vegetabilibus.

VEnena vegetabilia, ſeu quæ ex plantis ſunt, ſunt ſequentia.

I. Aconitum ſeu Napellus, *cujus antidotum, Theriaca Andromachi in vino, vel terra Lemnia. Foris corpus tumidum oleo hypericonis & ſcorpionum inungi debet,*

II. Eſula, *contra quam præmiſſo vomitu, Theriaca Andromachi cum aqua Carduibened. agit.*

III. Mezereon *cui obviam itur, ſcordio, Corallis rubris, Theriaca, & terrâ Lemniâ.*

IV. Helleborus niger, *cujus antidotus eſt, pulvis florum aut radicum nymphææ albæ vel ſeminis paſtinacæ cum vino.*

V. Colocynthis, *cujus vim Theriaca infringere poteſt.*

VI. Euphorbium, *cujus vim ſemen citri ex vino, in quo radices helenii coctæ ſunt, infringit.*

VI. Coriandrum viride, *quod furioſum inducit delirium, & radicem Vincetoxici ex vino Antidotum agnoſcit.*

VII. Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

VII. Mandragora, *quæ ſomnum gravem infert. Obviam ejus ſymptomatibus tur, raphano domeſtico cum ſale aliquoties ſſumpto.*

VIII. Hyoſciamus, *quem qui ſumſere modò rixantur, & ebrioſorum inſtar delirant, modò ſe virgis cædi, ob pruritum in toto corpore excitatum putant. Bezoartica ejus ſunt, Piſtacia, Caſtoreum, Ruta, ſemen urticæ.*

IX. Juglans arbor, *cujus umbra, ſi quis ſub ea jaceat, nocet, & capitis dolores infert. Tolluntur iſti Lixivio ex Betonica, Majoranâ, Lavendulâ &c.*

X. Nux vomica, *cujus antidotum Zedoaria dr. ii. pondere, Cortices citri vel ſuccus ejus, Rob Myrti vel Cydoniorum.*

XI Opium, *ad cujus nimium uſum ſopor gravis cum vertigine & pruritu totius corporis, ingruit; & cujus antidotum eſt Aſa & Caſtoreum, quibus Rutam & Origanum adde.*

XII. Fungi, *qui ſeu nimiâ copiâ ingeſti, ſeu minus rectè cocti ſuffocationem inducunt, ſingultum excitant, urinam remorantur, & inteſtina exulcerant. In curatione commendatur Cinis ſarmentorum vitis, cum aqua mulſa, Theriaca, & alia.*

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

CAPVT III.
De Venenis Animalibus.

Venena quæ ab animalibus inferuntur præcipua ſunt, quæ inferuntur.

I. *Ab* Aſpide, *cujus tam exiguum eſt vulnus, ut ferè viſum effugiat. Morſui ejus, capitis gravitas, ſomnolentia, faciei pallor, crebræ oſcitationes, &c. ſuperveniunt. In Curatione providendum ligaturis & ſcarificationibus, ne venenum in corpus penetret: vulneri Theriaca cum ruta contuſa imponenda. Alexipharmaca intus exhibenda, inter quæ folia Thapſi barbati, Caryophillatæ, in aceto decocta laudantur.*

II. *A* Vipera, *ad cujus ictum ſanguis primo exit purus, quem ſanies cruenta ſpumoſa & ærugini ſimilis cum partis & totius corporis notabili tumore, puſtulis in parte affectâ, aduſtis & nigricantibus. Antidotum ejus eſt Coſtum à dr. ſ. ad dr. j. cum vino abſynthite, vel decoctionis abſynthii exhibitum, coagulum leporis, porrum &c.*

III. *A* Scorpione, *ad cujus ictum, dolor, inflammatio, tumor, circa plagam puſtulæ verrucis ſimiles, inſequuntur. Reſiſtunt ei, Salvia, Scordium, Abſynthium, Gentiana, Ariſtolochia, Verbenaca recta. Serpillum, &c. Quidam thure con-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

contrito in quo ſcorpii ſigillum impreſſum erat, liberatus eſt.

IV. *A* Lacerta, *quæ dentes ſuos ſubtiles, parvos, nigros, plerumque in vulnere relinquit. Dentes cucurbitulis ſunt eliciendi. Cataplaſma ex panis triticei medulla, cum decocto rutæ, allii, gentianæ confectum, applicandum. Intus Alexipharmacis agendum.*

V. *A* Hirudine, *quæ ſi malè applicata eſt, ut vulnus non bene cedat, Cataplaſma ex agrimoniâ contrita imponi debet. Si in inteſtina penetravit, ſtercore bovino ſicco modicè calido, cimicum pulvere vel caſtoreo irrorato, ano admoto, clyſtere ex foliis cepæ ſucco primò injecto, excluditur.*

VI. *A* Rubeta *quæ interdum afflatu, interdum morſu, interdum urinâ in herbas ejectâ, inficit. In Curatione, Theriaca cum decocto rutæ propinetur. Vinum meracum liberaliter bibatur. Sudor copioſus in balneo provocetur.*

VII. *Ab* Araneo, *qui vel intra corpus ſumitur, vel ictu venenum ſuum corpori immittit. Quocunque modo id fiat, ventris intumeſcentia, lachrymæ involuntariæ, mingendi cupiditas, membri virilis in juvenibus tenſio, in ſenibus laxatio, affligunt. In Curatione, intra Theriaca poſt vomitum bene exhibetur. Extra, locus demorſus ſæpius aquâ ſalsâ abluendus eſt.*

VIII. *A*

VIII. *A* Muſcis, Veſpis, *&* Araneis, *quorum aculei eximendi : & locus poſtea aqua ſalſa abluendus, & animalcula contrita vulneri, ut venenum exſugant, imponenda.*

IDEÆ MEDICINÆ PRACTICÆ
LIBER OCTAVUS.
De Morbis Puerorum.
TITVLVS I.
De Morbis Capitis.

POTERAMVS *jam ſubſiſtere, & opuſculum concludere, niſi Puerorum morbi, in quibus nonnulla ſingularia occurrunt feciſſent. De illis itaque in hoc libro ultimo, tanquam appendice, breviſſimè dicemus, eoſque in morbos* Capitis, Medii, & Infimi ventris *haud incommodè dividemus.*

Morbi Capitis puerorum *ſunt.*

I. Cruſta lactea, Achores & Favi, *ſeu ulcerosa tubercula in capite præcipue, ſed inter-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

erdum in univerſo corpore exorta, è foraminibus ſanioſum quid fundentia. Oriuntur ab humore, partim craſſas, partim tenues, ſeroſas, ſalſas, & nitroſas partes continente vel in utero, vel extra lactis vitio collecto. In Curatione, ſi nihil mali metuendum expellentia, ut ſyrupus fumariæ, cornu cervi uſtum, exhibenda. Nutrix evacuanda, Materia peccans exhibito ſyrupo borraginis, fumariæ &c. temperanda. Si putredo inſignis ſub cruſta metuitur, Caput emolliente decocto lavandum; mox leniter exſiccantes inunctiones adhibendæ. Si cranium læſum eſt, eidem providendum.

II. Siriaſis, ſeu cerebri & membranarum inflammatio, quam ſyncipitis & oculorum cavitas conſequitur. Cognoſcitur ex eo, quod oſſa ſyncipitis parte ſuperiore, ubi ſutura coronalis & ſagittalis coëunt, membranacea quaſi ſunt, & omnium poſtrema indurantur. Oriri etiam poteſt à lacte, ſi nutrices potu ſpirituoſiore & calidiore utantur. Vt Lucretius author eſt, fœtus teneros caprarum à lacte mero dementari. In Curatione danda opera, ne cerebrum nimio refrigerantium uſu lædatur.

III. Epilepſia, quæ provenit. 1. A Terrore, cujus occaſiones omnes vitandæ ſunt. 2. A Lacte corrupto in ventriculo; & tum vomitus eſt optimus. 3. A Vermibus in inte-

inteſtinis ſeſe moventibus, quorum ratio eſt habenda. 4. *A* difficili dentitione *quæ promovenda.* 5. *A* Variolis, morbillis, febribus, *quæ etiam ſunt curanda.* 6. *A* primario cerebri affectu. *Curatio in genere; & tempus paroxyſmi, & tempus poſt paroxyſmum reſpicit. Ibi laudatur.* Smaragdus *gemma, Lapis in* hirudinum ventriculis *circa oppoſitionem ſolis & Lunæ diſſectis repertus.* Ungula Alcis *auriculæ ſiniſtræ indita. Vomitus. Hîc,* Nodulus *ex* C.C. *præpar. ſale Corallorum, Cryſtallo præpar. viſci quercini ligno formatus, potui injectus, & ſingulis quinque diebus renovatus.* Emplaſtrum *ex ſuccini albi, Thuris, Maſtiches ana dr. j. ſ. Galbani, Opopanac. ana ſcr. j. Viſci quercini dr. ii. Ambræ gr. vj. Moſchi gr. iii. ſemin. pœoniæ maris dr. ſ. Ladani dr. i. ſ. Olei Nucis moſchatæ pauxillo, formatum, & pulvere Cubebarum aſperſum. Inungi quoque ſyncipút & cervix* oleo *ſuccini albi poteſt.*

IV. Pavores in ſomno, *qui quia à vaporibus impuris & tetris, ſpiritibus animalibus immiſtis, & eos turbantibus, ex ventriculo elatis, oriuntur, ideo infantibus, qui lac avidius ſugunt, accidunt. In* Curatione *videndum, ne vel ſe nimis lacte infantes ingurgitent. vel lac malum generetur, vel parvuli pleno ventre cubitum deferantur.*

Ven-

[V]entriculus circa orificium ol. cydonior. [m]aſtich. cum ol. nucis moſchatæ innunga-[t]ur; ante ſomnum rotula Diamoſchi in lacte [d]iſſoluta ingeratur: & niſi calor adſit, The-[r]iacæ aliquid hebdomadatim offeratur.

V. Convulſio articulorum in manibus & pedibus, quæ à craſſi lactis copioſa ingeſtione oritur, & quâ circa dentitionem plærumque infeſtantur. In Curatione habenda ratio frigidæ & calidæ intemperiei. Cervix & Articuli convenienter ſunt inungendi.

VI. Vigiliæ nimiæ; quæ plærumque à vaporibus acribus, ex lacte in ventriculo corrupto elatis, oriuntur: Interdum à febribus, vel dolorifico affectu exurgunt. In Curatione melius eſt, ut plantæ pedum medullâ cervinorum oſſium inungantur, quàm ut iiſdem hypnotica fortiora, quibus ſtupidiores redduntur, exhibeantur.

VII. Strabiſmus, quæ curatur in recens nato, ſi lucerna in partem oppoſitam, quo oculi declinant, ponatur: vel larva foraminata faciei apponatur, de quâ apud Hartmannum.

VIII. Aurium humiditas, ob humiditatem cerebri excrementa multa cumulantis exorta, in qua non deproperandum ad curam. Laudatur Urina puerorum deſtillata, in aurem guttis aliquot immiſſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TITVLVS II.

De Morbis medii Ventris.

MOrbi medium in pueris ventrem afficientes, *ſunt*.

I. Dentitio difficilis, *quæ ex eo* cognoſcitur, *quod tempus ſit dentitionis, quæ circa initium ſeptimi menſis accidit. infantes digitos frequenter ori inſerant. nutrices papillas fortius ſtringi ſentiant. locus ubi dentes erumpere conantur, albicet. dolor ingens, tum inprimis cum canini eduntur, vigiliæ, fluxus alvi, convulſiones, afficiant.* Curatio *eſt* Bonæ ſpei, *ſi alvus crebro emittit. ſi febris acuta accidit, quia materiâ convulſionem faciente per febrem abſumtâ, convulſio non accedit. ſi hyeme vel vere dentes erumpunt, quia hyeme caloris nativi vigor major eſt, vere, gingivarum laxitas. In ea videndum, ne ſi alvus fluxa eſt, nimis citò ſiſtatur.* Tumentes *gingivæ, cerebro leporino cocto, vel pinguedine illius*: Inflammatæ *unguento ex oleo roſaceo & cerâ candidâ, ſucco ſolani elota*: Exulceratæ, *butyro non ſalito cum nonnihil mellis & thuris pulverizati, illinendæ.*

II. Tuſſis *cum difficultate reſpirationis quæ vel à materiâ,* à capite deſcendente *oritur*; & tum *catarrhus & tuſſis adeſt, & inter reſpirandum ſtertor quidam ac ſonus* per-

rcipitur, dum aër non libere, ſed per ob-
ructa pulmonis bronchia tranſit: vel ex
nguine pituitoſo è venis ad pulmones a-
endente; & tum, catarrhus & tuſſis ab-
ſt, & hypochondria ſunt tumida. In Cura-
ione obſervandum, utrum Tuſſis ſit calida
vel frigida: utrum ſicca vel humida. Lau-
datur pedum lotio cereviſiâ in qua herbæ
ephalicæ incoctæ fuerunt, quam inunctio
plantarum pinguedine lucii, vel ſevo hirci-
no inſequi debet. Extra, pectus pinguedine
gallinæ ad facilitandam reſpirationem, in-
ungi poterit.

TITULUS III.

De Morbis infimi ventris.

MOrbi infimi ventris in pueris, ſunt.

I. Vomitus, qui ſi à Copiâ lactis procedat, ſubtrahendum eſt, ſi à Lactis corruptione, id quod vomitu ejicitur, attendendum eſt. In Curatione prodeſt mel roſatum ſolutivum, intus datum; extra, ventriculus oleo menthæ vel abſynthii inungendus: ſi à vermibus, ad eos curatio obvertenda.

II. Tormina ventris, quæ ex eo cognoſcuntur, quod infantes ſint inquieti, mammas averſantur. Oriuntur, à flatibus, humoribus, lacte corrupto, vermibus. Curatio ex ſuperioribus petatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

III. Hypochondriorum inflatio, *in qua infantes anguſtia & oris ventriculi compreſſione, Cardiacâ, & difficili reſpiratione laborant. Oritur ab infantum ἀδδηφαγίᾳ, quando vel copioſe lac ſugunt, vel nimium alterius cibi ſumunt. Exhibetur commode contra iſtum affectum pulvis radic. ireos, pœoniæ, intra: Extra, fomenta per decocta cardiaca proſunt.*

IV. Alvi adſtrictio, *quæ procedit, Aut* ab errore aliquo *in diæta matris vel Nutricis, Aut* ab intemperie *ſeu ipſorum inteſtinorum frigida & ſicca: ſeu viſceris alicujus calidâ & ſiccâ.* Ibi *alvus ſemper ferè tarda eſt, & humectantibus, Caſſia nempe, paſſulis laxativis &c. agi debet.* Hîc, *ſigna & curatio ex ſuis petenda locis. Aut* à pituita viſcida *& tenace fæces obvolvente, cui incidentia & abſtergentia debentur. ſymptomati ipſius ſubvenitur, partim ſuppoſitoriis ex ſtercore muris cum ſævo hircino: partim clyſteribus: partim* Epomphaliorum *uſu, quæ ex aloë, felle tauri, myrrha, butyro, oleo diacolocynthidos Quercetani, & aliis parantur. Poſſunt & nutrici medicamenta purgantia præberi.*

V. Alvi fluxus *accidit vel* extra tempus dentitionis, *cujus ratio ex libro ſexto petenda eſt: Vel* tempore dentitionis, *ob alimenti corruptionem, & turbatam, co-*

ctio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

tionem, ſeu propter febrem & calorem præternaturalem, ſeu propter vigilias nimias quas dolor parit; ſeu propter dolorem calorem ad actionem neceſſarium avocantem. Hic cito ſiſti non debet, ſi nec eſt copioſus, nec infantes malè ferunt. Sin aliter accidit, abſtergendum primo vel clyſtere, vel ſyrupo roſarum ſolutivo cum adſtrictione. Mox adſtringendum, habita ratione caloris & frigiditatis.

VI. Lumbrici, *de quibus libro ſexto ſufficienter dictum.* Præcaveri *poſſunt, partim* Diætâ, *in qua dulcia, pinguia, lac, piſces, fructus horarii, ficus, & alia vitanda: potui C. C. præparatum immergendum: partim* Medicamentis, *materiam generationi vermium aptam, ſubducentibus; ut ſunt decoctum ſebeſten, aut ejus electuarium, Rotulæ diaturbith cum Rhabarbaro, &c.*

VII. Hernia *quæ* Oritur *vel à* laxato aut rupto peritonæo *ob fletum, tuſſim, lapſum, crurum divaricationem; & tum, tumor in una plærumque parte eſt, inteſtina prolapſa tactu percipi poſſunt. Curationem vide ſuo loco. Vel* ab humore aquoſo in abdomine abundante, *& in ſcrotum deſcendente, eumque in tumorem attollente; & tum, tumor plærumque eſt in utroque latere, ſcrotum magis quàm in Enterocele inflatur. In Curatione Diſcutientibus utendum*

VIII. Umbilici inflammatio, *quæ* Oritur, *quando ſanguis eo ex dolore, & læſione ab aëre externo concurrit. Periculoſa eſt ſi in abſceſſum mutetur, eoque rupto inteſtina procidant. Ideò ſuppuratio quantum fieri poteſt prohibenda eſt.*

IX. Umbilici prominentia, *quæ eo ab Inflammatione* Diſcernitur, *quod umbilicus tactui cedat, color cutis non mutetur. nec pulſus vel dolor, niſi inteſtina valdè prolapſa ſint, adeſt.* Oritur. 1. *A* mala illius ligatione, *vel quando major ejus pars quàm debet, relinquitur. Et hæc incurabilis eſt.* 2. *A* peritonæi laxatione; *& tum tumor æqualis ferè manet, umbilicus non ita multum prominet. In Curatione, à flatulentis cibis, tuſſi, fletu cavendum.* 3. *A* peritonæi ruptura; *& tum tumor dum infans ſupinus jacet, vix percipitur; dum ambulat, ſedet, flet, clamat, incrementum ſumit. In* Curatione, *muſcus qui in pruno ſylveſtri naſcitur utilis eſt. Foreſtus Rotulas è corio confectas & oxycroceo inunctas laudat.*

X. Calculus veſicæ, *qui ex eo* cognoſcitur, *quod urinà cum dolore & guttatim emittitur: ea interdum ſit limpida, interdum lactis, vel ſeri inſtar, interdum ſanguinis aliquid contineat, infantes pruritum in membro virili percipiant.* Oritur, ſeu *à lacte ex cibis materiam calculo formando*

aptam

ptam producentibus, genitos; ſeu à pulmentis, accedente vel ventriculi aut epatis, debilitate, propter quam inutilia non ſecernuntur; vel renum intemperie calidiore, ob quam chylus attrahitur, & ad veſicam non alteratus tranſmittitur. In Curatione Balnea locum habent, cum inunctionibus: nec non juſcula cum granis Cynoſbati depuratis confecta. Vide ſuperius l. 6.

XI. Urinæ incontinentia, quæ Oritur. 1. A conſuetudine, muſculo orificio veſicæ claudendo dicato, ita diſpoſito, ut ad minimum ſtimulum, laxetur. Si in habitum abit, ad mortem plærumque comitatur. 2. A Calculo veſicæ, de quo in præcedentibus, 3. A Sphincteris imbecillitate, à frigida & humidâ intemperie inducta; quæ partim Diæta nutricis; partim medicamentis convenientibus, intra & extra adhibitis, (laudatur balneum ex ſulfure, nitro, & foliis quercus) tollitur.

XII. Intertrigo, quando cuticula in coxis à vera cute ſeparatur. Oritur inprimis ab urinæ acrimonia, in corpulentioribus præſertim, in quibus ſordes coxis ob corpulentiam corrugatis, adhæreſcunt. In Curatione habet poſt balneum, Nihili album, loco aſperſum, vel unguentum de lythargiro illitum.

XIII. Macies quæ Oritur. 1. A vermibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

bus ſubtiliſſimis, *qui in muſculoſis brachiorum & dorſi partibus generantur, & alimentum abſumunt. Erumpunt capillis cinericiis aut nigris ſimiles poſtquam illæ partes, in balneo, pane cum melle mixto fricatæ fuerint. Tolluntur ſi novacula vel cruſta panis, poſtquam ſe exeruerint, abradantur.* 2. *A* lacte *vel pauco, vel* vitioſo. *quibus vitiis interdum nutricis mutatione occurritur.* 3. *A* Faſcinatione, *quam* vel *corporum malè affectorum contactus, ut in ſcabie, lue venereâ, &c. accidit, infert:* Vel νοσεραὶ ἀποκρίσεις, *ſeu morboſa effluvia, quæ aut ab iis aut eorum partibus, oculis præſertim, (hinc ophthalmiâ laborantes ſi quis attentius aſpiciat, ophthalmiâ corripitur) erumpunt, & in eos transferuntur. Inter Medicamenta faſcinationem infringentia,* Succinum *& Corallia collo appenſa, à quibuſdam vehementer laudantur. Sed de puerorum morbis conſule* Sebaſtianum Auſtrium, *&* Nicolai Fontani *notas in ipſum.*

Concluſio.

H*Æc ſunt quæ de præternaturalibus humani corporis affectibus, volui; quæ ſi familiaria ſibi reddiderint Medicinæ tyrones, in atrium ſe ipſius inductos, ni fallor, ſentient. De cætero, ut in præfatione, quædam, obſervatu, Ideam hanc aggreſſuro, neceſſa-*

ceſſaria poſui: ſic & hic nonnulla breviter monenda obveniunt: quæ & Praxin Medicam aggreſſurus, & eandem exercens, & in eadem feliciter provectus, obſervare neceſſe habebit, ſi ἀπειρίην, δειλίην, & θρασύτητα, &c. effugere voluerit. Praxin aggreſſurus 1. Conferet iſtam cum aliis Authoribus Ideam; & ex illis errata, ſi quæ occurrunt, emendabit, defectus ſupplebit, obſcuritati ex brevitate natæ, lucem afflabit. 2. Accedet ad Conſultationes, Obſervationes & Epiſtolas Medicas, ex quibus præcepta firmabit, & experientiam alienam hauriet. Palmam reliquis præripiunt, Foreſtus, Solenander, Dodonæus, Platerus, Crato, Langius, Fernelius, Horſtius &c. in quorum ut & aliorum lectionem, Medicinæ ſtudioſos in animo, introducere, habeo; ſi mihi DEUS vitam ad plures Curas produxerit. Zacutus Luſitanus mihi ferè excidiſſet, qui & in Hiſtoriâ ſuâ, & in Praxi Hiſtoriarum multum præſtitit. Epiſtolam quam ultimo libro præfixit, pro mea non agnoſco. Nec titulum mihi, nec ſtylum ſcriptioni, nec locum literis competere, autographum oſtendit. Moneo; ne quod quis calumnietur, habeat. 3. Viſitabit diligenter cum Medicis ægros, & eorundem in morborum exploratione, ſtilo curationis, prognoſticorum decretis, temporum obſervatione, occaſionum raptu, &c.

proceſſus, expendet & notabit. His mediis ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα δεξιῶς τε καὶ ἀλαθέως *fructus ſuos proferet, &* ἀπειρίη κακὸς θησαυρὸς καὶ κακόν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ, εὐθυμίης τέ καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τέ καὶ θρασύτητος τιθήνη; *ut Hippocrates in lege loquitur, exulabit.* Praxin exercens *faciet quædam, fugiet quædam. Ex* faciendis *ſunt* 1. Dei cultus, *& invocatio, ſine quo nihil ritè, nihil providenter homines auſpicantur.* 2. Amor conſultationum, *in quibus* ἐκ κοινολογίης τὰ περὶ τὸν νοσέοντα *diſquiruntur, & conjunctis operis* εἰς εὐπορίης βοηθήσιος *pervenitur, ut* Hippocrates ἐν παραγγελίαις *ſcribit.* 3. Calumniarum vulgi contemptus, *quod temerario ſuo judicio effecit, ut Medicina* τεχνέων πασέων ἐπιφανεστάτη, *jam longè inferior habeatur. Fecit id* Hippocrates, *ut ex libro* de Articulis *apparet: fecere & alii, qui vel ideò populo placere noluerunt, quod quæ populus ſciret ipſi neſcirent, quæ ipſi ſcirent, populus neſciret.* 4. Cauta præſagia, *quæ in acutis ſunt difficilia, & incerta, ut videre eſt apud* Galen. *l. de Art. conſtit. c. 18. ſi bene cadunt, confidentiam medico largiuntur; ſin minus, infamiam approperant.* 5. Sollicita occaſionum captatio. *Cum enim* occaſio nihil ſit aliud quàm opportunitas alicujus rei,

quæ

quæ habet idoneum tempus faciendi, *vel* non faciendi; *ut docet* Cicero *in lib. de* Invent. *& vero hæc ſit* ὀξύς, *præceps, ita ut ſæpe in Medicina*, ψυχῆς κίνδυνος ἢ ὑπέρθεσις *teſte* Hippocrate *Epiſtolâ ad Crateram; multum in ea ſitum eſſe unuſquiſque facilè colligere poteſt. Inter* fugienda *ſunt*, 1. Avaritia, *quâ profectò illi laborant, qui pauperioribus ſpretis, opulentioribus, tanquam muſcæ victimis, inhiant; & mercedem non labore, ſed propria habendi libidine metiuntur*. Hippocrates περὶ εὐσχημοσύνης, *ſapientem medicum argenti contemptorem eſſe ſcribit: & in libro* præceptionum *interdum gratis curare, & magis* μνήμην εὐχαριστίης προτέρην *quam* παρεοῦσαν εὐδοκίμην *reſpicere jubet*. 2. Garrulitas, *ex* Celſi & Hippocratis *præcepto; quorum ille, eloquentiâ nullos curari morbos ſed remediis, in procemio de re medica ſcripſit: iſte garrulum medicum, alterum ægro morbum eſſe, l. c. dicit*. 3. Invidia. *Cum enim bono humani generis à* DEO *Medicina data ſit, & Medicus* φιλόσοφος ἰσόθεος *eſſe debeat, videtur invidus Medicus & à ſe ipſo degenerare, & à fine inventionis aberrare, dum ſibi ſoli ſe natum putat, & propria commoda totius humani generis ſaluti anteponit*. 4. Contumacia, *qua multi, nil rectum niſi quod placuit ſibi ducunt, nec errores ſuos*

fateri volunt. Abhorruerunt ab hoc vitio Hippocrates *&* Galenus. *Hic ſe in dolore colico aberraſſe* 2. de locis affectis cap. 5. *fatetur: ille, à ſuturis ſe eſſe deceptum memoriæ prodidit: quod* Celſus l. 8. c. 4. *more magnorum virorum & fiduciam magnarum rerum habentium factum dicit.*. Nam levia ingenia quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio, præcipueque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſa poſteris traditur *&c.* 5. Morbi deſperati, *quos cavere &* Hippocrates *&* Celſus *jubent. Ille libro* de Arte, *cum dicit Medicinam, quod ejus ſit* πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους, μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισι ὑπὸ τῶν νοσημάτων. *Iſte lib.* 4. *cap.* 26. *cum ait.* Eſſe prudentis hominis primum eum, qui ſervari non poteſt non attingere, nec ſubire ſpem ejus ut occiſi, quem ſors ipſius peremit. 6. Temerariæ & faciles pollicitationes. *Sanè hæ agyrtarum & circumforaneorum propriæ, qui tam citò ſe morbos expugnaturos jactitare ſolent, quàm citò vulpes pyrum eſt. Vir honeſtus rationalis Medicus eſt. mavult in arte conjecturali tacere, quàm temeritatis convinci.* 7. Vana Pſeudo-Chymicorum promiſſa. *Nihil apud iſtos frequentius, Panaceis,*

cis, Corallorum & aliorum lapidum, è quibus ſæpe nihil præter ſalem elicias, tincturis, eſſentiis &c. Vnico remedio omnes febres, omnes fluxus, omnes à quacunque tandem cauſa exortos morbos profligāt. Authoritate Naudei, Petrei, Sennerti, Billichii, Eichſtadii *loquor. Studioſa juventus his decepta, ſumtuum, temporis, occaſionum, eruditionis & modeſtiæ jacturam patitur, & pro auro carbones invenit.* Felix in praxi ſucceſſus, *multos in tranſverſum ſolet agere. Secundæ quippe res efferunt animos, & difficile eſt blandiente fortuna tenere modum. Hinc*, 1. Arrogantia, *quâ fit, ut* DEI *obliti, proprio genio ſucceſſum felicem multi adſcribant.* 2. Nimia ſui fiducia, *quâ fit, ut ſuetæ felicitati innixi, accuratè, agenda & fugienda, non advertant. Vnde ſæpe opiata doſin ſuam excedunt, purgantibus non rite paratis* Oeconomia *humani corporis labefactatur, & alia committuntur, quæ Heroës iſti in junioribus infamia punirent.* 3. Jactantia, *dum ſe & ſua mirantur, & iis coram ignara plebe & vaniſſimis mulierculis, laudibus extollunt, quæ interdum ferreæ frontis hominem rubore ſuffunderent.* 4. Parium & inferiorum contemptus, *ac ſi ſolis cerebrum & cor Natura formaſſet, reliqui vel in truncos & ſtipites abiiſſent, vel peponem pro corde, fungum pro*

cerebro, gererent. 5. Calumniandi deniqu ſtudium, *dum* ἐκπεπτωκότες τοῦ ἐντρέπεσθ *aliorum in curando ſeu Methodum, etian accuratiſſimam, ſeu remedia, etiam exquiſitiſſima, ſeu induſtriam, etiam ſingularem traducunt, nec defunctorum manibus, ipſ interdum vita infames, parcunt. Et hæ quidem ita ſe habere vel exemplis comprobari poſſit. At Medicus qui Philoſophum Deo ſimilem exprimere cupit, peſtes iſtas vitabit. Recordabitur, ſortes noſtras in manu Dei eſſe, ſæpe, egregios Medicos, rationi & experientiæ innixos,* εὐστόχους, *manum multis morbis fruſtra admoviſſe, quos vel circumforaneus ſtentor, vel anus edentula curavit. Sæpe quos ratio non potuit, temeritatem, ut* Celſus *ait, ſanaſſe, nec paucos à fortuna in arte medendi evectos, ab eadem, ſucceſſu temporis, deſtitutos fuiſſe, innumeros ægros à veteranis derelictos, quos initiati feliciter reſtituere. In memoriam ſibi revocabit,* homines qui nullum aliud abominati ſpiritus præmium novere quàm odiſſe omnia, ut venena naſci. Menecratis *Syracuſii inſaniam*, ὃς ἐφρόνει μέγα ὡς μόνος αἴτιος τοῦ ζῆν τοῖς ἀνθρώποις γινόμενος διὰ τῆς αὐτοῦ ἰατρικῆς, Athenæo l. 7. Deipnoſoph. *referente, infamia laborare, &* Hippocratem *jurejurando in libro* prænotionum *affirmare, Medicum ratione*

ione utentem alterum nunquam invidio-
e calumniaturum, ſed huic vitio ἀγχι-
δόντας ἀγοραίας ἐργασίης, *ſeu qui foren-*
ſem quæſtum ſectantur, magis obnoxios eſſe.
Sed manum de tabula. Dicta, quia ardor
promovendi Academicorum ſtudia expreſ-
ſit, grato quoque ſcio, excipientur ab iiſdem
animo. Faxit DEUS, *ut in ſtudio Medico &*
virtute feliciter progrediantur, & in Phi-
loſophos Deo ſimiles quàm primum eva-
dant. Tantum.

Gratia Tibi Domine JESU.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

ERRATA.

IN tanta Authoris abſentiâ, non potuere non, multa in contextum irrepſiſſe errata. Horum leviora, Benevolus Lector, facilè obſervabit: graviora autem ita corriget. p. 26. per effluvium. *adde*. copioſius. ibid. poſt definitionem *διαιρέσεως adde*: Cognoſcitur per effluvium humoris minus copioſum, cum dolore. p. 27. poſt verba, humorum exſudatione: *adde*, minus copioſa. p. 29. poſt non rancidum. *adde* agendum. ib. poſt deobſtruentia *adde* quæ in particularium. p. 33. poſt illa. Signa non eſt quod apponantur; *adde* Nam ſi extra accidit, viſu percipitur: ſi intra, vel externo aliquo ſigno ſe prodit, vel aliis internis, de quibus in ſpecialibus agetur. p. 36. perfunde l. profunde. p. 45. vulnus l. ulcus. p. 49. de zoœna l. de Ozœna. p. 101. poſſunt l. poteſt. p. 102. recens l. ſi recens. p. 115. vividum l. lividum. p. 117. ad partem affectam. *adde* ſi ſanguis ſcarificatione parcius educitur. ib. aqua ſalſa, *adde* vel aliquo alio fotu pro corruptionis magnitudine. p. 118. ad finem capitis de ſphacelo. *adde* vide Fabricium Hildanum in tractatu methodico de Gangræna & Sphacelo. p. 119. contuſarum impoſitionem. l. applicationem. p. 120. exſiccetur, *adde* inciſione. p. 125. Aut ad exteriorem, l. aut ad interiorem. p. 168. meſaraicis exorta. l. meſaraicis putreſcens exorta. p. 178. fallere. l. facilè. p. 179. ſymptoma, l, ſymptomatici. p. 219. humor l. tumor. p. 221. extrahenda l. extrahatur. p. 222. ut partis calorem naturalem foveant. l. ut partis calor naturalis &c. medicamentis debilitatus foveatur. p. 225. evacuentur. l. adhibeantur. p. 244. illam quę l. illud quod. p. 279. vellicat l. vellicant. ib. inducit. l. inducunt. p. 298. λαγόφθαλμον palpebræ nempe inferioris. l. palpebræ nẽpe ſuperioris. ib. ὑδατὲς l. ὑδατὶς. Reliqua nondum ſunt ab Authore reviſa. Periodi initiales multis in locis ſunt neglecti: ſed reſtituentur ſuo ſitui, ſi novam editionem Deus moliri conceſſerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

INDEX TITULORUM, CAPITUM, ARTICULORUM, Punctorum, & Rerum ſub iis contentarum.

LIBER PRIMUS, DE MORBO, PRIMIS EJUS DIFFERENTIIS ET CURA.

TITULUS I. DE MORBO IN GENERE. *pag.* 1
TIT. II. DE MORBIS PARTIUM SIMILARIUM.
Caput I. *De Morbis intemperiei ſine materia* 6
Cap. II. *De Morbis intemperiei cum materia* 9
Cap. III. *De Morbis occultarum qualitatum* 16
TIT. III. DE MORBIS ORGANICIS.
Cap. I. *De Morbis confirmationis.*
Articulus 1. *De Morbis Figuræ* 23
Artic. 2. *De Morbis cavitatum.*
Punctum 1. *De Morbis cavitatum in exceſſu* 25
Punct. 2. *De Morbis cavitatum in defectu* 28
Art. 3. *De Morbis ſuperficiei* 30
Cap. II. *De Morbis Numeri* 31
Cap. III. *De Morbis magnitudinis.*
Art. 1. *De Tumoribus* 33
Punct. 1. *De Abſceſſu* 37
Punct. 2. *De Sinu* 39
Art. 2. *De Morbis magnitudinis imminutæ* 40
Cap. IV. *De Morbis ſitûs* 41
Art. 1. *De Luxatione* 41
TIT. IV. DE MORBIS SOLUTAE UNITATIS 43
Cap. I. *De Ulceribus* 44. Ca. II. *De Vulnerib.* 53
Cap. III. *De Fracturis* 61
TIT. V. DE SYMPTOMATIBUS 65
Cap. unic. *De dolore in genere.* 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

LIBER SECUNDUS, DE MORBIS EXTERNIS

TIT. I. DE TUMORIBUS IN SPECIE pag. 69
Cap. I. *De Tumore à ſanguine ortis*
Art. 1. *De Corpulentia nimiâ* 70
Art. 2. *De Inflammat.* 71. *Art.* 3. *De Bubone* 74
Art. 4. *De Phygetlo, Phymate, Furunculo* 75
Art. 5. *De Parotide* 76
Art. 6. *De Paronychia & Pernionibus* 77
Art. 7. *De Ecchymomate* 78
Art. 8. *De Carbunculo* 79
Cap. II. *De Tumoribus à bile ortis*
Art. 1. *De Eryſipelate* 82. *Art.* 2. *De Herpete* 84
Cap. III. *De Tumoribus à pituitâ exortis,*
Art. unus, De Oedemate 86
Cap. IV. *De Tumoribus ab humore Melancholico.*
Art. 1. *De Scirrho* 87. *Art.* 2. *De Cancro* 89
Cap. V. *De Tumoribus ab humoribus ſeroſis, ſalſis & bilioſis inter ſe miſtis.*
Art. 1. *De Scabie* 91
Art. 2. *De Phlyctænis, Sudaminibus, Sironibus & Varis* 93
Art. 3. *De Epinyctidibus, Alpho, & Leuce* 95
Art. 4. *De Impetigine & Gutta roſaceâ* 97
Cap. VI. *De Tumoribus, in quibus humor peculiari membranâ concluditur* 98
Cap. VII. *De Tumoribus à ſolida Subſtantiâ* 100
Cap. VIII. *De Tumoribus à partibus ſolidis aliè incumbentibus*
Artic. Unicus, De Aneuriſmate, Varice, & Elephantiaſi Arabum 101
Cap. IX. *De Tumoribus malignis.*
Art. Unicus, de Elephantiaſi 103
TIT. II. DE CUTIS AFFECTIBUS.
Cap. I. *De Lentiginibus, Ephelidibus, nævis maternis, & maculis infantum* 105
Cap. II. *De maculis hepaticis, pruritu, & malo odore* 107

TIT. III.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TIT. III. DE CAPILLORUM VITIIS.
Cap. I. *De Capillorum caſu* pag. 109
Cap. II. *De Porrigine & plicâ* 112
TIT. IV. DE ULCERIBUS IN SPECIE.
Ca. I. *De Gangræna* 114. Ca. II. *De Sphacelo* 118
Cap. III. *De Combuſtionibus* 118
TIT. V. DE LUXATIONIBUS IN SPECIE.
Cap. I. *De Luxationibus mandibulæ, claviculæ, & vertebrarum* 121
Cap. II. *De Luxatione Humeri, Cubiti, Radii & Digitorum* 123
Cap. III. *De Luxationibus femoris, Genu, tali* 126
TIT. VI. DE FRACTURIS IN SPECIE.
Cap. I. *De Fracturis oſſium frequentioribus* 128
Cap. II. *De Fracturis minùs frequentibus* 129
LIBER TERTIUS,
DE FEBRIBUS.
TIT. I. DE FEBRIBUS IN GENERE. 132
TIT. II. DE FEBRIBUS NON PUTRIDIS.
Cap. I. *De Febri ephemerâ* 135
Cap. II. *De Synocha ſimplici* 137
TIT. III. DE FEBRIBUS PUTRIDIS IN GENERE. 139
Cap. I. *De Febribus putridis continentibus*
Art. 1. *De Synocho putridâ* 144
Art. 2. *De Cauſo* 146
Cap. II. *De Febre continua periodicâ, in genere* 148
Art. 1. *De Febre continua primariâ*
Punct. 1. *De Febre continuâ tertianâ,* 150
Punct. 2. *De Febre continua quotidianâ* 152
Punct. 3. *De Febre continua quartanâ* 155
Art. 2. *De Febre continua ſymptomaticâ* 156
Cap. III. *De Febre intermittente, in genere* 158
Art. 1. *De Tertianâ intermittente* 160
Art. 2. *De Quotidianâ intermittente* 166
Art. 3. *De Quartanâ intermittente* 168
Art. 4. *De Febribus compoſitis & Semitertianâ* 172

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

TIT. IV. DE FEBRI HECTICA pag. 174

TIT. V. DE FEBRIBUS MALIGNIS

Cap. I. *De Febribus malignis in genere* pag. 178

Cap. II. *De Febribus malignis in ſpecie*

Art. 1. *De Variolis* 181

Art. 2. *De Morbillis & ſimilibus exanthematibus* 184

Art. 3. *De Febre Petechia'i* 186

Art. 4. *De Morbo Ungarico* 188

Art. 5. *De ſudore Anglico, febre malignâ cum ſpaſmo, & febre malignâ cum tuſſi & Catarrho* 189

TIT. VI. DE FEBRIBUS PESTILENTIBUS 191

Cap. Unicum, *De Peſtilentiâ* 194

LIBER QUARTUS,
DE MORBIS CAPITIS.

TIT. I. DE MORBIS CEREBRI.

Cap. I. *De intemperie Cerebri ſine materiâ* 200

Cap. II. *De intemperie Cerebri cum materiâ* 204

Art. 1. *De Intemperie Cerebri, ſanguineâ, biloſa, & pituitioſa* 207

Art. 2. *De intemperie Cerebri ſeroſa, melancholica, & atra bilariâ* 210

Cap. III. *De meatuum Cerebri anguſtiâ* 213

Cap. IV. *De commotione Cerebri* 215

Cap. V. *De inflammatione Cerebri* 216

Cap. VI. *De Hydrocephalo* 219

Cap. VII. *De Contuſione Capitis* 220

Cap. VIII. *De vulneribus Capitis*

Art. 1. *De vulnere cutis & pericranii,* 222

Art. 2. *De vulnere cranii ſeu fracturâ* 223

Art. 3. *De cranii fracturâ cum menyngum læſione* 226

TIT. II. DE SYMPTOMATIBUS CEREBRI.

Cap. I. *De Symptomatib. ſenſuum externorum* 227

Art. Unicus. De Cephalalgia ſeu dolore capitis 228

Cap. II *De Symptomatibus ſenſûs communis* 233

Art. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 1. *De Vigiliis nimiis* pag. 233
Art. 2. *De Comate ſomnolento ſeu Cataphorâ* 235
Cap. III. *De Symptomatibus Imaginationis.*
Art. Unicus. De Vertigine 237
Cap. IV. *De Symptomatibus imaginationis & ratiocinationis læſæ* 241
Art. 1. *De Memoriæ læſione* 242
Art. 2. *De delirio* 243. *Art.* 3. *De Phrenitide* 245
Art. 4. *De Melancholiâ* 246
Art. 5. *De Maniâ* 252. *Art.* 6. *De Rabie* 255
Cap. V. *De Symptomatibus plurium ſenſuum internorum.*
Art. 1. *De Comate Vigili* 257
Art. 2. *De Lethargo* 258
Cap. VI. *De Symptomatibus motûs animalis.*
Art. 1. *De Laßitudine* 261
Art. 2. *De Inquietudine* 263
Art. 3. *De rigore* 264. *Art.* 4. *De Tremore* 266
Art. 5. *De Paralyſi* 268
Art. 6. *De Spaſmo ſeu convulſione* 272
Cap. VII. *De Symptomatibus ſenſus internos, ratiocinationem & motum, cum ſenſibus externis ſimul, lædentibus.*
Artic. 1. *De Incubo & Catalepſi* 276
Art. 2. *De Epilepſiâ* 279. *Art.* 3. *De Caro* 285
Art. 4. *De Apoplexiâ* 287
Cap. VIII. *De Symptomatibus Excretorum*
Art. Unicus, de Catarrho 292
TIT. III. DE OCULORUM MORBIS.
Cap. I. *De Palpebrarum affectibus* 296
Cap. II. *De Ciliorum Vitiis* 299
Cap. III. *De Carnis angularis vitiis* 300
Cap. IIII. *De Tunicæ annatæ morbis.*
Art. 1. *De Ophthalmiâ* 302
Art. 2. *De Ungue oculi, panno, & hypoſphagmate* 305
Cap. V. *De Morbis Corneæ.*
Art. 1. *De Craßitie, nebulâ & albugine* 309

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 2. *De Puſtulis & Ulceribus Corneæ p.* 310
Art. 3. *De Vulneribus Corneæ, & dolore oculorum* 312
Cap. VI. *De Uveæ morbis.*
Art. 1. *De Uveæ procidentiâ, pupillæ dilatatione, & anguſtiâ* 313
Art. 2. *De Suffuſione* 315
Cap VII. *De humorum in oculis vitiis* 318
Cap. VIII. *De Morbis Oculi globū infeſtantib.* 320
TIT. IV. DE AURIUM MORBIS 321
TIT. V. DE AURIUM SYMPTOMATIBUS.
Cap. I. *De aurium dolore, & ſurditate* 324
Cap. II. *De aurium tinnitu, & obauditione* 327
TIT. VI. DE NARIUM MORBIS ET SYMPTOMATIBUS
Cap. I. *De ulceribus narium, Ozanâ & Polypo* 329
Cap. II. *De hæmorrhagia narium* 332
Cap. III. *De olfactûs læſione, gravedine & ſternutatione* 336
TIT. VII. DE LINGUAE MORBIS ET SYMPTOMATIBUS. 338
TIT. VIII. DE MORBIS ET SYMPTOMATIBUS LABIORUM 341
TIT. IX. DE FACIEI MORBIS ET SYMPTOMATIBUS.
Cap. I. *De Oris apertione, hiatu & Oſcitatione* 343
Cap. II. *De Oris torturâ* 345
Cap. III. *De Ptyaliſmo* 347
TIT. X. DE ORIS AFFECTIBUS.
Cap. I. *De Aphthis* 349
Cap. II. *De fœtore Oris* 351
TIT. XI. DE MORBIS ET SYMPTOMATIBUS DENTIUM.
Cap. I. *De Morbis dentium*
Art. 1. *De dentium Corroſione* 352
Art. 2. *De dentium mobilitate* 354
Cap. II. *De dentium ſymptomatibus*
Art. 1. *De Odontalgiâ* 356
Art. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 2. *De ſtupore, ſtridore & nigredine dentium* *pag.* 360
TIT. XII. DE GINGIVARUM AFFECTIBUS. 361
TIT. XIII. DE MAXILL. AFFECTIBUS 362
TIT. XIV. DE GURGUL. AFFECTIBUS 364
TIT. XV. DE TONSILL. AFFECTIBUS 365

LIBER QUINTUS,
DE MORBIS MEDII VENTRIS.

TIT. I. DE MORBIS FAUCIUM SEU ANGINA 367
TIT. II. DE MORBIS GUTTURIS.
Cap. *Unic. De Strumis & Bronchocele* 373
TIT. III. DE ASPERAE ARTER. MORB. 375
TIT. IV. DE PULMONIS MORBIS.
Cap. I. *De Pulmonis intemperie* 377
Cap. II. *De Peripneumonia* 380
Cap. III. *De Pulmonis anguſtia* 383
Cap. IV. *De Pulmonis vulneribus* 387
Cap. V. *De Pulmonis ulcere ſeu phthiſi* 388
TIT. V. DE MORBIS THORACIS.
Cap. I. *De Mediaſtini inflammatione, & Diaphragmatis tumoribus* 394
Cap. II. *De Pleuritide* 395
Cap. III *De Empyemate* 401
Cap. IV. *De Tabe & Vermibus dorſi* 403
TIT. VI. DE SYMPTOMATIBUS PULMONUM ET THORACIS.
Cap. I. *De Vitiis Reſpirationis* 404
Cap. II. *De Aſthmate* 406
Cap. III. *De Tuſſi* 409
Cap. IV. *De Hæmoptyſi* 412
TIT. VII. DE CORDIS AFFECTIBUS.
Cap. I. *De Palpitatione Cordis* 415
Cap. II. *De animi deliquio* 418
TIT. VIII. DE MAMMILLARUM AFFECTIBUS
Cap. I. *De Mammillarum morbis* 422

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 1. *De Tumoribus* pag. 422
Art. 2. *De Cancro & magnitudine mammarum* 425
Cap. II. *De Symptomatibus mammarum* 427
Art. 1. *De lactis defectu, redundantiâ & coagulatione* 427

LIBER SEXTUS.

DE MORBIS INFIMI VENTRIS.

TIT. I. DE AFFECTIBUS OESOPHAGI.
Cap. I. *De Morbis Oeſophagi* 431
Art. 1. *De Oeſophagi intemperie & tumore,* ibid.
Art. 2. *De Oeſophagi anguſtiâ, vulnere & ulcere* 433
Cap. II. *De Oeſophagi ſymptomatibus* 434
TIT. II. DE AFFECTIBUS VENTRICULI. 435
Cap. I. *De Morbis Ventriculi* ibid.
Art. 1. *De Intemperie Ventriculi in genere* ib.
Art. 2. *De Intemperie Ventriculi ſine materiâ* 436
Art. 3. *De Intemperie Ventriculi cum materiâ* 439
Art. 4. *De Tumoribus Ventriculi* 441
Art. 5. *De Vulneribus & ulceribus Ventriculi* 444
Cap. II. *De Ventriculi Symptomatibus.*
Art. 1. *De dolore & ardore Ventriculi* 445
Art. 2. *De Anorexiâ* 449
Art. 2. De *nimiâ appetentiâ* 452
Art. 4. De *appetitu depravato, ſeu Picâ* 454
Art. 5. De *nimiâ Siti* 455
Art. 6. De *Coctionis ſeu Chyloſeos læſione* 457
Art. 7. De *Singultu* 461
Art. 8. *De Ructu, & Rugitu* 463

Art. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 9. De *Nauſeâ & Vomitu* pag. 465
Art. 10. De *Cholerâ* 469
TIT. III. DE AFFECTIB. INTESTINORUM.
Cap. I. De *morbis inteſtinorum* 472
Art. 1. De *inflammatione inteſtinorum* 473
Art. 2. De *inteſtinorum anguſtiâ* 474
Art. 3. De *vermibus* 475
Art. 4. De *Hernia inteſtinali* 479
Art. 5. De *ani procidentiâ, ac Vulneribus & ulceribus inteſtinorum* 482
Cap. II. De *ſymptomatibus inteſtinorum.*
Art. 1. De *iliacâ paßione* 484
Art. 2. De *Colicâ* 487
Art. 3. De *Alvi retentione* 493
Art. 4. De *Alvi fluxu*
Punct. 1. De *Lienteria, & Cœliacâ* 495
Punct. 2. De *diarrhœâ* 499
Punct. 3. De *dyſenteriâ* 506
Punct. 4. De *fluxu alvi ſanguineo & Hepatico* 515
TIT. IV. DE RECTI INTESTINI AFFECTIBUS.
Cap. I. *De inteſtini recti morbis* 517
Cap. II. De *recti inteſtini ſymptomatibus* 520
Art. 1. De *Pruritu & Teneſmo* 520
Art. 2. De *Hæmorrhoidum fluxu, & ſuppreſſione* 522
TIT. V. DE MESENTERII AFFECTIBUS.
Cap I. De *Meſenterii intemperie & Obſtructione* 526
Cap. II. De *Meſenterii inflammatione & abſceſſibus* 528
Cap. III. De *Meſenterii dolore, & Omenti ac Pancreatis affectibus* 531
TIT. VI. DE HEPATIS AFFECTIBUS
Cap. I. De *Hepatis morbis*
Art. . De *Hepatis intemperie* 535
Art. 2. De *Hepatis obſtructione* 538

Art. 3. De *Hepatis inflammatione* *pag.* 542
Art. 4. De *Hepatis ſcirrho* 547
Art. 5. De *Vulneribus & Vlceribus Hepatis* 550
Cap. II. De *Hepatis ſymptomatibus*
Art. 1. De *imbecillitate Hepatis* 552
Art. 2. De *Cachexiâ* 553
Art. 3. De *Hydrope, in genere* 555
Art. 4. De *Aſcite* 557
Art. 5. De *Tympanite, & Anaſarcâ* 562
Art. 6. De *Ictero* 566
Art. 7. De *Atrophiâ* 569

TIT. VII. DE LIENIS AFFECTIBUS.

Cap. I. De *Lienis morbis*
Art. 1. De *Lienis Obſtructionibus* 571
Art. 2. De *Lienis inflammatione, & Scirrho* 573
Art. 3. De *ulcere & vulnere Lienis* 576
Cap. II. De *Lienis ſymptomatibus*
Art. 1. De *dolore Lienis & Ictero nigro* 576
Art. 2. De *affectione hypochondriaca* 577
Art. 3. De *Scorbuto* 585

TIT. VIII. DE RENUM AFFECTIBUS.

Cap. I. De *Renum morbis*
Art. 1. De *Renum anguſtia* 599
Art. 2. De *Renum inflammatione* 601
Art. 3. De *Calculo Renum* 603
Art. 4. De *ulcere & vulnere Renum* 608
Cap. II. De *Renum ſymptomatibus* 609

TIT. IX. DE VESICAE AFFECTIBUS.

Cap. I. *De Veſicæ morbis*
Art. 1. De *veſicæ calculo* 610
Art. 2. De *veſicæ inflammatione, ſcabie, ulcere & fiſtulâ* 613
Art. 3. De *meatûs urinarii anguſtiâ* 616
Cap. II. De *Veſicæ ſymptomatibus*
Art. 1. De *incontinentiâ urinæ* 618
Art. 2. De Diabete 619
Art. 3. De *Iſchuriâ* 621
Art. 4. De *Stranguriâ* 624

Art. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 5. De *Dyſuriâ* 627
Art. 6. De *mictu cruento, purulento, & pilari* 628

TIT. X. DE PARTIUM GENITALIUM IN VIRIS AFFECTIBUS.

Cap. I. De *earundem morbis*
Art. 1. De *morbis Teſtium* 631
Art. 2. De *morbis Scroti* 633
Art. 3. De *morbis Virgæ* 637
Cap. II. De *membrorum genitalium in viris ſymptomatibus*
Art. 1. De *laſâ ſeminis generatione, & virgæ erectione* 639
Art. 2. De *ſalacitate, Priapiſmo & Satyriaſi* 641
Art. 3. De *Gonorrhœâ* 643

TIT. XI. DE PARTIUM GENITALIUM IN FŒMINIS MORBIS.

Cap. I. De *Morbis Cervicis uteri*
Art. 1. De *Tentigine & Caudâ* 646
Art. 2. De *Cervicis uteri anguſtiâ* 647
Art. 3. De *Uteri puſtulis, condylomatibus, & hæmorrhoidibus* 649
Art. 4. De *cervicis uteri ulceribus* 653
Cap. II. De *morbis uteri*
Art. 1. De *intemperie uteri* 656
Art. 2. De *vaſorum uteri anguſtiâ* 660
Art. 3. De *uteri inflatione* 661
Art. 4. De *inflammatione uteri* 664
Art. 5. De *Scirrho uteri* 957
Art. 6. De *Hydrope uteri* 668
Art. 7. De *uteri procidentiâ* 670
Art. 8. De *uteri adſcenſu, Vulneribus & ulceribus* 62

TIT. XII. DE SYMPTOMATIBUS UTERI

Cap. I. De *ſymptomatibus Communibus*
Art. 1. De *uteri imbecillitate* 674
Art. 2. De *uteri dolore* 676

Art. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Art. 3. De menſium ſuppreſſione pag. 677
Art. 4. De menſium ſtillicidio & difficultate 683
Art. 5. De menſium decoloratione 685
Art. 6. De Menſium inordinato fluxu 687
Art. 7. De nimio Menſium fluxu 689
Art. 8. De fluore muliebri & Gonorrhœa 692
Cap. II. De Symptomatibus extra Conjugium viventibus magis familiaribus.
Art. 1. De Morbo Virgineo 695
Art. 2. De ſuffocatione uteri 698
Art. 3. De furore uterino, & Melancholiâ mulierum 702
Cap. II. De ſymptomatibus Conjugatis propriis.
Art. 1. De Symptomatibus circa conceptionem
Punct. 1. De Sterilitate 705
Punct. 2. De Molâ 708
Art. 2. De ſymptomatibus Gravidarum 710
Art. 3. De ſymptomatibus circa partum 714
TIT. XIII. DE ABDOMINIS AFFCTIBUS.
Cap. Unicum, De Hernia umbilicali, & Muſculorum abdominis inflammatione 718
Appendix, de Arthritide 721

LIB. VII. DE MORBIS VENENATIS.

TIT. I. DE LUE VENEREA. 726
TIT. II. DE VENENIS.
Cap. I. De Venenis foßilibus 736
Cap. II. De venenis vegetabilibus 738
Cap. III. De Venenis animalibus 740

LIB. VIII. DE MORBIS PUERORUM.

TIT. I. DE MORBIS CAPITIS 742
TIT. II. DE MORBIS MEDII VENTRIS 746
TIT. III. DE MORBIS INFIMI VENTRIS 747
CONCLUSIO. 752

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

index ind[illegible]ij.
[de] morbo in gñe 1
[de] tumoribus 33
[d]e abscessu 37
de Luxatione 41
de ulceribus vulneribus et
fracturis 44
de dolore in gñe
de aliis externis tumoribus in
spe corpulentia 69
de carbunculo 79
de erysipelate 82
de scirro 87. cancro 89
de Scabie 91
de tumoribus maligniis 103
de aliis affectibus 105
de capillorum lab[illegible]. 109
de ulceribus gangrena
combustionibus 118
de Luxatione mandibula
humeri femoris genu 121

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

de fractura
de febribus 135
malignis et variolis. 178
purpurea 186
de peste 194.
de morbis capitis.
de ulceribus capitis 222
de vigiliis nimiis 233
de vertigine 237
de doloribus 243 | 125
de memoria lesione mani
de Lethargo 258. | 12
de nigritudine lassitudine
de paralisi 268
de spasmo et convulsione 2
de incubo et catalepsi 276
de epilepsia 279
de apoplexia 287
de catarro 291

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

de oculorum morbis. 296
de aurium morbis 324
de narium morbis. 329
de Linguæ morbis et labiorum
de oris affectibus 347
faciei et dentibus. et
gingivarum 361.
de morbis thoracis 367
pulmonis 377
thoracis.
de pleuritide 395
respiratio 404
asthma 406.
tussis 409.
de corde et animi deliquio
418
de mamillis lacte 422
ventris ventriculi 436
appetitu sitis singultu vomitu
469

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

de intestinis angustia ventris
[illegible] 482
Iliaca passione fluxu celiaco
de Dissenteria 526.
de [illegible] intestinis
de [illegible]
de Hepatis morbis 435
obstructione inflammatione
scirro 542
de Hidroppe 555
de Lienis morbis 571
obstructione inflammatione scirro de
[illegible] ulcere etc. 571
de Renis [illegible] angustia [illegible]
dolore calculo ulcere 599
de vesicae calculo inflammatione
fistula [illegible] urina [illegible]
[illegible] cruento pilari 619
de pudendis tam in sexibus [illegible]
feminae 631
feminae 646
De Utero inbecillitate dolore
mensium suppressione fluxu
De malo virginis [illegible]
[illegible] [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Coringatorum sterilitate
pauidis circa partum 714
De adornis affectibus de
Hiarna vmbellicali
De morbis venenosis lue
venerea. De venenis fossi-
libus vegetalibus et anima-
libus 726.
De morbis puerorum capitis
ventris infilium ventris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 25